

1294

TOLA.
griſime repetito ſemata
perate ſ

ſignificat d. 12
ſignificat d. 12

A. 12

e no

FPI

Handwritten signature or initials, possibly "L. S. G."

Fragment of a library label, partially obscured by tape. Visible text includes:
BIBLIOTECA
CENTRAL
DE LA INDIA

Fragment of a library label, partially obscured by tape. Visible text includes:
BIBLIOTECA
CENTRAL
DE LA INDIA

V. Bond

EX AELIANI
 HISTORIA PER PETRUM
 GYLLIVM LATINI FACTI,
 itemq; ex Porphyrio, Heliodoro, Oppiano, tum eos-
 dem Gyllio luculentis accessionibus aucti
 libri X V I. De ui & natura
 animalium.

Eiusdem Gyllij Liber unus, De Gallicis & Lati-
 nis nominibus piscium.

TE DVCE,

COMITE FORTVNA.

LVGDVNI APVD SEB.
 GRYPHIVM,

M. D. XXXIII.

Cum Privilegio, quod in calce libri reperies.

R/2.652

*de la casa de quen
 a marse*

EX AETHIOPIA
HISTORIA AETHIOPICAE
GALLIAE AETHIOPICAE
in qua Populatio, Religio, Oppida, mores
et Gallio facilius acceduntur
Anno X. V. L. De m. s. natu
Hindem Gyllenhalms
Lundae in typographia

COMITATUS AETHIOPICAE

ATHEMUS PACE

L. G. V. N. I. A. P. V. D. S. E. E.
G. R. Y. B. N. I. V. M.
M. D. CC. XXIII.
Cum Privilegio quod in collectione reperitur

GALLIARVM

REGI FRANCISCO, NON

MODO NOMINE PRIMO FRAN-

corum regum, sed humanitate, cæterisq; re-

gijis uirtutibus longè omnium gens

tium memoriæ nostræ prin-

cipi, Petrus Gyllius

S.

VM ex sermone omnium præclarè intelligerem, magnanime Rex, te & præstanti animi ingenio, & singulari omnium magnarū rerum scientia tantopere excellere, ut non mediocres modò, sed & uaria, & multiplici ingenuarum artium doctrina instructi, tuum iudicium grauißimum subire uereantur: primo quidem me subpudebat bestiolarum exilitate tam eruditum principem audere appellare. Pòst autem cum omnem fere animalium historiam penitus perspicerem, uel à regibus studiose animaduersam, uel ab ijs qui hanc ipsam conscripserunt, ijsdem religiose dicatam, & consecratam esse: (Nam ut omittam alios nobilissimos reges, non optimos solum, & diligentissimos pecuarios habitos, uerum etiam curiosos in exquirendis animalium naturis fuisse: Iuba, Hieron, Attalus, Philometer, Archelaus reges de ui naturaq; animalium

A 2 diligen

diligenter perscripserūt) Tum sanè totam bestiarum tractationē regiae religioni habendam arbitrabar. Ac nimirum metuebam me profanam facturum esse, nisi hanc historiae confectionem quantumlibet nostro peradolescenti stilo inconditā, tuo quasi numini consecrarem: Verum quidem cum tanquam de integro iterum & saepius te non ex imperij amplitudine, id quod plerique faciunt, sed ex animi tui uiribus expendere: & diligentius considerarem acrem, & praesentem, & acutam, & limatam uel uerborum maiestate, uel sententiarum, ingenij tui perspicaciam, qua potes omnium otiosorum, qui singuli omnem aetatem separatim in aliquam artem consumpserunt, scientiam facile uincere. Tum certe (etsi enim planè tuum nomen mihi semper sanctum fuit) non in hanc tantam, quam modò dixi, regiam religionem uenissem, huiusce nostrae industriae ut tenuitatem sub acumen ingenij tui limatissimum subijcere ausus essem, nisi partim Georgius Armeignacus, quem Rutenorum sacris praefecisti, dum omnem mentem in cogitatione obseruantiae, qua summa te colit, uehementius defigit, quàm ullam meae mediocritatis memoriam recordari potuerit, ad hoc facinus tacito quodā rogatu, quae est hominis singularis modestia, me impulisset: Cum tamen uel iure, uel autoritate potuisset: siue quòd ad eius liberalitatem studia nostra adniterentur, siue quia eiusdem hortatu in asperitatibus saxetorum Rutenensium, nèue animi languore, nèue laboris inertia omnino lapidei effice

efficeremur, hoc quantū est cunq̄ operis conati esse-
mus. Partim etiam nisi alio nullo neq̄ labore, neque
periculo illius præclari facti fidem tibi facere possem,
cuius te admonere iam pridem cupio, quàm si quod
tibi, si minus eruditū specimen ederem, attamen non
abhorrens ab eo conatu, quem (quoniam hic est ani-
mi atq̄ ingenij tui, quoniam etiam in isto honor tuus
amplissimus agitur) abs te solo exhauriēdū existimo.
Te profecto è regia dignitate non præstātius quicquā
efficere posse, quàm si quibusdam neq̄ indoctis, neq̄
segnibus id dederis negotij, cū ut totius naturalis his-
torix nouam periclitationē, tum uel maxime bestia-
rum Gallix aquatiliū, terrenarum, uolatiliū, no-
mina, mores, & figuras scriptis persequātur: neq̄ am-
plius tam ualde peregrina animalia ex nouo orbe de-
portata admiremur, ut nostrorū uim contemnamus.
Enim uero quot egregij pisces in littoribus tuis errāt,
non in uulgus solum ignoti, sed ne scriptorū quidem
ulla notatione animaduersi? Quot item aues, quorū
nomina in summa omnium ignoratione uersantur,
in conspectu nostro lapsus exercent? Quot etiam ter-
restres bestix, quarum spisse atq̄ uix domesticarum
nomina tenemus? Neq̄ idcirco ab ista laudis gloria
retardari debes, maxime Rex, quò Aristoteles, &
Plinius, & post eos alij pleriq̄ Græci homines, quo-
rum omnia ferè quæ extant, non à nobis modò con-
uersa, uerum nostro etiam & iudicio, & ordine distin-
cta, iam nunc tibi repræsentamus, forsitā tibi optime

prædicabuntur omnem animalium naturam scriptis comprehendisse, à quibus sic longe uehementissime dissentio, ut ab eis præclarè inchoatam multam animalium uim, non planè perfectam, audeam dicere. Cur enim tot, tantisque religiosissimis autoribus de ui & natura animalium extinctis, non amplum locum hominibus minime inertibus ad nouam commendationem relictum esse arbitremur? Cum sexcentis apium scriptoribus nondum perditis, Aristarchum Solensem constet duodequadraginta annos nihil aliud egisse, quàm earum mores tum obseruasse, tum scriptis mandasse. Equidem si uel ingenium, uel fortuna uoluntati par esset, non in unius solum apis explicanda ui ætatem contererem, neque solius Galliæ regionibus, sed solis quoque terrarum ultimis animalium studium circumscriberem. Ac si inter religionis hostes tutò uersari liceret, iam omnes Græcas gentes peragrassem, ut coràm, tanquam in rem præsentem ueniens, pisces recognoscerem: quorum nomina ab ipsdem Græcis, siue piscatoriam, siue nauiculariam, siue pyraticam facientibus Venetijs, Ianuæ, & Massiliæ curiosè percunctatus essem. Atque immanem Africam, si fidum commercium ullum cum tam perfida Barbaria esse posset, pedibus & mari obissem. At enim ut hæc magna & difficilia priuatus quispiam me longe præstantior audeat conari, certe conata potest efficere solus Rex excellens, cuiusmodi es, cuiusmodi Alexander fuit: qui cum animalium studeret

naturas

naturas cognoscere , aliquot uenatorum , aucupum,
piscatorum milia, itemq; omnium qui uiuaria, armen-
ta, aluearia, piscinas, auiaria haberent, in omnibus
Asiæ Græciæq; regionibus Aristoteli ad hanc de ani-
malibus commentationē obedire iussit. Tu magna-
nime Rex, cum largitate, beneficentia, animi magni-
tudine, doctrinarum studio nulli priscorum regum
inferior: dignitate uero, & robore animi contra for-
tunæ tela etiam superior, ad omnia summa natus sis:
Quemadmodum Gallos non tantummodo Barba-
ria, quod leuius fuisset, infuscatos: sed longo sanè in-
teruallo inscitiae tenebris, ut omnino deplorati uide-
rentur, excæcatos ad mansuetiores literas restituis-
ti: Sic etiam debes feras bestias ad mansuetudinem, &
quasi ad humanitatem quandam, hoc est, ad homi-
num cognitionem traducere. Cum non solo nomi-
ne, quod tibi, posteritatiq; tuæ felix & sempiternum
sit, sed re & ueritate primus sis è regibus Galliæ, qui
omnium artium humanarum liberales disciplinas di-
gnas principibus, dignas regibus, toto pectore ample-
xus sis: uel quòd ipsas amares, uel ut alios ad easdem
incitares, easq; omnibus nobiles ab ingenuitate
sua detestantibus abiectas obscuras è tenebris in lu-
cem extulisti, & in honorem quandam adduxisti.
Quas cæteri reges in tam ualde infimam humilitatem
depresserant, ut nunquam humo se excitassent, nisi
ualentem dexteram tuam porrexisses. Primus ex in-
scitia grauius laborantem nobilitatem, & peruerse

abudentem otio, in recta atque honesta literarum studia non edictis, sed tuo exemplo reuocasti. Primus, & solus es ille uerus Hercules Gallicus, ad eloquentiæ effigiem à Gallis olim fictus, & præsignificatus, qui cum solo nutu possis, sermonis tamen humanitate, & dicendi uim mauius homines ducere, & plenissime omnibus respondere, contra morem Barbarorum regum, qui solo imperioso silentio intelligi uolunt: quo nihil à regia dignitate alienius uidetur. Quid magis regium, quàm sermonis uis? sine qua reges nunquam satis instructi haberi debent. Enim uero ut longa seruiendi consuetudine suos regere queant, sine hac certe ad externos frigent, & ridiculi uidentur. Hæc enim quos nullum neque ferrum, neque aurum liberare potest, expedite exsoluit: ut si fortuna (quæ in bellis maxima gerit imperia, & suo iure uictorias sibi attribuit: & quæcunq; in pugnis accidunt prospera, ea omnia ducit sua) euenisset, ut uel Alexâder, uel Pompeius, uel Cæsar, uel alij plerique reges, quibus charior fuit laudis gloria, quàm possessiones suæ, te hac benè dicendi prudentia, cæterisq; regijs uirtutibus non minus, quàm regnandi amplitudine præstantem cepissent, non tantum extulissent iacentem, sed pristinam etiam dignitatem auxissent. Tumq; ex horum illustrium uirorum uel iudicio, uel reuerentia, aduersus istam tuam uim, non indotatam, neq; incomitatam cæteris omnibus magnis uirtutibus, fructum esses amplissimum consecutus tui summi & periculi

riculi & humanitatis: simul & periclitatus esses dicen-
di peritiam, omnium rerum reginam, non regibus so-
lum potentissimis imperare, sed etiam acerbis uicto-
rias uincere posse. Ac tum quidem honesti uis, cuius
hæc ætas sensum nullum percipit, radiato sole cla-
rius ad aspectum omnium uel cæcorum non minus
fulsisset, quàm in tantis inscitiae tenebris Galliae ad om-
nem perpetuitatē lætissimus illuces, orbarū quasi
tutor literarū, quarum te per studiosum esse, quantas
Galliae commoditates afferat, nihil est necesse decla-
rare: cū omnes ex ista imperij tui mansuetudine quo-
tidie iucundissime sentiamus, tum maxime insidiato-
res tui insigni ad moderationis tuæ gloriam pericla-
tione sua perceperunt. Horum enim insidijs sæpe at-
tentatus, contrā quàm natura fieri soleat, te istis perni-
ciem uitæ tuæ molientibus manifestò, & manu depre-
hensis, æquiores quàm tibi metipsi præbuiisti. Ad
quam tantam sensus moderationē, etsi præstanti sin-
gulari quæ nature bonitate excellis, ecquibus gradibus
descendere potuisses: nisi optimis à pueritia discipli-
nis uiam ad humanitatem muniuisses? Ecquo modo,
etiam si magnitudine excelsi animi sis incredibili, con-
tra fortunæ acerbitatē tantopere obduruisses: ut nõ
modo animum tuum periculi magnitudo non frege-
rit, sed & confirmauerit, & renouauerit, nisi literarum
moderatione fatale malum cōsolatus esses, nisi sapien-
tum præceptione, exemplorum uetustate pectus non
minus quàm ualentissimam manum ad excipiendam

B tempe

tempestatē armasses? Non igitur neq; fortunæ neq; hominum fidei, quæ nulla fuit, sed proprio tuo animi robori ad omnium magnarū rerum cognitionē informato acceptum referre debemus, quod te incolu mem habeamus, quod non rursus exuta humanitate de spe literarū conatuq; depulsi, in pristinam barbariem reuoluti simus. Neq; enim, nisi te saluo, spes ulla ostendebatur sapientiæ, nedum sanitatis: neq; quorundam quasi feritatem ad literarum mansuetudinē traduci posse, neq; unquam afflatus ullus, nisi planè uel diuinus, uel tuus nobilitatem non iam labentem, & inclinantem, sed perpetua seculorum infinitate in summam omnium literarum ignorationē demersam erexisset. Quæ antequā rex esses, non aliud quicquam scientius imitari sciebat, quàm regum uel uestitum, uel literarum inscientiā, præ qua omnem rectam artium doctrinam ab insignibus suis aspernabatur: fractos & minutos mores curiose sectabatur, antiquos præclare contemnebat. Sed fuit tum quod huic forsitan ignosci posset, cum non quicquam esset tam ualde nobile, tam planè regiū, quàm nihil sapere. Nunc autem (ut natura comparatum est, quicumq; mores in principibus elucent, eosdem in populo eminere) tuo exemplo adducti elaborāt, non solum bene ut equis, & armis, sed optime ut literis utantur, & tuam uiuendi formam imitantes, eruditis colloctionibus musarum, fastidia condiant, aulæq; molestias temperent: Cuius languorem olim sexcēta ludorum genera mis
nuere

nuere non poterant, nunc leues libelli leuant, & sæpe tollunt. Atq; etiam magistratus tam sacri, quàm profani, commentitijs cōmentarijs reiectis, ex oscitatione & dormitatione nugatoriorū uoluminū experrecti, tanquā ex glandibus ad bonam frugem se recipiunt, ut nulquam unquam frequentius gymnasiū & literarum studiosis, & eruditis, quàm aulam tuam uiderim. Quod quidē tuum præclarū facinus non omnibus modo triumphis longe antepono, sed etiam cum heroum donis (ex quibus tamen à sapiētissimis Græciæ, & Romanis Dīj constituti sunt) exæquo, atque adeo antefero. Quòd sanè eorum dona suis tantum largitoribus ascensum in cœlum compararunt: Tua autem non modò ad memoriæ æternitatē, & tuum nomen consecrabunt, & uirtutē tuam Christiana diuinitate afficient, uerum etiam quotquot istis tuis donis utentur, diuini efficientur. Illorum item fragilia & caduca munera animos hominū efferarunt, atq; in omnia scelera impulerunt, calamitates mortalibus auxerunt, clades magnas attulerūt: Tua contrà immortalia beneficia à uitijs animos uindican, & corroborant, eorumq; corruptelā sanant, feritatē depellunt, libidinem arcent, humanam fragilitatē ab errore sustinent. Non ergo ad dei numen propius accedere, non diuinius de nomine ac dignitate Galliæ mereri possis, quàm literarum tuitione. Hac enim iudiciorū ruinae instaurabuntur: perculsi, atq; prostrati omniū statuū mores erigentur. Nobiles exempla suorum studiorū

ex similitudine tuorum capientes, in suam plebem eo magis mitigabuntur (quòd nulla gens sit tam immanis atq; barbara, quin literarū māluetudine mansuefiat) atq; ad laudis gloriam ardentius inflammabuntur: fidelius pro te labores excipient: ac si sit necesse, uitam ponent. Ac ut omittā alias infinitas utilitates, quas ex ista tua in literas benignitate percipiemus, per te definemus barbari & esse & haberi: ut si Cicero ab inferis excitatus, ad naturalem Gallorum facilitatem, simplicem, & syncerā perspiceret literarū humanitatem accessisse, non amplius tam aspere hos immanes appellaret: neq; id quod aliquando fecit, infimū ciuem Romanū amplissimo cuiq; Gallix anteferret. Sed nimirum te ob perfectam benè dicendi commendationem, & summā in liberali motu dignitatem, non tantum Pompeio, quem immortaliter laudauit, uerū Cæsari, quem omnis memoriæ clarissimū lumen dixit, & egregia indole uirtutis ac continētix Octauio, quem partum aureum nominauit, rectissime compararet: simul & exclamaret, O tempora, ò mores hominum, qui te perfidia omniū scelestorū usi decipere conati sunt, tuos Catilinas æternis notis inureret: te uerissimis ac iustissimis laudibus in cœlum efferret: daret tibi falces: appellaret te imperatorem: decerneret in suo regno (hoc est, in foro) statuam: & siquid aliud esset, quod dari posset, adderet: Ac tandem peroraret, Gallos omnes noctes diesq; de salute tua & debere cogitare, & casus humanos, & incertos euen-

tus ua

tus ualitudinis, & naturæ communis fragilitatem ex-
timefcere. Idemq; graui ter doleret salutem Gallia, in
tua unius mortalis anima positam esse. Sed quid mor-
tui hominis lamentabili oratione utor, cum similes
non solius Gallia, sed omnium eruditorum, qui ubi-
que sunt, uoces exaudierim. At quis non exaudiuit
luctum omnium, siue tuorum, siue alienorum, qui
cum musis ullum habent commercium? cum siue ho-
minum iniquitate, siue fato quodam acerbiorcm ca-
sum subisses, quam summa ista tua uirtus merebatur.
Quis tum, cui sit aliquis sensus literarum fuit, quin pe-
riculum commune omnium studiorum agi arbitra-
retur? Quis ex his non pro tua salute uota fecit? non
post tuam reuersionem Musis litauit? non tacitus
optauit omnia tibi prosperius euentura esse? non
omnium dirarum obnuntiationem imprecatus fuit
eis, qui tibi istam offensionem struxissent? Quis por-
rò tam agrestis ac durus, tamq; uirtuti infestus, qui-
buscunq; ille fuerit in terris, modò tuam uirtutem co-
gnitam habeat, non istam longe pluris aestimauit,
quam eorum omnium qui tibi cladem asserre conati
essent? Quis autem tum non iudicauit te honestius
decubuisse, & maiori cum dignitate cecidisse, quàm
hostes usos siue simulatione religionis, siue prodi-
tione amicitiarum, siue omnium perfida machinatione
seu stantes, seu potius iacentes, uirtutis insignia sine
uirtute reportasse? Sed inuitus in isto fato meus lite-
rarum sermo uersatur, ut & singularem de te bono-

rum existimationem, & amicissimum cruditorum in te studium cognoscas, ut tecum reputes quas hominum admirationes excitabis, quæ nominis tui testimonia æterna à summis ingenijs cōsequeris, si quem te non modo armatum, uerum etiam in afflictâ fortuna, fenserunt musas adiuuuisse, iam eundem te potentissimis & maximis nationibus florentem, uideant non desistere eas benigne & studiose colere, sed dignitatem ipsarum indies amplificare. Quæ tum tui nominis celebratio? quæ laudis posteritas? cum non in sola Parisiorum gymnasia, quod tamen ipsum & maximum est, & cum omni æternitate adæquandū, sed in omneis principes urbes, in omneis magistratus, in omnem nobilitatem, in ipsam deniq; plebem intelligent te literarum humanitatem sparsisse, ac disseminasse, istaq; tanta literarum usurpatione omnia excisasse, quæ infinitis seculis non iacebant, quod alicuius spei, sed funditus extinguebantur, quod desperationis erat, superiorum inciticia regum, quos, quanuis maximi animi ac uirtutis uiros, uix sciremus natos esse, non modò regnasse, nisi forte exesa tabellionum scripta, uel rudes corporum statuae nos admonuissent. Tui uero animi effigiem nulla obscurabit posteritas, sed quò magis inueterascet, eo politius antiquo excellentium scriptorum artificio exprimetur, ac illustrabitur. Quare summe Rex (ut pro omnibus, quorum industria in scientia & cognitione consistit, loquar) & per omnium bonorum de te præclarum iudicium,

dicium, & per posteritatem, quam immortalem ex literarum defensione habiturus es, oro, obtestorq; te, neu defatigeris in tuendis literarū studijs: neu omittas perficere sepe abs te deliberata, uerum bellis interpellata: sed efficias, ut quemadmodum cætera quæ constituis, exequi soles, sic disciplinarum negotium abs te iam prope affectum, uere & regie conficias. At enim me tibi longe pluribus communem studiorum causam commendare cupientem, obtrectatores interpellant, quos iam sero admodum cogito, huius meæ historiæ non fidem modo apud te eleuare (quod faciat quispiam me facile pati posse, honeste uero quomodo): Verum etiam funditus tollere quod acerbissime ferrem, conaturos esse. Quorum hominum iniquitatem ualde timerem, si eodem quo pleriq; reges ingenio affectus esses, qui cum de historia quispiam agitur, ad alios (quod ipsum miserabile uidetur) magna securitate rejiciunt: Ac si quid admittunt, id ipsum quasi sortitione facta, non iudicio probant. At enim cum sis historiæ peritissimus, & prudens ingeniorum existimator, facile patior apud ipsum te exoriri huiusmodi obtrectatores, præsertim cum ex Athengò planè sciam non defuisse qui dixerint: A quo nam Proteo & Nereo, qui ex profundo emerissent, Aristoteles didicerit quid pisces agant? Eiusmodi enim scribit, ut imperitis miracula uideri queant. Veruntamen isto tuo iudicio præditus Alexander, nō has obtrectationes tantum improbauit, sed inuis

tata liberalitate illius historiam profecutus fuit. Neq̄
item tale quicquam ausi sunt reprehendere Eubolis
des, & Cephisodorus, quanquam contra Stagyritem
uolumina conscripserunt. Neque uel nobilissimi phi
losophi ab Aristotelis instituto dissentientes, huius hi
storiam solertia animalium non solum spoliarunt, sed
ipsi quoque separatim certos libros de propria quas
dam bestiarum ratione, & quasi sermone, diligens
ter perscripserunt. Bene Vale.

DE BESTIARVM PRAESTANTIA,
caput generale, instar praefationis huic
operi praepositum.

PHILON Iudæus non rationis modò
bestias, uerum cuiusdam etiam siue ser
monis, siue locutionis Porphyrius tra
dit participes esse: quam si minus in
telligimus, non mirum uideri debet,
neq̄ enim Indorum Græci, neque uel Britannorum,
uel Germanorum Galli assequuntur: sed nimirum
ut horum sonus nobis, sic his noster gruum clangori
similis esse uidetur: etsi eis suus literatus, & nobis
quoq̄ noster uidetur. Simul & quemadmodum be
stiarum sonum auribus, non intelligentia capimus,
sic Britanni colloquentes anserum clangorem fundere,
atque strepitu tantum aut longiori aut breuiori no
bis uti uidentur: ipsis uero sua collocutio intelligitur.
Sed & bestiaè similiter suam intelligunt: contra nos
earum

earum tantummodo significationis expertem auditione, non intelligentia comprehendimus. Quoniam quidem ad ipsarum uoces peritus nemo quid significent, nos docuerit: tametsi huiuscemodi rerum fidem antiquis habemus. Earum intelligentes dicuntur fuisse cum alij plerique, tum Melampus Tiresias, Apollonius: ac nonnullę quidem nationes quorundam animalium uoces percipiunt. Etenim uarius & multiplex earum sonus diuersam significationem ostendit. Alium sanę sonum edunt cum sunt in metu, alium cum ad cibum inuitant, aliam mittunt uocem, cum ad pugnam prouocant. Canini enim latratus uarietatę uenator intelligit: nimirum hęc modò leporem uestigare, modò inuenire, modò ab eo aberrare. Et bubulcus ex bouum mugitu noscit, uel cum is esurit, & sitit, uel cum uitulum quærit. Et rugiens leo, minas significat: & lupo ululans, perniciem illaturum se declarat: neque balantes oues quibus egeant pastorem latent. Nę multis, tanta in his uarietas est: ut uel hominibus ipsis qui totam aetatem in hanc rem consumpserunt, difficile sit earum infinitatem obseruare. Cum enim Augures in coruis & cornicibus aliquot uocum differentias notassent, reliquas humano ingenio incomprehensibiles omiserunt. Iam porro pitaci, corui, picę humanum sermonem imitantur, & memorię eorum quę audiuerunt retinent, & docentibus ad discendum studiose obediunt, sæpęque numero permulta domesticorum peccata indicant. Hyena autem, quam Indi Crocutam nominant,

C nullo

nullo docente expressa hominis uoce utitur, ut quem
captu facilē obseruauerit, scientissime appellare sciat.
At enim dices nō omnes bestię nostratia imitari sciūt.
Quid tum? neq; omnes homines non ad animalium
solum uoces, sed ne ad latinum quidem sermonē do-
ciles existunt. Neq; uero minus alienū uidetur solam
hominis uocem, quòd à nobis intelligatur, sermonē
appellare: quàm si corui solam suam dignitatē habe-
re, nos autem, quòd humanā linguam non assequan-
tur, sermonis expertes existiment: quàm si Attici solā
Atticam sermonem dicant, alios huius imperitos ser-
mone carere arbitrētur. Neq; tamen bestię ignorant
hominū sermonem irascentiū, aut iucunde excipien-
tium, aut uocantium, aut insectantiū. Quid dicam de
ratione ipsarū? etenim cantibus moderatiores fiunt,
& ex feris mansuetæ redduntur. Quid canes ratio-
ciantes? quid luscinijs pullos suos cantare docentes?
quid quantum memoria ualeant, quanto eorum que
procreauerint studio teneantur? Quid quòd neque
malè neq; benè factorum memoriam obliuiscuntur?
Pietatem aduersus parentes obseruant, disciplinā te-
nent, necessaria inquirere nouerunt, communitatem
seruant, societatemq; coeunt, temperantia utuntur,
animi magnitudine uigent, utilia appetunt, à pern-
ciosis refugiant. Non hic commemorabo sensibus
quanto nobis præstent, quanto exploratius salubri-
tatem, & pestilentia, reliquumq; coeli statum præsen-
tiant. Nam succorum discrimina sic exacte tenent, ut
melius

melius quàm medici à perniciosis salutaria interno-
scant. Earum nullæ neq; ualētes, neq; imbecillæ suas
uires ignorant: imo præclarè quo membro præsent,
cognoscunt. Pardales dentibus, unguibus leo, ungu-
lis & etiam dentibus equus, cornubus bos, unguibus
Gallinaceus, aculeo scorpius utitur. Tum Aegyptiæ
aspides, Ptyades nuncupatæ, suorum infectatorum
oculos sputo excecant. Denicq; ad sui tuitionē singu-
læ quippiã possident, quo utantur, locosq; pro tem-
porum uicissitudine ad suam commoditatē mutant:
& similiter atq; homines inuidiã atq; malitiã, tamen
leuiore quàm homines, laborant. Neq; item ut ho-
mines ueneris libidine intemperanter abutuntur, sed
etiam plurimæ earum ut foeminam grauiditate affece-
runt, hanc non attingunt. Præterea quidem mares
parturientium foeminarum dolorem cognoscunt, eis-
demq; commouentur, ut gallinacei: atq; etiam non-
nullæ incubãdo foeminas adiuuant, ad excludendos
ex ouis pullos, ut columbi: uicinisq; ad pariendum,
locū ubi pariãt, prouident. In quibus simulacra cum
omnium uirtutū reperiamus, nõnne naturam ipsam
sentimus nobis clarissima uoce indicare, non incredi-
bilia uideri debere ea, quæ de ui & natura animalium
decem & septem libris complexi sumus? Nam si om-
nia etiam atq; etiam diligenter obserues, singula ui-
deas ordinē tenere, & sui officij rationem colere: & ut
omittam alia infinita, suis altoribus cum blandicijs
obuiam proficiscuntur, dominum agnoscunt, atque

adeo longo temporum interuallo recognoscunt: sæpèq; eidem positas insidias indicant: suis gregalibus periclitātibus auxiliantur, gloriæ cupiditate mouentur. Taceo iustitiam, cuius obseruantes sunt: prætermitto eas quæ posteaquã cum pari suo tanquã cum uxore quadam coniunctę sunt, non aliam attingunt, neque ad fidem tuendam egent sponsalium tabulis. Neq; temerè, & sua sponte in homines efferantur: nam si ijs ipsis ad usum cibus copiose suppeditaretur, non inter se modo, sed ne hominibus quidem infestę essent. Quod ipsum & propter cibi inopiam, & propter angustas sedes suarum commorationũ sæpe facere coguntur. Quòd si in tantas uel cibariorũ uel locorum angustias homines compellerentur, feris ipsis longe immaniores essent: id quod in difficilimis belli & famis temporibus facile perspicitur, cū enim sanè inter se exedunt, & conficiunt, ac nimirum sine bello & fame domesticas & familiares animantes edunt & consumunt. Contrà uero bestię nec suo generi, nec alieno, quo cum domestico usu coniunguntur, quicquam nocent: simul &, tametsi ex inuidiæ odio & rivalitate laborent, non tamen eis malicia usq; eò procedit, sibi ut benigne & liberaliter facientibus insidias moliãtur: imò uero firmissima eos beneuolentia prosequuntur, ut quacq; uersus beneficos in se sequatur, neq; quo minus id obeant, ullis periculis deterrētur. Homines autem nullis officijs tam fideles conciliari possunt, pro suo nutricio ut mori uelint, lam uero ea

bestia

bestiarum solertia nomine propius accedit ad hominis ingenium, quòd humanas artes imitatione consequantur: nam discunt & saltare, & aurigæ officio uti, & in fune ambulare: tum scribere, ac legere, lyræq; & citharæ fidiculas pulsare: tum sagittas mittere, & equitare: quin etiam signorum differentias ratione percipiunt, non modò humanam uocem præclare intelligunt. Neque præterea est cur quidam eas ideo tantopere contemnant, id quod sæpe faciunt, quia humanum officium non faciant, quòd conciones nõ habeant, consilia non ineant: cum uel ipsi homines hoc idem haudquaquam seruent: cum pleriq; priusquam consuluerint, rem ipsam exequantur, quod quidem ipsum bestiae non faciunt. Neque si urbes non habent, idcirco despiciendæ sunt: nam id ipsum commune habent cum Scythis, cum Amaxobijs. Nonnulli calumniantur eas exleges esse: sed quid aliud tandiu erant homines, quoad Apis primus leges, quibus carere non poterant, Græcis dedit. Neq; unquam si tantopere contemnendæ essent, quàm plerisque uidentur, ueteres tam egregie eas nobilitassent, ut qui ab ijs nutriti essent: non tam ualde patres quàm nutrices bestias iactauerint: alius lupam, alius ceruam, alius apem, Semiramis columbas, Cyrus carnem: quinimo nemo iam paulo nobilior haberi potest, nisi eius ingenuitas effigie cuiuspiam bestiae insigniatur. Alij easdem in odium inuidiæ adducunt, & propter quarundam uenenum, & propter reli-

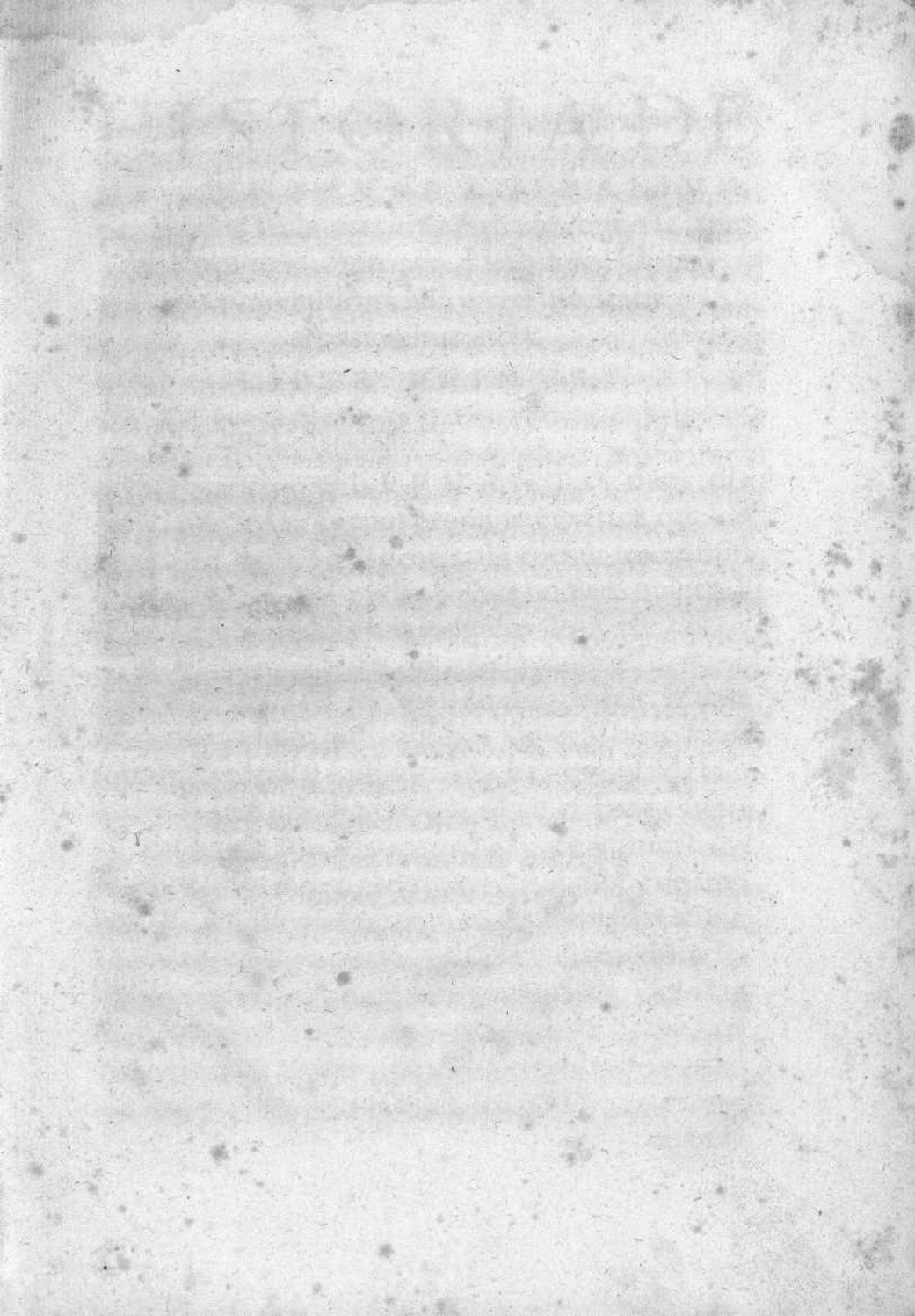
quum ipsarum maleficium, quod utrunq; inferunt,
ut & cibo utantur, & laceſitæ, iniurias ulciſcantur:
Idq; faciunt uel dolore ſtimulatæ, uel pabuli anguſ-
tia compulſæ. Homines autem nullo impulſu, ſed
ſæpe ſua ſponte per ludum longe plurimas interfi-
ciunt. Ex quo intelligitur, hominis naturam imma-
nem, & feram, & planè immiſericordem eſſe. Sed re-
ctorum omnium ſtudiorum obtrectatores in me de
ingenio animalium longe plura commentari uolens
tem, uideo iam tranſuerſos incurrere, quorum ut uim
naturamq; animalium palatus erudite ſapiat, cor ſa-
nè ignorationis caligine oppletum, nihil de mea hiſto-
ria probabit, præter ſuauem uſum animalium, & cæ-
teras commoditates quas ex ijs uulgo homines per-
cipere ſolemus. Erunt alij & ij quidem non iuſtiores,
qui religioſum ſuum, ne dicam ſcleratū, & impium,
à nullo neque aliorum ſacroſancto labore, neq; meo
profano iudicium ſuſtinentes. Primum ut quiddam
uel tenue, in magno uolumine non ſatis uerifi-
mile inſpexerint, ſtatim totum opus reiſciendum eſſe
censebunt. Ac ſanè quidem ualde timeo, ne dum tan-
tum ingenij, ſapientiæ, & quaſi humanitatis, & locu-
tionis in beſtjjs eſſe conſcripſi, peruerſo quodam iu-
dicio has innocenteis prudentia ſpolient, cæteraq;
animi ſolertia mulctent, ſeu acerbe ferentes ſe non in-
genio & iudicio Elephantis, quibus longe ſuperan-
tur, ſed & prudentia & ſapientia ignobilibus beſtio-
lis inferiores eſſe: ſeu nō facile patientes geometriam

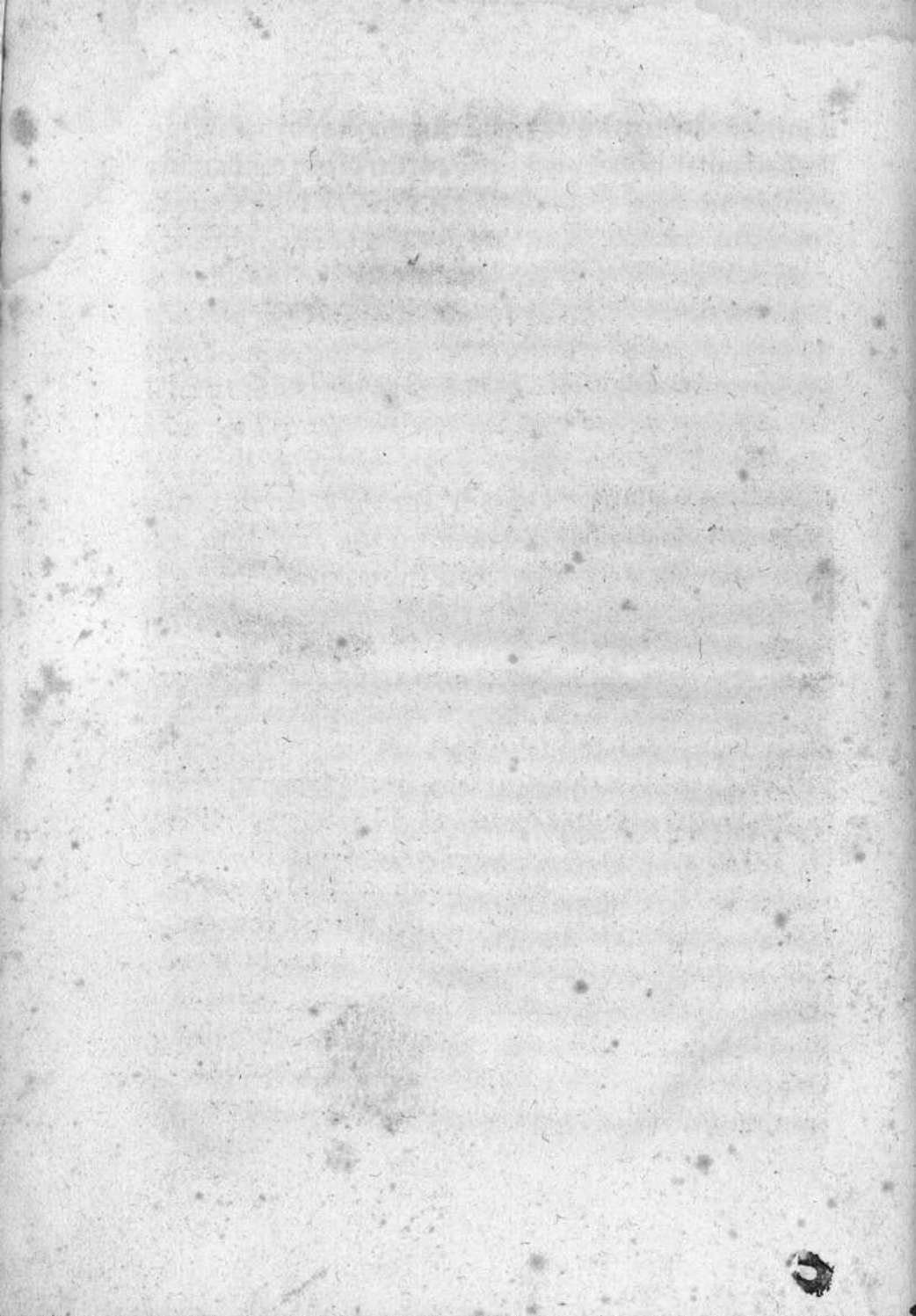
sibi præripi ab araneis , arithmetica à thunnis ,
dialecticam à canibus , astrologiam à formicis. Cur
enim bestias sapere sustineant , cum non desint qui
omnem humanam sapientiam improbent? Cur cum
utrancq; linguam cuius suauis sono etiã feræ permul-
centur non satis probent , easdem loqui patiantur?
Cur non pugnabunt cum meis bestijs , non luctatio-
ne & pugillatione? O si id accideret iucundum spe-
ctaculum sed & lubrica & periculosa sortitarum argu-
mentatione meas acruales formicas , cum ipsas ne
grano quidem sapientiæ uincere poterunt , obruere co-
nabuntur. Sed quid mihi cupienti ludos facere , non
cauea circoq; diuisos , sed decem & septem libris dis-
tinctos desideratius euenire posset , quàm doctis spe-
ctantibus , huiuscemodi obtrectatores descendere ad
pugnandum , non cum Elephantis de sapientia , nam
ijs ipsis etiã magnæ nationes ingenio inferiores
sunt , sed cum formicis , cum apibus , quarum tamen
alterarum prudentia conuincerentur stultitiæ , alterarum
aculeis , si non sapientiæ , attamen doloris sensum
perciperent. Ac si cum crabronibus pugnare uellēt ,
experirentur quidem , ut sint irritatione superiores ,
certe aculeis se longe inferiores esse : ac tandem , quod
nollem , in pusillam cicadarum nationem impetum
conuertentes , uniuersam silentij condemnabunt : nec
eas excipient , quæ ab Aeliano mutæ esse dicuntur :
imo uero , si eisdem perseveremus stomachum moue-
re , has media hyeme cantasse cauillabuntur. Quidli-

bet, modò ne configendis stilo muscis Domitianum crudelitate superent, modò ne me bestiarium aspere appellent, modò ne etiam me ad meas bestias remittant: quorum alterum me profiteor, alterum Gallicum prouerbiũ esse agnosco. Sed ad quas primum: ad boués ne: at cum his errare mallet, quàm cum non parua hominum natione sapere. An potius ad Elephantos: at hi suspiciosi sunt, querentur se quidem antea felices & latentes suo bono uti potuisse, nunc uero inuidioso nomine sapientiæ, quam certi homines propriam sibi uendicant, in odium hominũ à me adductos esse. An ne me ad cicadas reiicient: At hæc ut aliàs sæpe me suo cantu delectarunt, sic timeo, ne non iam iccirco earum omnium stridorem ferre queam, quia de uocalitate inuidiosius à me laudatæ, silentij damnatæ sunt, id quod eis à nullo unquam tyranno acciderat. Ad asinos igitur me remittent: sed quid magis exoptem, quàm si uel per horum obtrectandi magiam, uel Pythagoreorum disciplinam asinus fieri possim: nam sub huius pelle etiam doctissimi impune philosophati sunt. At enim si asinos sapere arbitrentur, potius annonæ charitatem in macello ac pistrina omnia cessare faciēt, quàm non confestim asinum cogant efferre, non o micron, nam id ne uerberibus quidem unquam ab eo extorquebunt, sed sanè o mega, si non clara, attamen contentissima uoce, pronuntiare: ac quàm mox redarguāt eum omni corporis caudæque asseueratione affirmare

mare hanc uocalem tantum longam esse: aut quòd hæc asinina litera rotunda sit, eundem asinum concludere, omnes Euclidis figuras orbiculatas esse. Etiamne contra huiusmodi hominum feritatem, humanitas ferarum mihi imploranda erit: etenim nulla tam fera, tam immanis est, quæ non beneficii accepti memoriã retineat. Ego autem non forte peius quàm pleriq; quorum partim delphini exceperunt, partim leones seruarunt, meritus sim. Atq; etiam hic ibidem in primo aditu uestibuloq; reprehendent, quòd tragœdias comedijis misceam. Sed quid aliud malim, quàm ut cum omnium bestiarum ludos facere studeo, etiam quemadmodum olim Romæ fiebat ad earum spectaculum sales & iocos attulissem. Et ne diutius te in nugis teneam, fac hos prauitate iudicij potius, quàm ex æquo omnia æstimãtes, primum nonnulla in hac historia leuitatis, deinde etiam mendacij, iure & uere condemnare posse: omnia uero quo modo. Fateor enim tecum, atque etiam præ me fero, ne hanc historiam ab omni lapsu uendicare uidear, nonnulla leuicula esse, sed tamen non multa, & cum alijs infinitis grauib; & doctis compensantur: ac tanquam neuĩ in articulo pueri delectabunt Alcæos, hoc est, non stultos alieni operis æstimatores: quos si priusquam spinosos authores, unde hæc sumpsimus, legerint, non dubito hanc nostram industriam grato animo interpretaturos esse: quam ex Aeliano, Oppiano de uenatione, Athenæo, Heliodoro, Por-

phyrio, ac cæteris omnibus qui scripserunt de natura animalium post Aristotelem, non modo latinam fecimus, quod facilimū fuisset, sed Dionysium etiam Calsium, qui Magonem conuertit, imitati, ordinem & iudicium adhibuimus: atq; Aeliani historię, uel potius labyrintho lucem attulimus. Quid enim eius historia implicatius? ut certe non existimem quenquā si hæc minutatim concidisset, deinde tanquam sortes in urnam coniecisset, magis conturbare potuisse. Si leo eiusdem, cætera quidem docti uiri, sed in hac re paulo minus diligentis, ineptias: quibus me moderari oportuit, aut omnem laboris existimationem abijcere. Veruntamen hæc omnia eruditorum magis, quàm nostro iudicio fecimus, quorum consilio nondum pœnitet me paruisse. Potius doleo, non præcisius Græculam leuitatem compressisse. Omnia quæ non inscribuntur Accessionis nomine, ex Aelianis sunt: nam Accessiones confecimus partim ex omnibus Græcis autoribus, nondum conuersis, qui post Aristotelem scripserunt: partim nō pauca ipsi experti sumus, quæ omnia adiunximus.

HISTORIA DE

VI ET NATURA ANIMALIVM,
per Petrum Gillium tum ex Aeliano conuerſa, tum
ex Porphyrio, Athenæo, Heliodoro, Oppia-
no, tum eiufdem Gillij marte luculentis
acceſſionibus aucta.

LIBER PRIMVS.

De natura Elephantorum.

CAP. I.

LEPHANTO duos di-
cunt prominere exertos, quos a-
lij dentes, alij cornua uocant: ſin-
gulis pedibus numero quinq; di-
gitos indiuiſos, leuiterq; diſcre-
tos, ex quo fit, animal ſit mini-
me ad natandum habile: & ante-
riora crura multo poſterioribus lōgiora habet. Huic
ſub armis papillæ exiſtunt: Atq; ita promuſcide tan-
quam manu utitur: Lingua etiam ei bene exigua
eſt: Fel autem non ad iecur, ſed ad pectus ſitum habe-
re dicitur. Biennium gerere uterum audio. Alij non
tam diu, ſed ſeſquiannū tantum uentrem ferre aiunt.
Anniculo quidem uitulo equalem pullum edit: is ſta-
tim ut natus eſt, ore ſugit, non promuſcide. Cum libi-
dinis furore ardet, incurſu parietes euertit, & ſimiliter
atq; aries frontis uī atq; impreſſione palmas proſter-
nit. Aquam nitidam nō bibit, ſed poſtq; aquam con-
a turbarit.

turbarit, turbida potione delectatur. Idcirco somnū erecto corpore capit, quia ei esset operosum decumbe re, simul & deinde à cubitu exurgere graue. Eius ætatis flos est sexagesimus annus. Hyemis & frigoris impatiens est. Ad ducentefimum uitam producit.

GILLII ACCESSIO. CAP. II.

QVemadmodum duobus dentibus Apri, sic Elephanti armantur, sed situ contrario: illis enim in sublimē feruntur, his deorsum retorquētur. Non homini, nisi laceffiti, quicquid nocent: tum enim promusci de tanquam manu comprehensum, eū ad teli iactum iaculantur: ut sæpe antequam terram cōtigerit moriatur: neque uelocitate quisquam tanta est, quem nō uel suo tardo gradu assequantur. Cum sunt in catulorum metu, infestissimi sunt. Eorum promuscis intus concava, suilli labri speciem, similitudinēque quandam gerit: mobilis est, ut modo relaxetur, modo contrahatur. Eorum qui sunt confirmata ætate, ea magnitudine dentes existunt, uicem ut postium præstent, & pro palis Nigritæ ad sepimenta utant: sæpe enim ad longitudinē decem pedum augescunt. Eorum pilos ex nouo orbe terræ deportatos uidi, qui ad duorum palmorum longitudinem procederent. Similiter rotundis pedibus, ut equi, sunt: sed amplioribus, ut plāta quoque quouersum ad binos dodrantes accedat. Quinque ungues habent, & pedē multipliciter scissum, ne si quando in humido solo constiterint, altius pedem imprimant. Iam quod in sermonem hominū uenit, uanum est

est, elephātos crura sine nodis articulisq̄ habere; imò uero habent flexiones, & ut aliæ bestiae, quum libet crura flectūt, & erigunt, in ima enim propemodū cru ris parte iunctiones et flexus habēt. Breuioribus sunt auribus atq̄ oculis quàm pro corporis portione. Pelle quidem robusta, sed turpi, teguntur, eam ferrum peracutum nō incidere potest. Peruagatum est, sicut Oppianus ait, elephantos inter se loqui, sed eorū collocutionem nō omnibus quidem, sed solis domitoribus notam esse. Itemq̄ cum uicini sunt ad moriendū, præscire fatalem necessitatem. Nō ergo soli cygni extremum luctum canentes mortem prænoscent, uerū elephanti etiam quando proximi sunt ut moriantur, animo præsentiant. Cum eos ad bellum Indi armāt, in clitellas, geminis ex ferro catenis infra aluum cinctas, utrinq̄ tanq̄ caueam ligneam imponunt, atq̄ ad collum alligāt, singulas caueas terni milites ingrediuntur, in utriusq̄ medio auriga sedet, qui beluam patrio sermone alloquitur, & cum progrediendum, aut regrediendum est, ostendit: Ferias, inquit, hunc ab illo abstine manum. Itemq̄: In hos inuade, ab ijs te cōtine. Atq̄ ea magnitudine tanq̄ castellum aliquando dorso constituunt, ut uel quindecim ex eo armati homines pugnēt, quod cum pugnam committere moliuntur, asseribus superintegūt: ad promuscidē lorica circūmunitā districtus gladius longitudine duorum cubitorum, crassitudine humanę palmæ alligatur. Neq̄ modò sceminæ maribus ferociores, sed ad

onerum uectiones etiam fortiores existimantur. Furoris tentatione eos aliquando laborare manifestum est, ex cursu furij incitato. Mares foeminae excelsiores sunt. Eorum uaria est proceritas: nam alij ad duodecimum, alij ad decimum tertium dodrantem excelsitate procedunt, alij ad decimum quartum. Insueti insedendi in eis, non aliter quam ij qui in mari nauigant in nauseolam incidunt, neque insistere possunt. Non item in adolescentium elephatorum sessione fit negotium, imò ex illorum molli gradu sessor tantopere oblectatur, ut si mula ueheret. Cum in elephatum ascenditur, is in terram abijcit genua, & conscensionis gradum scandenti facit: neque porro frenum eorum cuique inijcitur, neque funis ad ceruicem ullus adstringitur, sed soluti ad insulam Zamzibaram gradiuntur: potionem qua ipsi pro uino utuntur, ideo ipsis largiuntur, ut ad praelium audaciores efficiantur.

GILLII ACCESSIO.

De elephantorum cornibus. CAP. III.

Non paucis Philostratus probare conat, ea quae ex maxillis elephantorum extra os eminent, dentes debere appellari: mihi potius cornua uidentur. Cum enim Halcas, bestias Celticas, ac Aethiopicos tauros ex Pausania considero, illas quidem in supercilijs cornua, hos uero in naso gerere, facile adducor cornua esse. Praeterea accidit etiam, ut uertē tibus annis, ceruis elephantisque cornua decidant, rursusque recentia exoriantur. Dentes non item confirmata aetate animalibus renascuntur

nascuntur: neq; etiam igni cedit dentium natura, imò expolientibus pertinaciter resistit: ac si cogatur, rumpuntur. Contrà, bouum & elephantorum cornua eriguntur, & flectuntur, ac nimirum in quasuis figuras contorquentur, & se ut fabri libet, artificio attentari patiuntur. Neq; enim hominum ullam debet habere admirationem, quòd elephātina cornua ab alijs discrepent, cum cætera huiusmodi animalium forma & magnitudo sit ab alijs bestijs diuersa.

De elephantorum obedientia, docilitate,

& musicæ studio.

CAP. IIII.

SEquitur, ut elephantorum deinceps dicam de arte numerorum, & obtemperacione, eorumq; acutissimis sensibus, ac facilitate ad eas disciplinas assequendas, quæ ad discendum difficiles sunt uel homini ipsi, nedum tam ingenti feræ, & quæ aliàs tantopere animo agresti esset, duroq; aduersus omnem pertractationem. Enimvero ad numerum saltare, tibiæ auditione demulceri, cursum tardare ad soni tarditatem, seq; remittere ad remissionem tibiæ: rursus cum acute sonans impellit, festinare, discere assequi perfecte elephantus solitus est. Neq; uero natura modò illum summa ex omnibus animalibus magnitudine ornauit, sed & disciplina mansuetum, & tractabilem edidit. Elephantò ad morum mansuetudinem & facilitatem erudito, nihil mitius, nihil ad id quod uolumus obtemperatius est. Cum Tiberij Cæsaris nepos Germanicus gladiatorum spectaculum edidit, plures iam grades utriusq; sexus

elephanti Romæ erant, è quibus alij pleriq; generati extiterunt, quorum artus interea dum cõmittebant, & confirmabant, & membra infirma conglutinabantur, peritus uir ad pertrectandos eorum sensus, animosq; nunc eos disciplina mansuetiori, nũc terroris & mirificæ uerberationis plena excipiens, erudiebat. Primũ enim eos maxima lenitudine & mollitudine, cibos nimirũ illecebris, & uarietate suauium inuitamentorum refertos indulgens, ad disciplinã informabat, ut si quid esset agreste, expelleret, ex feritate ad mansuetudinem, & quasi ad humanitatẽ quandam transformaret; sicq; eis moderabatur, ut feritate expulsa, disciplinã & musicę studio operam darent, tympanorum sono nihil exterrerentur, pedum ingredientium strepitum, cantumq; miscellaneum ferrent, eos præterea exercebat ad non formidandam hominũ multitudinẽ. Illa uero uirilã disciplina, non ad grauem plagarum ictum excãdescere, coactos membrũ aliquod ad saltandum flectere, non rabiose (cum essent maximo robore præditi) incitari. Cum magister elephantorum spectaculum edidit, ij tempore suo specimen derũt, se recte institutos esse, illumq; in seipsis erudientis non operam perdidisse ostenderunt: nam duodecim numero theatrũ ingressi, composito gradu incedebant, ac toto corpore diffluebant, tanto ornatu, nimirum stolis saltatorijs induti, solaq; magistri significatione uocis ordinatim instructi, ut ferũt, gradiebantur. Ac uero rursus, si illis hoc imperaretur, in orbem saltab

saltabant, eundemq; orbem ad imperantis uocem repetebant, atq; nunc flores pauimētum ornabant spargentes, nunc modeste pedibus terram pulsantes musica moderatā saltationem una consensione obibant. Damonem igitur, & Epentharum, & Aristoxenum, & Xenophilū, ac alios plerosq; pulcherrime musica eruditos iter paucos huius peritos existimatos fuisse, mirificū quidem, at nō certe incredibile, neq; ratione alienū fuit, cum homines essent rationis participes, ualuisse ui intelligendi, ac ratiocinādi: at uero animal rationis expers numerum & cantum percipere, formā & ornatum tenere, non à saltandi moderata elegantia aberrare, quæ didicerit repetere posse, hoc naturæ donum est, simulq; uis quædam admodum singularis. Illa uero uel ad ridiculæ insaniēdum spectatorem inducere possint, in theatri harena humiles lectos spectare, uario stragulo textili & magnificis operibus picto ornatos: lauta item pocula, & argenteas crateras, aureasq; per multa aqua repletas, mensasq; magnificas, tanto pane & carnibus extructas, ut uel edacissimorum animalium uentrem implere potuissent: omnibus ita recte apparatus, conuiuæ intromissi sunt elephantī, mares sex, uirili ueste induti, totidemq; fœminæ, stola muliebri ornatae, decorè epulis accubuere, ac in mensam promuscides tanq; manus porrexerūt, summaq; cū modestia epulati sunt: neq; ex ipsis quispiam uilus est uorax, neq; maioris partis rapax. Cū esset bibendum, unicuiq; cratera exhibebat, & hi quidem

dem promuscidibus portionem haurientes, moderate bibebant: deinde circumstantes leuiter & festiue, sine contumelia aspergebant. Non pauca eiusmodi de ingenio & natura propria horum animalium admirabilia alij scripserunt. Ego recte & ordine in tabula quadam latinis literas uidi elephantum scribere: ueruntamen docentis manus subiiciebatur ad literarum figuram & lineamentū instituens animal: cumq; elephante scriberet, eius oculos immotos, & deiectos esse per spexi, ut grammaticum quendam dixisses.

GILLII ACCESSIO.

CAP. V.

Tanta huic beluæ cum genere humano societas, tamq; prope accedit ad hominis ingenium, ut Cicerone non uereatur affirmare, non paruam nationem hominū sensu ac ingenio esse multo inferiorem. Vbi semel ad hominem adfuescit, ab eo omnia patitur, ex eoq; morum similitudinem in se transfert, neq; aliter q̄ per paruuli catelli ex hominis manu gaudet cibum sumere, atq; ad se accedentem promuscide complectitur, eumq; caput intra fauces immittere facile tandiu patitur, quoad homini libitum fuerit. Noctu autē suā seruiendī conditionē deplorare dicitur, nō contento barritu, quo sæpe aliās utitur, sed luctuosa uocis suppressione miserabiliter murmurat. Quòd si quis ita occulte gementi & lamentanti interuenit, uerecundia quadam motus, querelis suis moderatur, & gemitus facere desistit.

De uenatione elephantorum.

CAP. VI.

Qui

QVi uenandi elephantos scientiam tenent, nobis testantur, hos insectatione uenatorum pressos, cum robore immenso, tum impetu effrenato atque præcipiti, & quem sustinere possit nemo, sic quidem per maximas arbores, tanquã per segetes excurrere, easq; tanquam spicarum calamos, ubi cursum ramosum proceritate retardari uidet, perfringere: ubi uero ipsi ex arboribus eminent, & proceriores existunt, tum omni neruorum contentione currere, tum uiam insequentibus præcidere: nec mirum, locorum enim consuetudinem tenent. Cum autem se ex insectatorum suorum conspectu eripuerint, eosq; maximis processibus itineris longe & retro positos senserint, tum ex fuga recipiunt animum simul, & tanquã periculo libertati, insistant: ibiq; dum metus sollicitudine expulsa, ex immenso labore requiescunt: his interea ad cibi cogitationem memoria excitatur, iuncos & hederas per arbores erraticis implicationibus serpentes depascuntur, atq; palmarum tenera cacumina, & aliarum plantarum adulescētiore truncos. Quod si rursus insectatores ad eos propius adsint, hi etiam iterũ sese in fugam impellunt: Cumq; ab his multam uiam absunt, sese ex fuga colligētes, quietem curarum ex itineris labore habent. Insequentes autem præcipitate sole debilitati, syluam incendunt, & uiam ipsis obstruunt: quod ipsum sentientes elephantum, se sustinent à progrediendo, Ignem non minus quàm leones extimescunt.

De uenatione elephantorum.

CAP. VII.

Elephantorū alij palustres, alij montani, alij campestres. Paludibus capti, dementes, leuesq; sunt: Montani, prauī, atq; insidiosi, & nisi cum pabuli inopia premuntur, nihil tutum ab eis expectandum: Campestres, mansueti, & lenes. Iam quemadmodum capiuntur, adiungam. Venatores quatuor aut quinque stadiorum locum planum, & minime impeditum, fossa latitudine quinque, simul & altitudine quatuor cubitorū, cingunt, itemq; ante fossam terram, ut murorum uicem præstet, exaggerant: in aggere subterranea latibula efficiūt, in quibus foramina relinquūt, per quæ lucem admittant, unde accedentes feras intruere possint, tum ponte multo cespite constrato, ne feræ insidias positas sentiant, fossæ transitus iungitur: ac nimirum ad maiorem ferarum illecebrā tres quatuorue ex mansuetioribus scēminas elephantos in claustrum concludunt: uenatores in aggeris latibula abstrusi manent in insidijs. Iam uero eiusmodi beluæ loca culta interdium non adeuntes, sed noctu tantum gregatim errantes, ad fossam appropinquantes, cum inclusarum auditionem acceperunt, eò confestim accedere properant, & circum aggeres tam diu concursant, quoad pontem nacti, intra munitiones ingrediuntur: li autem qui positi sunt in insidijs, pontem celeriter detorquent, alij magna celeritate uicinis proximis uicis elephantos inclusos denunciant: quo intellecto,

tellecto, ij in fortissimos quosque cicures elephantos ascendentes, accedere contendunt: neq; tamen statim ut eò accesserunt, cum feris pugnam committunt, sed eas primum aliquandiu fame & siti frangunt, deinde cum iam ijs infirmioribus & afflictis certamen instituunt, ac feros siti fameq; confectos cicures expugnant, ac homines ex elephantis defilientes, primo compedibus defatigatos deuinciunt, post uerò cicures incitant, ut feros usque uerberent dum in terram procubuerint: tum ipsis laqueos ad terram abiectis in collum inserunt, in eosq; humi stratos ascendunt, & ne sessorum excutiant, eorum collum acuto ense in orbem incidunt, & ad secturam funem alligant, ut ob doloris sensum uinculis concedant, & ex feritate conquiescāt: eorum autem qui sunt ætate uel infirma, uel exacta dimittūt, reliquos in stabula abducunt, eosq; primum pedibus colligatis, & collo ad columnā adstricto fame domant, deinde aut herba, aut frondescenti harundine pascunt. Hi molestia afflictī, pabula recusant sumere: at enim cantibus & tympanis eos demulcent, & deliniunt, atque ex immanitate ad tantam humanitatem transferunt, ut sessorum suos excussos contra uim hostium tutati sint, & sese pro illis in mortem obiecerint. Si quem, iracūdia permoti, ex suis procuratoribus occiderint, tam ualde illum desiderāt, ut mœrore conficiātur, interdumq; inedia cōsumantur. Iam porrò ad hanc rationem cum elephantis Aethiopes pugnant: Ex procerissimis arboribus

elephantorum introitus atque exitus obseruant, non in multos uno eodemq; tempore inuadunt, sed in singulos tantum magno robore animi insiliunt; nimirū speculator caudam beluæ appropinquantis ad arborem, in quam abditus is latet, desiliens, manibus comprehendit, pedesq; ad dextrum femur obijciens, securi, quæ ex humero pendet, expedita & acuta, dextri poplitis neruos succidit; in quo certamine utriusq; salus periclitatur. Interdum elephantus incisis neruis in fauciam partem procumbens, Aethiopem secum in terram abijcit, atq; interficit: Interdum suo pondere hominem ad arborem aut saxum allidens, occidit: ac nimirum nonnulli elephantum dolore pressi, quando insidias facienti nocere non queunt, sese tandiu in fugam impellunt, dum crebro securis ictu decumbunt: tum ad terram stratorum posteriores partes incolæ uicini comedunt. Si elephantus feritate effertur, statim ad arietis conspectum mansuescit. Qui ad elephantos adeunt, splendidâ uestem idcirco non ferunt, neq; puniceam qui ad tauros appropinquant, quòd sanè huiusmodi animalia constet ijs coloribus efferari.

De elephanto Albo Indico. CAP. VIII.

CVM Indus quispiam elephanti album pullum Cossendisset, atq; hunc etiam nunc tenerum aluisset, & paulatim mâluefecisset, eoq; deinde ueheretur, & beluam amaret, & uicissim redamaretur ipse, ac simul suam elephantus educationem, cum maximis amicitie officijs, huic Indo compensaret: Indorum

rex

rex id intelligens, muneri poposcit sibi elephantum mitti. Is ut uehementi riuualitate flagrans, amatorie dolebat, si hunc alius quam ipse esset habiturus. Itaque negans se daturum, unà cum elephanto in desertissimam regionem perfugit. Rex autem id ægrè ferens, ad eum insequendum misit, qui Indo auferrent, simul & illum comprehensum ad poenam reducerent. Cum eò uenissent, ubi erant transfugæ, comprehenderetque aggressi fuissent: ex superiori loco lapidibus eos homo appetebat, pariterque elephantus, ut iniuria insigni accepta, illorum impetum repellebat. Vbi Indus lapidatione facta percussus, de loco, unde se defendebat, præceps deiectus fuisset, elephantus hominum more acerrimè se tuentium, pro suo nutricao cum propugnauit, tum uero ex inuadentibus partim occidit, partim in fugam impulit: tum altorem suum promuscis de circumplexus, ad stabula inuexit, ac tanquam amicus permansit fidelis amico, beneuolentiã ostendens, qua admirabili suum educatorem prosequabatur. O sceleratos homines, grande illud sophos inter pocula iactantes, uirtutemque crebro sermone passim inculcantes, nomenque amicitie, plenum uerborum, inane rerum temere anhelantes, in periculis autem amicorum desertores.

Quid agant elephanti
crescente luna.

CAP. IX.

AB interlunio recrescente luna, elephantos intelligo quadam naturæ recondita notione, ex sylua

b 3 pri

primum, ubi pascuntur, ramos decerpere, eosq; deinde sublimes ferre, tum uero ipsos ad lunam suspicere, ac leuiter ramos mouere, tanquam supplicationem quandam lunæ præcedentes, eis ipsa ut propitia existere uelit.

Quales elephantos Indi capiunt. CAP. X.

INdi homines, licet permulti & magna machinati, Inō elephantos iam ætate procedente cōfirmatos facile comprehēdere queūt. Quare ad loca fluminibus proxima, uenatores profecti, eorum catulos tantū capiunt. Elephantorū enim naturæ proprium est, rosca loca & palustria amare, & amnes amplecti, ubi uersari maxime student. Vnde etsi fluuiatiles non sunt, tamen riparios dicere possumus. Cum igitur eorum catulos, adhuc ætate infirmos, & teneros inde ceperunt, ciborum blanditijs & assentationibus eos ad parendum informant, ac instituunt, blandiloquentiaq; mansuefaciunt: Hominum enim indigenarum linguam elephanti intelligunt. Breuiter perinde illos quasi infantes pueros alunt, partim cibaria eis largiētes, partim disciplinas tradentes: quæ res efficit, ipsi ut ad obediendi facilitatem transferantur, & exuta feritate, humanitatem induant.

Quēadmodū arbores euertunt elephanti. CAP. II.

Cum ab Indis hominibus arborem elephanti radicatus extrahere coguntur, nō prius ad eam extirpandam aggrediuntur, quàm quatefecerint, ac tremefecerint arborem; sic periclitantes, euerti ne possit,
an omnino

an omnino inuictam ab impetu sit se prestatura.

De elephantorum sapientia. CAP. XII.

SI elephantī sapienter factum præterirem, me quis, cum sit auditu dignum, inscitiae condemnare merito possit. Cum is qui hordeum huic admetiēdi procurationem habebat, hordei partem subtraxisset: illiusq; in locum lapidibus suppositis, ipsi debitā tamē mensuram cumulate seruasset, ut dominum utriusq;, si quando uidisset, falleret: Elephantus uidēs eum qui sibi debitum fraudabat, polenta coquere: primū promuscide fabulū collegit, deinde in ollam infudit, sicq; solerter iniurijs, iniurias sibi illatas ultus est.

GILLII ACCESSIO. CAP. XIII.

PLutarchus narrat, ex permultis elephantis, qui Romæ erudiebantur, unum ad discendū tardissimum, cum sæpe uerberaretur, uisum fuisse ad lunam noctu, id ad quod docebat, secū reputare, & exercere. Idemq; affert, Romæ etiā elephantum ex pueris, qui promuscidem stilis pupugissent, unū sublimem corripuisse, ut statim eum in sublime, quantū maxime posset, iacularet. At enim sublato eorū qui aderāt clamore, sensim & moderate rursus humi deposuisse, existimantē tāto metu iniecto, satis illū pœnarū pepēdisse.

De Libycorum expeditione contra

elephantos. CAP. XIII.

Lbyci homines bellum finitimis de finibus propagandis, non modo inferunt, sed cum elephantis etiam de horum dentibus assequēdis, suscipiūt. Hanc

enim causam cur petantur elephanti, prænoscetes, ex sese qui dente inutili sunt, ante cæteros reliquos, in prima acie constituunt, ad primum hostium impetum sine magna iactura excipiendum: reliqui qui in subsidijs manent, dentium robore integri, auxilium fesis ferunt: cum dentiũ altero, quem acutũ ad propulsandas iniurias seruant, tanq̃ armis utũtur, tum uero altero radices effodiunt, tum arbores extirpant.

De reuerentia elephantorum aduersus senes
elephantos.

C A P. X V.

EX omnibus legibus humanissimam iudico, qua Lycurgus præcipit, natu grãdibus minores, cum uel de sedibus, uel de uia decedere debere, tum uero eisdem reuerentia aduersus ætatem, quam ut assequantur omnes expetunt, assurgere oportere. Elephantorum genus à principio hoc idem solo naturæ ductu, sine Lycurgi, aut Solonis, aut Zaleuci Charondæue præceptione, sanctissime obseruant. Aetate affectis nimirum iuniores de legitimo cibo cedunt, eosdemq̃ summa & obseruantia colunt, & à periculis seruant. In fossam delapsos, iniectis fruticum fascibus subtrahunt, quibus tanquã scalis senectute graues ascendentes, liberantur.

De amore elephantorum erga filios suos.

C A P.

X V I.

Elephantorum flumen transmittentium minores natu sese trañciunt primi: hi uero qui sunt confirmata ætate iam grandes, fluctibus obruuntur, dumtaxat pro

xat promuscidibus extra aquam eminentes, teneros
 uero pullos dentium projectorum eminentia matres
 ferunt, ac simul tanquam uinculo promuscide illos
 complectentes, transfuehunt: tum iuniores, uel labo-
 res, uel pericula suscipiunt, & antecedentibus ætate,
 de cibo & potione concedunt, propter obseruantiam
 per quam cultu quodam, & honore natu maiores dis-
 gnandos existimant. Nunquam enim neque ex fene-
 ctute infirmū, neq̄ eum qui morbo teneatur, sui gre-
 gales deserunt: sed & fidissimi ei permanent, eiusq̄
 cum cæteris in rebus student incolumitati, tum uero
 etiam si ipsi insectatione urgeantur, pro eo propu-
 gnant, & faucios, & fessos curant, ac integri, à uulne-
 ribus hastas, & iacula è corpore fauciorum, tanquam
 chirurgi periti extrahunt, ut ne homines quidem
 scientius. Pullos suos, adhuc à partu recentes, nun-
 quam deserunt: at sanè in illis à periculo tuendis con-
 stantissime permanent, priusq̄ animam amittunt,
 quàm suos catulos deserant. Nobis pueris uetula, cui
 Lænilla nomen erat, non solum nobilis mulier, sed
 etiam nota apud omnes erat, deq̄ ea fabulam ex se-
 nibus audiui tum peruagari, illam cum seruo, quem
 ardentissime adamaret, stupri consuetudinē habuisse,
 & suorum flagitiorum maculis liberos suos affecisse:
 hi enim ex ordine senatorio erant, & iam inde à patre,
 atq̄ maioribus stirpem generis patritij trahebāt. Itaq̄
 dolore ex maternis stupris tabescentes, eam cum le-
 nissime submonuissent, ac maxime clam facinoris tur-

pitudinem ostendissent: hæc porrò libidine flagrans, simul & ex ea tantū efferata, ut liberis proprijs amorem suum anteferet: filiorum nomina apud principem detulit, ab eis insidias sibi factas dicens. Is autem suspiciosus & timidus, qui tum imperator erat, calumnijs aures facile patefacere solitus, eiusmodi scelus ab ingenuorum hominum cogitatione alienum facile credidit. Ita factum est, ut filij qui nefarium facinus nullum admisissent, indignissime necarentur: mater hanc ex delatione mercedem assequeretur, ut cum seruo licentius stuprum facere posset. Quid igitur aut Medæam, aut Procnem Atticam hic commemorare necesse est, cum memoriæ nostræ exempla immanitatis proferre queamus.

De amore elephantorum erga dominos suos.

CAP. XVII.

CUM Porus Indorum rex, in prælio, quod cum Alexandro commiserat, multis telis confixus esset: elephantus quo uehebatur, etsi sanè multis etiã ipse sagittis uulneratus erat, defixa tamen in corpore Pori tela, leniter & caute promuscide extrahere non prius destitit, quàm dominum intellexisset, ex redundantis sanguinis profusione, debilitari, & euanescere. Itaq; leniter et sensim se inflexit, ut ne ex alto decidēs, Pori corpus graui casu affligeretur magis. Cum autē Pyrrhus Epyrotaurum rex ad Argos occubuisset, in eo conflictu elephantus fuit, qui sessorem suum tantopere amaret, ut non prius, quanuis auriga iam cecidisset,

cidisset, currere omiserit, quàm suum nutritiũ ex hostibus & seruasset, & intra fines amicos reportasset.

De elephanto mulieris amatore. CAP. XVIII.

IN Antiochia Syriæ urbe audio cicurẽ elephãtum fuisse, huncq; dum ad pastiones iret, mulierem corollas uendentem cum quàm suauissime adspexisse, tum uero etiam quàm libentissime in illius cõspectu acquieuisse, atque huius faciem promuscide terfisse, suauiterq; contrectando illi blanditum fuisse: Mulierem uicissim ex suo artificio illecebras amatorias, corollas uidelicet ad tempus ita cõtexuisse, ut cotidie illi quidem sumere operæpretium, huic uero etiam opus largiri esset. Postea autem quàm mulier excessit è uita, elephantus nec pristinae consuetudinis cõpos, nec quam amaret amplius mulierem uidens, tanquã amans qui amasiam amiserit, sic eam desiderabat, animoq; incitabatur, ac qui antè mãsuetus fuisset, humanitate expulsa, feritatem induebat, tanquamq; homines ex tristitia, ac mœrore laborãtes de potestate animi exeunt, sic is furẽs ferebatur. Mulieris forma hoc animal capitur, atq; hebescens ad eius pulchritudinẽ, remittit furorẽ animi sui. Riualem uero fuisse in urbe Alexandria elephantum ferunt Aristophanis Byzantini, de quadã muliere coronas texente. Omnia benevolentia amat, unguentorũ & florũ odore permulcẽ.

De religione elephantorum. CAP. XIX.

EX orientem solem elephantĩ uenerantur, promuscidem, tanquam manum aduersus solis radios

alleuātes. Itaq; hos ei charos esse & egregie diligi philopator Ptolemæus testis est nobis locuples. Is sanè post partam uictoriam eius belli quod cum Antiocho gessisset, cum quàm gratissimus aduersus solem, quem deum existimabat, esse uellet, proq; uictoria ei gratias persolueret, tum alia magnifica sacrificia fecit, tum uero quatuor elephantos, bene magnitudine grandes, existimans se sic deum religiose colere, primum immolauit: deinde cum in somnijs minis dei perculsus fuisset, ob inuisam numini talem hostiam, religionis metu permotus, pro immolatis ex ære quatuor elephantes in honorem solis excitauit: hoc ut supplici factò hunc sibi placatum efficeret. Ergone deum elephanti uenerantur? homines autem rationis participes, sitne deus necne sit, dubitant: tum si sit, humanasne res curatione, & administratione dignetur.

Quemadmodum contra insidias elephanti se gerunt.

C A P. XX.

Insidiæ quas elephantis uenatores instruxerint, non eos facile latent. Nam cum ad foueam, quam contra ipsos suffodere uenatores solent, proximi accesserunt, seu naturali quadã intelligentia, seu retrusa & abdita præensione, & scientia rerum futurarũ, à p̄grediēdo ulterius se sustinēt: ac quàm mox itinere cōuerso, in uenatores inuadunt, uicq; & impresse, sese in medios insidiatores incitant, simul & eos euertere conant, fuga ut salutē contra insidias superiores facti

facti adipiscantur. Id igitur temporis cum atrox pugna, tum uero uel hominum, uel elephantorum cædes, & occisio fit multiplex. Huius pugnae ratio talis est: Homines quidem eminus hastas & iacula intorquentes, ac collimantes, ictu directo eos feriunt. Contra elephanti, ex hominibus si quem cecidisse animaduuerterint, statim uiolenter illum & corripunt, & ad terram à se abiectum, proterunt, & conculcant: simul & cornibus (sic enim eorum dentes appellantur) tantu diu profligant, quoad miserabili, & referta acerrimis doloribus morte, hunc proiectum affecerint. Cum autem huiuscemodi animalia inuadunt, tanquam uela ex animi incitatione quam contentissime aures, quas habent patulas, intendunt, & pandunt more magnarum struthionum, quæ uel dum fugiunt, uel dum inuadunt explicatis alis feruntur. Itemque promuscibus, sub cornua redactis, & contractis, quemadmodum rostra nauium plenissimis uelis propulsa, sic elephanti uehementi impressione irruentes, multos mortales funditus euertunt. Tumque perinde ut tuba belli classicum sonans, clamores uastissimos edunt. Humi porro prostratorum, & genibus contritorum, & ossium obtritorum, tantus est strepitus, ut uel illinc longissime exaudiatur: nec non sæpe elisis oculis, naribus distractis, fronte disrupta, facieque forma amissa, non uel à proximis cognatione sibi noscuntur. Iam ex ijs nonnulli ad hunc modum inopinatò seruantur. Quauis enim sanè uenatorè beluæ cursus celeritate cõprehen-

derit: præ tamen uehementi impetu, hunc traſcurrēs, genibus in terram præcipitibus actis, cornua aut in radicem, aut in quippiam aliud tale compingit: ex quo retinetur, ac uix dum ſe retraxit, cum uenator elapſus iam ſalutem fuga eſt conſecutus. In hac igitur pugna, elephanti sæpe uincunt, sæpe item uarijs terroribus iniectis uincuntur. Tubarum enim clangor uauſtum clamorem efficit, ipſiꝫ homines armis concrepantes, clypeos uidelicet haſtis cõtundentes, & ululatum tol- lentes, ſtrepitu undiq; omnia circumſonare faciunt: tum uero partim in terra ignem incendentes, partim in ſublime tollentes, ac tanquam funda eum contor- quentes, partim ignitos torres iaculantes, atque etiam longas faces in ferarum oculos magna uĩ inferentes, & intrudentes, eis hæc omnia ægre intuentibus, timo- rem afferunt. Vnde adeo impelluntur, exterrēturꝫ, ut interdum in foueam, quam antè declinabant, de- trudentur, & compingantur.

Quemadmodum elephanti fossas

tranſeunt.

CAP. XXI.

CVm elephanti fossam tranſilire non queunt, de his unus aliquis in hanc ſeſe demittit, & tranſuer- ſus fossæ ſtans, partim uacuitatē occupat, partim pon- tis ſe uicarium præſtat. Cæteri ſupra hunc gradientes tranſmittunt, & euadunt, ſimul & eum, qui pontis lo- co erat, hoc modo ex fossa conſeruāt. Superiore enim ex loco quiſpiam porrigit pedem, quem is qui infra eſt promuſcide circumplacat, reliqui autem uirgulto- rum

rum faeces deſcendunt, ad quos ille, cum fortiffime, tum cautiffime pedibus adnitens, celeri aſcenſu ſubtrahitur. Apud Indos tractus eſt, cui nomen eſt Phalarus, quaſi latine caluus: eoſq; ita appellatur, quod qui herbam in eo naſcentem guſtauerit, & pilos & cornua amittit. Itaque elephanti, niſi cogantur, non accedunt ad locum illum, imò uerò prope cum acceſſerint, perinde atque homines prudentiffimi, ab omni illius loci germine refugientes, pedem referunt.

De caſtitate & probitate elephantum. CAP. XXII.

Quemadmodum moderate elephanti libidines contineant, explicare cõuenit. Ii igitur ab omni immoderata libidine caſtiſſimi ſunt. Nunquam enim, neque ut conſupratores, neque ut item ualde laſciuï ſocietatem ueneris cum ſcõmina faciunt, ſed tanquam generis ſucceſſione carentes, liberis procreãdis dant operam: ſic hi, eorum ſtirps ut ne deficiat, complexu uenereo iunguntur: Neque id ſanè pluſquam ſemel in uita, & eo duntaxat tempore, cum ſe iniri ſcõminæ patiuntur. Vt autem eorum quiſq; uxorem impleuerit, non eam amplius attingit. Aperte porrò ac palam in aliorum oculis non coeunt, ſed ſecedentes, aut ſeſe in arbores denſas, & frequentes occultant, aut in concauum locum, & profundum ad occultãdos eos facultatem habentem, ſe abduunt. Iam quemadmodum malos aduerſentur, & ſcleratos deteſtentur, ſi cui eſt oriũ, attendat animum ad ea quæ cõſequentur.

Cum autem cicuris elephanti moderator, coniugem non illam quidem amabilem, sed sanè diuitem haberet, amoris oculos primum ad alteram aliam adiecit; deinde eam uxorem ducere studēs, alteram priorem strāgulauit, ac prope ab elephāti pręsepi homo pręcipiti consilio non defodit modò, sed alteram quam amaret, in matrimonium duxit. Elephantus autem cum tantı facinoris conscientia incitatus, tum uero suapte natura à malis abhorrens, nouam uxorem eò perduxit, ubi humata altera iaceret, cadauerq; dentibus refodiens & denudans quæ dicere nequiret, ex ipsis operibus hæc mulieri ostēdere conabatur: eam edocens, quibus esset moribus præditus is, cui ipsa nupsisset.

De partu elephantorum. CAP. XXIII.

Elephāti partus in caput procedit ad lucem. Partus magnitudo est instar integræ ætatis, & iustæ magnitudinis porci. Nec uero si quis hunc à partu recentem contigerit, matres indignātur. Plane enim noscunt non animo quidem lædendı contrectari, sed ad ludicram delectationem, & blanditias suscipi, effēq; hominis naturam ea excellitate animi, suo ut partui adhuc tantillo incōmodare nollet. Postea autem quàm in foueam inciderunt, & se iam teneri sentiunt, animaduertentes exitus locum nullum eis relictum esse, cum eos pristini animi, tum libertatis caput obliuio: tum uero facile cibos ex largientibus sumunt; tum si quis præbeat, libenter bibunt, atque
uinum

uinum si in promuscides effundas, sine recusatione admittunt.

De charitate, & pietate elephantorum.

CAP. XXIIII.

CUm alia pleraque naturali quodam amoris habitu Elephantos cum filijs suis conciliatos esse ostendunt, tum uero maxime illa, quæ consequitur naturæ commendatio ad amorem uehemens declarat, quanta eorum quæ procrearint charitate teneantur. Horum uenatores caueas instruunt, in quas cum animalia incidunt, ex his partim capiuntur, partim tolluntur. Huius uero fossæ faciendæ quæ sit ratio, aliàs dicam. Nunc pergo explicare, quàm in genere elephantorum matres charos pullos suos habeant. Cum enim in foueam pullum suum incidisse mater perspexisset, ne minimam quidem moram interposuit, nec eius cursum ulla ad pullum consequendum segnitia tardauit, quin uehementi dolore affecta, quanto maximo posset incitato incursum, in delapsum filium præceps ageretur, amboque eodem casu morte occumberent: hæc quidem materno pondere pressus contereretur: illa sanè præcipitata, caput diffringeret. Risu igitur obruendi, qui utrum naturalis sit, nec ne, amor parentum in filios, dubitant.

De eorum intellectu, & quòd pericula sua intelligunt.

CAP. XXV.

d Anni

ANni æstiuui tempore cum calor à sole intenditur, & æstus ingrauescit, tum elephanti ad calorem frangendum inter se crasso perfunduntur cœno, quo partim uim caloris depellant, partim uel umbrosis speluncis, uel arboribus quæ ramorum frequentia eos opacare possint, refrigerentur, tum etiam sagacissime odorantur, tum acerrimis sensibus existunt, tum uero ex his, partim antegredientes, partim subsequentes, ordinatim eunt, atque horum primus narium sagacitate, herbam ante pedes suos positam sentiens humanis uestigijs esse transitam, eam euellit, & ei, qui à tergo proximus est, odorandam tradit: is rursus alteri, qui post eum stat: ac deinceps per omnium quasi manus sagaciter cōtrectatur, quoad ad illum ipsum qui extremum agmen ducit peruentum fuerit: is simulac olfecerit, barritum uastum edens, quasi signum ad fugam dat. Hi tunc in conualles profundas, aut in loca concaua & palustria, uel si minus id concedatur, in nemorosa campestria, ab eo loco iter auertunt, prorsusq; se totos auertunt ab his locis, quacunque frequentes homines iter facere solent: quòd ab hominibus ut animalibus sibi infestissimis, timeant. Cum eos cætera pabula defecerint, radices effodiunt, quibus pascuntur. E quibus primus qui aliquam prædam repererit, regreditur, ut & suos gregales aduocet, & in prædæ communionem deducat.

De amore elephantorum.

C A P. XXVI.

Eleph

Elephantum quanuis raro amare ferunt, quoniã, ut antè dictum est, libidinum moderatione temperatus sit: tamen ipse illud admirabile, amore plenum audiui, quod consequitur: Vir uenandi elephantos haud imperitus, scribit se, cum ab Imperatore Romano cum potestate in Mauritaniam ad uenandos elephantos allegatus esset, ex elephantino genere adolescentem formosam uidisse, coeuntem cum elephanto, & adolescente, & pulchro: alterum uero seniore, quia huius siue amator siue maritus esset, ut se spre- tum, ignominia loco hoc tulisse: quare acriter animo incitatu impetu fecisse, ut nihil proprius factum fuerit, quàm nos, inquit, omnes perderet, sicq; incurrisse in illum formosum riuale suum, pugnamq; edidisse tanquam eum, qui de amica sibi erepta, doloribus acerrimis premitur: adeoq; infestis animis utrunque cum altero pugnam commisisse, ut ex impetu cornibus ambo mutilarentur. Neutrum ideo non uicisse, quòd multa uerberatione eos uenatores distraxerint. Postea autem quàm amissis armis in posterum inutiles ad conferendam quasi manum inter se facti essent, riualitatem amantium conqueuissent.

Quemadmodum mansuesciant ele-
phanti.

C A P. XXVII.

Quid elephantis, postquàm capti sunt faciant, ut mansuescant, dicendum est. Primo in syluam non ita longo interuallo ab ea fossa, ubi compre-
d z hensi

henſi fuerint, diſtātem, ſic eos ſtrictè conſtrictos funibus trahunt, ut ne permittant quidem, nèue hi præcurrant, nèue ruruſus retrahantur: deinde certo & diſmenſo ſpatio horum quēque ad maximam arborem alligantes, ut neu in anteriorem partem infilire, neu ruruſus admodum in poſteriorem reſilire queant, nèue iſtis ex funis laxitate facultas ſit ad inferendum iniuriam, uictus tenuitate & fame, horum robur frangunt. Poſtea uero quā eorum dōmitores duritiā animi tandiu paulatim molliuerunt, quoad priſtinā inexpugnabilis feritatis eos ceperit obliuio, de manu cibum ſumendum dant. Hi neceſſitate preſſi, cum non malitioſe iam, tum uero hilarioribus oculis, & manſuetioribus, quā eſſent ſoliti, intuentur. Horum autem, qui ſunt ætate robuſti, uinculis ruptis, cum dentium robore, tum uero promuſcide arbores reuellunt, & frangunt, uixq; ſero admodum, partim fame, partim ciborum illecebris, partim uerberibus manſueſcunt. Vt uero cicures euaserunt, panibus maximis, hordeo, caricis, uuis, cæpis, alijs, iunco, palma, hederaceis folijs, ueſcuntur.

Quemadmodum amant conſuetam terram
elephantī.

C A P. XXVIII.

ABſtracti à ſuis elephantī ſedibus patrijs, quāuis uinculis primum & fame, deinde uarijs ciborum
riorum

riorum blandimentis mansuefacti sint, tanta tamen naturalis soli illecebra tenentur, ut patriæ memoria eis obscurari & euanescere nequeat. Quare cum horum pleriq; grauissimo mœrore suscepto conficiunt: tum uero quidam ex his, uberrime flentes, tantam lachrymarum uim profundunt, ut oculorum sensibus capiantur. In naueis autē immittuntur, ponte utrinq; ramis frondescentibus adumbrato, ad fallēda huiusmodi animalia, hoc enim ipsum cum uident, se per terram, quia eis hæc mare uidendi facultatem adimāt, etiam nunc iter facere arbitrantur.

Quemadmodum elephantorum uulnera

Indi sanant.

CAP. XXIX.

Eorum quos ceperint Indi elephantorum uulneribus ad hunc modum medicinā afferunt. Aqua primum tepida hæc alluunt. Deinde si hæc ipsa luculenter sint alta, butyro unguunt, postea inflammationem leniunt, suillam carnem recenti sanguine madentem & calidam admouentes. Oculorum morbos ad hanc rationem sanant, ut Bubulum lac tepesactum infundant, quo hi remedio oculos aperiūt, & magno cum uoluptatis sensu sicut homines, uim medicinæ agnoscunt. Cæteris quibus tentantur morbis, uinum nigrum medetur. Quòd si hac medicina ex morbo non liberantur, insanabiles sunt.

Differentia cibi elephantorum gregariorum, &

certamini destinatorum.

CAP. XXX.

d 3 Elephantus

Elephantus quidem gregarius assuefactus, aquae
 utitur potione. Ei uero qui ad bellum certat, non
 modo ex uitis confecti, sed etiam ex oryza factitij
 uini usus indulgetur: simul & flores eis dantur, atque
 in prata ad legendos flores, quia suauitatem odorum
 amplectentur, aguntur: ipso enim odoratu flores in-
 ternoscentes colligunt, atque etiam hos lectos in cala-
 thum inferunt, quem eorum rector sustinet. Postquã
 hunc floribus compleuerint, tanquam uindemia fas-
 cta, lauacione similiter atque homines lauti delectan-
 tur: Vt uero ea usi reuerterint, eò ubi quassillũ flori-
 bus plenũ reliquerint, expetunt. Quod si rector affer-
 re tardauerit, barritum edunt, neque prius cibum su-
 munt, quàm eis quispiã quos collegerint flores attule-
 rit, eos allatos de quassillo tollentes sui p̄sepis labra
 ornant. Hanc nimirum cibo suauitatem ex his bene-
 olentibus comparãtes, stabulum ubi diuersantur, flo-
 ribus permultis sternunt.

De magnitudine elephantorum. CAP. XXXI.

Indici elephanti nouem cubitorum altitudine, lati-
 tudine uero quinq; habetur. Maximi illic qui Pra-
 sij appellantur. Secundi uero ab his existimantur Ta-
 xilæ nuncupati. Militaris elephante dorso suo uel
 nudo tres bellatores fert, alterum dextra, alterum si-
 nistra pugnantem, tertium retro uersus bellantem: ac
 simul quartum, manibus moderamina tenentẽ. Sicq;
 illis beluam dirigentem, tanquam nauem clauo nauis
 cularium, reiq; nauticæ peritum.

De astantibus

De astantibus elephantis Indorum regi.

CAP. XXXII.

Elephantus Indorum regem ad forum euntem, primus adorat. Huic præest rector, qui illū huius instituti commonefacit, ipsiq; memoriam disciplinæ instrumēti quo illum moderatur pulsu, atq; uoce Indorum propria renouat, cuius natura quadam admirabili recondita elephantis intelligētes sunt: tum etiam motus quosdam bellicos edit, uelut ostendens, quòd hanc etiam disciplinam seruat. Viginti quatuor elephantis huic regi permanēt custodes alternis uigilijs, alij alijs in stationē succedētes tanquā cæteri custodes homines. Sapientia item quadam Indica ad uigiliarū disciplinam erudiuntur, ne inter custodias somnum capiant. Hi igitur ad uigilias agendas præstantissimi excubitores, & à somno inuictissimi, & secundum homines fidissimi illic sunt.

De elephantorum cum suis dissidio.

CAP. XXXIII.

Elephantum à suo illo pecore timere mox dicam, nunc explicare placet quod ad Megaram accidit: Cum ab Antipatro Megareses circumfederentur, acerrimeq; Macedones incumberent, primo in suis pice oblitos incendium Megarei excitarunt, deinde sic incensos in hostes immiserunt. Ii itaq; furore inflāmati, cum in elephantorum agmina incurrerūt, tum clamantes, nempe igni flagrantes, quali quibusdam furis elephantos incitarunt, & grauiter perturbarūt:

d 4 hi enim

hi enim nullum neque ordinem tenebant, neque amplius, quamvis à primo ætatis tempore domiti fuissent, mansuefacti erant: siue quòd sua quadam recondita natura à suillo pecore longe abhorreant, grauique in id odio sint: siue etiam quia horum absorum uocis acumen perhorreant, Cuius rei non ignari educatores generis elephãtini, unà cum suis pullos alunt, ex consuetudine eos ut minus horreant. Sic Romanos (quoniam non cornua modò arietis, sed etiam suilli pecoris grunnitum oderunt) Pyrrhi Epirotarũ regis elephantos in fugam uertisse homines dicunt, uictoriamque amplam ex eo bello retulisse.

De fortitudine elephantorum. CAP. XXXIIII.

Indorum regem hostibus bellum inferentem, belatorum triginta milia elephantorum antecedunt: tum uero maximorum & fortissimorum tria milia subsequuntur, ad hostiles muros ipso incurſu evertendos institutorum: cum enim rex iubet, euertunt. Idque se audiuisse Ctesias scribit: idemque Babylone se uidisse dicit, palmas ab his ad moderatoris sui iussum uiolentissimo impetu extirpatas.

De memoria & fide elephantorum. CAP. XXXV.

Variam & multiplicem elephantorum naturam antè dixi. Nunc quàm memoria sint bona quaque diligenter præceptum officij aduersus præcipientes teneant, quàm simul eorum qui quippiam eis committunt, uel expectationem uel fidem nõ fallant, explicandum est. Cum Antigonus Megarensẽ urbem obsideret,

obfideret, mulier simul cum uno de elephantis bellatoribus uersabatur: hæc enim illius qui elephantum aleret uxor, infantē puerum pepererat, quem huic elephanto, lingua utens Indica, quam elephantis intelligunt, credidit. Vt uero is primum sibi creditus est, illum diligebat, & custodiebat, ex eoq; proxime adiacenti magnam uoluptatem capiebat: cum ploraret, oculos tum auertebat, tum uero ab eo dormiente muscas abigebat: Arundines ei pro pabulo obijciebantur, quas, & omnem cibum, nisi puer adesset rejiciebat. Nutrix igitur necesse habebat postea quàm eum lacte compleuisset, elephantō curatori apponere, uel omnino elephantus non parum iracundia incitabatur, ac nonnunquam in uerba erumpebat. Interdū etiam cum uagiret infans, cunas ubi iaceret mouebat: sicq; eidem ipsi ex hoc motu oblectamenta & solatia, sicut nutrix, afferri studebat.

De odio elephantis in adulteros. CA. XXXVI.

Obtrectationem ac riualitatem uehementem diuersorum animalium porphyriōnis, canis, & cicconiaē diximus suis locis. Nunc mihi exponendum uidetur elephantis odium in eos qui cum alienis uxoribus stuprum faciunt: Nam cum uxorem sui domitoris & altoris stuprari manifestò deprehendisset, ambo, & eum qui stuprum inferebat, & eam qua cum id faciebat cornibus transfigens, interfecit, ac in stragulis constupratis, & lecto adulterato iacentes reliquit. Vt uero primum elephantis rector uenisset, & manifestò

nifestò nefarium facinus, & huius uindicem cognouit. Hoc quidem factum, ab India huc ad nos manauit. At Romæ aliud simile euenisse audio: præterquã quòd addunt, ibi elephantum non utrunque modò occidisse, sed & stragula ueste eos texisse, & nutritio aduenienti stragulam reiecisse, & retexisse, & proxime inter se iacentes demonstrasse. Ita ille tum facile iniuriam illatam sibi fuisse intellexit, tum etiam maxime facinus ei liquebat, ubi cornu quo ipsos confixisset, cruentum perspexit.

De fuga elephantorum, atq; ut sunt leonibus
formidabiles.

CAP. XXXVII.

CVM à uenatoribus elephanti, tanquam milites in bello, funduntur & fugantur, non aliq; ab alijs separatim, sed omnes simul & communiter in fugam se dant, ac simul inter se prementes ad gregales suos adhærescunt. Horum autem qui iam sunt firmata & integra ætate, reliquos sic circumcludunt, tanquam pugnacissimi propugnatores totum agmen circummuniunt: qui uero longius sunt ætate prouecti, atque matres sub se quæq; suos pullos ita occultantes, per raro hi paruuli ut uideantur, subtermedium obtinent locum. Quòd si hos ipsos sic frequentes coactos leones perspiciant, aliq; aliò in fugam tanquam hinnuli, ab elephantis sibi incredibiliter timentes, sese in fugam coniungunt: & tametsi antea formidabiles, maximos terrores adferebant, & uel solo conspectu denuntiabant, ex horum tamen aspersione exterrantur.

Nunquam

Nunquam uero elephantus ab reliquorum agmine fecernitur, nisi aut filiorum suorum aut ægrotantium causa: pro his nimirum nihil non moliens inexpugnabilis manet. Contra omnium ferarum uenena remedium est elephanti adeps, quo si quis inungatur & nudus cōtra efferatissimas bestias procedat, illesus discedet. Arietis autē cornua & suis grunntū horrescit.

De humatione elephantorum. CAP. XXXVIII.

VT Aethiopum sermonibus, græcanico fastu carentibus peruagatum est, elephantus, cum alterum perspexerit mortuum, non præterit, quin humum promuscide haustam, uelut sanctam & mysticā inijciat, communem naturam miseratus mortuo parentans, ut ne aliquid impie committat: nam hoc quidem ipsum nō agere, execrabile ducit. Quare ad hoc nefarium scelus uitandum, satis est ei uel ramum inijcere, quo facto, abit, communem omnium finem non aspernatus. Tum etiam ad nos is sermo permanauit, Elephantos cum ex uulnere, siue id in bello, siue in uenatione acceperint, uicini sunt ad moriēdum, aut obuiam herbam, aut fortuito obiectum puluerem alleuantes, in cœlum suspicere, eumq; puluerem, herbamue iacere, & simul uoce sua propria lamentari, & miserabiliter supplicare, tanquā deum ob ea quæ iniuste, & indigne sustinent, obtestantes.

Quæ pars elephanti esui apta. CAP. XXXIX.

IN elephanto tametsi maxima corporis moles esse uidetur, ex eo tamen nihil esculentum est, nisi pro-

e : muscis,

muscis, & labra, & cornuum medulla. Eius animalis adeps, contra uenenata ualet. Nam si quis eo inungatur, eiusue suffimento expietur, hæc ab illo aufugiunt longissime. Duplīcī tum corde, tum sensu animi elephantus esse dicitur, & altero quidem ira incēdi, altero mitigari & leniri Maurorum sermonibus peruagatum est.

De Indiæ elephantis.

CAP. XL.

SI Indicus elephantus robore ætatis confirmatus Scapiatur, ex feritate ægre traducitur ad mansuetudinem: & quod desiderio libertatis teneatur ideo cædes facit: ac si uinculis deuinciatur & constringatur, magis incitatur animo, neque ullam seruitutem perperitur. At enim Indi uarijs & multiplicibus cibarijs illecebris eum delinire student: illi tamen nihil de acerbitate sua remittentes, nihilq; ab ijs blanditijs mitescens, ijs præclare contemptis, pergit iisdem infestus esse. Quid igitur ij comminiscuntur & machinantur? Instrumento quodam musico uernaculam cantiunculã ei canunt, is animum attendit, auremq; ad audiendum erigit, & suauitate illius demulcetur: animi incitatio comprimitur. Tum paulatim in obiectum cibum respicit, & tametsi omnibus uinculis exoluitur, tamen cantu deuinctus, non amplius ad pristinos mores à mansuetudine deficit.

Vtra maris an foemine cornua in genere elephantorum pretiosiora sint,

CAP. XLI.

Ex ele

EX elephātino genere cornua foeminæ maius pretium, quàm maris habere, ab huiuscemodi rerum scientia instructi, & prædicant, & illa nos docent, nimirum in Mauritania quemadmodū quotannis ceruis, sic decimo quoque anno cornua elephantis excidere solere. Itaque hi in cornua incumbentes, usque adeo ea impellunt & defigunt in terram expositam in planiciem, quo ad illa ipsa occultauerint. Nam præ cæteris camporum patentium æquora & palustria amant. Deinde locum in quem abstruserunt & reposuerunt eiusmodi thesaurum pedibus exæquant & complant. Terra autem quod sit feracissima, post paulum herbam proferens, abditorum cornuum aspectum, uiatoribus adumbrat. Eorum peruestigatores qui sane ad illorum insidias, & astus prudētes sunt, in eum locum in quem cornua defossa suspicantur, utribus aquam deportant, & uero alium aliò ex utribus dispertiunt & disponunt, atque ibi commorantur. Alius quidam dormiens, alius potans, alius cantiunculam canens, suos amores meditatur. Quod si cornua sint alicubi propè defossa, quadam mirabili illecebra ex uteribus sic aquam eliciunt, ut uasa exiccant & exinaniant. Ii autem qui cornua exquirunt, statim sine canibus sagacissime prædam odorati, locum illū perfodiunt, & optatum consequuntur: si uero utres permanserint pleni, eos inde transferentes, aliò se conferunt.

De elephanti Taprobanae insulae. CAP. XLII.

e 3 De

IN magni maris insula Taprobanæ, palmita in ordinem sic mirifire plantantur, quemadmodum in elaboratis hortis opacantes arbores feruntur. Itemq; permultorum & ualde grandium elephantorum pastiones in ea insula uigent. Ac nimirum hi insulani elephantum, animi robore, & uirtutis indole, & corporis magnitudine, eis qui in continenti degunt, præstātiores existimantur, eos magnis nauibus in cōtinētē transportantes Calingarum regi uendunt.

De inimicitijs elephantorum cum
draconibus.

CAP. XLIII.

APud Indos, sicut audio, grauis inter se gerunt inimicitias draco & elephātus. Quare dracones haud intē imperitiq; ex arboribus elephātorum ramos decerpere in pastus suos solere: in has ipsas arbores primo serpunt, postea eam sui corporis partem dimidiam quæ ad caudam pertinet, arborum folijs circumtegent, alteram partem anteriorem funiculi infra appensam demittunt: eò cum accessit elephātus ad arboris cacumina colligēda, draco in huius ipsius oculos insiliens effodit, & constrictum tenens, inusitato & nouo quodam laqueo strangulat.

De potione elephantorum.

CAP. XLIIII.

CLaræ aquæ potio elephāto inimicissima est, turbulentam & fordidam suauissime bibit. Ac si ad flumen, aut ad lacum accesserit, nō priusquā coenum pedibus perturbarit, & pulchritudinem aquæ difformarit, ad hauriendam aquam incumbit. Sine positione

tione octo dies fert. Elephanti nouem ordei modios Macedonicos exedunt, & metretas Lacedæmonicas quatuordecim bibere possunt, & rursus ad eiusdem diei uesperam octo. Ducentos autem atque trecentos annos uiuunt.

Quemadmodum telis confixi elephanti
liberantur.

CAP. XLV.

ARs & doctrina curandi uulnera apud Homero-
rum per manus, uel ad tertiam usq; ætatem tra-
ditur, Patroclum Menetij filium Achilles Pelei filius
medicinam docet. Achillem uero Chiron erudit, di-
sciplinas nimirum heroes tantum, & deorū filij exer-
cebant, & radicum succos, uarietates herbarū, usum
pharmacorum, temperationem, cantiones tum in-
flammationibus, tum reprimendo sanguini propitias
nouerant, multaq; inuenerūt, quibus quàm na-
tura parum egeat, elephanti docet, cum
enim uel hasta uel sagitta ictus est,
oleæ flore uel oleo ipso, desis-
sa tela expellit, atq;
huiusmodi ra-
tione ad
inco-
lumentem
restitui
tur.

FINIS LIBRI I.

LIBER SECVN

DVS, DE NATVRA ANI-
MALIVM.

De leonibus.

CAP. I.

LIONVM varia est & multiplex natio: nam alij ad Istri ostia, alij robore Istrianis inferiores, in Armenia & Parthia nascuntur, crasso collo, & capite magno, oculis lucidis, supercilijs excel-
sis, & ualde ex naso eminentibus, collo & mento multo pilo luxuriantibus. Alios Arabia felix alit, collo & armis pilosis, & magno oculorum fulgore. Multos item nutrit Libya eximios, eorū horribilis tanquam facies est & omnia membra, excepto rubro ore, nigris floribus, cyaneo colore distinctis ornantur: non multo pilo uestiuntur, inter omnes robore immenso præstant. Leonum genus nunquam cibo iccirco caret, quòd ad illius inquisitionem haud quaquam segnis sit. Non somnum in altis cauernis capit, sed ubi intempestæ noctis interuentu deprehenditur, ibi animi fiducia palàm dormit.

De leonum natura.

CAP. II.

Leonis ceruix non multis uertebreis, sed unius dūtaxat rigida ossis perpetuitate constat. Si quis leonis ossa concutiat, ignis ueluti silicum attritu ex his elicitur. Ossa medullis carent, neq; enim fistularum modo

modo caua sunt, neq; ullo anni tempore à coitu abstinet, quinquies parit. Primo catulos quinq; edit: Secundo partu quatuor: deinde treis, sicq; deinceps unum numerum decoquit, unoq; minus parit. Postremò unum omnium præstantissimum leonum regem edit. Catuli à partu recentes exigui sunt. Duobus post partum mensibus ingredi incipiunt. Iam quod in sermonem hominũ uenit, fabula est, eos uulua dilacerare. Cum fame tenetur, summo cum periculo ei occurritur. Postea uero quàm cibo completus est, mäsuefcit, & simul lusionibus delectari fertur: Nunquam terga uertit in fugiendo, sed sensim pedetentimq; se recipit, cum fremitu contrà intuens. Ut uero ætate processit, ad stabula & pastorum subterranas casas proficiscitur, quòd iam ad montanas prædas persequendas infirmus sit. Ignem exhorrescit. Ex his quicunq; crispior iuba est, ignauior & imbecillior est: qui uero pilo recto & simplici, generosior, & maiori robore animi præditus: & iam leonũ genus adeo auide cibos helluatur, ut solida membra exforbere ferañ. Expletus uel triduo, uel quoad primi cibi concocti sint, nihil sæpe edit: modica autem potione utitur.

Quemadmodum nascitur leo.

CAP. III.

DE animalibus oculis apertis solum leonem nasci Democritus ait: statim à partu strennuũ quidam edentem alij obseruarunt eum cum dormit caudam mouere, ut ostendat se non omnino dormire, ut

f

cætera

cætera animalia, quod ipsum Egyptij se obseruasse gloriantur, leonem uidelicet à somno inuictum esse, nempe qui semper uigilet, idcirco hunc soli eos comparare existimo, quòd sol laboriosissimus ad nullum temporis punctum uersari intermittens circum orbem terræ, ab instituto cursu nunquam conquiescit: cui rei Homerum testem afferunt, cum solem, inquit, operum & laborum quietem nullam habere. Cum autem insidias bubus molitur, suo robore prudenter utitur: nam noctu proficiscens ad stabula, fortitudine sua omnes quidem exteret, unum ut arripiat. Ut uero exsaturatus est, in posterum quidem reliquias seruare cupit, sed pudor certe eum prohibet in custodia reliquiarum permanere, tanquam ab inopia cibi famem metuētem. Itaque maxime hians, graui spiritu suo afflat, teterrimam aspirationem exhalans: sicq; eiusmodi aspirationi tetra custodia permissa discedit. Cætera autem animalia quanuis eò accedunt & sentiant ubi illius reliquiæ iacent, non attingere audent, metuentia uideri prædari, & deripere aliquid de rege suo uoluisse. Quòd si ei feliciter ceciderit uenatus, illum relictæ primi cibi capit obliuio, huncq; ut euanescentem & exoletum aspernatus, relinquit. Ac si ex uenatu nihil acciderit præde, ad primum tanquam penariã cellam regreditur. Cum suprâ quàm ferre queat cibo se compleuit, aut quiete & inedia se exhaurit, aut simiam nactus uorat, illiusq; adesis carnibus uentrem mollitum extenuat. Iam porrò iustus est leo,

est leo, & uirum qui se lacefsiuerit, ulciscendi modum tenet; nam primum caudam uibrans, & per latera contorquens, se ipsum incitat, & tanquam stimulis admotis, exacuit, deinde inuadenti resistit, & eum qui se appetiuerit, sed ab ictu aberrauerit, ut pariter ulciscatur, exterret quidem, at non lædit. A prima ætate cicur factus, cum mansuetissimus est, tum uero eius occurfatio facilima & iucunda: lusionibus delectatur: quiduis, modò id suo altori gratum esse sentiat, libenter sustinet. Hanno Carthaginensis leonem, quo ad uectiones sarcinarum utebatur, habuit, unaque cum Berenice mansuefactus leo uiuebat, linguaque eius faciei blandiebatur, leniter abstergens, ac complanans rugas, demulcebat, cum eaque in mensa conuiuebat, humaniter & apte comedens. Onomarchus Catanæ tyrannus etiam leones habuit conuictores.

Leo iniurias sibi illatas ulciscitur.

C A P.

I I I I.

EVm à quo iniuriam acceperit leo, probe nouit ulcisci, & quanuis ex eo ipso non statim ultionem ceperit, tanto tamen post iram retinet, quoad poenas pro maleficio sibi illato sumpserit: cui rei testimonio est Iuba Maurus, pater illius ipsius qui in triumphum Romam admodum puer ductus est. Is cum aliquando iter per desertam regionem faceret, ut gentem quæ ab se defecisset sub iugum rursus mitteret, è suo comitatu quispiam, cum præstanti nobilitate,

f 2

tum

tum egregia pulchritudine adolescens rei uenatoriae non imperitus, leonem casu secundum uiam animaduersum sagitta appetens, non ab ictu directo aberrauit, quin ei uulnus, non tamen mortem, intulit: Uulnere is accepto, statim se subduxit: tum ille qui uulnus ei inflixisset, unà cum cæteris discessit. Anno uertente interposito, Iuba rebus, ad quas cum exercitu profectus fuisset, præclare gestis, eadem uia regressus est ad eum locum ubi anno antè leo uulnus excerpisset. Is sanè etsi in magna hominum multitudine erat adolescens, ab inuadendis tamen cæteris suum impetum sustentauit: illum duntaxat qui se anno antè læsisset corripuit, & furorem acerbissimum, quem tandiu quàm dixi, seruasset, in illum ipsum hominem peradulescentem, quem ab alijs internosset, effudit, ac simul dilacerauit, nec illum quispian ab hac potuit calamitate uindicare. At grauissima leonis ira perterrefacti, quâ potuerunt, fugam quæsiuerunt.

Quemadmodum beneuole affectus est in bene
de se meritos leo.

C A P. V.

Probiteratem quæ beneficium agnoscat animalibus rationis expertibus inesse sine ulla ingenuarum artium doctrina & sapiëntia, quam circulatores philosophië quidã se excogitasse gloriantur, illa quæ mox dicã, argumëto sunt: Cum enim à senatore Romano seruus, cui nomen Androcles erat, aufugisset, quia facinus

cinus quodpiam nefarium (id uero quale fuerit ignoro) admisisset, & uero in Aphricam uenisset: relictis urbibus in desertissimam processit regionem, ibiq; cū ardore solis torreretur, speluncam subiens, ab æstu quiescebat: hæc autem spelunca leonis erat cubile. Postea autem quàm ex uenatu leo summo cum dolore quo laborabat ex pede transfixo stirpe à summo præacuta reuertisset, atque in iuuenem qui intra specum abdebatur, incidisset, ipsum leniter aspexit, ac blãdiri cœpit, pedemq; porrexit, & quoad poterat sibi stirpem extrahi rogabat. Ille primo, etsi mors illi necessaria erat, ab eo pertimuit, deinde postquam mansuetam uidisset beluam, & pedis morbum cognouisset, tum id quod pedem uexaret, euellit, tum uero dolore liberauit. Qua curatione leo delectatus, illum hospitaliter & amice tractando, & quæ uenaretur cum illo communicando, præmium salutis persoluit. Is quidem incoctis, ut leonum mos fert, pascebatur: ille uero assis uestebatur, communiq; utriusq; mensa secundum suam quisque uiuendi rationem utebatur. Itaq; totum triennium ibi Androcles ætatem duxit. Cum eiusmodi habitationis illum tæderet, iamq; solitudinibus eius animus expleretur, à leone discedens, uagari cœpit. Cumq; ubi esset, intellectum fuisset, cõprehenderunt eum, uinctumq; Romam ad dominũ miserunt. Hunc dominus tum de his quæ admisisset facinoribus reum facit: ita factum est, ut is sic capite damnaretur, ut distrahendus bestijs daretur. Tum

uero ille Libycus leo fortè captus fuit, & in theatrum immiffus, fimul & eò ad pereundum coniectus est homo leonis aliquando hofpes, & conuictor. Primū quidem feruatorem fuum non recognouit: leo cōtrā ftatim hominē diuerforem fuum agnouit, fuauiterq; blanditus est, & totius corporis inclinatione ad pedes hominis fe abiecit. Androcles tandem fuum hofpitem recognouit, & leonem tanquam peregrè uenientem amplexatur. Interea pardalis Androclē cum inuadere aggrediretur, leo illum, qui uidelicet ei aliquando falutem attuliffet, ab huius laniatu feruauit, illamq; lacerauit. Spectatores, ut par erat, incredibili tenebantur admiratione: qui autē fpectacula præbebat, Androclē accerfiuit, ab eòq; totā rem cognouit. Inde primo rumor in multitudinem affluxit, deinde re cognita, populus clamorem fuftulit, cunctusq; confellus multiplicem plaufum dedit, homini ipfi, & leoni effe largiendam libertatem.

De leonibus senibus.

CAP. VI.

LEo cum ætate procefferit, & iam grauis factus fuerit, tum ad uenandum infirmus, aut in specubus, aut nemorofis tractibus libenter requiefcit, neq; tum uel cum infirmiffimis animalibus, ætatis fuæ infirmitati diffidens uerfari fidenter audet: fed considerans corporis fui imbecillitatem, femper timide & diffidenter cum ijs agit. Ex hoc procreati & robustæ & uigētis ætatis fiducia nitentes, longe procedūt ad uenandum:

dum: ac patrem iam senem secum adducunt, eum impellentes: deinde in media uia, quam ingressi fuerint, illum relinquentes, toto animo ipsi in prædæ curam incumbunt, ac tantundem prædæ consecuti, quantum uel sibi uel genitori satis ad prandium sit, generoso quodam & contentissimo rugitu edito, parëtem suum secum, is ut conuiuium ineat, tanquam conuictores ad prandium conuiuiam inuitant. Senex tum sensim & pedetentim uelut reptans, eò accedens, primo filios amplexat, deinde lingua eis suauiter, uelut horum laudans felicem uenationem, blanditur: post & prandio dat operam, & cum his epulatur. Tametsi Solon qui lege sanxiuit filijs parentes alendos esse, hæc eos facere non iussit: sed natura humanis legibus nihil egens, ipsa immobilis lex ad hoc officij munus docuit.

De gressu leonis.

CAP. VII.

Cum leo ingreditur, nec rectà iter facit, nec simplex ponit uestigium, sed uarium imprimat, & multiplex: modo enim progreditur, modo regreditur, tum rursus procedit, idemq; uicissim retro comeat, nunc quasi fursum uersus, nunc permistim facit uestigium, deinde partim præcidit uiam, partim obliterat, ut ne uenatores eius uestigij insistentes, lustrum, ubi cum suis catulis habitat, reperire possint: quod diuino munere proprium naturæ leonū donatū est.

De naturali affinitate leonis cum

delphino.

CAP. VIII.

f 4 In media

IN media natura quædam communitas retrusa leonini est, & affinitas cum delphino: non ex ea parte solum quòd uterq; imperat, ille quidē terrenis bestijs, hic uero aquatilibus: sed quòd senectute ambo tabescunt, & cum sunt in ægitudine, illi terrestris simia medetur, huic marina quoq; simia remedio est. Nam ut in terra, sic etiam in mari aliquod est simiarum genus, quod similiter huic, ut illi, medicinam illa ipsa morbi affert.

De leonibus Indiæ.

CAP. IX.

LEones in India nasci maximos, ne tenuissima quidem dubitatio est: terra enim India mater optima aliorum animalium in causa est. Hi immanissimi dicuntur, eorum pelles aspectu nigræ sunt, & horridæ & formidolosæ. Si capiuntur, mansuescunt quidē, modo ne maximi sint: tum uero adeo assuefiunt loro, ut facilè similiter atq; canes ad uenandos ceruos, apros, tauros, & asinos syluestres duci queant; sagacissime enim, sicut audio, odorantur.

Leo comedit carnes cameli.

CAP. X.

CAmeli carnes à leonibus comedi solere, testimonio est Herodotus, cum in Xerxis camelos, qui cōmeatum portarent, dicit leones inualisse, & ex alijs animalibus nulla, neque iumenta, neque homines attigisse.

De leonibus Aegyptijs in deos relatis,

& de Sphyngæ.

CAP. XI.

Leonibus

Leonibus in Aegypto religiosus cultus non modo tribuitur, sed etiam ex ijs urbs nomen traxit: quorum sane uim ac naturam exponere non alienum uidetur. Tempa habent sibi consecrata, & sedes ad commorandum amplas, & ad exercendum spatia & curricula laxa, tum eis bubulae carnes quotidie praebentur, quas distractas atque ab ossibus nudas cum interea exedunt, & conficiunt, ab Aegyptijs incantantur Aegyptia uoce. Cationis argumentum huiusmodi est, ne ex aspicientibus quenquam fascinent. Neque uero eorum modo permulti diuinitatem & religionem apud ipsos habent: uerum etiam sedes eis dedicatae, e regione contrarios auersosque aspectus habent: quarum fenestrae, tam quae ad solis exitum pertinent, tam etiam quae ad occasum spectant, apertae suauiore uiuendi rationem eis & iucundius habitandi domicilium efficiunt, tum eis etiam sunt exercitationum loca ad tuendam ualitudinem, tum propinqua palaestrae. Eos ideo Vulcano Aegyptij consecrarunt, quod sint natura uehementer ignita, atque adeo exteriorem ignem ob copiam interioris egerrime intuentur, & fugiunt: tum ipsos idcirco solis domicilia constituunt, quod ignei sint: simul & solem, cum est aestiuo tempore calidissimus, accedere ad leonem caelestem dicunt: & ij quidem qui magnam Heliopolim incolunt, in templi uestibulis eos diuinæ cuiusdam sortis, ut Aegyptij dicunt, participes alunt. Nam ijs, quibus ppitius est deus somnio-

rum significationibus secundū quietem, futura non solum ostendunt, sed etiam à periurissimis, quòd iusiurandum non conferuent, & fidem uiolent, non longo interuallo, atque adeo euestigio, deo eis iustum impetum afflante, pœnas illorum fraudi debitas, repetunt. Empedocles inquit, si post excessum è uita homo de semetipso in bestiarum naturam demigrat, multo præstantissimam commutationem esse, quæ fit ex homine in leonem. Sin homines è natura sua in plantas commutantur, optimam esse conuersionem, & demigrationem ex humano genere in laurum. Quòd si Aegyptiorū, qui in notione naturæ uersantur, rationem æstimatione dignandam ducimus, hæc etiam non leui momento æstimare oportet, cum attribuunt igni huius animalis anteriora, aquæ uero posteriora. Sphingen Aegyptij qui sculpturâ exercent, & Thebanæ fabulæ duplici natura conformantes, biformem nobis conantur repræsentare, ipsum ex corpore uirginis & leonis cum grauitate, & compositione architectantes. Sed hæc in fabellas reijcienda: nos leonum uim explicemus.

De leonibus cicuribus in templo Adonidis.

CAP. XII.

IN Aelymæa regione templū est Adonidis, ubi leones tantopere cicures sunt, ut eos, qui intra templū ingrediuntur, amplexentur, & adulentur. Atque etiam si quis edens appellet, ij tanquam inuitati conuiuæ, accedunt, & acceptis quæ eis præbuerit, moderate

ratè discedunt.

De leone ulciscente canem contubernalem suum.

CAP. XIII.

QVod de leone Eudemus dicit, non paruum admirationē habet: hoc ipsum eiusmodi est: Iuueni ferarū cicuratori, canem nimirum, ursam & leonem fuisse, eosq; primum, & pacem inter se seruasse, & amicitiam recte coluisse. Deinde cum canis aliquando & urfa inter se colluderent, & ludicris morfiunculis conflictarentur, ursam repenti ad feros mores reuertisse, & canem simul inuasisse, & uentrem misero unguibus indignissime distraxisse, cuius atrocitatem facti leonem indignatum, perfidiæ ursinæ odio, quod & foedus fregisset, & amicitiam institutam uiolasset, inflammatum, iusta & merita iracundia contra ursam & exarsisse, & ab ea pares poenas, quibus illa prius canem affecisset, repetisse.

De maurorum leonibus.

CAP. XIII.

CVM homine Mauro & aliarum rerum communitatem quandā habet, & aquam de eodem fonte bibit. Hunc audio, cum uenandi ratione falsus, fame premitur, Maurorum domos adire, ibi si uir adsit, illum ab ingressu prohibere: uicq; procul arcere: sin domo is abfuerit, & sola mulier ad domum tuendā relicta fuerit, hanc obiurgatorio sermone, illum ut ne ulterius pergat, inhibere, illiq; ita moderari, ut is contineat sese à progrediendo, & minime famis immanitate efferuescat. Intelligit sanè leo uocem Maury-

g 2

fiam.

siam. Verborum quibus mulier leonem increpat, huiusmodi sensus perhibetur: Non te pudet, cum sis leo omnium animalium rex, ad meum tuguriolum, uti pabulum tibi concilies, mulieri supplicatum uenire, uicēq; hominis corpore male affecti in muliebres manus respicere, ut muliebri misericordia dignatus, quæ tibi opus sunt, assequaris, quem potius in montibus ad captandos ceruos, aliaq; animalia, quæ ad leonis partum pertinent, exerceri: non autem more caniculi infelicis uictum quæritare oporteret. His quasi cationibus mulieris leo excatatus, afflictio animo & uerecundiæ pleno, sensim oculos in terram deiciens, iustis rationibus uictus, discedit. Neque uero cum equos & canes ob conuictus communitatem minaces hominum sermones intelligere, & timere uideamus, mirum uideri debet, si leones Mauros homines intelligant, & uereantur. Cui rei testimonio sunt pueri eorum infantes, quos simili atque catulos leonum æqualiq; uictus ratione uno eodemq; tecto alunt. Quamobrem leones Mauryas uoces intelligere posse, nec incredibile, nec præter opinionem existimandum est.

De leone, urfa, & fabro materiario.

C A P.

X V.

IN Pangio Thracio monte, Eudemus ait, ursam quæ leonis iustrum non ignorabat, à defensoribus uacuum esse: huius catulos, qui per ætatem se nondum tueri quirent interemisse, mox parentes cum alicunde
 ex ue

ex uenatu reuertissent, & cum etiam leonculorum cædem factam uidissent, acerrimo, ut par erat, dolore pressos, ursam insecutos fuisse. Hæc uero summo cum metu quantum potuit itineris contendentem, in primam quancq; arborem conscendisse, ibiq; ut ab illorum insidijs declinaret consedisse: eam autem illi cum se uiderent ulcisci nequire, lænam quidem continenter summa diligentia ad arboris truncum insidias molientem excubasse, sursumq; uersus intentis oculis sanguinariam aspexisse. Leonem uero similiter atq; hominem ex liberorum morte moerentem, longe lateq; summo cum dolore totis montibus errasse, dum materiarium fabrum offendisset, cuius è manibus magnopere exterriti securim ubi is excidisse perspexisset, sese attollens, illum blande & suauiter amplexabatur, linguaq; illi faciem abstergebat. Quam benignitatem homo sentiens, suis rebus fidere cœpit: leo hunc cauda amplexatus ducebat: neq; securim, quæ huius è manibus effluerat, illum relinquere permittebat, sed pede suo securim tollendam esse ostendebat, cum eius significationem homo non intelligeret, securim leore ore accepit, mordicusq; tenens, illi porrexit, ac deniq; illum ad lustrum suum, ubi constrati catuli iacebant, perduxit: id quod læna uidens, ipsa quoq; ad eos profecta, homini significabat, cladem miserabilem respiceret: atque postea sua significatione hunc impellebat, suspiceret ursam. Vnde homo coniectura affectus aliquam hos ex hac grauem iniuriam accepisse,

omnes neruos ad excindendam arborem contendit, quam cum euertisset, ursam præcipitem in terram delapsam feræ distraxerunt. Hominem illæsum leo reduxit in locum, ubi prius ei occurrisset, atque materiam quam à principio cedeat, illū inuiolatū reddidit.

Leo non nascitur in Peloponneso CAP. XVI.

LEONES nō gignit Pelopōnesus, quod doctissimus Homerus non ignorasse uidetur, cum aiebat, Diana nam in Tageto, & Erymātho Peloponnesi montibus delectatam fuisse in uenandis apris, & ceruis: leonum autem non meminit, & recte quidem, quòd hi ab ijs uacui essent.

Leones non unà cum lænis eunt. CAP. XVII.

NON ad uenationem, nec ad pugnam eadem uia leo & læna proficiscuntur; causam periti ad notationem animalium afferunt, eorum robur corporis esse, suis enim eatenus uiribus confidunt, ut uterq; nō egeat alterius.

GILLII ACCESSIO.

Quemadmodum leones mansuesciant.

CAP. XVIII.

VT mansuescant leones, non uerberibus cædendi sunt, nam sic acerbiores fiunt; nec rursus blanditijs ualde leniendi, ne superbiant; sed blanditijs minacibus facilius ex feritate ad mansuetudinem traducuntur.

GILLII ACCESSIO.

Quemadmodum leones capiuntur. CAP. XIX:

Vbⁱ

Vbi leonis ex spelunca ad aquam proficiscentis tri-
 tam uiam Libyci uenatores obseruarunt, rotun-
 dam scrobem latam, & altam faciunt: in eius medio
 columnam excitant, de hac agnum suspendunt, fossam
 maceria cingunt, ne cum appropinquat fera, dos-
 losum barathrum uideat: Agnus sublime fixus esu-
 riens, illius cor balatu incitat, ad quem, primum ut is
 exaudiuit, animo prompto & læto celeriter accedit,
 & circum maceriam acerrima fames diu uersari eum
 non patitur: statim enim transilit, inopinata autem fo-
 uea ipsum excipit. Vbi uero se in profundo interclusum
 intelligit, in omnes partes sese uersans, non cessat
 sursum uersus impetum facere. Qui autem acco-
 lunt Euphratem, ad hanc rationem eos uenantur: ut
 ex uenatoribus, partim in equis uelocibus & forti-
 bus sedeant, partim pedites retia tendant: tres in insi-
 dijs collocati ad retia maneant, ex ijs unus in medio,
 alij singuli in utroq; retium cornu cōsistant, ut is qui
 in medio est utrinq; extremos alios audire possit: alij
 more bellico circumfidentes, piceas faces ardentes in
 dextra, in sinistra clypeos habeant: nam ijs concre-
 pantes, & incredibilem facium obiectarum metum
 feris iniiciunt. Omnes simul equites circumfusi, inua-
 dunt, & pedites cum strepitu sequuntur. Leones cum
 sic uociferatione uenatorum obstrepuntur, resistere
 non audētes, cædunt, tum ignis metu, tum uirorum,
 in retia incurrunt, ac comprehenduntur. Aethiopes
 minori negotio eos capiūt, magno robore uiri (quod
 g 4 ipsum

ipsum magnam admirationem habet) scutati, atque omni ex parte contra huiusmodi feras armati, flagellorum uibratione leoni in spelunca iacenti obstrepunt: Is hanc indignitatem non ferens, ore hianti atque imminente, inflammataque oculorum flagrantia, magno cum rugitu erumpit, & tanquam procella & turbo in eos celeriter irruit: illi firmo constantique animo eam tempestatem excipiunt: Atque interea cum is unguibus & dentibus eorum quempiam appetit, alius retro lacessens leonem percutit, & sublato clamore uexat. Tum idem confestim relicto priore, quem iam ore ceperat, ad posteriorem os retorquet. Alij aliunde irritant: at is martium robur spirans, huc & illuc irruit: hunc quidem relinquit, alium uero sublimem corripit. Tandem longo labore fractus, & spumam in ore agens, decumbit, ac nimirum humi stratum, & iam ualde quietum, uinculis constringunt, & tanquam arietem a terra tollunt. Neque hoc praetereundum, leo in folijs ilicis ut fecit uestigium, torpore tenetur: itemque si conculcat, uel si modo appropinquant folijs scillae herbae torpore capitur: haec uulpes in luporum cubilia non sine causa iniiciunt, insidiosae nimirum non ignorant quae eis infestissima sunt.

GILLII ACCESSIO,

De pardale siue panthera.

CAP. XX.

PArdalis anterioribus pedibus quinque digitos habet, posterioribus quatuor. Huius generis foemina maiore quam mas robore praedita est. Ea si uenena
natam

natam herbam à gentili angore suo appellatam imprudens comederit, confestim exquirat hominis ster-
cus eorū inuento, ex ueneno feruatur, atq; sicut Ci-
cero ait, auditum est, pantheras quæ in Barbaria uen-
enata carne caperentur, remedium quoddam habere, quo ut essent usæ, non morerentur.

GILLII ACCESSIO.

De pardalibus & lyncibus. CAP. XXI.

Pardalium duplex genus est, aliæ maiores, & dor-
so ampliores, & pinguiore: aliæ quidem mino-
res, sed robore non inferiores. Eandem coloris uarij,
& figuræ corporis speciem, similitudinemq; ambæ
præter caudam gerunt: nam maioribus minor est
cauda, minoribus uero maior. Velocissimè currunt,
& recta uia feruntur: diceres sagittam neruo expul-
sam: Vino delectantur. Pardaliū præterea duplex
est genus, aliæ enim lynces nūcupatæ, paruæ quidē,
contra lepores comparantur: aliæ maiores in cer-
uos, atq; oryges facile infiliunt: eiusmodi ambo cor-
poris figura similes sunt: & similiter utrisq; oculi su-
auiter fulgent, Facies utrisq; alacris perlucet: paru-
uum utriusq; caput. Solus color dissimilis. Minores
quidem rubra pelle, maiores uero croceo sulfureoq;
flore distinguuntur. Mirifice amant suam prolem:
cum enim catulos à partu recentes uenatores clam fu-
rati fuerint, eæ autem uacuum cubile uiderint, in ma-
ximos luctus incidunt. Pardales ante pullos proce-
dunt, & cum uenatoribus pugnant, neq; hastatos ho-

h mines

mines quicquam timent, neq; magnam iaculatorum multitudinem exhorrescunt. Imò uero suum partum acerrime propugnātes, micans ferrum & sagittarum misionem, & saxi factam lapidationem egregie contemnunt: ac sanè festinant uel antè mori, uel suos ab impetu uenatorum prohibere. Lyciæ & Cariæ pardalis, nec animosa est, neq; ualde ualet saltu, nisi cum est uulnerata: tum spiculis resistit, neque ferro facile cedit.

De pardalis suauiolentia. CAP. XXII.

ADmirabilem quandam odoris suauitatem olet pardalis, quam bene olendi præstantiam diuino munere donatam, cum sibi propriā planè tenet, tum uero cætera animalia hanc eius uim præclare sentiūt. Hæc autem hoc modo uenationē capit, cum horum quæ ad uictum opus sunt eget, sese uel in loca arboribus confita, uel folijs uestita, ita occultat, ut inuentu difficilis tantum respiret: hinnuli, dorcades, capræ syluestres, atq; alia eiusmodi animalia quadam suauis odoris illecebra attrahuntur, & proximè accedunt. Illa tum quàm mox de latebra exiliens, ad prædam se rumpit, atq; eam comprehendit.

Quemadmodum pardales simias capiunt. CAP. XXIII.

QVamobrem in Mauritania pardales cum robore sint & uiribus præstantes, non cursu quo maxime ualent, simias persequi aggrediuntur, causa est, quoniã

quoniam non longe ante hanc excurrentes sese tradunt, sed & ut mox eam uiderunt, in fugam se conferentes, in arbores altas ascendunt, & illius impetum declinantes, illic confident. Veruntamen pardalis ad hanc rationem simia dolosior, insidias molitur, & dolos neçtit. Vbi enim simiarum multitudo manet, eò profecta, ad terram se sub arbore abijcit, & uentre proiecto humi, sic iacet, tibias ut admodum remisse porrigat, oculos claudat, spiritu compresso sese ab anhelando contineat, & uero mortua uideatur. Illæ uero hostem ex alto despicientes, mortuam suspicantur, & facillime credunt id quod uehementer optant, nondum tamen descendere audent. At experimenti causa unam ex ipsis, quam audaciorem putant, ad examinandum pardalis affectum præmittunt: hæc quidem non omnino sibi præfidens descendit, sed timide & pedetentim primo decurrit, post metu repressa reuertitur. Tum uero iterum descendit, & cum proxime ad pardalim accessit, regreditur rursus. Tum tertio descendit, & illius oculos speculatur, spiritum ducat necne periclitatur. Illa autem immotam se fortissime præstans, paulatim huic animos addit, & iam cum hanc permanere constanter sine damno circum illam sublimiores ex superiori loco simiæ speculatur, fiduciam, & spiritum colligentes, ex arboribus frequentissimæ decurrunt, & circum eam concursantes, saltant, simul & supra ipsam gradientes insultant, & in illius contumeliam saltationem si-

micam saltantes, multifariam ei illudunt, & gaudium quod de hac ipsa tanquam mortua immortaliter pergaudent, testantur. Illa autem omnia sustinens, simul ac illa ipsas insultando, & illudendo defatigatas esse intelligit, ex inopinato exsiliens, earum partem unguibus lacerat, partem dentibus distrahit, atque opimum, & adipale ex hostibus prandium sibi abunde comparat, & tanquam Vlysses ancillarum contumelias & procorum, sic diu multumque harum insultationes perpetitur, ut hostes ulcisci queat.

Quemadmodum pardalis parcat suis familiariibus. CAP. XXIII.

Ratione carentia, ab his quibus cum consuetudine quotidiana intercedit, magna amicitiae religione adducta abstinere, & parcere saepe solent. Pardalim enim audio, cum eam a paruula cum hominibus uenator uersari adsuefecisset, atque adeo mansuefecisset, eamque sanè tanquam amantissimam adamaret, & magna cura aleret, ob eamque rem haec huic, quae simul cum ipsa aluisset, eam haec esu oblectare cupiens, comedendum dedisset; edere illum, etsi occisus erat, recusasse. Cum enim primo die is ad pastum obiectus semel fuisset, ab eo ipso edendo se sustinuisse, quia propter cibi expletionem inedia uti necesse haberet. Secundo iterum die haec huic allatus est, ab eo similiter, quoniam adhuc fame non premeret, se continuisse. Tertio die quibus esuriret quidem, & solito signo cibum
requi

requireret, nō hōedū tamē suū cōtubernalē attingere uoluisse, sed illo relicto, alterum sumpsisse. Homines autem suos intimos & perneccessarios nō modo produnt, sed sæpe etiam in fratres & parentes multa perfidiose faciunt & improbe & malitiose.

GILLII ACCESSIO.

Quemadmodum pardales capiuntur.

CAP. XXV.

Vbi proficiscentis ad aquam ex spelunca pardalis, uenatores tritam uiam obseruarunt, ibidem rotundam & altam & latam scrobem faciunt, in eius medio lignum defigunt, ex eo catellum suspendunt, cuius testiculos tenuibus uinculis constringunt. Is uinculorum dolore pressus gemit, & latrans suo sono pardalim ad se commouet. Hæc non mediocri uoluptate gestiens, illuc se magnis saltibus incitat, & nullum dolum esse existimans, in positas insidias incidit. Simul & uino capitur: Vbi primū in Libya paruum fontem animaduenterunt, nō magno sonitu, sed egerime scaturientem, & consistentem, & sub arenam subeuntem, unde pardales prima luce bibere soleant, eò uenatores noctu amphoras permultas dulcis uini plenas afferunt, quod iam decem annos in dolijs bene conditum constitit. Ac nimirum posteaquam hoc idem in fontem infuderunt, inde procul sedent stragulis tecti, nam nulla alia re se occultare possunt, neque enim sane lapidum, neque arborum tegmenta inueniuntur; ibi enim sola terrarum ab arboribus nuda

ex omni parte ad uidendum patent : eæ autem arden-
ter sitientes & grauem sitim depellere cupientes , ad
nigrum iam fontem accedunt, & simul ut uini, cuius
studiosæ sunt, potione sitim expleuerunt , statim pri-
mo saltatione ludunt , deinde sensim obdormientes
humi sternuntur, Itaq; arcè & grauiter dormitâtes,
nullo negotio comprehenduntur.

Quemadmodum pardales uenantur Mauri.

C A P. XXVI.

Pardales cum Mauri uenantur, eiusmodi insidias
collocât, ut intra ædificatiunculâ lapidibus quam
primo struxerint, putrescentis iam carnis frustum ex
longiore funiculo appendant : deinde ex arundini-
bus ianuam rara structura imponant, per eas ut foetis
dæ carnis odor emanet, & longe lateq; uagetur. Hûc
inclusum foetorem feræ bestiæ sentiunt, nam quodâ
modo tetrîs odoribus delectantur. Itaq; huius cibi
appetitione , huc illuc circumferuntur , & tanquam
quadam amatorîa illecebra attractæ, & inci-
dunt in laqueos , & infelici esca constri-
ctæ tenentur , & uero illaqueatæ,
pœnas dant liguritionis &
helluationis im-
portunæ.

FINIS LIBRI II.

LIBER TERTIVS

DE NATVRA ANI
MALIVM.

De canibus.

CAP. I.

ANIS calua nulla ossea commissura constat, sed ossis perpetuitate continetur. Cum se plurimum in currendo exercuit, multo effusiozem ad res uereas existere ferūt. Cumq; multum ætate processit, ei dentes hebesunt, nigriq; redduntur. Tanta narium existit sagacitate, ut nunquam caninam carnem, nedum etiam uarietate condimentorum fallacissima temperatam gustet. Tribus morbis laborare solet, angina, rabie, podagra, cum homo in terea sexcentis morbis sit opportunus. Quodcunq; autem à rabioso cane morsum fuerit, perimitur. Postquam podagra tenetur, perraro ex ea conualescit. Ad decimum quartum annum uita ei producitur.

GILLII ACCESSIO.

De uarietate canum.

CAP. II.

Totidem canum genera sunt, quot equorum. Qui excellunt, sunt, Pæones, Ausonij, Cares, Thracæ, Arcades, Argiui, Lacedæmonij, Sauromatæ, Cretenses, Magnetes, Amorgi, Galli, Aegyptij, Hispani. Quòd si ex uarijs nationibus canem temperare cupis, Arcades Heliensibus misce, Cretenses

h 4 Pæonibus,

Pæonibus, Cares Thracibus, Thyrrhenos Laconicis, Sarmaticos Hispanis. Ex iam commemoratis maxime præstat qui hac forma constat. Longo & robusto corpore, capite leni, oculis acris & cælis, dentibus exertis, ore largo, paruis auribus, tenui cute præditis, collo longo, pectore forti, anterioribus pedibus brevioribus, cruribus longis, scapulis latis, lateribus inflexis, clunibus non pinguibus, sed multa carne plenis, densa & longa cauda. Huiusmodi enim longis cursibus comparentur contra ceruos, & lepores. Alij rursus sunt bellicosi, qui non modo in generosos tauros inuadunt, & apros occidunt, sed neque leones suos reges timent. Vasto corpore existunt, simo rostro, fronte horribili, oculis igneis, quorum pupillæ cæsiæ sunt, pelle tota hirsuta, robusto corpore, dorso lato: Hi non ueloces, sed magno robore, & animi & corporis, & acerrima audacia præditi sunt. Huiusmodi contra feras armentur. Colore albi aut nigri, non boni, neque enim solis ardorem, neque hiberni temporis acerbiter ferre possunt. Præstantes sunt, lupis, uulpibus, aut pardalibus similes. Vel qui frumentacei coloris speciem, similitudinemque gerunt. Quod si catellos recte educare studes, caue caprarum, ouium, aut domesticarum canum mammas sugant, nam segnes & debiles efficiuntur, sed uel ceruas uel cicurem lænam, uel damas, uel lupam lacteant. Sic enim & robustos & ueloces efficies, cum enim recordabuntur se ab huiusmodi animalibus nutritos, pudebit

debit eos non robustos existere. Cum uias ad uidentum difficiles oculis & intelligentia homines, narium uero sagacitate canes assequuntur. Homines hyberno tempore nullo labore omnia oculis cernunt: nam & niuibus descripta omnia uidentur, & luto impressa uestigia pedis plantæ manent similia. Ver autem inimicum canibus: contra amicis autumnus tempus: nam cum terra & multiplices, & uarias producat herbas, & floribus uarie olentibus, uerno tempore abundet, prataque sua sponte purpurefcent, omnes uiae inuestigandi canibus sagacibus debilitantur. At enim in frugifero & dulcium uuarum parenti autumnus, herbis fruticibus, floribus senescentibus, solus ferarum sensus canibus remanet. Quod si quis canum sagacitatem experiri uult, cum lepore, aut uiuo, aut mortuo longe lateque errat, primum recta, deinde obliqua, tum sinistra, tum dextra uia proficiscitur. Ac nimirum cum longe ab urbe aberrarit, facta scrobe leporum defodit: Vbi uero post ad urbem reuerterit, eandem uiam cum cane repetit, is leporis odoratione statim affectus, incitatur ad persequenda uestigia, ac post longam inquisitionem ad metam peruenit.

GILLII ACCESSIO.

De canis disciplina & imitatione.

CAP. III.

PLutarchus scribit, se non debere præterire eam canis disciplinam, quam ipse Romæ spectasset. Mimi docentis nimirum fabulam, in qua uaria & multiplex
i persona

persona agebatur, non modo appositè canis alios subiectos affectus imitatione cōsecutus est: sed etiam cum ueneni, quod quidem tanquam mortiferū poëmati subiectum esset, ueruntamen tum duntaxat uim conciliandi somni haberet, in eo ipso cane periculum fieret: is panem, ad quem uenenum admistum esset, sumpsit, & deuorauit, ac quàm mox præ se tremētis & ebrietate oppressi, animoq; deficientis similitudinem speciemq; gessit, ac nimirum se tandem ad terram abiiciens, tanquam mortuus, humi stratus iacuit, seq; huc & illuc, ut fabule ratio ferebat, trahendū permisit, atq; etiā cum ex dictis & actis intellexit tempus esse excitandi, sese sensim primum tanquā ex arctissimo somno expectatus mouit, & alleuato capite aspexit, deinde illinc surrexit, simul & ad eum quem oportebat, & necesse erat cum gaudio profectus est, ut omnium sanè spectatorum, & ipsius Cæsaris (nam aderat Vespasianus senex in Marcelli theatro) admirationem & assensionem commouerit. Canum, sicut ait Cicero, tam fida custodia, tanque amans dominorum adulatio, tantumq; odium in externos, & tam incredibilis ad inuestigandum sagacitas narium, tanta alacritas in uenando, quid significat aliud, nisi se ad hominum commoditates esse generatos.

De canibus & Otide aue.

CAP. IIIII.

Lepus & uulpes canum metu exhorrescunt, atque interdum uel sola canis latrantis denunciatione
ex loco

ex loco undique septo, uepribus & dumetis uestito excitantur. Tum uero leonem in fugam compellunt, Ceruos item insequuntur. Verum auis nulla non carnem paruifacit. Vnam autem Otidem excipio, quæ propter corporis sui grauitatem, & tarditatem carnem perhorrescit. Eam enim pōderosa corporis mole constrictam alæ non facile alleuant: iccircoq; demisso atq; humili uolatu utitur, quia pondere deprimitur. Ex eo fit, ut nonnunquam à canibus capiatur: itaq; conscientia suæ humilitatis percussa, simulac canes latrantes audiuerit, in dumeta, aut paludes excursionem se impellit, quibus & protegatur, & ab instanti periculo seruetur.

De canibus cynocephalis, deq; memoria
animalium.

C A P. V.

BEne sanè animalia discere ita percepi. Regnantibus Ptolomæis Cynocephalos Aegyptij literas legere, & saltare, & ad tibiam canere, & pulsare citharam docebant. Tum uero unusquispiam Cynocephalorum mercedem horum nomine sic scitè tanquam periti pecuniarum coactores exigebat, & id quod dabatur in marsypium, quod ferebat appensum, congebat. Sybaritas saltationem equos docuisse iam pridem peruagatum est. Elephantorum ad disciplinas docilitatem antè dixi. Minorum usui canes seruire, & res domesticas his planè sciunt administrare: & pauperi satis ad famulatum est, unum possidere ca-

i 2 nem.

nem. Probè autem animalia eorum quæ agunt, memoriam tenent, nec ad memoriã Simonidis arte, nec Hippiaë, nec Theodecti, nec alterius cuiuspiam de memoria præceptionibus egent. Nam uacca eò proficisci nouit, ubi ab eius uberibus ad macellum uitulus abstractus fuerit. Boum sub iugum mittendorum natio, libenter paret. Equus cum freni crepitum, & strata, & cætera ornamenta uidet, tum fremit, & exultans, unguularum supplosione obstrepit, & ex eorum conspectu, afflatu quasi furoris ad iter incenditur: uoce equisonis excitatur, & aures erigit, & naribus inflatis, celerem festinationem anhelat, quodam incredibili cursus studio ad currendi memoriam rediens.

De canum beneuolentiã erga nutritios
suos.

CAP. VI.

IPhidis filiam poëtæ ita decantant, ut eorū uocibus theatra personent, heroinam illam laudantiū, siue quòd longe multumq; alias mulieres corporis castimonia superasset, siue etiam quia propriæ uitæ coniugem suum antetulisset. Verū bestiaë quoq; exuperantia amoris flagrant, cuius rei testimonio sunt huiusce modi, quæ insequuntur. Herigonæ canis suæ dominæ sepultura affectæ immortalus est. Ille uero Gelonis tyranni, nō à sepulchro domini sui, nec ui, nec ullis blandimentis abscessit. Dario q; extremus regnauit apud Persas, in ea pugna quam cōtra Alexandrū suscepit, & cōmisit, cum à Besso & Nabarzane multis uulnibus confossus esset, & iaceret stratus; omnibus mor
tuum

tuum relinquentibus, canis ab eo educatus solus permansit fidelis, eumque tametsi non amplius suum auctorem, sicut tamen adhuc uiuentem seruauit. Lysimachi regis canis cum se seruare quiret, non inuitus eadem qua suus morte dominus defungi uoluit.

De canibus Aegyptijs. CAP. VII.

Alij quidem canes feras, tum inuestigare, tum etiam acapere probe norunt: at uero Aegyptij fugacissimi sunt. Nam cum ea quae in Nilo degunt timeant, ab his admodum fugitiui sunt, neque quanuis illuc sitis ad bibendum eos attrahat, ferarum Nilicarum metu quiete illos potionem se complere permittit. Ideo ne quid eorum, quae infra aquam degunt emineat foras, ipsosque obtorta gula de ripa in altitudinem abripiat, non inclinatione corporis abiecta incumbunt ad bibendum, sed ut primum ad ripam accesserunt, festinanter, & in transursu lingua lambentes, rapiunt, ac certe, ut ita dicam, potionem furantur.

De canum sapientia. CAP. VIII.

Ratiocinationem, & dialecticam, ac sane partitionem canem intelligere uero proximum est, cum naturam omnium rerum habeat matrem inuictam. Mihi uero quispiam cum dialecticis imbutus, tum uenandi studio deditus, huiuscemodi dicebat. Venatica quae aderat canicula, aiebat ille, cum leporis, qui nusquam uidebatur, uestigijs insisteret, cumque ea perscrutans, peruenisset ad fossam, dubitabat utrum hoc dextrum an laeuum iter ad insequendum leporis

rem fusciperet. Vt uero primū sibi uisa est, tanquam differendi perita, satis rem perpendisse, euestigio fossam rectā iter faciens transfiliuit: is autem qui eam ipsam rationem differendi tenere mihi dicebat, sic colligens supra dicta demonstrare conabatur. Arguta canis, inquebat ille, primum secum considerate reputabat, uel hāc, uel istāc, uel illāc, lepus in fugā se coniecit. Deinde ratiocinabatur, non profecto hāc, nec istāc: ergo illāc fugit. Neque fallacibus conclusiunculis mihi errare uidebatur, nam nō perceptis in ipsa fossa uestigijs relinquebatur leporem fossam transfiliuisse: recte igitur canis fossam transfiliuit, ea enim inuestigatrix diligens erat, & sagacissime odorabatur.

De amore canum erga dominos. CAP. IX.

AMantes dominorum esse canes, cum illa quae antè dixi argumenta sunt, tum sanè illud ipsum quod infra scribam. Gelon Syracusanus cum arctis sine dormiret, se ictum è caelo cogitabat: Hoc quod ei uidebatur, insomnium erat. Is etsi dormiebat, inter somnium tamen contentissima uoce clamabat. Canis igitur quem ipse alebat, simulatq; aliorum amici sui uocem audisset, tanquam quodpiam Geloni periculum crearetur, insidiarumq; compararentur, & in lectum maximo impetu profiluit, & circum dominum conuersans, uehemētissime latrabat, uelut insidiatorem ulcisci cupiens. Gelon cum rei funestae metu, tum canis clamore somno quanuis arctissimo teneretur, solutus est.

De amore canum erga altores suos. CAP. X.

Firmissimæ benevolentiaë quam canes erga altores suos habent, illud certe magnam habet declarationem. Romæ bello quodam ciuili Caluus Romanus cum necatus esset, huius uiri caput ex hostibus nemo abscindere poterat, cum tamen summa contentione sexcenti certarent, & facinus istud consciscere pulchrū ducerent, priusquā canem quē is aluisset, interfecissent, ei assidentem, & beneuolētiam erga illum ipsum fidissime & amantissime seruantem, proq; eodem humi strato, & qui iam extremum spiritum effudisset, sic propugnantem, tanquam uirum commilitonem, & contubernalem bonum, & ad extremum amicitiaë obseruantem. Iam fortiter & præclare factum quod non uir, sed profecto canis cum bonitate eximia, tum robore animi septus fecit, merito narrandum est; Pyrrhus Epirota cum iter faceret, fortuito incidit in canem, cadaueri domini sui adiacentem, & illud ipsum cum summa diligentia custodientem, ne quis post mortem uiolaret, atque imminueret. Is autem iam triduum ferens inedia, diligenti custodia assiduus illud seruabat. Hoc simulatq; Pyrrhus intellexisset, hunc quidem miseratus, sepultura affici iussit; cani uero plenum cibum ad se amandum allicientem dedit, paulatimq; illum allectans abduxit, atque adeo attraxit. Sed hæc quidem hæctenus. Post paulum cum exercitus lustraret Pyrrhus, militesq; recenseret, & uero canis adesset; is non mansuetus so-

*meis quos se
comis quidam
suo ab asar
umplo*

lum, uerum cætera quàm tacitus erat. Ut uero in recensione militum interfectores domini animaduertisset, tum non se continuit, quin uasto latratu, in eos se rumperet, atque unguibus laniaret, simul & se ad Pyrrhum conuertens quoad poterat, testem in hanc rem citabat, quod homicidas teneret, latratum religioni habuit Pyrrhus, eicq; in suspicionem, & circumstantibus hi uenerunt de uiri morte. Itaque quæstione adhibita, ea quorum accusarentur confessi sunt. Non ita homines amicitiarū cultores, qui omni sodalitatū sanctitate spreta, amicos suos, cum uiuos, tum mortuos produunt. Quid commemorem, qualia facinora contra amicos de retinendo lucro admittant, quot insidias faciant, quas prodiones moliantur, ut profecto uehementer doleam, hominibus, fidelio rem & amantiorem canem inueniri.

De laboris patientia canum.

CAP. XI.

ELate amplec; nunc sentiant Pæoniæ mulieres, illac; præclara facinora facientes magnos sibi spiritus sumant, quòd uno tempore, partim capite urnā aquæ plenam ferant, ita ceruicem erigentes, ut ipsis ingredientibus, immota urna permanens, nulla inclinatione propendeat, partim infantem puerum è sinu suo appensum lactent, simul & habena in brachium inserta mariti equum ad aquam ducant, simul & manibus linum neant. Darius magna admiratione affectus est, cum ei ius dicenti suam sororem, cum procerastatura, tum forma præstantem Pæones eam quomodo

modo antè dixi exornantes adduxissent, ut ex eius cōspectu Darius sub iugum suum mittere Pæoniam aggrediretur, studio adductus, tam operosæ nationis. Verum natura ad gressum quanto præstantior canicula, cum enim uenaretur, quanuis uentrem ferret, leporem cepit, eaq; iam capta præda, statim domino cedens secessit, atq; quàm mox nouem catulos peperit, quos aluit postea. Quod si Aegyptij eò magnificentius sentiant, quòd eorum uxores à partu statim è lecto surgunt, ad obeūda domestica munia antè dictæ canis factum audientes, remittant spiritus inflatos, animicq; tumorem comprimant.

De canum uigilantia.

CAP. XII.

DE mulo supra ætatem suam laborioso, simul & de cibo publico ei ab Atheniensibus decreto, cū Aristoteles meminit, tum uero nos quodam loco commemorimus. Quod canis uigilanter quoque & fortiter, non modo pie & humaniter Athenis fecit, non alienum est cōsuetudine nostra, institutoq; opere declarare. Sacrilegus primum obseruato tempore intempesto, cum dormientes arctissimus somnus complexus esset, de multa nocte intra Aesculapij templum ingressus est: deinde ut permulta donaria ex æde surripuisset, re iam, ut putabat, confecta, discessum parabat. Excubitor canis intus aduigilans ad templi custodiam, æditimis qui noctu ad sacras ædes uigilias agebant, multo uigilantior expilatorem, dis-

reptoremq; insequatur, quàm maxime posset ex-
pilationem direptionemq; horribili fremitu suo præ-
dicans. Fur primum saxi lapidatione facta, canem
appetebat: deinde ubi is latrare non desisteret, illum
allicere conabatur, panes & offas canum illecebras
obijciens: uerum custos incorruptus canis, uel fur
cum euasisset in domum suam, uel cum inde exiret,
se illi implacabilem, inexpiabilemq; præbens, furem
latrare non desinebat. Tandem intellectum est ubi
canis esset, ac simul animaduersum quæ ornamenta
deessent: Is ex hac canis uociferatione esse, qui tale fur-
tum fecisset, in Atheniensium suspicionem adductus
est: atque ut uerberibus & tormentis in eum quæsi-
uissent, totam rem cognouerunt. Itaque ex lege hic
capite damnatus, extremum dedit supplicium. Cani
uero cibus publice præbitus, & publicæ curæ, ut fi-
dus custos habitus est: nempe qui æditimorum nulli
inferior uigilantia fuisset, fide etiam superior.

De canum odio in adulteros. CAP. XIII.

QUemadmodum adulteris obtrectet, & inuideat
Porphyrio, animal etiam prudentissimum, non
modo moderatissimum, alibi si bona memoria sum,
me dicere memini. Iam uero caniculum Siculum
adulteris infestissimum fuisse auditione accepi. Cum
adultera mulier coniugem suum peregre redire au-
disset, illum qui cum ea stupri consuetudinem habe-
ret in latebras bene penitus, ut ipsa putabat, occulta-
uit, uerum etsi ex seruis non lautissimi modò, sed &
ianitores

ianitores pecunia corrupti, cum dominam ad occultationem adulteri iuuabant, tum adultero confidentiam ad inferendum stuprum afferebant. Tantum tamen huic mulieri hæc astutia abfuit ad præcauendū, ut certe perparuus canis partim locum illum, quo adulter abdebatur latraret, partim pedibus fores constupratoris, receptatrices eousq; conuellere adoriretur, domino ut non mediocris terror inijceretur, ex eoq; suspicaretur ibi malum aliquod latere. Quare fores effregit, adulterum comprehendit, qui eo animo cinctus gladio noctem expectabat, ut primo dominum domus interficeret, deinde uero, quam antè dixi, uxorem duceret.

De amore canum in nutricos suos.

C A P. X I I I I.

CANUM benevolentia proprium in altores suos illud de uiro Colophonio testatur: Is ad nundinas proficiscens, uti quædam ibi emeret, nam eius in mercaturis faciendis uersabatur industria: pecuniã, seruum, & canem secum accepit. Ac quidem seruus, qui eam ipsam pecuniam ferebat, cum uiæ aliquantum processissent, ad deijciendam aluum ex instituto itinere diuertit, quem secutus est canis, is postquam necessitati dedisset operam, è terra marsypium tollere oblitus, discessit. At uero canis ibi remansit marsypio incubans: deinde simul ut ad emporium, dominus & seruus uenissent, re infecta, cum nummi eis abessent ad emendum, eadem uia qua profecti fuissent, reuer-

k 2 terunt;

terunt: atque cum eò uenissent, unde prius ille diuertisset, de recta uia ab itinere suscepto deflexerunt, eodem ubi sanè nummos seruus reliquisset. Vbi canem marsypio incubantem, præ fame uix spirantem offendunt, qui uix dum dominum & conseruum suum uiderat, cum à marsypio se remouens uno & eodē tempore, & custodia & uita excessit.

De Indicis canibus.

C A P. XV.

EX Indicarum rerum scriptis, de his quæ subsequuntur docemur, canes foeminas multò generosissimas, tum ad inuestigandas feras narium sagacitate præstantissimas, tum uero ad cursum uelocissimas in loca ubi tigridibus est habitandi cōsuetudo, uenandi rationibus eruditi, perductas ut primū ad arborem alligarunt, aleamq; ut uulgò dicitur, iecerunt, discedunt. In has autem tigres incurrentes uenationis inopia, ex fame laborantes lacerant, si autem ad libidinem inflammati, & cibo completi sint, cum canibus complexu uenero iunguntur: nanque illi quoque cum sunt exsaturati, uenerem meminerunt. Ex hac quidem tigridum consuetudine cum canibus, tigris quidem non generatur, sed semen ad deteriorem delapsum, maternum genus referens, canis efficitur. Si canes tigride patre nati, ut uel cerui, uel apri uenatum præclare spernunt, sic cum in leones incurunt, gaudio uehementi exiliunt. Summa Indus nobilitate homo Alexandro Philippi regis filio, horum

rum roboris canum, sic periculum fecit, ut primo ceruum emitteret, canis ex eo loco, ubi quiescebat, eum despiciatissimum habens, nihil se commouit, deinde ad aprum dimissum, quemadmodum affectus fuerat, in ceruum immotus permanfit: tum uero ubi ursus immiffus fuiffet, æque hunc, atque alios despiciatui ducens, ab eo inuadendo se tenuit, ad extremum hic leonem quem protuliffent in medium, ut uidit, cum ira exarsit, ac profecto tanquam iustus hostis in certamen descendiffet, sine mora intrepidus inuasit, atque acerrima comprehensione, leonem constrictum tenens, illius fauces premebat, & suffocabat. Tum Indus, qui hoc spectaculum regi præbebat, quicq; probe sciebat eius robur animi & constantiam, primum huic caudam abscindi iussit, is præ ipso leone, quem mordicus tenebat, sibi caudam facile abscindi patiebatur: deinde etiam crus unum suffringi imperauit. Is uero æque ut à principio urgebat, & perinde nihil remittebat, quasi alienū crus, & ad se nihil perti- nens suffringeretur. Post alterū, unde quoq; is nihil commotus arcte tenebat, tum tertium incidi præcepit, is similiter ut antè nihil se relaxauit à retinendo leone: tum etiam quartum crus abscindi uoluit, is nihilo remissior factus, nihiloq; minus leonis retinens maximo robore ad eius perniciem incumbebat. Denicq; etsi caput à reliquo corpore absciffum erat, illius tamen dentes, ex illa leonis parte, in quam primum defixi fuiffent, pendebant simul, & quanuis is

qui eos in initio defixisset, iam mortuus esset, eius tamen ipsius etiã nunc ex leone appensum caput sublimè ferebatur. Hic cum Alexander non mediocri dolore afficeretur, ipsius admiratione uirtutis obstupescens, quòd is qui tale uirtutis experimentum dedisset è uita, quàm ex robore animi cedere maluisset. Quare Indus uidens Alexandrum ex huius casu dolorem non mediocrem cepisse, quatuor canes huic similimos illius donauit: ille cum grato & iucundo animo eos munere accepit: tum uero eum ipsum qui dedisset tanto precio, quanto par esset præstantissimum regem, remuneratus est. Itaque horum quatuor munere Alexander ex memoria dolorem quem ex primo suscepisset, deposuit.

De fide quam canes uenatoribus in uenando seruant.

CAP. XVI.

OMnis canis uenaticus ex eo quòd ceperit feram, non mediocri uoluptate afficitur, & tanquam præmio, si dominus ei permittat, sic ea capta utitur. Si quidem non conceditur, bestiam seruat, quoad uenator aduentarit, de totaque captura pro suo arbitratu statuerit. Quòd si mortuo uel apro uel ceruo incidit, non attingit quidem, nec enim alienis se laboribus adscribit, nec quæ ad se non pertineant, sibi assumit: ex quo apparet emulationũ uirtutis natura eum non expertem esse. Nec enim carnes quærere, sed uictoriam amare uidetur. Nec iam alienum est explicare, quid usu uenandi peritus canis agat, in eo ipso temporis

poris articulo, cum uenatur longo uenatoris uinculo alligatus. Antecedit, & silētio odoratur simul, & quā diu nulla ei præda occurrit, ante uenatorem præcurrit, quia suo sensu narium acerrimo ad sensum uenationis percipiendum habilior existat, atque alacribus & promptis ad inuestigandum naribus mangnos uenandi processus efficiens, uenatorem ad pergendum ire ulterius attrahit, & allicit. Si uero uestigia deprehēderit, et quodā bestię sensu afficiatur, hic se subito retinens, sistit pedem, & quod uenationis prouentus prope sit, gaudio perfusus uenatori blanditur. Eò ille cum proxime accessit, eius osculatione pedum, & cōplexu inuitat ad prædam. Ac simul ad institutam uenationem incumbere perseuerat, & pedetentim usq; eò procedit, quoad ad cubilis locū peruenerit, quem ultrā non progreditur. Quo animaduerso canis dux, propria uenatorum significatione prædā adesse, his qui retia ferunt denuntiat, hi autē retia circumijciūt, canis intelligens uoce opus esse, ad excitandam ferā, latrat, ut ex fuga in casses incidens comprehendatur. Ex hac porro capta, canes quemadmodum uiri, qui ex pugna uictoriam retulerint, sic exultat lætitia, triumphat gaudio, & quasi uitulatur. Hæc de captis apris, & ceruis agunt canes.

De canum rursus amore in dominos

singulari.

CAP.

XVII.

CVm Hircanis & Magnesijs canes quasi societatem bellorum gerendorum inire solebant, hisq;

k 4

maximo

maximo ad bella inferenda, adiumento erant. In pugna ad Marathonem commissa cuiuspiam Atheniensis canis, summa contentione illi tulit auxilium, ac simul ex ea actione uterq; in uarijs scriptionibus honoris memoriam consecutus est. Hoc sanè admirabilis canum amoris exuperantiam declarat. Cum Polus, cuius dum uiueret munus erat tragcedias agere, animam quoq; egisset, & antiquo more cremaretur, canis eius alumnus in medios rogos sese immittens, uiuus unà cum altore suo exustus est. Rogo etiam eodem in quem Mentor impositus fuisset, huius canes uoluntariam mortem sibi consciuerunt. Vt uero Teododorum saltatorem sui propinqui, in sepulchrum imposuissent, eius Melitensis catellus, ultro seipsum in cadaueris tumulum iniiciens, pariter cum domino humatione & sepultura affici uoluit. Natio Aethiopum est quæ canem, & habet regem suum, & illius etiam appetitui paret, si adulatur, eum nō iratum esse credunt: si latrat, iram agnoscunt: tū etiam uellicationes, ululatus, discursus coniectantes, ei obtemperant.

Qua ratione se curant, & sanant.

CAP. XVIII.

Cum redundantia canis uexatur, herbam in maceris nascētem nouit, qua comesa, omne id, quo affligitur, cum multa pituita & bile euomit, sibiq; hęc uomitio salutem affert, sine ullius medici opera, quo ad expellendam bilem nihil ei opus est: rabiem hæc nisi tollatur, facit. Lumbricis uexatos Aristoteles ait herbam edere. Si uulnus acceperint, cum uulnerum

obliga

obligationibus, tum pharmacorum temperationibus multam salutem dicentes lingua, hinc medicinam faciunt, atq; ad salutem plagam reducunt. Nec uero canem illa fallunt, quod etsi fraxini fructus ad pinguitudinem perducit sues, sibi tamen dolorem uertebrae coxarum contrahit. Itaq; uidens suillum pecus illius fructu exsaturatum, ab his recedit: contra autem homines ratione præditi, recte admonentibus non obtemperantes, perniciosi sæpe rebus immoderate abutuntur.

Quemadmodū ius primigenium maximo natu suo
catulo canis largitur. CAP. XIX.

Canis etsi permultos ex sese parit catulos, horum tamen è numero primus prodiens in lucem patrem refert, omninoq; similitudinem, speciemq; illius gerit: cæteri ut casus tulerit, nascuntur. Quod studio & prouidentia naturæ fieri uidetur, cum matri antefertis patrem, tum cæteris catulis primigenium longe anteponentis.

De cane Eupolidis comici. CAP. XX.

EVpolidi poëtæ comico Augeas Eleusinius munere donauit canem, non modo genere moloticum, sed etiam forma præstantem, quem eodem nomine Eupolis, quo Augeas erat, appellauit. Canis iam nomine Augeas, cum longa consuetudine, tum uero ciborum illecebris allectus, & blanditijs, diligebat dominum, ut præclare ostendit, cum aliquando feruus nomine Ephialtes dramata quædam Eupolis

1 dis do

dis domini sui surriperet. Tum non latuit canem furax feruus. Is itaq; acerrimo impetu, crudelique incurrit in hunc direptorem, mordicusque comprehendens interfecit. Post autem aliquanto in Aegina Eupolis excessit e uita, ibique eius corpus ad sepultura datum fuit. Huius uero canis morti illius ingemiscens, non tantum ululatu primo illius excessum e uita luxit, sed deinde moerore inediaque extabuit, in odiumque uitae adductus ex altoris sui morte, extinctus est. Ex eo locus hic, ad huius casus memoriam conseruandam, canis luctus appellatur.

De natura canis, & quare ipsum uenerantur

Aegyptij.

CAP. XXI.

HAec etiam de natura canum accepi: catulos nasci caecos, a partuque tredecim primis diebus ita oculis affectos esse. Postea tamen acerrimo oculorum sensu esse. Eum ipsum Aegyptij uenerantur, ex eoque legem quampiam uocitarunt: cur id faciant, duplicem causam afferunt: Alteram, quod cum Isis usquequaque Osyrim quaereret, canes praecurrentes, partim unam cum ipsa puerum inuestigare conarentur, partim feras reprimere. Alteram, quod cum stella canis (quem Orionis fuisse fama celebratum est) exoritur, tum cum ipso pariter Nilus sese attollens irrigationem in terram Aegyptum inuehit, in agrosque reducat. Quamobrem canem ut fertilis aquae conciliatorem Aegyptij uenerantur.

Quemadmodum ex Democrito Sus & Canis

animalia multipara.

CAP. XXII.

Cur

CVr Sus & Canis sint tam foecundæ, & multiparæ, Democritus causam affert, quòd multiplicè uuluam, & feminis fellas receptatrices multas habeant: eas omnes semen non uno initu explet, sed iterum & sæpius eæ profeminantur, ut frequentia seminis receptacula impleantur. Mulas idem non parere ait, nec enim similes alijs uulvas animalibus habere, itemq; ex diuersis animalibus procreatas minime concipere quire: nec enim mulas esse naturæ opus, sed humanæ machinationis, ut ita dicam, adulterinum inuentum, & furtum mihi uidentur: quod fecit Medus asinus, cum uim æquæ inferens, fortuito grauidam reddidisset, homines postea huius uolentia discipulos factos, in consuetudinem procreandi adduxisse. Libyorum asini maximi non equas comatas superueniunt, sed duntaxat tonsas, nec enim has cum ornamento superbientes harum rerum periti aiunt eiusmodi maritos pati.

Vt sint ducendi Canes,

CAP. XXIII.

Xenophon de canibus hæc ait, per montes eos agitari oportere, sic enim minus libidine incenduntur: limites transuersos cultorum locorum, & in liras digestoræ eis negotium exhibere, pedumq; offensiones inferre. Multo enim idè præstare ait, per aspera canes agitare, robustioribus enim fieri pedibus, & ad cursum præstantiores, corpora exercentes: tum uero ad meridiem hos æstiuo tempore agitandos.

l : esse

esse: hyeme per totum diem, autumno post meridiē, uere autem ad uesperam: Itemq; leporis uestigia multum hyemis tempore procedere, propter longiores noctes, parum autem æstate, quia sint tum noctes contractiores.

De amore Canis in dominos. CAP. XXIIII.

PRæter ea equidem quæ suprâ dixi, Xanthippi canes domini perstudiosos fuisse eo tempore, cum ingenti bello Persarum in Græciam exardescente Athenienses ex oraculis instinctu diuino afflatuq; editis, relicta patria, in classem demigrarunt: tum huiusce, quem modo nominauimus canes unâ cum domino transmittenti, se ipsi ex Attica in Salamina traiecerunt.

De canibus Cynamolgorum Indiæ populorum. CAP. XXV.

IN his libris, quos Cnidius Ctesias de rebus Indicis conscripsit Cynamolgorum gentem, ait canes permultos, magnitudine Hircanis canibus pares, alere solere. Quamobrem sit hæc natio tam canum studiosa, causam idem affert. Cùm ab æstiuo solstitio ad mediam hyemem, tanquam apium examina, quæ ad alueos frequentes uersantur, sic armenta numero ampliora bouum ferorum eos cornibus uehementer incitata appetant & noceant, hi non aliter hæc retundere ualentes, canes quos magna cura aluerunt, in ipsos immittunt, qui facile boues debellent, & interimunt. Deinde antè commemorati homines,

homines, quas esculentas carnes existimant, sibi auferunt, reliquas canibus impertiunt, libenterq; communicant. Reliquo anni tempore cum non amplius eò boues accedunt, ad uenandas alias feras secum ducunt. Idcircoq; Cynamolgi appellantur, quòd à canibus lac exprimunt mulctra, tum uero sic idipsum quemadmodum nos uel ouillū uel caprinum bibūt.

De canibus.

CAP. XXVI.

CAnibus contra morbos, quibus tentantur, herbam natura præstantem dedit, nam segetem herbescentem, si lumbricis uexantur, depasti eisdem expellunt. Cum autem utrunq; uentrem exhaurire habent necesse, herbam dicuntur quandam comesse, cuius ui partim euomendo, partim deijcienda aluo superfluentes cibos eijciunt. Vnde Aegyptios aluos purgare didicisse ferunt.

De canum libidine.

CAP. XXVII.

CAnes etiam cum mulieribus ueneris consuetudinem habere deprehensi sunt. Nam Romæ mulier adulterij accusata à marito fuisse dicitur: Adulter in iudicio canis esse prædicabatur. Inter canes cibi nulla est societas, ut persæpe de offe inter se sic laceant & distrahant, quemadmodum de Helena Paris & Menelaus. Solos uero Memphisicos canes in medium auditione accipi rapinas proponere, & cõmuniter uiuere. Maxime omnium animalium canes defixis oculis deorum simulacra intuentur.

1 3 De

De canis studio erga homines. CAP. XXVIII.

Glaucam citharœdam à cane amatam fuisse au-
 dio: alij dicunt non à cane, sed ariete: alij ab anse-
 re. Atque apud solos Ciliciæ populos puerum, cui
 nomen esset Xenophon, canis amauit, aliumq; ado-
 lescentem in Sparta ob speciem gracculus amauit.
 Canem maxime omnium animalium hominis aman-
 tissimum dicunt. Cum homini occurrit, eum declinat,
 reuerentia quadam & pudore ductus, cum uero iniu-
 ria affectum hominem ab alia fera perspexerit, tum ei
 auxiliatur. Ac Nicias quispiam ex uenatoribus, cum
 de improviso in carbonariam fornacem lapsus fuisset,
 canes qui cum eo erant hoc intuentes, non illinc
 discesserunt, sed primo circa caminum ingemiscentes,
 & ululantes commorabantur: tandem prætereuntes
 leuiter, & sensim morfu uestium attrahebant ad id
 quod accidisset, tanq; auxiliores domino suo implo-
 rantes homines. Vnus igitur uidens hoc idem, suspi-
 catus est id quod erat, & secutus est canes, inuenitq;
 Niciam in fornace deflagratum, ex reliquis coniecta-
 uit rem ipsam.

GILLII ACCESSIO.

De canibus Scytharum. CAP. XXIX.

IN Scythia canes cum asinis, in magnitudinis com-
 paratione coniunguntur, quibus ad uehicula rotis
 carentia mercatores utuntur, ac duo homines in uno
 uehi possunt: quod ipsum ad lutulenta conficienda
 itinera inuentum est. Sex igitur canes ad uehiculum
 ordine

ordine ligantur, ij quocunq; ab auriga, qui unà cum mercatore, in uehiculo sedet, diriguntur, eò plaustrum euehunt, & lutum trāsmittunt. Vnum iam diem amplius laborem ferre non possunt. Itaque his lassis recentes atque integri canes succedunt, neq; tamen magna onera imponuntur, sed duntaxat negotiatorem, & aurigam & pellichem fasciculum uehunt. Ergo uno quoq; die negotiator habet tandiu necesse commutare canes & aurigas, quoad ad montes, ubi emat pelles, peruenerit. Præterea hæc mihi de canibus dicere nunc uenit in mentē. Cretica canis expeditissima, saltuq; maxime ualet, ut Cretenses testantur, & fama peruagatur. Ex canibus maximi animi est Molossus, quia acriter animosi sunt Molossi uiri. Carmanius uir, & canis eiusdem nationis, animo agresti atque adeo duro, immansueti ac feri existimantur, ut natura mansuefieri nō queant.

FINIS LIBRI III.

LIBER QVARTVS

DE NATVRA ANI MALIVM,

GILLII ACCESSIO.

De equis.

CAP. I.

V M equorum totidem genera sint quot hominum, dicam qui sint præstantissimi. Tyrreni, Siculi, Achæi, Cappadoces, Mauri, Scythæ, Magnetes, Epeæi, Iones, Armenij, Thraces, Erembi. Ex omnibus maxime egregium equum periti scientiæ equestris dicunt, qui hoc habitu sit: Paruum & excelsum caput attollat, eius mentum ad collum annuat, lata sit & alacris frons, ex uertice ad frontem crebri pili concutiatur, ac oculis acutis & igneis præditus sit, latis naribus, exiguis auribus, collo incuruo, amplo pectore, longo corpore, lato dorso, duplici spina, clunibus pinguibus, excurrat à tergo proluxa cauda, sceminibus bene compactis & musculosis, cruribus rectis, longis, & perinde ut ceruorum gracilibus, talus flectatur in orbem, unguibus rotundis sit & à terra altis, multo cornu, crassis, duris: huiuscemodi mihi sit equus ad bellum destinatus. Tyrreni tales sunt, & Armenij. Magnam autem admirationem habet, quod animaduertitur in equis Cappadocibus, iuuenes corpore infirmo esse, cōtrà fortiores & uelociores

ciores quanto magis senescunt: illos tum in atrox bel-
 lum compara, & cōtra feras bellicosas. Iam quis non
 miretur equorum robur, qui constantissime intueā-
 tur exercitus militum, & fulgentia arma non exhor-
 rescant. Quid quòd noscant quando consistendum
 sit, quando rursus irruendum: ac nimirum præclare
 intelligūt militare signum, mirificoq; quodam sensu
 hostem instantem, uel longinquo interuallo præsen-
 tiunt. Solertis enim naturæ munere, cauto & prudēti
 animo affecti sunt, suum sessorē cognoscunt, & ad
 eius conspectum hinnunt, illiusq; casum in bello
 grauissime dolent. Iam quanto ardore sint in pugna
 do Tiberij equus declarat, qui in pugna ore flammam
 interdum emittere cernebatur. Instituti in theatris se
 inclinant & erigunt, & saltatorios motus, uel homini
 ipsi difficiles, memoriter imitātur. Omnium uelocis-
 simi Siculi, & Libyci: Siculis uelociores, Armenij &
 Parthi: Parthis autem pedum celeritate Hispani præ-
 stant, at exiguo robore sunt, & corporis, & animi: &
 paucis stadijs eorum uires deprehenduntur. Egregia
 tamen sunt formæ pulchritudine. Maurorum equi
 maxime omnium excellunt, ad longum cūrsū con-
 ficiendum, & graueis labores tolerandos. Post hos
 Libyci longo cursu ualent, & ad solis ardores & me-
 ridianam sitim sustinendam præstant. Equi commo-
 di, alij ad alias feras insectandas uarijs pedibus: &
 cęlij oculis contra ceruos accommodati sunt, contra
 urfos glauci, contra pardaleis ruffi, contra apros ni-

gri, contra leones cęsijs oculis ornatı. Inter omneis pulchritudine maxime illustris est Nıssensis equus, exiguo capite, & densa iuba: eo propter mollem selesionem, & parendi facilitatem, reges utuntur.

De Lycospadibus equis.

CAP. II.

EQui Lycospades nuncupati, Gręcorum hominum cum studiosi esse dicuntur, tum de huiusce modi hominum genere mirificam notionem habere, ut naturali quodam sensu ad eos amandos afficiantur: neque enim palpantibus se offenduntur, neque resiliunt, sed tanquam constricti tenerentur, totum diem cum ijs traducunt, atque somnum prope eosdem capiunt. Sin ad ipsos barbarus accedit, quemadmodum ex uestigijs sagaciter odorantes canes feras percipiunt, sic eos equi cognoscunt, & clamorem tollunt, & tanquam sanę feram bestiam extimescentes, dant se in fugam. Iam porro ijs ad quos assueuerunt, & pabulum obijcientibus mirifice oblectantur, maxime aurigis formosi uideri student, quod quidem ipsum cum natant ostendunt: tum enim in aquam bene penitus procedunt, ut & nitidum os efficiant, & ne sordidum quippiam ex pręsepi, aut de uia illi tum deformet speciosum nitorem, ac odorati unguenti suauitatem. Homeri & Simonidis testimonio, in amore, & delitijs habere existimantur.

Cur Lycospades equi animosi dicuntur.

CAP. III.

Lycospadas alij ideo dicunt à frenis lupatis appellari, quòd his effrenationem eorum præcipitem seffores moderentur. Plutarchus ex parentis sui sententia existimat hos optimos & uelocissimos esse, qui à lupo appetiti, ex eius faucibus euaserint: quod ipsum dubitationem habet, cur ij quos lupo mordicus presserit acriter animosi efficiantur, cum feræ bestię morsus, terrorem potius, quàm animum facere uideatur: & timidi effecti, quemadmodum feræ tendiculis attentatæ magis insidiarum metuentes sunt, ita hi à currendi celeritate sese sustinent: Quamobrem dicimus huiuscemodi equos non ex eo magis ad currendum præstare, quòd cum pulli essent ex lupis euaserunt, sed quia animosi, & ueloces natura essent, propterea effugisse. Neque enim Vlysses iccirco prudens factus fuit, quòd ex Cyclope effugisset, sed quòd prudens esset, ideo ex Cyclope elapsus fuisse.

Quemadmodum equi carent palpebris inferioribus.

CAP. IIII.

Quia palpebris Equi in gena inferiore carent, propterea Apelli Ephesio qui equum quempiã pinxisset, reprehensionem attulisse ferunt. Alij non Apelli hoc accidisse, sed Niconi aiunt, cum tamẽ scien-

m 2 tissime

tissime reliquas cæteras equi partes pinxisset: hanc partem illi uicio uersam fuisse.

De Equorum lauatione.

CAP. V.

EX ijs qui equinae tractationis periti sunt audiui Equum delectari lauatione & unguentis. Simonides in Iambis dicit Persas post Cyri pugnam in Lydia camelos simul cum equis alere, equorum metum, ex camelis conuictu conantes expellere.

Equi Indici ad domandum difficiles,

CAP. VI.

Indicum equum exultantem, & immoderatus excurrentem continere & coercere, habenas adducere, uel remittere non est cuiusuis, sed hominum qui à primis temporibus ætatis ad rerum equestrium scientiam instituti sint: hi freno ipsos sustinere assueuerunt, simul & refractarium lupatis refringere, quos quidem equinae tractationis bene periti, ex indomita effrenatione in exiguum gyrum compellunt: Veruntamen ad hunc gyrum agendum, atque ad conficiendum orbem manuum robore opus est, & summa rei equestris scientia. Qui huius disciplinae sunt experientissimi, & callidissimi agitatores, currum uersare in orbem plane norunt: cuius certamen non est contemnendum, præsertim cum duos milites pugnantes ferre queat.

De equis Libycis.

CAP. VII.

De

DE Libycis equis hæc ex hominibus eiusdem gen-
 tis audiui: equorum uelocissimos esse, nullo la-
 boris sensu affici, ex habitus gracilitate & tenuitate
 macilentos esse, totosq; ex sese aptos existere ad for-
 tissime sustinendam dominorum negligentiam, pa-
 bulum enim dominos eis nec largiri, nec eos cum la-
 borauerint strigile perfricare, nec eis cubilia substernere,
 nec ungulas expurgare, sed simulatq; iter institu-
 tum cōfecerunt ex equis desilientes, hos ad pasto-
 nes dimittere, atque ita homines Libycos grandi ma-
 cie cōfectos, & squalore sordidos huiuscemodi equis
 uehi. Medos contra homines habitu corporis opi-
 mo, & luxu similiter atque illorum equos diffuentes
 adeo nitescere, ut pariter cum dominis equos, & ma-
 gnitudine corporis & pulchritudine, atque adeo lau-
 to extra corpus cultu delectari, & magnitudinem &
 pulchritudinem suam sentire uideantur.

Quemadmodum equi rabie incitantur bibentes ex
 Cossinito flumine, & fonte Potniæ. CAP. VIII.

EQuos efferari & rabie inflammari ferunt, biben-
 tes ex Cossinito flumine Thraciæ, qui defluit in
 Bistoniciū stagnum, ubi Diomedis Thracis, qui im-
 manes equos habebat, quos Hercules expugnauit,
 regia olim fuit. Ex eodem morbo laborare dicunt
 equos bibentes de fonte Potniæ, qui non longe ab
 urbe Thebis abest. Itemq; Horotas & Gedrusios fa-
 ma est tanquam scœnum pisces equis edendos obijce-
 re. Celtas audio, boues & equos piscibus alere. Et nō

nulli quoq; testantur, Macedones & Lydos piscibus equos suos pascere, ac nimirum oues Lydiæ & Macedonicæ ex eisdem pinguescere dicuntur. Apud Myfos cum equinum genus coit, quidam uelut Hymenæum quendam nuptijs præcinunt, & cantus suauitate permulsæ, equæ grauidæ fiunt, & formæ pulchritudine, eximios pullos ex sese pariūt: iam uero equos ætate affectos aiunt pullos cum cæteris in rebus debiles, tum pedibus infirmos procreare solere, si casu equus lupi uestigium conculcet torpore comprehenditur: si item lupi calcaneum equi quadrigam trahentes conculcent, sistuntur tanquam ij cum quadriga conglaciassent.

Quemadmodum per se equos audaces &
bellicosos efficiunt.

CAP. IX.

NE armorum fremitum, & gladiatorum ad clypeos resonantium crepitum equi extimescant, eos ad strepitum & sonitum assuescere cogunt, armataq; cadauerum simulachra sub ipsum foenum subiiciunt, ut cælorum conspectum in bello ferre consuescant, ut ne rerum terribilium metu affecti, ad rem militarem inutiles sint. Quod quidē ipsum Homerus haud sane ignorauit, cum Diomedem quidem in Iliade scripsit Thraces iugulare: Vlysssem uero interfectos pedibus subtrahere, ne in cadauera incurrentes Thraces equi formidine perterrerentur: atque ad hæc ipsa insueti, ut per formidolosa quædam ingrediētes precipiti effrenatione efferrentur. Ii etiam ad discendum dociles

dociles sunt, neque rerum memoriam, quas perceperunt, ulla obliuio delet.

De Scythico equo coacto coire cum matre. CAP. X.

SCytharum regem, cuius nomē, quod nihil ad rem pertinet, sciens prætereo, equam habuisse audio, omni uirtute, quæ ab equo præstari queat ornatam, tum huius quoque habuisse pullum, cæteris equis uirtute præstantem. Cum igitur equum alium non reperiret, dignum qui huic ipsi equæ admitteretur, nisi eiusdem pullum, ambos in eundem locum coëgisse. Veruntamen eos cæteris quidem in rebus inter se amanter gessisse, & libenter uersatos simul fuisse, non tamen ad coitum peruenisse, quoad per insidias admissarij uestimētis adumbrati fuissent, tum incæstum stuprum admisisse, quod quidem factum primum ut ambo intellexerunt, tam impium flagitium morte dissoluere conati sunt: sese enim præcipites agentes, mortem sibi consciuerunt.

De Indicorum Pnyllorum equis. CAP. XI.

APud Indos Pnyllos (nam sunt etiam alteri Africi) arietibus non maiores equi gignuntur. Itemque oues non magnitudine agnos nostros superant. Asini tantuli nascuntur & similiter muli, boues, & quod illic cunctæ bestiarum paruum est.

De equis unum cornu habentibus. CAP. XII.

Terram Indiam equos uno cornu præditos procreare ferunt, quorum è cornibus pocula conficiuntur, in quæ uenenum mortiferum coniectum, si

quis biberit, nihil graue, quòd cornu repellat malum ipsum perpetietur.

De beneuolentia equorum erga nutri-
cios suos.

CAP. XIII.

SI accurate & liberaliter tractetur equus, cum beneuolentia erga eum qui sibi benefecit, cumq; amicitia acceptum beneficium compenfat. Iam quod longe lateq; peruagatum est, qualis in Alexandrum Bucephalus fuerit, propterea nihil mihi iucunditatis ad narrandum habere uidetur. Antiochi item equum prætereo, qui ut dominum suum ulcisceretur, Gallo nomine Centoarati, qui Antiochum in pugna interfecerat, necem intulit. Socles formæ pulchritudine egregius Atheniensis, quem mihi permulti ignorare uidentur, equum emit pulchrum, & tam uehementi in se amore incensum, ut cum adesse sentiret dominum, exultaret & gestiret, cum ascendere pararet, se ad conscensum præstaret obedientem, cum ante oculos consisteret, ille suauiter & amatorie in eum intueretur. Quæ omnia eatenus amatoria & iucunda uisa sunt, quoad petulantiam in adolescentem attentare conatus est, simul & fama turpitudinis de ambobus dissipata extitit, tum eam infamiam Socles sibi consulari non passus, ut in amatorem flagitiosum, & petulantem, odio incensus equum uendidit. Is non ferens ab adamato suo se distractum abesse, acerrima inedia uoluntariam sibi consciuit mortem.

GILLII ACCESSIO.

De Bucephalo equo. CAP. XIIIII.

Equus Bucephalus quem Demarathus Coryn-
thius Alexandro donauerat, cum ex omnibus or-
namentis nudus erat, equisonem etiam sibi insidere
patiebatur: Cum autem ephippiatus & cæteris regijs
ornamentis instructus, nullum alium sessorem quàm
Alexandrum admittebat, cui sua sponte, & nullo im-
pulsu astabat, & ut facilior consensio esset, ei ascen-
denti sese corpore demittebat. Quo usus est ad om-
nia Asiatica bella Alexander.

GILLII ACCESSIO.

De Feris equis. CAP. XV.

In Aethiopum terris ultimis & deuijs ferorū atq;
Iagrestium equorum non parua natio, duobus den-
tibus acutis, & uenenatis prædita uersatur: quibus
non perpetua pedum ungula, sed similiter ut ceruo-
rum biffida est, iuba per mediam spinam ad extremã
usque caudam pertinet: Ac si quando eos positis la-
queorum insidijs Indi comprehensos in seruitutē re-
digere uelint, abstinent se propterea cibo & potione,
quòd seruiendi indignitatem acerbissimè ferant.

De amore equæ in suos pullos. CAP. XVI.

Equa mater optima summa charitate, & fide pul-
lum suum amat, cuius sanè modi amoris Darius
ætate inferior non imperitus, equas à partu recentes
relictis domi pullis, ad pugnas ducebat. Pulli sic alie-
no lacte à matribus orbi, quemadmodum homines

n paren

parentibus amissis aluntur. Darius cum inclinata iam acie in eo prælio quod ad Iassum commiserat, Persarum res premi cœpissent, cumq; uictus fuga salutem adipisci necesse haberet, in equam ascēdit, quæ quòd relictæ memoriæ pulli recordaretur, quanto maximo potuit studio, & celeritate eum ipsum prædicatur ex periculis eripuisse.

De Equarum libidine. CAP. XVII.

Solas de bestijs equas, etiam si uentrem ferunt, se Siniri sustinere audio. Incendi enim eas libidine ex fœminis maxime. Itaque libidinosas mulieres equas uocari solere ab eis, qui grauius ijs conuitium facere student: unde ipsum equire ab hoc uno animali trahitur, maledictum in libidinosas mulieres.

De equa amata ab Equifone. CAP. XVIII.

Equam Eudemus ait adolescentē, ac armenti præstantissimam, tanquam omnium formosissimam puellam ab Equifone adamatam fuisse, primumq; sui amoris hunc flagrantia moderatum fuisse. Deinde libidine inflammatum, usq; eò processisse cum equa, ut uenero complexu iungeretur, remq; tandē perficeret turpem. Vbi uero equæ pullus incæsto stupro matrem contaminari perspexisset, eam sic à domino tyrannicè tractari acerrime tulisse. Itaque impetu facto, uirum interemisse, atque cum obseruasset, ubi
huma

humaretur, eò profectum refodisse, omnibusq; sup-
plicijs cadauer iam nullum sensum ex mœrore perci-
piens uexantis, afflixisse.

Quemadmodum asini equas ineant.

C A P. X I X.

INter cæteras animantes equus magno elatoq; ani-
mo est. Enimuero magnitudo & celeritas ipsa cer-
uicisq; eminentia, & crurum facilis contractio, fa-
cilisq; porrectio, & unguularum crepitus inducunt,
cum ut audacius is exultet & gestiat, insolentiusq;
efferatur: tum maxime comata equa mollitie, & in-
solentia diffluens superbiat, eamq; ob rem ab asinis
se iniri indignissime ferat, ut maximo uicissim gau-
dio compleatur, cum equo tanquam nuptijs sociata
sit, ob idq; ipsum se plurimi esse arbitretur: cuiusmo-
di affectus gnari, qui sibi mulos gigni uolunt, equæ
iubam temere, & sine artificio tondent. Posteaq; asi-
nos admittunt, ea uero tum mariti ignobilitatem cuius
prius pudebat, & contra quæ antè resistebat, facillime
patitur, atq; eius rei Sophocles meminisse uidetur.

Quemadmodum equa capitur musica.

C A P. X X.

Tibiæ cantu usq; eò capiuntur Libycæ equæ, ut hu-
ius blandimentis ad homines mansuescant, & in-
sultare desinant: quocunq; eas cantiuuncularum blan-
diciæ inuitauerint, eò pastorē consequuntur: cum ille
insistit, hæ etiam à progrediendo se sustinent, ac si
cantum contentiorem ad tibiæ canat, ex eo tanta uo-

ingilni

n 2 luptate

luptate afficiuntur, ut lachrymas tenere non possint. Harum pastores ex Rhododaphne arbore pastoritiã fistulam excauant, cuius sonoro inflatu armentũ antegredientes demulcent. Euripides dicit, pastores hymenæos ad fistulam cantantes, ad uenerem equas incitare, atq; etiam equos ad ineundas sceminas incendere. Ad hunc igitur modum equinæ nuptiæ inician- tur, ut nuptiale carmen fistula præcinat.

De Hippomane,

CAP. XXI.

CArunculam unã cum pullo enatam, alij in fronte insitã esse, alij ad lumbos, alij ad genitalia adhærescere aiunt, eam sane nuncupatam hippomanes, primum ut ex sese equa peperit, continuo deuorat, & dei benignitate misericordi in equinam stirpem occultat, ne si, ut ferunt, id ipsum usq; ad extremum uitæ diem pullus semper insitum in se perseueraret, habere, ad effrenationem impotentis ueneris, tam mas quàm scemina rueret, & libidinis rabie equinum genus funditus periret. Quod quidem ipsum penitus cognitum pastores habent, ac si quando ad moliendas alicui amatorias insidias egeant, ut ipsum ad cupidinem ueneris inflamment, diligenter obseruant quando equa uentrem ferens pariat, atque statim à partu pullium à pullo abscindunt, & in equæ ungulam iniiciunt. Nam in hanc abditum & conditum optime seruatur, simul & pullum quòd ipsum postea non lactaret mater illa, insigni

in signi & propria beneuolentiæ nota carentem, ex orienti soli immolant: nam ideo pullum uehementer amare ingreditur, quòd illam deuorarit carunculam. Iam quicumq; per insidias carnem illam gustauerit, proiecta & præcipite amatoriam libidine cõstrictus tenetur, furit & perbacchatur & uociferatur atq; effrenatus ad omnem muliebris sexus ætatem, cupiditatis adiicit oculos, ac morbum testans obujs omnibus quemadmodum conflagret amoris flamma, exponit. Tum ex eo illius corpus diffluit & extabescit, quòd ueneris insania animus exagitetur. Equam Olympiæ ex ære excitatam esse accepi, ad cuius conspectum equi amatores adhinnirent, ac amoris furore incitati cum ea gestirent uenero complexu implicari, quòd abstrusa quadam artificijs machinatione Hippomanes recõditum intra æream statuam equos alliceret: neque enim erat tam diligens fabrica, ut ex ea equi eatenus fallerentur & inducerentur, ut tanto perè ad illius conspectum in uenerem stimulari deberent.

GILLII ACCESSIO. CAP. XXII.

Olympiæ Phormis Arcas, sicut Pausanias tradit, ex ære equum posuit, in eundemq; quemadmodum in sermonem Eliensium uenit, Hippomanes inclusit: in hunc et si abscissa cauda turpior est, equi tamen ruptis uinculis libidinis furore feruntur, ac si de manibus ductorum effugerint, in eum ipsum ardentius multo, quàm in pulcherrimam equam, & uiuam,

& se iniri sustinentem insiliunt: neque enim quod ungułæ cum ad æream statuam adherescere cupiunt, lubrico lapsu eludantur, idcirco coitum desperant, imo uero magis magisq; ore hiante atque imminente adhinniunt, & uiolentius inuadunt: neque, priusquã flagris & magno robore equisonis abstrahuntur, ab æreo simulacro depelli possunt.

DE BOBVS.

Bos iniuriæ non immemor. CAP. XXIII.

BOuem licet mansuetum, non facile tamen illius qui sibi stimulos admouet obliuio capit: at iniuriam animo ac memoria uel longissimo interuallo cõtinentens, pœnas pro maleficio sibi illato sumit. Nam cum est sub iugum missus, lorisq; constrictus, quodammodo similis est homini in uincula coniecto, & se quidem trahi quò impellitur, quiescit. Ut uero solutus est, aliàs ad bubulcum uersus pedem suum laxans, aliquod illius membrum contriuit, aliàs sæpe in cornua incitatus, in cursu illum interfecit: Cum tamen in cæteros subito mansuetus existat, ac quietus in stabulum ingrediatur: neque enim ferus in eos existit, qui iram sibi non mouent.

De bobus cornu carentibus. CAP. XXIIII.

IN Nomadibus, qui ad Mœoticas paludes hyemant, & dies æstiuos in camporum æquoribus uiuunt, ex bobus partim sine cornibus nascuntur, partim ferrula ideo exsecantur, quòd hæc pars uim frigoris sufferre non queat. Apud Mysios, boues cor-

num

num expertes sunt, non item in Scythia, ubi minime cornibus boues mutili sunt. Nec mihi molestus quispiam esse debet, quòd contra scribam atque Herodotus, cum ait bubulo generi non esse in Scythia cornua. Iccircoq; cornibus mutillum est, quòd uniuersum caluarie os nullas commissuras habeat, nihilq; humorum confluentium propter duritiem resistentem capiat, & uero uenæ per hoc ipsum os pertinentes, propterea graciliores & debiliores, quia minus alantur: Itemq; eorundem qui à cornibus nudi sunt, eò sicciorem ceruicem, ac minus fortem esse necesse est, quòd ipsorum pertenuis uenæ sint. Vacca Arabica propter alentium humorum confluxum, qui permultum generosæ propagationis nutrimentum cornibus præstat, eisdem excellunt: quæ uero cornibus carent, os humorem capere solitum, solidius habent, & haud quaquam hunc ipsum sibi humorem recipere potest. Quare incrementi causa cornibus existit influenza, quam sanè plurimæ & crassissimæ uenæ humore quantum ferre possunt, grauidatæ infundunt.

GILLII ACCESSIO.

De gibbosis bobus Scytharum. CAP. XXV.

Scythici in quorum dorso gibber est, & procerissimi, & ex omni parte albi, per paruus cornibus sunt, & minime acutis: similiterq; ut cameli eminenti dorso existunt, simul & cum dorso clitellæ imponuntur, perinde ut cameli genu flectunt, rursumq; susce-

pto onere surgunt, quod ipsum hominum, qui ijs ad grauissimorum onerum uectiones utuntur, disciplina facere solent.

De bobus Phœniciaë & Lyciaë. CAP. XXXVI.

Phœnicum libri testantur, indigenas uaccas ea esse magnitudine, ut uel procerissimi pastores cū mulgent stare, atque adeo in scabellum ascendere habeant necesse, ubera ut possint pertingere. In Libya Indis finitima retrouersus pascentium bouum esse armenta auditione accepi. Causa cur sic pascantur est, quod ante oculos cornua habent, & quæ ante pedes sunt, uidere non queant. Ex quo fit ut ingressionem ad caudam retorquentes, herbam depascantur. Aristoteles ait Leuctricorum bouum cornua atque aures, ex una stirpe cognata & simul contexta esse.

De Libycis bobus. CAP. XXXVII.

Libycorum bouum tanta est innumerabilitas, tanta item celeritas, ut unum insequentes uenatores interdum fallantur, quod nimirum in alios feros incidunt, & ille interim sub dumeta, saltus uel subiens se subducat, alij autem similes exoriantur, & uenatorum oculos fallant: quorum quempiam si quis ingrediatur, insequi ne equo quidem, sed fessum longinquitate temporis comprehendet. Quod si quis uitulum adhuc tenerum ceperit, & non statim occiderit, ex eo duplici commodo afficietur: Nam præterquam quod & ipse commoditatem affert, matrem suam in captiuitatem inducit. Postea enim quàm uenator uitulum

tulum fune alligauit, ab eo secedit: illa filij desiderio inflammata, tanquam a silo stimulata fertur, cupiens dissoluta recte eum abducere: ac nimirū cornua compingit, ut uinculum laxet & distrahat: At enim cornibus in funis complicationem insertis, unā cum uitulo constricta tenetur: Cuius uenator cum iecur detrahit, & ubera excidit, & pellem exemit, carnes relinquit auibus & feris.

De abstinentia boum in area. CAP. XXVIII.

NE boues in area ad trituram accommodata spicas interim edant, dum proculcant, eorum bubulo fimo nares illinendæ sunt: Quæ astuta machinatio perficit, ab illarum ut sese esu abstineant. Hoc nimirum animal huiusmodi tetri odoris aspersione deterritum, nihil, ne si fame quidem acerrima premertur, unquam ederet.

De obedientia domiti bouis. CAP. XXIX.

Natura etiam bouis est, cum ex feritate ad mansuetudinem traductus est, ut ad parendum facilis sit. Enimuero ad feretrum portandū sub iugum missus quietus manet, siue uelis eum erecto capite quiescere, siue ad terram inclinato abijci, tum in ceruice & dorso puerum puellamue gestari patitur. Equidem ipse uidi, qui supra nihil se commouentes tauros saltarent. Item boues instituti sese in theatris inclinant, & erigunt, & motus uel homini ipsi difficiles saltant.

Quid, inquit Cicero, de bobus loquar? quorum ipsa terga declarant non esse ad onus accipiendum figurata: ceruices autem natae ad iugum, tum uires humerorum & latitudines ad aratra extrahenda, quibus, quum terræ subigerentur fisione glebarum, ab illo aureo genere, ut poëtae loquuntur, uis nulla unquam afferebatur, Ferrea tum proles exorta repente est, Ausa quoque funestum prima fabricarier ensem, Et gustare manu uinctum domitumque iuuenicum. Tanta putabatur utilitas percipi ex bobus, ut eorum uisceribus uesci scelus haberetur.

De cornu bouis Indici.

CAP. XXX.

Ptolemæo secundo ex India cornu allatum ferunt, quod tres amphoras caperet. Vnde conijcere possumus, bouem illum, à quo eiusmodi tantum cornu extitisset, maximum fuisse.

GILLII ACCESSIO.

Quodnam uestium genus boues reformidant.

CAP. XXXI.

Qui ad boues accedunt, rubram uestem iccirco non ferunt, neque item splendidam qui ad elephants appropinquat: quod certe eiusmodi colore eas bestias constet efferari.

De Bubus Erythreis.

CAP. XXXII.

TAuris omnibus rigida & minime flexibilia existunt cornua: eamque ob rem cornibus perinde armati

mati furibunde appetūt, atq; ut homines armis tecti, in pugnam descendunt: Erythrei autem boues mobilia similiter cornua ut aures habent.

De certamine Indicorum bouum, qui cursu
ualet, CAP. XXXIII.

IN bubulo pecore, quod incitato cursu ualet, curram Indi ponunt: & simul de eorum uelocitate rex & permulti principes decertant, neque turpe ducunt pro huiuscemodi animalium genere auro argenteæ sponsonem facere. Currendi meta bobus hæc constituitur, ut inter se nexi & iugati triginta stadia currant. Aequales & pares boues equis currunt, neque uelocitate boues ab equis internoscas: Ac si quando rex de suis bobus cum quopiam sponsonem fecerit, in tantum contentionis studium procedit, ut is ipse in curru sequatur, atque adeo aurigam incitet. Is sanè quidem equos stimulis cruentat, à bubus uero manus abstinet, siquidem ij nullis admotis stimulis incitatissimo cursu feruntur: Ac nimirum tam ambitiosa est bubuli certaminis contentio, ut non diuites modò, sed inferioris status homines in eiusmodi concertaminibus permultum uersentur. Sunt item apud Indos alij boues, qui maximos hircos magnitudine non superare uidentur: Ii uel coniugati uelocissime currunt, nec minus strenue quàm Getici equi cursum conficiunt.

De genere bubulo castrato & non castrato.

CAP. XXXIIII.

BVbulo pecori castrato Democritus ait tortuosæ, gracilia, longa nasci cornua. Contrà testibus prædito enasci secundum radicem, crassa, recta, multoq; minus proluxa, eosdemq; latiori, quàm alteros fronte esse: Nam hic ibidem cum multæ uenæ sunt, ab ijs ossa dilatantur, simul & cornuum eruptio quoniam crassior existat, frontem huic in latitudinem proferunt. Castrato uero quòd sedes cornuum & initium enascendi perparuum habeat circulum, minus dilatantur.

De Api boue.

CAP.

XXXV.

APis apud Aegyptios efficacissimus deus creditur, ex uacca quæ fulgure afflata conceperit nascitur, Epaphum Græci uocant. Atq; huius generis antiquâ stirpem repetentes, Io Argiuam Inachi filiam illius matrem fuisse testantur. Sed hunc sermonem Aegyptij ut mendacem reiiciunt, temporis longinquitatem testem citantes. Epaphum enim multis post sæculis extitisse ferunt. Primum uero Apim per multis annorum milibus in homines uenisse. Insignes eius notas Herodotus, atque & Aristigoras explicant. Quibus Aegyptij non assentiuntur, nouem enim & uiginti eas huic sacro boui aptas, & consentaneas esse dicunt. Quænam sint, tum quem admodum per corpus sparsæ, tum ut ipsis quasi floribus

floribus insignitus sit, aliunde intelligendum. Cuiusnam autem ex sideribus naturam unumquodque insigne per notas designet, Aegyptij satis superque declarant. Etenim Nili ascensum, unum insigne significare aiunt; aliaque insignia aliarum rerum significationes esse, haud profecto prophanis, & diuinæ historiæ intellectu facilia. Cum autem fama emanauit, Aegyptiorum deum exortum esse, ex scribis & sacerdotibus quidam ut documentum procreationi à patre traditum insignium notarum indicium accurate exquiserant, eò ubi diua uacca partum ex sese ediderit, accedunt, atque ibidem domum ad orientem solem, ubi sanè alatur, quatuor menses, excitant. Postea autem quàm ibi nutritus est ex oriente luna, scribæ, sacerdotes, & prophete eòdem proficiscuntur, & simul nauem huic sacram instruunt, eaque ipsum Memphim transportant, ubi sedes huic sunt & commorationes suauis; tum curricula, puluerationes, exercitationes, & uaccarum formæ præstantia insignium gædes, tanquam thalami in quos ingreditur, quum quam amat superuenire appetit; Itemque est puteus, & fons aquæ potabilis, nam eiusmodi huic semper conducere ministri & sacerdotes asserunt: Non item ex Nili portione, ne propter dulcedinem in immensam molem pinguescat. Iam uero quas pompas, quæ sacrificia Aegyptij conficiant, cum nouæ alluuiouis aduentum, tum dei exortum celebrantes, quas etiam saltationes tum agant, quos conuentus habeant, tum quemadmo-

dum omnes urbes & uiri immortaliter gaudeant, longum esset explicare. Is autem ex cuius armento hæc diuina bestia exorta fuerit, beatus habetur, summâq; Aegyptiorum admirationem habet. Is bos præsentatione ualet: Nec sanè uel puellas, uel aniculas ad tripodem sessitantes habet, neque sacra potione implet, sed pueri diuino afflatu concitati extra ludentes, atq; inter se ad numerum saltantes, consulentibus futura prædicunt.

De acuto sensu Canum, & Boum, & aliorum animalium.

CAP. XXXVI.

CANes, boues, sues, capræ, serpentes, & bestiaæ alie cum impendentem pestem, tum uero terræ motum, & cœli salubritatem & frugum fertilitatem præsentunt: Neque, tametsi ratione carent, ab eorum quæ sibi aut salutem, aut perniciem afferre queunt, intelligentia aberrant.

GILLII. ACCESSIO.

De pugna & natura Taurorum.

CAP. XXXVII.

SEquitur, ut dicam, quemadmodum pro uaccis, taurorum maxime riualis & perpugnax natio, acerrime inter se certet, unus præstantissimus in minorum taurorum & uaccarum armentum dominatur. Hunc magnum regem perhorret grex armentorum cornibus armatum, uaccæ hunc maritum suum impotenti ferocitate exultantem, eo maxime tempore timent, cum diuersorum armentorum tauri alij in alios

alios mugiunt, & ab reliquis seperati, ceruicem iactantes inter se minitantur. Tum sane utrinque uehemens instat pugna. Primum infesto obtutu inter se intuentur, atque agresti iracundia ardentem ignem naribus spirant, & terram pedibus spargunt, & puluerulenta iactatione, & martiali spiritu contentissime uociferans uterque prouocat alterum: Ac posteaquam tuba signum dederunt, ad pugnam acerbam effreni impetu ruentes, inter se mutuis uulneribus cædunt, & quæ admodum in pugna nauali duæ præstantes naues permultis militibus armatis fulgentes, & uehementi uento & remis propulsæ contrarijs, proris rostra inter se mutua allidunt, & concrepant armis, & strepitu uirorum: sic taurorum in cælum tandiu clamor fertur concurrentium, dum eorum alteruter ex certamine uictoriam retulerit. Victus cum dolens de pugna à se male pugnata, tum uerecūdans in armento comparere, in syluam proficiscitur, & separatim à cæteris pascitur, ac in montibus aliquādiu se tanquam athleta quispiā exercet, dum collegerit uires, quibus cum se confirmatum sentit, statim uociferatur, adeo, ut sylua ad eius mugitus uehementer resonet: ac posteaquam se exercuit in pastionibus, remotus ab omni uenere uirium eneruatrice robori confidere incipit, & ad bellum descendens, facile ante uictorem, uincit. Taurorum multa sunt genera, & uarij mores: Aegyptij qui accolunt Nilum, & colore niuei sunt, & magnitudine omnium præstantissimi. Veruntamen mi-

tes, & ad hominum genus mansueti, facile imperio audientes sunt: Phrygij rubro colore & flammeo, altaq; & torosa ceruice præstant. Eorum ab alijs cornua longe diuersa sunt: neque enim consistunt, sed flexibilia huc illuc flectuntur. Aoniorum uarijs coloribus distinctorum perpetue indiuisq; ungule sunt, eorundemq; unicum cornu, quod ex media fronte existit. Armenijs duplex cornu sic erraticis flexionibus tanquam hedera retorquetur: Ac si mucrone appetitur, ob corneam duritatem, non sine damno ferrum retunditur. Syrij bellicosi, magno robore, & lata fronte, cornibus robustis, aspectu truculento, non obeso corpore, neque rursus macilento, ad cursum & pugnam præstant. Bistones ad faciendas cædes prompti, horribili ceruice & pingui, rubro pilo, & oculis terribilibus, cornuum mucronibus aduncis, & hamatis non inter se reflexis, sed sursum uersus surgentibus. Eos cum impegerunt uel in hominem uel feram, in sublime tollunt. Eorum lingua quidem angusta, sed asperrima, tanquam ferrum limare potest, ut cum lingit, sanguinem eliciat.

GILLII ACCESSIO.

De ardore libidinis tauri. CAP. XXXVIII.

TAurus tanto ardore genitalem neruum contendit ad uaccam adiunctus, ut sine motu ullo semen emittat: ac si à muliebri genituali neruus in aliam corporis partem aberrauerit, uaccam rigidissima intentione uulnerat; Neque tamen omni anni tempore ueneris

ueneris libidine flagrat, sed decurso breuiter lasciui ardoris spatio. Aliàs semper tanquã ratione quadam & modo se à coeundo sustentat. Plutarchus ait, ferocem taurum, si is ad ficum alligatur, mansuescere.

Quàm acer & acutus in audiendo taurus sit.

C A P. XXXIX.

Vacca cum appetit coitum (appetit autem non diutius quàm tres horas) tum quàm maximum potest, mugitum edit. Ac nisi hoc trium horarum spatio taurus accurrerit, in aliud certum tempus, quod perraro accidit, naturam claudit. Taurus autem uel longo loci interuallo, ex clamore illius appetitionem auribus concipiens, celerrime ad coitum accurrere festinat.

Quemadmodum Taurus, Equus, Ceruus, Mithridatem amauerunt. C A P. XL.

Mithridates Ponticus cum somnum caperet, sui corporis custodiam non modo armis & satellitibus excubitoribus cõmittebat, sed & tauro & equo & ceruo, quos mansuefactos habebat: li enim ad custodiã eius dormientis aduigilantes, si quis accederet, illius sensum ex ipsa respiratione quàm mox percipiebant, atq; ille mugitu, alter hinnitu, alius sua propria uoce, eum è somno excitabant.

Quemadmodum taurus animo incitatus placatur. C A P. XLI.

TAurus animo incitatus, eo impetu cornibus appetit, ea impotentis animi effrenatione fertur, nihil
p ut eum,

ut eum, neq; bubulcus, neq; metus ullus reprimere queat. Atqui eū quidē ipsum homo sistit, atq; ab impetu continet, si dextrū ipsius genu fascia deligauerit.

De Cornigeris apud Indos certantibus bestijs.

C A P.

X L I I.

Magnus Indorum Rex quotannis diem unum proponit hominū cursibus & pugillationibus, tum luctationibus bestiarum, quæ sanè inter se cornibus appetentes, mirabili natura quadā eatenus strenue decertant, quoad aduersarium funditus uicerint: Sicq; omni neruorum contentione, quemadmodum athletæ, ut aut maximo afficiantur præmio, aut gloriam capiant certaminis, nituntur. Rationis quidem expertes sunt feri tauri, arietes mansueti, asini uno armati cornu, hyenæ postremi in certamen ueniunt elephantis, ij inter se uulnerant, & alter sæpe alterum uincit, atq; adeo interimit: sæpe etiam uterq; uulneribus confectus, simul decumbit.

De tauris Aethiopicis, & quemadmodum uenantur.

C A P.

X L I I I.

Feri tauri Aethiopici si cum Græcorū bobus conferantur, duplam habent magnitudinem, ac uelocitate corporis summè excellunt: tum rufis pilis uestiuntur, tum cæsijs oculis ornantur: & aliàs quemadmodum aures, sic cornua mobilia habent. At enim in pugna ita animi feruore contendunt & erigunt, pugna ut nulla flecti queant: Eius enim tergora tanto robore sunt, ut nullis neq; spiculis, neq; telis penetrari possint

possint. In equorū & boum armenta & feras omneis inuadūt. Itaq; pastores ad tuendū suum pecus, occultas foueas in magnam altitudinem depressas, machinantes, moliuntur eis insidias. Hi cum deciderūt, acerbe ferunt, & atroci animi excandescencia suffocātur.

GILLII ACCESSIO.

De Bisonte tauro,

CAP. XLIIII.

Bison cerui speciem similitudinemq; gerit: cuius à media fronte inter aures unum cornu in excelsitate magis dirigitur, quàm ea quę nobis nota sunt, cornua. Ab eius summo sicut palmæ, sic rami late diffunduntur. Eadem natura foemina, qua mas, prædita est: eadem etiam forma, eademq; magnitudine cornuum. Tauros bisontes nuncupatos, ex omnibus animalibus maxime ad capiendum Pausanias tradit difficiles esse, neque retibus ullis retineri posse. Iam quemadmodum capiantur, adscribam. Locum decliuem ac deuexum sepimentis primum uenatores circunclaudunt, deinde totam decliuitatē, & id quod ad radices in planiciem explicatur pellibus recentibus detractis consternūt, ac si recentibus carent, sicca coria ut lubrica efficiantur, oleo madefaciunt: post uero qui maxime ad sedendum in equis periti sunt, eiusmodi tauros in loci illius angustias undique compellunt: si autem ad primas pelles delabuntur, atque per accliuitatem usq; eò præcipites aguntur, quoad in planiciem delati fuerint: quo abiecti primò non curantur: Deinde quarto aut quinto post

p. 2 die,

die, cum iam fames & labor eorum præcipuū animi robur fregerit, homines qui ad māsuēfaciēdas beluas præstant, ijs adhuc humi stratis, pineos nucleos edendos obijciūt, ac denicq̃ uinculis constrictos abducūt.

GILLII ACCESSIO.

De fero Tauro.

CAP.

XLV.

ATq̃, sicut Opianus ait, omnium animalium maxime ferus taurus carnibus uescitur, & domesticis tauris maior est, ac cum equo in uelocitatis comparatione coniungitur. Oris rictus ad aures usque pertinet: tum rubro colore nitescit, & oculorū candore noctu fulget, similiterq̃ ut aures, cornua aliàs mobilia habet. In pugna uero cōstanter firmat, pili cōtra naturam aliarum bestiarū ad caput uersus spectant, inuictō robore cū alijs animalibus belligeratur, quæ postquā deuicit, exedit & conficit, egregieq̃ pastorū uires & canum multitudinē contemnit: eius pellis ab ictibus esse dicitur inuicta: Non ui comprehenditur, ac si in foueam incidit, aliāue dolosa machinatione capitur, pristinę libertatis retinētissimus, sibi mortem confiscit. Trogloditæ, apud quos huiuscemodi belua nascitur, præstantissimā iudicant, cui insit leonis uis, equi celeritas, tauri robur, & quod magnam admirationem habet, ferro non concedit.

De Vacca.

CAP.

XLVI.

APud Aegyptios & Phœnices, sicut Porphyrius ascribit, humanis carnibus potius usi fuissent, quàm uaccā comedissent; & quāuis tauris haudquaq̃ abstine

abstinerent, tamen uaccarum usus non modo mensarum consuetudini, uerum etiam sacificationi interdictus fuit.

Cur uaccas ueneri consecrant Aegyptij.

CAP. XLVII.

IN Aegypti uico Schussa nuncupato, non magno quidem, sed certe eleganti, qui in Hermopolitæ præfecturam censetur, Venerem religiose & sanctissime colunt, quam Vraniam appellant: Atque uaccam etiam ideo uenerantur, quia affinitatem & convenientiam cum dea ipsa habere existimetur. Etenim huiuscemodi bestia tãtopere ad uenerem incitata est, ut cum maris mugitum audit, ad coitum uehementissime exardescat. Atque adeo sicut harum rerum experientes confirmant, taurum à triginta stadijs ipso mugitu amatoriam significationem, quasi tesseram ueneris dantem, exaudiat. Itemq; Isim bubulis cornibus Aegyptij & fingunt, & pingunt.

De bobus Susorum.

CAP. XLVIII.

SVsias boues numerandi scientiam tenere Ctesias scribit. Nam Susis regi singulæ quotidie centum cadus ad irrigandos hortos hauriunt. Quem quidem laborem, siue quòd sit eis certus & constitutus, siue etiam quia diu multumq; in eo se exercuerint, promptissime obeunt: Nullam enim earum ad opus remolefcere uideres, neque ad alterum supra quàm diximus cadum exhauriendum, nec uerberibus, nec blanditijs inducere posses.

De Buprestide.

CAP. XLIX.

SI buprestidem bestiam bubulum pecus deuorauerit, tantopere inflammationibus torquetur, ut & rumpatur, & non ita multò post efflet halitum extremum. Eiusmodi bestia uim cantharidis habet, cuius similitudinem gerit.

FINIS LIBRI IIII.

LIBER QVINTVS

DE VI ET NATVRA
ANIMALIVM.

GILLII ACCESSIO.

De quinque generibus luporum.

CAP. I.

IRI ad uim naturamq; animalium pe-
riti, quinq; luporū genera animadu-
terunt. Primus, quem uocant sagitta-
rium, rufo colore est, & permagno ca-
pite, tum uelocibus pedibus, tum eius
plurimis maculis albis uenter distinguitur: Horribi-
lem ululatum edit, incitatissimo impetu fertur, assi-
dua concussione caput mouet, igneis oculis intuetur.
Alter autem trunco corporis longo ex omnibus ma-
ximus & uelocissimus habetur, Hunc homines circū
& raptorem appellare solent; magno impetu ad præ-
dam incitatur, eius cauda & latera argenteo colore or-
nantur: mōtes incolit, quibus alta niue tectis proxime
ad urbes fame stimulus, tandiū cautē pedetentimq;
accessum facit, dum latenter præda potitur. Est qui
Taurum montem incolat & Cilices uicos, & montis
Amani uertices: Inter feras eximia formæ pulchritu-
dine aureo comæ fulgore enitescit, non lupus, sed lu-
pi similimus, eoq; dentium robore præditus, ut sæpe
durum saxum & ferrum perforet. Syrium canem co-
gnoscit & quod exorientem extimescit, statim ideo

tandiu in subterraneam latebram abstruditur, quoad pernicioſa canicula deſiſtat ardere. Sunt præterea alia duo genera cædis auida breui collo, latis humeris, hirfutis cruribus, roſtro & pedibus minoribus, paruis oculis; ex ijs eum qui dorſo & uentre exalbescit, & ſummis talis niger eſt, nonnulli miluum uocant. Alter niger, minor quidem eo quem modo dixi, ſed certe robore non inferior: Lepores uenatur, omnibus pilis inhorreſcit. Sepe etiam lupi cum pardalibus cõplexu uenereo implicantur; Vnde naſcuntur thoes: ac pellis quidem uarietate matris, aſpectu autem patris ſpeciem ſimilitudinemq; gerunt. Iam porrò tympanum quod lupina pelle conſtat, ſi inter alia tympana, ſicut Oppianus ait, ouillis pellibus inſtructa pulſetur, ipſum ſolum grauiter reſonat, alia obmutescunt, nimirum oues etiam mortuæ lupos mortuos perhorreſcunt.

De Lupis.

CAP. II.

LVpi collum in eas breuitatis anguſtias compulſum atque uehementer compreſſum eſt, ut conſtorqueri retroq; uerſari nõ queat: & ſi retro uelit aſpicere, totum corporis truncum retorqueat, neceſſe eſt. Acerrimis atq; acutiſſimis præditus eſt oculis. Enim uero intemperta nocte, uel luna ipſa ſilente, lucis uſura perfruitur: Et tamen ſi omnibus tenebræ offunduntur, non huic tamen lux eripitur: Hinc lycophos id temporis appellatur, cum lucem is ſolus naturæ munere oculis perceptam habet. Et uero Homerus mihi

uocare

uocare uidetur id tempus, cum iam tunc cernens lupus se in uiam dat *ἀμυγύου νύκτα*. Iam porrò lycobanta iccirco annum nominari existimant, quòd erga lupum sol amorem habeat: tum eo Apollinē delectari aiunt, quia hic ex Latona in lupæ speciem similitudinemq; cōuersa, editus in lucem, & susceptus fuisse feratur: Cuius sanè rei Homerus meminit, cum Apollinem nominat lycegenem: Eamq; ob rem lupi simulacrum in Delphico templo, ad designādum partum Latonæ, ex ære excitatum esse arbitror. Alij non id propterea ibidem positum esse dicunt, sed donaria ex templo cum expilata direptaq; fuissent, eademq; à sacrilegis defossa, lupus indicauit, cum intra templum ingressus, prophetarum quempiam (sacram illius uestem mordicus compræhendens) traxit ad locum usq; in quem donaria occultata fuissent: Deinde anterioribus pedibus eum ipsum locum effodit.

De Luporum saturitate. CAP. III.

EXaturatus lupus longum temporis interuallum in ediam fert, atque ei quidem uenter late projicitur, lingua tumescit, os obstruitur, & simul ut famem multo cibo depulit, similiter occurrentibus atque agnus mansuetus existit. Neque uero unquam tum, nec homini, nec bestijs ullis, ne si quidem per mediū agmen ingreditur, insidias molitur. Postea uero ei paulatim lingua extenuatur, ac in antiquam figuram redit, iterumq; lupus existit.

q Deim

De immanitate luporum. CAP. IIII.

LVpi natura immanes & crudeles ideo existimantur di sunt, quòd inter se uorant ad hunc modum. Mutuas sibi molientes insidias, eos enim ferunt primò in orbem circumagi, deinde excurrere, cum ex uertigine currendi & caligine eorum aliquis lapsus sit, in eum humi stratum cæteri omnes facto impetu ipsum laniant. Hoc quidem facere solent, cum uenationis facultate deficiuntur: Ita enim præ fame omnia nugas putant, quemadmodum scelerati homines nihil non præ pecunia præclare contemnunt.

De pugna Lupi contra Taurum. CAP. V.

Contra Taurum lupo ire, & simul eum à fronte ideo adoriri non audet, quòd & cornua extimescat, & eorum robur mucronatum declinare studeat. Quamobrem primum uelut recta uia contra eum pugnaturus esset, præ se gerit minas, & illius oculis sese crebro inculcat: deinde se retorquens in dorsum insilit, & uerò acerrime ad eius pernitiem incumbit, atq; cum naturæ astutia suam infirmitatem compensans, ipsum expugnat.

Quemadmodum delapsos boues in lacum Lupi capiunt. CAP. VI.

SI boui qui in profundam inciderit paludem, lupi interuenerint, extrinsecus terrorem ei iaciunt, eundemq; periculi denunciatione agitant, non extra paludem eum permittentes egredi. Quem diu multumq; post

postquam in paludis angustias compulsus, & in luto uolutatus suffocari coegerunt, maxime omnium illorum strenuus in aquam insiliens, & mordicus bubulam caudam tenens, extra paludem in terram ipsum trahere aggreditur: Simul & huius alter caudam apprehendens, ipsum trahit, & secundum tertius, & hunc ipsum quartus: hoc idem usque ad postremum qui extra aquam consistit, faciunt. Atque ad hunc modum extracto in aridum boue, lupi explentur & fatiantur. Iam uero bouis errantem uitulum per insidias inuadunt, & arreptis naribus trahunt. Is contra sese retrahit: & permulta interim pugna editur dum illi hunc uideat expugnare, hic resistere conatur. Cum autem hunc tam pugnaciter contra se repugnare perspiciunt, eum obnitentem remittunt. Is ex uideat retrahendi se, & contra eos tergiuersandi, retro uersus in dorsum suum recidit. Lupi facto impetu, eius uentrem lacerant, & distractum exedunt, & conficiunt.

De Lupo.

CAP.

VII.

A Nimalium uim & naturam ne dii quidem à sua cognitione scientiaque aspernantur. Siquidem Euristenem & Proctem audio cum in matrimonium foeminas ducere constitutum haberent, profectos ad Delphicum oraculum, deum consuluisse, quò cum Græcorum Barbarorumue affinitate deuincti pulchre & prudenter nuptijs allegati uiderentur, ijs

q 2 deum

deum respondisse, quâ uenissent, in Lacedæmoniam reuerterentur. Vbicunq; porrò terrarum summe ferarum animal ferens mitilissimum eis occurreret, inducendas uxores esse, sicut enim feliciter ipsis & prospere processurum esse. Cui oraculo obtemperantes, cum in Cleoneorum regionem uenissent, ipsis occurrit lupo, agnum quem alicunde diripuerat portans: Ex eo illi coniecerunt Apollinem de ijs animalibus oraculo significationem dedisse: proinde ipsos Theolandri Cleonymi probi uiri filias uxores duxisse. Ergo si probe Dii tenent quodnam animal sit mansuetissimum, quodq; immanitate efferatissimū, non est nobis horum scientia negligenda. Pythocharis tibicen, cum ad tibiam magna contentione incitatos numeros caneret, luporum impetum represisse fertur.

De lupis Mæotidis,

CAP. VIII.

SECUNDUM Mæotidis paludis Conopium nuncupatum, lupi quos non à domesticis canibus differre dicas, cū piscatoribus studiose uersantur: Quòd si maritimæ prædæ partem fuerint assecuti, cum his uiris rem maritimam tractantibus, & pacem habent, & tanquam foedere deuinciuntur: sin nihil consequuntur, eorum retia lacerant, & distrahunt, & pro eo quòd nihil dederunt, damnum retribuunt.

De lupis flumen trañcientibus. CAP. IX.

LVpi fluuios transmittentes, ne ui fluctuum atque
Imprefione funditus euertantur, stabilitatem ac
firmitudinem sibi è natura sua constituentes, ex unda
rum tempestatibus se feruant, & flumina quæ transi-
ri non possunt, ad trañciendum facilia, hac machina-
tione efficiunt: Caudas nimirum inter se mordicus
tenentes, resistunt ad perferendos fluctus, nulloq; ne-
gotio tutissime transnant.

Quemadmodum lupo conuellitur à lycocō-
no herba. CAP. X.

PRoxime Nilum herba nascitur, quæ non sine cau-
sa lycocōtonos appellatur, quòd eam lupo cal-
cans, conuulsionibus moritur. Propterea Aegyptij
in terras suas eiusmodi herbam importari prohibent,
quòd hoc animal uenerentur.

GILLII ACCESSIO.
De Vrsis. CAP. XI.

VRforum genus astutum, cædis audium, turpe,
pernitiosum, dentibus exertis armatum, os lon-
gum habet, eorum pedes hominum speciem similitu-
dinemq; gerunt, horribilis item ipsorum atque in-
festus rugitus, simul & perfidum & fraudulentum
cor, ueneris libidine flagrat, & fœminæ noctes diesq;
ad coitum inflammatisimæ maritos appetunt. Et
tametsi feræ bestia, præter lyncem, & leporem, uen-
trem ferentes à coitu abhorrent, eæ tamen nō modo

q 3 nulla

nulla grauiditate intermittunt coire, uerum etiam impotentis libidinis effrenatione acerrime dolent, quando marium facultas deest, ac priusquam certum pariendi tempus uenerit, uentrem elidunt, partumq; uiolant, dum ad coitum exardescentes, assidue subigi gaudent, uno eodemq; tempore & alendæ proli, & explendæ libidini dant operam. Nam à partu recentes statim coitus appetitione ardent.

Quemadmodum fingant suos catulos ursæ.

CAP.

XII.

VRsarum pariendi ratio permira uidetur, nam nemo à partu uidens tam informem tamq; rudem foetum ursam edidisse uitalem, partum iudicaret: simul enim ac in lucem hæc edidit, statim carnem illam nulla uitalis figuræ uestigia, nullamq; animalis effigiem retinentem, amore complectitur, catulum agnoscit suum, ac eum in sinu gremioq; fouet, & lingua fingit sua, & paulatim in confirmationem quandam sic effingit, ut aspicienti iam catulus ursæ hic esse uideat.

Quando ursæ parit.

CAP.

XIII.

Quemadmodum ursæ primo carnem informem pariat, deinde lingua conformet antè dixi: iam quod nondum narraui, dicam: Hyberno tempore parit, cum peperit, latibulis se tegit, nam frigoris uim reformidat, & ueris aduentum manet, nec ante tres menses catulos in lucem profert. Cum autem se habitu corporis opimo sentit, hoc enim ipsum morbi loco ducit, latibulum, quod Græci *φωλέου* appellant, expetit

expetit (Vnde affectus quo latēdi tenetur φωλία Græcè nominatur) in antrum non recto motu sui corporis, sed supino ingreditur, & dorsi sui tractu repit, uenatoribus ut uestigia sua obliteret: Ibique postquam est ingressa, se quieti dans, habitum corporis extenuat per quadraginta dies, è quibus quidem quatuordecim immobilis manet, reliquis alijs mouetur: tantum solo lingendo dextero pede se sustentat, eique intestinum eatenus adducitur, ut propemodum cohereat. Quod quidem ipsum ea sentiens, Aron herbam agrestem edit, cuius natura uentosa intestinum diducit, & dilatat, eidemque facultatem receptandi cibi affert. Cum autem cibus sese rursus refecerit, formicas exedens, facile exinanitur, neque quemadmodum hominibus ad deiectiones illi uel medici uel libri opus sunt.

De Vrsis. CAP. XIII.

VRsa si insequētibz urgetur, eatenus suos quoad potest catulos propellit: Cum autem se iam intelligit lassitudine deficere, & ut comprehendatur uicinam esse, tum alterum dorso, alterum ore gestans, in arborem ascendit, eorum alter unguibus ad dorsum Vrsæ adhærescit, alter dentibus eiusdem retinetur. Vbi uero ex fame laborans taurum inuadit, non aperto Marte pugnam committit, sed obliquo impetu paleas appetens, prosternit. Hic quidem oppressus mugit, & denique succumbit: illa autem deuorando expletur.

De Urſis.

CAP. XV.

VRſæ poſteaquàm uenatores, qui non humi modo ſe ſternunt, ſed & os ad terram abijciunt, & ſpiritum continent, odorati fuerint, tanquam mortuos relinquunt, eiufmodi enim animalium genus exſtimatur mortuos odiſſe: mures etiam oderunt eos, qui in ſuis ſedibus & cauernis moriuntur: itemq; hirundines, & apes ſuas gregales extinctas eijciunt. Formicis etiam natura tributum eſt, ut ſui generis deſunctas ex cauernis efferant, ut mundius habitent.

GILLII ACCESSIO.

Quemadmodum urſi etiam puellas amant.

CAP. XVI.

DE Philippo Coſſeo Conſtantiensium ſacris præfecto, ingenuarum artium perſtudioſo, qui hoc ipſum ſe ex bono authore cognitum habere, mihi ualde affirmauit, urſum accepi ex montibus Allobrogum puellam in ſpeluncam rapuiſſe, eandemq; uenereo complexu & oſculatione proſecutum fuiſſe, atque ex pomis agreſtibus, quæ permulta quotidie in ſpelūcam inferret maturiora, ſtudioſe delegiſſe, eademq; edenda amatoriè dediſſe, ac nimirum cum ad cibi inquisitionem proficiſceretur, ingenti ſaxo ſpeluncam, ne puella exire poſſet, occluſiſſe. Cum autem poſt longam inquisitionem parentes urſinum latibulum præterirent, ſuam peradoleſcentem animaduertiſſe, ſaxoq; ægre depulſo, eam recepiſſe.

Gillij

GILLII ACCESSIO.

Vrſi dentibus retia non lacerant. CAP. XVII.

VRſus idcirco dentibus retia non lacerat, quòd ijs bene penitus reconditis, ea ipſa propter labrorũ craſſitudinem aſſequi non poſſit. Et ualet magis manibus quibus retia facile diſrumpit; nam non modo anterioribus pedibus ad ingreſſum utitur, ſed etiam cum quippiam accipit, aut ſe tuetur, ijs tanquã manibus utitur; ideoq; ſuauioris cibi eã habentur, quòd plurimo motu exerceantur.

Quemadmodum aſinum & orygem Aegyptij oderunt. CAP. XVIII.

BVſiritæ Abydus Lycopolis idcirco tubæ ſonitũ ab auditione ſua deteſtantur, atque execrantur, quòd ab aſino rudente eius clangor diſſimilitudinẽ non habet, & ſimul eis qui Serapidis religionem obſeruant, odio eſt aſinus, atq; acerbitati. Cuius rei non ignarus Ochus Perſes, Apim quidem interfecit, aſinum autem & conſecrauit, & ſanctiſſima religione coli iuſſit Aegyptios ut moleſtia afficeret. Sed is ſanẽ tanti ſcleris ſacro boui perſoluit poenas, nec iniuſtas, neq; minus graueis, quàm Cambyſes dediſſet, qui primus bello ſacrilego religionibus indiçto eiufmodi impietatem commiſerat. Et uero etiam quos modo commemorauit Serapidis colentes, ex eo Orygem male oderunt, quòd ad ſolis exortum conuerſus, ſicut Aegyptij ferunt, aluum deijciat. Et Pythagor

r rei de

rei de animalibus solum asinum afferunt ad harmoniam non factum esse, proinde absurdam bestiam, nullo sensu ad lyræ sonum affici. Geminos asinam ex sese peperisse non facile quenquam meminisse ferunt.

De asinis Mauritanîæ. CAP. XIX.

MAurusi asini primum ut se in uiam dederunt, incredibiliter incitata celeritate iter conficiunt, ut euolare, non excurrere uideantur: Deinde eos cito fessos de uia, & pedes & spiritus deficiunt, ac pedum tarditate ad currendum constricti insistant, & acerrimas profundunt lachrymas, non tantopere, meo iudicio, ob futuram mortem, quàm ob pedum infirmitatem, quare ut captiui ad equos alligati trahuntur.

De propria uim & natura quorundam animalium, & de Asino. CAP. XX.

Hanc etiam uim & naturam quorundam animalium non alienum est explanare: Ouis & asinus ineptissimis sunt moribus, & degeneribus animis. Hinnuli, cerui, capræ syluestres, lepores timidi existimantur. Tum ex uolucris passeris, ex aquatilibus mugiles: libidinosus est perdix, clàm enim & silentio sceminas dicitur inire, Muscæ & canes impudentes atq; importuni.

De asini cornibus Stygis aquam continentibus. CAP. XXI.

In Scy

IN Scythia asini cornibus præditi nascuntur, quorum cornua Arcadiæ fluminis Stygis aquam continent, quæ transmittit uasa omnia, etiam si sint ex ferro. Hæc cornua à Sopatro apportata fuisse aiunt Alexandro Macedoni, & illum admiratum misisse Delphos, ut dedicarentur Pythiæ.

De Indicis asinis.

CAP. XXII.

Syluestres asinos equis magnitudine non inferiores apud Indos nasci accepi, eosque reliquo corpore albos, capite uero purpureo, oculisque nigris esse, cornuque in fronte gerere, cuius superius puniceum, inferius autem album, medium uero nigrum sit: atque non omnes quidem Indos, sed potentiores cum tanquam armillis quibusdam brachia sic cornua auro certis spatijs ornarunt ex his ipsis bibere solere. Ex hoc cornu bibentem ab insanabilibus morbis tutum fieri, neque eum ipsum conuulsionibus corripipi, neque sacro morbo tentari, neque uenenis ulla ferunt. Quinetiam si quid prius pestilens biberit, tum id euomere, tumque ad sanitatem redire. Cum autem cæteri asini, quibuscunque in terris sint, tam domestici, quam syluestres, tum solipeda animalia, non talos habeant, asinos Indicos cornigeros Ctesias inquit, talis primum, iisque nigris, præditos esse. Deinde si quis eos confregerit, interiora quoque nigra deprehensurum esse: neque modo corporis uelocitate longe multumque cæteros asinos su-

r 2 perare,

perare, sed & uelocitate eadem multo equis & elephantis præstare. Cum autem in uiam se dederunt, tardius primo ingrediuntur, deinde paulatim tantum confirmantur ad contendendum iter, eos quidem ut sequi operosum sit. Eorum uero cursum transcurrere nulli concedatur. Postea autem quàm foeminæ pepererunt, patres circum pullos à partu recentes summa custodia uersantur, eorúmque comorations locis Indiæ desertissimis sunt. Cum à uenatoribus Indis inuaduntur, pullos suos adhuc ætate infirmos à tergo suo pascentes habent, atque pro eis propugnant: contra equites audent uenire, eosq; ferire. Tanto sanè hi robore existunt, nihil eis ut obsistere queat, quin statim & concidat, & perdatur, equorumq; incursum latera discerpunt, ac lacerant, & uiscera dirumpunt: ex quo fit, ut ad eos equi appropinquare ualde metuant, appropinquatio enim capitalem utrisq; mulctam miserabiliter infert. Ex eo nanque conflictu non equi modò, sed & asini pereunt: pergrauiter calcibus pugnant, eorum morsus eatenus acerbiores existunt, ut quicquid comprehenderit, funditus diripiant: ex his uero qui sunt confirmata ætate incompræhensibiles sunt. Carnes eorū quod amarissimæ sint, haudquaquam esculentæ.

GILLII ACCESSIO.

De Onagro,

CAP.

XXIII.

Onagro

ONagrorum genus uelox ut procella fertur, robustis unguibus armatur, immanem gerit animum, eorum corpus satis amplum enitescit, tum argenteo colore, tum longis auribus spectatur, nigra uitta in utroque extremo niuea corona ornata per medium dorsum decurrit, pastu aluntur herbarum, quas abunde fundit terra, fortibus feris opima præda sæpe fiunt, magna uxorū multitudine gaudent, quoquò maritus ducit, foeminae sequuntur, siue is ad pastiones, siue ad fontes proficiscitur, atque ad uesperam unà cum ipso ad domesticam sedem redeunt: ac nimirum ex obtrectatione, & riualitate tantopere laborat, ut sui pulli de matre sint ei suspecti. Itaque foeminae parienti proximus assidens, partum expectat, ac si foemina editur, amat partum, & lingens ipsum lingua conformat: Sin autem editum marem uidet, tum sanè animo incitatur, & ex ægritudine laborare incipit, quòd alter mas natus sit, qui matre aliquando potiri possit, quamobrem furenti animo & prompto pullorum testiculos aggreditur abscindere: Mater etsi pariendi doloribus debilitata, suo tamen infelici filio contra patrem auxiliari molitur, & quemadmodum in uastatione urbis, cum hostes filio interfecto matrem trahunt, quæ gnatum adhuc cæde palpitantem plangit, & magno gemitu plorat, genas laceras, & mamillas filij sanguine madentes uexat: Sic onagra uidens filium uicinum ad moriendum, miserabiliter lamentatur, & lugenti persimilis est. Diceres

miseram suum partū circueuntem suauī & supplicis locutione dicere: Marīte, cur tuus aspectus tam truculentus? Cur oculi tui, qui ante lucidi essent, sanguinei apparent? An ne Medusæ faciem uides, quæ homines in saxa conuertit? an ne lænam plangentem arreptos catulos? O me miseram quæ partum edidi infelicem ob scelus paternum: O filium hoc miserorem, quòd non unguibus leonum, sed plus quàm hostilibus patris dentibus ob riualem inuidiam castraris: O quàm ualde acerbum est obtreccionis uirus. Naturæ enim (à qua prima commendatio proficiscitur, ut filios diligamus) uim longe superat, non enim eorum quæ procreauerit mouetur: non socios, non parentes, non fratres agnoscit.

De Onocentauro.

CAP. XXIIII.

ONocentaurum quisquis uidit, non incredibile oducet, quod fama peruagatum est, Centauros fuisse, neque fictores atque pictores in eorum descriptione errasse. Verum siue reuera fuerint, siue omnicera flexibilior, & ad fingendum habilior, fama illos finxerit, prætereo. De onocentauro quidem mihi nunc est animus explicare, quæ auditione, & fama accepi. Eum ipsum homini ore, & promissa barba similem esse, simul & collum, & pectus humanam speciem, similitudinemq; gerere: mammas distantes ex pectore pendere: humeros, brachia humanam figuram habere: dorsum, uentrem, posteriores pedes, asino per similes esse: & quemadmodum asinum, sic cinereo

cinereo colore esse: imum uentrem leuiter exalbescere: duplicem usum ei manus præstare, nam celeritate ubi sit opus, eæ manus præcurrunt ante posteriores pedes: Ex quo fit, ut non cæterorum quadrupedum cursu superetur: ac ubi rursus habet necesse uel cibum capere, uel aliud quiddam tollere, qui antea pedes essent, manus efficiuntur: tumq; non graditur, sed in fessione quiescit: Animal est graui animi acerbitate, nam si capiatur, non ferens seruitutem, libertatis desiderio ab omni cibo abhorret, & fame sibi mortem consciscit. Hæc de onocentauro Pythagoram narrare testatur Crates ex Mysio pergamo profectus.

De mulo Atheniensi.

CAP. XXV.

ATheniensis mulus iam uetulus, quanuis immunitate uecturarum donatus esset, non laborum tamen, qui per affectam ætatem obiri queunt, studio exsolutus esse uoluit. Nam cum Vestalium templum Athenienses ædificarent, is nulla re onustus, nullius imperio, sed sua sponte adolescentibus mulis, tanquam ad iter faciendum dux anteibat: & quemadmodum quispiam senex artifex, per exactam ætatem quidem iam opere dimissus, ueruntamen experientia, & senili doctrina iuuenes ad laborem exacuens: Sic is ultrò citroq; commeans, ad opus iumenta incitabat. Quod quidem ipsum ut Atheniensis populus intellexit, per præconem declarari iussit, ut ne à frumentis prohiberetur, sed & expleri, & satiari permit-

teretur : & in prytaneo uictus huic, sicut athletæ iam ætate confecto, præberetur à populo.

De muli astutia.

CAP. XXVI.

Malitiose factum muli Thales Milesius manifestò deprehensum, ingeniose admodum ultus est : Cum enim ille sale onustus fluuium aliquando transmitteret, usu forte euenit, ut & caderet, & sarcina euerteretur, sal autem aqua perfusus liquefieret : Is ex eo quòd iam ab onere solutus, & liber factus esset, magnam lætitiã, uoluptatemq; cepit, & simul ut quantum inter laborem & otium interesset cognouisset, in reliquum tempus fortunam sibi iam magistrã statuens, quam primo labem & casum inuitus fecisset, deinde summa cum uoluptate prudens & sciens admittebat. Hoc quidem ipsum Thales ubi intellexisset, sapientia ulciscendam illius malitiã arbitratu, pro sale eum spongijs & lana onerari præcepit : Mulus instructarum sibi insidiarum ignarus, ex ueteri consuetudine cecidit. Cum autem aqua completum onus esse grauius sensisset, atque astutiam in detrimentum sibi uersam percepisset, ex eo tempore sine fraude & molestia flumina transiens, ab omni lapsu tibias sustinebat, & salem ab eo incommodo intergrum conseruabat.

De ruffis mulis Indiae.

CAP. XXVII.

IN India equarum & asinorum greges sunt, & asinos equæ facillime admittunt, & rubros mulos pariunt, ad currendum præstantissimos, quos compe-

dibus

dibus captos ad Prasiorū regem adducunt, ex ijs qui bimi comprehendunt domari possunt: Contrā uetus li ab immanissimis, & carniuoris feris nihil differunt.

GILLII ACCESSIO.

De Tigride,

CAP. XXVIII.

Tigride nihil ex omnibus feris ad spectandum iucundius naturæ solertia finxit. Nam formæ pulchritudine tam ualde inter feras eximia est, quàm longe cæteris auibus pauo excellit: Legnæ omnino similibis uidetur, præter solam pellem, quam uariam maculæ purpurescētes, & efflorentes exornant. Ad cursum omnibus feris præstat. Vana quædam fama ex eo uenit in sermonem hominum, huius generis nulum marem esse, quòd sceminā sæpe uideas, marem non item: hic enim relictis pullis, primum ut uenatorem sensit, statim incitato cursu se in fugam conijcit. Illa autem captiuos filios consequens, sua sponte in casses incidit, ac si nauigaturi sunt, ad naues usq; proficiscitur, illisq; recuperatis, incredibili lætitia abit: quòd si iam nauē, in qua capti pulli sunt, soluissē uideat, moerore gemituq; sese in littore conficit, sæpeq; ex eo acerrimo dolore perit. Tigrem dicunt si tympanorum sono obstrepitur, insanire, atque furere, seseq; discerpere, & lacerare. Megasthenes scriptis mandauit, in Prasij tigris gigni leonibus duplo ferè maiores, eo robore, ut si de mansuetis unus à quatuor hominibus ductus, muli posteriorem pedem comprehenderit, ad se trahat.

Quemadmodum amat Tigris suos familiares.

C A P. X I X.

PLutarchus scribit hoedum, quo cum tigridi uiuēdi consuetudo esset, cum deuorandum huic quidam obiecissent, eiusmodi feram, quāuis alterius cibi nulla facultas esset, ab eo edendo non modò se sustinasse, uerū ut etiā ne hoedo, sed alio cibo famē depelleret, caueā qna contineretur, distraxisse, & dirupisse.

De Camelis.

C A P. X X.

Herodotus scribit, Camelum in posterioribus cruribus gerere quatuor foemora, & totidē genua, & ueretrum inter posteriora crura caudam uersus spectare. Cum Camelos quinquaginta annos uere percepi, tum baetrianos ad centesimum annum; tum mares ut pugnatiores sint à Baetris populis castrari, ita petulantia excissa maiori robore esse. Camelis etiam foeminis uulvas ferro exulcerari, ut partibus illis quæ ad furorem libidinis incitant adustis, ad bellum aptiores existant.

De uerecundo coitu Camelorum.

C A P. X X I.

MAssagetæ, ut Herodotus inquit, suspensa ad plaustrum pharetra, cum uxoribus in aperto & propatulo loco concumbunt, & concubitum licet omnes aspiciant, præclare contemnunt. At contra nunquam Cameli coeundam ueneris palàm societatem inter se ducunt, Quod quidem ipsum factine uerecundia,

recundia, an admirabili naturæ munere faciant, Democrito, alijsq; disputandum relinquo. Cum autem inter eos coniunctionis appetitum pastor exoriri sentit, aliquò concedit, & tanquam sponso decedit ingredienti thalamum cum sponfa.

De Camelorum pietate aduersus matrem.

CAP. XXI.

TRagoedi fabulas erroris plenas animis offundunt de Lañ filio & Thelepho, qui simul recumbens, tametsi cum matre complexu uenereo non iunctus fuerit, incæstum tamen stuprum cum ipsa cõfecisset, nisi eos diuino ductu draco diremisset. Animalibus enim rationis expertibus eiusmodi cõcubitus ex corporis contactu natura cognoscendos dedit, necq; ad eos coitus percipiendos notionibus ullis egent. Etenim Camelus cum matre nunquam concumbit: Cuius rei exemplo est pastor quispiam, is cum foeminã quoad eius fieri poterat, exceptis genitalibus obtexisset, deinceps filium matri sic opertæ admisisset; hic ex latebris coitus appetitione falsus, matrem imprudens superuenit suam, quod ubi intellexisset, Camelarium scelerati coitus admissarium & mordicus premens, & ad terram abiectum genibus affligens, cum summis doloribus interfecit, atque seipsum præcipitem agens, uoluntariam mortem sibi consciiuit.

GILLII ACCESSIO.

De Camelo Pardali.

CAP. XXIII.

S 2

Ex ca

EX cameli & pardalis natura Camelopardalis constat, & eius tergum similiter ut pardalium maculosa pelle tegitur: præterea cum camelo communitatem habet. Collo est sanè longo, auribus paruis, longis cruribus, ijsq; non æqualibus: nam priora maiora, posteriora multo minora: ex media fronte geminum quiddam tanquam cornu existit: os ut ceruorum non durum: Tenues, & candidi dentes: splendidi oculi: cauda quemadmodum ceruorum, sic parua, & nigris summis pilis hirsuta. Decimo Aethiopicôn libro Heliodorus ait, Camelopardalim non modo ad cameli proceritatem accedere, sed & camelino capite, & colore tanquam efflorescentibus maculis, uario pãtheræ similem esse: eidemq; imas uentris partes humi sic subsidere, ut in leonibus uidemus, simul & humeros & priores pedes, & ipsum petus supra cæterorum membrorum portionem procerâ existere: tum tenui ceruice esse, collumq; olorini colli similitudinem & figuram gerere. Idemq; affert, propemodum ipsam duplo maiorem, quàm Libycã struthum uideri, & uelut pictos oculos habere, ac illius gradum à cæteris animantibus maximam dissimilitudinem habere: neq; enim gradiendi uicissitudinem crura simul efficiunt, sed dextra pariter, deinceps sinistra utraque mouet, tractationeq; tam facili motuq; est, ut eam quolibet tenui capistro, ad uerticẽ alligato magister ducere possit. Dion Prusensis tertio & quadragesimo Romanæ historiæ libro, Cæsarem

comme

commemoratur, hanc primo populo Romano spectandam dedisse: Tum etiam dicit, ex cæteris quidem partibus Camelum uideri, sed certe crura disparia habere, nam posteriora prioribus breuiora sunt, ut à clunibus quasi conscensionis gradus eius excelsitas leuiter attollatur, corpusque reliquum excelsum prioribus cruribus sustineatur: Colore similiter maculoso ut panthera distinguitur.

De rhinocerote, & quemadmodum pugnant
contra elephantum.

CAP. XXIIII.

Rhinocerotis figuram nimis ualde frigidum esset describere, quum permulti ex Græcis & Romanis, qui illum uiderunt, eius formam planè sciant: at enim uim & illius naturam actionum non alienum est exponere: Quòd in summa nare cornu gerit, cuius mucro acutus existit, ex eo nomen traxit, neque ipsum illud de robore concedit ferro: quod quidem ipsum, cum est contra Elephantum pugnaturus, saxis exacuit, & limat: cætera non ei paria cum Elephantò, nam hic & procerissimus est, & fortissimus. Cornu igitur cuspidato Elephanti crura subiens, aluum discerpit, & lacerat: isque effuso sanguine decumbit. Pugna eorum est de passionibus, pro iisque tuendis multi mori dicuntur: ac si aluum non præoccuparit rhinoceros, sed in aliam Elephantini partem aberrarit, Elephantinis dentibus distrahitur: ac tametsi eius pellis ea existat firmitate, ut ægre iaculo penetrari queat, tamen tam uiolentus est Elephantini impetus,

s 3 ut eam

ut eam trañciat.

GILLII ACCESSIO. CAP. XXV.

RHinoceros non multo Oryge maior est, ex eius summo naso paruum cornu acutum nimirum adeo infestus gladius eminet, eo ferrum ut perforet, & impetu factò saxum discindat: eius frons leuiter rufa est, & dorsum maculis purpureis distinguitur. Huius generis foeminae nunquam apparent, quod ipsum Oppiano poeticae commentationis de eorum partu causam dedit.

GILLII ACCESSIO.

De Hyena. CAP. XXVI.

Medium Hyenae dorsum incuruescit, ac eius corpus fuscis uittis utrinque distinguitur, & permulto pilo circumuestitur, dorsum, & cauda stricta & longa: eius item pellis canum dentibus infestissima est, ac si eius pelle sis calceatus, tantopere canibus formidolosus ac horribilis existes, ut non te quicquam non latrare audeant.

De Hyena.

CAP. XXVII.

HYena dextra in manu uim sopiendi habet, & suo tactu somnum conciliandi, saepeque numero in stabula ingressa cum dormientem aliquem deprehenderit, & pedetentim ad illum progressa fuerit, soporis feram, ut ita dicam, manum eius naribus admouet, sicque eas opprimit, hic ut sine sensu esse uideatur, ac tantum terrae suffodit, quantum fit ad eum ipsum obruendum satis: guttur uero & supinum & nudum relinquit,

relinquit, in quod incumbens, somno oppressum suffocat, posteaq; in latibulum abstrahit. Iam cum lunæ orbis plenus est, retro posito lunæ fulgore suam canibus umbram iniicit, quos statim mutos reddit, & tanquam ueneficio quodam eorum sensus perstringit: Deinde & elingues abducit, & optatis fruit. Itemq; ad stabula noctu profecta, humanum uomitum assimulat, eam ut canes exaudierunt, sic ad illam ipsam, tanquam ad hominem adeunt, ea uero comprehensos uorat.

GILLII ACCESSIO. CAP. XXVIII.

HYena homini canive dormienti suum corpus admouet, ac si seipsam maiorem dormiente sentit, naturaliter sua magnitudine sensibus eum priuat, ac ipsius manus non resistentis exedit, & conficit: si se breuiorem animaduertit, statim properat fugere. Quod si in te incurrerit, caue iam à dextera ipsam excipias, quoniam sic obtorpesceres, ut nullo modo te posses tueri: si autem ex sinistra in eam inuaseris, ipsam occides. Eius linguam si quis manu teneat, contra canum impetum maximam cautionem habebit. Si huius & pardalis pelles admiscerentur, pardalina pilos amittit, Hyena non item.

GILLII ACCESSIO.

De Crocutis.

CAP. XXIX.

BEluarum, quas Ethiopes crocutas appellant, natura ex Cane & Lupo ut temperata sit. Certe his ambobus robore dentium superiores existimantur,

S 4 quum

quum enim omnia ossa conquassat, & corrumpit, tum exedit & conficit. Porphyrius in eo opere quod inscripsit de abstinentia ab usu carniū, Hyenam dicit ab Indis appellari Crocutam.

De Crocutæ calliditate.

C A P. XXX.

CALLIDA item Crocuta, primum enim sese in densas sylvas occultans, materiarios fabros nominatim inter se appellantes auscultat, illorumque cuiuspiam nomen addiscit: Deinde summa humani sermonis assimulatione comparans insidias, quod audiuit nomen humana uoce appellat, ad eam accedit appellatus, retro uero illa cedens rursum appellat, idem iterum sæpiusque ad humanam uocem accedit, ubi autem eum à focijs seduxit, & iam ab auxiliatoribus nudum constituit, correptum interimit, ex eoque quem uoce pellexit, sibi instruit & conficit cibum.

FINIS LIBRI V.

LIBER SEXTVS

DE VI ET NATVRA ANIMALIVM.

Quemadmodum Suillum pecus uoracissimum:
Item de ciconia, uulpanfere, & upupa. CAP. I.

VILLVM pecus tantopere exple-
do abdomini deditum est, ut ne pro-
prijs quidē suis fœtibus parcat, neq̃
helluationem suam ab humano cor-
pore abstineat. Quæ causa est, cur hu-
iusmodi animal ut impurum, detestabile, & uoracissi-
mum apud Aegyptios in summo odio habeat̃. Con-
trà autem mitiores bestiaë naturæ & misericordis &
piæ participes præcipuo quodam honore à prudens
tibus uiris solitæ sunt affici. Ciconiaë enim apud
Aegyptios eò uenerationem habent, quòd senectute
affectos parentes alunt, ijdemq̃ ipsi idcirco uulpan-
feribus & upupis honorem habent, quia illi quidem
sunt pullorum suorum amantes, hæ autem aduersus
parentes existimãtur piæ. Manethonem porro Aegy-
ptium summa sapientia uirum accepi dicere, eum qui
suillo lacte uescatur, uutiliginibus & lepra oppletum
iri, quos quidem morbos Asiani omnes pessime ode-
runt. Aegyptij uero, quibus persuasissimum est, sues
soli & lunæ inimicissimos esse, semel tantum cum fe-
stos dies agitant, eos lunæ singulis annis, aliàs uero
t nunquã

nunquam, nec huic ipsi, nec cuiquam alij deorum sacrificant: idque propterea faciunt, quia execrandos & detestabiles ducunt. Tum Athenienses in mysterijs iure optimo sues immolant, propter perniciem quam segetibus moliuntur. Nam ex spicis saepe alias exiniunt, alias quæ nondum ad maturitatē peruenerunt uastant, alias effodiunt. Eudoxus ideo inquit, Aegyptios ab immolandis suis se sustinere, quod posteaquam sementem fecerunt, eorum greges ad protegendam & conculcandam frumentorū sationem atque depellendam in altiore[m] terram & humidiorē inducere soleant, ut hac quasi occasione terra obducta ne ab auibus semina exhauriantur.

GYLLII ACCESSIO. CAP. II.

SVs, inquit Cicero, quid habet præter escam: cui quidem ne putresceret, animam ipsam pro sale datam dicit esse Chrisippus: qua pecude, quod erat ad uescendum hominibus apta, nihil genuit natura fecundius.

Quemadmodum Suillum pecus aliorum suarum uocem intelligit.

CAP. III.

Porculatoris uocem suillum pecus sic agnoscit, ut etiam si ab eo procul seductum fuerit, appellan-tem intelligat, cui quidam rei testimonio est id quod proxime sequitur. Cum maris prædones ad Tyrrenam terram pyraticam nauem appulissent, ex hara permultos

permultos suos furto abactos imposuerunt in nauim, quam soluentes ad nauigandum incubuerunt. Subulci præsentibus pyratis silentiũ tenebant, suosq; eatenus abduci quiescebant, quoad ex portu latrones se eripuissent, & à terra soluissent. Tum uoce suis audiri solita suarum quàm maxime poterant exclamantes, eos retro uersus ad se reuocabant. Porci primum ut sublatum clamorem pastorum exaudierunt, statim se in alterũ nauis latus compellentes, eam euerterunt: malefici pyratae naufragio quàm mox funditus perierunt, suos ad suos enatarunt.

De Sue & Salamandra. C A P. I I I I.

Suem suauiores carnes habere iandudum creditum est, ac si quando salamãdram comederit, ipse extra periculum est: eos autem qui suis carnibus uescantur, interimit.

Vt salix nihil bestijs nocet, & de Suillo pe-
core. C A P. V.

SI quis tritum salicis semen bestijs dederit bibere, eis non modo quippiam non nocet, sed etiam alit: Sin homo id ipsum biberit, facultatem liberos gignendi ei adimit, & semen genitale perdit. Quare Homerus abstrusa naturæ perscrutatus, mihi, cum salices frugiperdas suis uersibus dixit, earum uim adumbratè ostendisse uidetur. Cum autem cicutam homo biberit, ei sanguis quasi congeliat, & eatenus concretionem spissus fit, ut inde moriatur. Suillum uero pe-

t 2 CUS,

cus, huius saturitate se licet compleuerit, tantū abest eius ueneno tollatur, hac ut maxime pinguescat.

Suillum pecus non nascitur in Indía. CAP. VI.

APud Indos nullum suem neq̃ ferum neq̃ cicuram nasci Ctesias Cnydius ait, & suilli generis usum Indos à se detestari, & tantopere ab eo uescēdo, quàm ab humanis carnibus, abhorrere. In Macedonia fues muti esse dicuntur.

De Sue alato. CAP. VII.

SVem alatum Clazomenis exortum fuisse auditū est, qui Clazomenios agros uastaret. Quod quidē ipsum in Clazomeniorum finibus Artemon confirmauit accidisse: unde illic locus decātatus, Sus alatus nominatur. Id quod si cuipiam fabula uideatur, & ego hoc idem non ignorem, tamen de animali dictū facile patior. Agatharsides ait fues in Aethiopia cornua habere.

De suis medicina. CAP. VIII.

SVnt fues medicæ curationis non imperiti, nam cum imprudentes Hyosciamum comederint, et si egerrime afficiuntur, tamen reptantes sese ad aquas trahunt: quo profecti, caneros legunt, & deuorāt, eorumq̃ cibo ad incolumitatem restituantur.

G Y L L I I A C C E S S I O.

De Apro.

CAP. IX.

APer longè multumq̃ præstat inter feras, in desertissima solitudine & recessu locorū præcipitū & deuio

& deuiorum uersari solet, ad ueneris libidinem inflā-
 matissimus est, ceruicis fetis sic inhorrescit, ut cristæ
 galearum esse uideantur, spumas agit in ore, magno
 stridore dentium concrepat, efferuescentem spiritum
 anhelat, coëundi furore ardet, ac si foemina eum sic
 libidine furentem patienter manet, omnem illius bis-
 lem extinxit, & libidinem sedauit: Sin autem coitum
 refugit, is confestim doloris stimulis incitatus, aut
 ipsam ui expugnatam inuit, aut mortuam in terram
 dentibus abijcit. Oppianus lib. III. de uenatione
 ait: Cum ad terram procubuit, canibus & multis ha-
 stis debellatus, dentem illius inflammato anhelitu
 tantopere ignescere, ut si quis de ceruice setam detra-
 ctam ad eiusdem etiam inspirantis dentem admoue-
 rit, candens in orbem contrahitur ac aduratur, ac si
 eo dente canes insectantes attigerit, statim ignita uesti-
 gia pelli ipsorum imprimantur.

Quemadmodum Aper dentes acuit. CAP. X.

APrum priusquam in aliquem inuadit, dentes
 exacuere ferunt: Cui rei testimonio est Home-
 rus, cum ait, Album acuens dentem. Atque etiam in-
 telligo Suillum pecus sese in luto uolutās, ac turbidā
 aquam bibens, cum pingue euadere, tum cibus qui ue-
 hemēter inflent & expleāt, delectari: tum etiam quies-
 tem & suille tenebris oppletum appetere. Non igno-
 rans præterea Homerus, ut sus uidens foeminam, sese
 extenuet, & carnes atterat, facit mares separatim à
 foeminis cubare. In Salamine si sus segetem herbescē-

tem fuerit depastus, eius dentes lege Salaminensium
exteruntur.

G Y L L I I A C C E S S I O .

De Cervis.

C A P . X I .

CErui ueloces, picti, emuli, excelsis cornibus & ma-
gnis oculis, debili collo, exigua cauda, gracili-
mis cruribus, dorso pingui, quaternis naribus, hebeti-
bus cornuum mucronibus, atque corde pusillanimo
præditi sunt. Nunquam enim capite pugnarent, neque
cum fortibus feris, neque cum acribus canibus. Veho-
menti amoris libidine flagrant, ut tanquam gallinae
cei totos dies ad uenerem non cessent incumbere.
Cornuū ramosi mucrones, lanugine uestiuntur. Non
similiter atque aliæ fære bestiae ueneris coitione utun-
tur, sed insolentia coniunctionis implicantur: Neque
enim stantes, neque inclinati complexu uenero iun-
guntur, sed magna celeritate currentes incunt foeminas,
simul & tametsi properantes fugere uxores pedi-
bus amplectuntur, non earum tamen cursum retar-
dare possunt, sed inexorabiles ad consistendum, ma-
ritos ferunt, & fugere perseverant, ij autem duobus
pedibus innitentes, non eas antè relinquunt, quàm
coitum absoluerint. Formæ pulchritudine, & magni-
tudine cornuum, & uarietate ramorum ex omnibus
feris maxime efferuntur. Elapsa cornua, ne quis eis
potiatur, in terram occultant, ab ñsdemq; inopes in
densa arbuſta ideo se abstrudunt, quòd uereantur à
suis ornamentis nuda capita feris ostendere: more
classis

classis nauium mare transnant: unus cæteros antegraditur, dux ad transmittendum: hunc alter capite innitens tergo, insequitur, & similiter ceteri deinceps subsequuntur. Cum autem primus antecedere defatigatur, ad extremum agmen recurrit, & caput in alterum, inclinans paulum à labore recreatur. Secundus recens, defatigato succedens anteit, atq; alij omnes in aliorum uicem succedentes, duces efficiuntur: pedibus tanquam remis utuntur, cornua excelsa tanquam uela uentis permittunt. Mutuo inter se odio omne serpentium ceruorumq; genus flagrat inexpiabili, serpentem ceruus longe lateq; inquirens, tandem in illius uestigia, longis flexionibus apparentia, iucundè peruenit, naribusq; ad cauernam admotis, ad pugnam pugnare nolentem ipsum, profert. Serpens extracta, in altum tollit collum, & crepitu dentium horribilis est, & acerba sibila anhelat: Contra ceruus ridenti similis euestigio inaniter pugnantem, & cerui collum & crura circumplicantem, in sexcenta frustra lacerat. In Libycis finibus magna uis serpentum, ceruum (cum solus humi stratus iacet) undiq; inuadit, & in eius pellem dentes configit, neque cerui ulla pars est, quæ non serpentibus circumfusa sit, aliæ caput mordicus premunt, aliæ collum & pectus, uentremq; distrahunt, aliæ item utrinq; circum latera uersantes instant, nonnullæ crura, aliæ dorsum depascuntur, aliæ ex inguinibus pendent hostiliter infixæ. Hic omnibus doloribus refertus, primum fugere tentat, & ru-

git, & quoquoersum se uersat, sed magna turba circumfessus, non potest elabi, sed tamen ore dilaniat infinitam & bellicosam gentem, & cornibus insequitur. Illæ uero nihil remittunt, uel ceruinis dentibus decerptæ, audacter incumbunt: Is alias dentibus dissecat, alias pedibus perdit, ac serpentum per terram permultus sanguis diffluit, earumq; membra semicomesta ad terram abiecta palpitant, aliæ laceratæ in latera magno dentium robore inhærescunt, & sola capita à reliquo corpore abscissa cerui pellem adhuc pertinaciter retinēt. Quum autem ceruus se ita affectum sentit, diuino quodam naturæ munere fluuium inquirat, unde cancellos corripit, medicinam sibi facit, confestimq; ferarum reliquiæ ex eius pelle excidunt, cicatrices autem obducuntur.

De Ceruorum cum serpentibus dissidio.

CAP.

XII.

Mirifico quodam munere naturæ ceruus serpentem funditus uincit, neque enim ipsum, tametsi hostis in latebrâ abditus effugere potest. Etenim ille naribus suis in serpentis cauernam incumbens, uehemētissime inspirat, & spiritu suo quasi amatorio quodam alliciens extrahit, inuitumq; profert, ac nimis procumbentem illam mādere ingreditur. Quod hyeme facere maxime solet. Si quis autem cerui cornua in pulueres excidat, posteaq; excisos in ignē pulueres conijciat, fumus inde nascens undiq; serpentes ne illius quidem nidorem sustinentes, fugat.

Quid

Quid agant Cerui amissis cornibus.

CAP. XIII.

IN latebras amissis cornibus sese cerui abdunt, hoc diligentius ab hostibus sibi cauentes, quòd à cornibus iam inopes cum à pristino robore, tum ab armis se nudos existiment. Cauere etiam dicuntur, ne quando in uulnera, quæ acceperint recentia, solis radiis incumbens priusquam abducantur, carnem putrefaciat.

Quo in loco cerua parit. CAP. XIII.

Secundum uias cerua parere solet, quod quidem ipsum sapienter facere uidetur, uel quòd hinnulis suis insidias à feris timeat fieri, uel quia celeritatis fiducia homines egregie contemnat. Non enim, tametsi infirmior, dubitat eos effugere posse: postea autem quàm se opimo corporis habitu affectam sentit, non amplius iuxta uias partum edit, quod iam se minus accommodatam ad currendum intelligit: at enim uel in saltibus uel conuallibus parit.

De Ceruorum moderatione. CAP. XV.

Ceruus ad uiuendum præsentibus contentus est, nec plura desiderat, imò uero hominibus temperantius multò & uentri moderatur, & cupiditates cõtinet. Nam in Hellesponto collis est, ubi cerui quorum altera diffusa est auris, sic pascuntur, illius extra fines ut nunquam progrediantur, nec enim alias pastiones desiderant, nec prata alia bonitate præstantiora

tiora concupiscunt: & uero fatis habent omni ann
tempore præsentibus uesci. Quid ad hæc homines;
quos sanè nunquam ne orbis quidem terræ explere
queat.

De Syrorum ceruis.

CAP. XVI.

IN Amano, Libano, & Carmelo Syriæ montibus,
cerui nascuntur, qui cum in Cyprum transmittere
uolunt, gregatim ad littora perueniunt, ibicq; tandiu
secundos uentos præstolantur, dum per placatissimam
quietem belle sibi flare senserint, tum fidenti
animo sese traicere mare ingressi, & ordine natant,
& uero in antecedentium tergo subsequentes capita,
reponunt, ac nimirum dux idcirco retrocedit, quia
non habet ubi nitatur, & post omnes clunibus pro-
ximi antegredientis, nitens ex labore quieti sese dat,
simul & extremum agmen ducit. In Cyprum ideo
transiunt, quòd pastionum, quæ illic amplissimæ
esse dicuntur, desiderio tenentur, & profecto adeo fe-
racem Cypri se incolere regionem testantur, de agro-
rum ut bonitate Aegyptijs non concedant. Eodem
modo Epirotici cerui in Corcyram, quæ contra Epi-
rum est mare, transeunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Cerua.

CAP.

XVII.

Cicero dicit ceruas paulo ante partum perpurgas
se se quadam herbula quæ fefelis dicitur.

Cur cer

Cur certiorum cornua renascuntur.

CAP. XVIII.

CAusam ceruis cur cornua renascuntur Democritus eam dicit, uentrem ijs calidissimum esse, & eorum uenas per uniuersum corpus pertinentes esse rarissimas, & os quod cerebrum amplectitur, membranæ instar tenuissimum & perrarum esse, indeq; ad summum capitis uerticem crassissimas atque opimas uenas exoriri: itaq; cibum & huius nutrimentum minime concoctum, à natiuo calore in totum corpus eiusq; parteis distrahi. Idemq; ait eis pinguitudinem extrinsecus circumfundi, simul & cibi uim per uenas in caput retorqueri, & reflecti, ex eo cornua permulto humore irrigata enasci. Continenter enim uicinis ad cadendum succrescentia & influenza summouent, atque expellunt priora, ac sanè exortus humor extra corpus durefcit ab aëre eum ipsum consolidante, & in corneam duritatem confirmante. Humor autem qui etiam nunc intra cutem subest mollis, & tener, partim ab exteriori refrigeratione durefcit, partim ab interiori tepore tener manet. Quocirca recens cornu enascens, & intrinsecus premsens, uetus tanquam alienum expellit, & sanè humor concrefcens, ad depellendum antiquum infirmus est, at durefcens, priora extrudere potest, quorum pleraq; interno robore extrahuntur: nonnulla arborum ramis circumplicata & feram ad cursum incitatā ui impediencia abrumpuntur: Eo pacto ues

tera excidunt, recentia ad erumpendum parata, naturæ munere proferuntur.

De Cerui cornu, & lapide serpentes fugante.

C A P.

X I X.

Ceruini cornu suffimento serpentes fugari manifestum est. Fluvius est, nomine Pontus in quo lapis inuenitur, cuius suffitu serpentes pelluntur, ac si quis aqua perfuderit, incendio conflagrat: si ardentem flabello incendere uelis, restinguitur, atque eius suffimentum odorem sulfure tetriorem emittit, in quod quidem ipsum, etiam Nicander consentit.

Quemadmodum Apri & Cerui musica capiuntur.

C A P.

XX.

TYrrhenorum sermone peruagatum est, apros, & ceruos apud eos cum retibus & canibus, ut uenandi sanè usus ferre solet, tum multo maxime musicæ adiumento capi, quod quidem ipsum quemadmodum fiat, iam porro dicam: Circumiectis retibus, & cæteris instrumentis accommodatis ad faciendas bestijs insidias, collocatis, homo ad tibiam canendi bene peritus, quoad eius fieri potest, omnem cantus contentionem remittit, & relaxat, & quidlibet ad canendū suaue præclare usurpat, & sensim pedetētimq; progrediēs in montium uertices & conualles, atq; ut breui explicem, in omnia lustra ferarū, & cubilia, tibię

cantu

cantu influuit, ac nimirū primo in eorum aures influentis soni insolētia ipsos exterret; deinde cum impotenti uoluptate aures tenentur, tum nullo negotio comprehenduntur, cantusq; suauitate permulsi, & deliniti, in eorum quæ procreauerint & domesticarum sedium obliuionem ueniunt: Etiam si feræ bestię non à locis ubi uersari assueuerunt, aberrare solent. Sic igitur Tyrrhenæ bestię paulatim tanquam suadæ illecebra ducuntur & quasi cantu præstrictæ, in laqueos sese inferunt, quibus illaqueatæ comprehenduntur. In Scythia natio quædam ferorum hominum est, qui ex feritate ceruos in eam mansuetudinem traduxit, ut in cicuribus illis tanquam equis insideat.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum Phalangium ceruis perniciosum.

CAP.

XXI.

Phalangium non minus ceruis quàm hominibus ipsis perniciosum existit, & celeriter pereunt, nisi syluestrem hederam comedant: neque ea adesa, phalangij acerbitas eis quippiam nocet. Cretenses iaculandi periti, feras captas in uerticibus montium pascentes percutiunt: eæ accepto uulnere, statim Dictanum herbam comedunt, & euestigio iacula excidūt.

De hinnulo intelligente Græcum sermonem.

CAP.

XXII.

Ptolemæus secūdus, quem etiam Philadelphum appellant, cerui hinnulum munere accepit, qui cum aleretur, sic ad Græcum sermonē assuefecerat,

u 3 ut lo

ut loquentes intelligeret, cum tamē ante hunc ipsum creditum esset, solam Indorum linguam ceruos percipere.

GYLLII ACCESSIO,

De Bubalis. CAP. XXIII.

VT magnitudine inferior bubalus est quā ceruus, lato capite præditus, similiter dama longe inferior est, tum splendidis oculis, suavi colore, alacri aspectu est: tum recti à capite cornuum rami exoriuntur, quorum mucrones retro ad tergum uersus retorquentur. Domesticam sedem mirifice amplectitur, nam si ipsum uinculis astrictum uenatores in alienum locum longinquum abduxerint, ac ibidem in pastionibus liberum & solutum reliquerint, non obliuiscitur ad consueta loca redire, neque diu patitur apud exteros ut hospes erret, neque enim solis hominibus amica patria est, sed eius desiderio etiā feræ bestiæ tenent.

De feris Capris. CAP. XXIIII.

CApræ feræ ad summos Libycorum montiū uertices commorantur, ad bouum magnitudinem accedunt, ipsarum armi & crura luxuriosis pilis diffluunt, tibijs paruis, frontibus rotundis, oculis raris, & concavis, non ualde proiectis sunt. Cornibus post primum exortum utrisq; ab alteris longe auersis, & aberrantibus, & incuruis, non enim similiter atque aliarum caprarum recta existunt, sed eatenus retorquentur, ut ad armos pertingant. Ex capris longe maxima ad salendum habilitate sunt; nam ex cacumine

in aliud

in aliud longe distans cacumen transiliunt, & tamen si
sæpe earum quæpiam, dum ex uno uertice in alte-
rum saltare contendit, ob nimiam interuallorum dis-
stantiam per prærupta saxa præceps agitur, nihil tam-
men læditur, sic est aduersus saxorum duritiem mem-
brorum resistenti firmitate, ut nec cornua frangat,
nec caput diminuatur. In summis montibus plurimas,
solertia quadam captandi caprarum generis, nimirum
uel iaculis, uel retibus, uel laqueis à doctrina artis ue-
naticæ instructi comprehendunt. Iam in patentium
camporum æquoribus quilibet uel tardus pedibus
eas, quòd ibidem non ualent ad fugiendum, capere
queat. Earum pelles & cornua aliquot commoditas
habent, nam in frigidis tempestatibus ad uim fris-
gorum atque hyemem excipiendam pastoribus & fa-
bris materiarijs pelles mirifice profunt. Cornua ad
hauriendam de præterfluentium riuorum confluen-
tibus, aut è fontibus potionem, ad depellendam si-
stim, non minori usui habentur, quàm uel calices ipsi:
tanta enim capacitate sunt, ut in bibendo respirare sit
neesse. Ab homine expoliendi bene perito cornu
politum tres mensuras capere potest. In Copto
Aegyptia urbe & magna conficiendorum aliorum
sacrorum religione Isim Aegyptij colunt, & uero eor-
dem cultu hanc ipsam uenerantur, quo aut cõiuges
aut liberi à lugentibus afficiuntur. Vbi Isis hanc reli-
gionem possidet, ibi acerrimi ad pestiferum uulnus
inferendum scorpionis maximi uersantur, qui ut percuss-

ferunt, statim interficiunt: ad quorum uitationem omne cautionis genus Aegyptij adhibent, sexcenta; machinamenta moliantur, ueruntamen lugentes ad Isidis fanum caprae feræ ex omnibus tegumentis nudæ inter scorprios humi iacentes ab horum acerbitate integræ incolumesq; permanent, ex quo fit, ut Coptitæ eius caprini generis fœminas ad diuinitatem & religionem consecrent, & religiosissime colant, easdemq; Isidi in amore & delitijs esse existiment: contra autem mares immolant.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XXXV.

Feræ caprae, sicut Oppianus inquit, nostris domesticis haud multo maiores, sed ad currendum uelociores sunt, ac si quis cornibus ipsarum ceram infundit, uitæ uiam, & spiritus meatû intercludit, quòd tenuis spiritus per media cornua ad cor ipsum profiscitur. In hoc genere mater suos pullos etiam atque etiam diligenter curat. Quam quidẽ maternam educationem filij cum pari studio compensant, & quemadmodum homines parẽtem ætate affecta infirmum alunt & laboriose patris educationi satisfaciunt, sic caprarum pulli, charos parentes senectute confectos tractant, pabulum nimirum suo ore collectum eis porrigunt, & ex fluuio haustam aquam ad potionem afferunt, ac nimirum eorum corpus horridum linguas, nitidum reddunt. Quòd si solam matrem cõprehenderit, continuò etiam suam capies teneram prolem, eam sanè existimares tanquam uerbis filios impellere

impellere ad fugam, procul talibus gemitibus orantem: fugite filij infestos uenatores, ne me miseram capti materno nomine priuate. Eos contra circum matrem errantes, diceres primum luctuosum cantum occinere, deinde humana & supplici uoce loqui: Per Iouem uenator te rogamus, per Dianam ipsam, charam matrem, libera, & nos infelices præmium suscipe: flecte tuum durum cor, uerere deorum iura, & genitoris tui senectutem. At enim cum uenatoris inexorabilem animum sentiunt, sua sponte in uincula incidunt, & cum matre capiuntur. Cicero dicit capras in Creta feras, cū essent confixæ uenenatis sagittis, herbam quærere, quæ dictamus uocaretur, quam cum gustassent, sagittas excidere è corpore dicunt.

De Dorcadibus & Cemadibus. CAP. XXXVI.

DE Libycis dorcadibus, & cemadibus animus est mihi nunc dicere. Dorcades quanquam uelocitate sunt mirabili, tamen inferiores sunt in currendo equis Libycis: earum aluus nigris uittis distinguitur, reliqui corporis color rubet, & pedes quidem eis longi sunt, cornibus caput ornatur, oculi nigri, longissimæ aures habentur, *κεμὰς* à poëtis nuncupata, turbinis instar celerrime fertur, flauis pilis spectatur, cauda est tum pilosissima, tum exalbenti, eius oculi cyaneo colore tincti uidentur, aures peraltis pilis repletæ, neque modo in terra pedum celeritatem ostendit, sed etiam cum in fluuij confluentem inciderit, unguis pedum remigans, fluctus perumpit, & uero in

lacubus natare gaudet, unde sibi pastum comparat: uirides iuncos & cyperum depascitur.

De naturali medicina, quam capræ sua sponte
nouerunt.

CAP. XXVII.

CAliginem oculorum caprinum pecus probe curare scit: Cum enim conturbatum oculum, & non probe affectum ad uidendum sentit, eum ad rubi spinam & admouet, & referandum permittit: hæc ut pupugit, pituita statim euocatur, nullaq; pupillæ læsione facta, uidendi usum recuperat. Neque sanè hominum sapientia ad faciendam sibi medicinam eget, ac potius huiuscemodi curationem homines ab ea didicisse existimantur. Anhelandi aliud quiddam plusculum habet à cæteris animalibus: Pecuarij sermones, & pastoritij eam ex auribus & naribus respirare testantur, sensuq; audiendi, ex omnibus ungula bipartita præditis animalibus, acerrimo esse. Causam quare id fiat, ignoro.

Quemadmodum capræ uitant hominis saliuã ualentem interficere Scolopendras marinas,

CAP. XXVIII.

CApræ saliuam humanam perniciosam esse noscunt, itaq; uitant, quemadmodum nos conamur quæ homini sunt perniciosa, effugere: ueruntamen sæpe imprudens sibi noxia homo haurit, at non item capras saliuã hominis latet, quæ marinas scolopendras potest interficere, postea uero quàm capra proxima

proxima est ut iuguletur, non amplius cibum attingit. Ac nimirum indignum putans se in extremo ouili pecoris agmine incedere, gregem quidem antegreditur, at ipsam hircus barbæ fiducia antecedit.

De Capris Lyciæ. CAP. XXIX.

CAllisthenes Olynthius, capras scribit in Lycia densissimis & prolississimis hirsutas esse pilos, ut muliebres crines esse uideantur, & passim tanquam oues tondere, ex eisdemq; nauium fabros rudentes contexere. Libycorum capræ ex pectore ubera appensa habent. Sardiniam pecudum optimam esse parentem, Nymphodorus scribit, caprasq; procreare, quarum pellibus pro uestimentis indigenæ utantur, tamq; mirifica ui esse, ut hyberno tempore calefaciant, æstiuo refrigerent, simulq; in ijs ipsis pellibus cubiti magnitudine pilos innasce, atq; ei qui ijs indutus fuerit, si commodum uideatur cum est frigida tempestas, pilos ad corpus conuertit, ut ab ijs caleseat: cum autem est estas, inuertit, ne calore uexetur. Non silentio præteribo Orthagoræ, is in libris, quos conscripsit de rebus Indicis, in Coytha uico sic nuncupato ab indigenis pisces capris comedendos obijci. Alexāder Myndius ait: Capras in Cimanti natas sex menses non bibere, sed tantum in mare intueri, & ore hiante illinc auras excipere. Idemq; affert Illyricas capras ungues quidem habere, sed non bifidos. Mirifica quædam etiam Theophrastus narrat, pisces Babylonæ ex fluuio egressos in arido pasce,

X 2 **Quem**

Quemadmodum ex Eryngio herba cursum

Caprae fistunt.

CAP. XXX.

Sex caprarum grege quæpiam eryngium herbam
Sore sumpherit, Plutarchus eam dicit primum, ac
deinceps reliquum caprarum gregem tandiu à pro-
grediendo sustinere, quoad de eius ore herbam pa-
stor detraxerit.

De Capris Aegyptijs.

CAP. XXXI.

CApræ Syriæ quantum aliæ nullæ lac habere di-
cuntur. At Aegyptias quinq; parere ferunt. Cau-
sam huius rei esse Nilum, cuius aquæ foecundissimæ
sunt. Itaq; pastores, quibus curæ est de augendo pe-
core, aquam ex Nilo lactis inopibus pecudibus &
infœcundis dare solent. Caspiæ Caprae & albissi-
mæ sunt, & cornibus mutilæ, & ad maximorū equo-
rum magnitudinē accedūt. Earum uilli adeo molles,
cū Milesijs lanis ut mollitudine cōparari possint, ex
ijsq; sacerdotes & Caspiorū ditissimi uestes cōficiant.

De Capra adamata à caprario.

CAP. XXXII.

IN urbe Sybari homo peradolescens, nomine Cra-
this, cuius opera in tuendū caprini pecoris munere
uersabatur, cum cupiditate libidinis flagraret, in eam
amoris caprini consuetudinem cecidit, ut si quando
ueneris rebus uti haberet necesse, cum omnium ca-
prarum formosissima uenereo cōplexu iungeretur,
eamq; ipsam in amasiæ numero locoq; duceret, do-
naq; non à caprae desiderio abhorrētia daret, hæderā
nimirū, & iuncū edendū eidē obijceret, os illi reddens
ad oscu

ad osculationē suaueolētius, sed & molles, & teneras, ut nymp̄ha mollius dormiret, herbas substerneret: quod quidē ipsū ut hircus gregis dux perspexit, riuualitate laborare, atq; interea suū occultare animū cœpit, quoad aliquādo tandem eum somnum capere deprehēdisset, tum enim omnibus reuocatis uiribus, factō in eum impetu, cerebrum diminuit. Cum eius modi factum ad indigenas permanasset, non modo ei tumulum magnificum excitarunt, sed ex eo etiam fluuiū Crathim nominarunt, infantem autem puerum ex eius cum capra consuetudine susceptum, caprina habentem crura, & faciem humanam, in deos repositum, deorumq; honore affectum fuisse, & Syluanum deum esse in sermonem hominum uenit. In beluis igitur obtrectationem & riuualitatem inesse hircus docet. Septimo post die, quā in lucem editus hircus est, coire incipit, & quanuis sterile semen emit, omnium tamen maturissimē quadrupedum ingreditur coire.

Quemadmodum utrunq; æquinoctium significat
arietis cubitus. CAP. XXXIII.

ARies sex hybernos menses in leuum latus iacēs, quietem capit: Contraq; ab æquinoctio uerno in dextrum incumbens somnum accipit, ad utrunq; igitur æquinoctium ipsam aries mutat cubandi rationem.

GYLLII ACCESSIO.

De arietibus Scytharum. CAP. XXXIII.

x 3 In

IN Scythia arietes a finis magnitudine non inferiores, & cauda tam sanè longa, & lata, ut ad triginta libras accedat: eximia formæ pulchritudine, & ad uescendum optimi sunt. Coraxorum lana tanta erat coloris pulchritudine, ut emissarius aries talento uenderetur.

De ouibus.

C A P. XXXV.

OMnium maxime animalium oues ad parendum faciles sunt: Etenim ad uerba pastoribus obediunt, & canibus obtemperant, & capras sequuntur, simul & inter se amant. Luporum insidijs minus idcirco patent, quòd non ita separatim à reliquis errant, quemadmodum singulæ capræ à gregalibus suis segregantur. Arabes dicunt, ouium greges apud se muſica plus sanè quàm cibo pingueſcere: ſale delectantur, quòd eiufmodi cibus potionis deſiderium mouet. Neque etiam ignorant, ut boreas & auſter maximo ad conceptionem adiumento ſint: atque ut boreas concipiendis maribus ſit idoneus, ſic ſceminis auſter, præclare tenent: perindeq; ut uel hac uel illa prole ſit opus dum ineuntur, aut in hunc aut in illum uentum ſpectant. Achilles ad comburendum ſocium in rogis iacentem prece obſecrationeq; humili & ſupplice uti, tum ut Iris ei uentos imploraret, & ipſe quoq; aduenientibus ſacrificium tanquam præmium polliceretur, neceſſe habuit. Neoclis filius uentos facta ſacrificatione placare Athenienſem populum docuit: oues nō item; at uero uentos adminiſtros conceptuum

conceptuum sua sponte & non appellatos & promptos habent, ad quos periti pastores eas dirigunt: Cum enim auster fiat, tunc ut foemineæ prolis numerus augeatur, ouibus arietes admittunt.

De ouibus sine felle. CAP. XXXVI.

OVes in Ponto sine felle esse dicuntur: Contrà in Naxo insula duplici felle præditas esse. Aristotelis filius Nicomachus in Budianorum regione ait, albam ouem nullam nasci, sed nigras omnes esse.

Oppianus libro secundo de uenatione, tradit, in Gortynide & rufas, & quadricornes oues esse. Ad Garamantas ouillum pecus carne & lacte alitur: Aegyptus tam abunde herbida est, ut bis anno oues ex sese pariant, bisq; tondeantur. Ctesias ait, apud Indos ouillæ caudæ latitudinem cubitalem esse. Alexander Myndius dicit in Ponto amarissimo absinthio pingues fieri. Qui ouillam lanam pexerit, atque ex ea uestem confecerit, scabiem, ut ferunt, procreabit ei, qui ea uestietur.

In gelidis locis oues fellis expertes sunt.

CAP. XXXVII.

IN regionibus perfrigidis cum niue & hyeme uehementi anni tempus infestum est, fellis expertis est ouillum pecus: Intra enim ouilia compulsum, nouo pabulo non utitur. Deinde ineunte uere, cum ad pastiones proficiscitur, felle impletur, quod ipsum Scythicis ouibus usu maxime euenire solere aiunt.

De Indicis ouibus.

CAP. XXXVIII.

X 4 **O**ues

OVes Indiæ & capras ad maximorum magnitudinem asinorum audio accedere. Quatuor factus cum plerunq; pariunt, tres uero cum minimum; Nunquam enim ibi neque ouillum pecus, neque caprinum tribus minus edit. Caudæ ouillæ longitudo ad pedes usque pertinet, Caprinæ uero in eam procedit longitudinem, ut terram contingat: Idcirco eas pastores ouibus matricibus abscindunt, quòd tum sic facilius ineantur. Tum ex earum adipe oleum exprimitur. Arietum quoq; diffecant caudas, atque adipem extrahunt. Eatonusq; deinde sectio coniunctissime committitur, cicatricis ut ne tenue quidem uestigium appareat.

De potione fluuij Crathis, quo pecora albescunt.

CAP.

XXXIX.

Confluentem candidi coloris efficientem Crathis fluuius emittit. Nam ouillum, & bubulum pecus & omnis grex quadrupes, sicut Theophrastus ait, ex eo bibens, de nigro rufoue albus fit, boues quoq; in Eubœa ferè omnes albi nascuntur. Poëtæ Eubœam bouum principatum tenere testantur.

De colore quem animalia ex uarietate fluminum mutant.

CAP.

XI.

AD diuersam potionem colorum mutationem Aoues faciunt, quod quidem ipsum ex ui & natura annium usu eis euenire eo anni tempore, cum in euntur, solet: Itaque ex albis commutatio in nigras fit, contraq; ex nigris in albas conuertuntur. Hæc autem

autem cum ad Antandrum amnem accidunt, tum ad Thraciæ fluuium, cuius nomen Thraces accolæ tibi dicent, tum uero ad Troiam Scamāder ex aqua sua potantes oues fuluas efficit, ex eo factum est, ut huic qui initio Scamander nominaretur, deinde aliud nomen aduētitiū ouium color Xanthum imposuerit.

De Arabicis ouibus.

CAP. XLI.

PRæditas esse oues Arabiæ caudis insolitis & diuersis Herodotus scribit: earum sanè duo genera ponit, unum dicit caudas maxima magnitudine habere, ut dimetienti non tribus breuiores sint cubitis, quæ si trahantur, omnino ad terram atteruntur, & exulcerantur. At pastores ad fabrilem artem instituti, plostella fabricantur, ad quæ quidem ipsa alligatæ caudæ nituntur & sustinentur, quo fit, ut à uulneratione defendantur. Alterum caudarum genus dicit esse cubitali latitudine.

Quemadmodum ad amplificandam prolem animalia excitantur.

CAP. XLII.

EX animalibus, sibi quo plus prolis nascatur, harum rerum curatores, & pastores ouium, caprarum, & equarum, genitalia tempore coitus, delibutis multo sale & nitro manibus, perfricant: unde ipsi uehementior coitus appetitio exoritur. Alij ea pipere, alij nitro perungunt, alij urticæ fructu, sunt etiam qui myrrha & nitro eadem inungant: ex ea sanè fricatione fœminæ & libidinosiores euadunt, & mares sustinent.

OVes feræ non multo quidem nostris ouibus domesticis maiores, sed certè ad currendum uelociiores, & ad pugnandum fortiores, tum retortis cornibus, tum infestis & robustis frontibus armatæ. Sæpe in syluis suillum pecus ad terram abijciunt, & prosternunt: Interdum impetu facto inter se pugnant. Neq; ubi semel pugna commissâ est, fas putant fugere, imo frontibus confertis, alterutram est necesse aut uictoriam referre, aut stratam iacere mortuam.

SEro admodum suos parentes homo cognoscere incipit, cum tamen intueri in patrem, complecti matrem, uersari cum domesticis doceatur, atque eius etiam oculis, ac animo nomen paternum crebro inculcetur, & decantatum habeat. Agni uero simul ut sunt in lucem suscepti, circum matres statim erratico saltu concurrere, & domesticum incipiunt ab alieno internoscere, neq; tamen ad huius rei notionem præcipientium opera habet uti necesse.

ORyx in syluis uersatur, feris infestissimus, colore est lacteo, excepto ore nigro: cornibus excelsis, acutis, nigris, ferrei mucronis similitudinem gerentibus armatur: tum immani est animo, & superbo: neq; enim

enim canis latratum timet, neq; apri efferuescentem feritatem, neque tauri mugitum refugit, neque Pantherarum tristem uocem, neq; ipsius leonis uehementem rugitum horret, neq; item hominum robore mouetur, ac sæpe robustum uenatorem occidit. Cum autem eiusmodi fera aut aprum, aut leonem, aut ursum uidet, statim inclinatis cornibus, in terram caput confirmat, ac inuadentis impetum manet, atq; interficit. Etenim in eius pectore facile ferarum cornua eluduntur, & celeriter suum sanguinem manantem lingua exsorbet. Interdum inter se pugnant, neq; ubi semel pugna commissa est, fas putant fugere: alterutrum necesse est uincere, aut mortuum iacere, eamq; ob causam mutuis cedibus ambo pereunt, & agrestiu quispian, aut bubulcus, aut arator in mortuos incurrēs, ad pedes stratam prædam summa cum admiratione nullo negotio consequitur.

GYLLII ACCESSIO.

De Oryge. CAP. XLVI.

ORyx cum luna exoritur, eam obtutu infesto suspicieus, clamorem tollit, idq; illius odio, non amore, eam facere ex eo liquet, quod prioribus pedibus terram effodit, & caput occultat, quod ægre illius exortum ferens, eam intueri abhorreat. Hoc idem in orientem solem facit, ac postquam ex fonte bibit, aquam puluere lutoue immisso, perturbat, ut alijs animalibus fiat inutilis, eundemq; Aegyptij dicunt eo die quum astrum oritur quod ipsi Sothen, nos Canem,

y 2 seu

seu Syrium appellamus, uocem mittere.

GYLLII ACCESSIO.

De Histrice.

CAP.

XLVII.

NON in opacis syluis quicquam horribiliore aspectu, neque infestiore existit, quàm histrix. Lupo est magnitudine paulo minor, asperis, & densis similitèr setis, atq; uarium erinaceorum genus horret. Vn guium robore, & dentium ad diffecandum præstantia confidentes sunt lupi, ursi, pardi, leones: Histrix non item, ueruntamen non à natura armis ad se tuendum destituitur.

De Cynocephalis.

CAP.

XLVIII.

POST uastam Aegypti solitudinem, quam omnem septem diebus transiri ferunt, secundū uiam quæ ad Aethiopiā pertinet, Cynoprosopi homines habitantes, ex uenatu Dorcadum & bubalorū uiuunt, nigro aspectu, capite & dētibus caninis præditi sunt, quæ eorū similitudo cum canibus effecit, ut hic ipsorum mentionē interposuerim. Vocis quidē expertes sunt, sed strident acute: infra barbā mentū possident, sic promissum, ut serpentium simile id esse uideatur: eorum manus robustis unguibus, & acutis armatur, similiterq; toto pectore, ut capite ipso hirsuti habentur, atque etiam pedum celeritate & ualent, & captu difficilia non ignorant, loca ea esse ubi aquæ existant.

De Cynocephalorum uictu.

CAP.

XLIX.

CYNOCEPHALI ex eo nomen trahunt, quòd canino præditi sunt capite, cætera membra humana habent:

bent : ferarum pellibus induuntur, & iustitiæ retinentes, ledunt neminem : Cumq; Indici sermonis intelligentes sint, tamen nihil loquuntur, sed ululant : feris na uescuntur, quam quidem quia uelocissimi sint, ideo facile comprehendunt, & captas bestias interficiunt, non tamen eas igne, sed ad assatum solem mēbratim concisas coquunt. Alunt etiam ouillum & caprinum pecus, atque lac bibunt. Lihidinosi Cynocephali, & hirci ad res uenereas ardent, hos enim cum mulieribus uenereo complexu iungi ferunt: illos libidinis furore in uirgines insanire, & uim inferre. De Cynocephalis mihi etiam illa ueniunt in mentem explicare, si esculenta testaceis inuolucris circunuestita reperiant, cuiusmodi sunt amigdala, glandes, nuces, excernunt præclare, intelligentes intima quidem esculenta esse, extima uero reiñci oportere : uini item portione uti non recusant : atque etiam carnibus uel elixis uel absis exsaturantur, & his quidem recte & suauiter apparatus, magna delectatione afficiuntur : Contra ex non accurate elixis ualde offenduntur : ueste indui mirifice gaudent, ac si eorum catulos etiam nūc per paruulos ad mulieris ubera admoueas, tanquam pueruli lac exsugunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Cynocephalo.

CAP. L.

AD lunæ rationem huiusmodi animal uarie afficitur : Cum enim luna est in coitu, mas neq; uidet, neque comedit, sed ex multo mœrore laborat,

atque sic oculos in terram deijcit, ut lunæ uicem dolere uideatur. Fœmina etiam cum similiter nō uidet, atque eodem affectu tentatur, tum eius genitale sanguine fluit, eamq; ob causam Aegyptiorum sacerdotes eos alebant, ex ijs ut lunæ ratio perspicua esset. Maxime omnium animalium eiusmodi bestiae natura iracundæ sunt. Iam cum est æquinoctium, nō modo cotidie in singulas horas duodecies meiuunt, quod ipsum etiam toties noctu factitant, uerum etiam similiter in singulas horas duodecies latrant.

De Indicis animalibus satyrorum similibus.

CAP. LI.

Finitimos Indiæ montes transmittenti, ad intimum latus densissimas conualles uideri aiunt, & Corusdam locum nominari, ubi bestiae satyrorum similitudinem formamq; gerentes, & toto corpore hirsutæ, uersantur: atque equina cauda præditæ dicuntur. Eæ cum non à uenatoribus agitantur, in opacis & spissis fyluis solent uiuere. Cum autem uenantium strepitum sentiunt, & canum latratus exaudiunt, in montium uertices incredibili celeritate recurrunt: Nam per montes iter conficere assuetæ sunt. Contra eos qui se insequuntur pugnant, de summis montibus saxa deuoluentes. Ex ijs nonnullæ, sed ægerrime tandem, aut ægrotantes, aut grauidæ comprehenduntur. Illæ quidem propter morbum; hæ uero ob grauiditatem.

FINIS LIBRI VI.

LIBER SEPTIMVS

DE VI ET NATVRA
ANIMALIVM.

De Catobleponte, apud Libycos. CAP. I.

VM multiples & uarias Africa pro-
creat bestias, tum Catobleponte sic
nuncupatum parere existimatur: tau-
ro similis spectatur, truculentus, terris
bilisq; aspectu: alta ei & densa sunt su-
percilia, oculi non perinde quidem magni ut bubuli
subijciuntur, sanguine suffusi: non directè, sed ad ter-
ram uersus intuetur: à uertice incipiens iuba, equinæ
similis, per eius frontem promittitur, quæ si usque ad
faciem pertinet, formidabiliorem eum reddit: mortis
feras depascitur herbas, ac simul ut taurino aspectu
conspexit, statim horret, & iubam erigit, ea autem in
excelsum excitata, atq; apertis labris per guttur quid-
dam uehementer acutum & horrendum emittit, ut
aër supra caput obducatur, & inficiatur: animalia au-
tem appropinquantia, quæ hoc cœlum hauriant, gra-
uiter affligantur, & uocis usum amittant, in letalesq;
conuulsiones incidant.

De Indico Manticora. CAP. II.

A Pud Indos nascitur immenso robore præditum
animal, cui Indorum lingua Manticoræ nomen
est, magnitudine maximi leonis, colore rubrum, canis

y 4 modo

modo uillosum : facie eadem prope quæ hominis : dentium triplici utrinq; ordine mucrone acutissimorum , caninis maiorum : auribus hominis similibus, nisi quòd hæ & grandiores , & uillofiores sunt, oculis cæcis , & his non dissimilibus hominis : pedibus & unguibus eisdem qui leonis : summa cauda illi Scorpionis modo terreni , aculeo plusquam cubitali armata, reliquum caudæ, utrinq; aculeis cuspidatum est, quos tanquam tela, si quis insequatur , eminus iaculatur : Aculei si quem attigerint, letales emissiones habent. Cum in anteriorem partem uersus aculeos iaculatur , caudam intorquet : sin retrouersus , aculeos emittit, tum extentissime caudam porrigit. Aculei quos iaculatur, pedali magnitudine & funis crassitudine sunt. Ctesias Indos sibi affirmasse ait , locis emissorum aculeorum alios succrescere , ut sit huius pestis perpetua successio. Humanis, ut idem assert, carnibus maxime delectatur , quocirca complureis homines interficit , nec duntaxat in singulos homines inuadit, sed plureis collectos, uel ipse solus interimit. Reliqua item animalia uincere potest. Quòd autem humanis carnibus sese complere ei suaue sit, eius nomen ostendit. Indicè enim ideo Mantichora appellatur, quòd bestia hominum conficientissima sit , ex rebus quas agit nomen trahens. Eadem est qua pernicissimi cerui corporis uelocitate eius pullos aculeatis nondum caudis armatos uenantur , caudasq; eorum ad laxum elidunt, atque crebris ictibus confringunt

gunt, ut aculeos ne postea producere queant. Vocem edunt proxime accedentem ad fistulæ sonum, tubæq; concentum. Ctesias apud Persas hoc animal se uidisse testatur, ex India regi Persarum muneri missum.

De Monocerote, ab Indis nuncupato Cartazono.

CAP.

III.

Montes esse dicuntur in intimis regionibus Indiae, ad quos difficulter eatur, ubi quæ apud nos bestia domestica sunt, feras aiunt esse, ut oves, capras, boues, & per se, & sua sponte errare: & canes ferros, ab omni cura pastoritia exsolutos esse: earum quidem ferarum innumerabilitatem infinitatemq; & historicorum & Indorum sermones testantur: inter quos Brachmanes numerandi, qui hoc idem sentiunt: in his Monocerotem, quem uocant Cartazonon, numerant: eumq; magnitudine ad confirmatæ ætatis equum accedere dicunt, iubaq; & pilis fuluum esse: pedum bonitate, & totius corporis celeritate excellere, atque similiter ut elephantos pedum digitis indiuisis esse: apri caudam habere, inter supercilia cornu uno, eodemq; nigro, non leui quidem, sed uersuras quasdam naturales habenti, atq; in acutissimum mucronem desinente ornatum existere: omniumq; maxime animalium obsonam uocem & contentam mittere: & ad alias quidem bestias ad se accedentes mansuescere, cum uero gregalibus suis pugnare. Neque modò cum maribus naturali quadam contentione

dissidere, sed cōtra etiam fœminas certare, pugnamq; usq; ad mortem ingrauescere. Nam & maximo robore præditus, & inexpugnabili cornu armatus est: desertissimas regiones persequitur, simul & solitarius errat. Coitus tempore ad fœminā mansuetè assuescit, & gregalis fit: Cum hoc tempus trāsierit, & uentrem fœmina ferre cœperit, rursus efferatur, & solus uagatur. Præfiorū regi illius pullos etiā nunc teneros aiunt deportari, eosdemq; festis diebus ad pugnā cōmitti, ad robur ostendendum: Nam integræ ætatis & perfectæ nullum unquā quisquā meminit captum fuisse.

De Chamæleonte.

CAP. IIII.

Chamæleon Indiæ animal, non uno atq; eodem colore spectatur, sed & sese furtim subducit, & uidentium oculos ueluti perstringit: Nam nigro colore si eum offendis, mutat se ipse, & aliud coloris genus instituit, ac se cito in uiriditatem inuertit, & quasi mutatione uestium facta, alius rursus uisus album colorem, tanquam aliam personam histrio, sic induit, naturam ementitam: sed etsi non ueneficijs, ueluti Medæa quædam, aut Circe illitus est: tamen præstigijs potens, uidentium oculis eludere solet. Alexander Myndius dolore & molestia cibi inopia, à Chamæleonte ad hunc modum serpentem affici ait: Mordicus scilicet illum bene latam festucam & ualidam tenentem, sub eaq; perinde se ut sub clypeo uersantem contra hostem serpentē uenire: Serpentem uero quia festucæ latitudinem circumplecti non possit, Chamæleontem

leontem dentibus configere non posse: itaq; hunc ab ipsa confici, exediq; nequire; membra enim ut illius reliqua serpens mordeat, non tamē ea in ipsius carnē penetrare potest, tanta nimirum pellis firmitate & robore existit, nihil ut prorsus serpentis morsus sentiat.

De Tharando,

CAP. V.

Ruborem, pallorem, liuorem, homini & bestijs cutem mollem habētibus, & minime uillosis, accidere, nihil mirum: Tharando uero animali, cui est tergus impenetrabile, & uillus urforū magnitudine, admirabile uideri debet: seipsum enim cum uillis suis hic uertit, milleq; colorum species cum summo uidentium stupore reddit. Scythicum animal est, dorso & magnitudine tauro simile, eius coriū ne spiculo quidem penetrari potest.

GYLLII ACCESSIO.

De Vris.

CAP. VI.

Vri, magnitudine paulò elephātis inferiores, taurorum speciem similitudinēq; gerunt, magno robore, & magna uelocitate sunt, ut nullum animal, neq; hominem, neq; feram non assequantur. Hos studiose foueis captos interficiunt. Assuescere ad homines, & mansuescere, ne paruuli quidē excepti possunt. Amplitudo cornuū & figura (sicut Cæsar ait) & species multum à nostrorū boum cornibus differt. Hæc studiose conquisita argento Germani olim circūcludebant, atq; in amplissimis epulis pro poculis utebantur. Hoc se labore durabant adolēscētes, atque

hoc genere uenationis exercebant. Et qui plurimos ex his interfecissent, relatis in publicū cornibus, quæ essent testimonio, magnam laudem ferebant.

GYLLII ACCESSIO.

De Halce Celtica bestia. CAP. VII.

Halæ eadem sunt figura qua capræ, eadem uarietate pellium, sed magnitudine paulo antecedunt, mutilos cornibus Cæsar esse dicit. Pausanias in supercilijs cornua habere mares testatur, fœminas contrà omnino carere. Harū crura nodis articulisq; carent, neq; cū dant se quieti procumbūt, neq; si quo afflictæ calu conciderunt, erigere sese, aut subleuare possunt. Arboribus p cubilibus utūtur, ad eas enim reclinatæ somnū capiūt, quas impressione uestigiorū cum uenatores animaduenterūt quo se recipere solite fuerint, omnes aut à radicibus subruūt, aut succidunt arbores tantum ut summa species earum stantiū relinquantur, huc cū se cōsuetudine inclinauerūt, infirmas arbores pondere affligunt, atq; unà ipsæ concidunt. Pausanias item scribit, cerui, & cameli mediā speciem similitudinemq; gerere, & solā ex omnibus feris inuestigari & uideri ideo non posse, quòd quàm sagacissimè hominē uel longinquo interuallo, odorari ferat, atq; in cauernas & speluncas in magnā altitudinē depressas abdat: itaq; uenatores locum mille stadiorū circūcludunt & cōprehendunt, quòd si intra ambitū illū nō delitescat, nulla alia machina cōprehendi pōt.

De Monope Pæonico. CAP. VIII.

Pæoni

Pæonicum animal, quod Monopem Pæones nominant, piloso tauro magnitudine simile. Cum ab insequētibus urgetur, præ uexatione acre & igneū reddit stercus, quod quidem ipsum si in uenatorum quempiam inciderit, mortem affert.

De Pœphagis animalibus Indiæ pulcherrimam
caudam habentibus.

C A P. IX.

Indicum animal Pœphagus, duplo quàm equus maior, spississima cauda, & nigerrima præditus est: humani pili subtilitatem eius setæ uincunt. Permagis eas idcirco Indiæ mulieres æstimant, quòd eis ipsis crines suos pulcherrime implicent & deuinciant. Ad bina cubita singulæ ipsius setæ longitudine procedunt: ex una radice triginta simul exoriuntur. Omnium animalium timidissimus est, nam si à quopiam se inspectum sentit, euestigio quanta potest maxima celeritate sese in fugam properat conijcere, in quam magis studiose quàm celeriter se impellit, ac si cum insequentibus canibus & equis ad currendum promptissimis urgetur, intelligat se appropinquare ut comprehendatur, prius occultata cauda contra stans, uenatores intuetur, simul & ex magno timore colligit se, & quadam fiducia nititur, neque enim iam cauda abdita se ullius precij putat amplius uisum iri, quòd præclare scit in causa caudam esse quamobrem tantopere appetatur. Veruntamen interea quispiam præstanti telo illum ferit, & ab occiso caudam præmium prædæ abscindit, & pelle, quæ utilis est, ex toto corpore

z 3 detracta

detracta, cadauer abijcit, quòd eiusmodi carni-
um usum nullum Indi habent.

De animali Cepo nuncupato.

CAP. X.

TErrenum quoddam animal Pythagoras scribit
secundū mare rubrum procreari, & Cepum, hoc
est hortum, appositè iccirco nominari, quòd tanquā
hortus varijs coloribus distinguatur. Cum est con-
firmata ætate, pari magnitudine est cum Erythrien-
sibus canibus. Iam porro huius colorum uarietatem,
sicut ille scribit, animus nobis est explicare. Eius ca-
put & posticæ partes ad caudam usque prorsus ual-
de igneo colore sunt, tum aurei quidam pili dissemi-
nati spectantur, tum album rostrum, inde ad collum
aureæ uittæ pertinent: Colli inferiores partes ad pe-
ctus, & anteriores pedes omnino albi: mammæ duæ
manum implentes cæruleo colore uisuntur: uenter
candidus: pedes posteriores nigri sunt, rostri forma
Cynocephalo recte comparari potest.

De feris animalibus Samijs.

CAP. XI.

EVphorion in commentarijs scriptum reliquit, Sa-
mum cum olim desertissimam fuisset, tum in ea be-
stias feras, maxima magnitudine, nomine Neades
fuisse, quarum sola uoce terra discederet: Indeçq; pro-
fectum esse id prouerbium, quod uulgò Samij dicunt,
Maius in Neadum. Idemçq; affert, earum ossa maxi-
ma uel sua ætate extitisse.

GYLLII ACCESSIO.

De Subo.

CAP. XII.

Subus

SVbus ruffo colore, & robustis cornibus geminis
 Sarmatus, in utraq; sede uiuit. Cum in mari natat,
 cum permultus piscium grex consequens osculatur,
 quòd ex illius cōspectu summa uoluptate afficiatur:
 sed præcipuo quodam studio circum ipsum uersan-
 tur Pagri, Oculatæ, Acus, Mulli, Astaci. Id autem ha-
 bet admirationem, quòd feræ bestię alieni generis
 amore teneantur. Attagenes enim ceruorum, & Per-
 dices damarum, Otides equorum, Psitaci luporū stu-
 dio flagrant. O uehemens amoris numen, quāta uis
 tua, quantum cogitas, quantum imperas, sola terra-
 rum tuis sagittis commouentur extra fines. Longè
 lateq; mare uagabatur, at tuo nutu ac ditione suo al-
 uo se continet: ascēdisti in cœlum, nouit te magnus
 olympus. Timent te omnia cœlestia & terrena, & mi-
 seræ gentes mortuorum: quæ etsi (sicut poëtæ perhi-
 bent) Lethei hausta aqua omnem dolorem fugarunt,
 te tamen adhuc horrent: tibi Sol, & Iouis fulmina ces-
 dunt, & diuersæ feræ coniunguntur. Attagenes in
 ceruorum dorso saliuunt, in damarum item Perdices
 alas explicantes se refrigerant, Otides circum pedes
 equorum cōcursant, Sargi ad conspectum caprarum
 accedunt, circum Subum omne piscium genus errare
 gaudet, atque ordine iter faciens, à tergo dextra & si-
 nistra eidem comitatur: sed scelestus ille externam
 amicitiam contemnens, marinos socios exedit & con-
 ficit. Hi uero tametsi ob oculos uersantem mortem
 uident, tamen interfectorem suum neque oderunt,

neque relinquunt. Sed scelerate Sube & fraudulente, non impune innocenteis pisces occideris, nam ipsi tibi perniciem piscatores molientur.

De Sphinge.

CAP. XIII.

Sphingem alatum tum pingunt, tum fingunt omnes. Qui in ea arte quæ actionem manuum habet cum actione coniunctam operam ponunt. Sphingem Aegyptij qui sculpturam exercent, & Thebanæ fabulæ duplici natura conformantes, biforem conantur nobis repræsentare, ipsum ex corpore uirginis & leonis cum grauitate & compositione architectantes. Sed hæc in fabulas reijcienda, nos animalium naturas perfequamur.

Quemadmodum Ichneumo utriusq; sexus est particeps & aspidi & crocodilo hostis. CAP. XIII.

Ichneumoni utriusq; sexus participi à natura tributum est, ut & suo semine grauiditatem & partum alijs afferat, & ipse quoq; uentrem ferat, & ex sese pariat, qui in pugna quam inter se pugnant uicti fuerint, ea bellicæ offensionis nota inuruntur, ut & in uiliorem sexum censeantur, & muliebria patiantur. Contrà, ij qui ex bello superiores euaserunt, uictos subigunt, & simul suo semine implent; at uicti ex ea male à se pugnata pugna, hoc præmio afficiuntur, ut & partus dolores sufferant, & ex patribus qui iam ante fuissent, matres reddantur. Cum homini infestissimis bestijs aspide & crocodilo inimicitias gerunt. Latonæ & Lucinæ sacri esse existimantur. Apud Aegyptios Hera-
cleopolitas

cleopolitas uenerationem & religionem possidere feruntur.

GYLLII ACCESSIO.

De Ichneumone. CAP. XV.

Ichneumo ut paruus sit, cum certe magnis prudentia & robore animi bestijs conferendus est: nam solerti machinatione duas bestias maxime feras aspidem & crocodilum interficit. Cum enim hic humi iacet stratus, illius autem immenso rictu os patulum est, tum is dolosa consilia de illius pernicie iniens, limitis oculis tandiu eum obseruat, quoad arcto oppressum somno intuetur: tum confestim singulari animi fiducia mortis portam intrat, & per latum guttur in aluum delabitur: Crocodilus uero inexpectatum malum in uentre sentiens, somno soluitur, & incitato cursu furibundus & consilij inops, longe lateq; uagatur, modò in imam fluuij sedem se demergit, modò magnum acerbitalis uirus anhelans, sese ad terram abijcit: at non ideo Ichneumo quicquam læditur, sed magis ad uiscera inhærescens, suaui expletur cibo, ac nimirū exsaturatus, iam exinanito crocodili uentre, exsilit foras. O incredibili robore animi septum Ichneumonem, quid te, qui tam immane & mortiferū hiatum subire audeas, audacius dicemus? Iam porrò aspidem ijs artibus expugnat, totus præter oculos & caudam arena obrutus, aspidem expectat, ac cum hanc ignem spirantem animaduertit, statim caudæ girum agens, immanem feram prouocat:

A ca au

ea autem capite elato & exerto dente, frustra pugnare aggreditur : nam Ichneumonem nihil metus tardat ad excipiendam pugnam, imo uero ipsam mordicus premens utrinque se in orbem contrahentem laccerat, & mortiferum uenenum ore eicientem conficit, & occidit. Hunc alij caniculo dicunt similem esse, alij mustellæ. Ideoque hac ætate quod murinam speciem similitudinemque gerit, uulgò murem Indicum uocant.

De Ichneumone & Aspide. CAP. XVI.

Agyptiarum pugna ferarum eiusmodi est Aspidis & Ichneumonis: Hic non inconsultè ac temerè in bellum descendit, neque illa trepidantius timidiusque certamen init. Ille tanquam uir omnibus armis septus in luto uolutatur, ac agglutinati luti operimento obducitur, sicque postea iustis armis se tectum arbitratus, in certamen uenit: si lutum desit, aqua se alluens, seque in altum madidumque sabulum abiiciens, ex improuisis rebus ac fortuitis, arma ad tuitionem sui ingeniose comparat, continuoque cum capitali aduersario depugnat: summas autem nares suas, teneras, ac ualde aspidis morsui opportunas, suæ caudæ flexu septus, tuetur: si eas aspis assequi possit, hostem debellauit: sin minus affecutus fuerit, frustra dentes contra lutum exercet. Contra autem Ichneumo illi anteuertens, si ex inopinato fauces comprehenderit, illam strangulat. Quocirca tota uictoria cum sit posita

sita in anticipatione, uictor existit, qui morsibus alterum præuerterit. Crocodilorum fœcunditati salutariter natura obsistit, nam oua quæ ex sese Crocodili secundum flumina parere solent, inquit Ichneumo, ac perdit, & quod magnam admirationem habet, nec oua comedit, nec ad suam, sed ad hominũ utilitatem naturæ instinctu conerit.

De Simia,

CAP.

XVII.

Simia actuosum animal, & ad omnia imitanda habile: Omne quod corpore agitur, si doceatur, præclare discit, & id ipsum actione repræsentat: ac si saltare doceatur, saltationem assequitur: Si ad tibiam canere, canit. Ego aurigæ munus obire uidi, habenas nimirum uel abducendi, uel remittendi, & flagello simul utendi: breui si quis ad alia quæpiam instituat, non fallit docentem: adeo uarium natura animal est, & multiplex, ut ad omnem actionem sese uerset. Cum cæteris in rebus omnium bestiarum simia peruersissima est, tum peruersior in ijs, in quibus hominem imitari conatur: Cum enim nutricem ex eminenti loco perspexisset puerum infantem in pelui lauare, & fascias in orbem contrahere, & in arctum ad aquæ expressionem contorquere, atque quo reliquisset loco puerum obseruasset, simul & circa eum ipsum à custodibus magnam introspexisset solitudinem, fenestella quæ tum pateret in domum intrauit ad puerum, quem similiter ut factitari à nu-

trice uiderat, ex lecto sublatum integumentis nudauit, & aquam, succensis carbonibus, calescentem, in miserum infantem infudit, atq; interfecit.

De Simia & Fele,

CAP.

XVIII.

CVM Feles simiam in Aegypto insequerentur, hæc autem omni neruulorum contentione in fugam se impellens, rectà conscendisset in arborem, atque illi ad eandem arborem ascendissent, (ad corticem enim inhærentes sursum correpere sciunt) hæc sanè ut sola à pluribus circumuenta ex arboris trunco ad ramorum cacumina se uertens diu multumq; ex ijs extremis pependit: Illi tum quòd eò accedere non quirent, ad aliam se conuerterunt uenationem. Hæc autem ipsa studiose & diligenter se ex periculo seruauit, nec cuiquam aliq, quàm sibimetipsi, salutis præmium debuit.

De Simijs Prasiõrum Indiæ.

CAP.

XIX.

IN Prasijs Indijs simiarum genus esse ferunt, humanis sensibus, & magnitudine Hircanorum canum: tum earum comam etsi naturalem, artificio tam ueritatis imperito elaboratam uideri, tum barbaram ipsarum speciem satyricæ similitudinemq; gerere, caudamq; leoninæ similem spectari: reliquo corpore albas, capite & extrema cauda flauas esse. Neq; uero quòd uiuendi ratione & genere ipso syluestres sint (montanis enim rebus & agrestibus pascuntur) propterea

propterea feras esse, imo natura cicures, ad suburbium Latagis urbis frequentes proficiscuntur, quibus cotam oryzam rex comedendam obijcit, ac quotidie cibaria eis projiciuntur: expletæ in domesticas sedes cum magna moderatione redire, neq; obuium quicquam lædere dicuntur.

De Prasianis Simijs.

CAP. XX.

IN Prasiana Indorum regione Megasthenes simias scribit, maximis canibus non inferiores esse magnitudine, quinque cubitorum caudam habere, tum ex earum fronte comas propendere, easdemq; barbam promittere: tum facie alba esse, & uero corpus nigrum spectari, neque malitia cæteris simijs ingenita, sed mansuetudine & humanitate imbutas esse.

De Simijs Indicis,

CAP. XXI.

IN India, Clitarchus tradit, simiarum genus uarium & multiplex oriri, tantamq; earum in montibus multitudinem esse, ut uel Alexandrum magnis copijs septum ex frequentes perterrefecerint, quod arbitretur se sibi insidiantem exercitum uidere. Nam cum Alexandro se ostenderunt casu, excelso & recto corpore erant, non capiuntur retibus, neque sagacium canum uenandi solertia præditorum: sed cum sit animal saltationis audidum, saltare cupit: si item quempiam uiderit calceos induentem, imitatur: & si quem uiderit oculos pingentem, aut lauandem, hoc idem facere studet: itaque pro his ex plumbo factos graues calceos proponunt, & laqueos subiiciunt, ut pes quis

A 3 dem

dem ingredi possit, & interim firmo uinculo retineri. Itemq; uisco decipiuntur, nam illis uidentibus Indus pelues aqua plenas in earum cōspectu ponit, ex eaq; oculos oblini, ac mox uiscum pro aqua reponit: illæ aspicientes (ut sunt ad omnia imitanda aptæ) contínuò descendunt, oculosq; & ora ipsi similiter uisco oblinunt, itaque postea facillime capiuntur.

De Simijs.

CAP. XXII.

TYgres domitos, cicures pantheras, oryges quadricornes, columbas, quas negant mansuefieri posse, ad suum regem Indi afferunt: tum generosos canes, de quibus suprâ scripsi: tum simias nonnullas albas, alias nigras, nam rufas ideo in urbes non adducunt, quòd ueneris libidine inflâmatae, in muliebrem sexum furentes sint: ac si quando deprehendunt, eas tanquam adulteros odio persequentes, interficiunt.

GYLLII ACCESSIO.

CAP. XXIII.

VT Elephante uini potione obliuiscitur fortitudinis, sic Simia hausto uino, fraudis immemor, non est ad capiendum difficilis. Cum ex sese binos foetus parere soleat, non æqualem tamen utrisq; impartitur amorem: sed alterum amat, alterum odit. Præmitto plura dicere de tam turpi bestia, quis enim non doleat, quum uidet tam turpiter assimulatam hominis faciem, tristem, fraudulentam?

GYLLII ACCESSIO.

De Cercopithecis.

CAP. XXIIII.

De

DE bonis uiris nostræ ætatis accepi, Cercopithecus magnum detrimentum agricolis Calecuthensibus afferre, quòd in arbores conscendentes, liquorum ex quo uinum illi conficiunt, effundant, uasacis, quibus liquor excipitur, euertant. Cercopithecic crocodilos intueri tantopere perhorrent, ut ne longinquum quidem crocodilinæ pellis conspectum ferre possint: ac nimirum potius per ignes & aquas effugiant. Quod quidem ipsum cum experirer, & ex altissima fenestella conditum crocodilum his longo intervallo distantibus ostenderem, cum clamore, & alui deiectione, & tremore, & si uinculis constricti tenebantur, per obiectos ignes & aquas euadere furenter conabantur.

GYLLII ACCESSIO.

De Simiulpa.

CAP. XXV.

Il qui nostra memoria Payram regionem Iustrarunt, bestiam dicunt se uidisse quadrupedem, ex anteriore parte uulpem, ex posteriore simiam: præterquam quòd humanis pedibus sit, & noctuæ auribus, & subter communem uentrem, instar marsupij alium uentrem gerat, in quem tam diu eius catuli occultantur, dum tutò exire, & sine parentis tuitione cibaria inquirere possunt, ac nimirum non ex eo receptaculo prodeunt, nisi cum lac sugunt.

De Vulpe & Vespa.

CAP. XXVI.

VVlipes in exuperantiam infinitæ tum malitiæ, tum fraudis progreditur, nihil ut non & malitiosus

A 4 se, &

se, & dolose agat: Cum enim uesparium refertum esse animaduertit, retrorsum eò accedit, atque tota à uesperto auersa, ab aculeorum sanè uulneribus declinās in cellas uesparias immissa, hirsuta cauda, eademq; bene prolixa, uespas concutit. Cum autem uesparum circumuestitam spissis pilis caudam impetentium referta est, tum eam ipsam uel ad arborem, uel ad parietem ad maceriemue allidit: Itaque multa caudæ attritione his extinctis, in reliquas inuadit, perindeq; eas ut primas interimit: Iamq; reliquas cæteras ab aculeis intelligens inopes esse, os in uesparium abijciens, id ipsum uorat.

De Vulpis insidijs.

CAP. XXVII.

Vulpem bestiam improbam poëtæ & fraudulentam appellare solent. Sedet improbus Erinaceus terrestris & insidiosus, nam ut uulpem is uel audiuerit, uel uiderit, os contrahit, pedesq; comprimit, & se totum in globosam formam concludit: Illa autem cū hunc sic in arctum constrictum comprehendere non quit, in eius os urinam reddit: hic uel ex contractione, uel ex uulpis fraude spiritu intercluso suffocatur.

Quemadmodum uulpes insidias parat Erinaceis,
Otidibus, & piscibus,

CAP. XXVIII.

Vulpes fraudulentum animal, insidias hoc pacto in Erinaceos terrenos molitur, ut cū eos rectos, quòd à morfu uulpinum impetum spinis prohibent, expugnare non queat, ipsos summa cautione oris leniter & caute primum euertens, supinos constituat, deinde

deinde & laceret, & qui antea essent formidabiles, exdat, conficiatq;. In ponto sic Otidas uenatur, ut & sese auertens, & in terram abijciens, tanquam auis cololum, sic caudam extendat: æ autem hac insidiarum instructione seductæ, ad illam, tanquam ad suam gregalem accedunt, illa uero se uertens nullo negotio capiatur. Tum uero secundum fluuiorum ripas gradiens, paruulos pisciculos callide exceptat, nam caudam in aquam derijcit, in quam ij innantes densis pilis comprehenduntur, quod quidem ipsum uulpes sentiens, caudam ex aqua remouet, & repente se in aridum subducens eam excutit, pisciculi excidunt, atq; ab ea deuorantur. Thraces quando congelantes fluuij periculose transeuntur, uulpis indicio, & periclitatione percipiunt: nam si glaciem resistentem, & nihil cedentem transmiserit, eius uestigia fidenter persequuntur. Ad hunc modum transmissionem non esse periculosam hæc experitur, ut ad glaciem aurem admo-ueat, ac si intra non subsonare atq; subterlabi fluctus sentit, libenter se consistenti glaciæ credens, prima transmittit: sin aliter, nequaquam transit.

Quemadmodum à uulpibus lepores captantur.

C A P.

X X I X.

Lepores interdum à uulpibus non tantum cursu, sed etiam magis arte comprehenduntur. Captio se enim circumuenire, inducere uulpes probe nouit: Cum enim noctu in leporis uestigium inciderit, & sensum ex eo perceperit, animam continens, spiritumq;

B

com

comprimens, sensim & pedetentim usq; eo uestigijs
 leporis insistit, quoad in ipso cubili eum deprehens
 dens, tanquam de insidijs securum animi & insperan
 tem capere aggreditur. At enim non hic dissoluto &
 ignauiter remisso animo, sed suspenso & sollicito so
 mnum capit, simul ac primum uulpem aduentantem
 sensu comprehenderit, de cubili exsilit, properans fu
 gam capere, & cursum ad summam celeritatem facit:
 uulpes item uestigijs eum insequens ingreditur cur
 rere: uerum longam uiam ubi hic confecerit, ut qui
 iam longinquo abscessu contra uulpem superior fa
 ctus sit, sub dumeta, aliãue fruteta densiora subiens,
 ex longo cursu, libẽti animo & prolixo se quieti dat:
 at uulpes euestigio insequẽs, ei non concedit ex fuga
 ut consistat, & laboris requietem habeat, sed ad alterũ
 cursum ex quiete eum excitat, & agitat: postea uero
 quã incitato cursu is permultũ uiaẽ procedens, iti
 nera non minora quã prius fugerit, rursus uehemẽs
 ter quietem cupit capere: Illa uero frutetum quo se is
 cõiecerit urget, ac radicitus excutiẽs, ab assiduo cursu
 non sinit conuiescere: itaque is iterum excurrit, illa
 quoq; non se ad insequendũ tardans, currere insistit,
 cum autem continenter ex alio alius cursus hunc uigi
 lijs diu multumq; fatigatum exceperit, currendo fess
 sus, & laboribus succumbit, & longius procedere de
 sistit: ipsa uero consecuta, eum ipsum non sanẽ cursu,
 sed longinquitate temporis, & captiosa inuestigatio
 ne comprehẽdit. Iam porro foetus suos quum in plu
 reis

reis locos lepus dispergit, hoc pacto arbitrans à rapinis tutiores esse, tum summo in eos amore flagrat, neq; à uenaticis modò insidijs de se timet, uerū etiam uulpium incursiones perhorrescit, nec minus auium impetus extimescit, sed & coruorum, & aquilarum uocem multo maxime metuit, atque horret; & sanè quidem cum his auibus nulla pace coniungitur, sed sese abstrudit in dumeta, in aliàue fruteta, aut cespites, aut cum necessitate urgetur, in quoduis aliud latibulum se occultat.

De uulpibus Caspijs.

CAP. XXX.

A Myntas in mansionibus, quas sic inscripsit, eam ait Caspiarum uulpium esse multitudinem, ut non modò agrestia stabula adeant, sed urbes quoq; ingrediantur: nihil tamen nocētes, neq; rapientes, sed ita cicures Caspijs tanquàm caniculæ adulantur.

GYLLII ACCESSIO.

De Vulpis fraude.

CAP. XXXI.

Intimas cauernas, quæ multos habeāt exitus, procul inter se distātes incolit, ne circum exitum unum positis uenatorum insidijs comprehendatur. In omnes hostes suos infestissima est: neq; modò contra canes, sed & cum feris robustioribus, & cum uenatoribus molitur pugnare. Neq; solis bestijs terrenis, sed etiam aquatilibus, & uolatilibus mille insidias comparat. Cum auium greges subuolātes uidet, humistrata iacet, simul & oculos claudit, & animam continet, & prorsus extinctæ speciem similitudinemq;

B 2 gerit,

gerit. Cum autem eam sic ad terram abiectam aues despiciunt, mortuam arbitantes, gregatim delabuntur, in eaq; selsitantes ludunt: at uulpes eas ad rostrum appropinquantes ore hiantē atq; imminente, deuorat.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum glaciū indicem Thraces habent uulpem. CAP. XXXII.

Thraces congelatum flumen molientes transmittere, uulpem, Plutarchi testimonio, præmittunt, glaciū indicem, quantum firmitatis habeat: ea enim pedetentim & moderate gradiens, aurem admouet: ac si ex strepitu confluentem non multo infra ferri sentit, statim cōiectura assequitur, frigoribus fluuium non bene penitus congelasse, sed tenuem & infirmam glaciem existere, itaq; regreditur: sin subterlabens aqua non admurmurationem facit, confidenter transit. Quod quidem ipsum non acrem bestię sensum dicimus esse: sed ex sensu ratiocinationem. Sic enim uulpes colligit, ipsum strepere motu præditum est, quòd autem motum habet non gelu constringitur. Itemq;: Quod aquæ non glaciatur liquidum est, quod autem liquidum, facile concedit.

De Lepore. CAP. XXXIII.

De Lepore mihi hæc in mentem hoc loco ueniunt explicare. Non eum sanè prius sub solitum cubile subire, & succedere, quàm modò ingrediens, modò

modò egrediens sua conturbarit uestigia : ut ne ea struentibus sibi insidias appareant, naturali quadam sagacitate homines astute decipiēs. Quædam propria ei à natura ingenerata sunt : Palpebris patentibus somnum capit, eius annos indicant foramina quædam, nam quot sunt illi corporis cauernæ, totidem annos ætatis agit : uno & eodem tempore quædam in utero inchoata & imperfecta fert, quædam parturit, quædam modò peperit.

Quemadmodum mas Lepus parit.

CAP. XXXIIII.

DE uiro rei uenatoriæ bene perito, & cætera quã bono, & à mēdacj's alieno, auditione accepi, mares Lepores uno eodemq; tempore tum alios implere, tum ex sese parere, tum nutrire, nempe qui sint utriusq; sexus participes. Idemq; testabatur aliquando duos, aliquando tres parere. Huc etiam addebat, marem semimortuum captum fuisse, ipsum autem prægnantem fuisse, atq; in dissecti utero tres lepusculos repertos fuisse, eos primum extractos immobiles fuisse, deinde à sole intepescentes, reuixisse, & eorum quendam postea respexisse, celeriterq; & linguã porrexisse, & cibi desiderio os aperuisse: itaq; lac ei admodum fuisse, & paulatim alitum fuisse.

Tempora & uentos Lepus cognoscit.

CAP. XXXV.

Rationem tum uentorum, tum temporum lepus planè scit. Hyeme apricis locis cubilia idcirco in

format, atque imprimit, quòd apricationem uehemēter appetit: frigus hostilem in modum declinat, æstate uero, altioris sedis studio captus ad aquilonem cubitat. Temporum commutationes nares ei indicant. Non oculos claudit cum somnum capit, imo uero cum reliqua membra somnum accipiunt, interea tamen oculi uident. In passionibus tum nocturnis tum longinquis pabulū inquirat, siue quòd fortè peregrini cibi desiderio tenetur, siue etiam quātum equidem intelligo, ut se exerceat, & pedum celeritatem firmet. Viam retrouersus pertinentem cupide amplexatur, consuetam sedem omnibus locis antefert, eoꝛū non parum sæpe capitur, quòd assuetum cubile relinquere non possit.

De Leporum uelocitate montanorum &

campestrium.

CAP. XXXVI.

Lepus quem canes & equi insectantur, si campestris sit, celeriore & concitatore cursu, quam montanus uiam conficit, propter corporis exiguitatem, & tenuitatem. Cum enim gracili habitu sit, ipsum celeritate præstare uero proximum est. Primum igitur ex terra exsiliens saltu fertur, & per dumeta aliaue densiora uirgulta expeditus perlabitur. Tum uero sicubi herbæ sint altæ & frequentes, ex eis facile sese explicat, atque elabitur: ac quemadmodum leonibus caudæ ad excitandas uires magno adiumento esse dicuntur, sic huic aures roboris numina, & uexilla, & cursus incitamenta existunt; fugiens eas ad tergum re-
torquet

torquet, sicq; ipsis tanquam stimulis torporē & ignauiam, ne à currendo retardetur, concitat. Iam porro cursum nec unum, nec rectà tenet, sed & huc illuc se uersat, & uero de recto cursu defleçit, ut exerceat canes, & circūueniat ad id quidem diuerticulum, quo uult iter conuertere: de auribus alterutrā intorquet, atque infleçit, eaq; quasi moderatrice cursum dirigit. Neque uero improuide uno eodemq; tempore omnes suarum uirium neruulos contendit, sed & impetum insequentis obseruat, & si ad insequendum tardus & segnis sit, non omnem suam celeritatem profundit: Sed duntaxat canes antegredi maturans, sese integrum seruat, & uiribus suis moderatur, ne omnē suam currendi facultatem urgens, ex incitato cursu uiribus deficiat. Penitus enim cognoscit se ad cursum longe multumq; antecellere, & uidet impensius laborare non esse necesse. Quòd si pedum celeritate canis ad conficiendum interpollet, tum omnibus reuocatis uiribus lepus quanto maximo potest cursu fertur. Cum autem longe multumq; canibus auerterit, & longo sanè interuallo uenatores atque equos reliquerit, tum sanè in aliquem tumulum ascēdit, & in posteriores pedes sese erigens, tanquam ex aliqua specula, & insectantium certamen prospicit, & quantum equidem existimo, eos ut debiliores ridet. Post ex eo loco intuens, se omnia superiora habere, is nimirum quietem & tranquillitatem adeptus, ex lassitudine grate & libenter dormit. Montium incolæ nō

tam ueloces, quàm qui in planicie uersantur, nisi quãdo sub montem subiectos habent tractus in planiciem explicatos, quò ex montibus decurrant: unde fit, ut tametsi montes incolant, tamen in campis exercentur, unde sæpe campani homines eos excitant, atque insequuntur. Cum autem proximi sunt ut capiuntur, campestris uia breuitatem declinantes, in altiores locos & montosos se conuertunt, in suas nimirum sedes festinantes, idcircoq; euadunt, & insperatam salutem assequuntur, quòd canibus & equis montium itinera infesta atque inimica, pedes obterunt & debilitant, sed eo acerbius canes uexantur, quod carnosos pedes & minime ad perpetiendâ saxa resistentes, & quemadmodum equi ungulas habent. Contrà, lepus conuestitus pilis pedes habet, & duritatis & asperitatis patientes. Iam ex leporibus qui in crebris dumetorum frequentia locis commorantur, laboris inertia segnes, non ad cursum uelocitate ualent, ex pedum tarditate ad fugiendum laborantes. Nam huiusmodi opimo habitu, & cessatione torpentes, currendi infueti sunt, & ad proficiscendum longissime perimbecilles. Ipsorum ratio uenandorum talis est. Primùm per frutices per paruulos & minime continenti crebritate densos permeant: densiores uero, qui transiri non possunt, transiliunt: ueruntamen ubi fruticetum aliud ex alio nexum latissime continuatur, ibi hoc ipsum facere coacti cum sint, corporis grauitate ad saltum parum ualentes, sanè quàm cito laborant
& succum

& succumbunt. Canes uero ab eis ipsis primum aberrant quòd non eos propter minutarum arbuscularum frequentiam uident, & uero per frutices saliunt odoris sensu illecti, deinde tandem aliquando uisos, insequuntur, de cōtentione currendi nil remittentes: illi autem ipsi ex continuatione saliendi ad capiēdam fugam longiorē remollescunt, & uiribus defecti comprehenduntur: atq; etiam ut facile sursum uersus feruntur quòd posteriora membra longiora habēt: sic sane deorsum uersus egre ideo decurrunt, quia anteriora cum sint breuiora, eos afflicent.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XXXVII.

Hegesander Delphus in commentarijs memoriæ tradidit, Antigono Gonata regnante, in Astypalæa maximam leporum multitudinem extitisse, ut Pythiam Astypalenses de eis cōsulere habuerint necesse: eam respondisse canes alendos esse: quo facto uno anno plus quàm sex milia cepisse. Ex eo enim tam ingens leporum numerus procreatus fuerat, quòd Anaphæus quispiam in eam insulam duos lepores iniecisset, quemadmodum etiam Astypalensis quidam in Anaphen duos perdices antè dimisisset, unde tanta perdicum uis in Anaphe exorta fuerat, ut sedibus incolæ pellerentur. A principio lepores non habebat Astypalæa. Xenophon & Herodotus maxime fœcūdum animal genus leporaceum testantur, Nam etsi comprehenditur à feris auibus, atque

hominibus, tamen adhuc redundat, foetuum enim alius in uentre pilosus, alius à pilis nudus, alius in uulua recens fingitur, alius in lucem profertur. Xenophon leporem ait clausis oculis uigilare, apertis dormire. Apud Bizaltas lepores bina iecora habere Theophrastus dicit. Lepores ut sint omnes sanè longis & pilosis auribus, tibijs neque magnis, neque æqualibus: certe diuerfos inter se colores habent, alij cyanei, alij in solis terrarum nigris fusci, alij in rubris terris rutili, nonnulli omni ex parte albi.

GYLLII ACCESSIO.

De leporis astutia in tuenda sua procrea-
tione. CAP. XXXVIII.

EX suis lepusculis alium alibi lepores ponunt, ut iugeri sæpe interuallo distent inter se, ne si uel homo uel canis interuenerit, omnes simul periclitentur, ipsi autem lepores ad cubile redeuntes, postea quàm uarium & multiplex posuerunt uestigium, ab alijs longe remotum, extremum saltum saltant, ne nimirum uestigiorum perpetuitate somnum capientes deprehendantur.

De Cuniculis. CAP. XXXIX.

Aliud est etiam genus leporum, natura perparuum, nec tamen augetur unquam, ei cuniculus nomen est: quod quidem ipsum nouatum à me non est, at etiam in conscribenda historia Græci quidam usi sunt, quod à principio Hispani imposuissent.

Caudam

Caudam cæteris breuiorem habet, cætera reliquis leporibus consimilis est, præterquam quòd magnitudo capitis quippiam differt, quia exilius sit, & minima carne præditum, eius uniuersum corpus candidius quàm reliquorum leporum.

De Fele. CAP. XL.

Quemadmodum ex felibus mas est libidinosisissimus, sic amantissima catulorum fœmina: quæ ueneream idcirco maris consuetudinẽ refugit, quòd is calidissimum, ignisq; simile semen emittat, genitale ut fœminæ comburat. Eiusce quidẽ rei mas non ignarus, communes catulos suos interimit. Hæc autem nouorum catulorum desiderio permota, eius libidini morem gerit. Quòd autem ab omni tetro odore feles abhorrere dicantur, eò excrementa sua prius fossa facta, in terram occultant.

GYLLII ACCESSIO.

De Fele. CAP. XLI.

Felem marem Aegyptij dicunt pupillas ad solis rationem uariare, cum enim exoritur sol, tum longæ fiunt, in meridie rotundæ uidentur, ad uesperam autem obscurantur: eum odore unguentorum Plusarchus scribit grauius uexari.

GYLLII ACCESSIO.

De Talpa. CAP. XLII.

Cum ad comprehendendas talpas fictile uas angustis faucibus in scrobem de industria factum

C 2 dem

demississem, earumq; una in hoc ipsum incidisset, & exitus non ei pateret, quod sursum uersus propter decliuitatem adreperere non posset, altera ei opem & salutem tulit, terramq; effossam in uas tandiu coniecit, quoad exaggeratione facta, altera exire potuerit. Sed quis ille sensus sine oculis concipere alterius casum, & liberandi rationē percipere, quam haud scio an cæcus homo sine uocis indicio assequi queat.

FINIS LIBRI VII.

LIBER OCTAVVS

DE VI ET NATVRA
ANIMALIVM.

De Muribus.

CAP. I.

MVRES cum sua sponte foecunda animalia crebros partus ex sese edūt, tum multo supra consuetudinem accedente salis usu foecundiores. In Paro insula ferrum exedere & conficere dicuntur. Amyntas in Teredone Babylonica scribit, eodem cibo uti.

De Murium iecore.

CAP. II.

ACoitu recrefcente luna, muris iecusculum mirabilem in modum sibi fibram quotidie quandam progignit, usque ad plenam lunam. Deinde luna decrescente fibræ pariter decrescunt, ac in unum corpus extenuatæ paulatim euanescent. In Thebaide cum grandine pluit, mures in terra apparere audio, qui partim etiam nunc cœnum limosum, partim iam carro existunt.

De Aegyptijs Muribus ex pluuia nascentibus.

CAP.

III.

PRimum ut in Aegypto pluit, per paruulis guttis Mures nasci solent, qui longe lateq; totis aruis uagantes, maxima calamitate ex spicarum circumroffione & succissione segetes afficiunt, & manipulorum

C 3 aceruos

aceruos uastantes, magnum Aegyptijs negotium exhibent: eo fit, ut ij insidias eis conentur muscipulis tendere, & sepimentis repellere, & fossis ac incensibus arcere: sed mures ut minime ad muscipulas accedunt, sic cum sint ad salendum apti, & sepes transcendunt, & fossas transiliunt. Aegyptij uero de spe & conatu depulli, omni machinatione insidiarum, tanquam parum efficaci relicta, se ad suppliciter deprecandam à Deo calamitatem uertunt. Mures diuinæ iræ metu, in montem quempiã aciei instructione ordinem quadrangulum conseruantes discedunt: horum omnium natu minimi primo in ordine consistunt, maximi uero extremum agmen ducunt, eos qui lassitudine deficiunt, urgent, ac seipsos sequi cogunt. Quod si ex itinere minimi natu laborantes subsistat, omnes quoque consequentes, ut est in more belli institutoque positum, insistunt, & interquiescunt: Simulque se, ut primi mouere coeperunt, caeteri continuo omnes subsequuntur. Hoc idem qui Pontum incolunt mures illic agere dicunt. Ex omni autem domo cuius ruinae impendeant qua primum datur, celeriter demigrare creduntur. Cum autem uocem felis aut uiperæ sibilum exaudiuerunt, è nido musculos in locum alium transferunt.

De Muribus insulae Heracleæ. CAP. IIII.

Quantum est cunctum murium in Heraclea, quæ in Ponto insula est, deum & religiose colet, & quod deo cunctum dedicatum est, non attingit. Itaque cum uir-

tis

tis, quæ ibi deo frondescit, & soli eidem ad religionem consecrata est, cuiusq; racemos dei administri ad sacra seruant, uuæ affecutæ fuerint maturitatem, tum de insula mures decedunt, ut ne si remanerent, per imprudentiam eas contingant, quas tangi fas non sit; post uero ubi id anni tempus præterierit, ad domesticam sedem reuertuntur. Atque hæc quidem Ponticorum murium est probitas. Contrà Hippon, Diogoras, Herostratus, reliquiq; dei hostes, quomodo uel à racemis, uel alijs rebus consecratis cupiditatem manusq; abstinuissent, qui ne ab ea quidem insaniam suam assensionem sustinuerint, quominus & nomina deorum, & opera quomodocunq; tollere conati fuerint.

De Muribus.

CAP. V.

CVM mures in aquatile uas de lapsi ascendere non queunt, mutuas inter se caudas mordicus tenentes, sese subtrahunt, secundum quidem primus, tertium secundus: sic enim eos mutuas inter se operas sapientissima natura ponere docuit.

De Muribus terræ Caspiæ.

CAP. VI.

AMyntas in Mansionibus, quas sic inscripsit, in Caspiam dicit infinitam murium multitudinem accedere, eisdemq; in perennibus fluuijs rapide præcipitâtib; intrepidè innatare, & caudas inter se mordicus tenentes, firmamentum habere, eoq; firmo uinculo fluuios transmittere. Cum autem in arationes transferint, segetes succidunt, & in arbores ascendentes fructus edunt, & ramos frangunt; Quibus Caspij

C 4 ubi

ubi resistere non queunt, hoc modo infestas eorum incurfiones moliuntur ulcisci, ut non habētibus uncinatos unguēs auibus quippiam noceant, quæ quidem ipsæ tantis gregibus ut nubes esse uideantur eò aduolantes, mures sedibus pellunt, & suo proprio quodam naturæ munere à Caspijs famem depellūt, neque magnitudine inferiores quā Aegyptij Ichneumones: Itemq; agrestes sunt & acerbī, & robore dentium non aliter dissecare ac deuorare possunt, quàm mures ferrum in Teredone Babylonīæ, quorum pelles molles institores ad Persas uehunt, quibus uestes consuuntur, & corpus optime fouetur.

Quemadmodum Mures domum collapsuram
prænoscut.

CAP. VII.

Quod uicinam domum ad edendas ruinas mures & mustellæ præsentunt, idcirco eius casum & prolapsionem præuertētes, ex ipsa emigrāt, quod quidem ipsum in Helice oppido usu euenisse dicitur. Cum enim Helicenses impium facinus in se aduersus Iones admisissent, eos nimirum in altaribus maclantes, tum sanè his propinqua ruina ex ostentis portenta fuit. Nam quinq; antè diebus quam Helice funditus euerteretur, qui in ea essent mures, mustellæ, serpētes, & uerticillæ, cæteraq; eiusmodi ex eo loco exierunt: quod quidem facinus Helicensibus id ipsum intuentibus, summam quidem admirationem mouebat: ueruntamen quam ob rem discederent, causam conijcere non poterant, postea uerò quàm ex urbe
hæc

hæc animalia excessere, ex terræ motu tantæ labes domorum noctu factæ sunt, ut non modò ex hoc casu defederit urbs, & conciderit, atque ex permultæ tempestatis alluuiione funditus deleta fuerit; uerum etiam cum forte decem naues Lacedæmoniorum in urbis portu stationeque essent, ex marinorum æstuum tempestate perierunt. Diuina enim iustitia, satellitibus atque administris bestijs, ad ulciscēdos impios homines utitur. Cui rei etiã testimonio est Pauclas Lacedæmonius, qui cū fabros Dionysianos iter facere ad Citheria per Spartã prohibuisset, post in selsione Ephororum à canibus laceratus fuit, & distractus.

Quemadmodum sua sponte mures cum moriuntur, eorum partes non generatim, sed sigillatim extinguntur.

CAP.

VIII.

MVres qui non ex insidijs, sed sua sponte moriuntur, defluentibus membris, è uita paulatim excedunt; unde profectum id quod est in prouerbio, Iuxta muris interitum. Cuius Menander meminit in Thaide. Flagrãti autem libidine dicunt mures esse, testemque Cratinum afferunt, dicentē in poëmate inscripto, Fugitiuis: Age nunc tibi ex æthere murinã lasciuiam Xenophontis fulmine percutiam. Atque foemina quoque murem maiore Veneris rabie flagrare dicunt. Et rursus apud Epicratē in poëmate quod inscribitur Chorus: Postremò subijt detestabilis lena, deierans per Dianã esse uitulam, esse uirginē, esse pulcra indomitã: At illa murina erat, Superiectione sala-

D

cissimã

cifsimam eam dicere uoluit, quum prorsus murinam uocauit.

De Muribus bipedibus.

CAP. IX.

IN Cyrene diuersa tum colore, tum forma murium genera nasci ferunt, ac quosdam ipsorum quemadmodum feles, ita lata facie esse: alios uiperæ speciem similitudinemque gerentes, acutas spinas habere, quos indigenæ echenatas uocant. In Aegypto audio bipedes mures maxima magnitudine esse, & prioribus pedibus tanquam manibus uti, eisdemque rectos duobus pedibus nitentes gradi: cum autem insequentibus urgentur, salire. Hæc Theophrastus. Ex panibus multis & uarijs simul positis optimum quencumque seligens circumrodit: quare optimi panis iudicium in muribus existimatur esse.

De Murium religione.

CAP. X.

MVres item adorant ij, qui Troadis Amaxitum incolunt: unde Apollinē, qui apud eos maxima religione est, Smynthium appellant: Murem enim Smynthiū Aeoles & Troiani nominant: sicut Aeschylus in Sisypho testatur, cum ait: Sed agrestis quis est Smynthius. Tū uero apud Smynthios circures aluntur mures, eisque uictus publicè præbetur, atque infra altare ubi degunt, latibula habent. Apud etiam tripodem Apollinis mus manet, de cuius religione hanc accepi fabellam, Permulta murium millia cum Aeolium & Troianorum segetes inuasissent, atque immaturas succidissent, & simul eis qui earum sementē fecissent

cissent, infructuosas reddidissent: cumq; Delphicus deus de hac re consultus esset, respondisse: Oportere sacrificare Smynthio Apollini. Eos quibus datū esset oraculum respōsum secutos, ab hoc murium impetu liberatos fuisse, & frumentū eis ad solitas messes peruenisse. Huc etiā addunt, Cretenses in coloniā domo missos, Pythium rogasse, quempiā sibi locum ad habitandum appositū ostenderet: Illum oraculū edidisse, ubi terra geniti bellum eis inferrent, ibi considendū, atq; urbem excitandā esse: ita eos profectos ad Amaxitum castra posuisse, ut illic quiescerent: muriū uerò incredibilem multitudinē erupisse, & clypeorum lora derossisse, & arcuum neruos exedisse: ex quo coniecturam duxerunt, illos esse terrigenas: proinde ad armorum inopiam redactos, hunc locum incoluisse, atque Smynthio Apollini templum excitasse.

De Mustella, quam Thebani in Bœotia adorant.

C A P.

X I.

AEgyptij quòd diuersa animalium genera in deos referant, & sacra religione colant, multiplex & uariis risus eos consequitur. At Thebani, natione quidem Græci, risu obruēdi, qui mustellam religiose uenerentur, & dicant, Cum Herculem Alcmena parturiret, & parere non posset, hanc accurrisse, & parturienti uincula dissoluisset, eoque esse factum, in lucem ut Hercules expeditius exiret,

De Mustella, & serpente, & earum pugna.

C A P.

X I I.

D 2 Perni

Perniciosa belua mustella est, perniciosa etiam serpens. Nam mustella cum serpente pugnatura, primum quidem rutam edit, deinde fidenti animo ad pugnam tanquam armis tecta procedit: Causa est rutæ odor, serpentibus infestus.

GYLLII ACCESSIO.

De Sciuris.

CAP.

XIII.

Sciurus ea est solertia, ut in maximis solis feruoribus ad frangendū calorem erecta cauda & patula sese ita opacet, quemadmodū pauones, ut uehementē æstatis ardorē defendāt, se excitata cauda adūbrant.

De Herinaceorum terrestrium & Lyncis

inuidia.

CAP.

XIIII.

Terrestris Herinaceus inter animalia inuida censetur, statim ut capiūt, urina sua reddita, tergus suū conspergit, cuius ui perfusum corrumpitur, & quod futurum erat ad multa utile, reddit inutile. Et Lynx etiam urinā suam in terrā occultat, quæ ubi concreuerit ac congelarit, lapis efficitur, ad sculpendū accōmodatus, & simul ad muliebrem mundum expetitus.

De Herinaceorum prudentia.

CAP.

XV.

Herinaceus eorum quæ ad uitæ usum pertinent, natura sua nec imprudens creditur, nec imperitus comparandorū & condendorum in hyemem fructuum: Planè enim nouit, non omni tempore percipiendorum tempestiuitatem fructuum datam esse, quare cū hirsutus spinis tam sit, seipsum in locis, ubi pomorum acerui constructi sunt, uolutans, suis aculeis

leis

leis transfixa portat non pauca in thesaurum cauer-
narum, in quas abdita atq; condita seruantur: unde
promere queat, cum nulla ex parte extrinsecus fru-
ctus colligi queunt. Terreni Herinacei nunc uete-
ratoriam explicabo: Cum enim is uicinus est ut ca-
piatur, contortissime seipsum concludit, & tantoperè
contrahit, ut comprehendi non queat, simul & ani-
mam continet, spiritumq; comprimit, & ab omni mo-
tu conuiescens, mortui speciem præ se fert.

GYLLII ACCESSIO.

De Herinacei, & serpentis pugna. CAP. XVI.

Serpens & Herinaceus mutuo inter se odio flagrât:
Cum hic illam ad pugnam descendere sentit, calli-
dus spinis totum se contrahit in orbem, & imam par-
tem ab aculeis inopem ad terram firmiter abiicit. Ea
uero inania uulnera infert, quòd aculeis prohibeatur
dentes infigere: & tamen si aculeis affligitur serpens,
tamen non tam diu omittit eum oppugnare, dum aut
pari casu moriatur uterq; aut ex mortua Herinaceus
prudens elabatur.

GYLLII ACCESSIO.

De Herinaceorum solertia. CAP. XVII.

Mirificam procurationem Herinaceus habet: cum
uuæ maturescere incipiunt; sub uites subit, & pe-
dibus ex racemo uuas ad terram deicit, seq; huc &
illuc uersans, spinis eas colligit, ut illius aliquando acu-
leos cum transfixis uuis plenos intueremur, serpere
racemum, & ambulare opinaremur. Deinde in late-

bram ingressus, excedēdas catulis suis easdem obijcit, Duo uero foramina eius cubile habet, alterum ad austrum, alterum ad boream pertinet: ac pro temporis ratione, tanquam uelum gubernatores nauis, sic id quod ad uentum spectat, obstruit, alterum autem aperit: quod ipsum cum quispiam animaduertisset, eam gloriam assecutus est, ut ex eo uentos futuros prædiceret.

De Testudine & Viperā. CAP. XVIII.

Terrena Testudo cum Origanum comederit, Viperam præclare contemnit. Quòd si eius facultatem non assequatur, comesa ruta contra hostem armatur. Iam si utriusq; facultate caruerit, à serpente exeditur, planèq; conficitur. Cum testudini serpentē comesse contigerit, cunila adesa statim illa extra periculum ueneni est, quod aliter confestim ab usu hanc funditus sublaturum fuerat.

De libidine Testudinum. CAP. XIX.

Ex terrenis Testudinibus mas ad uenerem inflammatisissimus est. Demonstratus sceminam humi ad coitum stratam ait supinā iacere, deinde expleto coitu, propter testæ magnitudinem cum se conuertere nō queat, escam paratam à marito relinqui cum alijs animalibus, tū aquilæ: unde fit, ut mares eas ad coitū ideo illicere non possint, quòd sceminæ magna moderatione libidines contineant, & salutem uoluptati anteponant. At enim mares mirabili quadam natura illecebram amatoriam, & omnis metus obliuionē afferentem

rentem foeminis iniiciunt : neque tamen huiuscemodi illecebrae sunt cantiunculae, quales Theocritus, pastoritiae lusionis compositor, nugatur : sed occulta herba, cuius neque ille nomen se scire dicit, neque alium cognoscere confitetur : itaque mares eam ore contentes, ad libidinem foeminas alliciunt : & quae antea fugiebant, nunc exardescunt ad coitum, & nullo de se timore afficiuntur.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum humi latet. CAP. XX.

OMne hybernum tempus testudo intra terram abdita manet immobilis : cuius naturam non ignorantes homines, eam ineunte hyeme terrae operimento obducunt : post uero hyemem ibi locatam ac sitam, ubi terra obruerunt, reperiunt, sine cibo totam hyemem traduxisse. Oua non modo incubare solo aspectu dicitur, sed etiam ad exclusionem perducere.

De Rubeta rana. CAP. XXI.

Est rubetarum genus, cuius facta non modo perniciosa, sed illius aspectus aspicientibus infestissimus existit : Nam si quis ex his, qui malas artes ingeniose factitare sciunt, eam primo contriuerit, deinde eius sanguinem siue ad uinum, siue ad aliam potionem admistum, cuiuspiam per insidias bibendum dederit, is sanè sine mora perit. Eius aspectus hanc improbitatem habet, ut eam aduersam si quis acriter intueatur, & illa contra improbo obtutu suo respiciat, ac suam aspirationem humano colori hostilem anhelat

D 4 uerit

uerit, hominem eo pallore afficit, ut ægrotanti similis esse uideatur : ac pallor per aliquot dies manet, deinde euanescit. Tymeus, & Neocles medicus rubetas dicunt duo iecora habere : & alterum quidem occidere, alterum alteri aduersantem salutem afferre.

De Cochleis.

CAP. XXII.

Perdices & Erodios idcirco defugiunt Cochleæ, quòd eos pernoscunt penitus hostes sibi esse : nec cernere est limaces ibi serpere, ubi illi ipsi uersentur : eos tamen naturali quadam astutia Cochleæ quædam præstantiores decipiunt, & circumueniunt : Si quidem ex natiuis testis egressæ, in magna securitate pascuntur. Aues autem, quas modo dixi, in testas inanes, tanquam in easdem illas inuolant : ut uero nihil inuenerint, eas ut sibi inutiles abiiciunt, atque discedunt. Illæ uerò singulæ ex saturatæ pastu, atque ex aberratione qua hostes fefellerunt seruatæ, ita in testas tanquam suam propriam domum reuertuntur.

Pilularius Scarabeus caret foemina,

CAP. XXIII.

In suo genere Scarabeorum natio foeminei sexus quòd sit expers, ideo in fimi pilam semen emittit, quam octo & uiginti dierum spatio & uolutat, & concalescit, deinde foetum procreat. Aegyptiorum porro bellatores Scarabeum in digitis insculptum habere solebant, ex eo adumbrante nimirum legislatore, solos omnino mares pro patria bellum gerere oportere, quòd sane scarabeus caret foemina. Scarabeum
perdis

perdis, si rofas in eum iniicias.

G Y L L I I A C C E S S I O .

De Scarabeis. CAP. XXIIII.

SCarabeus ex bubulo stercore pilulam rotundam ad cœli similitudinem conficit, quam ab ortu ad occasum uersus tandiu ipse uersat, dum ad mundi figuram perduxerit: postea autem quàm eâdem defoderit, duo de triginta dies terra obrutam esse finit, quot enim dierum spatio luna duodecim cœli signa percurrit, totidem scarabeorū genus animatur. Nono & uicesimo post die eam refossam in aquâ deicit, idemq; triginta tanquam digitulis præditus est, solis ardore solet excæcatus perire.

De Formicis. CAP. XXV.

FActis melsibus, circum areas uersantes Formicæ ad trituram conueniunt aut singulæ, aut binæ, aut ternæ: domicilia sua & consueta tecta relinquentes, triticum legunt, eadem femita iter faciunt: aliæ ad legenda grana eunt, aliæ onus portantes redeunt, ac summo cum honore & modestia aliæ alijs de uia decedunt, & multo magis expeditæ onus gerentibus, in cauernis granorum acruos sibi construunt, ac singula semina exterebrant, quod excidit, in suum prandium conuertunt, reliquum uero quod circūrosū remanet, sterile est. Ergo ista generosissime œconome & custodes formicæ intra cauernam machinātur, ne imbrium fluxionibus integra semina rursus in fruges è terra exeant, unde in cibi inopiam & famem incurrant,

currant, unde illis labor & sedulitas pereat. Hæc igitur, sicut alia pleraq̃, natura formicis largita est.

Rerum cœlestium notionem habere, cursum syderum tenere, atq̃ uim intelligere, sapereq̃ Babylonios & Chaldæos testantur historici. Formicæ uero neque cœlum suspiciunt, neq̃ digitis mensis dies numerare sciunt: hoc tamen eis natura donauit admirabile, ut mensis nono quoq̃ die, non pedem ex cauerna egredientes, admodum quiete tecto se teneant.

De ingenio Formicæ. CAP. XXVI.

CLeantem hæc de formica historia coëgit & inuitum & fortissime contradicentem bestias concedere rationis non expertes esse. Nam eum aliquando otiosa selsione fruuentem, ferunt formicas, quæ complures ad eius pedes essent, animo coepisse uacuo & soluto contemplari, alteras nimirū uidisse alicunde mortuam in alienarum domiciliū & suarum minime contubernalium portantes, in formicariæ cauernæ faucibus consistere, atque inde continuo alteras perspexisse prodire, & cum externis uelut quiddam contrahentes, iterum & sæpius ultro citroq̃ cōmeare, deniq̃ lumbricum tanquam redemptionis pretium attulisse, eumq̃ alteras accepisse, & simul quàm ferrent mortuam dimisisse: alteras cum gaudio & libenter similiter atq̃ uel fratrem uel filium recepisse. Quid ad hæc dicet Hesiodus, qui scripserit louem naturas distinxisse, bestijsq̃ terrenis, aquatilibus, uolucris dedisse, ut & inter se conficerent, & minime quidem
mutua

mutua inter se iustitia uterentur; hominibus autem iustitiæ munus largitum fuisse. Atqui non hæc dicit Priamus, siquidem is ipse homo ab homine, & heroë, & ex Iouis stirpe oriūdo, ipse quoq; Iouis progenies, multa Hectorem pecunia redemit.

De Formicarum sedulitate. CAP. XXVII.

Formicæ in primis sedula atq; operosa animalia, tanto laborandi studio tenentur, ut ne noctes quidem in suo opere cessent, modò sit plena luna: nec uero, quemadmodum homines inertix, fugaciq; laborandi excusationes prætedunt: Quid enim inertium dierum multitudinē commemorē, necesse est: Indicta sunt Dionysia, Lenæa, Saturnalia: alia Spartam sunt translata, alia Thebas recepta: quin singulis etiam urbibus, mille dierū inertissimæ segnitix nō apud barbaros solum, sed etiā apud Græcos indictæ sunt.

De terræ fossionibus, quas faciunt formicæ.

CAP. XXVIII.

AEgyptias fossas & Creticos labyrinthos historiæ literarum memoria celebrāt, & poëtarum natio uersibus decantat: uerum fossionum quas formicæ efficiunt, uaria diuerticula, flexiones, anfractus nondū sciunt: enimuero eæ mirabili sapientia subterranas ædificatiunculas tortuosissimè construunt, ut uel difficilem inuentu aditum, uel omnino inuium insidias sibi molientibus efficiant: terram enim quam effodiunt, pro foraminibus aggerant, & tanquā muros quosdam, & propugnacula circumijciunt, & ne

E 2 ex coelo

ex cœlo aqua pluuiâ defluens seipſas funditus allu-
uione perdat. Intermedia item ſepimenta, cauernas
alias ab alijs ſecernentia, ſolertiſſime machinantur,
atq; ut de ſplendidis hominum ædibus fieri ſolet, do-
mum ſuam triplici regione formaq; circūſcribunt: al-
terum enim in ea locum Andronem, in quo mares ha-
bitent, ædificant; alterum Gynecium nuncupatū, ubi
fœminæ pariant, moliuntur; tertium granorum acer-
uis deſtinant; cum tamen ab Iſchomacho & Socrate
rei œconomicae peritis nihil tale didicerint. Quum au-
tem tanquam ad pabulandum proficiſcuntur, natu-
grandiores ſimiliter eas, atq; exercitus duces, ducūt:
ut ad ſegetes peruenerunt adoleſcentiores ſub ſtipula
ſtant, duces uero aſcendūt, & ſpicas abſciſſas inferior-
ibus deſciunt; hæ uero circumſtantes, ariſtas diſtra-
hunt, ſimul & ex earū uallo & uaginis grana incluſa
explicant: neque ad excutiendum ullo inſtrumento
egent, neq; ad uentilandum uiris, neq; uentis ad pur-
ganda à fordibus grana, ex frumentis, quæ homines
exarant, cibos ſibi conficientes, humanis laboribus
fruuntur. Illud etiam auditum habeo prudenter fa-
ctum, eas humatione mortuas afficere ſolere.

GYLLII ACCESSIO.

De Formicis. CAP. XXIX.

Formicarum domeſtica diſpenſatio & prouiden-
tia explanari non poteſt, neq; enim ullam formi-
carum induſtria eminentiorē uirtutis effigiem natura
finxit. In ijs ineſt amicitia, communitate iunguntur,
in ijs

in ijs fortitudinis imago elucet, & laborādi studium: insuper insunt, multa moderationis & frugalitatis femina, multa prudentiæ & iustitiæ. Cum quippiā quod esculentum sit ferre non queunt, derodunt & diuidunt, ut à pluribus commodius portari possit: Cumq; femina situ corrumpi sentiunt, ut reficiantur, extra cauernam eijciunt. Introitus non rectus, sed diuerticulis, flexionibusq; interceptus, in tres cauernas desinit, quarum una commune ipsis domicilium est, altera ciborum receptaculum, in tertiā mortuas efferrunt. Si earum aliquas uras, reliquas fugabis. Eas auditione accepi sensum diuinationis habere, cum futura est annonæ caritas, & fames, tum enim maxime ad recondenda frumenta, & reliqua semina suo usui apta, operosiores existere.

De Formicarum prudentia.

CAP. XXX.

SVa sponte, prudentia, non aliena institutione ualent etiam apud nos animalia, non totidem tamen quot sunt in India: Illic enim eiusmodi sunt, Elephantus, Psitacus, Sphinges, & nūcupati Satyri. Nostrates formicæ cauernas quidem & latibula quædam effodiunt, sub terra habitantes: at Indicæ singulari sapientia præditæ domunculas commodas in excelsis locis construunt, non in deuexis & planis, qui facile inundari queant. In eis ambitus, & ut ita dicam, fossas Aegyptias, & Creticos labyrinthos magna sapientia effodientes, domesticas sedes constituunt: non rectas quidem, & peruias, aut in quas quippiam in-

E 3 fluere

fluere possit, sed sinuosis foraminibus obliquas, in quarum superficie foramen unum relinquunt, per quod quidem ipsum ingrediatur ipsæ, & semina quæ colligunt, in suos thesauros inferant. In excelsis quidem locis latibula machinantur, ut fluminum alluviones effugiant.

GYLLII ACCESSIO.

De Formicis Indicis.

CAP. XXXI.

ONesicritus Formicarum Indiæ scribit se uidiſſe pelles, pantherarum ſimiles. Megasthenes in Derdis Indis montanis ad orientem pertinentibus, dicit collem eſſe, cuius circuitus ter mille ſtadiorum ſit, ubi auri ſecturas Formicæ, uulpibus non inferiores magnitudine, excauent, & terram perfodiant, & hyberno tempore, quemadmodum talpæ, ſic ad cauernæ fauces terram exaggerēt, & ſimul aurū eijciāt, quod ipſum uicini latenter diripiant, aperte enim non poſſunt obſiſtentibus formicis, quæ non modo eos in furto præſenti deprenſos impugnant, atq; interficiunt, ſed & longiſſime in fugam impuſſos inſequuntur. Verum ut eæ à longinqua inſectatione retardentur, ferarum carnes diſtractas in plurima loca ſparſunt, quas interea cum ipſæ comedunt, cum auro elabuntur.

De Formica Laërte nuncupata, & eiufdem nominis Vespis.

CAP. XXXII.

Mortiferum genus quoddam formicarum eſſe dicitur, quæ Laærtæ nūcupantur. Eodem nomine Vespas

Vespas quasdam appellarūt. Hæc ait Telephus Cretenſis ex Myſio pergamo profectus.

De Campe uermiculo.

CAP. XXXIII.

Campe & olera exedunt, & celeriter cōficiunt : eis mulier, ſi per media olera peruaſerit, ex mēſibus laborans, perniciem affert.

GYLLII ACCESSIO.

De Buſonibus.

CAP. XXXIIII.

Subterraneæ beſtiæ, quas uulgò Buſones uocant, ſtotam hyemem oculis clauſis manēt in terram abſtruſi, ſomno ſepulti, miſeri, ſine cibo, ſine luce, neque in ſuis cauernis quicquam præter ſomnum habent: hyemali morte affecti, terra tandiu humati iacēt, dum uernum tempus incaleſcit : tum tanquã reuiuſcunt, & ex humatione excitati, cibum iandudum ſumere obliſi, quaſi reminſcuntur.

De Aranei textrina.

CAP. XXXV.

Textrinam & lanificia deam nomine Ergane inueniſſe fama hominum celebratum eſt : Araneus uerò ad textrinum opus ſua ſponte naturaꝗ natus eſt : non enim textili artificio ſtudet, neque aliunde filum aſſumit, ſed ex ſuo uentre ſtamina deducit, celeritate pedum uenabula contexit, atque in retis ſpecie diſfundit : tum filis quæ ad texendum de uentre ſuo detrahit, iſdem uentrem ſuum ſtudioſiſſime alit. Mulieres autē quæ maxime ad nendi artifiçiũ digitorum argutijs ualent, filumꝗ elaboratiſſimũ conficere præclare ſciunt, non cum eo ſubtilitate operis ſunt

conferendæ : huius nimirū filū, tenuitate pilū uincit.

De geometria Araneorum. CAP. XXXVI.

NON modo texendi solertiam Aranei præclare tenent, ac similiter ut Minerua, Erganae, Pinytæ deæ tereti manuum ministerio & tenui ualent, sed & natura etiam sunt ad geometriam eruditi, nam & centrum seruant, & quasi circino circunducunt, & circūscriptionem exacte sciunt. Neq; tamen Euclide egēt, geometricis rationibus erudito. Ad mediū centri sedentes, insidias prædæ suæ tendunt, Neq; modo texendi rationem norunt, uerum etiam sarcindi artificio excellunt. Nam si ex eorum quippiam solerti opere ruperis, statim à ruptura tanquam sartum tectum, integrumq; præstant.

GYLLII ACCESSIO.

De Araneorum solertia. CAP. XXXVII.

ARanei opus cum mulierum textrina cōmunitatē habet, & hominibus utendi retibus scientiā attulit. Sed quid non ex illius opere maximā admirationē habet? Tela nō ex stamine cōstat, sed tenuis membræ nulae perpetuatē habet: neq; glutinatur perspicuo quopiā glutine: simul & eius color licet aërius sit, ad delitescendum tamē superficiem obscurat. Iam porro quanta illius solertia in gubernanda machina. Primū enim ut quippiā comprehenderit, statim reticulum cōtrahit, quod ipsum nisi fieret in conspectu nostro, fidē nō haberet, & fabula planē uideretur. Est etiā mihi admiratio summa in Araneo, quāta celeritate sese huc
illuc

illuc iaculetur, uel cum telā textit, uel cum prædā comprehendere conatur, ultro, citroq; sursum, deorsum ad punctum temporis commeans. Neq; modo culices muscasq; capit, sed & asilos & fucos. Quis uenator scientius retibus utitur; musca laqueis irretita effugio pennarum elabi studet, & fremitu resonat, pedibusq; reticulum conuellere conatur, sed exitus nullus patet; nancq; araneus celeriter huc illucq; sese uersans, eam in angustias compulsum, acutis pedibus urget, & occidit.

De Phalangijs Zacynthi. CAP. XXXVIII.

IN Zacyntho Phalangiorum morfu percussis, bene periti dicunt, non ea modo accidere, quæ alibi ictis usu euenire solent: sed eadem ipsa etiam omnia acerbiora fieri. Primum enim, ut quis morfus sit, totum eius corpus obtorpescere, & debilitari: post tremore affici, & frigidissimum esse, & uomitum cum conuulsione subsequi. Iam porro quod audientibus terrorem inijcit, & uidentibus admirationem mouet, exponā: Cum ab eorum morfu quidam integri atq; intacti balneas, quarum lauatione phalangio uulnerati fuissent usi, subiissent & pedes abluissent, omnibus doloribus, quibus torquentur morfu pressi, exarserunt. Phalangij genus esse dicunt, qui Rhox appellatur, quoniam acino nigro similis sit: nascitur in Libya, longis pedibus præditus, os habet in media aluo, celeriter perimere potest.

De Mure araneo. CAP. XXXIX.

F Mus.

MVs araneus si in orbitam inciderit, tanquã uin-
culis capitur, ac moritur: ei qui ab eo fit morsus
remedio est, terra ex orbitarũ transitu sumpta, eaq;
simul ut uulnus aspersum sit, statim sanatur.

De Scorpjjs.

CAP.

XL.

MAres Scorpjij infestissimi habentur, foeminae
multo remissiores: non enim tantum uirus acer
bitatis habet. Eorum nouem esse genera accipi, albũ,
fuluum, fumosum, nigrũ, uiride, uentricosum: aliud
canceri simile, infestissimũ, hoc flammeum appellant:
aliud etiam ferunt alatum esse, & duplici aculeo ar-
matum: aliud quod septem haberet internodia. Non
oua scorpjij, sed foetus animantes pariunt.

Quemadmodum Libyci Scorpjij dormientibus

insidiantur,

CAP.

XLI.

FRaudulenti etiam natura Scorpjij, & dolosi exis-
tunt: etenim Libyci ab eorũ multitudinem metuen-
tes, ad uitandos ipsos omnia machinamenta moliun-
tur: foccos ferunt in lectis cum longe à pariete remo-
tis, tum in excelsum collocatis, tum fulcrorum pedi-
bus in hydrias aquae plenas impositis, sublimes so-
mnum capiunt, qua machinationis molitione facta,
se se quieto, & tuto somno usuros arbitrantur: atqui
Scorpius si quid, unde semetipsum in tecto suspēdat,
nanciscatur, ibi fortissime pedibus inhærescit, simul
& exerit aculeum, & deijcit: secundus igitur ex tecto
descendens per primum serpit, atq; suis fragellis ad
illius aculeum adherescit, & sublimem finit suum acu-
leum:

Ieum; item à secundo tenetur tertius, à tertio quartus; quintus similem ordinem conseruat, itemq; cæteri omnes. Deinceps per primos decurrunt, postremus dormientem ferit, & per superiores recurrit: Similiter ab illo secūdus, tum uero ab ultimo tertius, reliquiq; sese subducunt, quoad uelut sanè catenam soluentes, inter se omnes subtraxerunt. In Cariæ Latmo dicuntur esse Scorpij, qui indigenas mortifera percussione interimant; externos uero leniter mordeant. In mari rubro duorum, & saepe trium cubitorum scorpij nascuntur, Scorpij alati mira magnitudine in India procreantur. In Aethiopia Scorpios lacertis audio expleri, & aspidibus, uerticillis, omniq; serpentium genere: quorum excrementa conculcantes, exulcerari auditione accepi.

Quemadmodum Scorpium necat herba The-
lyphonus. CAP. XLII.

THelyphonum herbam Theophrastus narrat, si eam ad Scorpij dorsum admoueas, hunc statim perire. Idemq; affert, eundem ad integritatem ualitudinis restitui, si eum candida helleboro oblinas: atq; equidem Thelyphonum probo, non item helleborū: quod sanè ita homines egregie diligam, ut acerbe & penitus scorpios oderim. Callimachus etiam canit in terra Trachimia arborem nomine Smilum nasci, ad quam appropinquantes, & eam contingentes serpentes, pereunt.

De Scorpis qui nascuntur inter Mediam &
Sufiden.

CAP. XLIII.

IN itinere secundi diei eorum qui à Persicis Sufis in
Mediam proficiscuntur, quod permagna Scorpiorum
multitudo nasci dicitur. Idcirco Persarum Rex
quum eò suscepit iter, triduo antè omnibus imperat
ut eos uenentur, & ei qui plurimos confecerit donat
munera; nisi hoc fit, locus transiri non potest; nam
subter omnem lapidem & cespitem abditus scorpium
manet. Megasthenes in India Scorpiones dicit ma-
ximos procreari, & similiter aculeis atque Europeos
pungere. Pammenes in eo opere quod de ue-

nenatis scripsit, alatos tradit scorpiones in

Aegypto nasci duplici aculeo arma

tos, & id quidem ipsum ait se

auditione accepisse, sed

ex sese hanc histo-

riam profi-

teri.

FINIS LIBRI VIII.

LIBER NONVS

DE VI ET NATVRA
ANIMALIVM.

De gula Serpentum.

CAP. I.

V M uoracissimæ Serpentes sint, & longam & tenuem habeât gulam, sese humo excitant, seque celsas & erectas constituunt, extrema cauda nitentes, ut in aluum procliuior delabatur cibus: pedibus carent, serpunt uelocissime, earum quædam similiter atque iacula semetipsas iaculantur, ex eoque quod agunt nomen trahunt, nam laculi nominantur.

Quemadmodum oculorum hebetudinem sanant Serpens.

CAP. II.

INeunte uere, cum senectutem serpens exuerit, tum etiam uisus hebetudinem, tanquam oculorum senectutem, abijcit: quo ex morbo, admotis ad marathrum oculis, liberatur: nam ex eius hyberna in latibulis obscuris mansione, oculos hebetes & præstrictos frigoribus calefaciens marathrum purgat, atque acres & acutos efficit. Hæc etiam uis & natura ad serpentium nationem pertinet, cor quidem ut in gutture habeant, fel autem ad intestina, testiculos ad caudam possideant: longula sanè oua & mollia pariât, in dentibus uenenum gerant. Tum serpenti, cum

F 3 exuta

exuta senectute rursus noua pelle exultat, neue occurreris : neue item in eam incideris, cum ex latebris cerui anhelitu extracta, se in fugam impellit.

De Serpentis ortu.

CAP. III.

Hominis mortui spinæ medullam putrescentem in serpentem conuerti aiunt, exoririq; feram, & serpere animantem immanissimum ex mansuetissimo. Atque bonorum honestorumq; hominum reliquias requiescentes non modò quietem pro premio, sed etiam eorum animas bona, quæ toties attestata sunt, à sapientibus habere. Malorum uero hominum spinas post è uita excessum talia monstra parere. At id aut est totum fabulosum, aut si adhibenda ei fides sit, præmium meo iudicio dignum suis moribus malus retulerit, qui serpentis pater efficitur mortuus.

De Serpentibus Indiæ.

CAP. IIII.

Multas & diuersas terra Indiæ serpentes profert, quæ non solum hominibus, uerum etiam alijs animantibus perniciosè incommodant : eademq; herbas, defendentes à uenenatorum morsuum pernicie, gignit : ad quarum usum & scientiam tantopere periti sunt indigenæ, ut quodnam medicamentum cuiq; serpentium aduersetur, probe teneant : simul & ne acerrima ueneni uis celerrime per corpus manet, neue id ipsum conficiat, præsens sibi mutuò ferunt auxilium, quod necessarium regio ipsa abunde subministrat. Iam porrò serpentem quæ hominem interfecerit, Indi (permultis in hanc rem testibus Libycis & Aegy

& Aegyptijs Thebarum incolis utentes) dicunt, idcirco subterraneam latebram (quia terra suis ipsa sedibus eam non amplius recipiat, atque quasi gremio suo in exilium eiciat) ingredi nequire: Sed postea errare, uagari, & pluribus iactatam miseris, æstiuo & hyberno sub dio ærumnosum omne ætatis tempus degere: neque amplius à coniugibus adiri, neque ab ijs quos ex se procreauerit, parentem agnosci. Ergo pœnas, diuina prouidētia uindice, etiam rationis expertia, ob cedes hominum factas, dependunt. Quod quidem ipsum à me commemoratur, uir prudens ut ex earum supplicio documentum, ne ipse humanam occisionem efficiat, capere possit.

De Serpente Thefsalo, qui Aleuam pastorem

Thefsalum amauit. CAP. V.

EGemon in Dardanicis uersibus cū alia de Aleua Thefsalo conscribit, tum in eius amorem inusitata magnitudine serpentem cum ad Thefsalicum fontē, nomine Hæmonium, boues pasceret, uenisse, sensimq; adrepere ad adamatum solitum fuisse, & comam, quam ille auream haberet, osculatione profectum fuisse, & faciem linxisse: etenim si Glaucae citharœdæ, quā Ptolomæus etiam amaret, amore aries incensus fuerit, & in lasso urbe puerum delphinus ama uerit, quid uetat serpentem amore in forma præstantem pastorem flagrasse, & cum oculos acres atq; acutos haberet, bonum eximie pulchritudinis iudicem fuisse. E natura igitur bestiarum est, nō modò sui ges

neris, sed etiã alieni animalia, modò formosa, amare.

De Serpentibus Euphratem accolentibus.

CAP.

VI.

EVphrates, qui inter Parthos, & Syros intermedium fluit, quàm longe cæteris fluminibus præstet, aliàs dicam: iam nunc de eo ipso, quod Parthi, & Syri non ignorant, quodq; ab hoc instituto sermone non abhorret, ponam. Ad primos ortus huius fluminis quædam serpentes nascuntur hominibus externis, non item indigenis, inimicissimæ, atque usq; eo infestæ, ut eos morte mulcent. Trogloditarum genus hominum, quod ex habitandi & uiuendi ratione nomen duxit, serpentibus idcirco formidabile est, quòd eas huiusmodi hominum natio exest, ac conficit. Teterrimum odorem serpentes inter se mistæ emittunt.

Quemadmodum Serpentes Agnos & Nepeta

persequitur.

CAP.

VII.

Permultam serpentium fugam Nepeta & Agnos faciunt & longe lateq; expellunt, in Atheniësiu Thesmophoris Atticæ mulieres Agni folijs cubilia substernunt, quòd serpentibus sit infesta, & quòd existimetur ab appetitione ueneris prohibere, unde nomen traxisse uidetur. Herba etiam Libanotis nuncupata serpentibus formidabilis est.

De Serpentibus bicipitibus.

CAP.

VIII.

Bicipites serpentes, binis pedibus ad caudam præditas esse in flumine nomine Arcade, quod ad Persicam

Perficam Pfitacen est, Ctesias inquit: easdemq; capite albas, reliquo corpore nigras: quatuor cubitorum magnitudinem habere, & quos percusserint interimere. Interdiu eas haudquaquam natare solere, sed noctu uel aquantibus, uel linthea lauantibus perniciem inferre. Aegyptios sua propria quadam magica ratione, accipi cum de caelo aues deducere, tum serpentes primum praestringere, deinde ex latibulis facillime extrahere.

De magnitudine Serpentium. CAP. IX.

IN nauigatione maris rubri Alexander dicit se serpentes uidisse longitudine quadraginta cubitorum, & crassitudine pro recta longitudinis portione. Clitarchus item, in India serpentem sexdecim cubitorum gigni, atque etiam aliud serpentium genus non speciem similitudinemq; aliorum gerere, sed magnitudine multo inferiores esse, & tanquam pigmentis distinctos, sic uersicolores spectari: uittas enim à capite ad caudam pertinentes habere, alias aereas, alias argenteas, nonnullas rubras, alias aureas, easdemq; pestifero morflu celerrime interimere posse. Aethiopia dracones ad longitudinem triginta passuum progredientes generat, & nomen proprium non habent, sed duntaxat elephantorum interfectores ipsos nominant, & proueniunt ad summam senectutem. In Phrygia autem dracones ad magnitudinem quadragenam pedum procedentes nasci ferunt, qui quoti-

G die

die media æstate hora cum forum hominum conuentu plenum esse solet, & iam prandendum est, ex cauernis procedere, & ad nuncupatum in ponto amnem Rhyndacum cauda ad terram adniti, reliquo erecto corpore toto guttore eminente, & paulatim laxato ore hiante, uolucres superuolantes, tametsi sublimè & pernìciter ferantur, sua aspiratione tanquam amatorio quodam ad se attrahere, ac allicere: eas autem ex horum spiritus ductibus detractas in illorum uentrem decidere, atque illabi: & hæc quidem sibi maxime propria ad occidentem solem agere, ac seipfos postea occultantes, gregibus ex pastione ad stabula redeuntibus insidiari, multamq; pernìciem inferre, atque inde prandium sibi abunde comparare,

GYLLII ACCESSIO.

De magnitudine Serpentium. CAP. X.

SECUNDUS Ptolemæus, cum uim & naturam animalium, quæ suo conspectu & robore mouerent hominum admirationem, studeret cognoscere, propositis præmijs, ad eorum inquisitionem nō paucos excitauit: quod ipsum in causa fuit, cur de uario & multiplici genere animalium, antea ignotorū, Græci notionem habuerint. Nam non modò elephantos, atq; alias feras, quarum aspectus magnam admirationem faceret, uenatores in conspectum regi dederunt,

runt, uerum etiam regia munerum magnificentia incitati, communiter constituerunt uiuam quampiam ingentem serpentem Alexandriam ad Ptolemæum in conspectum adducere: quorum consilium etsi multis difficultatibus affici uidebatur, tamen bene atque feliciter euenit: serpens enim longitudine triginta cubitorum secundum aquam stabulabatur, quæ cum aliàs in orbem complicata & humi strata iaceret immobilis, in alias tamen animantes ad aquam uenientes repentino impetu inuadebat, atq; ore ad eadem imminente nonnullas comprehendebat, alias cauda circumplicatas exsorbebat. Cum autem eam longinquam uenatores spectassent, & laqueis, & catenis capi posse arbitrati essent: primum firmo animo, & magna confidentia perrexerunt ad eam ire, deinde cum ad ipsam appropinquantes inspexerunt, igneum oculorum fulgorem, squammarum asperitatem, strepitum quem faciebat dum mouebatur ingentem, dentes ex ore eminentes, horridum & trucem aspectum, exalauerunt timore, simul & timide & pedetentim in illius caudam iniecerunt uincula, ad quorum contactum fera bestia magnis editis sibilis sese retorquens, eum qui sibi propinquior esset unum deuorauit, alium fugientem, & iam longinquum cauda exceptum, interfecit: cæteri metu perculsi, fuga salutem adepti sunt. Veruntamen haud quaquam omiserunt inire nouam aliam huiusmodi bestiaë capiendæ rationem: quod sanè commodi spes, quæ ex illius comprehen-

hensione ostendebatur, metum uinceret. Cum itaque non ui, sed dolosa machinatione eam attentandam censuissent; Primo robustis funibus rete beluæ capax confecerunt, post uero obseruato serpentis cubili, atque egressu, regressuq; notato, simul & capto tempore, cum soleret exire, ut permulta animalium cæde facta sese expleret, cauernæ aditum terra & lapidibus exaggeratis obstruxerunt: Deinde bestia à faciendis rapinis reuertēti iaculatores & funditores, tum equitum magnus numerus, tum tubicines, ut clamore tubarum ea obstreperetur, omnes sese quidem ostenderūt, sed certe aliorum exemplo ad cauendum periti, nulli accedere propius ausi fuerūt. Vbi uero se hac tanta multitudine circumfusam uidit, excelsa capite, & horribili sibilo ingentem terrorem minitabatur: at enim & coniectione telorum eminus, & equorum conspectu, & latrantium canum multitudine, tum tubarū sono perterrita, ad soliti latibuli aditum sese impulit: quem posteaquam obstructum inuenit, non tantopere sæua extitit, imò uero consilij inops, armorum equorumq; strepitu, & tubarum sono obstupefacta, in rete incidit: ac ubi se irretitam sensit, non modò horribilē sibilum edebat, sed etiā dentibus rete lacerabat. Verum cū eius robur multa uerberatione fregissent, & dentes cōtriuissent, iam ad resistendū remollescentem, & illaqueatā, Alexādrīā ad regem adduxerūt. Hæc enim paulatim subducto cibo ita de uiribus remiserat, ut ex immani feritate ad māsuetudinē traducta

traducta, singulari admiratione spectatores afficeret. Ptolemæus uenatoribus per soluto præmio, & dimisso alens cibo serpentem, externis ad se uenientibus, mirificum spectaculum præbebat. Neque hoc certe à ueritate remotum iudicabit, qui memoria nostra in nouo orbe terræ, Senegæ nuncupatæ, ea uastitate serpentes uiderit, solidas ut capras nulla earum laceratione deuorent. In Hispana itē insula inusitata magnitudine excellunt, sed tantopere innocentes, ut omnino haud noceant quicquam. In Ecuba usus serpentum suauissimus existimatur, ijs ut soli reges uescantur. Ad Calechutum in tantam amplitudinem procedunt, ut maximorum suum similes efficiantur, excepto capite, quod uastius existit, ac nimirū quòd earum usus omnibus interdictus sit, ideo earundem tanta est uis. Errone enim implicatus Calechuti rex, adeo acri interdictione eas tuetur, ut eum qui serpentem confecerit, non minus acerba, quàm si hominem interfecisset, morte mulctetur. Simul & curat mapalia ad ipsarum tuitionem contra pluuias aquas ædificari. Causam autem cur eas tanti æstimet, afferunt, quòd ipsas de cælo delapsas, diuina esse numina arbitretur: quod quidem ipsum ex uulnere quod infligunt colligit, nam eo solo subitam mortem inferunt.

In Macra loco sic nuncupato Possidonius scribit, mortuam spectatam fuisse serpentem iugeri longitudine, tanta crassitudine, ut ex utraq; parte astantes equites inter se intueri non possent, tamq; largo rictu

imminuisse, insidentem ut equo hominem exhauriret, ac singulas squammas clypeo maiores fuisse.

Ex Paulo Veneto accepi in regione, quã Caraiam ipse uocat, quam se pedibus obiuisse testatur, serpentes longitudine decem passuum, & crassitudine decem pedum nasci, prioribus pedibus quidem carentes, sed eorũ loco ungues habere leonis similes, tum grandi capite, tum oculis quoquouerſus pedẽ unum amplis tamq̃ oris rictu largo imminere, ut hominem deuorent: Nullumq̃ esse neq̃ hominem, neq̃ aliud animal, quod non eas horreat intueri. Ad hanc rationem capiuntur: interdium intra subterraneas cauernas abduntur, noctu uero longè lateq̃ uagantes, cibum inquirunt: nullam animalium nationem extimescunt, imo leones & ursos exedunt, & conficiunt: postea uero quàm sese cibo expleuerunt, ad domesticam latibrarum sedem redeunt. Cum gradiuntur, tam alte uestigia imprimunt, ut sui corporis pondere in ea terra fabulosa mirabilem foueam efficiant, ut dolium quodpiam uini plenum circum sabulum uersatum dicas. Iam uero uenatores huiusmodi feris insidias molientes, permultos, & robustos palos ex supremo capite acuto ferro munitos in sabulo uicino cauernæ ubi latitare solent, interdium defigunt, eosdemq̃ sabulo obruunt, ne ex ijs quæpiam uideri possint. Cum autem, ut solet, noctu ad cibi inquisitionem prodiens, magna sui corporis mole ad arenam adrepat, sæpe latentis ferro transfixa, perit, aut graui accepto uulnere, fauciam

fauciam uenatores, qui in insidijs collocati sunt, impetu facto interimunt.

De Dracone puellæ amatore apud Idumæos.

CAP.

XI.

A Pud Idumæos, seu Iudæos, cum Herodes rerū potiretur, eximia magnitudine Draconi perpulchram admodum adolescentem fœminam in amore fuisse indigenæ prædicant, ad quam ille quidem uentitaret, & simul cum ea amanter dormiret. Hæc uero etiam si amator quoad poterat leniter & mansuetè ad ipsam adreperet, eius tamen metu perterrita, & sese subduxit, ut ex amicæ absentia eum amoris obliuio caperet, menstruum spatium absuit: at ei sanè quàm absentis desiderium augebatur, indiesq; amatorius affectus eatenus ingrauescebat, ut noctes & dies ad eum locū, ubi cum adolescentula uersari solitus erat, frequens accederet. Cum uero eam quam amabat nō inueniret, tanquàm amator, cui amor optatis non respondet, acerrimo dolore afflictabatur. Postea autem quàm puella reuertisset, ab eo confestim est abdita: atque is ualde amatorie, plenus suspicionum, tanquàm spretus, ob eamq; rem amantissima ira incitatus, reliquum per adolescentis corpus circumplicis eius crura parcè & molliter uerberabat. Non ergo expertia rationis animalia optimus ac maximus negligit: sed ex his & alijs quemadmodum & erga ea affectus sit, & singula curet, ostenditur.

De Dracone Aetolidis amatore. CAP. XII.

DRACO Aetolidis amator, sicut Plutarchus scribit, ad eam noctu uentitabat, neque tamen ad puellæ corpus subiens, quicquam nocebat: sed prima luce sensim, atque moderate discedebat: quod ipsum cum diu multumq; fecisset, eam genere proximi longè summouerunt: quam cum draco non inuenisset, huc & illuc errare ad huius inquisitionem cœpit: tandem eam nactus, non leniter, ut ante solebat, sed asperè cum spiris illius manus alligabat, tum extrema cauda sic tibias multa uerberatione uexabat, ut leuem quandam & plenam amoris iram exercere uideretur.

De Dracone & eius adamato puero.

CAP. XIII.

CUM paruulus draco, Arcadiæ indigena, simul cum puero infante, natione etiam Arcade, educaretur: & puer ætatis progressu iam adolescens esset, & Draco etiam permagnus euasisset, & mutuo inter se amore flagrarent: Proximi adulescentulo cognitione illius magnitudinem perhorrentes, nam is aspectu horribilis, perpauculis diebus ad corporis magnitudinem inusitatas progressiones effecerat, illum unà cum puero in eodem lecto dormientem, quàm longissime gentium exportant: Puer autem reuertit: ille syluam ibi nactus, in ea remansit. Temporis interuallo hic ad integram ætatem & perfectam processit, ille Draconis amans & amatus etiam, ad confirmatam
progressus

progressus, cum per desertam sui amantis regionem aliquando iter faceret, in latrones incurrens, strictis gladijs appetitus fuit, & percussus quidem, siue quòd doleret, siue quia opem imploraret, auxilium, ut par erat, exclamauit. Draco autem bestia, & ad audiendum acerrima, & ad uidendum acutissima, postquã puerũ, quo cum amoris consuetudinẽ habuerat, exaudiuit, edito sibilo, tanquã iræ suæ denunciatione formidinũ terrorem illis iniecit: cuius metu trepidantes scelerati, alij aulio disperguntur: quosdam deprehensos acerbissima morte affecit, atq; ut eum comitatus fuisset, postea ad eum locum reuertit, quo expositus fuerat: neq; tamẽ ei ex eo iratior factus est, quòd in solitudines abiectus fuisset, neq; ut peruersi homines antiquum amicum in periculo deseruit.

Quemadmodum Dracones gratiam referre
nouerunt,

CAP. XIII.

LYcaoni Emathyæ regi, nomine Macedo, filius fuit, ex quo postea, antiquo nomine obsoleto, nominata regio est: ex hoc quoque Pindus, id enim ei nomen erat, filius procreatus, cum robore animi atq; uirtutis indole præditus fuit, tum forma etiam excellens: ex illo etiam alij liberi nati improbo animo affecti, & corpore minus strenui. Cum Pindo & uirtutem & cæteras illius dotes inuiderent, non modo eum oppresserunt, uerumetiam pœnas tanti malefici pendentes, seipsos funditus perdiderunt. Pindus
H sentiens

fratres
ardens
socius

sentiens se fratrum inuidia ardere, atq; ab ijs insidias sibi comparari: regno, quod à patre acceperat, relicto, cum robustus esset, & ad uenandi studium propensus, non solum quidem uertit, sed certe illic ibidẽ æuum in uenando agitans, cum semel hinnulos insequeretur, & summa uirium contentione equum incitasset, ab eis qui secum uenabantur, se longissime abduxit: hinnuli uero altissimam cauernam subeuntes, ex insectantis conspectu se eripuerunt, atq; ex periculo se seruarunt: is ex equo defiliens, cum hunc ad proximam arborem alligasset, cumq; ut diligentissime potuit, latebram illam manibus perscrutans, hinnulos exquireret, sibi denunciantem uocem exaudiuit, ne hinnulos tangeret: quare ubi diu multumq; circumspexisset, nec quicquam uideret, uocem ut ex maiore quadam causa redditam extimuit, & simul in equum ascendens, ex eo loco discessit. Postero autem die ad eundem locum reuertit: non eò tamen, quo illi se abdiderant, ingreditur, uocis memoria, quam auribus acceperat, deterritus. Cum igitur dubitaret quisnam pridie se ab insectanda præda auertisset, ac, ut par erat, circumspectaret montanos pastores, aut uenatores: interea ei inusitata magnitudine draco apparet, ex magna parte corporis adrepēs, collumq; & caput paululum attollens, & ad se uelut intendens. Collum autẽ cum capite erat ea proceritate, ut uel cum procerissimo homine exæquari potuisset. Verũ ut eius conspectus Pindum exterruerit, certe non in fugã impulsit: at

lit: at enim is sese ex maximo terrore colligens, sapien-
 ter bestia mitigauit: nam ex auibus quas immolaret,
 ei cibum edendum obijcit, & tanquam hospitem men-
 sam & redemptionis suae praemium apposuit. Is sane
 uelut donis delinitus, & captationibus, ut ita dicam, praes-
 trictus, ex eo loco excessit: quod quidem ipsum ita iu-
 cundum Pindo fuit, ut ea quae uel ex uenationibus montanis,
 uel ex aucupio capere posset, ut draconi non ingratus
 adeptae salutis mercedem afferret. Neque tamen sine fructu
 has ei donationes ex praeda constituit, nam fortuna ei
 prospere ire coepit, omnium enim quae uenaretur, secunda
 uenatione fungebatur, siue terrena, siue uolucra persequeretur:
 quare gloria magna apud omnes erat, quod contra feras
 congredieretur, & eas expedite caperet: iam uero ea erat
 proceritate, ut corporis mole perterrefaceret: tum uero
 firma corporis constitutione, tum pulcherrimo oris habitu,
 sceminas ad se amandum ut uehementer inflammaret, &
 sane ceteros liberos omnes quasi furentes atque bacchantes
 ad eius uenationes proficiscerentur, & nuptiis alligatae
 a maritorum custodijs afferuatae, mallent cum illo concumbere,
 quam in numerum dearum referri: plerique hominum
 eum, quod ipsius uirtus & forma suam omnium admirationem
 excitaret, diligebant: soli fratres in senso atque inimico
 animo in illum erant. Quamobrem eum ipsum aliquando
 solum uenantem ex insidijs aggrediuntur, atque in propinqui
 fluminis angustias compulsum, auxilioque destitutum,
 strictis gladijs appetunt, atque adeo

H 2 truci

*nota. omne
 infelicis cui
 uelero contigit*

trucidant: hunc exclamantē cum draco ipsius amicus exaudisset, (etenim est animal sensu audiendi cū acerrimo, tum uidendi acutissimo) suo ex cubili prodijt, & simul impios circumplicās, suffocauit, & uero cæsū summa diligentia tam diu custodire non destitit, dum cognatione defuncto proximi desiderio permoti ad illum humi iacentem uenissent. Hi propius facti etsi iusto in luctu & squalore essent, sepultura tamē & iustis exequiarum interfectum custodis metu afficere prohibebantur: ueruntamen hic recondita quadā ac mirabili natura, intelligens se illos arcere de præsidio stationeque cadaueris discessit, quò commodius nulla interpellatione supremam gratiam à propinquis assequeretur: magnifice igitur & splendide honore sepulturæ ornatus fuit, atque etiam fluuius factæ occisioni proximus, ex mortuo nomen traxit. Bestiarum igitur uis est, eis à quibus beneficium acceperint gratiam referre.

De Dracone quem in India inuenit Alexander Macedo,

C A P. XV.

Alexāder cum aliā pleraque animalia apud Indos inuenit, tum draconē, quem quia sacrum in antro quodam Indi existimarent, & summa religione colerent, idcirco precibus Alexandrum obsecrarunt, ne in illum ipsum inuaderet, quod quidem ipsum ille annuit. At enim draco cum exercitus strepitum sensit, (quòd sit animal tum audiendi, tum uidendi acerrimo, atque acutissimo sensu præditū) maximo sibilo, & summo

& summo afflatu edito, omnes exterruit, & perturbavit. Septuaginta cubita longus esse existimabatur: nō eis totus apparuit, sed illius solum caput ex antro emittit: eius oculi ad magni clypei Macedonici magnitudinem accessisse dicuntur.

De diuerforum locorum Draconibus &

Aspidibus.

CAP. XVI.

ONesicritus Astypaleus duos in India scribit dracones fuisse, alterum sex & quadraginta, alterum octoginta cubitorum, eosdemq; Alexandrum ardentem uidere expetiuisse. Regnante Philadelpho, duos item ex Aethiopia Dracones in Alexandriam deportatos fuisse, apud Aegyptios peruagatum est, alterum magnitudine quatuordecim, alterum tredecim cubitorum. Euergetis regis temporibus tres etiā fuisse, unum nouem, alterum septem cubitorum, tertium magna cura in Esculapij templo nutritum fuisse: atque etiam Aspides quatuor cubitorum Aegyptij apparuisse afferunt. Iam qui de Chiorū rebus historiam conscripserunt, ad quandam Pellæi montis uallem, proceris arboribus frequentem atque opacam, maxima magnitudine Draconem inquit procreatum fuisse, cuius sibilum Chij uehementer perhorrescerent, cuius magnitudinem nulli neque agricolæ, neque pastores accedendo propius considerare auderent, sed ex solo sibilo ingentem quandam & formidolosam feram bestiam esse suspicarentur, eius tamen magnitudinem tandem mirabili quadam ma-

H 3 china

chinatione atque solertia cognitam fuisse; uento nimirum uehementissimo uallis arbores concussas, & uiolenter collisos ramos ignem concepisse, & simul inde ingens incendium excitatum, locum omnem comprehendisse, & feram circūdedisse, atq; interceptam, cum elabi non posset, ardore flammæ conflagrasse, Itaque nudato loco omnia conspicua facta fuisse: & uero Chios metu liberatos cum spectatum uenissent, inusitata magnitudine ossa, & immane caput offendisse ut ex ijs quantus uiuus ille fuisset, conijci posset.

Cum poma Dracones comefuri sunt, syluestris lactuæ succum idcirco exsorbēt, quod hæc illis ne inflatione impleant, magnum adiuuentū affert. Cum homini aut feræ cuiuspiam insidias facturi sunt, mortis feras radices edunt.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XVII.

DRACO cum colore nigro est, tum uentre subuirdi, tum eximia formæ pulchritudine, tum dentium triplici serie armatur: Pinguis caro eminens ex inferiori mento barbæ speciem præbet: ad infligendum uulnus, etsi ualde irascitur, parum efficax existit, neque ideo ut aliæ serpentes, eius plaga doloris sensum habet, quod exigua est & similis ei, quam facit mus: atqui ut infesto animo contra eum aquila cum alijs de causis pugnat, sic Draco ex fruticibus prodiens, facile aut ouem aut leporē eximit ex unguis aquilæ. Nam is interea cum aquila pugnat, lepus sese in fugam dat, ueruntamen frustra Draco obtutum

tum oculorum in aquilam retorquens, eam persequitur, quòd in sublime elatam attingere non possit.

De Basilisco.

CAP. XVIII.

EX Aspidis quidem uulnere longo tempore quispiam sanus fieri possit, uel exsectionem membri, uel exustionem ignis fortiter patiendo, uel accommodatis medicamentis malum sistendo, ne serpat longius; Basiliscus uero etsi magnitudine palmi sit, tamen uel serpentum maxima illius aspectu non longo interuallo, sed quam statim expirationis appulsu exsiccatur. Et si baculum quem quispiam teneat morderit, baculi dominus necatur.

De sibilo Basilisci.

CAP. XIX.

IN Africa mulos uel cæfos, uel siti animo deficientes, Archelaus ait, plerosq; mortuos humi iacere proiectos, sæpeq; magnam serpentium uim influere ad eorum cadauera depascenda, easq; Basilisci exaudito sibilo, se statim in cauernas, infraue harenas abdere: illum uerò eò profectum, in tranquilla permultæ pacis libertate prandere. Postea uero quàm pransus sit, sibilo repetito, latitantibus serpentibus significare, se iam pransum ex cadaueribus abire.

De Aspide.

CAP. XX.

Aspides in diadematibus pictas Aegyptiorum reges gerunt, ex eius bestiae forma regni firmitatem adumbrate significantes; earum quaedam ad longitudinem quinque cubitorum accedunt; nonnullæ rutilo, plurimæ nigro, cinereoque colore perspicuntur.

H 4 Amplius

Amplius quatuor horas quos momorderint, uiuere non queunt; eos conuulsio, & uisus obscuratio consequitur. Ichneumo autem Aspidis oua disperdit, & tanquam catulis suis futuram hostilē perniciem sum-mouet. Libycam aspidem sua aspiratione oculorum usum aduersus se respicientes eripere: alias non ex-care quidem, sed tamen celeriter interficere.

Qualia sunt Aspidis morsus uestigia, CAP. XXI.
Morsuum uestigia tam perparū apparentia aspis imprimit, ut indicia uix acri oculorum acie de-prehendantur. Cur uero sint tam obscura, ignotaq; causam hanc esse audio: Ipsius uenenum ad trāsmittendum peracutum, mirabiliq; celeritate ad intima transitionem faciens. Cum enim hæc ipsa morsum effecit, uenenum non eminet & apparet, sed sub cutem subiens, intra meatus bene penitus subest, atq; sic ad intima delabitur, ut nihil extet atq; emineat. Quare ab Octauianis Cleopatrarū mors non facile oculis comprehensa est, nisi tandem sero admodū ex duobus punctis difficilibus ad uidendum animaduersis, mortis obscura significatio deprehensa est. Cum tamen secus Aspidis morsus uestigia manifesto appareant his qui historiam horum animalium tenent.

De morsu Aspidis.

CAP. XXII.

Viperarū, & aliarum serpentium morsus non carēt remedio, ex hisq; fieri potiones atque unguenta percipio, cantionesq; quorundam illitum uenenum mitigauerunt; solū aspidis morsum non curari posse, esseq;

effecq; omni medicina robustiorem. Dignum hoc animal odio ob redundantiam mali; at fera scelestior, & quæ minus uitari possit, foemina uenefica, qualem fuisse Medeam, & Circen audimus; nam aspidum uenena & morsus opera sunt: illarum autem uenena uel solo tactu necare feruntur. Cum Pompeius Rufus Romæ ædilitium munus obiret quinquatrijs, ut solet in Romano foro fieri, circulator alijs permultis, qui eandem quã is ipse artem factitarent, circumstantibus, ad suam ipsius ostentandam sapientiam, simulq; ex artificio suo specimen dandum, aspidem ad brachium admouit, & ex impresso morfu malum exsugit. Cum postea non aquam quam sibi præparauerat exorbuiisset, quòd ea esset subducta, ex insidijs nimirum uas fuerat euersum, ueneno non exhausto atq; eiecto, secundo post die sine doloris sensu cum sensim & pedetentim pernicie ueneni illapsa, eius os cæteraq; membra extabuissent, uita priuatus est.

De morfu Aspidis.

CAP. XXIII.

Aspidis morfum Cleopatra lenissimum esse periclitatione percepit. Cum enim, aduentante Augusto, quænam sine acerbo doloris sensu mors esset in conuiuio de circumstantibus exquireret, eam quæ gladio inferretur, doloribus refertam esse, ex ijs qui aliquod uulnus accepissent, reperiebat: acerbam autem ex uenenis, & laboriosam: conuulsionem enim facere, & stomacho, & cordi dolorem inurere. Eam uero quæ aspidis ictu afferretur, plenam lenitudinis

I esse,

esse, ut uel solo tactu interdum interimat.

De Aspidibus prope Nilum habitantibus.

CAP. XXIIII.

IN utraq; Nili ripa aspides latibulis se tegunt, & tanquam ædes suas homines, sic hoc flumen omni alio tempore iucundè & suauiter accolunt. Cum autem in agros Nilus redundat, tum enim triginta circiter antè diebus, longius ab eo fluuio in loca eminentiora unà cum foetibus suis demigrāt: quod quidem munus à natura acceperunt, tanti ut fluminis, tamq; operosi quotannis accessiōem & decessiōem non modo non ignorent, sed ab eius etiam damno cauere sciant: atq; etiam testudines, & cancri, & crocodili in ea loca Nilo inaccessa id temporis oua transferant, unde n̄ qui oua eorum offendunt, quādo Nilus sit agros irrigaturus, facile colligunt.

De Aspidis amore.

CAP. XXV.

QUod Aegyptij de aspide dicunt, id libenter sapientia studiosi audiunt. In quadam Aegyptiorum pastione, nomen ab Hercule trahente, formosum puerum anserum custodem, ab aspide tam mirifice adamatam fuisse, ut is cum obdormisset, è somno ad declinandas insidias, quas aspidis coniurialitate commotus ei moliretur, ab ea excitatus fuerit, & sibi cauerit.

De Aspide quam Aegyptij Thermotin nominant.

CAP. XXVI.

Thermotin

Thermotin Aegyptij aspidem appellantes, & facram esse aiunt, & summa religione colunt: Itaq; ea Isidis simulachra tanquam regio quodam diadematate coronat. Eandem etiam ferunt non in perniciem proborum hominum natam esse, enimvero committuntur eam se ab his abstinere. Contra autem improbis necem afferre: ijdemq; inquit sexdecim aetates uiuere, atq; in sacris aedibus ad unumquenc; angulum subterranea sacella exaedificant, ubi sane aspidi habitanti bubulum adipem edendum interuallis quibusdam obijciunt.

Quemadmodum Aspides ab Aegyptijs mansuescunt, CAP. XXVII.

Philarchus libro duodecimo in uulgus edidit, aspides ab Aegyptijs uehementer coli, easdemq; ex eo cultu mansuescere, ciboq; cicures fieri: neq; simul cum pueris infantibus uiuetes, eis quippiam nocere, & uero appellatas ex caueis prodire, atq; ad appellante accedere: digitorum autem crepitu uocantur. Aegyptij in aspidum nationem hospitalissimi: Primum ut pransi sunt, statim temperatas uino & melle farinas in mensam, in qua pransi sunt, exponunt: postea plausu dato, eas tanquam contiuas ad prandium uocant: Illae uero uelut ad condictam coenam inuitatae, aliae aliunde erumpentes, accedunt, & mensam circumstant, ac reliqua omni spira in solo terrae relicta, caput alleuantes circumlabunt, sensimq; atq; moderate explentur. Cum autem Aegyptij de nocte ha-

bent necesse surgere, ne ipsas in tenebris conculcent, iterum percussione digitorum utuntur, eis ut de uia decedant, signum dantes: Illæ sanè sonitus discrimen intelligentes, confestim in latibula abstruduntur: itaque is qui de lecto surgit, postea in nullas ipsarum incurrit.

GYLLII ACCESSIO.

De Aspide.

CAP.

XXVIII.

ASpis omnium uenentorum pestilentissima, aridis squammis rubet, simul & omnino formidolosa & horribilis est, tardis tractibus serpit, somniculosis oculis assidue innuit, ac nimirū primum ut uel strepitum uel uocem auribus percepit, segnicie ac somno excusso, in orbem contrahitur, atque ex medijs spiris terribile caput alleuat: ex eius fronte gemine runculæ callo similes eminent: oculis est ualde rubentibus, ceruix squallet & tumet, cum sibilum edit, aut in obuios uiatores acerbam aspirationem anhelat, ex tunica quæ quatuor maxillæ dentes contegit, uirus euomit.

De Vipera.

Γόφι ἕχενος ἢ ἐχίδνης.

CAP.

XXIX.

EXIP ἄπὸ τοῦ ἐχίδνης genere, non natura nonnulli differre aiunt: illum marem esse, hanc foeminā. Alij etiam natura differre existimant. Et sunt quidem qui dicant, τὸ πρὸς τὸ ἕχενος percussum cōuulsione affici, non item ἄπὸ ἐχίδνης. Alij dicunt ἐχίδνης album morsum esse,

esse $\epsilon\chi\epsilon\omega\varsigma$ non eiusmodi, sed liuidum. Nicander dicit, cum morsum infixit $\epsilon\chi\iota\varsigma$, duorum dentium uestigia apparere: Cum autem $\epsilon\chi\iota\delta\iota\upsilon\alpha$ leserit, pluriũ uideri.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XXX.

Vlpera modò magnum, modò paruum gyrum agit: duris squammis horret, segni tractu serpit, irritata oculis ualde rubet, & geminam linguã iactat, simul & caudam contorquet. Ex Viperis foemina cum obujs infestior, & morsu acerbior, & corpore pinguior existit: tum ne illi occurreris, cum in coitu maritum momordit: sola animal, reliquæ serpentes ex sese oua pariunt: si fagi contingit ramulo, sistitur.

De Viperæ coitu & partu. CAP. XXXI.

Vlpera sua circumplicatus foemina cum ea coit, hæc uero sine molestia iniri se patitur: postquã ad coeundi finem peruenerunt, uxor pro coitus consuetudine mala significatione amoris, maritum excipit: nam ei ad collum inhærens, morsu abscindit caput: itaque ex uiperino coitu hic perit, illa uero prægnans efficitur. Non autem oua parit, sed animantes partus edit, iam iam idoneos ad perniciem inferendũ. In ipso enim partu matris aluum distrahunt, & lacerant, perq; disruptum uentrem erumpunt, ulciscetes patrem in hunc modum: Heus mi Tragœde, quid ad hæc Orestæ Alcimones?

Quid Theophrastus sentit de partu Viperarum.

CAP. XXXII.

I ; Viperæ

Viperæ catulos Theophrastus scribit parentis uterum non exedere, atque conficere: neque sanè ut quiddam ludens dicam, foribus effractis obstructum exitum perrumpere: at enim foeminã uteri angustijs compulsum non parere, sed dirumpi. Cuius sententia ita rem habere mihi ad ueritatem planè persuadet: Siquidem marinæ Acus, quia tenues sunt, & haudquaquam sinuosam & capacem aluum habeant, iccirco similiter à suis foetibus afficiuntur, etsi iam ante fabulose earum partus descripsi: tamen ne mihi Herodotus succenseat, quales ipse conscripsit.

Quemadmodum Viperæ salua hominis perniciem infert.

CAP. XXXIII.

Serpentium uenenum cum pestiferum est, tum multo aspidis pestilentius. Contrà, quæ nemo salutaria præsidia facile inueniat, etiam si adleuationis aliquid afferendum doloribus, atque adeo ad liberandum ab illis ipsis doloribus acerrimis sapientissimus fit, uenenatis serpentibus incredibiliter perniciosum uenenum in homine ad hanc rationem deprehenditur: Si uiperæ collum summa cautione contineas, in osq; illius diductum expuas, sputum in eius uentrem delapsum, tanta ei pernicië existit, inde ex tabe ut uiperæ putrescat. Huc accedit, hominis morsum uel homini ipsi esse perniciosum, nulliusq; animalis morsus de acerbitate concedere. Nymphes librorum quos conscripsit de Ptolemæis nono, Viperas dicit in Troglodyde, si cum alijs conferantur, ingenti nasci magnitudine

gnitudine : decem enim & septē cubitorum existere,

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum ex escharum usu Viperæ magis
uenenatæ sunt.

CAP. XXXIIII.

VEneni uim ex passionibus corroborari, cum alijs
pleriq; scripserūt, tum maxime Pausanias de ho-
mine Phœnice dicit se audiuisse, in montibus Phœni-
ciæ ex usu radicum Viperas magis efferari. Idemq;
Phœnix Pausaniæ narrabat se hominem uidisse, ut
Viperæ impetum effugeret, in arborem ascendere : si-
mul & Viperam insequentem postea quam ille ascen-
disset, uenisse, & grauem aspirationem & pestilentem
in arborem afflatisse, hominemq; ex eo statim periisse.
Contra, Viperas quæ in balsamis Arabiæ arboribus
habitant, acerbitalis uirus nō habere, quòd balsamo-
rum non modò suauissimò succo utantur, uerum etiã
umbra oblectentur. Cum autem colligendi opobal-
sami tempus uenit, pro se quisq; perticis arbusculas
concutit, ut Viperas in fugam impellat : neque enim
eas, quòd balsamis consecratas existiment, occidere
audent : ac si quis ictus sit à Viperis, uulnus non est
perniciosius, quàm si ferro impositū fuisset, omnisq;
ueneni metus abest : quòd sane odoratissimū pabu-
lum ueneni pestilentiam temperet, & mitiget.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum Viperarum & alicuius generis
Araneorum morsus curantur musca.

CAP. XXXV.

I 4 Quod

QVoddam Araneorum genus olim in Italia non
 uisum, nunc in Apulia frequens, quod uulgò
 Tarantulam nuncupant, alio anni tempore ad nocen-
 dum non magnam uim habet: in maximis uero solis
 ardoribus acerbitalis uirus pestiferum infligit: huius
 pernicipi una hæc salutaris inuenta est medicina, ut
 ictus uario & multiplici cantu tibicinum, aut cithari-
 starũ, aliorũmue musicorũ permulceatur. Is tametsi
 sermonis & oculorum usum amiserit, ac omnis sensus
 expers sit, tamen confestim ut tibiæ auditionem acce-
 pit, tanquàm è graui experrectus somno, oculos pau-
 latim alleuat, ac recepto animo se humo tollit, & ad
 musicæ rationem saltare ingreditur, neque à saltandi
 conuenientia aberrat: imo uero etiam à saltatorijs
 musis antea auersi scire saltare tum uisuntur. Itaque si
 Apuliam obeas, circumspicies alios uicos tympanis,
 alios fistulis, alios tibijs ad eiusmodi depellendũ ma-
 lum undiq; circũsonare: ac si tibicen, aut lycicen, aut
 tympanistes pulsare desistat, is qui iam recreatus ui-
 debatur, & conuenienter ad sonum saltabat, statim
 animo deficitur, & omnium sensuum stupore affici-
 tur: ac sanè rursus repetito cantu colligitur, & acrius
 saltare cõtendit. In sermonem hominum uenit, quod
 mihi alienum non uidetur, huius ueneni uim harmo-
 nia & uocum concentu per totum corpus manare, ex
 eodemq; occulto quodam naturæ munere dilabi, &
 euanescere: enimuero qui ex hoc morbo laborarunt,
 si quid resideat, quod bene curatum non fuerit, si
 quando

quando musicam auribus conceperint, maxime animo commouentur, & manibus, pedibusque tandiu gestire non desinunt, quoad illa uis funditus uicta sit. Theophrastus scribit, quosdam uiperarum morsus uel tibiaram, uel fidicularum, uel aliorum organorum cantu adhibito sanari. Ismeneas Thebanus dicitur plures Bœotiorum coxendicum dolore laborantes tibiæ sono ad incolumitatem restituisse.

GYLLII ACCESSIO.

De Cenchryne. CAP. XXXVI.

Cenchryne & maxima magnitudine est, & leonē uocant, siue quòd eius squammæ uarijs maculis distinctæ sunt, siue quòd cauda erecta se ad pugnam incitat, siue etiam quia leonum more humanum sanguinem exforbet. In maximis caloribus insidias pecori molitur. Caue quantumlibet magno animi robore sis, neue occurras, neue contra hanc pugnes: ac potius ne rectà fugias, sed diuerticulis, flexionibusque bestiae cursum retardes. Nam serpentum genus cum rectà iter facit uelocissimum est, cum autem uiam flectit, tardius serpit.

De Cerastris serpentibus. CAP. XXXVII.

Cerastris serpens ferum animal, colore album, gemina supra frontem gerit cornua Cochleæ cornibus similia, non similiter tamen atque illius tenera. Longe alia ratione in cæteros Libycos homines, ac erga nuncupatos Psyllos cerastræ afficiuntur. Illis enim infesti sunt, cum his foedere deuinciuntur.

K tur,

tur, pacemq; seruāt. Enimuero Syllorum gens ab eis si mordetur, non modò non sentit morsum, sed eos etiam qui in id mali inciderint, facillime sanat, si priusquam totum ueneno corpus imbutum sit, ex ipsis quispiam uel accersitus, uel sua sponte ueniens, os aqua colluerit, illiusq; manus, qui morsus sit abluerit, ex ueneno statim tum conualescit, tum ab omni malo liberatur. Libyci autem homines aiunt, uirum cui sua uxor uenerit in suspicionem adulterij, quiq; ex ea susceptos liberos adulterino sanguine natos suspicetur, experimēti causa in dolium cerastrarū plenū infantem puerum conijcere, sicq; abijciendo, tanquā artificem aurum igni, ingenuitatem pueruli experiri. Cerastras protinus insultare, acerbosq; fieri, innatum malum puero minitantes, eos ut puer attigit remollescere, unde Libycus ille se legitimum patrem agnoscit. Cum serpentium, tum phalangiorum hostes cerastræ habentur. Hæc uero si Afri cōminiscuntur, non me, sed semetipsos fallunt.

De Psyllis Africis, & de Cerastris.

C A P. XXXVIII.

AGatharcides dicit, in Africa Psyllorum gentem esse, & nihil quidem ad uiuendi rationem à reliquis hominibus differre, ueruntamē cum alijs nationibus peregrinum eorum corpus comparatum admirationem habere: non enim uenenatas eis bestias quippiam nocere posse, neq; phalangiorum mortiferis uulneribus ut cæteros homines affici, neque scorpionum

pionum aculeis lædi solere. Cum enim uenenatum quiddam ad eos accesserit, & uel eorum corpus attigerit, uel aliquem odorem exhauerit, ueluti soporiferam bibisset potionem, sopitur; & tandiu debilitatur, quo ad ab eo Psyllus recesserit. Callias libro decimo historiae quam cōscripsit de Syracusano Agathocle, Cerastras inquit pestiferū morsum infligere solere, & bestias ratione carentes, & homines interficere: nisi Libycus uir natione Psyllus, ad curandum accesserit. Hic sanè siue euocatus, siue fortuitò aduenerit, & plagam adhuc terribiliter dolentem uiderit, sola saliuā dolorem mitigat, & perstringit: Sin percussum offenderit, ægerrime dolentē, intra dentes permultā aquā haurit, & os suum primo ex ea colluit, post uero eam in poculum iniectam uulnerato exsorbendā tradit. Quod si ueneni acerbitas acrius inualefcit, hic ægrostanti nudo nudus accumbit, & proprio suo corpore morbi uim frangit, & malo hominem liberat.

PSYLLI ACCESSIO.

De Cerastris. CAP. XXXIX.

LOca mediterranea Libyæ arenosa cerastris abundant, quorum color arenæ similis: Ideo non paucos decipit, quòd eos ab arena non internoscāt: Itaq; coloris errore falsi, pedibus illos cōculcantes, uitæ periculum subeunt. Cerastris fraudulēta uiperæ non ualde dissimilis, interdū quatuor, interdū duobus cornibus esse uidetur: squāmis horret, eius color exalbescit: secundū uias ut prætereūtib; moliatur insidias,

iacet. Et uipera quidem recta celeriter obuios appetit: Contra Ceraſtes diuerticulis, ſerpendiq; flexionibus cum ſonitu gradum faciens, impetum facit.

De Diſſade.

CAP.

XL.

Diſſas, cuius uim & naturam eius nomen nobis declarat, inferior quidē eſt magnitudine, quā uipera, ſed tamen in occidēdo quā celerrime ſuperior: eius morſu confixi, etſi aſiduam potionem hauriunt, ad ſitim tamen exardeſcunt, & ad bibendum eatenus inflammantur, quoad celerrime rumpūtur. Eam Soſtratus cum albam eſſe ait, tum duas in cauda lineas nigras habere, & ſicut audio, uario & multiplici nomine nuncupatur. Quidam Præſterem uocant, alij Cauſonem, nonnulli Centrida, alij Annobaten, à quibuſdā Melanurus appellari fertur: Cum in Africa tum magis in Arabia naſcitur.

GYLLII ACCESSIO.

CAP. XLII.

Diſſas paruæ uiperæ ſpeciem ſimilitudinēq; gerit, ſed celerior eſt: ijs quos percuffit mortem infert: ab ea uulneratus acerrima ſiti ardet, & tanquā taurus ore hiantē, atque imminente ad flumina proſcumbit, tantāq; potione, dum uenter diſrumpitur, ſeſe explet.

GYLLII ACCESSIO.

De Dryina ſeu Chelydro.

CAP.

XLIII.

Huiusmodi ſerpēs, quā alij Dryinam, alij Chelydram appellant, in cōcauæ quercus ſagīue latebras abſtruſa uiuit: nonnulli etiam Hydram appellant:

lant : ea relictis paludibus domesticis sedibus in pratis ranunculos uenatur. Quòd si à crabronibus inuaditur, statim in concauam quercum bene penitus perfugit : non acuto capite est, sed lato, & plano : ex eius corpore teter odor manat : ab eo percussus, teterimum odorem olet, & angor mentem tenebris opletã tenet, caligo oculis offunditur : ab eodemq; alij icti caprarum aut ouium modo balant.

De Hæmorrhoo genere Viperarum.

CAP. XLIII.

Hæmorrhous è genere Viperarum, in saxorum cauernis domesticam sedem habet, pedẽ unum tum longus est, tum à capite in tenuitatem eius corporis habitus procedit : Colore est partim flammeo, partim nigro : eius caput tanquam cornibus quibusdam inhærescit : sensim & pigrè serpit, uëtris squamis terram premens : tortuosa non recta uia progreditur, gradiendo leuiter substrepit, unde eius fegnities ostenditur : primum ut momordit, statim punctus cyanei coloris exoritur : percussus : stomachi doloribus affligitur, uenter celeriter exhauritur, caligine offunditur, sanguis per nares & aures cum bilioso ueneno mittitur, uesica sanguineam urinam reddit : Cicatrices si quæ sint in percussi corpore, etiam si conseruerunt, tamen recrudescunt.

De Amphisbena.

CAP. XLIIII.

Hydram Lerneam, Herculis certamen, decantent poëtæ, & ueterum fabularum opifices, quorum

K 3 è numero

è numero est Ecataeus historicus. Chimerae naturam tricipitis canat Homerus, res profecto sic in fabulis numerandas, ut uerum est Amphisbenam fanè serpentem duo habere capita, alterum in anteriori parte, alterum in posteriori: cum enim aliquò necesse habet progredi, caudæ loco alterum ponit, altero pro capite utitur: tum rursus si ei retro sit opus cedere, capitibus contra quàm prius utitur.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XLV.

AMphisbena parua est, & semper oculos tenet abris oppletos habet: cum terreno colore est, tum pellis uarijs maculis distinguitur, ex oleastro bacillus amphisbenæ pelle inuolutus, ex frigore laborantes calefacit.

De Colubro. CAP. XLVI.

Colubro percussum dicunt statim odorem teterum reddere, ex eoq; quòd tam male oleat, ei neminem appropinquare posse. Idem quoq; ait, eundem percussum cum obliuione circūfundi, eiq; oculis multam caliginem offundi, tum rabiem & summū tremorem eidem exoriri, tertioq; die perire.

GYLLII ACCESSIO.

De Colubro siue Natrice. CAP. XLVII.

Quam latini Natricē, & Dioscorides Hydrū uocat, Nicander Chersidrum appellare uidetur. Is in locis parum aquæ habentibus, aut paludibus uersans, ranis infestissimus existit. Cum palus solis ardoribus exsiccata est, tum in arido uiuens, mortife-

ram

ram plagam infligit.

De Hydris Corcyrensis, & Typhlope, quam
Cæciliam uertere possemus. CAP. XLVIII.

IN Corcyra serpentes procreantur, quæ se retrouer
sus ad insequentes retorquent, & spiritum malum
anhelantes, ab impetu suos insectatores reprimunt,
ab scq; auertunt. Typhlopa, quam etiam Typhle
nam nominant, & Cophiam, murenæ caput habere
simile in sermonem hominum uenit, tum per paruulis
oculis esse. Ex his duobus nominibus alterum ex eo
traxit quòd non sint ei oculi probe affecti ad uiden
dum. Cophiæ nomen idcirco habet, quòd hebetes
eidem aures sint: adeo item dura est pelle uix ut tan
dem secari queat.

De Iaculo. CAP. XLIX.

IAculus serpens omni animantium generi insidias
Imolitur: huius cautio in faciendis insidijs eiusmodi
est, ut secundum uias abdite lateat, persæpe etiam
correpens, in arborem ascendat: ibiq; sese contorte
concludens, & in orbem coarctans, caputq; in spi
ram occultans, ut prætereuntes tacitus ex occulto
perspexerit, in id ipsum quod præterit, siue fuerit be
stia, siue homo, se iaculetur. Nam ualet saltu, ut ui
ginti cubitorum spatium transilire queat, protinusq;
ad ea quæ saltu appetit, inhærescat.

De Hyena serpente. CAP. L.

HYenam si uideas nunc quidem marem, nunc
quàm mox uidebis foeminam: Si uero nunc
K 4 foemi

foeminam, postea marem : utriusq; enim sexus particeps est : eundem marem cui ante nupserat, uxorem ducit : quotannis autem genitalia immutat. Caneum igitur, & Tyresiam non ostentatione uerborum, sed rebus ipsis exprimit, & declarat hoc animal.

De Præstere serpente.

CAP. LI.

PRimum ut morsum Præster è genere serpentium effecit, statim stuporem infert, & immobilem reddit : post menti obliuio & tenebræ offunduntur, ut neque notionem habeat, neque respirare, neque mesiere queat : simul & percussum à pilis nudū iam morsu factum suffocatio sequitur, cum conuulsionibus & morte acerrimis doloribus referta.

GYLLII ACCESSIO.

De Scythale.

CAP. LII.

SCytale forma cum Amphisbena non dissimilitudinem habet, præterquàm quòd cauda est tum pinguiore, tum crassiore. Scytale eadem est latitudine qua manubrium ligonis, & longitudine lombrici. Cum uerno tempore ex cauernis saxorum prodit, feniculi ramos exedit.

De Sepedone serpente.

CAP. LIII.

INest in Sepedone serpente immanis pernicies, & præterquàm quòd celerius graditur, Hæmorroi speciem similitudinemq; sicut ait Nicander, gerit : & eodem modo gyros & flexiones persequens, non rectà progreditur : quod quidem ipsum causa est, quâ obrem inspectantes nesciant de eius magnitudine iudicare

dicare. Vulnus quod infert acerbissimum habet, & bene penitus intrat, & putrefacit: qua ex ui no-
men traxit. Inexpiabili celeritate ipsius uenenum in
uniuersum corpus transitionem facit: Capillus pu-
trefcit & funditus interit, tum superciliorum & pal-
pebrarū pili defluunt, oculi offusi tenebris obscuran-
tur, & marcescunt.

Qua ui & natura sit præditus Seps serpens.

CAP. LIIII.

SEps è genere serpentum, ex eo magnam admira-
tionem excitat, quòd colorem in eorum quæ con-
tingit similitudinē immutat: eius imos quatuor dētes
tuniculæ quædam occultant, ex ijs uenenū emittens,
celeriter & putrefacit, & interimit.

GYLLII ACCESSIO.

De Serpente quam alij Sepa, alij Chalcida
uocant.

CAP.

L V.

SEps ideo etiam Chalcis appellatur, quòd quibus-
dam lineis, æris speciem, similitudinemq; gerenti-
bus, eius dorsum distinguatur: Itemq; ad octo pal-
morum longitudinem accedit, tum in Syria, & Li-
bya, & Cypro nascitur, in faxis domesticam sedem so-
let habere.

De Paria serpente.

CAP.

LVI.

PARIAS, seu Paruas (sic enim uult Apollodorus)
igneo colore est, & acerrimo oculorum sensu, &
largo ore, nihil mordendo nocet, sed mitis cum sit,
deorum humanissimo Aesculapio ipsum consecra-

L runt,

runt, & eius ministerio dedicarunt.

De Porphyro Serpente Indica. CAP. LVII.

Terram Indiam historici permulta ferre uenena, & plantas dicunt, è quibus partim salutaria sunt contra morsus serpentum, partim mortifera. Cuiusmodi ui est Porphyrus serpens, palmi magnitudine, colore accedente ad purpuræ similitudinem, capite plusquam niueo, & lacte multo candidiore, locis Indiæ calidissimis reperitur: ei mordendi idcirco potestas est nulla, quòd dentium expers sit: ergo hac ex parte eum quasi mansuetum dicere possumus. Non item ex omnibus partibus, nam eius uomitio si quod uel hominis, uel alterius animalis attigerit membrum, totum tabescat necesse est: Idcirco eum captum à cauda ex arbore suspendunt, ut illi caput ad terram uersus propendeat: tum sub eius os uas subiiciunt æneum, in quod ex eius ore guttæ redduntur, quæ primum ut deciderunt, continuò concrescunt, aspicienti ut amigdalinae lachrymæ speciem præbeant: ab eo extincto uas remouetur, in cuius locum alterum etiam uas æneum supponitur, in quod saniosus liquor, aquæ similitudinem speciemque gerens, ex iam mortui ore serpentis defluit: Similiterque hic concrescit, atque condensatur: horum tamen uterque colore differt ab altero: hic niger est, illæ primæ guttæ electri similes sunt: è quibus si cui magnitudine sisami in cibo portione uel detur, acerrima primum conuulsione percellitur, deinde ei oculi peruertuntur, cerebrum

per na

per nares expressum delabitur, sicq; ille miserabiliter quidē moritur, sed tamē celeriter: si quis sisamo minus ex illis sumpserit, non continuò is quidem moritur: sed certe ex hoc malo non euadit, sed denique cum mora extinguitur. Quòd si ex eo ipso nigro qui ex mortuo iam serpente defluit, sisami quoq; magnitudine quis comederit, extabescit, anniq; interuallo consumitur. Pleriq; eorum in biennium processerūt, paulatim morientes.

De Lacertorum dissectione. CAP. LVIII.

SI quis seu fortuitò Lacertum, seu consultò in caluararia percutiat, & uirga medium discindat, huius partium neutra moritur, sed ab altera seorsum utraq; graditur, & duobus pedibus adrepens uiuit. Deinde si coitio utriusq; cum altera fiat, consensione quadam tacita, & naturali colligatione uelut conseruntur, contextunturq;: atq; ex separatis duabus partibus unus atque idem rursus efficitur lacertus: & tametsi loci prius affecti uestigium cicatrix indicat, tamē & uitam pristinam retinet, & ei cætera persimilis est, qui talia nunquam perpessus sit.

De Lacerto. CAP. LIX.

NON hic antiquorum testimonio mihi erit opus, quæ ipse uidi explicabo. Cum uir quispiam Lacertum magnum & opimum comprehendisset, atq; æreo stilo excæcauisset, eundemq; in fictilem ollam,

recentem utrinq; eatenus exiguis foraminibus pertu-
sam, ut neq; spirare fera prohiberetur, neque tamen
exitum haberet, conclusisset: & simul terram rosci-
dam, & herbam, cuius nomen non explicauit, impos-
uisset: ac deinde ferreo annulo, cui inesset gagates la-
pis, in quo lacertus incisus erat, nouem signa impres-
sisset, quorum quotidie unum deleret: post ubi nono
signo sublato ollam reclusisset, lacertum uidi, oculo-
rum usu recuperato, clarius quàm ante excæcatio-
nem aspicere.

De Lacertis Indiæ.

CAP. LX.

POlycletus maximos ait lacertos in India, tū ualde
uario colore, nasci: ut pellis floridis quibusdā pi-
cturis maxime distincta, & ad tactum mollis, & tene-
ra sit. In Arabia Lacerti ad duorum cubitorum ma-
gnitudinem accedunt.

De Salamandra.

CAP. LXI.

EX animalibus tametsi Salamādra non est quæ ex
igni nascuntur, quales sunt Pyrigoni: contra ta-
men hunc ire audet, contraq; illius flammam ueniēs,
tanquàm aduersus hostem quendam, sic eam expu-
gnare aggreditur. Cuius rei testimonium fabri, quo-
rum opera atq; artificium igne nititur, afferunt: nam
quandiu eis ex flammæ splendore ignis flagrare eo-
rumq; artem fabrilem adiuuare uidetur, huiusmodi
animal magna securitate ipsi negligunt. Cum autem
ignis euanescit, ac restinguitur, frustra q; folles flant,
hoc sibi

hoc sibi tum animal aduersari præclare intelligunt. Quare hoc ipsum peruestigant, atque inuestigatum ulciscuntur: ignis autem postea iterum succensus fabrilis opus modo ut ante erat solitus alatur, iuuare perseuerat.

GYLLII ACCESSIO.

De Salamandra.

CAP. LXII.

Salamandra animal quadrupes, lacertæ simile cauda breui præditum est: nonnulli dicunt eam cute, & squammis carere: neque modo lacerti magnitudine esse, uerum etiam Crocodili terreni speciem similitudinemque gerere, morsuque infestissimo esse.

FINIS LIBRI IX.

L 3

LIBER DECIMVS

DE VI ET NATVRA

ANIMALIVM

A QVATI

LIVM.

De Balena.

CAP. I.

BALENA quemadmodum Delphis
nus, lac habet, colore quanquam ni-
gro non est, maxime tamen Cyaneo,
qui medium inter nigrum & uiridem
locum tenet, conspicitur; non bra-
chijs, sed fistula (sic enim huius respirandi uiam appel-
lant) spiritum ducit. Sedes & commoratio huic est
pelagus, in siccū egreditur, ubi à solis radijs calefcit.

De maximis Cetis,

CAP. II.

AD littora, aut minime profunda loca, aut breuia
ex cetaceo genere nullum appropinquat: sed
in alto, & profundo uersatur. Eximia autem magni-
tudine existimantur, Leo, Libella, Pardalis, Physiter,
Pristes, Maltha belua inexpugnabilis, Aries uel ipso
aspectu infestissimus, & periculosissimus, procul
enim licet compareat, maris procellas & tempestates
ciet & agitat. Libella cum sit aspectu infausto, infeli-
cicq; non est prospera nauigantibus. In Lacedæmo-
nico mari accepi ingentia cete gigni: eamq; ob cau-
sam quidam Cretenses Homerum dicunt Lacedæmo-

nem

nem cetosam appellasse. Circa Cytheram insulam cete prædicant maiori granditate generari, eorumque neruos accommodatos esse ad conficiendas, non solum Psalteriorum, & musicorum aliorum organorum fidiculas, sed ad bellica etiam instrumenta, atque ex his confectæ arcuum chordæ censentur optimæ. Theocles libro quarto, ad Syrtim ait cete procreari triremibus maiora. Circa Gedrosiã Indiæ regionem, non ignobilis Onesicritus atque Orthagoras scripserunt, cete longitudine dimidiati stadij, & latitudine pro rata longitudinis portione nasci, tantoque robore septa esse, ut sæpe cum naribus respirarint, tantopere in sublime marinos fluctus iactent, ut hæc imperitis maximæ maris tempestates esse uideantur.

De Cetis & uarijs piscibus Taprobanæ insulæ.

CAP.

III.

Taprobanæ insulæ mediterranei, mare incognitum habent, maritimi uero Elephantorum uenationem nisi auditione & fama haudquaquam acceperunt, omne studium atque operam ad piscationem conferunt: Id mare magnum eam insulam ambiens, infinitos pisces procreare ferunt, habentes capita leonum, pantherarum, & arietum, aliorumque animalium, & quod magnam admirationem habet. satyrorum speciem similitudinemque pisces nonnullos gerere, ac cete existere muliebri facie, eisque pro crinibus spinas esse, quorum genera tam monstrosa exacte explicare non queunt. Ac in eodem mari beluas in utraque sede uiue-

re audio, & nocte segetes & herbas depasci, quodq; palmarum fructu iam maturescenti gaudeant: idcirco eas arbores amplexu suo concutere, & excussos uiolento impetu, exedere, & cōficere, easdemq; cum iam incipit dilucescere in mare abdi, tum etiam permultas Balenas Delphinis insidiātes ibidem esse aiunt. Tum duo Delphinorum genera illic nasci, alterum ferum & inexpiabili immanitate, piscatoribus infestum: alterum natura mansuetum, circum homines natāre, & more canum blandiri, & se contrectari sustinere, atq; obiectum cibum libenter sumere.

De Cetaceo genere Gangis. CAP. IIII.

Ganges Indiæ fluuius, initium ducens à fontibus, cum per se fluit, & nōdum ad alios admixtus est, altitudine est uiginti passuum, latitudine uero octaginta stadiorum: cum autem alij in eum influxerunt, altus sexagenos passus profluit, dilatatur & diffunditur in quadraginta stadia. Infulas Lesbo Cynroue maiores efficit. Cete procreat, è quorum adipe farinae conficiuntur. In eo etiam testudines nascuntur, quarum testa non minori magnitudine sit, quàm dolium capax uiginti amphorarum.

GYLLII ACCESSIO.

De Britannici Ceti magnitudine. CAP. V.

DE bonis autoribus accepi, superiore anno beluā in Britannicum littus expulsam, atque eiectam fuisse, longitudine nonagenum pedum, proceritate uiginti septem. Cuius oris rictus ad duodeuiginti, mandibula

mandibula ad uiginti duorum palmorum magnitudinem & triginta. Costæ ferè omnes ad longitudinẽ XX 1. pedum, atq; ad crassitudinem sesquipedalem accederent: Itemq; duas pinnas habuisse, quarum singulæ essent quindecim pedum longitudine, earumq; alteram decem boues uix abstrahere potuisse: linguã uiginti pedes latam fuisse, oculos inter se quinq; ulnis distantes possedisse, eosq; pro corporis portione paruulos, nimirum bubulis non maiòres extitisse: & dentibus caruisse, tantum tanquam aliquot laminas carneas loco dentium apparuisse.

De duce cetacei generis.

CAP. VI.

OMne ferè cetaceum genus duce ad sibi moderandum eget, illiusq; oculis ducibus ad uidendum utitur. Is autem dux est, quemadmodũ harum rerum periti testantur, longus piscis, colore albo, capite prælongo, angusta cauda. Huncne ducem unicuiq; cetaceo natura dederit, an amicitia quadam is adductus, cetum ultro antegrediatur, haud scio planè, sed id tamen factum naturæ impulsu arbitrarer, nam hic separatim nunquam ab illo nauigat, sed ante huius caput antecedens, ipsius dux existit: etenim cuncta illi & prouidet, & præsentit, caudaq; præmonstrat singula, tum horribilia formidolosaq; inhibet, tum ciuaria conciliat, insidiasq; à piscatoribus positas signo quodam ostendit, atq; quem locum propter magnitudinem ipsum adire non oporteat, præsignificat:

M nequando

nequãdo nimirum cetaceum genus irretitum funditus pereat. Quod mirum uideri debet, minimam bestiam maximo animali uitę causam afferre, cum enim belua huiusmodi ad pinguitudinẽ peruenit, amplius nec uidere nec audire potest: Carnium enim moles, & uidendi & audiendi uiam intercludit, & tanquam illius luminibus obstruit, quare eius oculus improbe afficitur ad uidendũ: quòd si is pisciculus, quo ad necessaria utitur, perit: illi quoq; pereundum est.

GYLLII ACCESSIO.

De Physeteribus.

CAP. VII.

Qui in mari rubro nauigant, ut contra cete, quæ illic ingentia errant, se defendant, tyntinabula à prora & puppi suspendunt, quorum sonitu deterrita, ad naues non appropinquant. Nearchi classi in Arabicum sinum nauiganti maximũ terrorem Physiteres iniecerunt, quòd eiusmodi nimbos anhelaret, ut quæ posita ante pedes essent, uideri non possent. Cum autem ad nauigandum duces illis timentibus indicassent beluas esse, quæ facile ex tubarum sonitu perterrentur, Nearchus naues in nimborum inflatos fluctus propelli ac beluas tubarum clamore obstrepit iussit, eæ autem concitãdis fluctibus contra puppim speciem præ se pugnae ferebant: ueruntamen quàm mox tempestates cõmouere desistentes, in imam maris sedem se abstruserunt. Iam ut uiuæ ad terrã haud quaquam solent appropinquare, sic mortuorũ ossa in littus expelluntur, atq; eiiciuntur, quibus Ichthyo-

phagi

phagi tecta conficiunt, qui diuitiores sunt, eorū grandioribus ossibus pro materia utuntur, & ex crasioribus portas conficiūt: à bonis inopes ex spinis eorundem domos ædificant.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum capiuntur cete. CAP. VIII.

CEte in alto uersantur, & semper inexplebili cibi chelluatione flagrant. Quisnam cibus tantus erit, ut ad illorum gurgitem ac uoraginem explendam satis esse possit? Omnia cetacea exceptis canibus, tarda in natando sunt, neque sine pisciculo duce quoquam progrediuntur. Hic singula illis ostendit, siue præda capienda sit, siue quodpiam periculum instet, siue propinqua uada uitanda: huic ad solam caudæ motionem illa parent, per hunc audiunt & uident, neque tantopere uastis beluis uires profunt, quàm astutia paruuli pisciculi. Quamobrem astutus piscator ut huiusmodi beluas capere possit, uaria & multiplici escarum illecebra, hunc primum capit, deinde nullo labore monstra comprehendit: neque enim à duce orbamplius maris uias uident, non propinquum periculum sentiunt, sed tanquam pondera quædam temere uagantur, ignara quò nam fluctibus deferantur. Nam quòd duce priuata sint, & carnea mole in oculos eminente, eorum aspectus tenebris circumfundatur: Ideo ad scopulos & littora offensionem accipiunt. Tum robusti piscatores ex eiusmodi beluis quampiam in-

fidijs attentare deliberant, sed primò illius magnitudinem pondusq; coniecturis assequuntur. Hæc autem signa sunt magnitudinis si illius uertex extra aquam paululum eminent, nō obscura significatio est, beluam ingentem esse: quòd si dorsum bene emineat extra summam aquam, non tanta est: nam minores quia leuiores sint, idcirco altius eminent. Piscatores huic robustissimum hamum ad catenam ferream alligatum projiciunt: hæc ut escam uidet, nulla cunctatione interposita, effreni auuiditate eam appetit, atque statim ferro eius guttur transfigitur, cuius dolore incitata, catenam exedere & conficere conatur: quod ipsum postquam diu multumq; conata est, acerrimis doloribus affecta, in pelagi profundum demergitur, atque omnem funem, huic relaxant, quòd nullis uiribus humanis retrahi possit, & facili exagitata fera nauem cum remigibus in profundum retraheret: simul & amplos utres uenti plenos ex funibus appensos beluæ mare subeunti obijciunt: Illa uulneris dolore stimolata, non utres contemnit, imò uel maxime reluctantes & summam aquam semper appetentes, in altitudinem maris deprimere conatur. Cum autem peruenit ad imam maris sedem defatigata quiescit, ingentes fluctus anhelans: at enim quiescere cupientem utres non permittunt: sese in sublime efferentes: Itaque contra hos renouat atque instaurat pugnam, & iterum ac sepius frustra utres detrahit, nam hi sursum uersus subuolant. Illa

uero

uero grauiter dolens, rursus profundum petit, & modò alieno impulsu, modò sua sponte trahitur, & tantopere furit, ut existimes sub fluctibus Boream stabulari: tandem in summo mari fluitantem, alij hastis, alij tridentibus, alij securibus cædunt, & multa uerberatione expugnatam, in littus expellunt, atq; eijciunt.

De Tritonibus.

CAP. IX.

ET si non admodum explicatam rationem ad demonstrandam Tritonum formã piscatores afferre posse dicuntur, magna tamen fama est in sermone hominum sanè multorum, cete quædam à capite ad medium corporis humanã speciem, similitudinẽq; gerentia in mari nasci. Demonstratus in libris quos de piscatu conscripsit, conditum Tritonem in oppido Tanagra spectatum fuisse, cætera quidem, sicut idem ait, fictis & pictis similem: eius uero caput, quòd ueritate obscuratum esset, & euanuisse, non facile intelligentia comprehendendi & percipi potuisse: sed ad solam tactionem illius squammas asperas & duras dilapsas fuisse. Idemq; assert, quempiam ex magistratibus Græciæ, qui sortitione facta annum magistratum gerunt, cum eius naturam exquirere expeririq; uellet, paulum quiddam de corio detraxisse, atque in succensum ignem iniecisse, idq; ambustum in circumstantium nares teterrimum odorem immisisse: Neq; uero, quemadmodum inquit, terrenum ne an marinum esset animal coniectura assequi poteramus.

apud

M 3 Gillij

PAufanias scribit se Tritonem Romæ uidisse, cuius capitis coma eiusmodi esset, qualis ranarum palustrium, pilos non alios ab alijs distinxisset. Reliquum corpus squammis tenuibus inhorresceret, brachia sub aures subijcerentur, nasus ab humano dissimilitudinem non haberet. Præterea adiungit, cum ore ampliore, & dentibus ferinis, & oculis glaucis fuisse, tum manuum digitos unguibus cochleæ testarum similibus instructos habuisse: eidemq; caudam sub aluo pro pedibus, ut Delphinis, fuisse. Cum Venetijs essem, quidam Dalmatæ, spectata fide uiri, mihi religiose testati sunt, se ad oppidum Dalmatiæ, Spalatum nuncupatum, uidisse marinum hominem, qui se spectantibus summum terrorem iniecisset. Cum se in terram incitauisset, ut mulierem, quæ circum littus fortè tum uersabatur, corripere: uerum ubi eam fugere prospexisset, statim ad mare regressus, inam maris sedem petiuit. Eundem mihi descripserunt, hominis omnino speciem similitudinemq; gerere. Itemq; magna fide homines, qui ad mare rubrum permultum temporis uersati essent, sanctissima asseueratione mihi affirmarunt, illic marinos homines sæpe capi solere, quorum durissimis pellibus calceamenta tam robusta conficiant, ut ad quindecim annos durent.

Non igitur quod de Tritonibus, & Nereidibus, hominibusq; marinis iam usque ab heroicis temporibus

ribus in sermonem hominum uenit, uanum esse constat. Cum ex Plinio, tum ex hominibus, & patrum & memoriae nostrae: nam ut praeteream ueteranos piscatores, qui mihi testati sunt, cum mare uicinum est ad pariendas tempestates, se ex alto humanos gemitus saepe exaudiuisse. De bonis item autoribus accipi Theodorū Gazam cum in Peloponneso esset, inter plures beluas, tempestatibus in littus expulsas, Ne Reidem uiuam spectauisse, facie & humana, & pulchra, corpore squammis umbilico tenus obducto, caetera locustarum caudae similem fuisse, & permulta multitudine, quae ex omni uicinitate ad huius spectaculum concurrerat, circumfusam, humanos gemitus, & lamentationes edidisse: ac denique magnam uim lachrymarum profudisse: quod ipsum cernens Theodorus, natura ad misericordiam procliuus, effecit, ut populi corona ei de uia decederet. Haec sentiens sibi reditum patere, sensim brachijs & cauda ut maxime poterat, adrepsit ad mare: Cumque magno impetu sese praecipitem egisset, ad punctum temporis ex hominum conspectu sese in maris altitudinem eripuit. Item ex ijs qui consuetudinem habuerunt cum Georgio Trapezuntio accipi, cum hic ad quempiam maritimum fontem inambularet, eximia formae pulchritudine puellam uidisse, extra aquam pubetenus eminentem, & tanquam lasciuia gestuentem, modò in imam sese abdere, modò ad summam aquam frequenter tandiu efferre, quoad conspectam se sentiens, nusquam

postea comparuit. Cum nuper Malsiliæ essem, piscator & senex, & probus mihi narrabat, se puerum de parente suo audiuisse regi Renato à piscatoribus captum muneri missum fuisse marinum hominem. Et similiter Alexander Neapolitanus ait, Draconettum Bonifacium ciuem suum sibi narrasse, dum in Hispania militaret, non dissimilem hominem marinum ex Mauritaniæ oceano ad regulos suos, sub quibus stipendia faceret, allatum fuisse: senili facie, capillo & barba horrida, colore cæruleo, & maiore proceritate quàm humana, tum pinnis membranula interlucente intertextis. Idemq; affert, Tritonem in Epiro mulieres quæ de iugi quodam fonte maritimo ad hauriendam aquam proficiscerentur, ex occulto obseruare solitum fuisse, ac si solam haurientem aut spaciantem in littore animaduerneret, ipsum ex latebris pedetentim ad eam accessisse, & ui compressisse, & arreptâ concubitus causa sub undas subijcere solitum fuisse. Cuius quidem facinoris fama cum ad accolas emanasset, etiam atque etiam diligenter obseruare cœperunt, & laqueorū insidijs positis, paucis diebus eum comprehenderunt: ueruntamen cibum sumere recusantem, inedia & tædio extabuisset, & diu uiuere extra aquam non potuisse. Peruagatum est eos ueneris libidine in mulieres flagrare: itaq; Epiroticos qui fontem illum accolunt edixisse, ne postea nisi in uirorum comitatu mulieres locū illū obirent. Et hæc è multis quæ mihi de ijs decantata sunt, præstrinxisse satis sit.

De

De Cetis quæ & Rotæ appellantur. CAP. XI.

CEte immensa corporis mole exaggerata, in altitudine maris uersantur, & uero fuscinis feriuntur, Inter huiuscemodi beluas numerantur, quæ Rotæ appellantur: Hæc gregatim natant maxime prope Athonem montem, Eas non fortes esse ferunt, earum uertices apparent, & adeo longis sunt hirsutæ spinis, ut hæc extra mare emineant. Cum remigationis strepitum perceperunt, tum circumuersantur, & circumuoluuntur, ut quàm altissime sese in profundum detrudant, rursusq; ex imo gurgite ad summum sese efferentes, reuersiones in orbem faciunt, unde nomen traxerunt.

De marinis Arietibus.

CAP. XII.

MArini arietes, quorum quidem nomen apud multos peruagatum est, sed non tamen historia omnino explicata, nisi ex ea parte, quatenus à pictoribus & fictoribus ostenditur. Circa Corsicum & Sardoum fretum hybernant, atque ex summa aqua eminentes spectantur: Simul & maximi delphini circum eos natant. Mas aries frontem alba uitta redimitam habet, ut uel hanc Lysimachi, uel Antigoni uel alterius cuiuspiam regum Macedonia diadema dicas. Aries uero foemina quemadmodum barbæ appendiculas gallinacæ quasdam possident, sic ipsa cirros ex imo collo pendentes habet: neq; modò eorum uterq; mortua, sed & uiua corpora exest, & con-

N ficit:

ficiti: in natando magnos fluctus facit: tempestate quã ex sua agitatione ciet, naues funditus euertit, ac eos qui secundum mare uersantur, rapit. Iam porrò qui Corsicam incolunt, dicunt, uirum qui ex tempestate naufragium fecisset, natandi bene peritum, ubi per multum maris natando transmisset, circa Corsicam crepitudinem quandam assecutum ascendisse, ibiq; constitisse: post uero quàm aries eum oculis comprehendisset: posteriore sui parte plurimum mare conscitasse, deinde ab intumescente æstu elatum instar procellæ & turbinis hominem corripuisse. Itemq; tanto narium robore prædita est huiusmodi belua, spiritum ut uehementer & permultum anhelet, & immensum aëra respiratione ad se attrahat, eaq; aspiratione marinos uitulos ad hanc rationem comprehendat. Cum enim arietem nouerunt uicinum esse, ad moliendas sibi ipsis insidias, in terram celerrime enatantes, in subterranea saxa conduntur: is cognita fuga, insequitur, & contra antrum stans, ex corporis odore prædam intus esse percipit, & narium illecebra quadam acri inter se & uitulos aërem intermedium attrahit. Hi tanquam uel sagittam, uel spiculum, sic sanè illius appulsum declinant, & refugiunt. Tandem tamen uiolētissimo anhelitus ductu inuiti, & tanquam Ioris quibusdam, aut funibus constricti, ex latebra extrahuntur, & ab ariete deuorantur. Ex earum naribus enatos pilos harum rerum periti magnos usus afferre testantur.

De Delphini amore erga suam procrea-
tionem.

CAP. XIII.

MVlierum in filios studium magnam quidem hominum admirationē habet. Veruntamen perspicio filijs qui è uita excefferunt superesse matres, nec ex eorum casu more delphinorum perire, sed tristitia mitigata, in doloris obliuionem uenire. Delphinus autem scemina, omnium maxime animalium eorū quæ procreauerit, studio tenetur. Ex sese geminos parere solet. Cum autē piscator aut tridente eius procreationem uulnerauit, aut hamo cæpit, enim uero longi hami ex parte superiori ad quam funis alligatur perforati, cuspides uncinatæ defixæ in Delphini corpore eum retinent, is quandiu in omnes partes resiliendo uersans aliquod robur habet: Piscator funem relaxat, ne uibrumpatur, eiusq; culpa cum ferro delphinus discedens ex captiuitate euadat. Cum autem ex uulnere delphinum labori succumbere atque aliquantum de contentione insultandi remittere piscator animaduertit, sensim ad nauim subducit, prædâq; potitur. Iam uero mater nec castuli sui casum perhorrescit, nec metu reprimitur, sed incredibili desiderio filium insequitur, & quod filium in media cæde uersantem sibi deserendum non existimat, nullis terroribus ab insequendo deterretur, atq; adeo eam filio uenientem subsidio percutere manu facile est, ut collibuerit uolenti cedere: unâ cum filio capitur, cui sese ex periculis seruare & discedere

integrum erat. Ac si adsint ei ambo catuli, intelligatq; alterum læsum esse, atq; ut diximus, captiuum abduci, integrū alterum caudæ uerberatione persequitur, ac mordicus premens ablegat, atq; aspirationē oculi tam mittit, tanquā tesseram, ut fuga salutem adipiscatur. Cuius admonitu discedit ille, ipsa uero remanet, ut capiatur, atq; simul cum filio altero moriatur.

Quemadmodum Delphinus semper mouetur.

CAP. XIII.

Delphinum perpetuo motu præditum esse ferūt, nec quoad uiuit, ne dormiens quidem à motione conuiescit: Cum enim necesse habet dormire ex alto ad summam aquam elatus, ut totus uideatur, dormit: non enim somni expers est: atq; ita dormiēs, in profundū tandiu depellitur, quoad imam sedem maris contingat: ad quam postquam funditus delapsus est, terrę pulsu è somno excitatur, deinde ex alto emergit, ac repetito somno similiter atque prius ad maris fundum appulsus, expergiscitur, tum rursus eminet extra aquam, & hoc ipsum sæpe facit, eamq; ob causam inter quietem ac actionem agens, nunquā omnino à motu quiescit.

Defunctos sui generis Delphini sepeliunt.

CAP. XV.

Mortuorum etiam memoriam delphini tenent, & suos gregales extinctos non produunt, imò uero defunctos in imum delabētes, cum ex altitudine ad

ne ad summam aquam alleuant, tum ad cōtinentem uelut funere illos efferentes, hominibus ipsos sepeliēdos tradunt: post uero sequitur magna Delphinoꝝ multitudo, tanquā funeri operam dantium, atque in extinctos honorem cōferentium, fanēq; eos ab impetu aliarum beluarum ne deuorentur defendentium. Itaque homines rei musicæ intelligentes reuerentia studij in Delphinorum musicam adducti, humatione eos afficiunt. Vos uero inscitia ueniam agrestibus hominibus qui à musis auersi sunt, Delphini tribuite, quandoquidem uel ipsi Athenienses Phocionem probum uirum inhumatum proiecerūt: tum Olympias, quæ filium Iouis peperisset, ut ipsa gloriabatur, & ille profitebatur, insepulta iacuit, Pompeius Magnus cum tot tantasq; res præclaras gessisset, summis uictorijs partis, de triplici orbis parte triumphasset, interfectoris sui patrem seruasset, & in regnū restituisset, Aegyptij non modo interfecerunt, sed capite mulctatum, proiectum ad littus reliquerunt.

Omniū uelocissimi sunt Delphini. CAP. XVI.

NON modo aquatiliū bestiarum, sed etiam terrenarum omnium Delphinus uelocissimus, & ad salendum præstantissimus est, nauium enim, sicut Aristotelis ait, malos transilit, & causam conatur afferre eiusmodi. Quemadmodum enim urinatores animam continent, sic ille primo spiritum comprimit, deinde corpus sicut sagittam neruo expulsam iaculatur, nam spiritus intus compressus, & illum urina-

N 3 tores

tores impellit, & iaculatur.

De amore Delphinorum in suum genus.

CAP. XVII.

VRbs Thraciæ, cui nomen est Aenos, præclarum dat testimonium Delphini amoris, quem erga suam nationem habet. Cum forte euenisset, Delphinus ut uulnere accepto, non mortifero quidem, sed sanguinem mittenti, caperetur: reliqui non comprehensi, id ipsum ut senserunt, maximis saltibus ad portum gregatim profecti, probe studium suum captiuo nauarunt. Paruuli Delphini cum ijs qui sunt confirmata ætate ideo natate solent, quia nondum ex ætatis infirmitate soli audent. Hi igitur adolescentes de suis periculis pertimescentes, captiuum deseruerunt. Natu maiores, tanquam socium quendam homines genere se contingentem, sic ij tristes pergebant illum comitari, & magno studio subleuare: Cum uel homines ipsi cum intimis & necessarijs infelicibus suis studium & curam perraro communicare soliti sint.

De Delphino oppidi Iassii.

CAP. XVIII.

AD Iassium urbem Delphini amores iandudum decantati erga formosum puerum, non sine mea commemoratione, & literarum memoria mihi relinquendi uidentur: Itaque cum Iassium gymnasium, ubi pubes Iassia exerceri solita esset, mari adiaceret, unde pueri, qui nondum ex ephebis excessissent, post exercitationes in curriculo ad mare peruenientes, antiquo more lauarentur, ex ijs natantibus ad unum aliquem

aliquem formæ pulchritudine præstantem Delphinus quem ardentissime amaret, proxime profectus, primò exterruit puerum, post uero consuetudine uterq; in alterius amorem se insinuans, beneuolentia coniuncti fuerunt, atque inter se firmam amicitiam fecerunt: ac iam inuicem ludere cœperunt, modò adnantes inter se certabant, modò puer tanquam pulum equiso, sic in Delphinum subnatantem ascendens & audacius exultans, in amasio sedebat: quod quidam facinus summam Iassensium & hospitem admirationem habebat. Enimuero Delphinus puerum amores ac delicias suas uehens longissimè in mari procedebat, atque adeo tam longe, quàm puero infedenti placeret, progrediebatur: Deinde ex alto reuertens, eundem illum littori reddebat, atque mutua dimissione uterq; ab altero, hic quidem in maris altitudinem, ille uero domum suam discedebat. Iam porrò ad tempus cum gymnasia dimittebantur, ad excipiendum puerum Delphinus præsto erat: Puer autem cum ex amasi expectatione, & eius collusionem uoluptate afficiebatur, tum supra humanam conditionem formosus circumspiciebatur, qui sanè non modò hominibus, sed beluis quoq; ratione carentibus formosissimus, & si non certe diu, uideretur: siquidem fato quodam succubuit. Cum enim permultum se exercuisset, & currendo defatigatus esset, supra dorsum Delphini seipsum temerè iniecit, non animaduertens aculeatam spinam dorsi erectam esse, atque horrens

tem, cuius acuminibus eius umbilicus quia exulceratus esset, ex eo factum est, ut & uenæ quædam abrumperentur, & permultus sanguis efflueret, ibique puer extremum spiritum effunderet. Id Delphinus partim ex pondere sentiens, non enim iam ut consueuerat tam leuis & expeditus infidebat, nempe qui spiritibus sese non subleuaret, partim sanguine imbutum mare cernens, id quod res erat ut intellexit, amasio suo superstes uiuere noluit. Quamobrem multo robore quemadmodum nauis remigatione & plenis uelis propulsa, sic simul cum defuncto in littus se expulit, atque eijcit, amboque hic iam quidem mortuus, ille uero animi defectione exspirans, humi strati iacuerunt. Laus ô bone Euripides non tale facinus propter Chrysiptum cōsciuit, quamuis, sicut tu ipse ais, & fama docet Græcorum, primus pueros amare cœperit. lassenses ciues, ut illorum uehementem amorem cum honoris gloria compensarent, sepulchri monumentum commune utriusque & formosi pueri & Delphini amatoris constituerunt, & statuam quæ forma eximia puerum in Delphini dorso sedentem haberet, excitarunt, atque etiam numismata ex argento atque ære fecerunt, & eorum imaginibus signauerunt, ad demonstrandum utriusque miserabilem casum, ac nimirum tantum facinus memoriæ tradiderunt, ut dei amicum honorarent. In urbe Alexandria Ptolemæo secundo regnante, simili amore Delphinum flagrasse audio, quæ si Herodotus nouisset, minus sicut mihi

mihi uideatur, ea quæ de Arione Methymneo dicuntur, miratus fuisset.

Parem gratiam Delphini bene de se meritis referunt.

CAP. XIX.

AD referendam gratiam delphini hominibus iustiores sunt, cum tamen lege Persarum quæ laudibus tollit Xenophon minime teneantur. Cœranus sic nuncupatus, natione Parus, à piscatoribus delphinos ad Byzantium captos argento redemit, & liberos dimisit: ex ea libertatis largitione hanc collegit gratiam, ut naue quam uiris (sicut in sermonē hominum uenit) Milesijs uectoribus plenam duceret, in medijs angustijs Parij maris funditus euersa, & uectoribus naufragio perditis, illum ipsum delphini ex hoc periculo seruarunt, eiq; ad parem gratiam cum beneficio quod priores ab ipso accepissent, persoluedam satisfecerunt: quod quidem ipsum saxum nomine Cœranium, quo ipsum exposuerunt, facile ostendit. Itaque postea Cœranum mortuum secundum mare illud cognatione ei proximi sepultura affecerunt: quod quidem ipsum, ut delphini senserunt, frequentes tanquam ad iusta funeri persoluenda ad littus conuenerunt, & quoad pyra arderet, tandiu sicut amicis fidi amici permanserunt: Deinde restincto rogo discesserunt. Non item certe homines at potius uiuos colunt, & eos quidem diuitijs diffluentibus & opibus. Contrà uero ab ijs defunctis & si iustis exequiarum carent, se totos auertunt, ut ne gratiam

tiam pro beneficijs, quibus ab eis dum uiuerēt, affecti fuerunt, persoluant.

De amore & musicæ studio Delphinorum.

CAP.

XX.

Quanto Delphinis in studio musica sit, ex Arioste Methymneo Aegyptij & Lesbij testantur, quātoque ipse amatorio affectu flagrent, Theitæ delphini de amore erga eleganti forma puerum prædicant. Leonida autem Bisantius in urbe Pleroselino nuncupata, se cum Aeolida nauigando præterueheretur, delphinum in illius portu urbis habitantem, ciuibuscque huius tanquā hospitibus suis utentē uidisse confirmat. Idemque affert hunc delphinum de manu aniculæ cuiuspiam, eiusque mariti educari solitū fuisse, plenosque inuitamentis cibos illi ab eisdem suppeditatos fuisse: neque tamen, puer cum eis esset infans pariter alendus, illum alere destitisse, sed ambos educasse: ex quo conuictu delphinus puerque mutuū inter se amorem conciliarunt. Delphinus urbem, quam dixi, ueluti patriam suam flagranti studio amplexabatur, portumque tanquā domum suam amanter incolebat, & suis nutricijs gratiā educationis sic persoluebat, ut cum ætate grandis factus esset, deque manu educantiū cibum capere non haberet necesse, iam longius progrediens, & ex prædis quas capiebat partim sibi ad prandiū haberet, partim suis educatoribus adferret: unde fiebat hi uehementissime lætarentur, ab eoque illud

Iud uectigal acerrime sibi & puero expectarent, nomenq; similiter delphino ut puero imposuerāt. Puer ex illa uiuendi cum delphino consuetudine hanc collegerat fiduciam, ut ex crepidine, locisq; è mari eminentibus illum auderet appellare, facileq; ad se leni appellatione euocaret, ac siue ille remigationē quandam contenderet, siue cum alijs gregatim errantibus lusione aliqua delectaretur, totū gregem præ studio festinandi uenire ad puerum desultaret, siue multa fame pressus uenaretur, illum tamen puer tanta celeritate reuocabat ut uehementi impetu more nauis plenissimis uelis impulsæ ferretur, atq; ad puerulum appropinquans, ad illum luderet, & adsiliret, nunc circum illum adnans, nunc illum ipsum uelut prouocans, ut ad certamen secum amasium suum alliceret. Hæc cum delphino qui uetulis & puero uectigalis esset prædicata, tum alia pleraq; quæ urbs illa habebat, spectaculum prætereuntibus dare solebant.

De Piscatorum Euboïcorum communione prædæ
cum Delphinis.

CAP. XXI.

EVboïcorū hominum sermone huc narratio quædam perlata est: illorum piscatores pariter æqualiterq; cum delphinis pisceis quos caperint communicare audio, ad huiusmodi piscatum tempestatum quietem opus esse, id quod si acciderit, tum de prora laternas quasdam piscatores suspendunt, quæ etsi intra se ignem habeant, sic tamen lucem transmittūt,

O 2 ut ignis

ut ignis quidem obtegatur, lumen uero transluceat, piscibus splendor timorem facit, & molestiam affert, quare insidiarum ignoratione obstupescentes quid sibi uelit quod uident appropinquare aggrediuntur, causam tanti sui timoris cognoscere studentes. Cuius rei consideratione perterriti, aut ad saxum quoddam stant frequentes cum tremore & metu, aut ad littus impulsī exiliunt, sic obstupefacti, ut de caelo tacti esse uideantur, facileq; iam sit tridente percutere. Delphini cum ignem à piscatoribus incendi animaduertunt, seipsos statim ad subsidium ijs ferendum comparant, & illi quidem sensim & pedetentim remigant, ij uero formidine exterrentes impellunt pisces, eorumq; effugia reprimunt, ne elabiqueant: ij igitur & ex delphinorum natatu, & piscatorum remigatione undique in angustias compulsi, quòd sentiunt sibi nullum ex tantis angustijs exitum patere, idcirco stant & manent: unde efficitur, ut eorum magnus numerus capiatur. At tum delphini uelut repetentes communis laboris remunerationem, sibi debitam ex illa piscatione, eo procedunt, quibus prædæ auxiliatoribus si cum fide & grato animo piscatoris æquabilitatem distribuunt, persuasum his habetur, qui in re maritima uersantur, rursus ad piscandum, etiam si minus inuidentur, adiutores fore: sin autem piscatores prædam cum his communicare omiserint, hosteis experientur, quos antè amicos habuerant.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum ad Puteolos puerum Delphinus amauit.

CAP. XXII.

ATque ut magis ætatis nostræ permulti homines ab omni ingenuitate disciplinarum auersi, ad animalium notionem mansuescant, qui nullum alium animalium sensum agnoscunt, nisi quem palatus sapit, adiungam quæ Appion Aegyptiacorum libro quinto scribit, se ad Puteolos uidisse Delphinum, cum à puero quem uehemēter amabat, Simon appellaretur, ad eum ipsum accedere, & pinnarum aculeis quasi uagina inclusis, ne amans læderetur, ascendenti dorsum præbuisse, & insedentem sæpe triginta passuum millia peruexisse: ad quod spectaculum Roma atque ex tota Italia concursum factum fuisse: ac nimirum postea quàm puer ex morbo perisset, Delphinum sæpe ad consuetum littus adnare solitum fuisse, cumq; tandem puerum in primo uado se expectare solitum nusquam uidisset, eius desideratione extabescentem uitam amisisse, in pueriq; sepulchro sepultura affectum fuisse.

De natatione Delphinorum.

CAP. XXIII.

Delphinus scemina similiter atque mulier mammas habet, simul & uberrimo lacte catulos suos lactat: ex ætatum ratione dispositi, gregatim natant, etenim per paruuli etiam nunc ex ætate infirmi in primo ordine locantur, hos natatione proximi sequuntur qui sunt confirmata ætate: nam Delphinus cum ca-

O 3 tulum

tulorum fuorum amantissimum animal est, tum de
 ijs uehementer metuens, diligenti custodia eos confer
 uat : ac nimirum sic natant, ut tanquam in militari cu
 neo alij in prima acie, alij secunda, alij tertia constituã
 tur : natu minimi ante prænatant, post uero hos fœ
 minæ sequuntur, deinde mares extremum agmen du
 centes, filiorum & uxorum nationem inspiciunt, atq;
 obseruât. Quid ad hos Nestor bone Homere: quem
 ais ad instruendas acies principū suæ ætatis præstans
 tissimum fuisse.

De eorum intellectu & prudentia.

CAP. XXIIII.

QVAM uehemēti Delphini musicæ amore teneã
 tur, quamq; admirabili ad uocis cantum studio
 concitetur, sermone & literis multorum longe lateq;
 peruagatum est : quàm item hominum amantes sint,
 cum alij pleriq; scripserunt, tum nos, ante explicauis
 mus : nunc iam de intelligendī prudentia dicere, non
 alienum est. Simul enim ut in retia Delphinus inci
 dit, statim primo quidem quiete & libere manet, neq;
 omnino fugere meminit : sed & epulatur, & alios ses
 cum captos depascitur, & tanquam huic condictum
 esset conuiuium, ex ijs exsaturatur. Deinde cum se
 extrahi atque ad littus appropinquare intelligit, den
 tibus lacerato reti, è seruitute liberatur. Iam si quan
 do piscatores posteaquàm captiui Delphini nares ho
 losceno iunco traiecerint, quodam obsequio atq; in
 dulgentia eum ex potestate idcirco dimittant seruis
 tuteq;

tuteq; liberent, ut hac notionis nota iniusta, si iterum capiatur, apertiora det indicia, se aliàs captum & seruatum fuisse. Is uelut indicium & notam pristinae captiuitatis ueritus, non amplius ad saginam appropinquat. Cum Delphinus quispiam comprehensus in piscatoriam subtractus esset, alij tum permulti nauiculam hanc circūatantes, tandiu se ibi crebris saltibus uersarunt, & tanquàm piscatoribus pro huius salute supplicantes, prouoluerunt, dum piscatores ad captiui misericordiam inducti fuissent, eisq; ita suppliciter quasi petentibus celsissent, atque irretitum ex uinculis in libertatem expediuissent.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum Delphini lugent suam mortem,

CAP. XXV.

A Delphinis captis tanti fletus gemitusq; fiunt, ut cum in nauis, ubi permulti Delphini tenebantur, pernoctarem, mihi acerbissimum dolorem inusserint: adeo eos animaduerti humano gemitu, & lamentatione, & magna lachrymarum ui suam conditionē deplorare, ut ego huiusmodi piscium misericordia lachrymas tenere non potuerim: ut proximum, quem magis gemere sentiebam, dormiente piscatore in mare abiecerim: malui enim lædere piscatorem, quàm mihi ad pedes stratum, quasi supplicantem nō subleuare: sed nihil promoui hoc abiecto, reliqui alij magis magisque gemitū auxerunt: ut non obscuris signis mihi uiderentur petere similem liberationem. Itaque

O 4 totam

totam noctem in acerbissimo luctu uersatus sum.

GYLLII ACCESSIO.

De coitu Delphinorum. CAP. XXVI.

Delphini similiter atque homines complexu uenereo iunguntur, atque horum penis perinde quasi hominum arrigitur: non enim semper patet, sed occultatur. Cum autem ad coitionem inflammatur, extra eminentem proferunt: horum foetus uel à partu recentes circum matrem natantes saliant, modò in maternū os intrans, modò circum oculos erraticam natatione uersantur. Hæc uero eos incredibili gaudio perfusa circumplectitur, & mammam in singulos dispertit, eisdemq; iam admodum adolescentibus ad natandum dux existit, & docet quemadmodum pisces comprehendere oporteat: neque prius quàm confirmatori ætate sint, à parentibus discedunt: neq; hominum quisquam tam auersus est ab omni humanitate, quin ex natatione ipsorum summam uoluptatem capiat, cum mari tranquillo, uentisq; leniter flantibus, Delphinorum gregem uideat natos antegredientes, uarium & multiplicem pinnarum gyrum agere, atque à tergo parentes uenientes obseruare catulos suos, neue in beluas incidant, neue etiam piscatorum insidijs attententur.

GYLLII ACCESSIO.

De præstantia Delphini. CAP. XXVII.

In omne propemodum piscium genus dominatur: neque modo robore præstat, sed & formæ pulchritu

pulchritudine & celeritate excellit : nam tanquam sagitta neruo expulsa, sic ad natandum uelox est. Et similiter atq; uolucris aquila, terrenis leo imperat, & serpentibus draco, in piscium natione hic dominatur : neq; enim ad eum pisces appropinquare, neque intueri audent: quòd sanè eum regem suum timeant. Is cum cibum inquirat, multos piscium greges turbat, eorūdemq; longā & latam fugam facit, omnesq; maris meatus timore implet : nimirum optimum quencq; diripit & prædatur.

De mansuetudine & diuinatione Croco-

dilorum.

CAP.

XXVIII.

DE Crocodilis hanc etiam auditionem ex Aegyptijs accepi, sacros esse, & mansuescere, & à ministris se facile contrectari sustinere, & sibi frustra elusiva lenta in dentes insita, extrahētib; patulum os præbere, atque antiquiores & præstantiores diuinatione pollere, Aegyptij ferunt : idq; Ptolemæi testimonio comprobant: eum sane cum ex crocodilis antiquissimum & præstantissimū appellaret, non exauditum fuisse : cum cibaria ei comedenda obiecisset, reiecisset: inde sacerdotes collegisse, ex Ptolemæo idcirco crocodilum, quòd eum uicinum ad moriendum prænosceret, cibum capere noluisse.

De Crocodilo & Trochilo.

CAP.

XXIX.

Cum his qui sibi adiuuētum importare queunt, etiam acerrime fera animalia pacem gerunt, & foedere deuinciuntur, ingenitoq; sibi malo se exsol-

P

uunt.

uunt. Cuiusmodi Crocodilus censendus est, quē inter natandum hiantem hirudines in illius os innatantes referciunt, cum molestiam illi exhibent: id ille sentiens, Trochilo ad medicinam dolori suo faciendam eget. Itaque hirudinibus ubi confertus est, ad littus progressus, & solis radios intuens aduersos maxime hiat: tumq̄ trochilus in illius fauces rostrum inferēs, hirudines extrahit: quod facillime patitur Crocodilus, sentiens auxilium: ita fit, is hirudinibus ut prandeat, ille adiuuetur, proq̄ præmio Trochilo computat, quòd nihil eum ledat. Ad hanc rationem de Nilo aquam haurientibus crocodili abstrusas insidias instruunt: nam per uirgulta, quibus sunt tecti: & intuentur, & subter ea ipsa natantes, & sic operti, se ad littus magnis saltibus incitant, confestimq̄ ex uirgultorum latebris erumpentes, aquatores dum aquam hauriunt uiolento raptu interceptos deuorant: quod quidem ipsum Crocodilorum malitiam & fraudem facile ostendit. Duo Crocodilorum genera Ganges fluuius generat. Horum alteri nihil nocent, alteri inexorabili atq̄ immisericordi in quibuslibet uoragine carniuori sunt. In eorum summo rostro, quiddam tanquam cornu eminet: his ipsis ad ministris ad ulciscendos maleficos, turpissimis iudicijs conuictos, Indi utuntur: nam eosdem rerum capitulum dānatos eis obijciunt: necq̄ ad percutiendos eos securi, laqueoue ad frangendam ipsorum ceruicem carnifice egent. In tam ualde magnā sæpe magnitudinem

tudinem excrescit Crocodilus, ut Pſamnítichi Aegyptiorum regis tempore Philarchus uiginti quinque cubitorum dicat uisum fuiſſe: regnante Amalide, ſex & uiginti cubita exceſſiſſe. Amometus in quadam Libyca urbe dicit Sacerdotes ex lacu quodam canitionum illecebris præſtrictos Crocodilos decem & ſeptem cubitorum educere. Ad comprehendendos homines, aliásue beſtias, Crocodilo hæc eſt malitia & ueteratoria, ut quâ nouerit eos in flumen descendere, uel ad aquationem, uel ad conſcenſionem in naues, uiam ore, quod quidem ipſum multa compleuerit aqua, de nocte madefaciat, præcipitem efficere ſtudens, quo faciliorem ſibi captu prædam reddat: iſ ſane quoniã lubricum gradum ſuſtinere non queant, præcipientes aguntur, & crocodili impetu corripuntur, & deuorantur. Iam tamenſi non pauca ſint Trochilorum genera, & nomina, quæ ſanè quidem quoniam dura ſunt, & ab aure religioſa & terete auerſa, prætereo: haud quaquam cum iſ omnibus ſcedere deuincitur, amicitiamq; colit Crocodilus, ſed cū ſolo nuncupato Cladorincho ſocietatem, atque amicitiam facit. Enimvero nulla hic offenſione hirudines ei legere poteſt.

De Crocodilis & Accipitribus. CAP. XXX.

CROCODILUS natura timidus, improbus, malicioſus, fallax cum ad rapinas faciendas, tum ad comparandas inſidias acerrimus, & promptiſſimus exit,

fuit, omnem strepitum perhorrescit, humanam uocem contentiorē extimescit: eos à quibus paulo confidentius inuaditur, reformidat. Tetryntæ, sic nuncupati Aegyptij, qua ex parte comprehensibilis, atq; expugnabilis sit, præclare intelligunt. Etenim eius oculos, quòd sint hebetes, planè sciūt peropportunos esse ad uulnus accipiendum: atq; etiam eiusdem uentrē, quia molli & tenui sit cute, idcirco commode feriri posse. Contra uero tergum, & caudā ab omni ictu inuicta ideo existere, quòd tecta sint, & quasi armata squamæ morum robore, testis, crustisue haud dissimilium. Igitur quos modo dixi populi, eos comprehendere soliti, tam ualde ijs ipsis inimico infensoq; animo sunt, ut illic fluuius à crocodilis tantopere conquiescat & liber sit, ut fidenter ibidem natatio exerceri possit. Non item in Ombitis, uel Coptitis, uel Arfinoitis tutum est aut pedes lauare, aut aquam haurire: sed neq; in ripis inambulare, nisi summa cautione, liberum est. Iam accipitrem Tetryntæ sanctissime colunt. Contra eos Coptitæ ut crocodilorum hostes odio adducti sæpe in crucem agunt. Porrò hi ob similitudinem quam cum aqua crocodilis esse affirmant, hos diuino honore afficiunt. Illi autem accipitrum genus adorant, propter comparisonem quam cum igne ijs esse affirmant: atque huius rei testimonium afferunt, quòd similiter atq; ignis hi ueloces & uiolenti sint, tum etiam aquam simul cum igne existere non posse afferunt.

Quemad

Quemadmodum erga Crocodilos Aegyptij
sunt affecti.

CAP. XXXI.

Crocodilorum colentes Ombitæ Aegyptij populi, sic hos dierum celebratione dignantur, quemadmodum magnificentissima celebramus Olympiæ certamina. A crocodilis suos liberos rapi mirifice gaudent, & matres ex eo magnam lætitiã uoluptatemque capiunt: & simul magnificè, & amplè de se sentiunt, quæ nimirum deo cibaria pepererint. Contra Apollonopolitæ comprehensos ex alto suspendunt, atque eos primum flebiliter gementes, permulta uerberatione affligunt: deinde ijs concisis uescuntur. Sexaginta dies uentrem ferunt, sexaginta oua totidem diebus ex sese pariunt, totidemque dies hæc fouent. Sexaginta uertebras in spina habent, quam totidem nervis alligatam esse ferunt. Curatio partus ab eisdem sexaginta diebus peragitur: annos uiuunt sexaginta: totidem dentes possident: totidem quotannis dies sine ullo cibo in latibus quiescunt. Iam Crocodili qui in paludibus, manu Ombitarum factis, nutriuntur, eis domestici & uernaculi sunt, & se appellantes intelligunt. Capita idcirco hostiarum eis edenda obijciunt, quòd ea ipsi non comedunt. Apollonopolitæ eiusmodi bestiam oderunt, quòd dicant, Typhonem eius formam induisse. Alij non ob eam causam, sed quòd Psamniti regis iustissimi uiri filiam Crocodilus rapuerit, eius cladis recordatione suos posteros uniuersam eorum nationem odisse. Cum ex sese

pepererunt, hoc experimēto legitimum ab spurio internoscunt, ut si quid simul atque exclusus est, rapuerit, in reliquum tempus in Crocodilini generis numero locoq; à parentibus ducatur: sin ignavia eū ipsum tardauerit, ad comprehendendam alicunde aut muscam aut lacertulas, eum parens tanquàm à se degenerantem, nihilq; ad se pertinentem lacerat, atque tanquàm ad solis radios aquilæ suorum ingenuitatē experiuntur, sic celeri alacritate prædam capiēdi ij suos probant.

GYLLII ACCESSIO.

De Crocodilorum pastu.

CAP. XXXII.

AD Arsinoen, ante Crocodilorum oppidū nuncupatum, Crocodili magnam religionem habent, ut eximie certo quodam lacu panis usu & carniū alantur, tum uini potione, quæ omnia à peregrinis, qui ad horum spectaculum ueniunt, afferuntur. Strabo dicit hospitem suum, honoratum uirum, secum placentas, & assas carnes, & plenum mulsi uasculum Crocodilo apportantem, ad lacum profectum fuisse, & beluam in ripa offendisse, eiusq; os partim ex sacerdotibus aperuisse, partim primum placentas in oris hiatus immisisse: post carnem, postremò mulsum iniecisse: Huncq; deinde in lacum insiluisse, & in contrariam ripam peruenisse. Atque etiam cum alius hospes dona eidem afferret, cum sacerdotibus lacum circumisse, inuentoq; crocodilo similiter obtulisse. Plutarchus commemorat quendam nomine Philinum

num, qui Aegyptum obiuerat, sibi narrasse, se in opido Antæo nuncupato, aniculam inspexisse, simul cum Crocodilo in lectulo dormire, eidemq; hūc porrectum adiacere. Si quando à petita præda oberrat, sibi ipse irascitur: animalia quæ cæperit, multa caudæ suæ uerberatione debilitat: nam in hac parte Crocodili præcipua uis est. Testudines & Crocodilos dicunt cum in terra partum ediderint, obruere ova, deinde discedere, ita & per se nascuntur, & educantur.

Est etiam admiratio in bestijs aquatilibus his quæ gignuntur in terra ueluti Crocodili, aquatilesq; testudines ortæ extra aquam, simulac primum niti possunt, aquam persequuntur.

FINIS LIBRI X.

P 4

LIBER VNDECIMVS DE VI ET NATVRA ANIMALIVM

De Thynnīs.

CAP. I.

TEMPORVM commutationē Thynni sentiunt, Solstitia præclare noscut, nihilq; ijs ad hanc rem cœlestium rerum peritis opus est: ubi eos hyemis initium deprehenderit, ibi libenter cōmorantur, & ex eo loco ad uernum æquinoctium nō se commouent. Eisdem Aristoteles ait altero oculo acutius, altero hebetius uidere. In quem hoc idem cōsentit Aeschylus, cum inquit, Sinistrum oculū Thynni more intorquens, eoq; limi & obscuro aspiciens. Pontum ingredientiē, ad dextrum latus unde acrius uident, terram constituunt, egredientes ad contrariū littus se accommodant, & terram secundum eum oculum quo clarius uident, statuentes nauigant.

Cur uota nuncupent Neptuno Thynnorum
piscatores.

CAP. II.

CVm Thynni circumretiti tenētur, Neptuno mariorum depulsori piscatores uota faciunt, ne Gladius piscis, neue Delphinus in captiuorum numero sit. Nam sæpe Gladius, qui iam sit ætate confirmata, lacerato reti Thynnorum gregi irretito, ad se exuendum ex laqueis facultatem dedit, Delphinus etiam
ad

ad moliedas retibus infidias acerrimus, ijs perniciem affert. Quemadmodum in Propontidem Thynni innatant & enatant, supra scripsi: iam porrò qui Hieraciam, Tion, Amasiam, ponticas urbes incolunt, planè sciunt quo anni tempore eiusmodi pisces eò accedant: Quare permulta contra eos instrumenta comparant, naues, retia, speculam in excelsum excitatam, quam in littoris eminenti loco, & circumspetum facilem habenti, defigunt: cuius conficiendi rationem molestum mihi non erit explicare: Tigna bina excitant, intercepta & iuncta inter se, trabibus latis & crebris immisis, & facilem ascensum speculatori præstantibus, Singulæ naues utrinque sex iuuenes expedite remigantes habent, retia bene longa sunt, itaque uerno sole illucente, uentis placide & tranquillè flantibus, cœlo læto & quasi ridente, conquiescente à tempestatibus mari, frequentes Thynnorum piscium greges in Pontum innatant: quod quidem ipsum simul ex specula prudenter & acute speculator prospexit, piscatoribus unde ueniant, denunciat. Hi ad uocis significationem retia tendunt, ac si intra retia ingrediantur, sicut dux exercitus, hoc ipsum signo dato, edocet. Cum Thynnorum cohortes in altum sese incitauerint, is qui ex specula acerrima oculorum acie horum actiones obseruat, contenta uoce exclamat, rectà ad altum remigationem contendendam, illucque insequendos esse: hi porrò alligato ad alterum tignū, quod speculum sustinet, perlongo retium fune, na-

ues ordine remis propellunt. Postquam enim singulis manibus rete distentum est, prima naus, ubi suam retis partem eiecit, discedit: hoc idem facit deinceps secunda, & tertia, & quarta: qui quintam remis impellunt, adhuc idcirco conctantur, quòd hi nunquã laxare debēt: Deinde alij aliò remigāt, & pro se quisq; retis partem trahit, postea quiescunt: Thynni circumuallati non se loco mouent, itaq; comprehenduntur.

De Thynnīs Bubonicis. CAP. III.

AD promontoriū Bubonicum innumeræ Thynnorum gentes uersantur, eorū maximi similiter ut sues soli, & separatim natant, alij more luporum bini proficiscuntur, alij quemadmodū capræ, quæ in lactis pastionibus gregatim pascuntur. Ex oriente Canicula & ingrauescente æstiuo calore, in Euxinum natant, & marinis fluctibus ab feruidè radiato sole calescentibus, inter se uelut conferti contextiq; confertis turmis natant, & corporū coniunctione ad perfruemdam opacationem colligantur.

Quemadmodum Thynnorum piscationem Itali & Siculi nuncupant. CAP. IIII.

Thynnorum piscationem Itali & Siculi Cetiam appellare solent, tum loca quo hi abdi soliti sunt, tum magna retia, cæterumq; instrumentum quo captari assueuerunt Cetotheria ideo nominant, quòd magnos Thynnos in numerū reliquorum cetaceorū referre uelint. Celtas audio, & Malsilienses, atque omnem Africā maximis & firmis hamis ex ferro confectis

confectis Thynnos comprehendere solere.

GYLLII ACCESSIO.

De Thynnorum mathematica ratione.

CAP. V.

AEquinoctia & solstitia tam præclare Thynnus intelligit, ut ea etiam hominem doceat, neq; ad eorū notionē Astrologicis canonibus eget: ubi enim cunq; terrarū hunc bruma cōprehenderit, ibi tandiu cōmoratur, quoad æquinoctij tempus uenerit. Nam quod ad coeundā societate, & mutuū inter se amorē tuēdū Thynnis arithmetice rationes opus sunt: idcirco mathematicā disciplinā exacte tenent, ut gregatim natantes, semper figurā quadratam efficiant, atq; sex lateribus comprehensi, soliditatē ex semetipsis omnibus constituent, & quadratū ordinem ex omnibus lateribus in natando seruent, ut si speculator eminētes Thynnos probe numerare sciat, statim totius gregis numerū ineat, quod sanè præclare teneat, altitudinē latitudini, & longitudini, æquali ordine respondere debere. Thynna nullum iniquiorē piscem censeo neq; scelerationē in mari uiuere. Primum enim ut ex sese peperit, statim suam procreationē, quantācunq; capere potest, immisericors deuorat.

De Siluris piscibus.

CAP. VI.

IN Bubaſto Aegyptia stagnum est, ubi cicures per multi Siluri aluntur, & exultantes alij in alios faciunt, & obiecto ad se nutriendos pane pascuntur: ijdem etiam in fluminibus procreantur, ut in Cydno

Q 2 Ciliciæ

Ciliciæ fluuiio: sed ij quidem idcirco minuti proueniūt, quòd eius confluens nitidus & frigidus sit, quo non ipsi delectantur, sed turbido potius, ac planè limoso, eoq; pinguescunt: & Pyramus quidem, atque Sarus Cilices fluuij, eos longe pleniore ferunt, tum Orontes Syrorum fluuius eos progignit. Ptolemæus item fluuius, & Apamiense stagnum maximos generant. Per multis deniq; locis mansuefacti pisces, & se appellantibus obtemperâtes aluntur: ut in Epiroticæ, olim nuncupatæ Stephanepoleos, templo, atq; in Peloro Siculo olim Syracusiorū propugnaculo: tum in templo Iouis Labradei fons nitidus mansuetos pisces habet, monilibus, & aureolis inauribus ornatos, quod quidem templum septuaginta stadia ab urbe Milasa distat. Ex huius Iouis statua gladius, nomine Carius, appensus, ideo uenerationē habet, quòd Cares primi officinas belli instituerūt, pecunia militarunt, lorīs clypeos appenderunt, cristas galeis accōmodarunt. Cares sunt appellati à Care Ioue Cretēsi: Iupiter Labradeus nominatus, quòd permultum pluisset. In Chio ad portum, nuncupatum *γρόντων*, cicurum magnus est piscium numerus, quos Chij ad solatiū senectutis exacta ætate affectis alunt. Inter Euphratē & Tigridē fons interesse prædicatur, cuius aqua usq; ad imā sedē perlucida est, & fluuius nomine Bura aquā albā emittit, ubi piscium mansuetorū greges exultantes errant.

Quemadmodum Istrianus Silurus capitur.

C A P.

V I I.

Myfi,

MYsi, non ij qui Telephi Pergamum incolunt,
 sed inferiores, qui ad Pontū prope Heracleam,
 & Tomin accedunt, quicq; munitis natura locis Scy-
 tharum incursiones propulsant, talem piscandi ratio-
 nem tenent, ut Istrianus piscator ad Istri ripam boum
 par impellat, non ad arandum, nam quemadmodum
 (ut in sermonem hominum uenit,) nulla boui com-
 munitas cum Delphino intercedit, sic piscatoris ma-
 nibus unde amicitia cum aratro? Sed ad piscandum
 potius iugatos boues, aut equos in ea loca primum
 impellit, ubi commodam piscationem arbitratur, atq;
 ad ripam iumentis pabulum apponit, unde interea
 hæc complentur, postea funis bene robusti alterum
 caput ad medium iugum alligat, ex altero capite ha-
 mum appēdit, quem asso tauri pulmone instructum,
 ad illiciendum Silurum deijcit, ex linea ad quam ha-
 mus alligatus est, quantum satis est plumbi ad mode-
 randum tractum appendit: ubi Silurus bubulæ escæ
 sensum percepit, statim escam appetens, hamum in-
 caute deuorat, & transfixus ex eo euadere cupiens,
 omnibus uiribus funem exagitat, quod quidē ipsum
 animaduertens piscator, cum summo gaudio quàm
 mox à sessione exurgit, & boues equosue admotis sti-
 lis incitat, ac iumentis cum cetaceo bene robusto lu-
 ctatio est: Nam hic Istri alumnus omni uirium con-
 tentione in altitudinē deprimat, illa contrà retrahunt:
 sed piscis uincitur ex amborum tractu, atq; in ripam
 boum iugo expellitur.

Canicularum marinarum tria sunt genera, quarum maxime quaedam inter cete robustissima numerantur, ex reliquis duobus generibus, aliud Galeos, aliud Centrina appellari solet: quod colore uarium est, Galeos nominatur, reliquum genus, qui Centrinas appellarit, non errabit. Eis innati sunt aculei duri, & aduersus omnia resistentes: quorum alter in capitis summo uertice, alter in cauda atque uenentum quiddam habent. Postrema duo genera paruarum canicularum in caeno capiuntur. Piscandarum ratio haec est, album piscem illecebram ad eas captandas demittunt, ex his si qua capiatur, caeterae omnes hoc uidentes in captam insiliunt, ac eam, nisi repellatur, hamo ex profundo extractam ad nauem usque insequuntur: inuidia quadam hoc eas facere existimantes, quasi illa quae capta est, sibi uni escam aliquam praedata alicunde esset, atque ex ipsis nonnullae in nauem insilientes, saepe sua sponte capiuntur.

Canicula marina simul atque peperit, nulla mora interposita, suos paruulos simul cum ea natantes habet. Si quis uero eorum timeat, ingreditur rursus per genitalia in uentrem matris: ubi timor abierit, is prodit, tanquam rursus editus.

Multa ante de Canibus marinis diximus: fluuiatiles caniculae terrestrium canum paruulorum speciem

speciem similitudinemque gerunt. Pilosa sunt cauda: earum sanguis aqua & aceto mistus, intumescētes hominum nervos lenire existimatur: atque ex pelle ipsorum calcei conficiuntur, qui nervis salutare esse dicuntur.

GYLLII ACCESSIO.

De Canicularum amore erga suum genus.

CAP. XI.

EX studio & amore quo inter se mutuo ardent Caniculæ, & Centrinæ & Galei pereunt. Nam primū ut piscem ad hamum alligatum piscator eō ubi domesticam sedem habent, deiecerit, statim horum aliquis ore hiante atque imminente escam appetit, & simul subtrahitur: quem captum cæteri omnes tam avidè subsequuntur, ut simul uolentes perire, non ante fugiant, quàm socium extractum uiderint: Quare maxima horum magnitudo tridente, uel hamo, uel alijs machinis facile comprehenditur.

Quemadmodum Canicula ex Fuci herbæ

succo perit.

CAP. XII.

Summa æstate Caniculæ & cæteræ maris bestię, quibus innata audacia est, ad prærupta maris littora accedunt, & in summos fluctus, atque in angustos & altos sinus innatant, pelagias sedes & commotiones fugiunt: & pelagiam pabulationem continent, in saxis ad imam maris sedem adhærescentibus fucus herba nascitur, cuius magnitudo instar Miricæ est, similem fert papaueri fructum, alio anni tempore

Q 4 conclusa

conclusa manet, post solstitium panditur ex inuolucro, quod quidem ipsum & tam durum, quàm testæ ostreorum, & aspectu flauum est, id uero quod intus est cæruleum est. Ex hac perniciosum pharmacum manans, noctu igneum splēdorem, & scintillas quasdam iaculatur. Sub caniculæ exortum huius pharmaci malitia magis magisque ingrauescit: ad eius floris speciem flammeam marinæ caniculæ incurrētes, partim huius pharmaco epoto, partim in brāchias influēti moriuntur, ac quàm mox in summa aqua fluitant: qui bene periti sunt, in hoc inuestigando pharmaco ex ijs cataceis aliud ex reliquis membris, aliud ex ore piscis colligunt, quod quidem ipsum cynosphastum appellant.

De Scolopendra & urtica. CAP. XIII.

Scolopendra marina, terrestri perquam similis est, quam primum ut homo contigerit, statim pruritu mordetur, & simili atque is qui ab urtica terrestri pungitur, doloris sensu afficitur: pisces item Vrticæ pruritus mouent, & uredinem concitant, sed non tam acrem quàm centipeda. Post æquinoctium Vrticarū genus esculentius est: Scolopendram terrestrem salia disrumpi ferunt.

De Scolopendra cetacea. CAP. XIII.

Scolopendræ uim & naturam quanto equidem maximo potui studio, cum multū ac diu perscrutatus essem: sic mihi persuasi, quoddam etiam maximum cetum marinum Scolopendram esse, quam de
mari

mari tempestatibus in littus expulſam, nemo eſt tam male ſanus & audax, quin aſpicere horreat : ij qui res maritimas percallent, eas inſpiciunt ſpectari eminentes è mari, & narium pilos magna excelſitate apparere, & eius caudam ſimiliter atq; locuſtæ latam perſpici, reliquumq; corpus conferri poſſe cum triremi iuſtæ magnitudinis : non enim intra aquam abditum, ſed per ſummum mare innatans perſpicuum eſſe, atq; permultis pedibus utrinq; ordine tanquàm ex ſcalamis appenſis natate.

GYLLII ACCESSIO.

De Scolopendra. CAP. XV.

Scolopendræ marinæ tactio piſcatoribus infeſtiſſima eſt: poſtea enim quàm hamum hæc contigerit, nullus piſcis ad hamatam eſcam accedit, quod huius tetro odore procul pellatur.

De Scari libidine. CAP. XVI.

Scarus cum alijs herbis, tum alga ueſcitur : omniũ piſcium ad uenerem inflammatiſſimus eſt. Cauſa cur capiatur, eſt cupiditas inexplebilis in foeminam, ea non ignorantes rei piſcatoriæ peritiſſimi, hoc modo ei inſidias ponunt, ut comprehenſæ foeminæ ſummum os ad tenuem funiculum ex ſparto confectum alligent, eamq; uiuam per mare trahant, ubi eorum cubilia eſſe & in quem locum congregentur, norunt. Conſiciunt etiam graue plumbum figura rotundum, longitudine trium digitorum, quo ex chordis ap-

R penſo,

penſo, trahitur Scarus ſcœmina captiua: aliquis eorũ naſſæ in piſcatorio nauigio accommodatæ os late di-
 ducit, datq; operam ut naſſa in Scarum captum con-
 uertatur, ea enim ſenſim demittitur, lapide ad certam
 menſuram factõ: mares uero non aliter quàm homi-
 nes ad cõſpectam amatã libidinis furore ferũtur, cir-
 cumq; eam concuſantes, alius aliũ præuertere, eiq;
 appropinquare & cõtingere ſtudet, ut ſolent iuuenes
 uehemẽter amantes, aut oſculum, aut uellicationem,
 aut aliud quodpiam furtum amatorium uenantes,
 qui deducit ſcœminam ſenſim & pedetentim, inſidijs
 collocatis, rectã ad naſſam, cum amata dices duce-
 re amantes. Cum proxime ad naſſam hi acceſſerunt,
 plumbum in interiorem partem à piſcatore tradu-
 ctum, & linea decidens, ſcœminam in naſſam detra-
 hit, quo ſimul influentes mares capiũtur: ac poenam
 dant Scari eiufmodi furentis libidinis.

Quemadmodum Scari ſuos gregales captos
 liberant.

CAP.

XVII.

SCarī gregales ſuos optime uindictant, ac adentes
 funem dentibus conficere conantur, ut ex hoſti-
 bus ſeruent captum, & ſæpe funem cõcidentes, eum
 liberauerũt, neq; ob id petunt redemptionis præmia:
 ſæpe non aſſequuntur ſocij liberationem, tametiſi id
 quod ſuum erat, promptiſſime præſtiterũt. Iam uero
 in naſſam eum inciderit Scarus, dicunt eum poſte-
 riorem partem ſuam de naſſa eijcere, reliquos uero,
 qui non

qui non sunt capti, circumnatantes eum morfu corripere, & foras focium proferre. Si uero in caput exierit ipforum quispiam: qui foris est, caudam ei porrigit, ille comprehensa cauda sequitur. Hæc illi quidem faciunt, more hominum, qui tametsi libros de amicitia non didicerunt, tamen à natura hauserunt leges amicitia.

De Scarorum cibo. CAP. XVIII.

DE marinis piscibus solum Scarum similiter ut ouillum pecus & bubulum ruminare audio. Rei maritimæ periti, ut ait Leonides, Corianum escam Scaris obijciunt, ad cuius illecebram allecti expedite capiuntur.

De Sargis. CAP. XIX.

SArgis piscibus idonea domicilia saxa & cauernæ sunt, quæ non latis luminibus illuminantur, sed tanquam fenestellas paruulas, habent tanto interuallo distantes, quo pertinere & permeare solis splendor earumq; distantia lumen solis complere possit. Cum enim omni luce Sargi delectantur, tum uero solis maxime radios sitienter expetunt: in loco multi eodem habitant, apud paludes & breuia uitam agunt, uicinam proximam continentem se habere gaudent. Capras uehementissime amant, namq; cum caprarum proxime & secundum littus pascentium unius aut alterius umbra in mari apparuerit, protinus gaudio exsistentes, summo studio adnatant, ac saltu non ad-

R 2 modum

modum ad saltandum idonei capras contingere affectant, sensum caprini odoris percipiunt, etsi sub fluctibus natant, itaque uoluptate gessientes ad eas accedere student. Quòd autem tanta amoris insania in capras existunt ex his idcirco capiuntur quæ tanto pere desiderant. Nam piscator caprinam pellem extractam cum cornibus induens, insidias parat sole à tergo relicto, atq; farinam caprino iure madefactam in eam maris partem spargit, ac abiicit, ubi habitare solent Sargi, quibus tanquam filtro quodam odoris supradicti allectati accedunt, farina uescuntur, pellis asimulatæ capræ conspectu permulcentur: ex his autem multos piscator hamo robusto capit: cuius linea alba non ex arundine appensa est, sed uirga cornea simulac ad hamum adhæserit, subtrahere expeditissime cõuenit, ne alios conturbet. Manu etiam capiuntur, si quis spinas, quas ad tuitionem sui excitant, à capite ad partem inferiorem reuocando & flectendo declinet, premendoq; ex lapidibus, in quos ad latendum se compellunt, extrahat.

De Sargorum piscatu.

CAP. XX.

SArgos hoc modo Cares capiunt: Cum enim molles & remissas auras auster afflat, & ad harenas moderate & leniter fluctus resonant, tum ad piscatum arundine piscator nihil eget, sed spinæ regie bene robusta uirga, ex qua summa lineam appendit, atq; ad hamum escam muris piscis conditi accommodat: deinde

deinde in piscatoriꝝ nauigij puppe sedens, insidias tendit, easq; in mare demissas leuiter mouet, simul & ei puer probe tenens ut sensim pedetentimq; nauis impellenda sit, ad terram uersus remigat: tum Sargi permulti exultantes & gestientes, escam assequi sese ex suis latibulis incitant, & profiliunt, atque escæ illecebra allectati, in hamum congregantur, cumq; propius à terra sunt, cibi auuiditate capti, facile comprehenduntur.

De Ellope.

CAP. XXI.

ELlopem sacrum piscem à poëta uocari existimant, rarus inuentu creditur, in profundo Pamphilio capitur: Sed neque tamen etiam inde, nisi uix & ad modum raro: quòd si capiatur, coronis ob secūdam piscationem sese non modò piscatores ornant, sed & piscatoria nauigia fertis redimiri curant, & plausu, & tibiarum sono prædam testantes, ad terram nauem applicant. Alij propterea non hunc, sed Anthiam sacrum existimant, quia locus quem Anthias incolit, & beluarum expers, & urinatoribus tutus est, & cum piscibus pacem seruat. Cuius fiducia pisces confirmati, ibidem pariunt. Naturæ causam penitus retrusam & abditam non meū est explicare: non magis quàm exponere causas cur Gallinaceum Leo & Basiliscus timeant: cur Suillum pecus Elephantus horret: in quibus exquirendis, etsi qui permulto abundant otio, plurimum temporis consumant, nō tamen optatum assequuntur.

R 3 De

De pisce Aulopio. CAP. XXII.

Qvicum infulas Tyrrenicas nuncupatas in maritimis rebus uersantur, cetaceum quempiam piscem Aulopion appellant, cuius uim, & naturam explicare non alienum est: magnitudine maximum. Aulopion maximi Thynni superant, & robore Aulopios cum illis collatus, primas fert. Quãuis Thynnorum natio fortissima est, & aduersarij Aulopij prompte repugnantis primum impetum ui sanguinis consistētis sustinet, quo celeriter dispulso, uincitur. Aulopios uero per diu pugnam tolerat, ac nimirum contra piscatores decertat, & sepiissime uictoriam reportat, sese urgens, & caput in profundum deprimens, sua enim natura ore ac tanquam ceruice est robusta. Cum est captus, eximia forma spectatur: oculis est patulis, rotundis, magnis, cuiusmodi Homerus bubulos canit: Dorso est ceruleo, & uentre candido, à capite ad caudam pertinens aurea quaedam linea in orbem desinit. Iam quàm insidiosis captionibus comprehendatur, mihi sicut auditione accepi, exponendum est. Homines ad piscatum prudentes, loca ubi domesticae sedes, & commorationes arbitrantur Aulopios tenere, ex speculatione præcipiunt & præsumunt: deinde postquam permagnū piscium Coracinorum numerum caeperunt, & nauem suam anchorarijs inhibitionibus in stationem compulerunt, strepitū quendam more uesperarum faciunt, & Coracinos ad illicientes eos prætendunt: ubi uero ij strepitum exaudierunt

runt, & esculentam illecebram animaduenterunt, alij aliunde eò ire pergunt, & gregatim circum piscatoriam errant, atque eatenus & plausu & cibo ad piscatores mansuescunt, siue meo iudicio escæ cupiditate capti, siue quemadmodum piscatores inquirunt, suo permulto robore nitentes ut non ab hominum contactu refugiant, nonnulli ex eis cicures sunt, quos sane piscatores ut beneficos ab alijs internoscunt, foedere cū ijs deuinciuntur, pacemq; seruant, eos tanquam duces sectantur: alij feri Aulopij, quos ut piscatores & capiunt & occidunt, ita à mansuetiorum captura se abstinent quasi, foedus quoddam cum ijs sancitum habentes. Nec uero piscator bene peritus, quantalibet inopia prematur, mansuetum Aulopon prudens & sciens comprehendit, quinimo si eum ipsum imprudens cæperit non mediocri dolore afficitur. Capitur aut hamo transfixus, aut mortifero uulnere ictus.

De Acu. CAP. XXIII.

Marinæ Acus quòd sunt pertenues, & minime tortuosam & sinuosam uterū foetuumq; pacem habent. Idcirco catulorum suorum non sustinentes incrementum disrumpuntur. Non igitur pariunt catulos sed expellunt atque eijciunt.

De pisce Adonide Exoceto appellato.

CAP. XXIIII.

Piscis aspectu flauus, è genere mugilum, saxa incolere, & simul in ijs uictitare solet: eius sanè duo in

R 4 uulgus

uulgus nomina minime ignota sunt: alij enim Adonin nominant, alij Exoceton, quod extra mare in arido cubet. Cum enim est tranquilla tempestat, is tum in siccum undarū impetu peruectus, ad saxa sese exponit, ibidemq; libenter & quiete altum somnum capit. Cum autem alijs omnibus animalibus tanquam foedere deuinctus est, pacemq; habet, non similiter cū incolis maris auibus pace coniungitur, sed & eas perhorret, ac si earum quæpiam comparuerit, sese uersat, & tandiu saltatorio quodam facto tripudio saltat, dum de saxo in undam defiliens, salutem adeptus fuerit. Cum autem mare & terrā amicam habeat, ipsum idcirco Adonin, quemadmodum mea fert opimo, ij appellarunt, qui huiuscemodi nomen ei imposuerūt, quòd Adonidis, qui Cynaræ regis filius fuit, uitam inspexerunt: eum sanè duabus in amore deabus uisef, alteri marinæ, alteri terrestri.

De castitate Aethnei piscis.

CAP. XXXV.

SVnt igitur & castitate præstantes pisces Aethneus, Sita appellatus, posteaquàm cū pari suo tanquam cum uxore quadam coniunctus eam sortitus sit, aliā non attingit: neque ad fidem tuendam sponsalium tabulis illi opus est, neque malæ tractationis poenam timet. Neque Solonem ueretur, ex quo leges nobiles & urbes graues profectæ sunt, quibus libidinosi homines non parere nihil uerentur.

GYLLII ACCESSIO.

De Amiarum pugna cū Delphinis.

CAP. XXXVI.

Cum

Cum Delphinis magnum & hostile certamen in-
 ceunt solæ Amiæ, corporis magnitudine Thyn-
 nis inferiores, quibus etsi carnes infirmæ & molles,
 dentes acutissimi sunt, ijs maxime cōfidentes potentē
 piscium regem, tam præclare contemnūt, ut cum so-
 lum quempiam ab alijs segregatum obseruauerint,
 undiq; tanquam signo dato, frequētes in eum ipsum
 inuadant. Delphinus suo robore nitens, primum ho-
 stium impetum negligit: pōst uero longe lateq; inse-
 quens, partim earum lacerat, partim exedit & conficit.
 Postremò harum magna multitudine circūfessus,
 dolet, quòd se unum solum contra tantam multitu-
 dinem uideat. Itaq; reuocatis omnibus uiribus, ab his
 ingreditur se fortissime defendere. Hæ contrà Del-
 phini membris circumfusæ, atq; ad eadem pertinaci-
 ter inhærescentes, dentes defigunt, simul & partim
 ex his illius latera conuellunt, partim rostrum & pin-
 nas, partim uentrem acerbis morsibus affligunt, par-
 tim summam caudam comprehendunt, partim dor-
 sum exedunt: tum aliæ ex uertice, aliæ ex collo pen-
 dent. Is autem uario & multiplici dolore refertus, in-
 star turbinis mare concitat, & permulto furore agi-
 tatus in omnes partes sese uersat, & saltanti similis,
 nunc tanquam procella fluctus summos concursat,
 nunc in profundum defertur, sæpe magna maris in-
 terualla desaltans, rejicere conatur examen audacium
 piscium. Hæ uero nihil de uiolentia remittentes, ma-
 gis magisq; in eum incumbunt, & cum demergitur,

S eandem.

eandem uiam ipsæ conficiunt: cum rursus extra aquã eminent, eadem quoq; tractę unã cum ipso in sublimē feruntur. Diceres Neptunū nouū quoppiã monstrū ex Delphinis & Amijs finxisse: adeo enim sanè dentium pertinacia colligantur, ut ex illius corpore nunquam dentes tollant, nisi partē apprehensam abstrahant. Cum autem aliquod spatium ei dant respirandi à certamine, tum uideas rabiem ducis irati, tum mortifera Amijs perniciēs infertur. Hæ quidem in fugam se impellunt, ille uero fulmini similis, has acriter insequitur, & discerpit, & lacerat, simul & effuso multo sanguine, purpurescit mare. Itemq; Amiæ hamo captæ, lineam exedunt, & consumunt.

Quemadmodū Anguillæ capiūtur. CAP. XXVII.

Homo piscandarum anguillarum usu peritus ad sinuosum locū ubi latius confluens dilatatur uel in saxis ex aqua eminentibus uel in arbore radicitus uentorū turbīnibus extirpata & iam putrescētī sedēs, per pinguis intestini ouilli tria aut quatuor cubita patentis alterū caput in aquam deijcit, quod aque uorticibus agitatū uoluitur, idemq; illius alterū extremū manibus tenet, in quod quidem ipsum arundinis frustum perinde longū atq; gladij capulum insertū est. Neq; uero diu anguillas esca latet, quin cōtinuo earū prima queq; fame stimolata hiantē ore atq; imminētī hamatos ac unciatos dentes suos in idipsum intestinum defigit, atq; hoc idem crebra insultatione detrahere conatur. At enim piscator anguillā intelligēs, ad
fluctuans

fluctuans intestinum inhærescere, arundinē ad quam alligatum est intestinū ori suo admouet, & quoad postest intestinū inflat, quod quidē ipsum defluēte hominis aspiratione & impletur, & penitus intumescit, & uentus in anguillam illapsus, illius fauces opplet, atq; anhelitum eatenus obstruit, ut ea non queat neq; respirare, neq; infixos dentes detrahare: quare suffocatur, & captiua subtrahitur. Ab alijs separatim piscibus uiuit, neq; cum ijs temere inuenitur.

De Anthias amore in suam nationem.

CAP.

XXVIII.

VT homines fidi & commilitones ueri, perinde pisces inter se ulciscuntur, quos Anthias uenationis maritimæ periti nominare solēt, ex his quilibet cū nouerit conuictorē sociū captū esse, celerrime adnare festinat, ac dorsi sui nixu ad eum inhærescit, incursum impulsuq; pro uiribus prohibent captiuū abduci.

Quid capti Anthiæ faciant.

CAP. XXIX.

ANthiæ cum sunt capti, miserabile præbent spectaculū, mortē suam lugere & quodāmodo supplicare uidentur. Ac nimirū quemadmodū homines qui in latrones immisericordes, & cædis auidos incurrerunt aufugere conātur, sic sane ij retibus insultātes, insidias transilire conātur. Qui hoc genus mortis eundunt, in terram pisciū hostem exiliūt, atq; hic ibidem mortem obire malunt, quàm gladio perire.

GYLLII ACCESSIO.

De Anthiæ prudentia,

CAP.

XXX.

S 2

Anthiæ

ANthiæ Plutarchi testimonio cū gregalē quempiam suum captum sentiunt, statim ei adiuuētō sunt ad se eripiendū ex ferro atq; spinis inhorrescunt easq; erectas ad lineam admouēt, ut earum firmitate hanc discerpant & lacerent.

De procuratione Apuarum. CAP. XXXI.

APuæ pisces ex sese nec procreāt nec procreātur, sed è limo enascūtur, cum enim cœnum in mari concreuerit, ualde & limosum & atrū efficitur, atq; ex sua quadam uoluptate, mirabili natura & uitali tepescit: Atq; in permulta animalia nimirū Apuas immutatur, eæ autem sic in putrido luto & sordibus tanq; lumbrici generati ad natandū maxime ualēt. Tumq; mirabili causa quadā ad salutaria impelluntur, eò nimirum ubi ad tegendā uitam perfugia, & ad tuendā propugnacula habeāt. Hæc autem perfugia sunt scopulosa saxa è terra eminentia, ac in multiplices sinus tremebundorū fluctuū, & saxifragarū undarū uerberatione multo tempore excauata. Hæc ideo abdita eis perfugia natura indicauit, ne fluctibus cōuellerentur ac labefactarent; debiles enim sunt ad resistēdum & infirmę cōtra fluctuū incursiones. Nullo cibo ad sese alēdas egēt, nanq; ad uitā eis satis est mutuo linctu se lambere, uerriculis tenui filo cōtextis cōprehendunt.

De Asello marino. CAP. XXXII.

COr in uentre marinum asellum habere harum rerum periti asseueranter nos docent; Atq; in sermone hominum uenit huius partum nunquā desprehen

prehensum fuisse. Ut cæteris quidē partibus interioribus non cum alijs differt, sic certe suo proprio quodam more nihil non solitarium amat, neq; se cum alijs fociari gaudet. In cerebro lapillos molari figura possidet, alijs quidem pisces tempestatibus perfrigidis occultantur, hic autem exortu caniculæ latet.

De Aspargis piscibus. CAP. XXXII.

Aspargi pisces marini sapientes sunt ad diligenter penitusq; cognoscendam temporum mutationem, nam ineunte hyeme ad uitandam frigorum uim ex natatione conquiescunt, & consistentes ipsa comoratione & quiete æquabiliter & fraterne sese tepefaciunt. Postea uerno tempore ingrediuntur longiora itinera facere, neque modo obuijs, sed ijs etiā quos inquisierint & inuestigarint, cibus pascuntur.

De Aurata pisce. CAP. XXXIII.

Aurata omnium piscium timidissimus est, nam sub arcturi tempus, cum maris accessus & recessus maxime fiunt, & eo altius exaggerata arena, ad littus relinquitur, ut naues sæpe ex omnibus aquis nudæ in terra iaceant. Tum piscatores postquam arborum ramos frondibus cōuestitos paxillorum modo in mucronē acutos in arenam defixere, discedunt; post autem rursus accedēs mare secum imbellem Auratarum multitudinem attrahit. Quæ ubi æstus recis procauit & recessit, in exigua aqua concavis locis resecta relinquuntur, & uero ramorum metu quiescūt. Adeo nimirum ramos uento agitados exhorrent, ut

S 3 ne loco

ne loco quidem se commouere audeāt. Quamobrem primo cuiq; magnum meticolosorum piscium numerum capere & ferire licet. Neque modo ab usu piscandi instructi, sed etiam totius piscationis rudes, atque adeo pueri & foeminæ capere possunt.

De Callionymo pisce. CAP. XXXIIII.

DE rei piscatoriae bene peritis audire potes ex piscibus quendam esse nomine Callionymum. Huic Aristoteles ait in iecore fel sitū esse, pro portione corporis maxime omnium copiosum: Iecur autem ad dextrum latus collocatum esse. Cui quidem rei testimonio est Menāder in Mesenia: Facio, inquit, te habere fel Callionymo copiosius. Anaxippus item in Epidicazomeno, Nisi moueas & sic ut Callionymi feruere efficias omne fel. Sunt qui eum dicant esculentum, alij pleriq; negant.

De Capitonis piscis cōtinentia. CAP. XXXV.

Capito ē piscium genere est, qui in paludibus degunt continentissimus, ac in uictu temperatissimus esse creditur. Etenim nullam animantem inuadit, sed cum omnibus pacem seruare solet. Si uero in quempiam iacentē inciderit, hunc in suum prandium conuertit, non prius tamen eum attingit, quàm caudam mouerit, si immobilis sit, hunc praedam sibi facit, si uero moueatur, eo intacto discedit.

De Capitonis amore. CAP. XXXVI.

Vim & numen multa genera piscium nouerunt cupidinis, ne hos quidem qui in summa maris altitu

altitudine degunt, contemnentis. Etenim Capito diuinum huius numen colit atque ueneratur. Non tamē omnis Capito, sed ille quē à faciei acumine nomināt, qui piscium genera & differentias nouerunt. In sinu Achaico multi quantum audio, capiuntur. Quare capiuntur, libido in causā est, maxime uero eorū in res uenereas libidinis furorem captura testatur. Cum ex Capitonibus foeminam piscator uenatus fuerit, alligaueritq; aut longa arundine, aut sparto etiam longo, in littore pedetentim ingrediens ad natantem piscem & salientem pertrahit. Per eius uestigia quidam subsequens retia fert, obseruans ubi & quando diligenter accurrendum sit. Itaque agitur foemina, mares uero qui hoc uiderint: ueluti adolefcētes libidinosi formosæ puellæ prætereunti cupiditatis oculos adiicientes in eam feruntur, libidinis furore agitati. Ille autem retia deijcit & in ea quidem sæpe piscium ueneris appetitione accedentium magna copia incidit. Tum uenator oportet curet, ut foemina captiua formosa sit & bene pinguis, ut plures ad eā accedāt pulchritudinis illecebra, tanquam esca illecti. Sin macilenta sit & sine corpore, multi ea spreta discedunt, quicūq; uero horum est uehemēti amore ductus, non discedit, mehercle non formæ, sed coitus desiderio detentus.

De Capitonibus maris Ionij.

CAP. XXXVII.

IN mari Ionio ad Leucadium & Actium Epirotica loca, Capitones uelut confertis turmis frequētes nant, ipsorum captura quæ ad hanc rationē fit, miris

fica est. Piscatores bini obseruato tempore cum luna filet nauem cœnati conscendunt, & à terra soluentes, modo mare à tempestate conquiescat, silentio & moderate remigant, simul & eorum alteruter sensim ac leniter remo nauem impellit, alter recubans, suam nauis partem usque eo deprimit, quoad eius labrū proxime ad aquam accesserit. Capitones horumq; speciem similitudinemq; gerentes mugiles siue quod ex nocte lætitiā & uoluptatem percipiunt, siue etiam quia à tranquillitate maris delectantur, latebras relinquentes, sic ad summam aquam efferuntur, ut ex aqua summo rostro emineant, & natare usque eo pergant, donec ad littus propius accesserint. Quod quidem ipsum piscatores postquam perspexerunt, sedata remigatione & pedetentim accessu ad pisces facto, nauigant, ubi uero ex piscatoriæ motione fluctus cieri ac agitari cœpti sunt, à terra statim pisces refugiunt, & frequentes in partem nauis inclinantem & præcipitantem sine retibus innatant, & uero sub potestatem piscantium cadunt.

De marinis Cicadis.

CAP. XXXVIII.

Est etiam Cicadarum genus marinum, quarū maxima parui Carabi similitudinē speciemq; gerit. Veruntamen cornua non similiter atque ille magna, nec aculeos habet, pinnæ ipsius exiguæ terrenarum alis similes sunt. Hominum pleriq; ab ea idcirco se abstinent, quòd sacram existiment. Seriphij in retia uel fortuito delapsam non sane retinent, sed mari reddunt.

dunt, atq; etiam mortuam flentes & sordidati humanatione afficiunt, quod eam dicant Perseo Iouis filio, quæ ipsi summa religione colunt, consecratam esse.

De Citharo pisce maris rubri. CAP. XXXIX.

IN mari rubro piscis procreatur cuius corpus ita figuratum est, ut similitudinē Lingulacæ eius latitudo gerere feratur. Squammæ non magnam tangenti asperitatem habent. Cum sub aureo est colore, tum lineis à summo capitis uertice ad extremam caudam sic distinguitur, ut eas citharæ fidiculas contentas esse dicas, unde is Citharus appellat. Os ei pessum it & subidet, idemq; nigerrimum est, cinguloq; croceo circumligatur: uertex uarietate distinguitur, fulgore aureo & nigris quibusdam lineis, pinnas aureas habet, ruffo colore multipliciter uariatur: Cauda est nigra præter extrema, ea enim candidissimo colore asperguntur: alij item picti nasci dicuntur, toto corpore purpurei, certis interuallis aureolas lineas possidentes, eorum uero caput cingulis uiolaceis illustratur, uno (quod est ante oculos) ad branchias pertinente, altero secundum oculos usq; ad medium caput excurrente, alio autem tanquam monili sic collum circumplicante.

De Denticibus piscibus. CAP. XL.

DEntices tam congregatiles sunt, ut nec sibi esse à gregalibus suis æqualibus solitudinem & segregationem ferant. Ac nimirum peradolescentes separati

ratim à reliquis natant, ij uero qui sunt confirmatori
 ætate etiam inter se uitæ communitate illo prouerbio
 coniunguntur, Aequalis æqualem delectat, & præ-
 sentes præsentibus tanquam ijs quibus cum societas
 aut amicitia coniunctio ex consuetudine usuq; fre-
 quenti delectantur. Aduersus pisces sic machi-
 nantur, ut cum piscator in eos cibum demiserit, con-
 gregati & in orbem consistentes inter se conspiciant,
 & quasi signo dato inter se, admoneant ne prope ad
 cibum accedant, neue demissum cibum attingant,
 atq; in hunc ordinem instructi permanent. Sin autem
 foliagus ex alio grege accesserit, hamumq; deuor-
 auerit, ac suæ solitudinis premio accepto subtractus
 fuerit, confidentiores efficiuntur, quod non sint ca-
 pti, sicq; ex fiducia se tuendi negligentiores facti, ca-
 piuntur.

De marino Dracone. CAP. XLII.

Marinus Draco alijs piscibus reliquo corpore
 Malsimilis est, eius caput & oculorum magnitu-
 do terreni Draconis speciem similitudinemq; gerunt,
 magni enim sunt & uenusti, maxillæ etiam similitudi-
 nem quandam habent cum terrestribus, & eius pellis
 non procul abesse à terrena palpanti uidentur, simul
 & infestis & uenenatis armatus est aculeis.

De Engraulis siue Engrasicholis. CAP. XLIII.

Engrauli pisces, quos alijs engrasicholos, alijs Lyco-
 stomos appellant, paruuli pisciculi natura foecun-
 di albi perspiciuntur. Et quod ab alijs piscium gregi-
 bus

bus exedi & confici ualde metuāt, idcirco ad insidias quibus sunt opportuni uitandas eatenus cōfertis turmis densi natant, ut eorum quisq; ad uicinum proximum adhærescat, ut ne scaphæ quidem incurrentes, eos diffociet, nec si quis remis dispergere conetur, eorum societatem dirimere possit. Ita inter se restricte & pertinaciter, tanquā contexti contrahuntur, ut tanquam ex aceruo frumētorum aut fabarum si quis in eos immiserit manum, accipere queat, non tamē sine uī abstrahuntur, quin per sæpe distrahantur, ut & eorum alteram partem abruptam capias, & alterā relinquas, & in plerisq; caudam retineas, in alijs non assequaris, ex alijs caput reportes, & alteram partem in mari reliquam facias. Eorum conferta & continens natatio à rei maritimæ peritis bolos appellatur, qui permultas piscatorias naueis interdum implet.

De fluuiatilibus Equis. CAP. XLIII.

Fluuiatiles equi Nili alumni, segetū ut maturitas uenit, & flauent spicæ, non eas continuo depasci ingrediuntur, sed extrinsecus coniecturis assequuntur quantum ad se explendos satis sit. Post talem considerationem pascere aggrediuntur, ac postquā sunt pabulo cōferti, auersis uestigijs retroq; uersus ad Nilum cedere properant. Hoc enim ipsum eo pacto machinantur, ut agricolas sese inuadentes aduerso corpore non à tergo excipiant. Summe impius est, parentem enim suum exest & conficit.

CVM ad confirmatā ætatem peruenit, statim periclitatur an uiribus superior parente suo euaserit, ac si pater cedit, eum uiuere permittit, ipse uero cū matre coit. Sin quo minus cū matre libere uenereo complexu implicari possit, pater obsistit, eū ipsum interficit. Ad quinq; cubitorū excelsitatē accedit, belua est quadrupes, eius ungułæ bubularū speciem similitudinemq; gerunt, utrinq; ternos dentes maxime omnium animalium extra eminentes habet, auris & cauda & uox equo similis, reliquū corpus non elephāto dissimile: Tergoris robore omnes beluas superat: In utraq; sede uiuit, interdiu quidem in mari, noctu uero in aridum egressus, segetes depascitur. Ea est foecunditate ut quotannis pariat. Hac arte ei insidias moliuntur, ut tela ad funem alligata tandiu contentissime in eum iaculentur, quoad eorum crebra missione exanguis factus comprehenditur: carne est durissima, & ad concoquendum difficilima.

GLanis piscis, incola Meandri & Lyci Asianorū fluminum, & Europei Strymonis, speciem siluri similitudinemq; gerit. Ex piscibus suorum foetuum amantissimus est, nam simul ut foemina peperit, cura quidem illa de partu suo liberatur, ac nimirum cubitans suorum tuitione exsoluitur. At uero assiduū se præstans mas custodem ad conseruationē eorū, quæ procrea

procreauerit, aduigilat, & eos ab omnibus insidijs prohibet: atque sicut Aristoteles inquit, hamum deuorare potest.

De Glauco pisce.

CAP. XLVI.

Glauco piscis pater factus, quos sustulit ex coniuge diligentissime cauet, ne insidijs impetantur, neue pernicijs ulla eis inferatur, & quoad grandes sint & robusti ac sine periculo natate possint, tandiu ille custodire non intermittit. Nunc à tergo cum eis natans, nunc uero non à tergo, sed adnata modo ad unum eorum latus, modo ad alterum. Si quis uero ex paruulis timere cœperit, ille timore cognito, ore hianti paruulum excipit, deinde timore præterito, quem deuorauerat reuomit qualem acceperat, ille rursus natat.

De marino Grue.

CAP. XLVII.

Marinus Grus Corinthiaci maris alumnus ad quindecim pedum iusta mensura dimetitorum magnitudinem procedit. Eius & caput & os alitis Gruis speciem similitudinemque gerit: squammæ peninis gentilis auis ei similes sunt. Tanto robore salendi est, ut tanquam emissum à contento neruo telum feratur. In sermonem Epidaurorum uenit, hoc animal ex nullo pisce generari, sed cum uolucres grues Thracium frigus fugientes, tum foeminæ ad coitum exardescentes, tum mares ueneris libidine conflagrantes, inter se complexu uenero iungi cupiunt, foeminas suspensum coitum sustinere non posse, idcircoque se

T 3 men

men emittere quòd uoti compotes fieri non possint. Ac si supra terram uolent, id ipsum ad nihilum recidere, sin supra mare, id delapsum tanquam thesaurum per manus traditū, sic à mari hunc foetum afferuari, animantemq; effici, neque uelut in aluum sterilem illapsum perire. Demonstratus, cuius ante mentionem feci, Hunc, inquit, piscē uidi, & magnopere considerauī, cumq; ut alijs ostendere possem, sale cōdire uellem, atque coquis ipsum secantibus uiscera intuerer, tum ex utroq; latere spinas similiter atque tabulas legum triangulas esse, tum eius iecur in longitudinem procedere aspexi, tum iecori subiectum fel longum, follem tanquam scorteum habere, ut faba recēs uideretur. Vbi uero primum iecur & fel exempta fuissent, ambo statim intumuisse, ut iecur instar epatis maximi piscis uideretur, fel uero lapidem, super quem forte positum fuerat, consumpsisse.

GYLLII ACCESSIO.

De pisce Hamerocita, siue Callyonimo
nuncupato. CAP. XLVIII.

Piscium partim prudentes, partim etiam (ut nobis hominibus non omnibus inest prudentia) incauti. Nam Hamerocita insigni ad tuitionē sui est temeritate & singulari segnicie, tum suam insaturabilem rabiem nunquam explere potest, imo uero usque eò procedit huius inexhausta cibi helluatio, quoad cibo onustus, in terram se abiecerit, & quispiam alius piscis hunc humi stratum occiderit. Eum autem esse insatiabili

bili abdomine hoc ipsum declarat: Nam si edendum cibum huic capto obieceris, suam satietatem tandiu superare conatur, dum cibus exaggeratus ad ipsum os redundat. Supra caput habet oculos, interdium in arenis semper iacet, noctu tantum excitatur, & errat, ex quo nomen traxit, ut *Vespertilio* uocetur. Ergo laboris inertiam procul omnes homines arceant, fruendæ uoluptati modum statuunt, neque uarij & multiplicis cibi refertis mensis delectentur. Nam partim ex hominibus omnes edacitatis habenas remittunt, & uentris cupiditatibus omnem licentiam permittunt: partim prudentes sibi moderantur & finem fugiunt *Hamerocitæ*.

De maris rubri *Hygrophœnice* pisce, de *Lacerto*

& *Charace* & *Sagittario*.

CAP. XLIX.

Pisces in mari Rubro nasci ferunt, cui nomen *Hygros Phoenix*: is nigris lineis quas ceruleæ intersectant maculæ distinguitur. Eiusdem maris *Lacertus* est, cuius magnitudo ei qui nascitur apud nos, æqualis est, uirgatus spectatur, lineis nimirum aureolis circumdatur à branchijs ad caudam pertinentibus, quas media argentea distinguit. Ore est hianti, maxilla inferior eminent in superiorē, uirides oculos habet, quos aureo fulgore palpebræ ambiunt. Eius item maris foetura est *Charax* nūcupatus piscis, pinnas habet, & utrinque & à tergo auri similitudinem speciemque gerit. Inferiores partes purpureis cingulis illustrantur, similiter eiusdem cauda auri colorem gerit. *Purpureus*

T 4 color

color oculis pulchre adumbrat. Sagittarius in eo mari procreatur, & quoniam herinacei speciem & similitudinē habet, firmis & bene longis armatur aculeis.

De Hyena, Trachuro, Thunno, Torpedine &

Pulmone piscibus.

CAP. L.

SI piscis marini Hyenæ nuncupati pinnam dextrā ad hominem somno consopitum admoueas, sane quā eum ipsum perturbabis. Etenim formidolosa secū dum quietem spectra uidebit, acerbāq; insomnia perpetietur. Item si postea quā Trachuri caudam abscideris ipsumq; in mare liberum remiseris, eam equæ uentrem ferenti appendas, nō multo certe post abortum pariet. Iam uero si quis qui nondum excesserit ex extrema pueritia Thunni sanguine illinat, nō pubescet: hoc idem Torpedo & marinus Pulmo efficiunt, nam in aceto putrefactæ eorum carnes & mento aspersæ fugam pilorum facere dicuntur.

De Hippocampo.

CAP. LI.

REi piscatorię bene periti homines dicunt Hippocampi uentrem in uino decoctum si quis dederit cuiquam bibere, eum primo ex ea potione acerrimo singultu affici, deinde tussire, & sicca quidem tussi uehementer torqueri. At enim nihil excreare, sed & superiorem ei uentrē intumescere, & calidas fluxiones in summum caput efferri, & uero per nares minutatim defluere, ac pusculentum odorem reddere, simul & oculos eius sanguine suffusos ignei coloris flagrantia laborare, & eorundem oculorum genas inflari, &

uomendi

uomendi quidem cupiditate ardere ferunt: uerum nihil emittere. Quod si natura euicerit, hunc tamen periclitata prius morte in obliuionem & dementiam incurrere: sin in uentrem inferiorem delapsus fuerit, ipsum omnibus iam membris captum è uita excedere. Ex morte porro qui euadunt, mente capti aquam summo studio persequuntur. Hanc enim ipsam idcirco expetūt aspicere, tum stillantem audire, quòd sanè eis ægritudinis leuationem afferat, & somnum conciliet. Itaq; ad perennes fluuios, aut ad littora, aut iuges fontes, aut lacus commorationes eis gratæ sunt & iucundæ, cum tamen non magnopere desiderent bibere, sed & ipsum natate, & pedes aqua alluere eis plurimum iucūditatis affert. Sunt qui non hæc mala dicant huius bestię uentrē creare, sed Hippocampū algam acerbissimam ex qua ita afficiatur, depasci. Veruntamen solertia ueterani piscatoris & ad res maritimas bene prudentis salutaris etiam repertus est Hippocampus, is & Cretensis erat, & filios admodum adolescentes piscatores etiam habebat. Accidit etiam ut hic piscator Hippocampus simul cū alijs piscibus caperet, & peradolescentes à rabida canicula morderentur. Cum eorū in Methyna Cretensi ad littus iacentium uicem dolentes spectatores interficiendam caniculam censerent, & illius iecur medicamentum ad rabiem edendum iuuenibus dandum esse: alijs confulerent à Diana salutem petendam esse, senex piscator eos de consilijs quæ afferrent, laudatos dimisit, &

Hippocamporum exenteratorum alios affos eis comedendos dedit, alios in acetum & mel cōtriuuit, inſcꝑ morſus ulcera obligauit, atqꝫ hominum adoleſcentiũ rabiem uicit, eoſqꝫ ad incolumitatẽ tandem reſtituit.

De Iulidibus piſcibus.

CAP. LII.

Iulides piſces faxatiles ſunt, quibus os ſcleratiſſimi ueneni refertum eſt, quemcunqꝫ piſcem deguſtarunt, inhabilem ad edendum, pernicioſumqꝫ ei qui poſtea guſtauerit, efficiunt. Piſcatores cum Squillam quam media ex parte Iulides exediſſent & confeciſſent, ſine ullo prætio parabilem offendiſſent, cumqꝫ inopia preſſi guſtare ingreſſi eſſent, illorum aluos uehementes cruciatus exceperunt. In piſcatu urinatores & natatores infeſtiſſime perfequuntur, ac ut terrenæ muſcæ mordicus premunt, ſimiliter Iulides frequentes in eos quos dixi incurrentes, morſu affligũt, quas repellere neceſſe habent, aut ab his demorſi, cruciabuntur, in quibus repulſandis totus urinandi & natandi labor perit.

De Lepore marino.

CAP. LIII.

Lepus marinus mortẽ ſæpe infert, atqꝫ uentrẽ acerrimis doloribus torquet, partum abigit, ſtomachum diſſoluit, in cœno gignitur, & ſæpe unã cum Apuis capitur ſpecie Cochleæ tegmine nudatæ cernitur. Magni maris Lepus (nam alterum qui in alio mari naſcitur ante dixi) ex omni parte ad terreni ſimilitudinẽ accedit, præter pilos; nam terreſtris pili & molles

molles sunt, & ad tactum haudquaquam resistentes. Contrà, illius spinosi & erecti, hunc qui contigerit, læditur. Cum quidem ipsum in summa aqua maris natate, non in altitudinem demergi dicunt, celeri autem & concitata natatione uti, ex animalibus eò difficilissimum ad capiendum esse, quòd neque in rete incidit, neq; ad lineæ escam accedit. Cum ægritudine afficitur, natate non quit, simul & funditus expellitur atq; eijcitur. Quisquis tum manum ad eum admouet, nisi medicina adhibetur, perit, ac si hunc bacillo tetigerit, hoc idem periculũ ei procreatur, quod Basiliscus baculo tactus affert. Radicem ad idem mare nasci ferũt, haudquaquam in uulgus ignotam, quæ animi defectioibus illius qui sic affectus fuerit medetur:

Ea enim animo deficienti naribus admo-
ta, facit ut is reuiuiscat, & recreetur:

Sin negligitur, tam sane robu-
sta pernicie hic p̄ditus
est, ut ad mortẽ usq;
homini mor-
bus
procedat.

FINIS LIBRI XI.

V 2

LIBER DVODECI MVS DE VI ET NATVRA ANIMALIVM.

De Lolliginibus & Sepijs. CAP. I.

LOLLIGINES & Sepiæ duabus sunt tanquã promuscidibus præditæ, quibus ad saxa cum est in mari tempestas, adhærescūt, & tanquam anchoris iactis firmatę, fluctuum incursionibus resistunt: post cum est tranquillitas, solutis promuscidibus rursus natant. Non contemnendam scientiam tenentes uitandi sane tempestates, atq; ex periculis salutem conseruandi.

GYLLII ACCESSIO.

Cur Lolligo significat tempestatem.

CAP. II.

LOlligines in summam aquam maris elatæ ideo tempestatem præsignificant, quòd ab omni tegumento nudæ tempestatis impatientes sunt, neq; enim testa neq; squammis obductæ sunt, sed molli pellicula tectæ, intus osseum quiddam habent. Quare temporum iniurijs opportunæ celeriter præsentiuñ mare inhorrescere. Polypus quòd sit è genere mollium, tum etiam in aridum exit, & cum uenti impēdent, flagellis ad saxa se alligat. Lolligo exsilit, marini profundi commotionem fugiens.

De Po.

De Polypi edacitate.

CAP. III.

Polypus cum alijs cibis pascitur, est enim edacissimus, ad fraudemq; & insidias callidissimus, tum uero suorum membrorum, cōficientissimus est, quorum argumentum est: Nam si uenatio eum deficiat, brachia sua deuorat, ac uentrem morfu uellicat, inopiamq; uenationis leuat, deinde renascitur quod deest, hoc tanquam promptum prandium ad famē restinguendam comparante natura.

GYLLII ACCESSIO.

De Polypi edacitate.

CAP. IIII.

Polypi acerrima edacitate sunt, persæpēq; inter se non abstinent, sed à maiore minor editur: atq; in hunc modum insidias piscibus moliuntur, sub saxa subiecti desident, & in horum colorem se conuertūt, ut saxa sane esse uideantur. Atque pisces ad eos tanquam ad saxa adnatant, & incauti sic ab eorum brachijs tanquam retibus comprehenduntur.

De inimicitijs Polypi, Murenæ, & Locustæ.

CAP. V.

Malum ingens & morbus agrestis & inhumanus inimicitiae atque odium inhærēs, penitusq; insitum, quod etiam ratione carentibus natura ingenuit inexpiabile, atque implacabile. Murena cum Polypo capitali odio disidet. Polypus cum Locusta graues gerit inimicitias. Murenæ etiam teterrima hostis est Locusta, atque infestissima. Murena Polypo brachia abscindit, dentium firmitate: post autem in eius

V 3 uentrem

uentrem subiens his malis eum quibus uerisimile est, afficit. Hæc enim è genere nantium est, ille uero serpens more graditur. Si Polypus in saxorum colorem se uertat, nihil ei astutiæ hæc fallaces profunt, Murena eius ueteratoriam plane tenet. Cum uero Polypus Locustas à se comprehensas occiderit, exprimit carnes, atq; earum succum exhaurit, ac nimirum Locusta cornibus erectis iracundia furens, in eum modum Murenam lacepsit. Hæc igitur aculeos quibus hostis præmunita est, mordicus tenet, illa uero pedes acutos tanquam manus prætendens, utrinq; cuti in hæerere fortissime non intermittit, hæc discurtiatur seseq; huc & illuc uersat, & acutas testas amplectitur, quibus confixa remollefcit & succumbit: deniq; remissa iacet, locusta ex hoste instituit prandium.

GYLLII ACCESSIO.

De pugna Polypi, & Murenæ, & Locustæ.

CAP. VI.

ODio inimicitiarum capitaliter inter se disident Polypus, Murena, & Locusta, & mutuis inter se cædibus pereunt. Cum Murena ex saxo ad inquirendum cibum prodiens, Polypum inspexit, in summa aqua paulatim erraticis flagellis natantem, statim incredibili gaudio elata, hanc iucundam appetit prædam, is sentiens se in proximum discrimen adductum, sese in fugam impellit. At nulla machinatione tardus in natando effugere potest Murenam, expeditissimo lapsu natantem, itaque mordicus eum premens, inuitum

tum pugnare cogit. Hic igitur coactus magnum & difficile inire certamen, primum uarium & multiplicem gyrum agens, brachia huc illuc uersat, conans horum iactatione ipsam à sese depellere, at enim nulla arte euadere potest. Contrà Murena Polypi lubricis membris circumplicata, facile ex his tanquam aqua effluens elabitur. Is uero modo dorsum illius, modo collum, modo caudam circumplectitur, modo in os eiusdem incurrit, ac nimirum quemadmodum ad luctationem imperiti homines inanes ostentant uires, sic Polypi acetabula non palestrice iacta, Murena acutis dentibus discerpit & lacerat, & partim ex his mandit, partim semicomesta & palpitantia, huc illuc distrahit. Iam rursus magna fiducia Locusta Murenam ad pugnam lacessit. Hæc irritata, in certamen descendit, at etsi animo infesto hanc contra uenit, tamen ipsam duro tegmento circummunitam parum lædit, & frustra ideo dentes defigit, quòd tanquã à silice repulsi, sic eius durissimo tegmine retusi, hebescunt & debilitantur. Veruntamen Murena magis magisque tantis per animo incitatur, dum suum collum tantopere strictè longis illius brachijs quam ferreis forcipibus teneri sentit, nihilque remitti quantumlibet uiolenter sese in fugã impellere conetur, & summo doloris sensu affecta, quoquouersum corpus suum intorqueat. Cum enim aculeatum locustæ dorsum circumplectitur, interea aculeis transfigitur, tandemque multis uulneribus acceptis, sua imprudentia conficitur. Iam porro

locustam filiceis forcipibus & robustis aculeis armatam & uelocem, tardus Polypus & mollissima pelle obductus expugnat. Hic enim cum eam in cauerna iacentem deprehenderit, in eius dorsum latenter inuadit, & uincula circumijcit, & fortibus acetabulis fauces intercludit, ne spirare possit. Locusta uero illius circumplicatione uicina ad moriendum, nunc quiescit, nunc mouetur, nunc ad saxa alliditur, is uero non intermittit tandiu oppugnare, quoad exederit & confecerit.

De Polypi pugna cum Aquila. CAP. VII.

Cum in saxum non admodum è mari eminens Polypus aliquando correpens ascendisset, ibique explicatis alis summa cum uoluptate, quod frigida tempestas esset, à tepore solis calefceret, neque sane se in saxi colorem uertisset, quod quidem ipsum cum ad declinandas, tum magis ad moliendas piscibus insidias facere solet, Aquila acris & acuta in uideòdo, prædam, si non sibi futuram bonam, attamen paratam & promptam sibi & suis pullis perspicue cernens, quanto potuit maximo alarum impetu in Polypum insiluit: Sed & piscis hic circumplicantibus Aquilam & pertinaciter adhærescentibus cirris, in profundum detraxit, hostem capitalissimam, simul & interfecit, quæ quidem Lupus hians (ut est in prouerbio) inani spe illusa, deinde in mari mortua fluitabat. Sed homines plura eiusmodi perpetiuntur, ut Cambyfes Cyri filius apud Massagetis, ab Herodoto decâtatos, & Policrates

Polycrates ad diripiendum aurum magno studio & diligentia in Oroetem profectus, decepti fuerunt. At bestiã ea pericula ignorāt, homines uero nō cauent, quin etiam sciētes & prudētes in hęc ipsa incurrunt.

De Polypī libidine.

CAP. VIII.

EX piscibus libidinosisimum Polypum, eatenus flagranti ueneris cupiditate incendi ferunt, dum & omnibus corporis uiribus exhaustis debilitatus, & ad natandum & cibaria inquirenda tantopere infirmus factus fuerit, ut postea alijs præda efficiatur. Cum enim paruuli pisciculi tum cancelli & cancri ipsum exedunt & conficiunt, quamobrem eum non amplius anno uiuere dicunt, scēminamq; etiam propter crebros partus ocyus consumi.

Quemadmodum Polypī & Osmyli adrepunt

ad arborum fructus.

CAP. IX.

Polypos & Osmylos in siccū egressos æstiuo tempore, ex maritimis arboribus frugiferis fructus subripientes, sæpe agricolæ & deprehendunt, & pro direptis fructibus pœnas ex comprehensis sumunt.

Quemadmodum Polypī fiunt maximī & expu-

gnatu difficiles.

CAP. X.

Temporis longinquitate Polypī adeo magni euadunt, ut ad ceti magnitudinē accedant, cetateiq; generis numerum obtineant. Puteolis oppido Italiae auditum est, Polypū cum inusitata ad corporis molē facta progressione, ad maximā magnitudinem peruenisset, egregie spreto & neglecto maritimo uictu,

X in conti

in continētem processisse & terrena pleraq; uastasse, & per subterraneam specum, Puteolanas sordes in mare transmittentem, in maritimam domum ascendisse, ubi mercatorum res, fassamentaq; in magnis uasis essent, brachiorum circumplexione uasa primo stricte comprimentē corrupisse, deinde fassamenta depopulatum fuisse. Mercatores uero ingressos, ubi dolia disrupta inspexissent, & permagnū earum rerum, quas naui aduexissent, numerum exhaustum deprehendissent, stupuisse: Ac nimirum cum ab insidijs fores integras, tecta ab omni irruptione intacta, parietes non perfossos intuerentur, quis nam populator fuisset, nulla cōiectura assequi potuisse: At enim cum reliquias conditorum piscium animaduertent, eos constituisse, ex domesticis audacissimum armatum intus in insidijs ponendum esse: Polypum uero noctu ad assuetas tanquam epulas adrepentem reuertisse, & tanquam athleta aduersariū strictissime correptum suffocat, sic flagellis uasa circumplicantē perfregisse: cum porrò qui insidias moliretur, etiam si lunæ fulgore domus illustraretur, omniaq; conspicua essent, non tamen, quoniam solus esset, bestiae metu perterritum, hanc aggressum fuisse, sed mane mercatoribus totam rem explicasse: quod quidem ipsum ij audientes, ei fidem enarratarum rerum non habebāt. Deinde tum negociatores ob tantum acceptum detrimentum, periculi memoria deposita, consenserunt simul ingredi, & congregari cum hoste: tum alij inusitati & incre

& incredibilis spectaculū studio sua sponte sese auxiliatores unā in domo illa concluderunt. Postea uero quā sub uesperam in solita dolia fur inuasisset, ex eis partim cloacam obstruebant, partim armis tecti in hostem irruentes, gladijs eius brachia abscindebant. Cumq; quemadmodum frondatores arborum robustissimos ramos secant, sic ij ipsius membra circuncidissent, tandem uix non pauci eum ipsum confecerūt, atq; oppresserunt: & quod quidē admirationē habet, in terra piscem mercatores fuerunt expiscati, huiusq; beluæ propriam ueteratoriam nobis ostenderunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Polybi libidine.

CAP. XII.

Polybus in uenereo complexu extremū spiritum effundit: non enim desistit coire, priusquā membrorum robore defectum humi stratum, quiuis qui ad eum appropinquat, siue sit is cancellus, siue cancer, siue alij pisces, quos antè deuorabat, ipsum tādium membratim decerpunt, & lacerant, dum uitam amisserit. Fœmina item ex pariēdi dolore perire solet: non enim discreta oua, sed continentia inter se, & coherentia ex angusto foramine pariūtur: quamobrem non biennium amplius uiuit.

De Sepia.

CAP. XIII.

Cum se à peritis piscatoribus captari cognoscit Sepia, suum atramentum emittit, quo circumfusa, ab oculis piscantium remouetur, eorumq; per-

rislibqqs

X 2 - stringit

stringit oculos: piscatores uero cum sit in eorum oculis, nihil tale uident. Et Aenæa tenebris circumsepto fefellit Achillem Neptunus, ut ait Homerus,

GYLLII ACCESSIO.

De Sepiæ astu.

CAP. XIII.

A Stute pisces Sepia capit, nam brachijs quæ à suo capite exoriuntur, tanquam lineis eos in arenam occultata imprudentes comprehendit. Iam ad eam capiendam neque nassæ, neque retium insidiæ opus sunt: sed amoris illecebris eam ad hanc rationem piscantur, ut Sepiam foeminam trahant, quam ut uel longissime mas uiderit, statim cupide in eam fertur, & amicam flexibilibus nodis etiam atque etiam diligenter circumplectitur: atque interea cum sunt in hac implicatione, ambo piscatorum insidijs in piscatoriâ subtrahuntur. Ego Malsiliæ uidi in hunc modum capi: Specula nimirum in lignum incisa ex chorda appensa in aquam piscatores demittunt, & sensim fluitantia trahunt: Sepia ad sui simulachrum sese iaculat, ac suis flagellis lignum circumplicans, dum se apparentem in speculo amatorie intuetur, interea reticulo circumuenta subducitur.

De pisce nuncupato Luna.

CAP. XIII.

Demostratus uir à piscandi scientia eatenus instructus, ut probe rem piscatoriam interpretetur, piscem formæ pulchritudine eximium dicit appellari

appellari Lunam, exigua magnitudine, lata figura. Idemq; affert, cyanei coloris speciem similitudinemq; gerere, in dorso pinnas habere molles & lenes, easdemq; in natando explicare, & ad similitudinem lunæ semicirculum efficere, simul & eum ipsum cum est plena luna, tum impleri, tum implere. Nempe arbores si ex his illum appenderis decrefcente luna, exficari, atque interire: ac si ad plantas admoueris, eas marcescere, & euanescere: si iam plena luna in id aquæ, quod in perfossis puteis reperitur, quis hunc piscem iniecerit, aquam iugem & perennem fore: si extrema luna, aquam exarescere. Quod si hunc eundem in fontem scaturientem coniecero, quomodo dixi de puteo, is ad rationem lunæ modò euanescet, modò implebitur.

De Lupo marino, CAP. XV.

LVpus piscis à Squillis superatur, quanquam piscium maxima uorago est. Cum autem se ipsas ulcisci Squillæ non queunt, pro ultione extremum spiritum in uictoria effundere non dubitant. Equidem earum astutias & fraudes non grauabor narrare: Cum se interceptas sentiunt, fastigium quod eminet à capite, quodq; simile est acutissimo triremis rostro, atque in summa parte secturas habet, modo serulæ uncinatæ. Hæ itaque non humili spiritu, sed plane regio, cum sese hoc mucrone instruxerunt, summa leuitate saliant, & tanquam saltatorium uersant orbẽ. Lupus ore maxime hiante atque imminente cum sit,

X 3 pelle

pelle tenera & molli Squillam ex lassitudine uiribus defectam comprehendit, atque prandium fore arbitratur. Squilla primum in gutturis laxitate saltat, post aculeos in miserum uenatorem defigit; huic interiora exulcerantur, tumescentiâq; plurimum sanguinis mittunt; deniq; suffocatione Lupum interficiens, interficitur.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum Lupus & Mormylus ex retibus euadunt.

CAP. XVI.

LVpus & Mormylus, cum piscatorum insidijs se lirtretitos sentiunt, scrobe facta sub arenam aut coenum subeuntes, sese occultant, ut ne cum piscatores euerricula in littus expellunt, atque eijciunt, ipsi quoq; euerrantur, & abripiantur; atque etiam Lupus hamo captus sese in excelsum iaculatur, & huc illucq; tandiu lineam uersat, dum luculentiore facto uulnere ex hamo elabitur: quamobrem ab Aristophane omnium piscium sapientissimus appellatur.

De Melanuro.

CAP. XVII.

Timidissimi piscium Melanuri, suae timiditatis testes habent piscatores; neque enim capiuntur nassa, neque ad eam accedunt. Si quando eis saginam circundederis, imprudentes comprehenduntur. Cum autem placidum & quietum est mare, ij ad imam maris sedem in petris aut algis quiescunt, tegumentoq; proteguntur, quocumq; corpus occultari potest. Cum in alto aduersa tempestas est, piscesq; alios uident in altitu

altitudinem ex fluctuum impetu descendere, hi tum fiducia implentur, simul & ad littus appropinquant, atque spumam super se fluctuantem, seipsoſq; cooperientem, satis esse ad se tuendum arbitrantur. Vix dici potest quàm pernoscent, eo die, nocte cum feritas maris & immanitas efferueſcit, tum à piscatoribus nō adiri mare. Ac cum maris tempeſtates ſunt, ex his uiuunt cibus, quos è ſaxis partim eruunt, partim è terra euellunt; nec tamen niſi ſordidis paſcuntur, & abiectis quibus non facile alius piſcis, niſi fame oppreſſus, ueſceretur. Cum maris tranquillitas uiget, in ſolo ſabulo pabulum inquirunt, hincq; paſcuntur.

De Merula marina.

CAP. XVIII.

Merula marina domiciliorum & ſedicularum loco in petris & cauernis ſtabulatur. Eorū quiſq; cum multis complexu uenereo iungitur: etſi hoc genus matrimonij contemnendum, multarumq; eſſe ſtudioſum, delicatorum ad res uenereas dicerem eſſe Barbarorum. Et tu qui Xenophontix Cyri pædiæ ſtudiſti, diceres eſſe Medorum, & Perſarū. Omnium autem piſcium eſt maxime Zelotypus, cum ſemper aliàs, tum maxime cum eius uxores pariunt. Cum enim parturiendi doloribus eæ tenentur, domi quieſcunt; mas autem, nempe maritus, foribus incubans, cauet ne extrinſecus inſidiæ inferantur, metu paruulorum: uidetur nondum genitos amare, metuq; paterno motus, his timere; & totos dies in eorum custodia permanet, nihil guſtans. Cura ipſum alit. Sub cre-

pusculum uespertinum intermittit hanc custodiendi necessitatem, cibumq; exquirat, singulisq; coniugibus, quæ sunt intus, siue sint in partus doloribus, siue iam enixæ cubent, algas multas in cauernis, & circum petras ad uictus comparationem affert. Experiens piscator cum insidias Merulæ molitur, hamū Squilla implicatum deijcit, atque is idem submouet lineam, excitans & exacuens piscem ad cibum. Squilla uero mota speciem quandam sui præbet ingressuræ in cauernas Merulæ, hoc enim ipsum capitaliter odit. Quamobrem cum id fieri sentit, inuadit, existimans eam hostem esse; non enim tum cibus curæ illi est: cumq; Squillam dentibus lacerauerit, discedit, cibo præstabiliorem & antiquiorem curam uigilandi ducens. Cum porrò quiddam ex obujs comesurus est, primo perfringit, deinde iacere finit, uidensq; hoc idem non palpitare, & iam mortuum esse, comedit. Fœminæ uero quandiu marem uident propugnantes, domi manent, formamq; tuendæ familiæ seruant. Cum uero perijt, eæ præ mœrore acquiescere nequeunt, errant, eas enim tristitia foras educit, tumq; capiuntur. Quid ad hæc poëtæ dicunt, Euadnem, & Alcestin dudum nobis gloriose lugentes.

GYLLII ACCESSIO.

De Mugilis iustitia,

CAP. XIX.

EX omnibus piscibus Mugiles mitissimi & iustissimi sunt, nullius enim neque sui generis, neq; alterius piscem lædunt: sine damno cuiusquã pascuntur: à sanguinis

sanguinis & carnis usu se abstinēt, algis & cœno uiuunt: mutuo inter se linctu corpora permulcent: neq; horum quisquam suos foetus exedit. Alij pisces hostilem in modum inter se infesti sunt: itaq; assidui uigilant, qui semper à maioribus periculum sibi creati timent. Neq; enim modò ad moliendas alijs piscibus insidias prudens est piscium natio, uerum etiam piscatorum artibus illudit, & naturæ solertia humanum ingenium uincit. Mugiles irretiti, non se insidijs circumuallatos esse ignorantes, in sublime efferuntur, & nituntur retia transilire, neq; à prudenti consilio aberrant: nam sæpe retium excelsitatem trañcientes, ex mortifero periculo euadunt, ac si primi saltus aberratione in rete rursus dilabuntur, non postea amplius tentant transilire, sed anxij quiescunt, & prostrati à prædone cædem expectant.

GYLLII ACCESSIO.

De piscium ingenio & Mugilis astutia.

CAP. XX.

Rerum expetendarum fugiendarumq; prudentes uniuersos pisces esse, cum ex alijs eorum actionibus patet, tum quòd non tam paruo negotio capiuntur quàm à Lupis, Asini: & Meropibus, Apes: & Hirundinibus, Cicadæ. Omnium enim piscium prudentissima periculorum præsentio, & incommodorum summa cautio atque prouisio est. Quamobrem uariorum & multiplicium instrumentorum insidijs piscatorijs attentantur: quod quidem liquet, è re
Y haud

haudquaquã in piscatorum uulgus ignota. Etenim piscatores, etsi ad captorum piscium tractum robore opus est, tamen omni spreta crassitudine, tenuem calamum deligunt, ut ne huius ampla umbra piscibus insidiarum suspicionem iniiciat: neque item lineam multis funiculis contexunt, neque horridam atque asperam efficiunt, ne fraudes prænoscant, atque etiam ut setæ quæ ad hamum pertinent, exalbescant, iidem piscatores machinantur: sic enim marini coloris speciem similitudinemque gerentes albæ setæ piscium astutiam fallunt. Atque idcirco angustis hamis contra Mugiles, & Amias utuntur, quod huiusmodi pisces cum paruum os habeant, latos hamos fugiant. Quare Mugilum genus suspectum habens hamum latum, circum ipsum erratica natatione uersatur, & cauda hamatam escam conuellit, ac si eam excutere non queat, os primo contrahit, deinde summis labris de hamo escam detrahit. Iam quod singulare quiddam iactatur de Gruibus, eas porro uolatum obuertere contra uentos, id ipsum omnibus pisces præclare intelligunt: semper enim contra fluctum natant, & cauent neue retro spirante uento squammæ explicentur, neue his denudatum corpus affligatur. Itaque contra uentum ueniunt; ut & branchiæ contrahantur, & undæ undique corpus, ne squammis inhorrescat leniter premant.

De Mullo pisce.

CAP.

XXI.

Mullus

MVllus piscis edacissimus est, omnia sibi obuia promiscue immodesta quadam intemperantia helluari cupit. Horum nonnulli saxatiles appellantur, à locis quæ incolunt nomen trahentes, quæ quidem loca habent minuta & rara saxa, crebrasq; algas inter hæc interiectas, ac intermedias, ubi subsidet limus uel arena. Hominum & piscium cadaueribus uescitur, & sordidissimis maleq; olētibus delectatur.

Eleusinae sacris initiati, idcirco Mullo pisci honores habent, uel quòd is ter anno parit, uel quia mortiferum homini leporem exest, planeq; conficit.

Cur non edunt sacerdotes Mustellum & Mullum pisces.

C A P. XXII.

MVstellum piscem aiunt nunquam sacerdotes Medere: non enim, quoniam ore parit, mundum cibum esse. Quidam non ipsum ore parere ferunt, sed insidiarum timore percussum, ut occultet catulos suos deuorare. Deinde cum nihil ab insidiarum comparatione timet, uiuos euomere. Itemq; Mullum nunquam attingunt, nec sacerdotes, nec foemina Argolicæ Iunonis sacerdos. Causas cur ab eo abstineant, quodam loco antè me dixisse memini. Ab ijs qui artem culinæ callent auditione accepi, Mullorum uentres non rumpi, sed integros permanere, si prius eorum os coci osculentur.

Quemadmodum Murena coit cum Vipera.

C A P. XXIII.

Y 2 Cum

Cum libidinis impetus plena est Murena, in aridum progreditur, sponsi iniquissimi desiderio permota, latibulum Viperae intrat, ibique ambo inter se colligantur, atque coitu implicantur. Vulgo hominum opinio ait, Vipera stimulis libidinis concitata, ad mare accedere, & ut adolescens in amoribus dissolutus, cum lyra fores pulsat amatae: sic Vipera sibilo edito amatam euocat, ea è mari exit, natura diuersorum locorum incolas in cupiditatem unam, & cubile idem cogente.

De piscium mansuetudine & de Murena.

C A P. XXIII.

Pisces ad hominum mansuetudinem mansuescunt, & cum appellantur, egregie intelligunt, & è manu largientium cibos capiunt, ut Anguillae in sacra Arethusa. Murena Crassi Romani omnium praedicatione celebrata, sic in auribus & gemmis distincto monili tanquam sane eximia formae pulchritudine puella ornabatur, & appellantis uocem Crassi agnoscebat, atque ad eum adnatabat: cumque quippiam ei porrigebat, gaudio exiliens, propto & parato animo accipiebat. Hanc ille mortuam fleuit uberius, atque honore sepulturae affecit. At enim cum aliquando aspere & acerbe Domitius in hunc dixisset, Stulte Crasse, Murenam fleuisti mortuam. Ad haec respondens Crassus: Equidem, inquit, de bestiae morte fleui: Tu uero nullos ne ex trium quidem uxoribus interitu, quas ad sepulturam dedisti, luctus percepisti.

De Viperae & Murenae coitu. C A P. XXV.

Cum

rinum. Pupillæ oculorum ad Cyaneum colorem accedunt, eius mentum quàm Iecorini maius est, & minus quàm Chremytis, Algas depascitur, & saxatilis est, atque similiter ut terrena omnium cadauerum, in quæ incurrit, oculos exest, & conficit.

De Myrone pisce.

CAP. XXVIII.

Piscem esse accipi nomine Myronem, unde nomen duxerit, haud equidem scio, eum ipsum esse dicunt marinum serpentem: ac si illius utercunq; oculus erutus tanquam amuletum gestetur, oculum improbe affectum, ad uidendum curabit, & simul huic alterum renasci loco eruti aiunt: ac oportet uiuum dimittere, uel frustra illius oculum geris amuletum.

De Orcyno.

CAP. XXIX.

ORcynus cetaceus piscis, rerum suarum prouidens est. Hamum quo transfixus fuerit, in maris altitudinem sua impulsione deprimens, ad solum allidit, eumq; oris pulsatione expellere cupit: quod si id minus fieri queat, ab hamo exceptum uulnus luculentius infert, dilatatq;, atq; exsiliendo id quod sibi molestiam exhibet, expuit abijcitq;: sæpe id non affecturus, inuitus ad piscatoris prædam subtrahitur.

De Orpho.

CAP. XXX.

ORphum piscem marinum si postquam cæperis, disseces, statim non moritur, sed motum non parum diu retinet. Hyberno tempore cum in speluncis se tenet, tum uero ad continentem libenter commoratur, quod magis littoralis sit, quàm pelagijs.

De

De Orphis facris piscibus Myrensiū.

CAP. XXXI.

IN Myrensi Lyciæ sinu Apollinis templum est, ad cuius sacerdotem uitulinas carunculas distrahentem Orphi adnatant, & tanquam sanè conuiuæ ad epulas inuitati, carnes comedunt: & uero immolantes ex eo magna uoluptate afficiuntur, quòd pisces sua sacificatione pascantur. Quod quidem ipsum res suas bene & feliciter sibi casuras esse significare persuadent, idcircoq; propitiū esse sibi Deum dicunt, quòd suis cibis pisces expleantur. Quòd si caudis carnes in terram eiciant tanquam sordidas à se detestantes, inde sibi iram Dei protendi arbitrātur. Itemq; huiuscemodi piscium genus sacerdotis uocē & agnoscit, & si ad eos à quibus appellatur, accesserit, sic incredibilem ipsis lætitiā affert, ut si contrā fecerit, magnum dolorem eisdem inurit.

De Oue & Epatho piscibus marinis.

CAP. XXXII.

IN specubus abditiæ latent maris incolæ Oues & Epathi, & à piscatoribus Præpentes nominari soliti. Ii quidem quanquam natura maximi uideantur, tamen ad natandum segnes sunt: non enim à suis latibulis longe aberrant, imo uero circum ea ipsa semper uolutantur. Infirmioribus piscibus adnantibus insidias faciunt. Asellus inter eos numerari potest, hic exortum caniculæ extimescit.

De Oxyryncho maris rubri.

CAP. XXXIII.

Y 4 Oxy

OXyrynchus, quem mare rubrum profert, ore est prælongo, oculis ad similitudinem auri fulgentibus, eius dorso signa pallore insignita sunt, pinnæ priores ei nigræ existunt, eæ uero quæ sunt in dorso albæ: cauda proluxa & uiridis, quam mediam aureo la linea interfecat.

De Oxyryncho Nili pisce. CAP. XXXIIII.

OXyrynchus Nili alumnus, ex acumine rostri nomen trahens, illic uenerationem & religionem habet, ut piscatores ualde timeant, nequando is piscis apud eos facer, & magna religione præditus hamo traiciatur: quem si fortè hamo ceperint, nunquam tamen edere audent, atque cum pisces retibus comprehenduntur, diligenter etiam atque etiam perscrutantur, nunquid horum piscium imprudentes unà cum alijs cæperunt: Malunt enim nihil piscium excipere, quàm hoc retento maximum piscium numerum assequi.

De Oxyrynchis Caspijs. CAP. XXXV.

IN maximo Caspiæ lacu Oxyrynchi ab acumine rostri nuncupati, magnitudine octo cubitorū procreantur. Eos Caspij captos distrahunt, & muria conditos atque exsiccatos Camelis Ecbatana uehunt, si mul & adipe detracto, farinas ex ijs conficiunt, & huiusmodi salsamenta quidem uendunt. Oleo uero pinguisimo & suaueolenti unguuntur, atq; etiam exempta ex ijs uiscera excoquunt. Vnde ad permultos usus accommodatum fit glutinum: nam non modo
ad

ad quæcuncq; applicatum fuerit, adherescit, sed & firmissime retinet, ut & decem diebus madefactum nunquam postea dissoluatur: & eo ad Elefantos comprehendendos uenatores utantur, & pulchra facinora edant.

De Pagris & Meotis piscibus Nilii.

C A P. XXXVI.

Agyptij Syenitæ sacros pisces Pagros ducunt: atq; Elephantinæ sic nuncupatam incolentes, eadem existimatione Meotas pisces ornant. Causa uero cur huiusmodi piscium genus hanc apud eos populos uenerationem habet, & magnam religionem possideat, ex eo profecta est, quòd aduentantem Nilum hi præcurrentes, futuram aquam prænunciant, & mirifica quadam uis eius accessionem præsentientes ex sua antecessione suspensas Aegyptiorum mentes optima spe recreant. Idcirco etiam eo honore afficiunt, quia in eo permanent nullum ut sui generis comedant.

De Pardali pisce. C A P. XXXVII.

Pardalis piscis, ut ij qui ipsum uiderunt, dicunt, in mari rubro nascitur, colore & maculis orbiculatis, similis est terrenæ Pardali.

De captura Pelamidum. C A P. XXXVIII.

Rationem piscandi Pelamides haud sanè peruulgatam non à serua consideratione alienum est explicare. Decem iuuenes ad summum ætatis uigorem florescentes expeditâ nauem & celerem conscendunt,

Z & si

& simulatq; se cibo expleuerint, pariter continuo æqualiterq; in utranq; nauis latus distributi remigare contendunt, atq; huc illuc errant: eorum unus aliquis ad puppim sedens, armatas hamis lineas ad utranq; nauis partem demittit, tum ad singulos hamos escam ex Purpura pisce confectam stricte religat, tum Lari marinæ auis pennam ad hamū quencq; alligat, ut ab occurrente aqua sensim & leuiter agitur. Pelamides autem escæ sic instructæ illecebra delinitæ in hamos innatant. Cum autem ex ijs aliqua liguritione apprime stimulata, os in escam impegerit, tum reliquæ consequentes hamis configuntur, ut hami ob multitudinem uno eodemq; tempore transfixorum piscium uexentur. Iuuenes uero remigare desistentes, de transtris surgunt ad subtrahendas lineas multitudine piscium onustas, quos posteaquam in nauem subdixerūt, secundissima piscatio ex permagno piscium numero aperte ostenditur.

GYLLII ACCESSIO.

De captura Pelamidum. CAP. XXXIX.

Pelamides ubi Cyneas transierunt saxum quoddam ex littore Chalcedonio eminens sic ex albescit, ut his ipsis immanem iniiciat terrorē, & euestigio in ulteriora littora se conuertant. Deinde fluctuum impulsu præcipites actæ Byzantium deferantur, ubi earum permagna uis comprehēditur. At Chalcedonijs, quod saxi metu ad Chalcedonis littus omnino non

non accedant, nullas capere possunt.

De Persæo pisce maris rubri. CAP. XL.

IN mari rubro piscis nascitur quem Persæum Arabes nominant. Græci quoque eodem nomine appellant: nam utriusque Iouis filium Persæum uocant, ex cuius uocabulo nomen traxisse piscem hunc prædicant. Is pari magnitudine est cum Anthia maximo. Aspectus similitudo illi etiam est cum Lupo: naso est leuiter adunco, cingulis aureis distinguitur, quæ à capite exorientia oblique feruntur, & ad uentrem usque pertinent, frequentibus & permagnis dentibus munitus est. Ex omnibus piscibus qui in eo mari uersantur robore & audacia maxime excellere dicitur.

De Physa pisce. CAP. XLI.

PHysa Aegyptius piscis admirabili natura præditus est, nam eum notionem habere ferunt, quando luna augeatur & diminuatur, eiusque iecur cum luna pariter decrescere pariterque recrescere, corporisque habitu modò esse opimo, modò gracili & tenui.

De Phyllalo pisce maris rubri. CAP. XLII.

IN mari rubro, sinu Arabico, piscem Leonides Bizantius gigni ait, Gobio ætatis perfectæ non magnitudine inferiorem: nullos oculos, nullumque os habentem, more tamen piscium branchias his innatas esse: capitis figuram etsi minus expressam coniectari posse: infra imum uentrem formam quandam leuiter contractam in sinum apparere, quæ smaragdi coloris

rem reddit, hanc ei oculorum loco & oris esse idem ait. Quisquis hunc gustauerit, sentiet se magno malo suo expiscatum illū fuisse: nam statim ut gustauerit, acerrimis doloribus premitur: deinde illius uenter cum extrema uitæ pernicie disrumpitur: ueruntamen & is tanti mali si semel capiatur, pœnas pendit. Cum primum est extra aquam, inflatur: & si eum tetigeris, magis magisque intumens exardescit. Tumque si quis eum assidue moueat, præ siti totus perlucet, & tanquam morbo inter cutem denique disrumpitur. Si quis hunc etiam nunc uiuentem in mare uelit reijcere, is supernatat more inflatæ uento uesicæ, quocirca ex affectu Leonides ait Phylsalum appellatum esse.

De Pompylis piscibus. CAP. XLIII.

Pompyli pisces pelagij in ima sede maris uersari soliti, uel omnium piscium quos auditione accipimus, maximopere cognoscendi sunt. Si siue terram male oderunt, siue hæc ipsa illorum odio tenetur. Hi autem sic circum naueis altum secantes, tanquam amicas concurrant, easque stipant saltantes. Et nautæ quidem quantum absint à terra ignorare solent, at Pompili, tanquam canes magna sagacitate propinquam prædam præsentientes, sic terram non longe abesse ante multo sentiunt: idcirco non tanto amplius studio nauium tenentur, longius eos ut persequi commitando uelint, sed quasi signo ad abeundum sublato, frequentes in altum redeunt. Vnde nautæ continentem,

nentem, tametsi fascibus non eam affecuti, sed à Pompylis eruditi, propinquam esse sentiunt.

De Pompylis piscibus. CAP. XLIIII.

Pompylum piscem dicunt non modo Neptuno, sed etiam incolis Samothraciæ Dijs sacrum & charum esse. Ob eamq; causam piscatorem nomine, sicut dicitur, Epopeum, ex Icaro insula profectū etate iam affectum, quòd aliquando cum nihil aliud pisciū præter Pompylos cepisset, eosdemq; cum filio comedisset, protinus huic pisci meritas poenas persoluisse. Etenim cetacea belua facta in eius piscatoriā impetu, ipsum deuorauit. Pompylum hostili odio Delphini persequuntur: neq; hoc ipsum tamē impune faciunt: Cum enim hunc gustauerunt, inefficaces, stupidiq; continuo redduntur, & quod furore inflammati consistere non queunt, idcirco in littora expelluntur, atq; fluctu eiecti, à Coruis, Gaiijs cæterisq; maritimis aui bus exeduntur, & conficiuntur. Apollonius Rhodius siue Naucratis, dicit, hunc aliquando hominē fuisse portitorem, qui cum puellæ Apollo amore teneretur, quacum etiam complexu uenero iungi conaretur, hæc autem effugiens Miletum uenisset, & Pompylum precibus obsecrasset, ut se traiceret, is quidem paruit: at uero Apollo sese ostendens, hanc quidem rapuit, nauem autem in lapidem, Pompylum uero in piscem conuertit.

De Remora. CAP. XLV.

Z 3 Echeneis

Echeneis pelagius piscis, aspectu niger, longitudi-
 ne cū mediocri, Augulæ æquandus. Nomen à re-
 bus quas agit habet, ab inhibendis nauibus. Echeneis
 da Græcè scientes appellarunt. Nauis secundo uen-
 to, & plenis uelis propulsæ extremam puppim mor-
 dicus premens, tanquam indomitum atque effrena-
 tum equum freno robusto inhibens, uiolentissime
 ab impetu reprimit, & constrictam tenet: frustra-
 que uentis uela dātur, frustra uenti afflant: quæ res uecto-
 res angit, & sollicitos uehementer habet.

De Scombris piscibus.

CAP. XLVI.

IN mari Ionio prope Epidamnū insula est, quæ Athe-
 nas appellatur, eam piscatores incolunt, & lacus
 est, ubi Scombrorum, qui ad piscatorum consuetudi-
 nem assueuerunt, & mansuefacti sunt, greges alūtur.
 his sane cibaria edenda piscatores idcirco obijciunt,
 quòd cum iisdem fœdus quoddam sanctum habent,
 atque adeo firma pace deuinciuntur. Nam hoc pisciū
 genus ab omni captura tum liberum est, atque ad
 errandum sine ulla exceptione solutum: tum uero
 eatenus ætate procedit, ut uiuat ibidem ad summam
 senectutem. Nec tamen ætatis tempus ignauiter tra-
 ducit, neque in suos altores ingratum est: at enim de
 piscatoribus partum cum mane acceperit, piscationē
 capescit, ut se nutricantibus præmium pro nutrimen-
 to persoluat. Quare ex portu soluens, ad feros Scom-
 bros gentiles suos natate cōtendit, ac simul ut ad eos
 peruenit, cum ipsis ita continuo tanquam cum aliqua
 phalange

phalange suorum popularium errat : & nimirū cum eiusdem generis sint, non inter se fugiunt, sed simul natant : post autem cicures circum feros concursantes in orbem consistunt, & suorum corporum obstructione eos fuga exituq; intercludentes, suorum nutriorum (ut pro ijs quibus expleti cibus fuerint, illos remunerentur) aduentum acerrime tandiu expectāt, dum piscatores eò profecti, captorum permultas cædes effecerint. Deinde cicures properātes ad portum regrediuntur, atque ibidem intra cauernas abditi, à piscatoribus cibaria expectant, quæ quidem ipsa eis cotidie largiuntur, si ipsos ad piscatum adiutores atque amicos fidos habere uelint. Quòd si hominibus ex iecore laborantibus, atque ex arcuato morbo ægrotantibus Scombrum edendum dederis, quemadmodum rei piscatoriæ bene periti docent, ad sanitatem redibunt.

De Simia maris rubri. C A P . X L V I I .

Est etiam in mari rubro Simia, non piscis quidem hæc, sed bestia cartilaginea, & uelut squammarū expers, eaq; ipsa non magna. Colore est terrestri similis, tum aspectu speciem similitudinemq; eiusdem terrenæ Simiæ gerit. Non pisceo tegmine reliquum corpus, sed illiusmodi circumuestitur, cuiusmodi testudinis inuolucrum est. Eadem similiter atque terrestris resima est, eius reliquum corpus instar torpedinis latum est, ut dicas auem esse alas explicantem. Cum natat, uolare uidetur; cum igitur terrestri partim differt,

Z 4 partim

partim conuenit : maculis distinguitur.

De Thriffis Aegyptijs. CAP. XLVIII.

Qui Maræotim lacum accolunt, Thriffas illinc cantu & pulsibus testarum concrepantium consonantibus piscantur. Etenim eæ tanquam saltatrices saltantes in piscatoria, ad se comprehendendas explicata, instrumenta incidunt, atque cum saltatione & lusione Aegyptij splendidam prædam consequuntur.

De Thymo pisce. CAP. XLIX.

Pisces Thymalum, sic nuncupatum, Ticinus fluiuius Italiae procreat : Is ad cubiti magnitudinem accedit, & Lupi & Mugilis communem & mediam speciem si militudinemq; gerit. Eius capti odor non indignam admirationem habet : non enim ut cæteri pisces pisculentum quædam mittit odorem, imo uero existimes te eius gentilem herbam recentem ex terra lectam manibus tenere. Tanta odoris suauitate fragrat, ut qui eum ipsum non uidet, gratissimam Apibus herbam, unde nomē duxit, intus esse putet. Non quidem hamatis escarum aliarum illecebris, sed solo culice, bestia noctes & dies homini infesta, quod hac sola delectetur, comprehenditur.

De Torpedine. CAP. L.

VT Remora, quod naues remoratur, ex eo nominatur, sic id quod à torpedinis piscis tactione obtorpuisset, ei nomē dedit. Ex matre mea, cum essem puer, audiui, si quis eam contigerit, manum obtorperere. Itemq; de sapientibus uiris hanc auditionem
 accepti

accepi. Quòd si quis rete in quo fuerit capta attigerit, torpere: sin autē quis eam uiuam in uas imposuerit, & marinam aquam infuderit, eamq; aquam quis ex uase in hominis aut manū aut pedem infuderit, membra hæc non dubitāter obtorpescere. Theophrastus in eo opere quod inscripsit de Latentibus, dicit, propter frigus in terram se abdere.

GYLLII ACCESSIO.

De Torpedine.

CAP. LI.

Piscibus non est iustitiæ pudor quisquā, neq; amicitia, imo odia atq; inimicitias inter se omnes crudeliter gerunt. Robore enim firmior debiliore exedit, & conficit: alius qui dentibus præstat, infirmioribus uim infert: alius aculeo uehemens, atq; pestiferū uulnus infligit: alij quibus neq; uires neq; aculei natura tributi sunt, ingenij armis teguntur: astutia nimirum & fraude, qua sæpe piscem & robustiore & maiorem perdunt: Torpedini uirium experti, & pelle molli obductæ, hanc uim ingenuit natura, ut tamen si corporis debilitate in natando tam tardos motus habet, ut cum natat, ad iudicandum difficile sit moueatur nec ne: tamen eius tactus dolosum robur habet. Primum enim ut quispiam ipsius membra contigit, continuo obtorpescit, cuius quidem muneris præclare intelligens Torpedo, sese supinam in terram abijcit, & humi strata iacet immobilis tanquā mortua: Ac si quis ex piscibus ad eam appropinquat, hic primū tanquā uinculis constrictus tenetur, & tanquam arcūssimo

a a somno

somno opprimitur. Post uero hæc quanuis non leuis sit, tamen celeriter ex latebris erumpens, piscem mortuo similem edit: Et sæpe ita in natantes pisces incurrens, eorum celeritatem tardat, & uel properantes suis uinculis astringit, & debilitati, fugere obliuiscuntur. Illa uero eos à fugiundo retardatos torpore, exedit & consumit.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum Torpedo hamo capta se liberat.

CAP. LII.

TOrpedo cum se piscatorum insidijs captam sensit, sese ad lineam admouet, statimq; per lineam & calamus huius torpor ad manum piscatoris permanat. Qua quidem machinatione sæpe ex piscatoris manu obtorpescēte calamus defluit, & ipsa elabitur.

De Trocta pisce.

CAP. LIII.

Piscis Trocta, cuius naturam nomen & os declarant, dentes habet frequentes & continentes, quibus quicquid inciderit, perfringere potest. Hamo captus solus ex piscibus non se ab hamo retrahit, sed impellit sese in ferrum, chordam consumere cupiens. Piscatores contrà machinātur longas ansas: ille uero quoniam quodammodo ualet saltu, ansas sæpe transilit, ac linea qua agitur concisa, ad piscium domicilia reuertitur. Hic etiā sui generis grege coacto, Delphinus inuadit, & ij quidem si quem segregatū circumuenire possint, fortiter inuadunt: plane enim sciunt Delphinum suis morsibus uerberari aspere solere.

Itaq; Troctæ ei acerrime instant. Delphinus contra resilit, subfilit, atque indicat ut ex dolore torqueatur, idcirco tenaciter urgent, simulq; ad saltum Delphini tolluntur. Hic eos repellere conatur, illi uero nihil remittentes, uiuum lacerant : postea uero quàm pro se quisq; aliquam eius partem uulnerauit, discedit. Delphinus uero libenter enatat cum conuiuas (ut ita dicam) minus inuitatos cum suo dolore exceptit.

Vbi Vituli marini pariant. C A P. L I I I I .

Vituli marini primum in arido foetus suos pariunt, deinde in lucem editos paulatim cum in humidiora loca subducunt, atq; ad degustandū mare eos introducunt, tum in aridum natalem locum redeunt, inde rursus in mare deducunt, & quàm mox educunt. Sæpèq; numero cum id fecerunt, aptissimos ad natandum efficiunt, partim doctrina institutos, partim natura ad mores & sedes maternas amandas impulsos.

G Y L L I I A C C E S S I O .

De Vituli marini studio in suam prolem.

C A P. L V .

Eorum quæ procreauit Vitulum marinum maxima cura attingit. Non in mari, sed in arido parit. Totos duodecim dies in sicco commoratur: decimo tertio die catulos tanquam ulnis complexa, in mare demergitur. Neque enim modo homines suam procreationem charam omniq; luce dulciorem habent,

aa 2 sed

sed & uolucres, & crudelissimæ feræ foetuum suorū charitate tenentur. Neq̄ pro ijs quicquam supplicij sustinere, atq̄ uitam ipsam amittere recusant. Iam pastor sæpe in pastionibus Leonem aspicit pro catulis acerrime propugnantem, & præclarè contemnentem factam saxorum lapidationem, & crebram missionem telorum, neq̄ uel infinitis uulneribus confectus, inuictō robore animi prius omittit eos tueri, quàm omnino moriatur: neq̄ enim sanè tantopere sua morte mouetur, quàm ut ne ab antro sui catuli abripiantur. Neq̄ item pastor ad canis à partu recentis cubile appropinquare audet, & tametsi antea cum ea quasi societatem tuendi gregis coiuerat, tamen illius iracundia, qua de suis catulis ea permouetur, is deterritus, abscedere cogitur: neq̄ quenquam agnoscit, at difficiles omnibus aditus habet. Arreptam uitulam grauius mater luget, & longe lateq̄ magno gemitu uagatur, ut pastoribus ipsis acerbum dolorē moueat. Vituli marini exeunt quidem de nocte magis, sed & interdium & extra mare dormiunt: quod quidem ipsum narrantem Menelaum Telemacho, & Pisistrato Homerus facit in Odyssæa, cum de Protræo & eius diuinatione, qua is uteretur, ipsis narratorem inducit.

De Vituli marini amore.

CAP.

LVI.

Vitulum marinum, Eudemius ait, in hominem Spongias piscari solitum, amore flagrasse, eoq̄ ubi

ubi subterranea petra esset, extra mare progressum cum spongiatore uersatum fuisse. Quòd autem, cum is deformissimus esset, uitulo formosissimus uideretur, nihil forsitan mirum uideri debet: cum sæpenumero homines in mulieres turpissimas amore inflammentur, contrà ab elegantibus ualde abhorreant.

GYLLII ACCESSIO.

Vitulus marinus quemadmodum capitur.

CAP. LVII.

Vitulus marinus robusto corio obductus, neque hamo, neque fuscina comprehenditur: At primum ut irretitus tenetur, piscatores statim magno studio rete in littus expellunt, atque eijciunt. Nam etsi uarijs & multiplicibus retibus illaqueatus est, ea tamen unguibus facile laceraret, & piscibus simul captis adiumento ad exitum esset. Quamobrem magna celeritate ad terram subtrahunt, ubi & tridente & fortibus hastis secundum tempora eius caput percutiunt, sic enim celeriter necatur.

GYLLII ACCESSIO.

De piscibus Vitulorum similibus. CAP. LVIII.

Qui nouum orbem obiuerunt, in flumine Gambia nuncupato, testantur piscem procreari Vituli marini speciem similitudinemq; gerentem, præter caput, quod equinum existit. Nam quemadmodum uitulus partim aquatilis, partim terrenus habetur, sic is in utraq; sede uiuit, eademq; est qua bos corporis uastitate, præterquam quòd cruribus est longe

gracilioribus : Itemq; bifulcis pedibus, cum duobus dentibus extra eminentibus, atque adeo magnitudine ad duos dodrātes accedentibus, sicut Aper armat.

Quemadmodum ex piscibus Hirundines & Accipitres uolant. CAP. LIX.

Accipitres marini, Hirundo pelagia, cū quippiam metuunt, ex mari exsilire dicuntur, ac Hirundines quidem pinnarum longissimo & sublimi tractu gregatim more auium efferrī, Accipitres uero paulo supra summam aquam maris tolli solent, ut ad iudicandum sit difficile, natent ne an uolitent.

De marina Vulpe. CAP. LX.

Quemadmodum Vulpes terrena animal fraudulentiū existimatur, ita etiam marinæ Vulpi machinatio quædam atq; solertia ad declinādas insidias attributa est. Principio enim ad hamū nō accedit, aut simul ut hunc deuorarit, statim tanquam uestē inuertens, & interiora sua euomit, & ad hunc modum ferrum expellit.

GYLLII ACCESSIO.

De eiusdem insidijs. CAP. LXI.

Non modo terrena Vulpes dolosa, sed & marina astuta est. Ea igitur non escam ob auiditatem uitat, imo uero & hamum egregie cōtemnit, & antequā piscator lineam subtraxerit hæc subito exsilens abscondit lineam, & rursus libera natat, ac sæpe duos tresue hamos deuorat.

De Mustello pisce. CAP. LXII

Mustellus

MVstellus marinus cum timet de suis, eos recipit intra seipsum, ac rursus eadem uia eosdem reuomens, iterum uiuos & incolumes parit.

Quemadmodum nouerunt animalia in quo habent fortitudinem ut Xiphias, Pastinaca,

Murena.

CAP. LXIII.

IN qua parte insitã uim habeat, præclare nouit unũ quodq; animal, cuius cum insidias facit, fiducia nititur: Vt Gladius piscis, ea parte unde nomen traxit, tanquam gladio utitur: Pastinaca aculeo se tuetur: Murena dentibus eo commodius se defendit, quòd eorum prædita sit duplici ordine.

De Xiphia, & alijs piscibus Danubij.

CAP. LXIII.

INitium Europeorum fluminum maximi Danubij ad Septentriones uentos sub alpium radices subiectum contra solis exortum à non magno fonte nascitur: deinde simul permulti, tanquam stipantes indigenarum fluminum regem exoriuntur, & eorum cõfluens continuatus & perennis est: quorum nomina qui huiusmodi fluuios accolunt, planè sciunt, ij postquam in Danubium influxerunt, primogenio nomine appellari desistentes, Europæ fluuiorum regi de suo nomine decedunt, atque ex eo nominati, simul in Euxinum defluunt. In hoc flumine permulti & diuersi pisces nascuntur, Coracini, Autacei, id est, ingentia cete, & nigri Cyprini porci, Perca, & Gladij, qui conuenientissimum nomen habent, cum enim omni

tempore teneri sunt, & tactu suaues, & grati, tum omnino nec obliqui dentes, neque immanes spectantur, nec sic horret spina in dorso, quemadmodum Delphinorum, nec in cauda: sed quod magnam uel audientium uel legentium admirationem moueat, in mucronem rostrum procedit, & rectum porrigitur, sensimq; & leniter in longitudinem & crassitudinem augetur: & cum ad cetaceam magnitudinem peruenit, illius mucro triremis rostro similis est: neque modo cum sibi inopia urgetur mucronati rostri incursum pisces interficit atque exest, sed etiam maxima cete propellit & ulciscitur, non quidem armis ex ferro confectis, sed natura comparatis, ut ij qui magnitudine processerunt, contra nauem mucronem in eam defisgentes, uenire audeant. Quidam gloriantur se spectauisse nauem Bithyniae in littus expulsam atque eiectam uetustate aut uacuitate oneris, atque in eam Gladii caput inspexisse, cuius, cum in nauem mucronem suum defixisset, & nullis uiribus ipsum retrahere quouisset, corpus colli neruis retentum fuit, & rostrum infixum, ut à principio inciderat, remansit. Capitum in mari & Danubio, quod & falsa, & dulci aqua delectetur.

GYLLII ACCESSIO.

De Xiphiae Gladio. CAP. LXV.

Xiphiae Gladium Oppianus ait acutiorem ferro existere, cuius horribilem mucronem haudquam durus lapis ferre possit, neque priusquam spiculo

culo transfixerit, quidquam comedit. Idemque scribit, extincto pisce, simul etiam corrumpi gladium, armaque unà cum domino extingui, & deinde os manere inefficax, neque cum eo quidquam effici posse. Ego tamen cum ad portum Moneci Herculis, à pisce huius Gladij iam abscissi robur tentarem, dura saxa mucrone excauabam.

De marinis Cantharis. CAP. LXVI.

PVgnant de foeminis iuxta ac uiri de pulchris mulieribus, hirci contra hircos, tauri contra tauros, de ouibus arietes depugnant cum procis. Intuentur etiã foeminas Canthari maritimi. Quod uero in amatores suarum coniugũ odium acerbum habent, acerrimas pugnas edi uideres, nec tamen illis more Sargorũ piscium de multis certamen instituitur, at non aliter quàm Menelaus cũ Paride pro una uxore decertant.

FINIS LIBRI XII.

bb

LIBER TREDECI

MVS DE VI ET NATVRA ANIMALIVM.

De Rana Piscatrice.

CAP. I.

GENERE Ranarum quædam Piscatrix appellatur, nomen ex ijs actionibus rerum quas molitur trahens: hæc ante oculos, has sanè pisciculorū capiendorum illecebrashabet, longuolos nimirum pilos eos sibi conscia à natura comparatos esse, dandæ ansæ ad illiciendos in escam pisces, sese in turbidissima et referta limo loca abdit, atq; illic ibidem silentio delitescens, porrigit pilos & præterdit: paruuli igitur pisciculi ad eos adnatant, & extremum quod propilatatum est escam esse putant: ea uero in abstrusis insidijs manens, ubi illos propius accessisse perceperit, pilos ad se subducit, subducuntur enim occultis quibusdam uijs: pisciculi autem qui heluatione & liguritione allekti proxime accesserint, comprehenduntur, & ei esca fiunt.

De Ranæ marinæ partu.

CAP. II.

NON animatos partus edit, sed similiter ut aues ex sese Rana marina ouum parit: cuius quidem foetus, uel à partu recentes capite præditi sunt, tum magno tum aspero, eamq; ob rem cum quippiã metuunt, ipsa intra se recipere non quit, nam illam etiã
rursus

rurfus subeuntes, exulcerant non modò cum in afpectum lucemq; proferuntur in exeundo lædunt: non ergo faciles partus habet, nec foetibus bona perfugia præftat. Huius ouum non naturæ ouatæ speciem fîs militudinemq; proprie gerit, cum fit squamosum, afperum, & ad tactum refiftens, & durum.

GYLLII ACCESSIO. De eadem. CAP. III.

RAnæ marinæ, inquit Cicero, dicuntur obruere fele arena folere, & moueri prope aquã, ad quas quali ad efcam pilces cum accefferint, conficiuntur à Ranis, atq; confumuntur.

De Raia & Squilla Indicis. CAP. IIII.

NOn maiores Argolico clypeo Raia gignuntur in India, itemq; Squille Locuftis maiores Indice funt: quæ autem ex mari ueniunt, in Gangem forcip pes maximas & tangentibus afperos habent: quæ uero ex mari rubro in Indum excidunt, leues audio habere fpinas, & forcipibus carere.

De aculeo Pafinacæ. CAP. V.

EX omnibus beftijs infeftiffimo ac periculofiffimo aculeo Pafinaca prædita eft: cuius rei teftimonio eft, fi eum quis in arborem uirentem & florentem infixerit, nõ longo interuallo emarcefcere differt, fed potius eueftigio exficcat: idipfum facit in animalibus, nam fi quod contigerit, necat. Ab omni medicina inuictus exiftit aculeus, etenim primũ ut pupuzgit, ftatim interficit: quæ quidẽ ipfius arma uel rei maritimæ peritiffimi perhorrent; neq; enim alius quifq;

bb 2 neq;

neq; uulneratrix ipsa medicinam facere potest.

De eiusdem natatione, siue uolatu. CAP. VI.

Pastinaca marina cum natandi est cupiditate affecta, natare potest: cum rursus uolandi studio tenetur, sursum uersus sublimis uolat. Aculeum, cuius antè mentionem feci, mortiferum habet, ut uel celeriter non modò homines, sed etiam animalia alia perdere queat. Quod quidem ipsum ut non admirabilitatem facit, certe id stupendam admirationem habet, quòd si ad maximã arborem, & uegetam, & summe uirentem, aculeum admoueas, & defigas, non multo pòst amittit folia, quæ postquam defluerunt, totus truncus similis est arboribus, solis ardoribus exsiccatis, æstate cum est maxima siccitas.

De piscibus uenenatis.

CAP. VII.

Gobio, Draco, pisces marini pungendo uenenum Gemittunt, minime tamen mortiferum: Pastinaca sæpe aculeo mortem infert. Leonides Bysantius hominem piscium naturam & discrimina ignorantem, & reti ait pastinacam arripuisse, putabat infelix ille Rhombū esse, simulq; ut ille rapuisset, in sinū suum abdidisse, clamq; se subduxisse, tanquã quiddã lautū & pretiosum nactus fuisset: ubi Pastinaca ex cōpressionē dolere cœpisset, aculeo eum, qui se diripuisset, confixisse, atq; infelicis furis uiscera perdidisse, furem autem prope Pastinacam proiectum iacuisse, quod maximo argumento fuit illum naturæ imprudentem fuisse

fuisse piscis, quem contigisset. In mari rubro Gobij duorum & sæpe trium cubitorum nascuntur.

Quemadmodum Pastinaca saltatione &
Musica capitur. CAP. VIII.

CVM Pastinacam subnatantem piscator intuitus fuerit, ridiculum quiddam in piscatoria saltat: & ad tibiam, quam tanquam illecebram fert, canere incipit: hæc ex ea re magnam lætitiã, uoluptatemq; cepit. Etenim, sicut ferunt, aures habet, tum musicæ, tum saltationis oculos intelligentes, atque hac permulsione illecta sensim ad summam aquam effertur. Interea cum is qui cantu & saltatione illecebras egregie machinatur, alter quispiam piscatorio captu imprudentem subducit.

GYLLII ACCESSIO.

De eadem. CAP. IX.

NEquè uulnere, quod Pastinaca infligit, quicquã pestilentius, neque bellica tela quæ fabri machinantur infestiora existunt: neque iacula, quæ ueneno Persæ imbuunt, tantopere pernitiõsa sunt, quàm uiuentis Pastinacæ aculeus. Iam quod dicam, quis audire non horreat? Extincta Pastinaca, non tamen aculeus extinguitur; imo uero inuictum seruans robur, non modo animatis nocet, sed & inanimatis, perniciem affert, & saxa corrumpit. Quòd autem Aelianus eam posse uolare ait, falsum existimo.

Quemadmodum suorum conuictorum Astacus memor est.

CAP. X.
bb 3 Si

SI quem Astacum comprehendisti, cum longissime Sex portes, relicto ibi signo, unde ipsum capisti, eodem eum ipsum unde comprehensus fuerit, arreplisse reperies: si inquam modò ita ex mari exportaueris, ut deinde sic prope deposueris, ut in mare adrepere queat.

GYLLIBL ACCESSIO.

De Squatina. CAP. XI.

ET si summa cura eorum quæ procreauerit, Squatinam attingit, non tamen similiter atq; Canicula in uentrem ea recondit, sed in hiatum sub pinnas subiectum eos metuentes occultat.

De Locustæ & Polypi inimicitijs. CAP. XII.

LOcusta ideo inimicitias cum Polypo graueis habet, quòd hic cum illius brachia circumplexus fuerit, aculeis, quos in dorso infitos habet, præclare contemptis, & pro nihilo habitis, illam ipsam circumplicans, suffocat. Cuius sanè rei haud inscia Locusta, à Polypo summe refugit, cū nullius rei metu afficitur, tum ante uersus progreditur non prætensis quidem, sed obliquis & demissis in latera cornibus, partim ut ne aqua contra natationem ueniēs reprimat cornua, partim uero ne ultra progredi prohibeatur: sin fugit & retrocedit, tum longe lateq; sua cornua & porrigit, & tanquam remis scapham propellens, sic sese commouens, multum conficit itineris. Quòd si Locustæ inter se pugnant alij contra alios, ita erectis cornibus ueniunt

ueniunt, ut incurrentes arietes allidunt, & conferunt frontes.

De Polypo & Locusta. CAP. XIII.

TAm uehementer Polypum Locusta extimescit, ut si quando uno & eodem reti ambo comprehendantur, hæc continuò moriatur. In Thurijs fluuius Lusias appellatur, tametsi perlucidos liquores habet, nigerrimos pisces tamen procreat.

De marino Leone. CAP. XIII.

Marinus Leo, cum Locusta similitudinē habet, præterquam quòd maiori habitus tenuitate & gracilitate est. Cæruleo colore est, & subnigris maculis distinguitur, forcipes illius maximæ & cancrorum speciem similitudinemq; gerunt: à piscatoribus bene peritis, membranas quasdam habere dicitur appēsas ex testis & colligatas, sub quas subiectæ sunt molles carunculæ & teneræ, quæ Leonis adeps appellatur. Is ad hoc ipsum homines adiuuat, ut squalidam atq; horridam faciem ad nitorem adducat. Rosaceo delibutus, & in unguentum confirmatus, formæ pulchritudinem conciliat, & candorem enitere facit. Id etiam auditione accepi, terrenum Leonem summè timere marini aspectum formidabilem, neque eiusdem odorem ferre: itemq; illum ipsum dicunt marini extritarum crustarum puluerem in aquam infusum bibentem à uentris morbo liberatum iri.

De Cancris cursoribus. CAP. XV.

bb 4 Inter

INter Cancrorum diuersa & multa genera, quidam
 I appellantur Cursores, quòd longe lateq; uagètur,
 modo circum littora errant, modo longius profici-
 scuntur. Causa sæpe erroris ut uel in loca saxosa, uel
 cœnosa perueniant: uel argumentum tantæ erratio-
 nis, quòd plus quiddam assequi cupiant, in Thracio
 Bosphoro, ubi fluctus rapidi ex Ponto deferuntur, &
 angustijs diffringuntur, ut Cancros contra uenientes
 facile euertere possint: quod ipsum Cancri præscien-
 tes, postquam eò peruenerunt, singuli in sinuoso quo-
 dam loco se tenent, simul & reliquos expectant. De-
 inde in eundem locum congregati adrepentes, per præ-
 cipites crepidines in siccum ascendunt, & fluctuum
 uim euadunt, iter pedibus conficientes. Cum autem
 hanc uiolentiam pedibus prætergressi sunt, rursus
 per crepidines in mare recurrunt.

De metropoleos Ephesiæ Cancris hostibus
 serpentium.

CAP. XVI.

AD paludem, quæ iuxta Ephesiam metropolim
 existit, aiunt cauernam esse maxima magnitudi-
 ne, serpentium plenam: ut magnum acerbitalis uirus
 habent in mordendo, ita tametsi ex cauerna prodeun-
 tes usque ad circumiectam paludem serpunt, tamen
 natate conantes, ad primam aquam consistunt, Canc-
 rorum, qui eas extensis forcipibus comprehensas in-
 terficiunt, metu deterritæ: itaque conquiescunt, atq;
 à transmittendo se sustinent, cancrorum custodias for-
 midantes, & pœnarum metum exhorrescetes: ac nisi
 mirabili

mirabili naturæ dono paludis fauces Cancris incole-
rent, & tuta illic omnia præstarent, dudum pestiferis
serpentium moribus incolæ perissent.

De Cancris.

CAP. XVII.

CAncrorum genus Lutarium colore alijs albius
spectatur: hi in luto nascuntur: cum incessit eis
timor, humo se excitant ad uolatum, & perparuis
alis subleuantur, quibus quidem gradientes uti mi-
nime necesse habent. Cum autem iniectus eis est me-
tus, nonnihil in his subsidij, non tamen admodum fir-
mi habent, enimuero comprehenduntur quod sursum
subleuare non queunt. Quidam eos comedunt, & ex
coxarum uertebis laborantibus remedio esse ferunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Cancrorum astutia.

CAP. XVIII.

Quicumque perspexerit qua machinatione cancer
Ostrea capiat, illius laudabit & diliget solertiã.
Ostreum interea suas conchas cum patefacit, is suis
brachijs sublatum calculum in concharum hiatum
inijcit: quo interposito, Ostreum testas claudere non
potest, quare à Cancro exeditur & conficitur.

De Cancellis & Turbinibus.

CAP. XIX.

AConchis quidem inopes & nudi primum Can-
celli nascuntur, deinde eas tanquam domicilia ad
habitandum deligunt. Cum enim uacuas & inanes
offenderunt conchulas Purpuræ aut Turbinis, pri-
mò intra eas ingrediuntur, deinde cum in ampliorem

cc magni

magnitudinē excreuerunt, quā ijs ut capi queant, in testam laxiorē tanquā domum alteram demigrāt, neq; modo in supradictorum conchas immigrāt, sed & in permultas alias capaciores transeūt, & ampliorē rem nacti, ea tanquam maiore domicilio gaudent, ac sæpe de spolijs multo certamine inter se contendunt, uiribusq; inferiore repulso, uictor exuias assequitur. Turbines regem habent, cui se faciles ad obtemperandum præbent. Rex non modo magnitudine præstat, sed longe etiam & multum pulchritudine cæteris omnibus antecellit. Quòd si commodum ei uideatur demergi, hoc quidem ipsum primus facit: sin emergere, idem incipit: itemq; si commigrandum sit, ipse primus tentat, cæteri subsequuntur. Quicumque hunc regem habet, bene rem geret, omniaq; ei commode cadent. In urbe Byzãtio drachma Attica ei qui hunc comprehenderit, præmium proponitur.

Quemadmodum musica Paguri capiuntur.

C A P. XX.

PAguros musicæ illecebræ machinatione piscatores capiunt: ij enim in latibula abditi, primum ut ad instrumentum quoddam musicum piscatores suauiter canere ingressos audiuerint, statim tanquā amatorio quodam ad exeundum non modò inducuntur è latebra, uerum etiam uoluptate allecti, extra mare egrediuntur: hi quidem retro, ad tibiam canentes, cedunt: illi autem sequentes, in arido comprehenduntur.

Crusta ipsis rumpitur, & senectutē quemadmodū serpens

serpens, sic integumēto se ipsi exuunt. Cuius circum-
 plicatione suum corpus cum obductum esse sentiunt,
 tum huc & illuc tanquam furijis incitati feruntur, ple-
 niorem uictum inquirentes, ut tumoris accessione &
 corporis mole inflati, inuolucrū suum rumpere pos-
 sint, ex quo ubi elapsæ sunt, atq; se explicauerunt, in
 fabulo iacent, mortuorum similitudinē speciemq; ge-
 rentes. De nascente porrò pelle, etiam nunc molli &
 tenera, maximo afficiuntur timore. Vt autem ex disso-
 lutione & diuulsione se paulatim collegerūt, & quo-
 dammodo reuixerunt, primum sanè gustant fabulū.
 Tandiu timidi sunt, & uiribus suis diffidētes, quoad
 tegumento circūuestiantur: id simul ut coeptum fue-
 rit conglutinari atq; ad naturam testæ traduci, tum
 continuo tegmini tanquam armaturæ confidentes,
 adsunt animis, & omittunt timorem.

De Chamis.

CAP.

XXI.

CHamæ marinæ & uariæ & multiplices sunt, nam
 Calix asperæ, aliæ leues: & hæ quidem digitorum
 compressu confringuntur, illæ uero uel ægerrimè saxo
 conteruntur. Quædam ipsarū nigerrimæ sunt, non-
 nullæ argentei coloris similitudinē gerere uidentur, ac
 quemadmodū earum est uarium & multiplex genus,
 sic multas & diuersas sedes habent. Quædam enim
 in littoribus dispersæ, iacent in arena, nonnullæ sub
 algam subiiciuntur, aliæ in limo commorantur, aliæ
 in saxis & stabulantur, & præfulciuntur. Aestiuo tem-
 pore cum sit melsis, in Istrico mari gregatim natant.

cc 2 Euri

Euri & Austri idcirco fugiētes sunt, quòd eos uentos ferre non possint. Contrà ex tranquillo mari mirifica uoluptate afficiuntur, & Fauonij mollibus auris afflari gaudent, eamq; ob rem in latebras abditæ, cum à tempestatibus mare sentiunt conuiescere, & Fauonium flare, tum relictis sedibus, ad summam maris aquam natant, & explicatis brachijs, sic tanquam uel sponsæ prodeunt, uel rosæ ad solis radios exporrectæ, ex inuolucris erumpunt, alteram concham substernentes, alteram erigentes: simul & altera pro uelo, altera pro nauì ad nauigandum utuntur, ut si eas procul uideas, classem nauium existimes. Quòd si nauem ad se accedere sentiunt, aut beluæ impetum, aut ualentioris piscis natationem, metu percussæ, contractis testis, frequentes delabuntur, & occultantur.

De Cochleis Ponticis. CAP. XXII.

Persarum regem Cochleæ Ponticæ imitatur, æstiuos dies Susis agentē, hybernis uero Ecbatanis: etenim ad nuncupatā Propōtidem calidam hyemāt, æstiuum autem tempus ad Aegialum agitant, propter molles auras quas hoc mare eis afflat.

De Nerite. CAP. XXIII.

Cochlea marina magnitudine exigua, formæ pulchritudine eximia spectatur: eò maris, ubi fordidum uacuitas est, & tranquillitas uiget, & in saxis ad imam maris sedem adhærescentibus, nascitur: hæc Nerite appellatur.

De Conchis maris rubri.

CAP. XXIIII.

IN mari rubro quædam Conchæ nascuntur, quæ tum testas scabras, cõcauas, & secturis plenas, tum extremas partes acutas habent, tum coeuntes inter se sic alterno incurfu coniunguntur, ut tanquam duarum ferrarum coeuntium dentes uideantur inter se conuenire: unde fit, ut si piscatoris natantis quâcuncq; partem, etiam si sub eam os subest, mordicus apprehenderit, amputent.

De Polypo pisce Nauta nuncupato.

CAP. XXV.

NAutilus è genere Polyporum Concha una præditus est, cum ex ima maris sede ad summam aquam effertur, inuertit & mutat Concham deorsum uersus, ut ne hausta aqua rursus demergatur: ubi ad summam æquoris peruenit, & mare ab aduersa tempestate conquiescit, supinam Concham uertit: hac enim tanquam Scapha nauigatione fertur. Is autem duo brachia in utrumq; latus demissa, sensim, atque moderate mouens remigat, domesticamq; & natiuam nauem propellit: ac si uentus flat, brachia quæ tanquam remos prius longe lateq; porrigerat, gubernacula constituit, atque cæterorum brachiorum longe lateq; passorum remigatione utitur, inter quæ media est membranula pertenuis, ea passa, & intenta pro uelo utitur, sicq; cum est sine metu nauigat, si quippiam à ualentioribus beluis metuit, se demergens Concham aqua complet, & simul ex pondere in profundum

*participium
hispante Sualto*

*que nauticula
nautica, fructus
Concha ramis
uolens quibus na
uola q; conch
fructus.*

fundum delabens, sese occultat, atque ita hostem effugit. Post ubi mare est tempestate uacuum, & à beluis quietum, de imo maris gurgite se extollēs, rursus per summum mare nauigat, unde nomen habet.

De Margaritis & Conchis. CAP. XXVI.

Insano hominum uel pretio uel sermone celebris est atq; illustris Margarita, & simul mulierum admirationem habet. Maris foetura est, hunc ad partum deduci aiunt, cum in apertas Conchas fulgura affulserint. Bona tempestate, & tranquillo mari Conchæ, huius genitrices, capiuntur: eas posteaquam piscatores comprehenderunt, ab illis Margaritam animorum libidinosorum illecebram eximunt. In maxima Concha, paruam inuenire est: contrà in parua, magnam. Alia inanis est, alia non plus quam unam habet, pleræq; adeo multos uniones possident, ut sint qui dicāt, in una Concha uiginti procreatos fuisse. Quòd si quis ante legitimum pariendi tempus Conchas aperuerit, carnem quidem reperiet, huius autem palmam piscationis non assequetur. Humoris ne minimum quidem in se continet. Iam uero qui uendūt, aut emunt, earum pulchritudinem & precium ex candore & magnitudine estimant: & quidem hanc artem factitantes, pleriq; ex eis locupletati fuerunt. Non etiam illud me fugit, auulsis his lapidibus, quasi redemptionis præmio persoluto, Conchas liberas dimitti, iterumq; uniones renasci. Quòd si priusquam lapis eximitur, huius altrix bestia moriatur, unà cum carne

carne putrescere, & perire dicitur. Suapte natura rotundus & levis est, probeq; circumscriptus. Si quem ex eis uelis affabre aliter quàm natus est expolire, is artificium prodit: non enim cedit, sed asper fit, & se fraudibus atque insidijs ad speciem indicat attentari.

De Indica Margarita. CAP. XXVII.

Indica urbs est nomine Perimuda, cui eo tempore cum in Bactris Eucratides regnaret, Soras ex generis regij stirpe profectus imperauit, hanc quidē ipsam Ichthyophagi incolentes, Margaritas retibus comprehendunt. Margaritiferae Conchæ magnorū turbinum similitudinem gerentes, gregatim natant, & quemadmodum Apium examina duces, sic eæ reges habent, tum formæ pulchritudine, tum magnitudine præstantes. Summa autem contentione urinatores ideo certant ad capiendum gregis ducem, quòd eo capto, cunctum gregem rectione orbatum, non loco se mouentem, assequuntur: quàm diu rex fugiendo elapi potest, sapienter eas regit & conseruat. Iam porò captas in paruulis dolijs sale condiunt, cum erosa caro fuerit, & defluerit, unio solus relinquitur. Optimus Indicus, & in mari rubro procreatus existimatur. Itemq; in occiduo Oceano, ubi existit Britània, nascitur. Indicus terrenus dicitur naturam habere nō propriam, sed foeturam esse crysalli, non gelu concrecentis, sed fossitij.

Inaniora sunt testacea & crustacea, & infirmiora iumenta, luna decrecente. CAP. XXVIII.

Testa crustæue intectorum hoc etiã proprium est, ut ad decrecentem lunam ex inanitate & exilitate corporis laborent : quod quidem ipsum, declarant testacei generis Purpuræ, Buccinæ, & his affines : itemq; crustacei generis Paguri, Locustæ, Astaci, Cancræ, & id genus, Itemq; imbecilliora, infirmioraq; decrecente luna, iumenta fieri dicuntur: eamq; ob causam harum rerum prudentes, in hac mensis parte genita, quòd minus laboriosa sint, consulunt non alenda esse.

De Patellis.

CAP. XXIX.

Patellas non sanè à saxis auellas, ne Milonis quidem digitis, qui Punicum malum cum apprehendisset, arcte adeo comprimebat, ut non aduersariorum quisquam posset extorquere è manu. Eas autem quicunq; de saxo, ad quod adhæserint, abstrahere aggreditur, magna quidem uoluptate ex earum comprehensione afficitur, quòd eas uersans, sperat se præda potiturum esse, ueruntamen illarum compos quarum fieri studet, nequit: tandem aliquando ferro abrasæ abscinduntur à saxo.

GYLLII ACCESSIO.

De Ostreis.

CAP. XXX.

Ostrea neque coitu, neque parente procreantur, ac nimirum omnia ex cœno nascuntur: illorum neque fœmina, neque mas distinctus est, sed eiusdem naturæ sunt, atque adeo inter se similia, ut non marem à fœmina internoscere possis.

De

De Pinna.

CAP. XXXI.

Pinna belua marina, è genere concharum est, pandit sese hiatu testarum, & carunculam extra conchas eminentem, ex sese præterdit, tanquam escam circūnantibus piscibus. Cum Cancro comparandi cibi societate facit, eamq; ob rem Cancer cum piscem quempiam adnatate uidet, illam leuiter morfu admonet, tum Pinna magis ac magis suas conchas patefacit, ac pisceis innatantes conchis compressis edit, partemq; socio tribuit.

GYLLII ACCESSIO.

De Pinna.

CAP. XXXII.

Pinna, inquit Cicero (sic enim græcè dicitur) duabus grandibus patula conchis, cum parua Squilla quasi societatem coit comparandi cibi. Itaque cum pisciculi parui in concham hiantē innatauerint, tum admonita Squille Pinna morfu comprimit conchas: sic dissimilimis bestiolis communiter cibus quæritur. In quo admirandum est, congressūne aliquo inter se, an iam inde ab ortu naturæ ipsæ congregatæ sunt.

De Purpura.

CAP. XXXIII.

Purpura uehementer edax est, longam linguam habet, ea attrahit quæ comedit, eadem etiam capitur. Capiendi modus eiusmodi est. Paruam nassam denso contextu, exiguis maculis purpurarū piscatores contexunt, intus in media nassa Strombus piscis illecebra appenditur, ad eam alliciendam: Purpura

d d maio

maiolem in modum linguam distendere contendens eò pertinere, & Strombum ipsum assequi conatur: & ne ab esca quam ligurit, aberret, omnem eam necesse habet exerere: itaque ipsam eatenus exprimit, quoad intumescens retrahere non quit: unde fit, ut eam piscator liguritione irretitam comprehendat.

De Purpura.

CAP.

XXXIII.

Purpurarius infector, si postquã purpurã non in hominum cibum, sed ad tingendas lanas comprehendit, in exhaustum uelit fieri colorem, & perfecte tinctum, uno saxi ictu purpurã interimit. Quòd si leuior plaga inferatur, & etiam nunc spirans relinquatur, atq; iterũ lapide percutiatur, ad tincturã fit inutilis, nam ex eo dolore tincturam amittit. Quòd quidẽ ipsum præclare Homerum intellexisse dicunt. Idcircoq; uno ictu celeriter morientes purpurea morte affici ait, peruulgatum suis uersibus illud canens, Cepit hunc purpurea mors, & fortis Parca.

GYLLII ACCESSIO.

De Purpuris.

CAP.

XXXV.

Purpuræ congregatiles, sicut apes, quasi communitatem coeunt fingendorũ fauorum, in quibus foetus suos procreant, & cõmuniter uiuunt. Tyrii hæc de purpuræ inuẽtione dicunt: Cum canis Hercules in saxo adrepentẽ purpuram uidisset, eminentem extra cõchas, carnem exedisse, & illius sanie sua labra Phœniceo colore tinxisse: ut autem uenisset heros ad puellam nomine Tyrum, quam in amore habebat,

ipsaq;

ipsaꝫ canis labra insolito colore purpurascere animaduertisset, dixit se non fore amplius in Herculis amore, nisi sibi uestem ex eadē tinctura, qua canis os efflorescebat, cōficeret. Quamobrē Hercules ex bestia studiose cōquisita tabernā collectā puellæ attulit. Iam porrò Phœnices Purpurarū captarum testas cōfringunt, & carnes ad tincturā condiunt, & aqua dilutas, & sordibus expurgatas, succensis ignibus in lebete coquunt: earum sanguis ut ab igne incalescit, fluit, & efflorescit, partimꝫ flauescit, partim Cyaneo colore fit, partim in alium colorem conuertitur: ac iam quicquid imposueris, in illius colorem commutatur. Purpure tinctura in sole uersari gaudet, ipsa enim sole radiata illuminatur, & magis illustratur.

De Testudinis prudentia. CAP. XXXVI.

Testudinum amor circa curam foetuum suorum ex eo perspicitur, cum parturiunt, ex aqua egrediuntur, atꝫ in arido ex sese secundum mare oua pariunt, quæ cum uel ad incubāda infirmæ sint, uel diu in terra uersari non possint, ea primum leui & molli arenarum cumulo obruunt, deinde, notam pedibus imprimunt, qua post reuersionem locum recognoscunt. Alij uero dicunt foeminam triginta dies oua perseuerare custodire, eademꝫ interea à mare nutriti: posteaꝫ libenter & promptè sic suos foetus, tanquam aurum defossum homines, refodere. Caput marinæ testudini abscissum, non continuo moritur, sed & uidet, si ante oculos ei manus obuersetur, illos

dd : clau

claudit:& paulo etiam propius si manum admoueas mordet: longe lateq; fulgorem eius oculi iaculantur, quorū pupillæ candidissimæ ac splendidissimæ cum existant, eruuntur, ut uel auro includantur, uel monilibus imponantur: quamobrem mulierum admiratione plurimi æstimantur.

De Indica & fluuiatili & terrena Testudine.

CAP. XXXVII.

Testudinis Indicæ & fluuiatilis testa non minor est quàm scapha iustæ magnitudinis: decem enim leguminū modios capit. Ac illic quoq; terrenæ Testudines gignuntur, magnitudine maximarum glebarum, quæ in altis arationibus terræ non difficilis excitantur, bene penitus intrante aratro, & sulcum facillime profcendente, & glebas in excelsum excitante. Eiusmodi Testudinum genus aiunt testas exuere, ac sanè eadē ab agricolis sic ligonibus abstrahi, quem admodum uermes ex uerminosis locis: eademq; nō amaræ, ut marinæ sunt, sed & suaues, & pingues habentur earum carnes.

De Testudinibus maris magni.

CAP. XXXVIII.

In nuncupato mari magno Insulam esse nomine Taprobanem peruagatum est, longitudine septem mil. stadiorum: latitudine uero quinq; mil. Vrbes autem non habere, sed quinquaginta & septingentos uicos: tecta ex ligno facta non esse, sed ex integumentis maximarū Testudinū, quæ in eo mari procreantur:

Vniuscu

Vniuscuiusq; superficies integrum tectum præstare potest, nam singulæ testæ ad quindecim cubitorum magnitudinem procedunt, ut sub eis non pauci habitare queant, ac nimirum uehementissimos solis ardores defendant, & prolixam umbram efficiant, sicq; ad perferendos imbres resistūt, ut melius quã omnes tegulæ pluuiarum uim repellant. Neque enim sic eas habitatores, quemadmodum tegulas fractas sarcire habent necesse, nam totum tectum ex solida testa constat, ut suffosso saxo & cauernoso & natiuum tectum efficienti, similis esse uidetur. In Gange Indiæ fluuio, Testudines nascuntur, quarum testa non minori magnitudine est, quàm dolium capax uiginti amphorarum.

De Testudinibus Troglodycis. CAP. XXXIX.

Nymphes librorū quos conscripsit de Ptolemæis nono, Troglodydis dicit Testudinum tegmēta ea esse magnitudine, ut sex modios Atticos singula capiant.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XL.

Testudines ideo incredibiliter timent, & oderunt maritos suos, quòd haudquaquam eis similiter ut cæteris bestijs iucundus coitus sit, imò maximum dolorem eis affert: nam maris os & durum, & aculeatum, & inflexibile fœminam intolerabili doloris sensu afficit. Quamobrem dentibus inter se pugnant, quod hæc infestum coitum effugere contendat, ille inuitam tandiu cōuellit, quoad robore uictā subege-

rit, & tanquam longi belli præmium cceperit, & pulchram rapuerit in bello puellam: eorum coitus terrenorum Canum, & Vitulorum marinorū similis est.

De Echinis piscibus. CAP. XLII.

TUrbo & tempesta ad terram Echinos allidens è mari funditus in aridum expellit: hi eius periculi metuentes, cum sentiunt mare inhorrescere, & uentorum acerbitate procellas cieri, suis spinis lapillos ad gestandum faciles tollunt, ut libramentum ac firmamentum habeant, ut ne procellarū incurfui, ad evertendum opportune periculum, à quo sibi timent, uehementer fubeant. Eos obductos testa, atque aculeis communitos, si quis contriuerit, & alia separatim ab alijs frustra in mare abiecerit, hæc tamen cohærentiam & coitionem inter se faciunt, & affinem partem recognoscunt, & applicata cohærescunt, uelut conferruntur, simul & naturali rursus quadam cõciliatione integrantur.

Quibus rebus commodus fit Echinus marinus

& terrestris.

CAP. XLIII.

AD stomachum hebetantem non parum proficit Echinus marinus, etenim uel omnium ciborum fastidio laborantem, in pristinæ ualetudinis statum restituit, atque uesicam (quemadmodum harum rerū bene periti affirmant) uacuam facit: etsi corpus scabie infectum eo perungatur, ad sanitatem redit: uulnerum sordes cum testis crematus extergit: Cinis terreni herinacei cremati ad picem admistus, & locis à
pilo

pilo nudis illitus, pilum (ut sic dicam) à suis sedibus fugituum reducit: in uini autem portione sumptus remedium ad dolores renum adhibetur: ad aquam intercutem datus, medicinam efficit: ex eiusdem iecore ad assum solem exsiccato Elephantialis morbi sanatio efficitur.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum prudenter à tempestatibus sibi cauet Echinus, CAP. XLIII.

EChini haudquaquam à consilio inopes, etenim uentorum turbines & procellas cum sentiūt exoriri, dorso quisq; lapidem quem suis spinis possit ferre accommodat, ut contra tempestatum incursiones, ne ad littora expellatur, firmamētū ac robur habeat.

De Stellis marinis. CAP. XLIIII.

STellæ marinæ crusta intectæ, Ostreis tam crudeliter inimicæ sunt, ut hæc ipsa exedant, & conficiāt. Ratio insidiarum quas eis moliuntur, eiusmodi est: Cum testacea suas patefaciunt Conchas, ut & refrigerentur, & si quid quod pertineat ad uictum inciderit, compressis Conchis exceptent: eæ suo pede intra testas insito, eos claudi prohibentes, Ostreis explētur.

De Spongiâ. CAP. XLV.

SPongiam dirigit pusilla bestia, non specie quidem Cancro, sed magis Araneo similis, neque enim inanima hæc est, nec sanguinis expers, sed partus maris animans saxis innascitur: & quemadmodū cætera animalia motu prædita sunt, sic hæc ipsa suum quendam

dam motum habet: ueruntamen animalculo ad se sensu afficiendam, atque illud admonendam quod sit animata, eget. Nam propter quandam raritatem ingenitam & mollitudinem pertusam non se commouet, sed cum quippiam in sua foramina inciderit, ab ea bestiola quam dixi Araneo similem excitata, id cōprehendit & exedit: cum autem ad euellendam eam è saxi hamo accedit, ipsa ab eo animali cōuictore suo stimulata inhorrescit, & contorquens se arctissime contrahit, quæ causa hercule est, cur piscatori plurimum negotij facessatur.

GYLLII ACCESSIO.

De Spongijs.

CAP. XLVI.

Certamen ineunt magnum & difficile piscatores cum spongijs ad scopulos adhærescentes inter se iunctas tanquam messorum uibrata falce à saxo abscindunt, atque abiecta omni cunctatione fune socios admouent, ut ex ima maris sede celeriter subtrahantur. Nam ab spongijs cæsis fanies ad piscatorum nares manans, non modo tetrum odorem redolet, sed ad nares adhærescens, sæpe eos suffocat.

De Castore.

CAP. XLVII.

Fiber in utraq; sede uiuit, nam die quidem in fluuios abditus ætatem agit: nocte in terra uagatur, casu & fortuito obiectis uescitur. Quòd autem causam ab insequentibus uenatoribus cur tam cupide petatur non ignorat, idcirco mordicus premens usque incumbit ad elidendos testes, quoad ab se absciderit, & sic

& sic eos abiecerit, tanquã homo summa prudentia in latrones incurrens, quæcũq; portat ad se redimendum exponit. Quòd si postea quàm exsectus & ex periculo seruatus fuerit insectantibus iterum urgeatur, hic sese alleuans, atq; quamobrẽ insequi ulterius pergere non debeant, causam ostendens, ad reuertendum quod iam ea parte quam expetunt careat, uenatores inducit. Persæpe etiam nunc testiculis præditus cum à uenatorum conspectu se longissimo cursu remouerit, eam partem desideratam ita astute comprimit, & occultat, ut insectatores fallat.

De Verme Indico.

CAP. XLVIII.

Indus fluuius bestiarum ferarum expers est, solum in eo nasci uermem aiunt, speciemq; eorum qui ex ligno gignuntur, & aluntur, gerere, ad septem cubitorum longitudinem & eo amplius procedere, eius crassitudinem decem annos natus puer, manibus uix complecti queat. Iis in superiori oris sede unus dens inest, in inferiori alter, ambo quadranguli cubitalem longitudinem habent: quod enim cunq; siue animal, siue lapidem comprehenderit, facillime conterit. Interdiu ima in sede fluminis uersatur, coeno gaudens: noctu ad terram procedit, & in quodcunq; inciderit uel Equum, uel Bouem, uel Asinum, conficit, atq; in suas sedes trahit, & in flumen abstrusus, membra omnia, excepto uentre, exedit: ac si de die fame premittur, & siue camelus siue bos in ripa bibit, uiolentissimo impetu summa labra mordicus comprehendit,

& robusto tractu in aquam abreptum edit. Eius pel-
 lis duorum digitorum crassitudine est, eiusmodi au-
 tem machinatione capitur: Hamum robustum ad fer-
 ream catenam alligatum deijciunt, & ne ferrum de-
 uoret, agnum aut hœdum ad illecebram in hamum
 implicant: deinde in fluuium demittunt. Triginta
 uiri hasta & ense accincti, & corneis sudibus bene ro-
 bustis, si percutere sit necesse, adsunt: deinde hamo
 captum trahunt, & abstractum, interficiunt: Triginta
 dies appensum tenent, atq; ex eo in fictilia uasa cras-
 sum oleum stillat: singuli uermes quinq; olei sexta-
 rios reddunt, quod quidem ipsum regi Indorum ap-
 portant. Huius ea est uis olei, ut sine ullo igne eius in-
 fusa hemina quencunq; lignorum aceruum combu-
 rat. Ac si uel hominem uelis uel aliud animal exure-
 re, primum ut hoc infuderis, funditus statim defla-
 grauerit. Eodem ipso Persarum regem aiunt capere
 hostium urbeis: neq; arietes, testudines, aliaq; bellica
 tormenta ad eas capiendas opus esse: nam cum fictilia
 uasa unius heminae capacia eo impleta & obstructa
 in portas iaculatur, uasa quidem ad portas allisa rum-
 puntur, at oleum delapsum ignem circumfundit, ut
 restingui non possit, & flamma insaturabilis combu-
 rit homines pugnantes. Hæc Ctesias Cnidius.

DIVISIO PISCIVM. CAP. XLIX.

Cartilaginea uocantur, quæ squammis carent, ut
 Murena, Conger, Torpedo, Pastinaca, Bos, Mu-
 stellus,

stellus, Delphinus, Balena: hæc enim sola sunt de aquatilibus uiuipara. Mollia appellantur, ex aquatilibus ossium expertia: ut, Polypus, Sepia, Loligo, Vrtica: quæ etiam sanguine, & uisceribus carent. Crustis tenuibus tecta: Astaci, Squillæ, Cancri, Paguri, hæc senectutem exuunt. Siliceis testis conclusæ, Conchæ, Murices, Buccine, Turbines, Echini, Locustæ, iam dentibus ferratis prædita esse dicuntur, quæ dentes teretes & acutos habent: ut, Lupus, Canis, Leo, Panthera, hæc eadē sunt carniuora. Vtrinque dentati, Homo, Equus, Asinus, & sanè adipem habent. Dentes continuos possidet, Bos, Ouis, Dentes exertos habent, quæ extra dentes eminentes ostendunt, Aper: nam Elephanti potius quàm dentes cornua appellanda sunt. Insecta: ut Vespæ, Apes: hæc enim spiratione carere dicuntur. Ambigentia: Equus fluuiatilis, Natrix, Castor, Crocodilus. Latibulis teguntur, Lacertus, Salamandra, Testudo, Crocodilus, Serpens: hæc etiam senectutem exuunt, præter Crocodilū, & Testudinem. Bifulca: Equus, Asinus, Bos, Elephanteus, Capra, Ouis, Sus. Multifida: ut, Homo, Canis. Planipeda: Cygnus, Anser. Cunctis alis prædita, Vespertilio, Vincinatis unguibus sunt, quibus incuruum est rostrum: ut Accipitres, Aquilæ.

De Piscibus Nili.

CAP. I.

MAximis æstatis caloribus cum in Aegyptiorum Magros Nilus redūdat, & dilabitur, atque explicatus ma

tus marini æquoris speciem similitudinēq; gerit, tum Aegyptij ibi piscatur, ubi antea arationes essent, & nauibus ad fluuij accessiōnem accommodatis nauigant: Postea uero quàm Nilus redit ad se, atq; ad pristinā modi rationem à natura sibi attributā, pisces à parētis fluuij decessu deserti, ad breuia limosa adhærescunt, atq; agricolis ad prædā relinquunt. Quamobrē huiusmodi alluuiō Aegyptijs pisciū mensis dici potest.

De Piscibus Hieropolitanis. CAP. LI.

AD Bambicem, olim sic appellatam, nunc uero Hierapolim à Seleuco nuncupatā, pisces & sacri habentur, & confertis turmis natant. Duces item habent, & cibos quos eis uorandos obijciunt, exedunt, & conficiunt, maximeq; ex omnibus piscibus amicitiam inter se seruant, perpetuaq; pace deuinciuntur, siue quòd deus hunc animorū consensum eis afflat, siue etiam quia obiectis escis cum abunde expleatur, necesse non habent aliorum attingere escas.

De Piscium coitu. De Lupo & Mullo. CAP. LII.

NON uno eodemq; tempore pisces habent libidinem procreādi: uerum alij uerno tempore se ad uenerem rumpunt, alij æstiuo ad coitum impelluntur, alij autumnō amoris flamma conflagrant, complures hyeme uenerem complexum expetunt: pluri, ut semel peperere, deinde toto anno à pariendo conquiescunt. Lupum unius anni spatio binos partus edere audio: Mullum ter singulis annis uentrem ferre, eius nomen significare aiunt.

De coitu

De Coitu animalium.

CAP. LIII.

Vlgente uerno tempore, & efflorescente terra, libidinis ardore bestiae terrenae, aquatiles, & uolatiles flagrant. Ex piscibus alij frequentia oua, atq; alia ex alijs nexa, arenis atterunt: alij interea cum natant, infinitatem quandam ouorum expellunt, atq; eijciunt, quorum non pauca à tergo nantes exsorbent. Enim uero mares antecedunt, & semen spargunt: foeminae uero sequentes insaturabiliter hiantes atque eminentes explentur. Iam quòd piscium quidam sic cum foeminis uersantur, tanquam cum uxoribus, easq; custodiunt: quòd etiam ex piscium genere aliqui riualitate laborant, atque obtrectatione, antea dixi. Ex eis plurimi in uenerem magis uerno tempore exardescunt, & magis in Pontum secedunt, quòd illic cubilia naturae munere piscibus sint à feris bestijs, quas mare alit, libera: soli Delphini minuti illic errant. Polypis, Paguris, Astacis caret, qui sanè paruulis pisciculis perniciosi existunt.

GYLLII ACCESSIO.

De partu piscium.

CAP. LIIII.

Quid dicam, inquit Cicero, quantus amor bestiarum sit in educandis, custodiendisq; ijs, quae procreauerint, usque ad eum finem, dum possint se ipsa defendere: etsi pisces, ut aiunt, oua cum genuerunt relinquunt, facile enim illa aqua & sustinentur, & foetum fundunt.

Non omnes pisces muti.

CAP. LV.

cc 3 Qui

Qui omnes pisces silentij condemnant, eos multos affirmantes, ij in eorum natura indocti sunt & rudes: nam ex ijs nonnulli editis sibilis strident, & grunniunt: Lacerta enim, Chromis, Aper, grūniunt: Chalcis sibilat: Coccyx similiter atque avis sua gentilis, unde nomen traxit, uocem emittit.

Quemadmodum ad pariendum pisces enatant
in uicina flumina.

CAP. LVI.

Pisces cum uicini sunt ad pariendum, ex falsilagine ad flumina lacusue mari suo propinquos sese incitant, aquam à tempestatibus conuiescentem cupide amplexantes: tranquillitas probe affecta est, ad excipiendos piscium partus, & conseruandos ex damni contractione, atque insidiarum comparatione, propter beluarum quietem & paucitatem: cuiuscemodi libertatem & immunitatem flumina & lacus habere solent: atque ideo Euxinus pontus plurimis piscibus abundat, quòd non solitus sit beluas procreare: & sicubi autem Vitulos marinos profert, minime ij quidem grandes euadunt: à cæteris autem omnibus beluis maleficis pisces ibidem tuti sunt.

Quemadmodum pisces diuersas sedes & cibos
habent.

CAP. LVII.

Permultas sedes commorationum pisces habent: alij enim in faxis uersantur, alij ad harenas adhærescunt, nonnulli ad herbas commorantur: Nam permultæ herbæ marinæ & uariæ habentur. Earum quædam musci, quædam algæ appellantur, quædam
ampeli,

ampeli, quædam staphylina: sunt etiam quæ fuci uocentur: est quædam nomine brassica, quarum aliæ alijs pastus ministrant, nec piscium quisquam aliam atque eam quam assueuerit depasci attingit.

Dulci aqua in mari pisces aluntur. CAP. LVIII.

Aristoteles, & ante hunc Democritus, ex hisq; Theophrastus dicit, non aqua salua, sed dulci pisces qui mare incolunt alii: idemq; quod propemodum incredibile uidetur, ex ipsis operibus confirmare uolens, quandam potabilem in omni mari aquam esse, id experimento docet: nam si quis concauum è cera uas tenui opere finxerit, atque in mare demiserit inane, alicunde appensum, ut aquam transmittere queat, die ac nocte una dulciculo & potabili humore completur. Empedocles Agrigentinus aliquam etiam ait dulcem non omnibus notam in mari aquam esse, qua pisces nutriantur: causamq; affert, cur in falso dulcis sit, quam ex eius scriptis cognosces.

GYLLII ACCESSIO.

De fossili & uario piscium genere. CAP. LIX.

Theophrastus pisces ait fossiles in Heraclia & ad Tium Ponticum Milesiorum coloniam nasci. Idemq; pisces hyberno frigore congeliantes narrat, non sensu prius affici, quàm in patinam coniecti succensis ignibus coquantur. Simul & in Paphlagonia pisces nuncupatos fossiles, mirifica natura esse, nam bene penitus effodiuntur ex locis neque fluuiorum influxiones, neque calidas aquas habentibus, ex

eisq̄ uiui exciduntur. Mnaseas Patrensis in Clitore
 fluuio tradit pisceis loqui. Philostephanus Cyreneus,
 Callimachi familiaris, in eo opere quod inscripsit, De
 mirabilibus fluuijs, dicit pisces quosdam in Aorno
 flumine similiter atque Turdos loqui. Nymphodo-
 rus Syracusanus mugileis & anguillas tantopere in-
 quit cicures esse, ut de largientium manu cibum su-
 mant. In Arethusa Chalcidensi mugiles etiam man-
 sucti & anguillę in auribus tum argenteis, tum aureis
 ornati accipiunt à largientibus cibos, à sacerdotibus
 uiscera, & caseos. Polybius quarto & tricesimo libro
 historiarum, inter Pyreneos & Narbonem dicit agrū
 esse, per quem Illiberis, & Ruscyno fluuij præterfluē-
 tes, urbeis gentiles suas ferūtur à Gallis habitatas, esse
 autem agrum illum capanum, tum tenui & rara ter-
 ra, tum multo gramine uestitum, in eo pisceis fossiles
 esse. Cum enim sub gramine terra ad duo triāue cubi-
 ta arenosa sit, & subterlabatur errans aqua, pisces etiā
 simul cum aqua sub terram cibi gratia subeunt. Nam
 quod graminis radice delectantur, ideo agrum sub-
 terraneis fossionibus implent: eiusmodi autem pisces
 refossi capiuntur. Theophrastus item commemorat
 pisces, qui sic ex fluminibus in terrā tanquam Ranæ
 exeant, & rursus in aquam redeant. Postea autem
 quam (sicut ait Nicolaus Damascenus, quarto & cen-
 tesimo libro) ad Apameam Phrygię urbem, Mithri-
 datici belli temporibus è motu terra discessisset, lacus
 qui antè ibi nulli comparuissent, repente extitisse, flu-
 uiosq̄

uiosq; & fontes nouos ex eisdem locis terræmotu excitatos fuisse, ueteresq; exaruisse, ac nimirum plurimam aquam tum dulcem, tum falsam, tametsi ab eis locis mare longe abesset, ex uisceribus terræ sic emanasse, ut tractum uniuersum illum tum Ostreis, tum alijs piscibus marinis referferint. Multis etiam locis constat piscibus pluuisse. Phantias treis dies scribit in Cheroneſſo piscibus pluuisse. Philarchus libro quarto, testatur se uidisse sæpe pluere piscibus. Heraclides altero & uicesimo historiarum in Pæonia scribit & Dardania Ranis pluuisse, tantamq; multitudinem delapsam fuisse, ut & uiæ earum plenæ essent, ac nimirum primos dies partim necantes, partim domos occludentes, tolerasse; ueruntamen nihil profecisse, nam non modo uasa ijs replebantur, sed & cum cibus simul uel elixæ uel assæ reperiebãtur. Itaq; cum ex aggeratis Ranis impediti, nõ possent neque aqua uti, neque in terra pedem ponere, neque mortuorum tetrum odorem ferre, ex ea regione exceſſerunt. Scio etiam Possidonium Stoicum, cum loquitur de piscium multitudine, hæc scripsisse, eo tempore cum Sarpedon ad Ptolemaidem deuictus, in mediterraneanam regionem, cum reliquis copijs cederet, & Tryphon uictor cum exercitu secundum mare iter conficeret, subito marinos in sublime elatos horribili murmure ad terram accessisse, & eos omneis alluuiione oppressisse, pisciumq; ingentes acruos cum mortuis simul maris recessu relictos fuisse. Quod ipsum

postea quàm Sarpedon audiisset, eò profectum, & hostium clade delectatum fuisse, & piscium copiam Neptuno uictori sacrficatione facta asportasse. Neq; præterea silentio prætereundi, qui piscibus in Lycia diuinant, de quibus Epicharmus secundo libro *Lysiacorum* historiarum ita scribit: Cum ad mare accesserunt, ubi Apollini lucus consecratus est, cuius in medio excauatus sicca in harena locus *Διῶ* appellatur, qui oraculum petunt, gemina uerūa ex ligno facta, decem assarum carniū frustis implicata portantes, eò accedunt, & sacerdote quidem in luco selsitante silentio uerūa in *Διῶν* conijciunt, & quid inde euenturum sit, expectant. Post obeliscorum iactum, locus ille maximis impletur aquis, ac nimirum ea piscium multitudo accedit, ut rei spectaculū stupidum spectatorem detineat. Cum autem consultor piscium quos uiderit genera uati denunciauerit, ab eo eorum quæ postulauerit, responsum fert. Apparent autem Orphi, Balenæ, Pristes, & multi alij ad aspectum nostrum insoliti.

De uaria & multiplici Piscium natatione.

C A P.

L X.

VAgantur pisces atq; errant, alij quidem frequentes, similiter atq; uel greges porcorum, uel ordines militum turmatim euntium, uel acies longior quàm altior, à fronte nimirum ad tergum porrecta: alij ordinibus à fronte ad tergum sigillatim explicatis, cum ornatu proficiscuntur, alij cohortum similitudinem

itudinem speciemq; gerunt: nonnulli uelut decuriati natant, tum quidam instructis ab uno cornu ad alterum ordinibus natant: sunt qui in cauernis se tenent, ibidemq; æuum agitant.

Quemadmodum in summa hyeme se pisces tepesfaciunt. CAP. LXI.

HYeme summa & teterrima, cum mare maximis turbulentiis & acerrima tempestate furit, tum ad imam maris sedem pisces adhærescunt, horrentes perfrigidam maris tempestatem. Itaque ex ipsis sunt qui arenas pennis exaggerent, & his tecti seipsi tepesfaciant, alij in saxorum angustias compulsi atq; compressi, ibi in protectione à frigore libenter quiescant, alij in pelagi cauernas abditi atque abstrusi summam maris inhorrentem uitant, neque enim in mari imo tam aiunt furentes & inflatas, quàm in summo tempestates cieri & agitari. Ineunte uere, cum cœlum serenum est, & dies læti illucent, & herba prata conuescunt, plantæ uirere incipiunt, tum pisces maris tranquillitatem sentientes, ad extimum & summum mare efferuntur, uagos & saltatorios agunt motus, & tanquam peregre redeuntes, propè à continenti natant.

Quemadmodum in sinibus uadosis pisces capiuntur. CAP. LXII.

Sine nassis, hamis, ac euerriculis hoc pacto pisces comprehenduntur, ut homines in piscatorio artificio callidi, ad maris sinus uadosos & minime inaccessos

cessos eo tempore cum ij à procellis & tempestatibus conuiescunt multos mortales adducant, eosq; iubeant arenā eatenus proterere, & conculcare, quoad ex uehementi pedum impressione, bene alta uestigia faciant, ne ipsa tamen uestigia concidens arena cōfundat, néue uentorum perturbatione aqua concitetur: non longo interuallo eò ingressi in uestigijs impressis amplos pisces consopitos, Passeres, Rhombos, Torpedines, & plerosq; alios eiusmodi capiunt.

De acrimonia piscium in audiendo Lupi, Salpæ,
Mugilum, & reliquorum. CAP. LXIII.

Sensu audiendi acerrimo esse Lupum, Chromin, Salpam, Mugilem, ex Aristotelica præceptione patet. Lupum præterea præclare intelligere se in capite possidere lapidem hyberno tempore perfrigidum, sibiq; infestissimum. Itaque illo ipso anni tempore eum lapidem calefacere haudquaquam inscium cōtra lapidis frigus remedium esse ipsum tepescere. Similem etiam lapidem Chromin, Pagrum, Vmbrā habere, eandemq; uitādi frigoris, quā Lupum sequi rationem. Itemq; esse in piscium genere parasitos, cuiusmodi Peduunculum appellatum, quæ Delphinus cæperit deuorantem, itaque ex eius præda tanquam ex locupleti mensa refertum pinguescere, eo nimirum Delphinum tantopere delectari, ut cum ipso libenter quæ comprehenderit, communicet.

De piscibus qui uiuunt in feruenti aqua.

CAP. LXIIII.

In Africa

IN Africa feruentis aquæ lacus esse existimatur, in quo pisces & ui uere, & natate dicuntur, & ad obiectum cibum assilire: ac si quis in frigidam eos iniecerit, auditione accipi ipsos interire.

De piscibus paludis Pæonidis. CAP. LXV.

ZEnothenus scribit in Pæonide palude quosdam pisces procreari, quibus adhuc palpantibus si eos bubulo pecori edendos obijcias, expletur libentius, quàm cæteri boues fœno. Contrà ab eorundem mortuorum usu, sicut idem ait, tantopere abhorret, ut non attingat.

De Ranis Seriphij, CAP. LXVI.

IN Seriphio Ranæ prorsus mutæ sunt, si uero has aliò importes, acre quiddam & tragicum sonant. In Pierium lacum qui non perennis est, sed hyeme tantum existit, ex aquis in eum confluentibus Ranas si quis iniiciat, silent: alibi tamen uocales. Seriphij de his Ranis gloriantur, hoc uidelicet fieri munere quosdam Perseo diuinitus dato: qui cum rediret cum capite Medusæ, & terram lustrasset permultam, cumquæ ut par erat fessus prope lacum illum somnum capere uoluisset, Ranas strepentes interpellasse: itaque Perseum molestia affectum, à patre Ioue deprecatum fuisse, ut Ranas clamare prohiberet: Patrem uero eius precationem exaudisse, ac Ranas illius loci perpetui silentij condemnasse. Theophrastus tamen hanc explosens fabulam, & Seriphiorum uanam gloriationem redarguens, aquæ frigiditatem affert causam esse, cur

hæ mutæ sint. Lacus in Pheneo est qui nullos pisceis affert. Cicadas propter frigidam corporis constitutionem non canere idem ait, quoad sol iam procedente die incaluerit. Cum ex Italia Neapoli Puteolos iter facerem, Ranas perspexi, quarum pars quæ ad caput pertinet, repebat, & duobus pedibus agebatur, altera nondum conformata concretioni limosi humoris similis trahebatur.

Quemadmodum ex Ranis ad coitum mares
alliciant foeminas.

CAP. LXVII.

VT hominum illecebræ quædam amoris esse dicuntur, sic Ranæ amatorium quiddam in uoce usurpant. Etenim quemadmodum ad captandos amores suos, homo amans lasciuam cantiunculam cantare solet, sic suæ cuiusdam emissione uocis quam ologyinem uocant, coitus significationem mas foeminae dat, atque ut eam allegerit, ambo noctem, quod in aqua non queant coire, expectant. Interdiu uenero complexu implicari horrent, at noctu in magna securitate ueneri dant operam. Cum uocalius quiddam quàm sint solitæ, sonant, pluuia aduentum denuntiant. Quod Natricem Rana male oderit, atque incredibiliter pertimescat, ipsum ideo contra summa uocis contentione exterrere conatur. Ranæ sine pedibus nascuntur, deinde ætatis progressu subcrescunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Ranis Aegyptijs,

CAP. LXVIII.

Aegyptia

AEgyptiarum genus Ranarum sapientia excellit. Nam si in Natricem inciderit, arundinis frutum obliquum mordicus tenet, & nihil de robore remittens, firmissime retinet. Is igitur eam non potest deuorare, propter arundinem: non enim ore arundinem complecti potest: ex quo fit ut Rana Natricum uim prudentia superet.

De piscibus Armeniae.

CAP. LXIX.

IN Armenia excelsum saxum auditione accipi per multam aquam emittere, atque sub ipsum subijci fontem quadrangulum treis passus altum, singulaque eius latera stadij dimidium occupare, & simul cum aqua pisceis frequentes excidere, cubiti magnitudine, tum maiores, tum non multo minores: & ex ijs partim delabi semimortuos, partim adhuc palpitantes ad mortem praecipitare. Et peruagatum est eos colore esse nigerrimos, & non aspectu insuaueis. Verum tamen si quid eorum uel homo uel fera bestia gustarit, statim mori. Propterea Armenios quod ferarum multitudine redundant, primum eos collectos ad solis radios exsiccare. Deinde ne hausta piscium aspiratione graui & pestilenti pereant, ore & naribus obturatis hoc piscium genus dissecare, quod quidem ipsum in farinas redigunt, & ad ficus admistas in ea loca, quae maxime abundant feris, disseminant. Bestiae primum ut eas attigerunt, statim moriuntur, atque ea fraude Apri, feræ Caprae, Cerui, Ursi, Asini syluestres necantur, nam eiusmodi animalia ficuum & farin

narum avidissima sunt. Iam uero alio modo tollunt Leones, Pardales, Lupos. Nam in domesticarum Ouium & Caprarum discissum latus farinas ex ijs piscibus temperatas abduunt. Post uero hanc escam ad eos alliciēdos obijciunt, ac cum eiusmodi quippiā Pardalis, Leo, Lupus gustarint, continuo moriūtur.

Quemadmodum Lycij per pisces diuinant.

CAP. LXX.

AUspicijs quidam diuinant uolatus auium & sedes considerantes. Et in hac sapientia clari habentur Tiresias, Polidamas, & plerique alij, qui uiscerum situs & naturas præclare tenent: alij farinis, & cribris, & caseis futura præmonstrant. Audio item Lyciæ uicum nomine Syrrhum esse, inter Myram & Phellum, ubi sunt qui ad pisceis selsitando, sciunt quid sibi uelit appellatorum piscium accessus, & recessus: quid item ostendunt, cum non parent: quid cum frequenteis ueniunt portendant facile intelligūt. Atque eius diuinationis periti sciunt, quid cum salit piscis, demonstrat, quid cum mortuus fluitat, quid cibum sumens, quid etiam recusans præsignificet.

De uarijs piscibus Taprobanae insulae.

CAP. LXXI.

Taprobanae Insulae mediterranei mare incognitum habent: Maritimi uero Elephantorum uenationem, nisi auditione & fama, haudquaquam acceperunt: omne studium atque operam ad piscationem conferunt. Id mare magnum eam insulam ambiens

biens, infinitos pisceis procreare ferunt, habentes capita Leonum, Pantherarum, & Arietum, aliorumque animalium: & quod magnam admirationem habet, Satyrorum speciem similitudinemque pisces nonnullos gerere, ac cete existere muliebri facie, eisque pro cribus spinas esse, quorum genera tam monstruosa, exacte explicari non queunt. Ac in eodem mari beluas in utraque sede uiuentes audio, & noctu segetes & herbas depasci: quodque palmarum fructu iam maturescenti gaudeant, idcirco eas arbores amplexu suo concutere, & excussos uiolento impetu exedere, & conficere, eademque, cum iam incipit diluescere, in mare abdi. Tum etiam permultas Balenas Delphinis insidiantes ibidem esse aiunt. Tum duo Delphinorum genera illic nasci, alterum ferum & inexpiabili immanitate, piscatoribus infestum: alterum natura mansuetum, circum homines natate, & more canum blandiri, & se contrectari sustinere, atque obiectum cibum libenter fumere.

Quemadmodum in Eridano & Tenaro pisces

capiuntur.

CAP. LXXII.

VBi insignis Eridanus, & ignobilis Tenarus conuersionem faciunt, ibi hoc piscandi genus accolæ exercent, ut hyberno quidem tempore arationibus operam dent: deinde ineunte uere, nondum confluenta frigoribus conglaciare desinente, qui antea agricolæ essent, nunc piscatores facti, sinosum locum deligunt, quem peracutis securibus circumcidunt, & quid-

gg dam

dam lacui simile efficiant : non tamen glaciem prope ripam secant, sed in suo statu consistere sinunt, atque locum à glacie nudatum circundant amplo uerriculo. Quod quidem ipsum piscatores in ripa consistentes trahunt, ac nimirum permulti etiam piscatoriae artis imperiti piscium captionē animi causa spectant. Cum autem ij qui adducunt prope ripam uenerunt, tum piscatores extrinsecus glaciem ripæ continentē frangunt, atq; in prædam incumbentes in rete pisceis extrinsecus, retrudunt. Ex quo fit, ut ij duplicem fructum percipientes, alterum ex terra, alterum ex flumine, & nautæ & agricolæ censendi sint.

Quemadmodū ex Istro congelante pisces capiuntur: & de natura Antaceorū. CAP. LXXIII.

ESt etiam Istro sinus adeo profundus & latus, ut mare esse uideatur, in quem onerariæ naues mare transmittētes ad usum accolentium insinuantur, atq; appelluntur. Itaque tempestatibus cum is quatitur, quemadmodum mare inhorrescit. Sunt etiam in eo insulæ & recessus quidam, in quos refugere licet, & crepidines riparum bene eminentes, quibus cū æstus reciprocatur, fluctus refringuntur, atque eodem uelut in angustias compulsi, in mare retunduntur. Hoc ipsum ineunte hyeme fieri solet, tum enim hunc auge scentem Boreas impellit & concitat. Hic adeo duram glaciem defert, ut hæc uecturas omneis sustineat. Contra acerrimus Boreas flans huic resistit, & sic in altitudinem deprimit, ut bene penitus congelat, & eius

eius confluens uijs occultis infra delabatur, glacies campi patentis æquor esse uideatur. Ac nimirum homines uel equis insidentes, uel iugata iumenta agentes, iter faciunt. Nauem onerariam in confluente uersantem tantopere aqua frigoribus concrefcens circūligat, ut nec passa uela, nec gubernatores opus sint, quòd ea glaciei uinculo constricta tenentur: nec sanè nauis esse uidetur, non enim amplius fluctibus uerbatur, sed in magna planicie tumuli, aut cuiusdam speculæ similitudinem speciemq; gerit. Vbi nautæ exsiliunt, in flumine excurrentes, plaustrisq; onera transeuhunt, tum glaciem in orbem perfodientes, puteum excauant, ut uel putei uel maximi dolij os esse uideatur. Permulti pisces lucis desiderio ex glacie tanquā ex tecto effugere cupientes, in apertum os innatant, eodemq; frequentes congregantur, ut inter se trudent. Vbi ut in stricto scrobe cum permulti alij pisces facile capiuntur, tum plurimi Cyprini, & Coracini, & Percæ, & Xiphix, qui nec dum confirmata ætate, nec mucronato rostro existunt, & Antacei, & ij quidem teneri: nam qui ætate processerūt, ad maximi Thunni magnitudinē accedunt: ij sane pinguisimo abdomine sunt, ut eius uentrem lactantis Scrophæ suos foetus ubera dicas: sicq; aspero corio teguntur, ut eo perpoliātur hastæ. Ab illius capitis uertice ad caudam mollis & stricta membrana pertinet, quam ad assum solem exsiccatam, flagellum ad concitanda iumenta efficere possis. Cum est iusta magnitudine, sub

glaciem subiens, nunquam ad caueam peruenit, sed aut sub saxa subijcitur, aut in imam harenam ad uitandum frigus abditur. Nam id temporis cum gelidum est flumē, & perfrigida tempeftas, nullis nec herbis nec piscibus uelci neceffe habet: tantum inertia laboris gaudet, & alitur ex pingui suo succo. Et quēadmodum Polypi, cum præda deftituuntur, brachia sua circūrodunt, sic is suam pinguetudinē exedens uiuit. Ineunte uere, iam libere fluente Iftro, odit ignauiam: itaq; sese ex latibulis ad summā aquam incitās, aquæ spuma expletur: Vbi magno murmure rapidus fertur, ibi frequens uersatur, & à piscatoribus ad hunc modū insidias ei molietibus facile capitur, ut hamus cum linea in spumā demissus, sub alborē occultetur, & ferri splendor minime perspicuus sit: is tum ore hiante atq; imminēte, liguriens insidiosam escam deuorat, ex eoq; perit, unde prius alebatur.

Quemadmodum in Macedonia non admodum usitate pisces capiuntur. CAP. LXXIIII.

Huiuscemodi Macedonicam piscandi rationem hauditione comprehensam habeo: in fluuio nomine Astræo, qui inter Beroeam & Thessalonicen medius fluit, distincti uarijs coloribus pisces gignuntur, qui indigenis muscis in fluuio uolitantibus pastū sibi comparant. Eæ nec simile de specie quicquā aliarum muscarū habent, quæ ubiq; sunt, nec ad Apum similitudinem accedūt, nec Vesperū speciem gerunt: harum tamen aliquam cuiuscq; propriam particulam referunt,

referunt, tum in audacia quiddam simile cæterarum muscarum habent, tum magnitudine Apibus similes sunt, tum Vesparum colorem reddunt, & similiter quidem atque Apes bombitatione strepūt, eas Equifeles appellant indigenæ, eæ ad summam aquam uerfantes, Piscium nationem non latent. Nam ut ex his quispiam earum aliquam per summa apparentem cōspexit silentio sub aquas subiens, ne prædam aquæ agitatione loco moueat, proxime ad illius umbram accedit, & quemadmodum uel de grege ouem Lupus, uel anserem ex cohorte Aquila rapit, sic is ore hianti atque imminente eam deuorat. Quod quidem ipsum etsi pisces haudquaquam ignorant, non ipsi tamen muscis ad inescandos pisces utuntur, simul enim ac hominis manu continguntur, & natium colorem perdunt, & pennæ euanescunt, & inepti ad escam piscium omnino redduntur. Quæ causa est, cur earum odio incensi, ipsas à se detestentur. Veruntamen qui piscandi scientiam cognitionemq; præclare tenent, captiosa quadam machinatione atque solertia eiusmodi pisces circumueniunt: Purpurascens enim lana hamum circūuestiunt, & ad eandem lanam gallinacei pennas duas cerei coloris speciem similitudinemq; gerentes, accommodant, & conglutinant, quaternum cubitorum est arundo, ad quam alligatum est ferrum, totidem est linea, atque has abstrusas insidias in flumen deiciunt: pisces colore illecti, cupide pergunt contra uenire, ac nimirum lautum cibum

se habituros ex pulchro aspectu arbitrantes, hamatis
 elcis configuntur, ijdemq; acerbis captiui fruuntur.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum piscantur in insula Ecuba.

CAP. LXXV.

NEquae uero in superiore piscatione cuiusquã ad-
 miratio existet, qui uel de bonis autoribus no-
 ui orbis auditionem acceperit, uel ipse insulam Ecu-
 bam peragrauerit, ubi ad cymbam, quæ ex concaua
 arbore tota constat, piscem fune alligatum uectores
 post se trahunt, cuius formam qui inspexerunt, dicunt
 Anguillæ speciem similitudinemq; gerere, excepto ca-
 pite, quod tum grandius est, tum pelliculam habet
 crumenæ non dissimilem, qua primũ ut Testudines
 aut alios pisces extra aquam eminent, statim exsolu-
 tus, telo infestior, omniq; aue uolucrior in eos fertur,
 & proiecta pellicula inuolutos comprehendit,
 neque sane ante mittit prædam, quàm
 in summam aquam ad pisces
 peruenerit: ij postquam capti
 uos pisces legerunt, hunc
 rursus ad nauis
 culam reli-
 gant.

FINIS LIBRI XIII.

LIBER DECIMVS

QVARTVS DE VI ET

NATVRA ANIMARVM

LIVM.

DE VOLVCRIBVS.

De Aquila.

CAP. I.

QVILA uiolentum animal & tyrannicum, neque modò in assequendis ad uiuendum necessarijs rapinas facit, sed etiam usu carniũ delectatur, nam ad se explẽdam Lepores, Hinnulos, Anseres ex cohorte, & alia pleraq; rapit. Vna tantum ex Aquilarum genere, quæ Iouis appellatur, carnes nõ attingit, sed & ad uictum ei herba fatis est: etsi Pythagoram Samium non audiuit, nullam tamen animantem edit. Ex auibus maxime acres & acutos oculos habet, in quam Homerus hoc consentit & testimonio est, in morte Patrocli similem huic aui inducens Menelaum, cum requireret, quem ad Achillem mitteret nuntium, tristem quidem, sed tamen necessarium de morte eius amici. Aquila non solum sibi, sed hominum oculis utilis habetur. In melle Attico eius felle sumpto si cui hebescent oculi inungantur, plane uidebit, habebitq; oculos acutissimos. Non modo presentem & uiuentem reginam auium Aquilam cæteræ

omnes uolucres extimescunt, atque eius conspectum exhorrent, sed & pennæ eiusdem si quis cum aliarum pennis commiscuerit, incorruptæ atque integræ manent, aliæ cum illis communitatem non ferentes, putrescunt. Aquila nunquam fontium ad potionem eget, nec puluerulentas uolutationes quærit, sed & contra sitim superior est, & laboris alleuationem extrinsecus obiectam non expectat: uerum & aquas & quietem præclarè contemnens, sublime fertur, sursumq; in cœlestem locum uolans, maxime procul ex alto æthere acutissimè inferiora uidet. Cuius alarum crepitum ubi primum Draco auribus perceperit, in latebras statim abditur. Hoc autem indice suorum pullorum ingenuitatem legitimã Aquila experitur, eos adhuc implumeis ac ex ætate infirmos solem intueri aduersum cogit, ac si quis illorum solis radios ægre intuens, nictatione oculos obnubat, nido expellit, & uelut adulterinum abdicat. Sin autem solē sine nictatione respiciat, extra suspicionem est, atque idcirco inter legitimos adscribitur, quòd cœlestis ignis est generis incorruptus index.

De Aquila quæ Gordio regnum præsignificauit,

& de Lupo qui Gelonem Syracusanum

seruauit. CAP. II.

EX Aquilæ significatione filiū suum nomine Midam, Gordias regem fore coniecit: cum supra huius caput arantis primo uolasset, deinde totū diem in iugo selsitare nō prius destitisset, quàm is ad uesperam

ram arationem dimisisset. Lupus item maxima magnitudine cum in ludum inuasisset, & de manibus Gelonis Syracusani pueri tabellas rapuisset, Gelon de sella surrexit, & sane quidem feram non timore perterrens, sed tamen acerrime tabellarum suarum retinens, eum insequabatur. Postea autem quam hic extra tabernam ludi literarum fuisset, hæc quidem labem fecit, & repentina ruina concidens, pueros unam cum præceptore confecit, & oppressit: solus Gelon diuinæ prouidentiae munere sodalibus suis superfuit. Quod ipsum non eum à Lupo occisum, sed potius seruatum fuisse, magnam profecto admirationem habet. Non igitur rationis expertia Deus negligit, imo uero chara habet, cum diuino instinctu partim ex his regnum præsignificarit, partim ex impendente periculo serauerit. Ergo bestiarum etiam hæc est uis, in amore ut sint diuino numini.

De contentione Aquilæ & Cornicis. CAP. III.

ET si Aquilas conflictationibus Cornices eludere studet, has tamē illæ præclare contēnunt, & deorsum ferri sinunt: ipsæ uero sursum subuolantes, æthereum locum secant, quod quidem ipsum non Cornicum timore agunt. Quisnā hoc dicat, qui plane sciat Aquilarum uim: sed potius propria quadam animi magnitudine earum infra se uolantiū lapsus facile patiuntur.

De Aquila Chrysaëto nuncupata. CAP. IIII.

AQuilarum genus quod alij Chrysaëton, alij Stellarem appellant, non sæpe apparet: eius generis

h h neris

neris Aquilam Aristoteles uenari ait Hinnulos, Lepores, Grues, Anseres ex cohorte. Aquilarum maxima hæc existimatur. In Creta ui tauros inuadi ab ea solere in hunc modum narrant. Interea Taurus secum abiicit ad pastum, ex insidijs Aquila in ceruicem inuolans, crebras illi ac acerrimas plagas rostro infligit: Ille tanquam a silo excitatus, primum incenditur ad cursum, deinde quâ potest se in fugam confert. Quandiu in plano & stabili loco fertur, ab Aquilæ molestia requiescit, ea nimirum quoad in planiciem excurrit, nihil ei negotij exhibet, at quieta uolans illum acerrime obseruat, quacunque ingreditur. Cum illum proxime ad præcipitem locum ac decliuem accessisse uidet, explicatis in orbem alis, illius oculos quatit, & ea quæ ante pedes sunt, nihil illum prouidentem, magna ui præcipitem agit, laniatuq; uentrem appetens, quantum eius cupiditas fert, nullo deinde negotio præda potitur. Ab aliena præda se continet, nihil enim tale etsi humi iacet attingit, sed ex suis laboribus gaudet, atq; à communicando cum alijs se sustinet. Posteaquam expleta atque exsaturata est, sua aspiratione graui & tetra reliquias imbutas relinquit, alijs iam ad usum ineptas. Aliæ ab alijs longissime nidificant, ne mutua ex loci propinquitate inopes prædæ pereant.

De Aquilæ amore erga suos nutritios & suos pullos.

CAP.

V.

Vnum

VNum genus Aquilarum est, quod in nutritios suos admirabilem charitatem retinet, cuius rei exemplum est Aquila Pyrrhi, quam ab omni cibo se prorsus abstinens, mortuo domino suo immortalis fuisse ferunt. Quod idem alumna uiri priuati fecisse dicitur, se nimirum in medios rogos, cum dominus cremaretur, immisisse: sunt qui dicant non uiri, sed mulieris alumnam fuisse. Ex omnibus animalibus maximo studio in foetus suos existit: quare acerrimo odio eum persequitur, quem in nidum inuasisse conspexerit, non inultum, impunitumque dimittit, nec ad repetendam poenarum moderationem quandam rostro utitur, sed illum alis uerberat, & unguibus lacerat.

Quemadmodum ab Aquilis terrestres Testudines occiduntur,

C A P. VI.

TErrenas Testudines à se cōprehensas ex alto deiciunt Aquilæ ad saxa allidunt, & ex cōtrita Testudinū testa extractā carnem exedunt, conficiuntque. Itaque Eleusinius Aeschylus tragicus poëta de uita migrasse dicitur. Cum enim is in saxo sedens, ex consuetudine institutoque suo & philosopharet, & scriberet, eius caput à pilis nudū, Aquila saxum esse arbitrata, Testudinē, quam in sublime extulerat, in idipsum deiecit, & sine aberratione ictum dirigēs, uirū interfecit.

Quemadmodum Lepores uenantur Aquilis,

C A P. VII.

Lepores & Vulpes ad hunc modū Indi uenantur, neque enim ad capturam eorum canibus egent:

h h 2 Aqui

Aquilarum & Coruorū & Miluorū pullos educūt, ad uenationemq; instituunt. Instituēdi ratio hæc est: Primum ut ad Leporē & Vulpem mansuefactos carnem appenderūt, eos de manibus dimittūt, ad quos à tergo insequēdos auibus emissis fruendæ carnis ad eos ipsos alligatæ potestatem uenatores concedunt, Aues autem acriter insequūtur, & simul ut uel hanc, uel illam cæperint, præmium pro captura carnē consequuntur. Hæc nimirū apud eos prosequēdi has bestias maxime illecebra est. Postea uero quàm eas exacte ad uenandi scientiā erudierunt, in montanos Lepores, ac feras uulpes emittunt: aues consueti prandij spe quæ ex obiecta præda eis ostenditur, & insequūtur, & celeriter comprehendunt, atque, ut Ctesias ait, quod cæperunt, dominis reportāt, non plane insciæ pro carne illa prædæ domesticæ antea appensa, se ex fera præda nunc uiscera habituras esse.

De Aquila redamante puerum. CAP. VIII.

PVerum auium studiosissimum, Philarchus memoriæ prodidit, Aquilæ pullum quem dono accepisset, uario & multiplici cibo aluisse, & studiose diligenterq; curasse. Nam cum ipsum nō tanquam rem ludicram alebat, sed tanquam uel amores suos & delicias, uel natu minorem germanum fratrem, sic sane is Aquilam magna cum cura & diligentia tuebatur. Cum autem progressu ætatis in mutuam inter se amicitiam uehementer exarsissent, atq; accidisset ex morbo ut puer laboraret, tum ei Aquila assiduitate officij assidebat.

alsidebat. Cum enim is quietem caperet, ipsa quoque quieti se dabat: cum uigilaret, eadem alsistebat: cum non ederet, ipsa pariter cibum non admittebat. Postea uero quam è uita excelsisset, atque efferretur ad monumentum sepulchri, eum prosecuta est: postquam ubi cremaretur, in medios rogos se immisit.

Quemadmodum Aquila ab homine auxilium
affecuta, statim sibi benefacta retribuerit.

C A P. IX.

Decem & sex uiri frumentum in area baculis excutientes, uastissimis solis ardoribus cum ardentissime sitirent, unum ex suis ut aquam de proximo hauriret fonte, miserunt: Is messoriam falcem in manibus habebat, & in humeris situlam gestabat: ubi uero ad fontem uenit, Aquilam extrictissime offendit serpente circumplicatam, iam iam proximam ut stragularetur: in eam, ut sæpe solet, inuolauerat: ueruntamen non suarum fraudum compos in ea ipsa expugnanda euaserat, at enim spiris illius circumuenta, uicina erat ad pereundum. Agricola uel quòd nō ignoreret, uel quòd auditione accepisset Aquilam Iouis nuntiam & ministram esse, & item quòd egregie teneret feram bestiam esse, falce serpentem ab Aquila abscidit, & uinculis eam, unde effugere non poterat, exsoluit. Cumque his obiter gestis reuertisset, atque hausta aqua uinum temperatum omnibus ministrasset, ij quidem audissime bibere ingrediuntur: is autem qui aquam hausisset, iam post illos bibiturus erat (nam

tum famulus non compotor erat) ad labra poculum cum admouisset, seruata Aquila circum locum illum etiam nunc uersans, sic in poculum inuolauit, ut portio effunderetur. Ille quòd grauiter sitiret indignatus ait: Hanc ne gratiam, cum sis illa (nam auem recognoscebat) tuo conseruatori refers? ita ne Iouem gratiarum inspectorem & præfectum uereris? Cum hæc elocutus se ad alios conuerteret, uidet ex uenenata portione palpitantes, extremum spiritum efflari. Serpens, ut conijcere licebat, suo ueneno fontem imbuerat. Itaque redemptionis præmium ei qui se conseruasset, Aquila cum pari salute compensauit. Hæc dicit Crates Pergamenus, & Stefichorus in quodam poemate graui & antiquo, & in uulgus haudquaquam peruulgato.

GYLLII ACCESSIO.

De eadem. CAP. X.

ALIAE aues uolandi idcirco diuerticulis flexionibusque in cœlum, quòd recta non possint, efferruntur: sola Aquila directo uolatu in sublimem fertur. Aliæ item rectam uiam flectunt, cum ad terram delabuntur: Aquila deorsum uersus recta defertur: eam Aegyptij non aquam, sed sanguinem testantur bibere. Quòd si in pugna uicinam se ad succumbendum sentit, sese supinam ad terram abiicit, & in hostem unguis dirigit, quod ipsum cum hostis præstare non possit, in fugam facile impellitur. Aliorum animalium non semper maribus foeminae ad coitum obediunt,
Aquilæ

Aquilæ coitum nunquam recusant : nam ter & decies, quamuis inîtæ sint, si tamen mares præterea eas appetant, parent. Unguibus lapidem in suum nidum supportant, ut eo depressus nidus, firmiter constet.

De Gryphibus.

CAP. XI.

GRyphem Indicum animal audio similiter quadrupedem ut Leonem esse, robustissimis item existere unguibus, Leonum similibus : tum esse posticis partibus nigrum, anticis uero rubrum : alas autem ipsas nõ item eiu smodi, sed albicantes ferunt. Ctesias eos ait Aquilino ore esse, & capite cuiusmodi pictores fingunt : oculis autem igneis, nidosq; in montibus facere, utq; ætatis processu grandes non capi, ita earum pulli comprehendi posse. Bactri autem Indis finitimi eos illic auri custodes esse, aurumq; effodere aiunt, & simul eo ipso nidos construere : quod uero auri in terram deciderit, Indos homines auferre. Contra Indi eos auri, quod ueri quidem simile uidetur, custodes esse negant : neque enim Gryphes auri egere : at contra ipsos cum ad colligendum aurum homines accesserunt, hos de pullis suis maiorem in modum timentes, pro eis pugnare, atque cum alijs etiam animalibus concertare, eaq; funditus uincere. Contra autem Leones & Elephantos non stare : idcirco indigenæ, quod ab huiusmodi animalium robore timeant, non interdiu, sed ad collectionem auri noctu proficisci, quod se tum melius latere arbitrentur. Locus ubi Gryphes uersantur, ac ubi aurum effoditur, desertissi-

mus est. Quocirca aurum uenari studentes, mille, aut bis mille armati eò perueniunt, simulq; saccos afferunt, silentem lunam obseruantes. Quòd si Gryphes fallant, duplicem commoditatem assequuntur, quòd & eorum uita ab illorum atrocitate seruatur, & quòd etiam aurum Indi domum auertunt. Sin in furto deprehendatur, perierunt. Cum semel eò profecti sunt, domum non nisi triennij, aut quadriennij interuallo reuertuntur. Aristeas Proconesius in suis uersibus dicit eiusmodi aues cum Arismaspis de auro pugnare.

De Vulturibus.

CAP. XII.

IN hominum cadauera Vultures infestissimi feruntur, in quæ incurrentes tanquam hostilia inuadunt, ac hominem uicinum ad moriendum quando supremum uitæ diem agat, diligenter obseruant. Expeditos in bellum exercitus præsentione quadam cõsequuntur, plane scientes & quòd ad bellum proficiscuntur, & quòd omnis pugna strages edere solet. Vulturem non nasci marem aiunt, sed sceminas omnes generari: quam rem non ignorantes hæ bestia, pullorumq; solitudinem ac inopiam timentes, ad gignendos pullos talia machinantur, Aduersæ Austro uolant, uel si Auster non spirat, ad Eurum uentum oris hiatu se pandunt: spiritus uenti influens, ipsas implet. Dicunt Vultures non nidificare: Vultures uero, qui sunt mediij inter Vulturum genus, & Aquilarum, esse tum mares, tum nigros colore, quorum quidem nidos reperiri audio, attamen oua eos excludere non existimo

existimo, sed pullos potius parere, eosque statim à partu uolatiles esse intellexi. Vulturibus unguentum perniciem infert. Barcei gens Hesperia ex aliquo morbo mortuos, ut muliebriter & ignauiter defunctos, ad notandam mortis ignominiam igni cremant: Eos uero qui in bello morte occubuerint, ut summa uirtute ornatos, Vulturibus deuorandos obijciunt: quòd eas aues sacras existiment. Romulus in Palatino colle ex duodecim Vulturibus optima auguria egit: Nam ex auium numero commutatione in duodecim homines facta, principes totidem Romanos, quot aues perspexisset, uirgis antecedere iussit. Eiusmodi uolucres Iunoni sacras Aegyptij ducunt, atque earum pennis Isidis caput, & uestibulorum fastigia ornant.

GYLLII ACCESSIO. De eisdem. CAP. XIII.

Vulturum genus cum sit acris oculis atque acutis, longo interuallo quod edendum sit, despicit, ac futuro bello septem ante dies, quam pugna committitur, locum praeuidet, in eamque partem in qua alterutra pars succumbet, respectat. Quamobrem res olim speculatores solebant praemittere, qui renunciarent ad quam nam partem oculos uultures referrent. Iam porro trecentos & sexaginta quinque dies quibus annus conficitur ad hanc rationem eiusmodi auis partitur: centum & uiginti in terra commoratur, nusquamque humo tollitur, quòd sane totus & animo & corpore in alendos pullos sit: ducentos

& quadraginta neq; concipit quicquam, neque alit, sed sibi tantum uiuit. Quinq; reliquos dies in conceptionē consumit. Quòd autem nihil in amore ardentius quàm pullos habeat, ex eo satis liquet, quòd totidem dies quot modò commemorauit, sic in alendā prolem incumbat, ut non se ex pullorum loco cōmoueat, ac se quando nutrimenti facultas desit, ne fame pulli pereant femori suo uulnus infligit, & manantē sanguinem eis ipsis exsorbendum dat.

GYLLII ACCESSIO.

De Accipitre.

CAP. XIII.

Varium & multiplex genus accipitrum: Thynnunculus, Buteo, Aquila Vulturi similis, quæ Cymindis appellatur. Perdicotheros Apollinis minister esse dicitur: Offifragam, & Harpam Mineruæ attribuunt: Columbarium Mercurio dicunt sacrum esse: Iunoni Tanyipteron: Buteonem Dianæ: Marti deorum Morphnon: item alios alijs Dijs consecratos esse. Accipitres non minus quàm Aquilæ ad aucupandum habiles, neque magnitudine Aquilis inferiores, de auibus longe hominum studiosissimi habentur. Eos in Thracia auditione accipi ad hanc rationem cum hominibus per paludes societatem aucupandi coire: homines explicatis retibus quiescere, accipitres autem superuolantes exterrere auis, ac intra retia compellere. Thraces si quas cæperint aues, cum accipitribus partiri, eosq; tum ad aucupij societatem fidos habere; Sin cum his earum partem quas cæperint

cæperint auium, non communicauerint, dissociari atque distrahi, Iustæ magnitudinis accipitres & integræ ætatis cum Vulpibus pugnaciter certare, & sæpenumero contra Aquilas & Vultures pugnare: à cordibus tanquam sacro quodam initiatis se sustinere. Nunquam enim auium corda ueluti religione quadam cōstrictos edere. Hominem mortuum si inhumatum perspexerint, iniecta gleba humare dicuntur: etsi illos hoc ipsum Solon, sicut Athenienseis, non facere instituerit. Quòd si corpus attigerit, ieiunus manet, neq; si unus tantū aquam in fulcum deriuet, aquam gustat: quòd sanè existimet illi unico homini incommodare, sua nimirum portione aquam ex illius usu auferens. Sin plures homines irrigant, uisus affluentis aquæ copiam, uelut ab eis inuitatus, libenter bibit.

De Accipitribus tinnunculis.

CAP. XV.

Accipitrum genus quod nominatur Cenchris, nulla eget portione. Ardenti in fœminas amore inflammatur, moreq; hominum amatoria leuitate flagrantium, semper sectando eas in oculis fert. Si quòd clam fœmina abscefferit, ex eo maximum capit dolorem, & clangorem fundens uastum exclamat: utique homines uehementer amantes ex amore uexantur, perinde amatorijs molestijs affligitur. Cum ex oculis laborat, syluaticam lactucam euellit, eiusq; acerrimum succum expressum suis oculis imponens, ad sanitatem restituitur. Hoc uti medicamento ad sanand

nobere
 dos oculorum dolores medici dicuntur, unde oculorum medicina Hieracia, quasi Accipitraria appellatur. Vnde uidere licet homines se auium discipulos profiteri, atq; etiam præ se ferre non uereri. Sacrilegum medicum Delphis, cum in eum incurrisset Accipiter, eius caput conuellens, indicauit. Itemq; nostri Accipitres esse creduntur qui censentur in genere Aquilarum. Ineunte uere delecti ex omnibus duo in Aegyptum allegantur, ad speculandas insulas quasdam desertas quæ Libyæ adiacent. Ii autem ubi reuerterint, præeuntes eò alios deducunt: quibus duobus cæteri peregre illius profectiois festum agunt. Cum ad eas insulas peruenerunt, quas illi duo speculati commodiores sibi indicarunt: hic in multa quiete, & tranquillitate pariunt, & excludunt, passerescq; & columbas uenantur: pullos cum magna redundantia alunt, deindeq; firmos ad uolandum in Aegyptum abducunt, tanquam ad paternas sedes.

Vt meminerunt beneficij accepti etiam fere bestia, & de Accipitre.

C A P. XVI.

NON tam immanes beluæ existunt, quin liberaliter acceptæ, beneficiorum acceptorum memoriam studiose diligenterq; seruent. Nam eas in eos ipsos à quibus beneficium acceperint, uehementer gratas esse, testimonio sunt uel Aegypti admodum fera animalia, Feles, Ichneumones, Crocodili: & Accipitrum genus est quod escæ illecebris capitur, isdemq; mansue

manufectum, postea nūquam abscedit ab eo quem experitur in se benignum. Homo autem & rationis particeps & munere prudentiæ ornatus : tum etiam, quod uel rubor ipse facillime indicat, uerecundia præditus, qui modò amicus erat, nunc repente hostis, uel leuissimis de causis, grauissimus fit : & quæ illi credita sunt, uel tenuissima suspitione iniecta, euomit.

Interea accipiter quoad uiuit, cum apud Aegyptios egregie charus deo esse existimatur, tum post excessum è uita futura ostendere, ab eodemq; somniorum significationes proficisci, atque apud eosdem populos tripodam accipitris aliquando fuisse, unde oracula consulentibus diuino instinctu afflata funderentur. Perdices Paphlagonum duplici corde Theophrastus confirmat. In Bisaltia duplex iecur lepores Theopompus ait habere : Apion uero nisi nugatur, Ceruos locis quibusdam quatuor renes habere. Idemq; assert, Oeneo in Menide regnante, bicipitem Gruem apparuisse, tumq; Aegyptum feracem extitisse : atq; sub alio rege quadricipitem auem uisam fuisse, & quanta antea nunquam Nilum alluione redundasse, frugumq; ubertatem mirificam fuisse. Quadricornem Ceruum Nicocreon Cyprius habuit, quem Pythio consecrauit. Ego Bouem quinq; præditum pedibus uidi, sacrum & dedicatum deo, qui colitur ad Alexandriam in luco ubi Perseæ arbores consitæ, perpulchra umbra opacant : pedem is in armis appensum habebat cum ad ingrediendum adiuuātem, tum

absolute factum.

Quemadmodum Aegyptij Accipitrem colunt.

CAP. XVII.

Accipitrem Apollini consecrant Aegyptij, & uenerantur. Oron sua lingua Deum hunc appellant. Auem autem eiusmodi Thaustum nominant. Cum Apolline idcirco conuenientiam habere aiunt, quòd de auibus soli Accipitres semper nullo negotio aduersos solis radios intuentur, neque intentis oculis sursum uersus iter suscipere grauantur, nec diuina flamma offenduntur: ijdem ipsi serpentibus & uenentatis bestijs inimicissimi sunt, nec enim ipsos serpens, nec Scorpius, nullàue alia mala bestia latere potest: nullas fruges exedunt & conficiunt, sed & carnes uorant, & sanguinem exsorbent, ijdemq; suos alunt pullos: ad libidinem sunt inflammatisimi: os tibiæ illorum si ad aurum admoueatur, sic ipsum illecebra quadam mirabili ad se allicit, quemadmodum Heracleotem lapidem sua ui prædicant quasi præstigijs & captionibus ferrum ad se attrahere.

GYLLII ACCESSIO.

De eodem.

CAP. XVIII.

Accipiter cum ex sese tria oua peperit, unum solum selectum alit, alia duo frangit, quod ipsum eo tempore facit, cum ungues amisit, quòd tres pullos tum alere nequeat. Accipitris natura tota sanguine & spiritu constat: hominis misericordia mouetur,
eidemq;

eidemq; iacenti mortuo ingemiscit, illiusq; oculos terra obtegit.

De magna Struthione, quam Sextus Pompeius & Aufonius Passerem marinum appellant.

CAP. XIX.

TAmetsi alis penna frequentibus magna Struthio prædita est, à terra tamen nec tollitur, nec in sublime fertur, at celerrime duabus alis explicatis graditur, quas ventus tanquam uela implens propellit: uolare autem nescit. Et si permulta oua parit, non tamè omnia ad frugem perducit: ad foecunda ab infœcundis secernit, tantumq; frugiferis incubat, simul & ex ijs pullos excludit, & sterilitate affecta, eis ipsis editis pupillis alimenta præbet. Quòd si quis eam insectetur, propter corporis grauitatem uolando effugere nequit, sed duntaxat explicatis alis, gressu ipso effugere aggreditur: sin propior facta est, ut capiatur, obuios lapides sic pedibus retro ad hosteis uersus tanquam funda iaculatur.

Ex minima origine in maximam crescunt magnitudinem Crocodilus, Struthio

magna Elephantus. CAP. XX.

HAec tria ex minimis euadunt maxima animalia, Hex aquatilibus, Crocodilus: ex uolucris, magna Struthio: ex quadrupedibus, Elephantus. Iuba rex Elephantum scribit patri suo fuisse, qui multa secula uixisset, nempe qui emanasset, & per manus traditus fuisset, usque ab huius alta stirpe. Et Ptolemæo

Philadelpho Aethiopem Elephantum fuisse, qui uel multas ætates uixisset, uel ex hominum consuetudine, uel institutione mansuetissimum: atque idem ipse ait, se uidisse Elephantum Seleuci, cognomine Nicænoris, qui usque ad Antiochorum postremam expugnationem uixisset.

De eiusdem natura.

CAP. XXI.

IN Struthionis uentre, cum is à fordibus expiatur, lapides inueniuntur, quos hæc postea quàm deuorauit, in omaso prope reticulum diu asseruatos concoquit: ñ sane ad efficiendam oculorum medicinam salutare sunt: atque illius adeps & nerui auxilium & salutem neruis hominum asserunt. Eademq; in cursu deficiens lassitudine, comprehenditur ab equitibus, etenim in orbem currit: uerum equites ei orbem præcidentes, currendo defessam assequuntur. Ad hunc etiam modum capitur, pedibus sanè nidum ex fabulo architectans, in solo humilem nidum fingit, & construit, cuius medium concauum efficit, labra ambientia alte exaggerat, ac tanquam muro circummunit, ut munitio eminens pluuiam in nidum influere, & pullos etiam num teneros alluere prohibeat. Amplius octaginta oua ex sese parit: non tamen uno eodemq; tempore ex ouis pullos excludit, sed ex his partim iam in lucem proferuntur, partim intra oua informantur, & conglutinantur, partim etiam fouentur. Cum autem ipsam sic incubantem uir eius uenationis bene peritus animaduernerit, per acutas ex ferro cuspides

cuspides spiculorum more rectas circum nidum defigit, & alicubi prope in occulto latens, ex insidijs rei euentum acerrime expectat. Struthio uero quoniam amore, quem erga foetus suos acerrimum habet, flagrans sitienter cum eis uersari cupiat, ex inquisitione passus reuertitur, ac nimirum priusquam in nidum introeat, huc illuc uersans oculos, circūspectat, quòd metuat ne quis sese speculetur. Deinde ardentissimo pullorum studio uicta, etsi ferrum splendescit, ita tamen alis passis, tanquam uelis contento fune explicatis, intra nidum mirabiliter ingreditur: nam cuspidato ferro transfixa, acerba morte afficitur: Venator uero repentinus eò accedit, simul cum matre pullos capit.

GYLLII ACCESSIO. De eadē. CAP. XXII.

ETsi Struthiocamelus quandam similitudinem Cameli gerit, tamen inter uolucres numeratur. Non tamen isdem insidijs quibus aliæ aues attentatur, sed Equis, & Canibus, & uinculis comprehenditur. Ea magnitudine est, ut in lato dorso infantem puerum ferre possit. Illius tibie procerissimæ, & Camelorū similes frequentibus compactæ sunt squamis: excelsum item caput, & paruum: longum etiam collum, & Cyanei coloris: oculi magni: rostrum breue, acutumq;: molles plumæ: ungula fissa. Cum effugere non quit, intra arbusta aut umbrosa loca caput abscondit, quòd ea corporis pars cæteris debiliior sit.

De Cycno.

CAP. XXXIII.

Hominibus Cycnus præstat, non modò enim nouit quando ipse appropinquat ut moriatur, sed ut placatissime & lenissime mortem ferat, à natura est præclarissimum donum consecutus: in morte enim nullum acerbi doloris sensum inesse se in optimam spem induxit. Homines autem quod nesciunt, id & exhorrent, & summum malum existimant. Olori tanta animi est tranquillitas in extremo uitæ spiritu, ut sibi tanquam næniam canat. Quod autem non angore atq; molestia implicatus eum extremum cantum edat, Socrates testatur: sed potius alacri animo affectus. Neq; enim qui animo dolorē capit, bilem ducit cantu: Neq; modò ad mortem, uerum etiã ad pugnam fortis est. Iniuria item non lacessit, tanquam sanè moderatus & uir prudens, sic lacessenti & insidianti de animi robore nihil cōcedit. Cæteræ quidem aues cum eo pacem habent, & quasi foedere deuinciuntur: ab Aquila uero sæpe hostiliter appetitur, nunquam tamen uincitur, sed eam prouocantē animi non solum robore, sed iure etiam optimo uincit.

In mari Aphrico, Aristoteles ait Olorum gregem sæpe apparere, & cantum tanquã ex choro quodam consonãti, suauem quidem, at lugubrem, & uelut ad misericordiam inclinantem à præternauigãtib; exaudiri. Fontes, lacus, paludes, aliãue loca aquis redundantia incolere solent, ubi earum rerum periti dicunt eos musicas rationes exercere. Cycnis sedes & com
 mora

morationes sunt in lacubus, paludibus, stagnis, & perennibus fluuijs, quorum confluens moderate & sedate fertur. Suapte natura pacati sunt, ad senectutemq; perueniunt non sibi grauem. Robori quo magno præditi sunt, confidentiores existunt: non tamen ut inique in cæteras aues dominantur, sed ut lacefsiti iniurias propulsent: facile Aquilas prouocati uincunt.

De Anfere. CAP. XXIII.

IN Aegio Achaïæ urbe præstantem forma puerum, nomine Amphilocum, sicut Theophrastus refert, Anser amauit. Nam cum in Aegienfi custodia is puer cum perfugis ab Olenio teneretur, ei Anser dona afferebat. Nihil igitur mirum in Chio Glaucem citharedam homines, cum ea esset pulchritudine eximia, adamasse. Siquidem ab Ariete, & Anfere etiam eandem audio amatam fuisse. Anseres Taurum montem transmittentes Aquilarum metu singuli mordicus lapidem tenent, ut ne clangorem fundant: tanquam enim silentij frenos sibi iniicientes, montem transuolant, atque sic suppressa omni clangoris significatione, persæpe Aquilas fallunt. Quod autem natura calidissimi sunt, idcirco lauacionum cupidissimi existunt, etenim natare gaudet. Et quemadmodum cibarijs summe humidis, quibus interius refrigeretur, delectantur: sic nec lauri folia, ne siquidem fame opprimantur, attingunt: nec rosam laurinam sua sponse, nec adhibita ui, edunt. Præclare enim intelligunt, siquid tale comederint, se uita priuatum iri. Contra homines non modo in cibo & potione, sed per somnum

insidijs attentantur: sexcentiq; partim uenenata positione perierunt, ut Alexander; partim cibo, ut Claudius, & Britannicus eius filius, ac ueneni ui sopiti, de lecto non surrexerunt.

De beneuolentiã Anseris erga altorem suum.

C A P.

X X V.

CVM Lycadem peripateticum altorem suum Anser tantopere amaret, ut & cum ipso simul ambularet, & cum ille sederet, hic quoq; ab ambulãdo quiesceret, & ipsum nunquã relinqueret, eum ipsum Lycades mortuum non minus ambitiose, quã aut fratrem aut filium sepulturæ honore affecit. Anseres acrius quã canes ad custodiam aduigilare, Romani planè & explorate perceperunt. Cum enim acerrimum bellum Galli eis intulissent, simul & ui atq; impensione intra urbem irrupissent, Romamq; præter arcem Capitolinam, ad quam difficilis ascensus erat, cepissent: quam etiam fidei suæ permissam custodiebat M. Manlius consul, qui filium suum, etsi rebus præclare gestis, & pugna strennuè pugnata, tamen quòd iniussu imperatoris pugnasset, morte multauit: Eam Galli undiq; sibi inaccessam uidentes, & noctem intempestã ad inuadendos ex insidijs arctissime dormientes, accommodatã rati, qua non custodiebatur, ac silentium à custodibus erat, non arbitranti bus inde Gallos inuasuros esse, aggrediuntur: ac tum capta arx fuisset, nisi anseres interfuissent. Nam Canes obiectum cibum silentio edebant. At enim

Anseres

Anferes, cum ex eorum natura sit ad obiecta cibaria clamores tollere, & minime ab strepitu conquiescere, editis clangoribus, M. Manlium, & circumfusas custodias è somno excitarunt. Ex quo factum est, ut nunc iam quotannis Canes suæ fraudis poenas Romanis dent, cum ad memoriam ueteris eorum proditionis. Anfer certis diebus in honore est apud Romanos, & magna pompa in foro incedit.

Quemadmodum libertatem in uolando amant

Attagenes.

CAP. XXVI.

ATtagenes aues ferunt ex Lydia in Aegyptum deportatas, & in syluam demissas, primo Coturnicis uocem misisse: post cum fluminis alluione coelum pestilens factum esset, quo multi passim mortales perierunt, eiusmodi aues non intermisisse maioris expressione, quam quemuis explanatissime linguæ puerum loqui, & dicere, τῶν τοῖς κακοῖς τὰ κακὰ, id est, Ter mala malis. Itemque aiunt eas captas neque mansuescere, neque idcirco amplius pristinas uoces edere, quòd seruitute conticescunt, & obmutescunt. Quòd si ex potestate in libertatem uolandi dimittantur, & in suas sedes perueniant, rursus loqui, pariterque cum libertate uocem recipere. Huius Aristophanes meminit in comoedia inscripta auibus: suum proprium nomen loquitur & canit.

GYLLII ACCESSIO.

De eadem.

CAP.

XXVII.

kk 3

Alexan

Alexander Myndius dicit Perdice paulo maior
 rem esse Attagenem, eius uersicoloribus pictum
 maculis dorsum, figulinæ testæ coloris speciem simi-
 litudinemq; gerere: præterquam quòd magis ruf-
 fum est. Quòd autem graui corpore sit, & breuibus
 alis, ideo facile comprehenditur: puluatione gau-
 det, tum fœcūda est, & sicut Gallinacei grano utitur.

De Gallinaceo.

CAP. XXVIII.

Gallinaceum ex oriente luna quasi diuino quo-
 dam spiritu afflatum bacchari atque exultare fe-
 runt. Oriens autem sol ipsum nunquam fallit, tum
 uehementissime uocem contendens, semet magis ma-
 gisq; cantando uincere conatur. Latonæ in amore
 esse aiunt, & quòd ei affuerit parienti, & quòd etiam
 nūc pariētibus adsit, & faciles partus efficiant. Matri-
 ce Gallina extincta, is ipse incubat, & pullos ex ouis
 excludit, ac tum silentio utitur, quòd sane sibi con-
 sciū sit se muliebri munus obire, & parum uiriliter
 facere. Ac si cum altero pugnans uincatur, idcirco nō
 canit, quòd ex illa mala pugna spiritus fracti illi uo-
 cem suppressant. Cuius offensionis uerecundia con-
 fusus, in primam quanq; latebram sese occultat: Is
 autem qui ex certamine uictoriam reportarit, tum
 oculorum eminentia, tum ceruice erecta simul & can-
 tus contentione insolenter effertur, & triumphanti
 similis est. Illud item in eo mirificum, cum limen in-
 trat, tametsi superum altissimum existit, is tamen sese
 inclināt; quod quidem ipsum superbia inductus fa-
 cere

cere uidetur, ne uidelicet crista uspiam offendatur. In locis ubi cœli status uuidus est, Gallos non cantare Theophrastus inquit. Si scœminarum facultas non sit, omnes subigunt in cohortem suam recentem uenientem. Leo ab eo magno timore afficitur: eodem timore est Basiliscus, cum enim eum uidet, tremit animo: cumq; eundem audit canentem, terrore concussus, propemodum emoritur. Quam rem non ignorant qui per Africam iter faciunt, Gallum itineris comitem sibi adiungunt, qui eos à tam pestilenti malo Basilisci prohibeat.

De Gallo qui uini ministrum amauit: itemq; de

Graculo & Apibus.

CAP. XXIX.

PHilon dicit, eum qui Nicomedi Bithyniæ regi pocula administraret, à Gallinaceo adamatū fuisse: tum Graculo formosum puerum in amore fuisse: tum etiam Apes amatorio affectu flagrare: ob eamq; causam à pungendis hominibus quos amant, aculeos sustinere.

De Gallinaceis Indicis.

CAP. XXX.

In dia Gallinacei nascuntur maximi: nō rubram habēt cristam ut nostri, sed ita uariam & floridam, quemadmodum coronam ex floribus contextam. Pennas posteriores non inflexas habent, neque in orbem reuolutas, sed latas, quas cum non erigunt, ut Pauones trahunt: eorum pennæ smaragdi colorem gerunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Gallinaceorum certamine. CAP. XXXI.

AThenienses post uictoriam eius belli, quod cum Persis gesserunt, legem constituerunt, quotannis ut certo die Galli in theatro publice certarēt: unde uero initium lex duxerit, dicam. Contra Barbaros cum Themistocles exercitum duceret, & Gallos non ignauiter pugnantibus animaduertisset, exercitum confirmauit, his uerbis ad milites usus: At hi neque pro patria, neque pro penatibus, neque pro sepulchris maiorum, atque libertate, neque pro pueris mala sustinent: sed ut ne uincantur, neuter cedit alteri. Quæ cum dixisset, Atheniensibus animum auxit. Itaque id factum, quod eis fuisset significatio ad uirtutem, ad similitum factorum monumentum seruari uoluerunt.

Theophrastus scribit, ex Gallinaceis libidinosiores domesticis agrestibus esse, itemque mares statim à cubili uelle coire, foeminas autem magis procedēte die.

GYLLII ACCESSIO.

De Gallo peregrino. CAP. XXXII.

Is quem ex nouo orbe deportatum uidi, eadem est quæ Pauo colli proceritate, quod ipsum simul cum capite à plumis omnino nudum est: tantum purpurascēte pelle obducitur, & tam ualde crassum est, ut pellem quæ antea laxa & uacua spectabatur, cum uocem mittit, sic contendat & inflet, ut ad brachij crassitudinem accedat. Vox cum fragore per collum longe lateque uagans redditur, ut liquorem in dolum infusum

fufum diceret ftrepere : in fua tamen uoce quiddam gallinaceum recinit. Eius capitis uertex colore partim albo , partim cæruleo , partim purpureo diftinctus: crifta caret: quædam rubra appendicula carnea ex eius fummo roftro per fuperiorem roftri accliuifitatem, tantopere eminet, ut digiti longitudine inferius dependeat, quàm roftum ipfum, quod quidem ipfum ea fuperintegitur, ut hoc nifi è tranfuerfo uideri non queat. Hanc quidem appendiculam cum pafum capessit contrahit, ut quæ antea digito longior, quàm roftum propendebat, modò contracta ad roftri longitudinem non accedat. Huius plumæ tum Accipitris fpeciem fimilitudinemq; gerunt, tum extremæ albæ uifuntur: cruribus eft proceriffimis, eiuſdemq; ungues fimiliter ut noſtratum aduncitatem habent, & diftinctionem. Illius quem uidi corpus & rotundum erat, & Pauonis excelſitatem ſuperabat: oculorum ambitus cæruleo & purpureo colore efflorefcebat, & perinde ut Accipitres acri atque acuto uiſendi ſenſu uigebat. Cum quiſpiam ad gallinam appropinquat, totus inhorreſcit, plumis & gradu ſuperbo exterrere accedentes conatur: gallina illius alba erat, & Pauonem cum plumas caudæ amiſſit, referebat.

GYLLII ACCESSIO.

De Gallina. CAP. XXXIII.

GAllina ardet ſtudio & amore pullorum: primum
Genim ut Circū auem rapacē ſupra tectum gyros
11 agere

agere cognoscit, statim uehementer uociferatur, & ceruicem iactans, atq; in gyrum contorquens, caput in altum tollit, ac omnibus plumis inhorrescit, tum explicatis alis timidos pullos, & sub alato tegmine pipientes protegit, auemq; procacem retrocedere cogit: Deinde eos ex latibulo plumeo prodeuntes studiose pascit. Tantum nimirū erga filios amorem, non modò in hominū, uerum etiam in serpentiū, atq; immanium ferarū corda inseruit deus, ut uipera uisa fuerit, quos peperisset, lingua lambere, & tanq; expolire: ut prudēter dictum sit, procreationē suam tam charā omnibus animalibus quā animam esse. Gallinæ item, auesq; reliquæ, sicut Cicero ait, & quietū requirunt ad pariendū locum, & cubilia sibi nidosq; construūt, eosq; quā possunt mollissime substernūt, ut quā facilime oua seruētur: è quibus pullos cū excluderūt, ita tuentur, ut & pennis foueāt, ne frigore lædantur, & si est calor à sole, se opponāt. Cum autem pulli pennulis uti possunt, tum uolatus eorū matres prosequūtur. Contra homines sæpe non modò alūt, sed etiā cū plurimos liberos susceperunt, ut ne multiplicentur, eos de medio tollunt, ac nimirū cū matribus etiā uenereo complexu iungūtur. Quod sanè ut uel ipsis beluis scelestum ac nefariū facinus putatur: ita Cyro & Parysatidi Persæ pulchrū & legitimū uidebatur: nam Cyrus matrem nefariè & turpiter amauit, & uicissim ab ea impie redamabatur.

De Pauone.

CAP.

XXXIII.

Non

Non modò Pavo se non ignorat ex auibus formosissimum esse, uerum etiam ubi formæ sita sit pulchritudo, præclare tenet, atq; ea elatus & ceruiculam iactat, & ex pennis, quæ ei non mediocri ornamentū afferunt, maximos spiritus sumit: his enim spectatoribus metū inijcit, & æstiuo tempore natiuū & non accersitū habet tegmentū. Quòd si quem uelit exterrere, pennas primū explicat, deinde ad inijciendum terrorem his concrepat, capitisq; elatione, ac superbo supercilio uelut triplicem cristam iactat. Cum refrigeratio ei necessaria est, tum pennis & in anteriore partem reflexis, ex sese corpus suum opacans, caloris uim frangit, & propulsat. Si retro atq; à tergo uentus flat, alas paulatim pandit, atq; uentus interspirans auras & molles & suaves ei afflat, unde is refrigeratur. Quòd si laudatur tanquam formosus puer aut mulier pulchra, corporis præstantiam belle ostentat, sic is ipse pennas ornate & ordine erigit, ut uel florido prato, uel uariæ picturæ similis esse uideatur. Ac uero ante pictorum oculos se ad imitandum exponens, abunde sui pingendi potestatem facit, & spectatorem conspectu suo expleri facile patitur: Et quaquaversus conchatam caudam intorquens, & gemmatiorē & uariam magis quàm sint Medorum Persarūue uestes, suam stolam ambitiose admodum & elate ostentat. Ex Barbaris ad Græcos exportatus esse dicitur. Primum autem longo temporis interuallo rarus, deinde studiosis elegantiae & pul

chritudinis pretio spectatus fuit Athenis, & uiros & mulieres admittentes ad huiusmodi spectaculū, ex eo quæstum fecerunt; atq̃, ut in oratione contra Erasistratum Antiphon inquit, marem & foeminam mille drachmis æstimarunt. Hortensius homo Romanus cœnam primus Romæ sacerdotij adijcivalem cum Pa uone dedit. Alexander Macedo eiusmodi aues apud Indos uidens, earum admiratione commotus, in eos qui has occiderent, grauem pœnam constituit. Id Pauonis proprium, etiam notione dignum est: quòd treis annos incipit ex sese parere, & uarios colores fundere: non continenter quidem, sed duorum dierum interuallo ouis incubat, & simul sic irrita & uana quemadmodum cætere aues oua parit. In India omnium maximi qui ubiq̃ sunt, Pauones nascuntur.

De Porphyrione aue.

C A P.

X X X V.

PORPHYRIO animalibus excellit, & formæ pulchritudine, & nominis cōuenientia: ex puluerulentis uolationibus insatiabili gaudio cōpletur: in locis ubi columbarū lauatio esse solet, lauatur, nec prius tamē se uel in puluerem uel lauationem dat, quàm in ambulationem ueniens, certa spatia confecerit: cum pascitur, se testes sui prandij habere dolet: itaq̃ secedit, & latens in occulto; comedit: acerrima riuualitate ardet, & mulieres quæ sunt sine uiro obseruat: si cum matrefamiliâs stuprum fieri cognouerit, se strangulat. Volans non sublime fertur. Quòd autem ex eo ipso

eo ipſo homines magnam lætitiã, uoluptatẽq; capiunt, ideo circa ipſius curam cibariorum perſpiciunt, diligenterq; illum alunt. In magnificis ſplendisq; domibus Porphyrio ludicra delectatio eſt, quarum intra clauſtra ſacer & ſolutus errat. Pauonem, ut formoſus ſit, luxurioſẽ tamen uiuentes homines comedunt: cuius pennæ magnum quidem ornamentum habent, ſed is ſine corpore exiſtit. Porphyrio nem cibi gratia in cœnis appoſuiſſe hominem ſcio neminem, nec Calliam, nec Cteſippum uiros Athenienſes, nec Hortenſium Romanum, quos è multis lurconibus paucos mihi commemoraffe ſatis fuerit.

De amore Porphyriõnis erga ſuos contubernales.

CAP. XXXVI.

POrphyrio præterquam quòd & riualis eſt, & obtreçtator, ea ſanè etiam naturæ indole præditus eſt, ut eorum, quibuſcum uſu coniunctus eſt, amantiffimus eſſe dicatur: eum ipſum & Gallum in eodem uerſari domicilio percepi, eaſdemq; ambulationes & æqualia ſpacia conficere ſolere, eiſdem uelci cibus, cõmuniter puluerulentis uti uolutionibus, mirificumq; ex his rebus amorem inter ſe mutuum contraxiſſe. At enim cum utriuſq; dominus feſto quodam die cum ſodalibus, ut epulare ſacrificium faceret, Gallum occidiſſet, Porphyrio conuictore priuatus, tantum doloris accepit, ſibi ut inedia mortem conſciſceret.

De libidine Perdicum.

CAP. XXXVII.

11 3 Ex

EX auibus Perdices, quòd ad libidinem ueneris inflammatisimi sunt, idcirco cum fœminis assidue uersantur. Homines autem qui Perdices ad certamen alunt, cum eos ad pugnam inter se incitare uolunt, suam cuiq; uxorem præsentem esse curant: hac enim machinationis commentatione Perdicum timiditas repellitur, & mala pugna uitatur: nam male pugnando uictus nunquam in conspectum, nec ad amatam, nec ad coniugem audet uenire, ac potius morte occumbit, quàm commissam pugnam non summa contentione pugnatam amica uideat: quocirca nequid à se turpe commissum illa uideat, atq; ut amicae suæ probetur, omnes neruos contendit. Tale quidam Cretenses de duobus amantibus prædicant: Sic enim audio amatorem Crentensem cum alijs rebus præstantem, tum bellicis strenuum, habuisse amatorium hominem peradolescens summa indole uirtutis, liberali forma, uirili animo, quod clarissime eius illud pulcherrimum factum ostendit: eum ipsum aliquando in pugna uersantem, hostium frequenti cohorte toto impetu in eum irruente, ad humi strati cadueris offensionem allapsus fuisse, quod illi egregie ad nobilitandam eius uirtutem cecidisse, Crentenses aiunt: nam cum hostium proximus quispiam gladio stricto plagam ei auersam illaturus esset, retro ad hostem uersus intuens, nequaquam inquit turpe, & imbelle uulnus posticæ parti imponas, at aduerso potius pectori infligas, cum ut ne timiditatis me meus

amator

amator condemnet, tum ne me turpitudinis notis inustum aspiciat. At uero hominem rationis participem in se turpe facinus admittere uereri, non admodum mirabile uideri debet: at Perdicem rationis expertem turpitudinis uerecundiam retinere pergraue donum naturæ uidetur. Eudemus cum sese in fugam dedisset, & Cleonymus cum clypeum abiecisset, timoreque lapsus esset Pyfander, non ueriti sunt neque patrias, nec uxores, nec filios se habere testes timiditatis suæ.

GYLLII ACCESSIO.

De Perdicum libidine. CAP. XXXVIII.

Clearchus scribit Perdices, & Passeres Caturnicas non modò cum uidet foeminas, semen emittere, sed etiam cum earum uocem audiunt: causam esse in animo impressionem, quod ipsum coitus tempore cognosces, si contra eos speculum posueris: Nam ad imaginem suam, quæ inaniter in speculo repræsentatur accurrentes, semen emittunt: eos uocat Caccabas Alcmenes, qui genus cantiunculæ composuit Caccabidum, profitens se id à Perdicibus cantare didicisse. Itaque Chamæleon Ponticus dicit antiquos musicam excogitasse ex auibus in solitudine cantantibus. Non omnes tamen Perdices caccabant. Theophrastus in eo opere quod conscripsit de uaria uoce eiusdem generis, Athenis inquit eos caccabare, ulterius autem *πτυβίξεν*. Meneclès primo libro dicit, Pygmeos cum Perdicibus & Gruibus belligerari. In Italia Perdicum

genus infirmo uolatu utitur, & tenui habitu est. Ciri-
rhei Perdices carnem minime esculentam habent.
Bœotix Perdices propter passionem aut nō transeunt
in Atticam, aut si transmittunt, uocem mutant, &
caccabant. Pariunt ex sese sæpe quindecim aut sex-
decim oua.

De Perdicum partu.

CAP. XXXIX.

Perdicum foetus intra ouum etiam nunc circum-
plicatione testarum comprehensi, à parentibus
sui exclusionem ex ouis minime expectant, sed per se
ipsi tanquam fores pulsantes, oua elidunt, & iam for-
ras eminentes seipsos impulsu suo impellunt, ouiq;
etiam nunc tegumento circumuestiti, currunt, atque
ex dimidia testæ parte, si adhuc tergo adhærescat, se-
met expellentes, uelocissime ad cibi inquisitionem
profiliunt, ac postquam pedes extra oui testam po-
suerunt, statim cursu maxime ualent, ut Anaticula-
rum pulli, primum ut lucem aspiciunt, continuo à
partu natant.

De astutia Perdicum.

CAP. XL.

EX Perdicibus qui uocis contentione & cantu uas-
lent, & linguæ facultati confidunt, quicq; pugna-
ces & ad certamen habiles sunt, se minime dignos cre-
dunt, qui ad extruendas mensas capiantur: unde fit,
quia minus contra uenatores de sua libertate depu-
gnent, ut comprehendantur, sibi præfidentes, quod à
cæde studiose ad cantus & certamina seruabuntur.
Reliqui autem Perdices, & potissimum qui nuncu-
pantur

pantur Cirrhei, sibi conscij, quòd nec ad certamina ualent, neque pulchre cantare sciunt, qui si capiuntur, erunt his prandium qui cæperint: itaque naturali quadam machinationis commentatione seipso macie conficiunt: nimirum cum ab omni alia esca, quæ ad pinguitudinem eos perducere queat, se sua sponte abstinent, tum ut ne idonei sint ad hominum mensas, cupide alijs uescantur: cuius rei experientes, his præteritis, aliò uenationem conuertunt. Qui uero hoc ipsum ignorant, eos uel si facultas sit non capiunt, quicumque autem ipsos captos decoxerit, eorumq; insuaues carnes expertus fuerit, se iam & tempus & operam cognoscit in his uenandis perdidisse.

De Perdice uenatore,

CAP. XLI.

Perdices recenti aduentu nouum & nondum cicurem eodem modo ineunt, ijdemq; suos altiores remunerantur, feros enim & non captos comprehendunt. Producitur & Perdix uenator in capturam, ad illiciendos feros, ante retia propositus, cantum edit eos laceffentem ad pugnam, eosdemq; ut ex insidijs in laqueos inferat incitantem, contrà cantans: syluestrium dux suum gregem præcurrens, obuiam procedit, cum hoc luctaturus: cicur autem per malitiam semper insidias instruens, pedem refert, se timere simulans: alter uero spe atque animo inflatus, simul & sibi iam uictoriam despondens, impetum facit, sed mox captiuus compage tenetur.

mm Quòd

Quòd si uenator Perdix, qui ad illecebras uenatorio instrumento asidet, mas sit, cæteri gregales ei ipsi captiuo opem ferre conantur: sin qui positus est in insidijs scœmina est, captiuum ipsum omnes ferunt, ut qui libidine incensus, in seruitutem ceciderit. Nec uero illud prætereundum, quando etiam auditu dignum est, si pugnans sit scœmina ne mas incidat scœminæ quæ sunt extrà illum ex casu in compagem propinquo seruant suo cantu tanquam amatorio quodam retractum.

Quemadmodum suos foetus tuentur Perdices.

C A P.

X L I I.

PERDICES cum sunt uicinæ ad pariendum, aream molliter puluere substernunt, atque fruticibus & furculis circumsepiunt. Contextus areæ cauus est, & ad incubandum accommodatus, cum enim puluerem infixerunt, & molle quiddam uelut cubile effecerunt, in id ipsum ingrediuntur, post sese desuper fruticum inuolucris occultantes, contra auium rapacitatem, hominumq; insidias in multa pace incubant: non uni loco ova committunt, sed quasi migrantes ea in alium locum important, in magno enim timore sunt, nequando deprehendantur si in eodem loco diu commorentur. Itaque alio loco nidificantes, rursum pullos etiam nunc teneros inuehunt, fouentq; & suis alis tepesciunt, pennisq; tanquam fasciis quibusdam inuoluunt: non eos quidem lauant, sed puluere

pulvere respergentes nitidos efficiunt. Si quem Perdix ingredientem sibiq; insidias & suis molientem conspexerit, ad illius pedes se prouoluens, spem ostendit, sic abiectum se capi posse, tum quidem auceps inclinat se, atque in prædam, quam se putat habere in manibus, incumbit: ille uero sese conuoluens, pedetentim elabitur, cumq; illum à nido auertit, ac abduxit, scq; uanum illius laborem eluisse sentit, magna iam fiducia uenatorem oscitabundū relinquens, euolat, atque ab insidijs tuta, pullos appellat: hi maternam uocem agnoscentes, eò aduolant. Cum ex sese oua pariturus est, occulte latens uspiam maritum fallere conatur, ne eius oua frangat, qui eo ille usque libidinis insania flagrat, ut matrem alendis liberis operam nauare non permittat, adeo Perdix cum genus libidine furit, ut cum sceminae incubaturæ ipsos reliquerint, mares animo inflammato concupiscentes res uenereas, uehementer inter se ira incendantur, mutuaq; uerberatione acerbissime affligantur, uictusq; sceminarum uice uenerem patiantur, turpiq; libidine usque quasi pædicetur, quoad ipse quoque uictor alterius eandem flagitiosam libidinem in uictum exerceat. Perdices aiunt, & Ciconias, & Palumbos uulneri accepto origanum imponentes, ad sanitatem redire, neque hominum ulla medicina uti habere necesse. Septem diebus nidum contextunt, septem consumunt in pariendo, septem pullos nutricantur.

De Perdicum uaria uoce. CAP. XLIII.

Perdicum alij caccabant, alij strident, nec eadem ubique uox est, sed uaria, & multiplex: alia Athenis, alia alibi: harum uariarum uocum quæ sint nomina, Theophrastus explicat. In Bœotia & Eubœa idem sonant, ac (ut sic dicam) eiusdem sunt linguæ.

GYLLII ACCESSIO.

De Perdicum & Damarum amicitia.

CAP. XLIIII.

Cum Damis Perdices amicitia coniunguntur, & consuetudine deuinciuntur, & tanquam contubernales sunt. Etenim utriusque prope alteros cubant, & simul pascuntur, quorum coitio etsi amore instituta, utriusque tamen perniciem affert, & breui societate tristius amicitia fruuntur. Nam ad uenationem callidi homines Perdices Damis ad fraudem ponunt, ac rursus eodem modo Damas Perdicibus.

GYLLII ACCESSIO.

De Perdicum magnitudine. CAP. XLV.

Onesicritus Perdices conscripsit in India Anserum magnitudine esse. Nicolaus Damascenus se Antiochiæ Indorum legatos, qui ad Cæsarem Augustum uenissent, ait uidisse, ab ijsque munera donata fuisse Viperas inusitata magnitudine, fluuiatilium trium cubitorum Testudinem, Perdicem uulture maiorem.

Gillij

GYLLII ACCESSIO.

De alia Perdicum astutia, & de amore erga pullos.

CAP. XLVI.

Perdices docent pullos cum nondum fugere possunt, ut insectantibus pressi se supinos in terram abijciant, ut etiam gleba pedibus apprehensa aut festucis suum corpus ad uenatorem insidias tegant, ipsi autem eos qui se insequuntur, aliò seducunt, & detrahunt: tum uenatoribus ob oculos uersantes, tandiu sui capiendi spem ostendunt, quoad à nidis longe eos abduxerunt.

FINIS LIBRI XIII.

mm ;

LIBER DECIMVS

QVINTVS DE VI ET

NATVRA ANIMAE

L I V M.

De Syroperdice Phrygio. CAP. I.

YROPERDIX in Antiochia Pisi-
diæ lapides exest, & conficit: Perdix
minor est, niger item est, excepto ros-
stro, quod ruffum spectatur: non man-
suescit, sed semper perseverat ferus
esse: eius carnes & densiores sunt quàm cæterorum,
& suaviorem cibi usum præstant.

GYLLII ACCESSIO.

De Coturnice.

CAP. II.

Alexander Myndius, secundo libro de animalis
abus, Coturnicem inquit scœminam graciliore
collo quàm marem esse, neq; nigras parteis sub men-
tum subiectas possidere, ingluuiem non magnam
spectari, cor & magnum & tricuspdatum habere. De
eorum procreatione Phanodemus secundo Atthi-
dos scribit insulam Delum ab Achæis idcirco Orty-
giam nuncupatam, quòd eiusmodi uolucres gregas-
tim ex mari profiscuntur in hanc insulam portuos-
sam. Eudoxus Cnidius, primo libro de circuitu terræ,
Phœnices dicit Herculi Coturnices propterea sacrifici-
care solitos fuisse, quòd Hercules ex Asteria & Ioue
natus

natus, in Libyam profectus, à Typhone interfectus reuixit, cum olfecisset Coturnicem quem Iolaus attulisset: nam eo animali cum uiuebat delectabatur. Coturnicum matricem Alexander Myndius ait esse magnitudine Turturis, cruribus longis, tum eandem tismidam esse. Clearchus Soleus, in eo opere quod inscripsit de dictis mathematicis in Rep. Platonis, Coturnices dicit si coitus tempore speculum ipsis aduersum, & ante hoc ipsum tenticularum insidias posuerint, accurrentes ad Coturnicem in speculo apparentem, in laqueos inferuntur.

De Ciconijs.

CAP. III.

Ciconiæ ouis suis perniciem molientes, Vespertilioes sapientissime uindictant. Cum hæ itaq; solo suo contactu oua ipsa sterilia efficiant, hoc remedio utuntur Ciconiæ: Platani folia in nidos suos inferunt, ad quæ accedentes Vespertilioes, torpore comprehensæ, perniciem afferre non queunt. Hirundinibus hoc idem natura largita est, nam cum blattæ earum ouis perniciosæ sint, matres apij folia ante pullos projiciunt, ob idq; ab illis ad pullos accessus fieri nequit. In Polypos si quis rutam injiciat, immobiles manere in sermone hominum uenit. Serpentem si arundine contingas, à prima plaga nō se commouet, torporeq; constricta quiescit: sin iterum ac tertio plagam inflixeris, colligit ac confirmat sese. Murena que plagam unam accepit, torpescens perstat: sin plures inferas, funditus ira incēditur. Piscatores dicunt Pos

mm 4 lypum

lypum in terram progredi ad oliuæ germen in litto-
re positum.

De Ciconijs, & Herodijs, & Pelecanis.

CAP. IIII.

Magna cura Ciconiæ exacta ætate parentes alūt,
etſi humanis hoc facere legibus nullis iubentur,
ſed ſola bonitate naturæ ad id impellantur: ijdem pa-
rentes amanter ſuos foetus curare dicuntur. Cuius rei
hoc teſtimonium eſt, quòd pullos qui per ætatem è
nido nondum euolare queunt, cum aliunde ad eos
alendos cibum comparare nequeunt, eſculenta quæ
prius ederant, euomunt, atque in educandos foetus
conuertunt, & ad uolandum pullis imperitis duces
ſunt. Herodios & Pelecanos ſimiliter facere audio,
pariterq; Ciconias cum Gruibus iniurias frigoris fu-
gientes, mutatione cœli ſolum uertere, ac rurfus hy-
berno tempore exacto, ad patriam ſedem remigran-
tes, cum illas, tum has, ſicut homines domum, probe
nidos ſuos recognoſcere. Alexander Myndius Cico-
nias ſcribit exacta ætate decurſaq; circum Oceaniti-
das inſulas uolantes, hoc præmium pro pietate, quam
geſſerint aduerſus parentes, aſſequi, ut ex auibus con-
uertantur in homines: quod exiſtimo conſectum, ob
pietatem, & ſanctitatem hominum illarū inſularum.

De Ciconia quæ beneficij accepti Tarentinæ
mulieri gratiam retulit.

CAP. V.

Gratiam accepti beneficij memoriam ipſæ etiam
beſtiæ retinent. Tarentina mulier, nomine Hera-
cleis

cleis, & cæteris in rebus ex maxime raro foeminarum genere fuit, & uero ab omni stupro integrã castamq; se marito conseruauit: quippe quæ ut uiuentem eum studiose & diligenter coluisset, sic posteaquam è uita excessisset, se fidissimã & ab omni libidine continens, humato cõiugi præstans, urbanas commorationes, & domum, in qua mortuum uidisset maritum, adeo male odit, ut præ merore ad sepulchri monumentum, ubi sepultura affectus ille esset, miserime commoraretur. Hæc igitur foemina cum æstiuo anni tempore Ciconijs pullorum suorum uolatum experientibus, unus & infirmissima ætate, & alarum debilitate delapsus, alterum crus fregisset, eiusmodi casum intuita, se cognito morbo, misericordem pullo præbuit, nam & uulnus obligauit, & medicamentis & cibo potioneq; adhibitis cicatricem obduxit, & ad incolumitatem perduxit, atq; iam ad uolatum confirmatum, è manibus dimisit. Hic admirabili quadã naturæ intelligentia non ignorans se conseruatæ uitæ præmium mulieri debere, anno post cum ad uernum solem fortè apricantẽ eam, quæ sibi benigne fecerat, perspexisset, demisso atq; humili uolatu proxime ad ipsam profecta, in eius sinum lapidẽ euomuit, deinde in tecto subsedit. Cuius facti admiratione cõmota Heracleis, dubitabat quid istuc esset. Cum igitur lapidẽ intus alicubi deposuisset, nocte insequenti somno soluta, eum fulgere, & radiatã domum tanq; immisisis facibus ex eo splendere perspexit: ubi uero Ciconiam

comprehēdisset, & uulneris cicatricē percepisset, hanc agnouit eam esse quā miseratione cōmota curauisset.

Quemadmodum Ciconia obtrectatrix est.

C A P. VI.

DE Porphyrionis & Canis riualitate, & obtrectatione suprā mentionem feci: nunc de Ciconia agam, ea enim etiā riuali inuidia laborare fertur: Nam cum in Crannone Theffaliæ eximia forma mulier, cui nomen esset Alcinoë, à coniuge peregre profecto domi relicta, stupri consuetudinē cum seruo quodā fecisset, hoc quidem ipsum Ciconia intelligens, serui les iniurias in dominū nō sustinuit, quominus quàm mox facto impetu eum sensu oculorum orbans, iniuriam in dominum illatam ulcisceretur.

De Cuculo.

C A P. VII.

Coccix sapiens est, nam cum ei pullos excludēdi facultas non sit, tamen machinatio quædā data est, atq; solertia ad hanc rem utendi aliena opera. Et enim cum sibi conscius sit se neq; incubare, neque ex ouis pullos excludere posse, ob frigidā corporis constitutionem, nec nidum ad pariendum construit, nec paruulos foetus alit, sed ubi animaduernerit, quando aues ex nido suo absint, eò profectus, in alieno domicilio parit: non tamen in cuiuslibet auis nido, sed Alaudæ & Luteolæ, quòd non ignoret, ab ijs oua suis persimilia pari solere: si autem illarū nidos ouorum inanes & uacuos repererit, non eò diuertit, sed in eos ubi intus oua sint, atq; ad ea ipsa admiscet sua,

si autem

si autem illarū oua complura offenderit, ex ijs quædam perdit, ac in eorum locum sua supponit, quæ non ab illarum ouis internosci possunt, ob similitudinem. Iam uero aues quas dixi aliena oua excludūt, pulli uero Cuculi cum ætate procedenti ad uolatum firmi paululum existunt, sibi conscij se esse illegitimos fœtus, ad parentē suum euolant, iam succrescentibus pennis alieni deprehendūtur, atq; acerrime uerberantur. Ab ineunte uere ad caniculæ ortum apparent, pòst rarissime cernuntur.

De Gruibus.

CAP. VIII.

CVM Thraciam Grues relinquunt, defugiendo iniurias frigoris, frequentes congregantur in Ebrum fluuium, lapidemq; pro se queq; deuorat, ut & unde prandere possit habeat, & aduersus incursiones uentorum firmamentū assequatur. In Nilum hiberni illic uictus desiderio incensæ, cum proximum est, è Thracia ut semigrari ingrediātur, ultraq; progressiātur. Grus quæ est extremo tempore ætatis affecta, ter circum uniuersum gregem uolans, discedit, supremumq; uitæ diem conficit, quam primo sepultura reliquæ afficiunt, rectà deinde in Aegyptum iter faciunt: neq; immensa pelagi spatia alarum robore transmittētes usquam interquiescunt. Aegyptios se mentem facientes offendunt, & mensæ (ut ita dicam) in armis ciborū redundantia extructæ interueniunt, ac tametsi minus inuitatæ, hospitalis tamen mensæ iure fruuntur.

GRues in Thracia nascuntur, ubi hyems solet esse
 Gatrox, & tēpestas perfrigida, idcircoq; eā, quòd
 ibi ortæ sint, amore prosequuntur, in qua æstiuo tem-
 pore patriæ sedis studio captę, ætatem ducunt: medio
 autumno salutis ergò, frigoris uim non sustinentes,
 tanquam terræ ambitum, cœli mutationem tempo-
 rumq; uarietatem scientia & cognitione comprehen-
 derint, frequentes in Aegyptum, Libyam, ac Aethio-
 piam proficiscuntur. Cum illic hybernum tempus
 traduxerint, lætissimiq; dies ac tranquilli illucescere
 coeperint, retro ad Thraciam uersus gradiuntur. Iti-
 neris iam experientes duces ad uolatum constituunt,
 eas natu grandiores uero, proximum est ad regen-
 dum extremum agmen deligunt, minores natu me-
 diæ sunt. Secundos uentos & retro flantes obseruari
 norunt: trianguli figuram efficiunt, ut hac forma fa-
 cilis aëra aduersum fecent: ex triquetra figura sex-
 angulam aliquando edunt, atque more regis Persar-
 um æstiuæ ac hyberna conficiunt, cuius homines
 admirabilem sapientiam ad deprehendendam cœli
 commoditatem existimant, illiusq; ultro citroq; Sus-
 sis migrationes ad Batana peruagatas predicant. Cum
 sese ab Aquila impeti perspiciunt, in orbem consistunt,
 & cōtractæ in sinum, falcataeq; existunt, atq; ordina-
 tim tanq; in aciem structæ, speciē pugnae ostendunt:
 quare Aquila regreditur, eæ autē ad tergum peruo-
 lantiū collis & capitibus adnitētes, nonnullā requietē
 labo

laboriosi uolatus capiunt. Itaque laborem facilem efficiunt. In longissimis terræ tractibus noctu reliquæ omnes somnum capiunt, tres aut quatuor ad reliquarum custodiam aduigilant: et ne somno oppressantur, cum operoso labore ac molesto stant, ne se lapillum summa cautione sublimi pede continent, ut si quando somnus obrepserit, edito strepitu ex lapilli casu, expergiscuntur. Lapis quem deuorant, ut eo tanquam saburra firmentur uolantes, auri index est: quem postquam eò ubi habitant se applicauerunt reuomunt. Eas nauta cum uidet gyros agere, subindeque reuolutare in medio maris intelligit, contrarijs uentis impellentibus illas, ab itinere instituto abistere, auium discipulus factus, ad portum re nauigat, et nauem incolumem seruat. Earum gubernandi rationem hominibus regendi Resp. doctrinam dedisse ferunt. Earum clangores pluuias accersere fama est, earundemque cerebrum quippiam amatorium habet, utile ad conciliandam mulierum gratiam, si modo bene animaduernerunt, qui hæc primi obserauerunt.

GYLLII ACCESSIO. De eadem CAP. X.

Cum uehementi uento coelum infestum est, non quemadmodum cum sunt bonæ tempestates fallacæ, sed triquetrae uolant, neue circumflante uento, ordo conturbetur, neue etiam funditus de suscepto itinere depellantur. Grues, sicut Cicero ait, cum loca calidiora petentes maria transmittunt, trianguli,

nn 3 formam

formam efficere: eius autem summo angulo aër ab ijs aduersus pellitur. Deinde sensim ab utroq; latere tanquam remis, ita pennis cursus auium leuatur: basis autem triäguli quam efficiunt Grues, ea tanquam à puppi uentis adiuuatur, eaq; in tergo præuolantium colla & capita reponunt: quod quia ipse dux facere non potest, quia non habet ubi nitatur, reuolat, ut ipse quoq; quiescat: in eius locum succedit ex consequentibus: eaq; uicissitudo in omni cursu conseruatur.

GYLLII ACCESSIO, De eadem. CAP. XI.

ARistophanes Byzantius Grues scribit deuorare lapides, ut cum bene sublimes uolantes, & rectè ad conficiendum iter attendentes, aspectum ad inferiora impeditum habent, de uia fessæ eos deiciant, & ex lapidum casu percipiant, supra marè an terram subuolent: nam si ad mare lapides deferantur, iter susceptum facere pergunt, sin ad terram decidant, à uolando requiescunt.

De Asteria.

CAP. XII.

AVis nomine Asterias mansuescit in Aegypto, atque adeo præclare humanam uocem intelligit, ut si quis huic conuicium faciens uel appellauerit seruam, ex ea contumelia irascitur: uel eandem ipsam uocauerit pigram, ea sic dolenter tanquam ignobilitatis & segnicia arguta indignatur.

De Caprimulgo.

CAP. XIII.

Capri

CAprimulgus inter animalia audax est, paruas enim aues aspernatur, fortiterq; audet capras impetere, atque earum uberibus aduolans, lac suggit nec pœnas à pastore timet: quin etiam pro saturitate Capris sceleratissimum præmium reddit, eis cæcitatē afferēs, uberisq; lacteos fontes funditus exsiccans.

De coitu, & uisus recuperatione Hirundinum.

CAP.

XIIII.

AVersæ Hirundines coëunt, contrà atque cæteræ aues: cur id faciant causa retrusa est, atque abdita: aliquorum tamem sermone in uulgus peruagatum est, eas sic coire, quòd Tereum regem horreant, nequando latenter irrepens, nouam tragediam efficiat. Hirūdinibus à natura donum meo iudicio summum tributum est, si acu eorum oculi puncti excæcentur, uisum recipiunt. Quid igitur Tiresiam amplius admiramur (tametsi hic & apud inferos) Homeri testimonio sapientissimum Hirundo significatione sua pulcherrimi temporis ostendit aduentum: ea hominis studiosa est, cuius contubernalem se esse gaudet: cum ei rursus bonum uidetur, discedit. Homines Homeri lege, hospitalitatis eam tecto recipiunt: qui præcipit, hospitem præsentem esse diligendum, discedere uero uolentem dimittendum.

De iustitia Hirundinis.

CAP. XV.

Iustitiam mater Hirundo aduersus filios suos seruat, in distributione cibariorum suam cuiq; tribuēs dignitatem: non enim unica tantum cibi uectione

nn 4 omnes

omnes pascit, neque enim posset, cum ea quæ affert pusilla, & pauxillula sint: primum in lucem editum primò pascit: deinde ab illo secundum: tertium, tertio loco partum alit: sicq; deinceps usque ad quintum progreditur. Neque uero amplius quinq; ferre in utero atque parere solet. Huius pulli, similiter atq; Canum catuli, tardum uisum accipiunt. Veruntamē eadem mater admota herba quadā uisum eis affert: ac adhuc ex ætatis infirmitate alis hæsitantibus tremebundos, parumq; ad uolandum habiles, è nido ad cibi inquisitionem profert. Huius herbæ homines quamuis compotes fieri summo cupiant opere, nunquam tamen in hac parte eorum studio satisfactum est. Si luti facultas sit, id Hirundo unguibus fert, nidumq; ex eo fingit: sin minus luti facultas ei detur, aqua se conspergit, atque in puluerem se abijciens, alas luto mergit, idq; post alis agglutinatum rostro excutiens, nidificat. Pulchrè etiam intelligit quòd si teneros, ex pennisq; nudos in duris fruticibus pullos requiescere sineret, non ferendis doloribus premerentur: quamobrem in ouium tergo confidens, floccos lanarum euellit, indeq; suis pullis nidum quàm mollissime substernit.

De Hirundine alba.

CAP. XVI.

ARistoteles in Samo ait albam nasci Hirūdinem, cuius oculos si quis pupugerit, statim quidem excæcatur, post uero uisum recipit: & sicut ille dicit, sic acute quemadmodum à principio uidet. Apparēt aliquando

aliquando, sicut dicit Alexander Myndius, albæ Hirundines. Nam in Pyrrhi pueri tabernaculo nidificās Hirundo, rerum actiones quas fusciperet, non bene & feliciter euenturas esse significauit. Et item Cyro altera nidum in huius tectis construens, quæ ei male casura essent prænuñciauit. Contra enim Medos profectus, non reuertit ad suos: sed rebus male gestis, de loco quopiam se præcipitem deiecit. Dionysio priori arcem relinquenti nidificantes ibidem reditum præmonstrarunt. Hirundinum genus Dijs penatibus, & Veneri, quæ ipsa quoque è numero penatium est, charum esse dicitur.

GYLLII ACCESSIO.

De Hirundinum mundicia. CAP. XVII.

Lynes ex domesticis sedibus egrediuntur, ut urinã bene penitus occultent. Hirundines docent, paruulos pullos excrementa extra nidos emittere, uicinã ad moriendũ, se in lutum abijcientes, pullis latebram parant. Hirundinũ antequã ex sese pariunt apparatus uidemus, ut ad fundamentorũ stabilitatem primũ robustiores festucas subiiciunt, deinde debiliores superimponunt: neque angulatũ nidum construunt, sed rotundum, quod eiusmodi figura non maiore modo firmitatem & constantiã habeat, sed & capaciore laxitatem, & minus insidijs patentem. In quodam Mauritaniæ flumine Hirundines septenum cubitorum sunt, & gulam ad respirandum perforatam habent. Ex animalibus duo, quæ hominum hospitio

utuntur, Musca & Hirundo, nulla arte ad hominum tractationem mansuescere possunt: neque nobis quicquam officij cum quapiam animi grati uel minima significatione compensant. Nam Musca, quod sibi timeat negotium exhiberi, prehensari perhorret: Hirundo uero sic homini diffidit, ut neque mansuescieri possit, neque quicquam non periculi plenum ab homine expectare. Carnem depasci solita, sacras illas Musis canoras Cicadas uenatur, & tandiu hominum hospitio abutitur, dum pullos ex sese pepererit, ac aluerit: deinde ingrata in desertos recessus abstrusa latet: quamobrem Pythagoras minime tecto recipiendam censebat.

De Carulo & Halcedine.

CAP. XVIII.

Carulos senectute affectos Alcedines uxores suae in dorso gestantes circumferunt: mulieres contra maritos aetate prouectos & praecclare contemnunt, & per adolescentibus adijciunt oculos: tum etiam mariti in foeminas admodum adolescentes Veneris infania feruntur, & uetulas aspernantur, a ratione remotius bestiis ipsis uiuentes.

De Halcionibus.

CAP. XIX.

Halciones suam grauiditatem sentientes, nidum ad excipiendos pullos machinantur, ex Belonae spinis, quas partim rectas, partim ut mulieres ad textrinam eruditae obliquas intertexunt uinculo quodam mirifico, & rotundum efficiunt, deinde in mare deferunt, ubi fluitans ab incurstantibus undis earum

opus

opus probatur, & partes quas aqua incidens ostēdit nō firmas esse, ita sarcinūt, ut neq; si percutiatur saxo, rumpatur, neq; ferro discindatur: os nidi non plane conspicuum & inaccessum, solam illam suscipere potest, neq; per idipsum quicquam ex mari intro influere potest: ibidemq; undis circumlata, pullos nutrit. Pariente Alcione mare subsistit, pacem & amicitiam inter se habent uenti. Parit uero media hyeme, & tamen cœli temperatio Alcedinibus largitur, eo tempore dies esse tranquillos.

De Ibe.

CAP.

XX.

AEgyptij non ex humano inuento Clysteres se didicisse, sed Ibim horum ad deiciendas aluos usum sibi, & medicinam docuisse prædicāt: eam cum luna decrescit atq; recrescit cognoscere audio: accretione uiuendi rationem augere, ex decessione diminuerē. Lunæ sacra est, ad lunæ rationem oua fingit, extra Aegyptum nunquam progreditur. Cur ex Aegypto nunquam se commoueat causa Aegyptus est, ubi cœli status uuidus est, & luna omnium maxime stellarum inerrantium humida. Si quis ui atq; impetu eam ab Aegypto exportet, illa quidem ex insidiatoribus ultionem capit, uel cum magna sua pernicie: mortem enim sibi fame consciscens, raptoribus studium in se exportanda extra Aegyptum uanum esse ostendit. Graditur autē magna tarditate: nec eam ocuis quispiam ingredi uideat, quàm molli gradu, & tardo, more lautarū mulierum, Ibes nigræ anguium

uolucrum cateruas pestilētes intra Aegyptios fineis & ingredi prohibent, & pro terra sibi amica propugnantes, illud uniuersum agmen interficiūt, atq; consumunt. Aliæ uero lbes ex Aethiopia Nili alluuiōibus serpentes Aegyptum appetētes conficiunt, eorū conatibus obuiam euntes: quæ causa prohibet Aegyptios ex accessu serpentiū perire. In Aegypto sacerdotes non omni aqua se aspergunt, sed ea duntaxat, ex qua Ibim bibisse credūt: nam planè sciūt hanc nunq; sordidā aquam bibere solitā esse. Illam Ibdidis etiam uim de Aegyptiorū libris accipi: ea nimirū cū in pennas, quæ sub pectus existunt, collū & caput abdiderit, cordis figurā exprimere. Eandem Aegyptij ferunt ore coire, & parere: ueruntamē ea de re mihi nō facile persuadent. Qui Taricheæ bestijs præsumt, Ibdidis intestinū sex & nonaginta cubitorū esse affirmāt. Quod idem in Lunę defectiōne cōprimitur: Iccircoq; orationis parēti Mercurio eiusmodi auē aiunt in amore esse, quia orationis speciem similitudinēq; gerat: nanq; eius nigre pennæ cū tacito, & nondū emisso sermone cōparari queūt: nec dum uero prolatae orationi: intus morum sensuū enūciatrici, candidæ possunt cōferri. Apion eam ait longissimæ uitæ esse. Atq; in eam rem Hermopolis sacerdotes citat sibi sanè immortalem Ibim ostēdisse, quod quidē ipsum huic nō minus procul à uero abesse uidēt, q̄ ab omni ratione abhorrerē existimo. Quòd autē calidissima sit natura, propterea uel pessimarū rerū conficiētissima uorago est: siquidē

Serpentes

Serpentes & Scorpions exest, & conficit, atque ex his partim facile & calore, quo permulto abundat, exterrit, & concoquit: partim nullo negotio excrementa excernit, atque expellit: ægritudine perraro afficitur. In quidlibet uel sordidissimum, quamuis immittit rostrum, ut quippiam illic inquirat, ex inquisitione tamen cibi, cum se quieti tradit, cubile lauat, & purgat. In palmis, ad euitandos Feles, nidificat: non enim facile in palma ob eminentem & cutellatum trunci corticem ij sæpe repulsi & reiecti, sursum correpere possunt. Iam porrò si pennis Ibis Crocodilus contingatur, immobilis redditur.

De pullis Lucinæ.

CAP. XXI.

Lucinia uisa est, quæ pullos suos cantiunculas doceret, & uersiculos quos imitarentur, traderet: quòd si capiatur iam confirmata ætate, & inclusa asseruetur in cauea, idcirco se & cantu & cibo abstinet, & pro seruitute uenatorem silètio ulciscitur, quia omnium uehementissime auium libertatis retinens est: quarum rerum experientes uiri, iam ætate grandes capere omittunt, & pullos comprehendere student.

Quanta gloriæ cupiditate Luscinia laborat.

CAP. XXII.

Charmidem Mafsiliensem audio dicentem, non modò musicæ perstudiosam esse Lusciniam, uerum gloriæ etiam cupidam. Cum enim in deserta solitudine sibi tantum canit, tum simplicem cantum & illaboratum edit: cum autem captiua tenetur, & non

audir

003 caret

caret auditoribus, cantum uariat, contendit, remittit, exprimit, obscurat.

GYLLII ACCESSIO. De eadē, CAP. XXIII.
LVcinia pullos docent canere, ac si qui capiuntur adhuc cantandi rudes, interq; homines alantur, ideo peius canunt, quod ante legitimum tempus a magistris parentibus subducti fuerint: cum igitur aluntur cum parentibus, erudiuntur & discunt, non ob quaestum, sed quod ex cantu mirificam uoluptatem capiant.

De Lutea & Vireone, CAP. XXIIII.
LVtea nulla alia re quam herba, Symphito nuncupata, quae magna difficultate & reperitur, & effoditur, nidos construit, eosq; uillo & lana substernit. Vireo autem in Luteae genere mas, uitae munerum sciens est, simul & aptus ad quiduis discendum, ideoq; & laboris in discendo patiens. Hyeme, nisi est captiuus, non apparet: Aestiuo autem solstitio in lucem nostram prodit, ex oriente Arcturo sydere, eò unde huc uenerat, reuertitur.

GYLLII ACCESSIO,
 De Cincidela, CAP. XXV.
Cincidela perparuula bestiola, tantum noctu uolans splendescit, & scintillae speciem similitudinemq; gerit, & tanquam nouus fulgor ad puerorum oculos fulgens infirmas mentes perstringit, & quasi ignescentem personam sustinens, eos in fugam compellit, quocunq; uolatu procedit, sibi & circumstantibus

tibus uel in densissimis tenebris illucescit. Enimvero intempesta nocte, uel luna ipsa silente, lucis usura fruitur; & tametsi omnibus tenebrae offunduntur, non huic tamen lux eripitur. Qua in re mihi lupo praestantior uidetur, qui etiam si id temporis quod appellat Homerus Lycophos lucem naturae munere oculis perceptam habet, tamen sibi soli, non uicinis, lucet.

De Charadrio, siue Galgulo. CAP. XXVI

CHaradrius auis eximio naturae beneficio affecta est, nam si quis ictericus in eam acerrime intueatur, illa contra sine nictatione ex animo respiciat, sic affectum hominem suo obtutu ad sanitatem reducit.

De aue Cyano. CAP. XXVII.

Avis, cui Cyanus nomen est, natura sua ab hominum consuetudine abhorret, urbanas commorationes odio persequitur, locorum agrestium ubi homines uersari soleant insolens est: eis locis in quibus est ab hominibus solitudo, & montium iugis, & praecipitijs delectatur. Epirum & insulas hominum frequentia habitabiles, haud sanè in amore habet: Scyro, & si qua est eiusmodi alia sterilis, & ab hominibus inops, delectatur.

De Cinclo, quam Motacillam appellare possemus.

CAP. XXVIII.

Cinclus uolatilis bestia quod posteriore sui parte debilis sit, ideo suapte natura, & per se dicunt non posse nidum fingere, & construere, sed in alienis parere; eamque ob rem bonorum inopes in rusticorum

prouerbio Cinclos appellari solere. Hæc semper caudam mouet.

De Cînamomo aue. CAP. XXIX.

Cînamomum auem auditione accepi ex plantæ gentilis suæ furculis nidus construere, ac nimirum qui eiusmodi ramulos ambiunt, iacula grauiâ robusto & contentissimo neruo expulsa, magno impetu contra ramos quibus nititur nidus mittere, itaq; rumpuntur, & festuæ decidunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Dacnadibus auibus. CAP. XXX.

AVes Dacnades nuncupatas Aegyptij ideo ad potantium coronas alligare soliti sunt, ut uellendo, morsitando (sicut Sextus Pompeius ait) & assidue cantitando potantes à dormiendo sustineant.

De Columbîs. CAP. XXXI.

INurbibus Columbæ cum hominibus frequentes habitant, sæq; ad pedes horum huc & illuc magna mansuetudine & facilitate uersant. In locis autem, ubi ab hominum frequentia solitudo est, propinquitatem hominum minime expectantes, aufugiunt. In multitudine hominum confidentiores sunt, sæq; nihil ibi graue passuras planè sciunt: ubi auceps uenatoriâq; instrumenta uersari uident, non amplius sine summa ibi formidine habitant. Columbas ex auibus maxima esse pudicitia, ab omniq; adulterio castissimas esse percepi: nunquam enim ex societate inter se instituta, neque mas nisi morte ipsa uxoris distrahitur, neque

neq; foemina dissociatur, nisi uidua fuerit. Aristoteles inquit, testis locuples, foemine parturienti mare adesse & cultu omniq; officio fungi: saepe etiam foemina nam errantem, & uagantem compellere ad nidum: & cum pepererint oua, eas cogere ut incubent: eundemq; pariter cum foemina pullos fouere, pariterq; alere: & primum nutrimentum, ne a cibis abhorreat, exclusis iam pullis, terram falsuginosam in os indere: quam ut gustauerint, deinde facillime reliquis cibis uesci queat. Cum rapacibus caeteris auibus foedere deuinciuntur, pacemq; gerunt. Aquilas marinas, & Circos horret. Contra Accipitres quo astu utantur, audire conuenit. Cum eas Accipiter, qui natura sua in sublime ferri potest, persquirit, ea deorsum uersus elabuntur: cum ille in inferiori sede aeris uolat, illae contra sublime feruntur & supra Accipitrem, in sublime impetum facere non ualentem, uolantes, bene sperare incipiunt, fiduciaq; implentur.

De Liijs Columbjs.

CAP. XXXII.

IN India Liiuae Columbae uirides pennas habent: ut his primo aspectu, qui sit rudis in scientia auium, Psittacum, non Columbam dicat: earum labra & crura colore Graeciae Perdibus sunt similia.

De Erycinis Columbjs.

CAP. XXXIII.

IN Eryce Siciliae festi dies aguntur, quos Erycini & Siculi omnes profectorios appellant. Cur autem sic appellentur, causam afferunt, quod id temporis

pp Vene

Venerem Indi in Libyam proficisci dicunt: idcirco nullas eo tractu Columbas uideri, nimirum quæ abeuntem uenerantes deam, cum illa peregre profectæ sint: nam Veneri sacrum esse genus Columbarum omnes existimant. Nouem diebus lapsis unam forma insignem ex pelago Libyco spectari reuolantem, quæ non sit quemadmodum reliquæ gregales Liuiæ Columbæ, sed rubra, qualem nobis Anacreon canit esse Venerem, quum eam quodam loco purpuream, & auro similem canit. Hanc cæterarum columbarū greges sequuntur, & rursus ex earum reditu Erycini reuersionis dies celebrant.

G Y L L I I A C C E S S I O.

De Columbīs. CAP. XXXIIII.

Vlcissim aiunt incubare Columbatū genus, atq; omni anni tempore parere. Liuia diuersa est à Columba: hæc maior, illa minor est: hæc mansuescit, altera non item. Non prius coeunt, quàm foeminam masculus fuerit osculatus, neq; enim sine osculo coitū ferre consuevit: ac foeminæ inter se ineunt, cum maribus carent: etsi nihil emittunt, pariunt tamen oua, ex quibus pulli non nascuntur. In sermonem hominum uenit, apud Indos esse Columbas giluo colore. Charon Lampfacenus dicit circa Athonem montem Columbas apparuisse, cum ibi Persarum triremes perierūt. Fascinantū oculos, & rationis expertes bestię natura quadam mirabili cauent: Columbæ fascinationis amuletum propulsationemq; laurinos ramulos

mulos tenues primum colligunt, deinde ad custodiam pullorum in nidos imponunt: Milui autem, rhamnū; Circi, amaraginē; Turtures, gladiolum: Corui, amerinam: Vpupæ, capillum Veneris: Harpæ, hæderā: Ardeolæ, cancrū; Perdices, harūdinis gramen legunt: Aquilæ, gentilem suum lapidē Aëtitem: hic mulieribus cōmodus, abortibus aduerfatur. Cum ad ætatem confirmatam columbus peruenit, ut cum matre Veneris societatem coëat, patrem expellit.

*conferon
rhamnū.
Circi
amerinam
est a uigi
trig genit
est pede uno
claudum.*

De castitate Palumbium.

CAP. XXXV.

EX auibus castissimi ab omni stupro palumbes: ut enim mas & foemina tanquā nuptijs alligati sunt, mutua consensione adeo ad stabile & certum connubium per summā castimoniā adhærescunt, ut neuter alienum cubile attingat: si autē impudico amore capti ad alienam Venerem libidinis oculos adiecerint, eos reliqui circūsedentes marem quidē mares discerpunt, foeminas uero foeminæ disperdūt. Huiusce etiā modi lex castitatis ad Turtures pertinet, sanctaꝫ & syncera permanet, tum etiam ad columbas albas manat, præterquā quòd non utranꝫ occidunt: nam marem duntaxat perimunt, foeminam uero illius misericordia permoti impunitam atꝫ inultam in uiduitate reliquam ætatem ducere permittunt.

De amore Cornicis, & eius repugnantia cum

Noctua.

CAP. XXXVI.

A Manter mutuā inter se fidem seruant Cornices, cum semel societate inter se coierunt, quam non

pp 2 temere

temere ac licenter inter se instituunt: quòd si alterutra moriatur, alterã quæ ei superest usq; ad extremũ uitæ diem uiduam permanere, harum rerũ absolute periti dicunt. In nuptijs olim ueteres, audio, post hymenẽ Cornicem inuocare solitos fuisse, hocq; concordiaẽ signum dare ijs, qui liberũm quærendorũ gratia conuenissent. Qui uero sedes auium & uolatus obseruare solent, eas inauspicatas aues, captantibus auguria portendere res tristeis dicunt. Quibus Noctuæ infestissimæ, noctu illarum ouis insidias moliuntur: Cornices contrà interdiu eodem modo Noctuarum ouis insidias faciunt, non ignorantes earum oculos ad uidendum de die hebetes esse.

De sepulchro Cornicis apud Aegyptios.

C A P. XXXVII.

AD nuncupatum lacum Mirida in Aegypto, ubi Crocodilon oppidum est, Cornicis sepulchrum ostenditur, cuius causam Aegyptij eam afferũt, quòd cum eorum rex, cui Marres nomen esset, Cornicem ualde cicurẽ haberet, quæ postquã audisset quòd uolatus dirigendus, & quænam regio transeunda, & ubi terrarum requiescendum esset, eò regis literas ocyus quàm quiuis nuncius perferret, eam mortuã & sepulchri honore affecit, & cippo ornauit.

G Y L L I I A C C E S S I O.

De eisdem.

C A P.

XXXVIII.

PEnelopes castitatem mille Cornices docent præclare contemnendam esse, quarum singulę extincto con

cto coniuge, non parum diu, imo potius nouem æta-
tes in summa castimonia uiduæ perseuerant uiuere.
Quare mihi quælibet Cornix pulchram Penelopem
continentiæ gloria longe multumq; superare uide-
tur. Cornix cum pullos pascit, assidue cursitat.

De Coruis.

CAP. XXXIX.

Agyptij Corui, Nilum accolentes, nauigantibus
quasi supplices esse uidentur, sibi quippiam lar-
giri efflagitantes, quòd eis si quid dono detur, petere
cessantes, nihil molesti amplius sunt: sin autem ho-
rum quæ postularint nihil impetrauerint, in nauis ro-
stro insidentes, insequuntur nautas, funes arrodunt,
ac uincula conscindunt. Corui Libyci sese inclinantes
rostrorum aduncitatem quo ad possunt in uasa intru-
dunt, atque inferunt, quæ homines sitis metu aquæ
compleuerant, ac (ne rumperentur) supra tecta ad ser-
uandum aëris beneficio aquam posuerant, itaque po-
tione fruuntur. Cum aquam deficere uident, calcu-
los ore & unguibus apportantes, in uasa inferunt,
atque calculi quidem in fundum detruduntur, ac de-
sident, aqua uero de uasis fundo ex subsidentium oc-
cupatione calculorum alleuata, superiorem uasis ua-
cuitatem replet: qua solerti machinatione Corui aquã
contingentes, potione refertiuntur: non ignorantes,
quæ sunt penitus in mediã philosophia recõdita atq;
abdita, unum & eundem locum duo corpora capere
non posse. Quantum cum sterili ferax ager differat,
planè noscunt: in uberrimo enim gregatim feruntur,

per sterilem agrum & infructuosum bini uolare assolent. Foetus suos nutritos, & ætate procedente firmos, acriter insectantur nidoq; expellunt. Quamobrem filij Corniculi deinde ea quæ sunt ad uiuendum necessaria inquirunt, genitoresq; suos minime alunt.

De Corui audacia,

CAP. XL.

COruus Aquilæ nihil de animo concedit, quominus quàm hæc audax sit, non enim contra pusilla animalia uenire audet, sed & contra Asinos & Boues pugnat, quorum in cervicibus confidens, eos percutit, ac multorum effodit oculos. Cum etiam robusto Aefalone decertat. Si quod animal contra Vulpem pugnare animaduernerit, subsidio ei uenit, amicitia adductus quæ illi cum Vulpe intercedit, atque ulciscitur. Maxime omnium auium multos clangores & uarias uoces fundit, nam institutus cum humanam uocem mittit, tum eius locutio alia quædam est ludentis, alia longe serio agentis. Si enim quod pertineat ad Deum agit, hic tibi sacrum quippiam & diuinationis plenum loquitur. Et quòd æstiuo temporealui relaxatione se laborare plane sciat, idcirco ab humidis cibis se continet.

De fene Coruo.

CAP. XLI.

COruus iam ætate affecta cum non pullos alere potest, seipsum eis cibum præstat, hi autem comedunt patrem, unde prouerbiū esse natum ferunt, Mali Corui malum ouum.

De

De Coruo.

CAP. XLII.

Per æstatem Coruus exarescit siti confectus, eum clamore ultionem testari fama est, cuius causam afferunt, quòd cum ad aquationem eum famulum suum Apollo misisset, ille magna segete inuēta adhuc uiridi, inuestigare uolens granum frumenti, expectās ut maturuisset, mandatum domini neglexit: quam ob rem siccissimo anni tempore siti affectus, suæ moræ dat penas. Hoc fabulæ simile uidetur. Aliud tamē dicitur de Coruo, ob Apollinis reuerentiam, hunc sacrum & Appollinis pedissequum esse dicunt, idcirco diuinationibus præditum fatentur, eiusq; clamori dant operam, qui auium sedes, & clangores, & uolatus ipsarum à dextra ac sinistra cognoscunt. Corui oua audio nigros efficere pilos. Qui capillitium suum adulterat, oportet oleum in ore compressum habeat, nam nisi id fiat, simul cum pilis ei dentes nigri redduntur, uixq; elui possunt.

GYLLII ACCESSIO. De eodē. CAP. XLIII.

Mllo quia est quoddam bellum, sicut Cicero ait, quasi naturale cum Coruo, ideo alter alterius, ubicunq; nactus fuerit, oua frangit.

De Passeribus.

CAP. XLIIII.

Conscientia uel suæ infirmitatis, uel sui corpusculi cexiguitatis, Passeres in ramorum cacuminibus, modò ab ijs sustineri queant, nidos cõtexit, sæpèq; numero ea machinatione sibi factas à uenatoribus

pp 4 insidias

insidias declinant: eò sanè ij propter rami tenuitatem ascendere non queunt.

GYLLII ACCESSIO. De eisdē. CAP. XLV.

PAsseres quòd lasciui sint, idcirco Terpsicles eos, qui Passeribus utuntur, ad res uenereas ait procliuiores fieri. Alexander Myndius duo Passerum genera esse dicit, alterum mansuetum, alterum ferum: eorum foeminas cum cæteris in rebus infirmiores, tum ore esse neq; ualde albo neq; ualde nigro.

De Plateis.

CAP. XLVI.

Pelecanes, quæ alio nomine Plateæ, siue Plataleæ appellantur, fluuiatilibus Conchis se complent, easq; cum stomachi calore concoxerint, euomunt, atque testis iam alui calore diductis, eligunt ex his quæ sunt esculenta. Lari aues, ut Eudemus scribit, sublimis cochleas furripiunt, ac ex alto deijcientes, magna ui ad saxa allidunt, itaq; esculenta testis seiunctis eligunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Pelicane, siue Platea.

CAP. XLVII.

Cum ut aliæ aues in locis à terra altis Pelecanes nidum construere possit, ea tamen quadam imprudentia in scrobe, quem in terra facit, oua ex sese parit, quod ipsum non ignorantes aucupes, bubulo stercore locum circumlinunt, ignemq; succendunt, ea uero fumum aspiciens, aggreditur ignem alis restinguere: ueruntamē ei tantum abest ad extinguendum astutia, ut magis magisque sua tanquam uentilatione

tionem incendat, idcircoque aliis exustis capiatur. Iam Aegyptiorum sacerdotes ideo eius carnibus, quod filiorum causa in uitae periculum se proiciat, uelci nephas ducunt. Cicero dicit se scriptum legisse, esse auem quandam, quae Platalea nominaretur, eam sibi cibum quaerere aduolantem ad eas aues, quae se in mari mergerent: quae cum immerfissent, piscemque capissent, usque eò premere eorum capita mordicus, dum captum illae amitterent, id quod ipsa inuaderet. Eademque haec avis scribitur Cochis se solere complere, easque quum stomachi calore concoxerit euomere, atque ita eligere ex his quae sunt esculenta.

De Venatrice aue.

CAP. XLVIII.

Merulis affine genus quoddam est uenaticum & captiosum, colore atrum, splendide canorum, recte ex eo uenaticum appellatum, quod ex aibus multas sui cantus permulsiōne ad se allicit, & capit: cuius ingenitae sibi praestantiae haec avis non ignara, eo naturae munere ad se uoluptate & cibo explendam uti uidetur: nam ex sui cantus auditione & belissimas oblectationes habet, & aucupio & uenatione proxime ad se accedentium auicularum exsaturatur. Quod si quando quisquam hanc captam concluderit in caueam, non modo canere omittit, uerum etiam pro seruitute sua à uenatore poenas silentio sumens, muta permanet, atque elinguis.

De Turturibus.

CAP. XLIX.

qq Ad

AD hanc rationem aucupantur Turtures, qui absolute perfectèq; earum aucupium tenent, nec longissime ab experimento aberrant, ut saltent, ualdeq; suauiter præclareq; canant, quorum auditu hæ delectantur, saltationisq; conspectu permulcentur, acceduntq; propius, aucupes sensim & pedetentim eò secedunt, ubi retium explicatorum positæ sunt insidiæ, in quas incidentes, capiuntur, captæ primum saltatione & cantuunculis.

De loquacitate Turturis. CAP. LI.
Turturem loquaciorē dicunt, quòd nō modò toris inexhausta assiduitate uocalis sit, uerum etiam ex posterioribus sui partibus quàm plurimū, ut ferunt, loquatur. Menander huius prouerbij mentionē facit in comœdiâ quæ inscribitur Plotius: atq; eandem etiam Demetrius in Dramatico opere, quod Siciliâ inscripsit, meminit postica corporis parte clamare. Qui accurate tenent uim & naturā Turturū, auditum est, albas sæpe apparere, easdemq; cū Venèri & Cereri, tum uero Parcis & Furijs sacras esse.

De Vulpanserē. CAP. LI.
Recte Vulpanseri nomen inductum est, quod ex Ringenitis naturæ suæ rebus trahit. Cum enim Anseris speciem habet, tum probe cum Vulpe callida improbitate comparari potest: atque etiam si corpore quàm Anser inferior sit, animi tamen robore superior, & ad inuadendum præstantior habetur: ab Aquilæ & Felis & cæterorum hostium suorum iniurijs se

rijs se defendit, & propulsat. Pullos suos uehementer amat, eandemq; operam quàm Perdix in eis tuendis ponit: nam ante suos foetus sese prouoluens, aucupí spem sui capiendi ostendit: hi uero interea cum uenator illuditur, elabuntur: quibus fuga elapsis, is sese alís alleuans discedit, ac sæpe ut pulli facilius elabantur, capiendum se uenatoribus præbet.

De Spino,

CAP.

LII.

AD notionem auium periti Spinum auem dicunt ex spinis, ubi uiuit, nomen traxisse. Hæc cum non sit à musis auersa, splendide canora est. Quòd si, sicut Aristoteles ait, Spini & Sali sanguinem in eodem uase permisceas, & simul temperes, non coire nec commisceri: hunc sacrum esse aiunt genijs, qui præfunt hominibus itinera ingredientibus. Spini aues in posterum longissime prouidentes, hominibus ad rerum futurarum coniecturam sapientiores sunt. Etenim hyemem futuram præsentiant, & niuem prænoscent, & multa cautione obseruant, ne ijs opprimantur: itaque earum acerbitates metuentes, tanquam ad perfugia, sic ad loca nemoribus frequentia confugiunt.

De Pico martio,

CAP.

LIII.

INcuruato rostro & adunco est Picus martius, quo Quercus percutit, unde à Græcis Dryacolaptes appellatur, hoc est quercus percussor. In ea locum ex-

qq 2 cauat,

cauat, in quem tanquam nidum pullos suos imponit : ad nidi instructionem non ferulis inter se connexis eget, neq; ædificatiunculis. Si quis lapide immisso ei foramen obstruxerit, ille ex his coniectura affectus insidias sibi oppositas esse, herbam lapidi contrariam affert, eamq; contra lapidem ponit : lapis uelut offensus, & non facile ferens uim herbæ, exsilit, atq; rursus foramen Pico aperitur.

GYLLII ACCESSIO.

De Pica,

CAP.

LIIII.

ANte nuncupatum Forum Græcorum tonsor quispiam Romæ in officina, sicut Plutarchus inquit, Picam alebat, quæ uaria & multiplici uoce cum hominum uerba, tum & bestiarum, & organorum sonos nullo coactu reddebat, sed sua sponte sese exercens, nihil relinquebat quod non imitaretur, & pronunciaret. Post uerò elinguis & muta fuit, quàm accidisset illâc multis buccinis circumsonantibus diuitem efferi magna frequētia. Quod quidem ipsum non modò magnam nonnullis, qui antea eius uocem libenter audirent, admirationem excitauit, uerum etiam ipsæ suspicionem attulit, ne qui si milititer tondendi artem facitarent, auem ueneno sustulissent. Plurimi etiam idcirco huius aures obseuidisse, simulq; cum auditu uocem amisisse arbitrabantur, quòd buccinatorum sono diu multumq; obstrepitæ fuissent. At neutrū fuit, sed quia animi in seipsum secessione facta, secum meditaretur, & tanq;

organum

organum, sic uocem instrueret, atque appareret, ideo miro silentio utebatur: quod ipsum facile declarauit cum postea repente in uocum explanatione sic enituit, ut non amplius ex solitis & pristinis imitationibus, quicquam imitaretur, sed eisdem periodis buccinatorum cantum eloqueretur, & uariorum interualorum percussiones sonorumque numeros exprimeret, ut eius per se conatus ad discendum præstantior, quam docilitas esset.

De Miluo, & Harpa.

CAP. LV.

Miluus in rapinas faciendas eminentissimus si superior extiterit, carnes è macello rapacissime aufert, ex Olympiæ tamen aris eas nunquam attingit. Harpa auis montana impetens oculos effodit.

De Monedulis.

CAP. LVI.

Monedularum se beneficiarios existimant Thesali, Illyrii, Lemnii, ob eamque rem his uictum urbes publice præbendum esse decretum fecerunt, qui locustarum fruges uastantium oua perderent, earumque sobolem perimerent, unde magna ex parte locustarum multitudo ueluti in nubem coacta minuebatur, frugesque incolumes ad tempestiuitatem perueniebant.

De amore Monedularum in suas gregales, & earum captura.

CAP. LVII.

Svæ nationis aues uehementer Monedulæ amant, quæ quidem res eas sæpe in perniciem inducit: quemadmodum id accidat explicandum. Cum enim

quis Monedulas uenaturus est, talia machinatur, ut eas ubi nouerit cibaria inquirere, & in quem locum congregentur perspexerit, ibi pelues olei plenas disponat, curiosa belle auicula eò profecta, in uasis labro confidet, & simul sese inclinans, suam ipsius umbram despicit, & quòd existimet aliam se Monedulam uidere, ad eam ipsam festinat descendere, eòq; ut est delapsa, olei crassitudine circumfusa, sine laqueis, sine retibus constricta tenetur. Theopompus Venetos inquit Adriam accolentes cum sementes faciunt, Monedulis farinas oleo temperatas muneri idcirco mittere, ut eos permulceant, & cum ipsis tanquam foedus sanciant, ne sementes refodiant, & grana sparsa legant. Lupus cum hæc uera esse fatetur, tum eosdem addit loros rubros eis proponere, & Monedularum greges extra fines manere, ac nimirum duos aut treis ex urbibus tanquam legatos ad eos mitti solere, exploraturos hospitem multitudinem, qui ut eam perspexerunt, inuitant & reuertuntur, eæ autem inuitatæ gregatim proficiscuntur, ac si offas obiectas comederint, se pacem & foedus habere Veneti intelligunt: sin contempserint, & tanquam uilia non dignentur comedere, indigenæ sibi persuasum habent, illorum contemptum famem ostendere, & tanquam muneribus incorrupti, nec ex obiectis escis quippiam gustantes, in arationes inuolant, & cum maxima animi acerbitate inuestigantes, semina prædantur.

De Anate.

CAP. LVIII.

Primum ut Anas peperit, parit enim in terra extra aquam, prope aut stagnum, aut paludem, aliumve aquosum locum, statim eius foetus recondita quadam natura & propria aquam prosequitur. Quinetiam Anatum ova Gallinis sæpe supponimus, ex quibus pulli orti, primū aluntur ab ijs ut à matribus, à quibus exclusi fotiç sunt, deinde eas relinquunt, & effugiunt, sequentes quàm primum aquam quasi naturalem domum; præclare enim intelligunt, se cum naturæ non sint ad uolandum aptæ, participes cœli incolas non esse posse; neque terrenæ, cum non sint bestię, in terra uersari oportere; quocirca à partu statim natatiles ad aquam alsiliunt, neq; tamen natate discere necesse habent: at tanquam temporis longinquitate eruditas, & sapienter emergunt, & merguntur. Nam cum Aquila in eos ipsos rapiendos inuolat, se intra aquam submersione abdunt, atque infra aquam natando, ex alio loco extra aquam emittunt. Quòd si Aquila illuc quoq; incumbat, & insitet, ij iterum demerguntur, atq; tandiu fursum deorsum commeant, dum Aquila fuerit submersione suffocata, aut discesserit in aliam prædam: tum enim hi deposito hostis suæ metu, ad summam aquam elata rursus natant. Anatum, sicut ait Alexander Mynsdus, mas tum maior tum uersicolorior, id quod est cæsius in oculis, paulo minus quàm sceminæ existit.

De Noctua.

CAP. LIX.

Mulieribus ueneficia & cantiones exercentibus
 similis est Noctua, captiosum animal. Hęc enim
 capta, suos in primis aucupes sic captionibus suis in
 se elicit, ut eam uelut ludicrum quoddam in humeris
 circumgestent. Noctu quidem uigilat, & uoce quasi
 quibusdam præstigijs ac illecebris aues allicit, easq;
 sibi asidere facit. Interdiu uero alia aucupij indu-
 ctione utitur, aibus illudit, nimirum in aliam atque
 aliam speciem uultum conuertens: quibus aues per-
 adolentes in admirationem raptæ, manere apud
 eam perseverant, maximo eorum in quæ se format ti-
 more percussæ. Accedenti ad seriam actionem ho-
 mini occurrentem Noctuam inauspicatam significa-
 tionem dare aiunt. Cui quidem rei testimonio fuit
 Pyrrhus Epirotarum rex; cum in illius Argos profi-
 ciscentis hasta quam erectam ferebat, hæc auis sedis-
 set, ei malum auspicium dedit: nam Argos ingressus,
 ualde ingloria atque ignobili morte occubuit. Quare
 mihi Homerus præclare intellexisse uidetur, auem
 hanc mali auspicij esse, cum Diomedij, ad castra Troia-
 norum exploranda proficiscenti, Mineruam facit
 auspicato mittentem Erodium, non Noctuam. In
 Creta noctuam aiunt omnino non nasci, ac si extrin-
 secus importetur, mori: in eademq; nullam malefi-
 cam bestiam neque gigni, neque aliunde deportatam
 uiuere, quod quidem ipsum si quis uult experiri, ue-
 nenatum animal quodpiam foris assumit, quod pri-
 mum ut hanc terram attigit, statim perit. Itaq; circu-
 latores

latores qui uenantur in Africa serpentes, talia machinantur, ad mouendam hominum admirationem eas mansuefactas circūgestant, & simul ipsis terræ Africæ quantum satis sit ad earum usum comportant, quod ipsum prouident, ne serpētes pereāt, ob eamq; causam cum ad hanc insulam peruenerūt, non prius feras bestias exponunt, quàm terram peregrinam, quam secum portāt, substrauerint: ex quo fit, ut multitudinem imperitam congregent, atq; stupidam detineant, & tametsi eæ quidem sese incitant, non loco tamē se mouent, neq; ex domestico & uernaculo puluere excedunt. Sin in externum & hosticum solum egrediantur, è uita quoq; exeunt.

De Otide siue Tarda.

CAP. LX.

OTis ex omnibus auis equorū studiosissima censetur, cuius rei hoc testimonio est, quòd cætera animalia uel in pratis, uel in collibus pascentia aspernatur: equum uero ut aspexerit, magno statim cum gaudio ad ipsum aduolans, appropinquare pergit, more hominū equini generis amantissimorum.

GYLLII ACCESSIO. De eadem CAP. LXI.

XEnophō Otides dicit breui uolatu uti, ut si quis celeriter instet, eas capere possit: nam uolāt exiguuo tractu, & celeriter fatigantur, ac nimirū ad hanc rationem comprehenduntur: Cum huiusmodi uolucres omniū quæ homo agit imitari conentur, uenatores contra ipsas stantes, certa quadā re oculos sibi unguunt, præparatis alijs unguentis oculos & cilia cons

rr glutina

glutinantibus, quæ quidem ipsa non ab eis procul in paruis peluibus ponunt: Otides ubi uiderunt uenatores se ungere, hoc idem effingunt, ex pelui uiscum fumentes, quare cito capiuntur. Equo delectantur: Si quis equinam pellem induerit, quotquot uolet uenabitur, nam equorum studio captæ eò accedunt.

De Oto.

CAP.

LXII.

OTus uolucris similis est Noctuxæ, præterquam quòd nocturnus non est: secundum aures duas pennulas habet: imitator hominum est, quos saltantes cum imitari conatur, capitur. Quare qui facile decipiuntur, Comici Otos appellant. Qui maxime idoneus est ad eos comprehendendos, saltat, & simul ipsos contra aspicientes ad saltationem inducit, alios à tergo latens uoluptate æmulandi captos comprehendit.

De Vpupa.

CAP.

LXIII.

VPupa auis inimicissima est, & mihi uidetur odio hominum nidum in desertis locis construere, & ne homines ad pullos suos aspirent, luti loco hominis stercore circumlinire, ut intolerabili odoris foeditate homines à nido depellat. Cum autem in parietis diruti & deserti rima uetustate acta huiuscemodi auis peperisset, id ipsumque parietis curator animaduertisset, luto rimam expleuit, & obstruxit: ubi Vpupa rediens uidet recessum, & latebram suam clausam, herbam affert, qua ad lutum admota, dissoluitur lutum, & defluit, illa intra caueam ad pullos suos ingreditur, ac

tur: ac si interea ad inquirenda cibaria rursus profecta fuerit, homo ille iterum parietis cauernam obliuens obstruxerit, eadem ipsa herba rimam aperit, quod ipsum tertio ac sæpius facit. Cuius factum parietis curator intelligens, herbam illam è luto aufert, non quidem ad eos usus ad quos Vpupa utebatur, sed ad resignandos thesauros ad eum nihil pertinētes.

Indicam Vpupam duplo maiorē nostra & formosiorē Indorum rex amores & delicias suas circūgestat, & eius uenustatē summa admiratione frequenter intuens, magnam lætitiā uoluptatēq; capit.

De auibus Diomedis. CAP. LXIII.

INsula quædā nomine Diomedea, auibus Diomedis abundat, hæ hominibus natione barbaris neq; quippiā nocent, neq; eos adeunt: Sin Græcus aduena eò diuerterit, diuino quodam munere ab his auibus aditur, alis explicatis, tanquā manibus, ad prensationem & complexū. Græcos se pertrectantes non refugientes, intrepide se palpari sustinent: in accumbentiū sinus aduolant, uelut ad mensas hospitalet inuitatæ. Vulgò focij Diomedis esse iactantur, qui unā cum eo contra Ilium arma tulerunt. prima eorum natura in auium speciē immutata, etiam nunc se esse Græcos & Græcorum studiosos perseuerare. Herodius Ostreorū uoracissimus est, & quemadmodū Cōchas Pelecanes exforbent, sic is Ostrea: testis obducta uorat, & in ea sede, quæ ingluuies appellatur, concalescens, tandiu custodit, quoad calore stomachi discluduntur.

duntur. Post ubi is ipse diductas senserit testas, eas euomit, & carnem ad sustentandum se retinet.

De Merope.

CAP. LXV.

Merops auis contrà uolat atq; cæteræ: aliæ enim omnes quasi sursum ad oculos uersus: illa uero retro ad caudam uersus uolat. Et profecto naturam uolatus, admiratione & insolentia pleni, quem facit hoc animal, summopere miror.

De Meropis pietate aduersus parentes suos.

CAP.

LXVI.

Merops eo iustior Ciconijs existimãda est, quòd non in senectutē parētes alere differt, sed statim ut per ætatē uolare potest, hoc ipsum exequitur. Iustitia enim & pietate omnibus auibus præstat.

Scopes, quos Theodorus uertit Añionos, saltatione capiuntur.

CAP. LXVII.

Scopes aues, quarum Homerus in Odyssea mentionem facit, cum eas circum Calypsus antrū uersari scribit, uiri saltandi bene periti tradunt cum saltatione comprehendī, tum genus quoddam saltationis esse, quæ si adhibenda ijs fides sit. Scops appellatur: nam quòd ijs auibus iucundissimū sit quosdam ridicule imitari, ex eo profectum est uerbum *σκώτίζειν*, id est, effingere, & non aberrare ab eis imitãdis, quos ludicra alsimulatione imitãtur: omneis aues oris expressione, & articulata uoce longe superat: & quem admodum Pfitacus & Pica, sic hominum & aliarum auium uoces exprimit. Minor est quàm Noctua, plumbei co

bei coloris speciem similitudinemque eius pennæ gerunt, & albis maculis distinguuntur : à supercilijs secundum utraq; tempora duæ plumæ existunt. Calimachus duo genera ponit, Scopas, & Aiscopas, id est, semper Afiones : quorum alterum uocale sit, alterum mutum. Alexander Myndius dicit, apud Homerum non Scopas per sigma, sed Copas legi oportere. Aiscopes omnibus anni temporibus patent : eæ sane esculentæ non sunt, propter carnis uitium. Scopes aliquando apparent, neque tamen uno aut altero plus die commorantur, quæ esui accommodatæ sunt, & ualde probantur, & differunt à perennibus illis uelocitate, & Turturis & Palumbis similes sunt.

De Horione aue Indica, CAP. LXVIII.

CLitarchus in India scribit uolucrem amatorio affectu flagrantem, nomine Horionem, nasci, magnitudine Herodio similem, rubris cruribus, oculis cæruleis, sic à musica instructam, ut naturæ munere tam suauiter canat, ut ipsas Sirenes lassare possit.

FINIS LIBRI XV.

LIBER DECIMVS

SEXTVS DE VI ET

NATVRA ANIMARVM.

L I V M.

De Pittacis Indicis, & reliquis auibus.

CAP. I.

LN regijs ædibus Indiæ, ubi regum maximus illic regna tenentium ætatem degit, cum alia permulta & magnam hominum admirationem, & nullam comparationem habent, quibus cum sanè nec Memnonia Susa, neq; tota eorum Reip. administratio est conferenda, neque Ecbatanorum magnificentia cum his in comparatione coniungenda est. Etenim illa Persici fastus uanitas, si cum ijs comparentur, uideri possint: tum porrò in hortis Indiæ Pauones & Fasiani mansueti aluntur, & plantæ quidem summa regionum procuratorum cura elaboratæ sunt. Enimuero umbrosa sunt nemora, & passiones arboribus consitæ, & rami sapienti quadam frondatorum colligatione conferti, & contexti: alij enim ex alijs nexi sunt, alij in alios implicati, arbores semper uirentes nulla senectute folia amittunt, ex eisq; partim sunt indigenæ, partim ex alijs locis Indiæ magno studio importatæ, quæ & regionem ornant. Oliuam terra India non gignit, neque aliunde importatam fert, Sunt item aliæ aues ab nexu liberæ, nullaq;

nullaꝫ seruitutis conditione astrictæ, quæ sua sponte eò uentitantes, nidos fingunt, & construunt, ubi etiam Psittaci aluntur, & sursum deorsum, ultro citroꝫ circum regem uersantur. Nec Psittacum idcirco Indorum quisquam, & si eorum magna illic multitudo sit, edit: quòd eos sacros putent, & Brachmane quidem ex auibus plurimi hunc existiment. Quod quidem ipsum non abs re se facere profitentur, quòd solus Psittacus humanam uerborum appellationem explanata oris expressione, & uocis conformatione imitando consequatur. Atque etiam in ijs hortis perbella stagna sunt manu facta, ubi maxima magnitudine pisces cicures æuum agitant: nec eos quisquam alius piscatur, quàm regis liberi, qui nondum ex pueris excessere: ij enim in aqua tranquilla, & non periculosa, ludentes, & captant pisces, & uero natate discunt.

De Psittacis Indicis.

CAP. II.

Quemadmodum pueri erudiuntur, sic ex tribus Indiæ generibus omnes humanæ uocis usum addiscunt. In syluis inconditã uocem cuiusmodi aues indoctæ edere solent, mittunt: non autem expressum os & explanatum habent.

G Y L L I A C C E S S I O.

De Psittacis.

CAP. III.

Qui memoria nostra terras antiquis ignotas peragrarunt, mirifica animi solertia in construendo nido Psittacos esse affirmant. Etenim procerissimam

inuestigant arborem, tenuibus ramis, & intolerabilibus ad quiduis graue sustinendum, ad quarum cacumina pensilem sarculum alligant, ex quo nidum affabre & callidissimo artificio factum suspendunt, pilæ modo rotundum, sanequàm exiguo ad aditum & exitum relicto foramine. Quod quidem ipsum eos moliri afferunt, ut serpentium insidijs uiam obstruant: non enim ex tam subtilibus ramis pensilem nidum serpentiū natio corpore grauis inuadere audet. Gracchana insula eiusmodi uolucres procreat, Fasianis multo maiores, eam habentes à cæteris dissimilitudinem, ut uersicoloribus alis sint, & reliquo corpore rubro: ibidemq; tanta est eorum multitudo, quanta apud nos cicadarum: ac tanquam nos Cappos, sic eos sagina curatos ad pinguitudinem perducunt, eisdem suauiissime uescuntur.

De auibus quæ nascuntur in insulis Caspij maris.

CAP. IIII.

IN maris Caspij insulis cum alias aues nasci ferunt, tum maxime unam ea ui & natura affectam, ut magnitudine quidem uel egregium Anserem superet: pedes autem habeat gruï persimiles, dorso sit uehementer rubro, uentre uiridi, collo albo, & disseminatis maculis croceis distincto, non minus quàm duo cubita longo, capite itē tenui & longo, rostro nigro, uocem ramis similem mittit.

GYLLII ACCESSIO.

De auibus Ceruorum magnitudine.

CAP. V.
In

IN Struthiophagis aues Ceruorum magnitudine esse dicuntur, quæ ut uolare nõ possint, certe quàm Struthiocameli uelociter currunt, ex uenatoribus partim arcu eas capiunt, partim dextram manum colli pelle Struthionis tectam, similiter ut huiusmodi uolucres collum mouent, sinistra uero semen ex suspensa pera spargentes, alliciunt, atq; in conualles detruunt, ibi circumuallatæ comprehenduntur.

Manfucta animalia, quibus animalibus non
confidant.

CAP.

VI.

Hanc etiam uim naturamq; animalium non ignorare oportet, aues cicures & domesticas audacter contemnere Equos, Asinos, Boues: ac si cum mansuefactis Elephantis aluntur, non modò eos non timere, uerum per eos etiam ipsos gradi. Iam enim Gallinacei, ut in eorum dorsis confidere audet: Sic magnum eis metum Mustella uel præteriens iniicit, & qui uocem uel mugientium, uel rudentium præclare contemnunt, eius illius clamorem uehementer horrent. Anseres item, & Canes, & magnas Struthiones nihili faciunt. Contra Accipitrem uel multo minimum formidant. Gallorum cantus Leones exterret, metu Basiliscos exanimat, Miluos extimescit. Clangorem quidem aut Aquilarum aut Vulturum facile Columbæ spernunt, non item Circi & marinæ Aquilæ.

De Auimpugna.

CAP.

VII.

ss

Si eius

SI eius belli quod cum mare committit foemina, uis
 Sctoriam reportet, eius collum uoluptate effertur,
 atque inflatur, tum maximis spiritibus impletur, &
 longo tiliarum tractu graditur.

De Castoridibus.

CAP. VIII.

CAstorides marinæ ad littora & saxa eminentia
 Cululatum diritatis plenum edunt, & grauissime
 rugiunt; earum sonitum quicumq; audierit, non effu-
 giet, quin paulo post excedat è uita.

De Caspia uoluce.

CAP. IX.

FAMA quædam uenit in sermonem hominū apud
 Caspios auem procreari magnitudine maximi
 Gallinacei, uersicolore uarietate florentem: atq; audi-
 tione accepi eam supinam uolare, & sub collum ex-
 tensis cruribus subleuare, tum catelli uocem mittere,
 neque in sublime, sed circum terram idcirco uolare,
 quod in altum non queat sese attollere.

De Catreo aue.

CAP. X.

CAtreum auem, ita nuncupatam, cum eximia for-
 mæ pulchritudine Clitarchus ait, tum Pauonis
 magnitudine esse, tum pennarum eius extremitates
 smaragdi similitudinem gerere: ac si alios intueretur
 eius oculi nescias quo colore sint: sin te aspiciat, pur-
 pureos dices. Quod in aliorum oculis album, in il-
 lius pallidum est: acri atque acuto uidendi sensu præ-
 dita est: Capitis plumæ partim candidulis ocellis,
 partim guttis quibusdam alijs in alias implicatis di-
 stinctæ

stinctæ sunt: Eius pedes Sandaricini, & uox canora, & sicut Luscinæ sic eadē acuta & concisa est. Eam in delicijs maxime omnium auium Indi habent, ut aspectu illius expleri non possunt. Ex oculis facula splendet, lucidissimæ ut flammæ similis sit: tantoq; opere gregatim uolant, ut nubes esse uideantur. Cantandi suauitas & oris expressio tanta est, ut comparationē nullam habeat, ut crassum sit, Sirenes quasdam alatas eas dicere.

De aue Caspia, uel potius Indica. CAP. XI.

AVis Caspia, uel potius Indica (nam in India etiā nascitur) Anseris magnitudine, & lato quidem, sed tenui capite, cruribus paruis est: uario colore distinguitur, nam eius dorsum purpureum est, uenter maxime coccineus, caput & cutis exalbescunt, uocem caprinam mittit.

De aue quam Indi Celam uocant.

CAP. XII.

AVem in India nasci accepti, magnitudine triplo maiorem Otide, ore permagno, & longis cruribus, absonum quiddam sonare, eiusq; summas alas pallidas, cæteras uero pennas cinericias esse.

De aue quam Indi uocant Cercionem, eam Latini

Motacillam appellare possent. CAP. XIII.

IN India auis ad Sturni magnitudinem accedens, uarijs coloribus picta, nascitur, quæ & humanam uocem effingit, & Plittacis uocalior, & maiore est docilitate & ingenio, non tamen humanum uictum

æquo animo sustinet, sed libertatis desiderio famem potius quàm seruitutem cibus refertam amplectitur. Vrbes quas Alexander in India excitauit, ideo Cercionem appellant, quòd similiter caudam atque Cincus mouet.

De Indicis auibus Sandaricino colore.

CAP. XIII.

Paruularum quarundam auium Indicarum natio in excelsis rupibus nidificat, quarum magnitudo accedit ad ouum Perdicum, Sandaricino colore est: Indi sua lingua Dicærum solent nominare: Græci, sicut audio, Dicæum; eius sterces si quis milij magnitudine sumpserit in potionem dissolutum, ad uesperam morietur; mors suauis somno similis est, & nullum omnino sensum doloris habet. Quamobrem summopere Indi id assequi student, ipsum enim malorum obliuionem existimant inducere. Quod quidam ex India muneri missum rex Persarum omnibus rebus antefert, & asseruat, insanabilium malorū remedium, si sumere sit necesse; neque apud Persas quisquam alius quàm rex id habet.

De Meleagridibus.

CAP. XV.

Histrus in Olero ait, Meleagridas à nullis auibus quæ unguibus sint uncinatis, uiolari. Clytus Milesius, Aristotelis discipulus, primo libro scribit, Meleagrides ad templum æreum locum palustrem commorantes, suos pullos uel à partu recentes negligere, itaque sacerdotes habere necesse illos curare.

Idemq̃

Idemq; affert, tum generosarum auium magnitudi-
ne esse, tum paruo & tenui capite, eisq; apicem car-
neum durum turbinatum ex capite tanquam clauum
lignum eminere, tum auium barbula carere, rostro
acuto & maiore quàm pro aue, & collo nigro & cras-
sioe & breuiore quàm auium, præditas esse.

De auibus Memnonis.

CAP. XVI.

TErram Mariandyneam aues aspectu nigras inco-
lere ferunt, quæ figura corporis & forma Accipit-
ribus similes esse uidentur; eæ usu carnum cum se
abstinent, tum in omni uictus ratione se continent, eis
enim ad cibum semina satis sunt. Cum autumnus esse
cœpit, illium gregatim aduolant. Eas autem idcirco
Memnonias uocant, quòd rectà ad Memnonis sepul-
chrum proficiscantur; id enim uel etiã nunc à Troa-
dis incolis ad ornamentum Memnonis conditum ibi
fuisse dicitur, atq; Memnonis cadauer ex cæde à ma-
tre in Susa tantopere decantata exportatum fuisse,
ut humatione afficeretur, eiq; dignitate illius exes-
quiarum iusta ei persoluerentur. Aues igitur Memno-
nis gentiles quotannis eò proficisci, ibiq; primum in
contrarias partes distrahi, deinde pugnam commit-
tere, eamq; summa cõtentione tandiu pugnare, dum
ex his media pars pereat, altera uictrix discedat. Iam
de causis cur hæc accidant philosophari, nec mihi li-
bet, neq; etiam uacuum sum ad scrutanda naturæ ab-
strusa atque abdita.

De Parnopibus Galatarum.

CAP. XVII.

SS 3 Eudo

EVdoxus ait Galatas, qui ad orientem solem pertinent, eiusmodi facere, quæ si cui credibilia uidentur, fidem adhibeat: sin minus, rejiciat. Cum maximi Parnopum greges, ut nubes esse uideantur, in Galatiæ agros inuolantes, frugibus incommodant, tum Galatæ quibusdam precationibus & obsecrationibus utuntur, simul & sacra conficiunt, quibus aues implorant: eæ autem illorum precibus obsequentes, frequentes ueniunt, & Parnopes perdunt. Ac si quis è Galatis eas ipsas comprehenderit, hoc supplicium in eum ex legibus illius gentis cõstitutum est, ut morte mulctetur. Ac si huic qui eas cæperit ignotum fuerit, aues tantopere offenduntur, ut iterum inuocatæ, propter impunitatem illius, non ipsorum precationibus obtemperent.

De Phattage Indica. CAP. XVIII.

IN Indis nascitur bestia, quæ Crocodili terreni speciem similitudinemque gerit, magnitudine est Melitensis canis: eius pellis adeo asperis squammis quibusdam scatet, ut more ferræ æs dissecet, & ferrum exedat & conficiat, eam Indi Phattagen uocant.

GYLLII ACCESSIO.

De Stymphalidibus. CAP. XIX.

Desertam Arabum regionem Pausanias aues scribit procreare, nuncupatas Stymphalidas, quæ hominibus non minus immanes, quam aut Leones sint, aut Pantheræ: nam in eos, qui insidias sibi mouliuntur, inuolantes, rostris uulnerant, atque adeo interficiunt

terficiunt, simul & quod homines gestāt ferrum, perforant: & ad corticeam uestem, quam crassam sibi uenatores accommodant, eiusmodi auium rostra sic adhærescunt, tanquam ad uiscum paruularum auicularum alæ. Iam uero ad Gruum magnitudinem accedunt, atque Ibidum similitudinem gerunt, præter rostrum, quod & robustius, & haudquaquam incuruum est.

GYLLII ACCESSIO.

De Tetrace aue.

CAP. XX.

A Pud Athenæum libro nono Dipnosophistarum, hæc de Tetrace legi: Quum quidam, inquit, auis genus esse dixisset, more grammaticorum, qui de omnibus dubijs dicere solent, genus herbæ, genus auis, genus lapidis. Tum Larensius, uir Romanus inquit, uirorum optime, scio Aristophanem, in Auibus, mentionem fecisse Porphyronis, Pelecanis, & Tetracis. Tum Alexandrum Myndium secundo de auibus, non magnam auem, sed inter paruas commemorasse Tetracem, magnitudine auis frugilegæ, colore figulinæ testæ distinctam, fruges comedere: cum oua pepererit, uoce *κροάειν*. Epicharmus in Nuptijs Hæbæ: Cipientem, ait, Coturnices, Passeres, Galeritas, Purpureas, Tetragas frugilegas. Postquam, inquit, nihil habetis, ut ex silentio intelligo, uobis auem demonstrabo. Ab Imperatore enim præfectus eram Misæ, hanc auem ubi uidi, & sic appellari à Misijs & Pæonibus didici. At Tetracem esse ex di-

ctis Aristophanis recordatus sum. Cum autem existi-
marem dignam avem esse, de qua mentionem Ari-
stoteles faceret, tractatum illum eius tot talentis æsti-
matum (nam ipsum octingenta talenta ab Alexan-
dro ex historia animalium accepisse peruagatum est)
legens, non de eiusmodi ave quicquam inueni. Itaq̃
gaudebam me habere Aristophanem, qui recens ab
illius ætate fuit. Ac nimirum cum hæc dixisset, in-
gressus quispiam est, qui in calatho Tetracem ferret:
hæc maximum Gallinaceum magnitudine supera-
bat, & Porphyrionis speciẽ similitudinẽq̃ gerebat,
ac quemadmodum Galli barbularum propendentes, ha-
bebat, eius uox grauis erat. Cum autem floridam &
pulchram avem admirati fuisset, cocta nobis non
multo post allata fuit, cuius carnes magnarum Stru-
thionum non dissimiles sæpe comedimus.

De ætate Apium.

CAP. XXI.

APium quisquam ætatem ad hũc modum inter-
noscere poterit: quæ anno non exceſſerunt, ni-
tescunt, olei q̃ similitudinẽ & speciem gerunt: ue-
tulæ uero & aspectu & tactu horridulæ euadunt, atq̃
ex ætate affecta rugis plenæ uidentur: eæ tamen fin-
gendorum fauorum experientia & industria præcel-
lentiores sunt, ex longitudine nimirum temporis ad
mellis scientiam eruditæ. Eædemq̃ tanta diuinitate
præstāt, ut & pluuias, & frigora futura præſentiāt: &
quando horum alterum, uel utrumq̃ impendere cõ-
iecturis assequuntur, non longissime ab alueo uolatu
procedunt

procedunt, sed circum operaria uolantes, ueluti foribus incubant. Ex his rebus alueorum custodes futura augurati, agricolis turbulentæ tempestatis aduentum prædicunt. Longe autem magis frigoris, quam pluuiæ, aut niuis intuētes sunt. Sæpe uero uento aduersæ uolant, paruulum lapillum pedibus portâtes, quantulus inter uolandum commode gestari possit: itaq; in hunc modum contra uentorū incursiones, & afflatus auræ, ne ex itinere deducantur, eiusmodi firmamentum ac robur sibi machinantur.

De Apibus inertibus. CAP. XXII.

EX Apibus quædam sunt inertes, non tamen moribus fuci sunt, neq; enim fauos corrumpunt, neq; melli insidiantur, sed ex floribus aluntur, ac cum alijs compascentibus ad pastiones uolant: tametsi mellis conficiendi & condendi industria carent, non tamen prorsus otiosæ sunt: earum enim quædã aquã Regi, & Apibus uetulis apportant, nam seniores apud Regem ad eius stipationē selectæ permanent: aliæ uero hoc munere funguntur, ut mortuas ex alueo efferât, mundos enim & puros fauos eis esse oportet: mortuã apem intra alueum fauorum non esse patiuntur: aliæ uero ex his nocte excubât, substructiones, non secus ac paruam urbem uigilijs asseruantes.

De ratione ædificandi Apium. CAP. XXIII.

Seniorem Cyrum de regia quam in urbe Persarum Sipse ædificasset magnam gloriã adeptum fuisse fama celebratū est. Darius lautæ ædificationis substructione,

tt ctione,

ctione, quam Suis omnium sermone decantatā struxerat, efferebatur. Cyrus minor ex hortis, quos purpuræ nitore, & gemmarū fulgore ornatus in Lydia sua manu conseruisset, gloria magna cū apud omnes Græcos, tum apud Lyfandrū Lacedæmoniū, cum is in Lydiā ad eum uenisset, fuit. Sed hæc plusquā satis historici prædicarūt. Apium non item domos, solertiori ratione ædificatas, scripserunt: cum illi tamen in regijs ædificandis permultos uexarunt: apibus uero, ut nihil minus molestū, sic solertius nihil esse potest. Primum regum cellas eminentiore loco, magna laxitate amplas ædificant, easq; sepimento tanquā muro quodā, ad maiestatem regiam tuendam, circumuallant: ac ut ætate & conditione triplices sunt, sic tripartito suas cellas diuidūt. Quædam enim summa senectute affectæ, regie aulæ uicinæ, proximæ tanquam satellites sunt: post quas habitant natu minimæ, & quæ annum non excesserūt, adolescentiores uero, & ætate cōfirmatori, extimæ manent, ut illæ exacta ætate, satellites lictoresq; regum sint. Eæ autē quæ ætatis firmitate robustiores existunt, tanq; murus quispiā illarum natu minimas sepiāt. Opinio una est, Apium reges non aculeatos esse: est rursus altera, eos robore aculeorum peracutorū armatos esse: nunq; tamen eo neq; contra hominē, neq; contra Apes uti, quoniam non fas sit tantæ nationis imperatorē malum admittere. Reliquas autem Apes, harum rerum prudentissimū testantur, in conspectu suorum imperatorū aculeos sum

leos summittere, quasi fasceis, ueluti imperio, potestas
 teq; his cedentes. Iam uero hoc utrūq; in illis regibus
 quispiam admirari possit, siue aculeo careant, ad infe-
 rendam iniuriam, siue quia habentes, ab iniuria acu-
 leos abstinere queant.

De Apium insidiatoribus. CAP. XXIII.

Hostilem in modum Apibus insidias moluntur
 pari auiculæ Vespæ, Hirundines, Serpentes,
 Aranei, à quibus omnibus Apes de uita sua incredibi-
 liter timent. Apiarij pulicariæ suffimento, aut uiridi
 papauere, locum ante alueos sternendo cum eiusmodi
 animalia ab eis depellunt, tum Vespas hoc modo
 comprehendunt: ante earum nidos nassam, in quam
 prius paruulam Mænam aut Membradē, cum Chal-
 cide imponi conuenit, appendunt: eæ uero sua natu-
 ra edaci esca allecæ, frequētes in nassam incidūt, qui-
 bus nassa comprehensis, non amplius retro regredi li-
 cet, simul & eas aqua cōspersas facilius interimūt, aut
 igni cremant. Lacertæ item insidias in Apeis faciunt,
 ac terreni Crocodili pestē perniciemq; illis instruunt,
 farina ad ueratrum admista, aut maluæ succo suffusa,
 ante alueos dispersa, gustantibus illis omnibus modo
 commoratis perniciem affert. Aranei ante alueos ad
 lumen accensæ lucernæ, cui uas aqua plenum subie-
 ctum sit, uolitātes, in oleum decidunt, ac sic pereunt,
 alia ratione non facile tolli queunt. Soboles Ranarū
 lutariarum, si quis in earum lacum uerbasci nucisue
 folia inijciat necatur, pari aues gustatu farinae uino

t t 2 dilutæ

dilutæ, primum ebrîæ factæ capite grauantur, deniq; cadunt, & abiectæ uolare non queunt, & facile tolluntur. Hirundo musicæ reuerentia permotis non ab apiarijs occiditur, alioqui ad necandum facilis, satis enim est eas prope alueos nidificare prohibere. Tetro odore non modò Apes offenduntur, sed unguento odorato, tanquam enim puellæ urbanæ & modestæ teterrimū odorem præclare contemnunt, & unguenti suauitatem à se detestantur.

Quod ex Bubus Apes nascuntur. CAP. XXV.

GENUS Bubulum plurimas commoditates habet, homines enim ex eo infinitis commodis afficiuntur. Primum cum hominibus Boum societas rei rusticæ, & uectionis uariorū onerum cōmunitas intercedit: deinde lactis ex hoc magna utilitas percipitur, arg exornātur, ac hominū conuentibus epulum copiosissimum præbetur. Bos mortuus generosa quædā res, & dignitatis plena existimanda est, quòd Apes ex illius reliquijs enascuntur, animalis operosissima, fructumq; utilissimū & suauissimū homini comparātia.

De Apibus.

CAP. XXVI.

QVædam ex apibus duces appellantur, quædam sirenes, aliæ operariæ, aliæ figulæ. Nicander ait Cephenas fructum afferre, atque in Capadocia mel sine fauis Apes conficere ferunt, idq; ut oleum perinde pingue esse. In Trapezunte Pontica ex buxo mel nasci accipi, hocq; cum esse odoratu graue, tum eos qui deducti sunt de mente, ad sanitatem restituere,

atq; co

atque comitali morbo laborantes sanare. Itemq̄ in Media mel ex arboribus stillare, ut ait Euripides in Bacchis: in Cithærone dulcis ex ramis guttas manare: in Thracia ex plantis mel nasci dicitur: in Mycono non gigni Apis, quinetiā importata moritur.

De studio Apum erga regem suum.

CAP. XXVII.

Regem suum Apes lenitudine imperij dulcem, & mansuetudine morum suauem, nulloq̄ spiculo armatum, cum is defugiēdo ipsas reliquit, accersunt, & fugitiuum à regno insequuntur: ipsum autem sagacissime odorantur, ac nimirum ex eius odore deprehensum, sua sponte moderationis amantes, de fuga in regnum reducunt. Athenienses de ciuitate Pisistratum expulerunt, atque principatu exuerunt. Dionysium Syracusani regno eiecerunt: Alij alios tyrannos iniquos, & regnandi artem, quæ humanitas & subditorum moderatio est, factitare nescientes, ex tyrannide deiecerunt, & omnibus fortunis funditus euerterunt.

De earum rege.

CAP. XXVIII.

Apum Regi curæ est, modū alijs statuere, ordinē afferre: alias enim aquari iubet, alias intus mella fingere, extruere, expolire, suggerere: alias uero ad passionem proficisci, mutationem operarum & uicissitudinem munerum faciunt: prouecta ætate probe ad id delectæ sunt, ut domo se teneant: Rex ipse satis habet illa curare quæ ante dixi, leges nimirum, perinde

ut summi principes, dicere : quos philosophi uel politici, uel ad moderanda regna aptos esse scribunt. Cæterum munerum operosorum immunitatem habens, ab laborando quiescit. Quòd si migratio potius ad usum sit, quàm mansio, tum Rex pergît emigrare, ac si ab ætate firmus sit, antecedit examen, dux ad proficiscendum, reliquæ eius ductu sequuntur. Sin ætate affectus sit, cæteris Apibus uehitur. Signo dato somnum capiunt, cum tempus est ad quietem proficisci, una quæpiam à rege iubetur somni significationem dare, quæ simul ut ad dormiendum signum fustulit, statim eæ somnum accipere pergunt. Quoad Rex uiuit, tandiu examen pace fruitur, omniq; ordinum perturbatione caret : Fuci suis cellis libenter se continent, seniores suum locum habent, natu minores item suum. Et Rex separatim à reliquis habitat, soboles Apum post manet. Excrementa in locum separatum congeruntur. Rege extincto, omnia perturbantur, & funditus peruertuntur. Fuci in Apum cellis pariunt atq; miscent, omnia deniq; regis defectione ac inopia pereunt. Tum etiam purè & mundè uiuunt, nullius animalis carnes edunt : neque tamen ad hanc cautionem Pythagore symbolum ijs opus est : satis habent floribus uesci, quòd maxima temperantia sint : libidinem & delicias odio persequuntur, cuius rei testimonio est, quòd unguento delibutum insectantur, & tanquam hostem qui nefarium quipiam admiserit, exagitant : à complexu uenereo rec-

centem

centem cognoscunt, atque illum sicut hostem infes-
quuntur: fortibus nihil concedunt, neque ab anima
lium ullo refugiunt. Cum ijs qui sibi molesti non in-
terueniunt, quicq; nec malitiose, nec dolose alueos
adeunt, pacem seruant, foedereq; deuinciuntur. Con-
tra inexpiabile bellum cum interpellantibus & uexan-
tibus gerunt: mellis populator in hostium numero
locoq; ducitur. Vespas acerrime uerberant, eas ali-
quando equum Aristoteles affirmat, non modo for-
tissime inuasisse, sed etiam interimisse. Atque inter se
contendunt, & potentiores uincunt debiliores. Eis
nocent Rubetæ, & Ranæ lutariæ, Meropes, Hirus-
dines, & Vespæ, quas quicūq; uicerit, Cadmeam re-
portat uictoriam: nam ualde afflictus, aculeis disce-
dit uictor, non enim animi robore minus quàm acu-
leis armatæ sunt.

Quemadmodum Apes hyeme ex alueis non
se mouent.

CAP. XXIX.

HOc quidem ipsum Apum sedulitati & operoso
labori testimonio est, ab occasu Vergiliarum ad
uernum æquinoctium in locis hyberno frigore infe-
stissimis non se ab alueis commouent, sed temporis
desiderio, & frigoris fuga intus manent: reliquo anni
tempore segniciam & otium odio habentes, diligen-
tissime & laboriosissime operantur: nec quispiam ex
tra hyemale tempus, ac morbum, uideat Apem otuari:

De Geometria Apum.

CAP. XXX.

tt 4 Geome

Geometriam, figurarum pulchritudinem, fingendi elegantiam, sine arte, sine regulis, sine circino, simul & figuras sex angulas, & sex laterum, & æqualium Apes conficiunt. Cum autem ex sobole alueus Apibus redundat, tanquam maxime urbes hominum multitudine redundantes, sic illæ colonias deducunt. Ingruentis pluuix aduētum præsentunt. Cum in fugam se erumpunt, & ab alueo aberrare cœperūt, tum apiarij crepitaculis sonoris concrepant: eæ uero tanquam Sirenibus retrahuntur, atq; adeo in consueta domicilia reuoluant.

GYLLII ACCESSIO.

De Apibus.

CAP. XXXI.

Apes solitudine gaudent, hominum autem accessu offenduntur, consuetas passionem amant, nec libenter loco se movent, ut ad alienas proficiantur. Cum omnibus ad se appropinquantibus infestæ sint, tum maxime uinum, aut unguentum olentibus, & ueneris libidine flagrantibus.

De Fuco.

CAP. XXXII.

Fucus, qui inter Apes nascitur, de die in mellarias cellas abditus manet, nocte uero cum Apes dormire obseruauerit, eorum opera inuadit, uastatq; alueos. Hoc illæ cum intellexerunt, plurimæ enim Apium dormiunt, nempe defesse, pauca uero excubant. Cum uiderint furem, uerberant eum, modice & leniter, expelluntq; alis, & in exilium proijciunt. Iste uero non ob id corrigitur, sua natura piger, & uorax

uorax est, duobus malis præditus intra fauos se abdit. Vt uero ad pastionem Apes profectæ sunt, ille rursus opus inuadens, quod suum est, facit, confercit se melle, & depopulatur thesauros dulcis Apum: eæ ex pastione redeuntes, cum ei occurrerint, non amplius leniter eum uerberant, neq; tanquam essent in exilium eum eiecturæ, sed asperè aculeis inuadentes, percutiūt latronē: nec amplius mulctatur increpationibus, sed uoracitatis & gulæ nimie pœnas uita persoluit, Apiarij hæc dicunt, ac mihi persuadent.

De Musca.

CAP. XXXIII.

Musca, etsi ad omnia audax existit, si tamen in aquam decidat, nec natate scit, nec ex submersione se seruare quit, si eam humore exanimatam extrahas atque in cinere condas, ad pristinam uitam reuiuiscit.

De Asilo & Tabano.

CAP. XXXIIII.

ASilum maxime similem Muscæ esse ferūt, robustum, & bene compactum, habere quoq; aculeū durum & ualidū ex ore appensum, sonumq; tumultuosum edere. Tabanum autem similem uideri Muscæ caninæ, sonum ut Asilo maiorem edere, sic aculeum minorem possidere.

De Locustis.

CAP. XXXV.

AD Arridophagos desertæ regionis confiniū ac colētes maxima macie ac nigrore infuscatos homines uerno tempore Zephyrus & Libycus uenti ex deserto maximam Locustarū uim conferunt, Aethio

uu pes

pes ad fruendas eas assueti in conuallem longe lateqꝫ patentem ex proximis locis materiæ plurimum comportant, ac cum Locustarū tanquā nubes uentis supra uallem feruntur, congestam materiā & concisam antea loci herbā funditus incendunt, Locustæ ingēti fumo suffocatæ, paulo ultra uallem ad terrā tanta copia decidunt, omni illi nationi ut abunde suauē uictū sufficiant: eas enim sale conditas, ad uescendum seruant: non enim in omni uita quicquam aliud, neque pecorum carnes quibus carent, comedunt, neque pisces, à mari longe remoti.

De Vespa. CAP. XXXVI.

EQui cadauer proiectum Vespas gignit: ex huius putrescentis medulla euolant Vespæ, nimirū uolucris progenies ex equo animali uelocissimo.

Vespæ regno, non tyrannide reguntur.

CAP. XXXVII.

SVb regnum & potestatē Vespæ etiam subijciuntur: non tamen sicut homines tyrannide tenentur, cuius rei testimonio est, & quòd sine spiculo sunt, & quòd earum principes, quanquā duplo maiore corpore sunt, & mansueti tamen sunt, & qui neqꝫ uolentes, neqꝫ inuiti molestiam exhibere possint. Quis igitur non oderit in Sicilia Dionysios, in Heraclea Clearchum, Apollodorum, Cassandrinorum prædonem. Siquidem hi gladiatorum confidentia regnarunt: Reges uero Vespæ, sine aculeo mansuetudine nituntur.

De acu

De Aculeatarum Vesparum malitia.

CAP. XXXVIII.

Aculeatæ Vespæ illud facere dicuntur, in Viperam quam mortuã perspexerint inuolãtes, uene no aculeũ imbuũt : unde mihi homines, disciplinã nõ eam quidẽ bonã, ueneno inficiendi sagittas hausisse uidentur : quod quidẽ ipsum Homerus in Odyfsea testatur, cum ait, Venenũ quærens, ut iacula ærea obli niret. Ac fanè Hercules ut hydræ ueneno iacula tinxit, sic Vespæ uiperina acerbitate aculeos afficiunt.

De Cicadis.

CAP. XXXIX.

CAeteræ aues Indiæ os expressum habent, ac ore ualent ad cantũ, moreq; hominũ lingua loquuntur. Cicadæ non ita, sed mēbranulæ uerberatione loquũtur: Rore uescũtur. A prima luce, donec impleantur hominũ cõuentu fora, silent : uigore solis progrediẽte, cantare aggrediunt. & tanq; laboriosi cantores supra caput messorum stantes, aures ipsorum, & pastorum, uiatorumq; demulcere student. Hoc autem cantandi studium, solis maribus à natura tributũ est: Cicada fœmina muta est, ac more sponsæ, uerecũdæ silentium sibi conuenire existimat.

De Cicadis Rheginensibus & Locrensibus.

CAP.

XL.

RHegini & locri pacem inter se habēt, atq; utrisq; ad alterorũ agros accedere & agriculturionẽ exercere liberum est. Cicadæ tamen cum ijs non sentiunt: nam Locrenses in Rhegino agro silent: Rheginæ ui-

uu : cissim

cissim Locris mutæ sunt. Huiusce silentij nec ipse causam, neq; quisquã alius, nisi ad differendũ sit temere audax, intelligit: sola natura nouit. Fluiij igitur et si inter Rheginos & Locros mediij ripæ non iugeris spatio distant, tamen neutræ transuolant Cicadæ. In Cephalaria fluuius est, qui inter Cicadarum sterilitatem & copiam medius interfluit. In Macedonia etiam Cicadarum genus mutum habetur.

Cicadarum nomina.

CAP.

XLI.

Cicadarum genus multiplex à peritis harum rerũ & collectum & nominatũ est. Vnum appellatur ex colore Cinereũ, alterum Membrax, quod quidẽ nomen nescio cur huic generi impositum sit: aliud argutum, aliud Cercopam, aliud Achatiam nuncupãt: tot Cicadarum genera me audisse memini, cui plura ueniunt in mentem, explicet.

De animalibus unũ diem uiuẽtibus.

CAP.

XLII.

Animalia Ephemera idcirco sunt appellata, quòd id ætatis uiuũt, ut uno die cursum uitę conficiãt, ex fece uini acescenti originem trahunt, aperto dolio ut in lucem suscepta sunt, è uita excedunt, ea facilitate prædita, ut ingredi quidem in uitam natura illis det, malis quidem quibus uita referta est, celerrime liberet, ne nimirum quam partem suarum calumnitarum sentiant. Aristoteles ait bestiolam apud Hypaniũ fluuium, unum diem uiuentem, sub lucem matutinã nasci, post autem ad solis occasum extingui.

De Py

De Pyrausta.

CAP. XLIII.

EX ignis fulgore Pyrausta, quod uehementi afficitur uoluptate, idcirco cum flamma uel maxime uiget, ad lucernas aduolat, atque non nihil apprehendere uidetur, at enim delapsus uiuus comburitur.

De Pyrionis.

CAP. XLIIII.

Terra maricq; nasci animalia nihil mirum: nam materia nutrimentum, & natura horum causa est. Ex igni uero generatas bestias uolucres existere, nuncupatas Pyrionas, & in eo ipso igni uiuere, & ali, hucq; & illuc uolare, hoc admirabilitatem facit. Illud item admirationem excitat, cum extra ignem nutrimentum egrediuntur, & frigidum coelum attingunt, statim exeunt e uita. Quæ autem causa sit, exigui ut nascantur, contraq; aëre temperato elemento extinguantur, alijs dicendum relinquo.

De Musicis auibus.

CAP. XLV.

Cantu ualent Hirundines, Merulæ, & Cicadæ Crum genus. Scimus etiam Picas loquaces esse, & bombis strepere locustarum nationem, & musicas esse Halcedines, Pittacos. Item auium alias flebili & muliebri, alias acri & contenta uocalitate uti, alias se migrantes de ramo in ramum, tanquam ex priore domo in aliam, occinere: alias in pratis cantantes, tanquam festos dies agere, & uitam (ut ita dicam) floridam & mollem degentes, ueris aduentum canoris omnibus, & lætis acclamationibus excipere. Pica cum alias uoces, tum maxime humanam imitatur:

uu 3 Florus

Florus, equi hinnitum; Salpinx, tubæ sonitum; & Torquilla, obliquam tibiam imitatur. Imbrium guttas Coruus effingere conatur.

De auibus cantum mutantibus, itemq; de marino

Lupo & Ceruario terrestri.

CAP. XLVI.

LVscinia colorem & uocem per æstatem in aliam speciem immutat, neque enim sic cantum uariat, distinguit, inflectit, acuit, quemadmodum uerno tempore. Merula æstate quidē canit, at enim hyeme strepit, & quasi uestis mutatione facta, ex nigro colore in ruffum conuertitur. Turdus uere inspicitur murino colore, æstate uarietate circa collum coloris distinguitur: Et uero pisces ex alio colore in alium mutabiles sunt, ut Turdi, Merulæ, Fucæ, Mænæ. Lupi item ceruarij æstiuo tempore à pilis nudi, hyberno contra hirti efficiuntur.

Quemadmodum plantæ ramus alienæ arbori inseritur opera auium.

CAP. XLVII.

VNius plantæ ramus sæpe innascitur & succrescit alienæ arbori. Causam cur id fiat Theophastrus, abstrusas rerum naturas perscrutatus, affert: Aues enim arborum fructum comedentes, posteaq; in arboribus confidentes, excrementa gerere, semenq; in cauernas delapsum pluuia irrigatum enasci & pullulare, itaq; in oliua ficum, in alijsq; alias ingenerari.

De Arabiorum animalium uarijs coloribus, & de rubri maris Ostreis.

CAP. XLVIII.

Arabiorum

ARbiorum animalium uariis color & multiplex, omnem picturam longe multumque superat, neque modo magna animalia & generosa hac permulta colorum uarietate picta, atque ornata sunt, sed etiam ignobilia: etenim Locustæ & Serpentes aurei coloris similitudinem speciemque gerunt, tum maris rubri ad Arabiam pertinentis Ostrea huius splendoris expertia haudquaquam sunt: imo uero flammeis illustratus zonis, ea ut diceret uarij coloris temperatione ad Iridis similitudinem accedere: adeo lineis perpetuo ductu æque inter se distantibus distinguuntur, atque describuntur.

Animalium diuersi soni.

CAP. XLIX.

Quemadmodum homines uarijs linguis loquuntur, sic animalibus rationis expertibus natura comparauit ut diuersum quiddam & uarium sonent. Ex hominibus aliter Scythæ, aliter Indus loquitur, aliter Græcus. Animalium alia fremunt, alia mugiunt, alia hinnunt, quædam rudunt, quædam latrant, alia rugiunt, nonnulla clangunt, aut strident, alia suauiter cantant: sunt etiam quæ balbutiant: & sexcenta naturæ dona alia alijs animantibus propria existunt.

Quemadmodum aliena hortatione non egent bestia ad fortitudinem, sicut homines.

CAP.

L.

Homines ut boni uiri sint, hortatione egent, & suasionis oratione plena, quæ & metum tollat, & addat animos. Athletæ quidem ad stadia hor-

uu 4 tandi

tandi sunt, milites ad arma. Robore non item extrinsecus assumpto bestiae egent, at ex sese potius vires incitant, & semet confirmant, Aper quidem pugnaturus, lapidibus (Homero teste) dentes exacuit. Leone quid ignaue faciat, flagellans semetipsum cauda excitat. Elephanti autem ad certamen ut incendantur, promuscide sese uerberant: neque tamen ad hoc ipsum cuiusquam egent praecipitis. Taurus gregis dux, cum ab altero fuerit duce superatus, se in quendam locum ab alijs segregat, & semetipsum non alieno impulsu, sed sua sponte exercet, atque omni contentione cornibus, calcibus, unguibus certat: Cornua quidem in arbores infligit, pedibus puluerem spargit, caeterisque exercitationibus sese accommodat: à uaccis se continet, sicque à uenere abstinet, & libidini suae moderatur: Quemadmodum Ictus palestrita Tarentinus, quem Plato toto certaminum tempore omnis coitus expertem permanisse affirmat. At enim Ictum ratione praeditum, atque Olympiorum cupidum, simul & gloriae sensu affectum, nihil admodum mirum uideri debet, emendatè, & summa corporis castimonia uiuuisse. Nam ei praemia proposita uidebantur illustria, Pinnus Ismica, Laurus Pythica, Oleaster olympicus: tum uero sperabat se quoad uiueret circumspiciendum esse, & cum è uita excelsisset, magnam laudem ex ea re adepturum. Amoebæum citharædum accepi uxorem duxisse, omni tamen tempore cum in certaminibus uersaretur, ab ea se abstinuisset, Diogenes, tra
gœdiarum

gædiarū actor, uniuersum omnino ueneris usum abiecit. Clitomachus Pancratiaestes Canes siquādo complexu uenereo iunctos perspiceret, oculos ab eorum conspectu remouēs, & totum se auertebat: & si quod in conuiuio uerbum lasciuum, libidinosum audisset, à confessu exurgens, discedebat. Atqui homines ratione ualentes, hæc uel ad quæstum, uel ad gloriā fecisse, non magnam admirationē habet: At tauro suum aduersarium uincēti, quæ præconia ò Plato laborum deferuntur: aut quæ decernuntur præmia:

De animalibus quæ in Plutonis hiatus
deiciuntur.

C A P. L I.

A Pud Arianos Indos hiatus Plutonis est, in cuius profundo occultæ cauernæ, & recessus immensi, & hominibus incogniti. Quemadmodū autem sit in tantam altitudinem depressus, neq; Indi explicant, neq; id cognoscere admodum laboro: Amplius tria millia diuersorū animalium Ouium, Caprarum, Boum, eò agunt Indi, ac nimirum secundū quietem quicūq; perniciosæ rei metu perculsus fuerit, malie auspiciū auem inspexerit, pro facultatibus suis se redimens, deiciēda curat animalia, quæ quidem ipsa nec constricta uinculis, sed sua sponte uiam conficiūt, tanquam illecebris quibusdā alleccta: postea uero quàm ad barathri fauces accesserūt, non inuita desiliūt: neq; sanè postquā in hiatus immensum & cæcum inciderunt, amplius hominibus comparent: Boum tamen mugitus, & Ouium balatus, Caprarū uox, Equorū

hinnitus exaudiuntur: ac si quis aures illius faucibus admouerit, diutissimæ eiusmodi audiet, neque enim sanè promiscuus sonus cessat resonare, quòd eò quotidie præcipites bestię aguntur. An ne uero solæ recentes deiectæ exaudiuntur, an etiam ne ex primis quædam, haud equidem scio.

Quemadmodum pinguescunt animalia.

C A P. L I I.

REi pastoritiæ peritos audio, cum ad pinguitudinem uolunt animalia perducere, cornua eis amputare: ad coitum uero procliuiiores Hircos cum efficere student, horum nares & mentum odorato unguento perungere, contraq; eosdem medijs caudis limo alligatis, à uehementi coitus appetitione reprimere. Abortum Equa facit, si paulo uehementius fumantis funiculi odorem extinctæ lucernæ senserit. Itemq; ut ne Canes aufugiant, audio hac machinatione ac solertia retineri: Eorum caudam primum arundine, quæ butyro sit oblita, dimetiuntur: deinde hanc eis ad lambendum concedunt: eo fit, ut postea tanquam ligati permaneant. Vis etiã hæc est Canis, ut eum non latret, qui Mustellæ caudã secum habeat, modò abscissa cauda uiuam dimittat. Aiunt etiã Asinum, si ex eius cauda lapidem appendas, non rudere.

Vbi crebrius abortus fiant.

C A P. L I I I.

IN Austrinis uel regionibus uel tempestatibus partus magis relaxari, atq; adeo excidere, Democritus ait, quàm Septentrionibus. Quod quidem ipsum cur fiat,

fiat,causam affert: Quia uentrem ferentibus corpora Austro laxentur, & dissoluantur: idcirco receptaculo dilatato, & longe lateq; diffuso, & male compacto partus errare, & uagari; eosdemq; calefactos huc & illuc dilabi & diffluere, ac iam locis disclusis & remissis facilius excidere. Contrà si tempestas sit frigida, & Septentriones uenti sint, locorum astrictione foetus contrahi, & comprimi, ut de locis dimoueri ac depelli non queant: nec sane dissolutione & laxitate quasi tempestate quati, præsertim cum ab perturbatione conquiescant & firmissima sede distringantur, & ut facile ad pariendi tempus durare possint.

Quænam facile capiantur à quibusdam.

C A P .

L I I I I .

NVllo negotio Lupi Asinos comprehendunt, & facile e uita tollunt. Meropibus, Apes: Hirundinibus, Cicadæ sunt faciles captu: à Ceruis serpentes expeditè capiuntur, & interficiuntur: Pardalis cursus celeritate cum alia pleracq; assequitur, tum uero maxime Simias assequitur.

Quemadmodum diuersæ nationes uario modo bestijs utuntur.

C A P .

I V .

HAec etiam non à cognitione, scientiaq; animalium habhorrent: Scytæ ligni inopia quæ Dijs immolant, eorundem ossibus succensis coquunt. Apud Phryges, si quis aratorem Bouem occiderit, morte mulctatur, Sagarense quotannis summa aduersus

x x z

Miner

Mineruam obseruantia ei celebrant Camelorum cer-
tamen : enimuero uelocissimi apud eos procreantur,
Saracori Asinis ad ferenda onera nec utuntur : neq̃
tamen otiosos, sed bellatores habent: & quemadmo-
dum in Equis Græci sedentes, sic Asinis hi bellica pe-
ricula excipiunt, Clearchus peripateticus dicit solos
de Peloponnēsis Argiuos certis quibusdā diebus,
quos illi sacros agunt, serpentem non interimere. Sin
Canis in forum ingreditur, eum interficere. In The-
salia uero is qui uxorem ducturus est, pro nuptijs sa-
crificans, Equum bellatorem inducit frenatum, & o-
mnibus armis instructum : Deinde sacificatione fa-
cta, Equum uxori habenis ducendum tradit. Iam
porrò id quam significationem habet, Thessalis ex-
plicandum relinquo. Tenedij olim præstantissimam
gravidam uaccam alunt, & cum peperit, tanquam
sanè puerperæ inseruiunt : Pullum recentem natum
coturnis induti immolant : qui eum securi percusse-
rit, lapidatione facta appetitur, atque ad expiandam
occisionem in mare fugit.

De inuidis bestijs.

CAP.

LVI.

TRiste esse nomen inuidiæ, omniq̃ dedecore infamē,
me, Euripedes inquit : quod etiam in nonnullis
animalibus rationis expertibus habitat, penitusq̃ in-
hæret. Stellio enim, ut Theophrastus ait, simulatque
senectutem membranā hybernā exuit, eam uorans
consumit, ob inuidiam, ex qua laborat aduersus ho-
minem, quòd suam tuniculam planè scit cōtra comi-
tiales

tiales morbos plurimum ualere. Ceruus item non inscius dextrum suum cornu usui magno hominibus esse, hoc ipsum inuidia flagrans ne tanto bono homines fruantur, in terram occultat. Equa pariter non ignorat se unà cum pullo amoris ueneficia parere. Idcirco simulatq; editus pullus est, id agit, ut carunculam in pulli fronte innatam magnitudine caricæ, colore nigro, nuncupatam hippomanes, uoret. Hi autem qui per præstigias & captiones mulieribus illudere solent, uim aiunt quandam alliciendi ad libidinem, atque amatoriam flammam excitandi habere; eamq; ob rem Equa furens inuidia, non homini has præstigias permittit assequi. Vitulus marinus suum coagulum mortalibus inuidēs, ne eo comitiales morbi sanari possint, deuorat.

Quemadmodum bestia quædam sine morfu mortem inferunt.

CAP. LVII.

MEgasthenem audio dicentem, in mari Indico quendam pisciculum nasci, eumq; quoad uiuit, in profundo quidem natantem non apparere, mortuum uero ad summam aquam existere, & fluitare; qui eum contigerit, animi defectionibus primum tentari, deinde obire mortē. In libro de Theriaca Apollodorus ait, eum qui Chersydrum cõculcauerit, etiam si morsus non fuerit, mortem cum uita commutare; quod eius tactus quiddam omnino tabificum habere dicatur; tum ei qui curare & quoquo modo remedium afferre moriēti tentauerit, ex sola eius, qui cons

xx 3 culca

culcavit, tactione pustulas ipsi exoriri. Aristoxenus quodam loco dicit, uirum qui Serpentem quandam interfecisset, nullo morfu ab ea affectum, ex solo tactu uitam amisisse : illiusq; uestē, quam eo tempore cum Serpentem interimebat, gestaret, non ita multo post putruisse. Nicander Amphisbenæ pellem inquit, bacillo circuniectam omnes serpentes pellere.

Quædam bestię postquam attigerunt uenenatum
quippiam, acerbiores sunt ad plagas.

CAP.

LVIII.

NON eam uim ad plagas & morsus semper habent animalia, sed sæpe propter causas quasdam morsus acerbitas intenditur. nam gustata Serpente *Vespa*, longe morfu infestior est. *Musca* item, cum eiusdi quippiam attigerit, acriores morsus habet, & dolorem maiorem facit. *Aspidis* morsus si *Ranam* comederit, insanabilis omnino fit. *Canis* si incolumis morderit, uulnus quidem infert & dolorem, non tamen pestiferum inurit : si rabiosus plagam inflixerit, perniciem molitur. Primo enim aque metū inijcit, deinde ingrauescente rabie in dolorem exardescit, & latrat, denique moritur. Cum autem uestem quam rabidus *Canis* lacerasset *farcinatrix mordicus*, ut eam sarciret, tenuisset, in rabiem acta perit. *Ieiuni hominis* morsus acerbior est, atque ad sanandum difficilior. *Scythæ* dicuntur ad toxicum, quo sagittas obliniunt, humanum sanguinem admiscere.

Quem

Quemadmodum apud Indos lac dulcescit.

CAP. LIX.

IN India, & maxime in Prasiorum regione, liquido melle pluit: quod in herbas, ac palustrium arundinum comas decidens, mirificas pastiones ouillo & bubulo pecori præstat: quod quidem ipsum à pastoribus eò, ubi dulcis plus roris de cælo delapsus est, agitur: & sic illis pastionibus tanquam epulis iucunde accipitur, pastoresq; uicissim prolixo epulo compensat: nam ex pecore suauissimū lac exprimit, neq; sicut Græci faciunt, mel miscere & temperare habent necesse.

Quænam animalia apud quosdam uenerationem habent.

CAP. LX.

Upum Delphi colunt: Samij Ouem uenerantur: Leænam Ampraciotæ adorant. Causas autem quamobrem huiusmodi bestias diuini cultus honore prosequantur, non alienum est, explicare. Delphis aurum sacrum furto lectum, direptumq; & in Parnasso defossus, sicut dicit Polæmon, inuestigauit Lupus Samijs: item aurum furto sublatum Ouis inuenit: Quare Mandrobulus Samius Iunoni Ouem consecrauit. Ampraciotæ Leænam, quòd tyrannum suum lacerasset, & distraxisset, idcirco ut suæ libertatis uindicem, summa religione colunt. Miltiades treis Equas Olympiæ occisas, sepulturæ honore in Seramico affecit. Euagoras Lacon, idemq; Olympionices Equos ad sepulturam magnifice dedit.

xx 4 Quæ

Quæ animalia quibus locis non sint. CAP. LXI.

Bœotiaæ terræ solum Talpis caret: iisdem Lebadia non foditur, ac si importentur aliunde, moriuntur: ad eius uicinam Orchomenem permultæ procreantur, & arua subruunt. In Africa nulli sunt neque Apri, neque Cerui. In Ponto neque mollia neque testacea, nisi raro & perpauca gignuntur. Vnicornes aues in Aethiopia, & Sues tricornes: itemq; ouilum pecus à lana quidem inops, ueruntamen pilis Camelorum hirsutum est.

Quemadmodum fœminis mares præstant.

CAP. LXII.

In rationis expertibus mari prærogatiuum honorem atque præstantiam quandam natura largita est: mas enim Serpens cristam habet: Gallus item formæ excellentia illustratur: Ceruus cornibus præstat: Iuba leo antecellit: Cicadarum mas uoce anteit.

De animalibus mutuo inter se odio flagrantibus.

CAP. LXIII.

Gallinaceum ac ignem Leo: Pardalim, Hyena: Stellionem, Scorpius hostiliter odit. Scorpioni Torpedo admota, eum comprimit. Draconem Elephantus perhorrescit. Omne iumentum Mustellam reformidat. Astacus Polypum extimescit. Attagenes & Gallinacei inter se inimici grauitè sunt. Inimicitia intercedunt Cornici cum Circo, Mutuo uterq; in alterum odio pelagius Accipiter & Coruus flagrant. Cum Turture Coruus & Circus insitas inimicitias gerunt

gerunt: & Turtur uicissim hostili odio ab utroque disidet. Ciconia non modò magno Vespertilionis odio tenetur, sed hæc etiã illius. Pelecanes de Coturnicis exitio acerbe & crudeliter cogitat: rursus Coturnix ab ea uehementer dissentit. Inimica inter se Testudo & Perdix, Ciconia, crex. Harpa, Herodius, Galerita: cum Lygurino disidet Turtur: cum Ignaria, Miluus & Coruus hostes sunt. Sirenes Apes disident cum Circa. Itemq; Circa & Circus non solum genere, sed & natura inter se diuersi sunt.

De amicitia & inimicitia diuersorum animalium.

CAP. LXIIII.

ID summam mihi turpitudinem habere uidetur, quòd non inter se homines amant, cum expertia rationis animalia amicitiam inter se faciant, & retineãt: neq; modò ea quæ sunt eiusdem speciei, uerum etiam inter se nihil genere attingentia. Cum enim Capris Oues amicitia coniunctæ sunt: Cum Turture amicitia Columbæ intercedit: Palumbes item & Perdices bene inter se sentiunt: Alcedo & Carulus mutuo inter se amore tenentur: Cornix & Ardeola mutuam inter se amicitiam colunt: Gauia cum Monedula amoris conjunctionem habet: Cum Harpa Miluus amicitiam seruat. Contrà, Cornices & Noctuæ inexpiabili bello disident: hostes sunt Miluus & Coruus: itemq; Ignaria & Turtur: ac rursus Luteus cum Turture disidet: Vultures & Aquilæ, Cygni & Dracones hostes inter se sunt.

yy Diuer

Diuerforū animalīū repugnantia. CAP. LXV.

Hlenæ umbra Canes obmutescere facit. Odorū, & unguentorum suauitas Vulturibus mortem affert. Olori autem cicuta perniciem infert. Quātum uero Camelum Equus reformidet, Cyrum & Crœsum cognouisse aiunt. Theophrastum audio dicentem, Cretam Lupis & Serpentibus infestissimā esse. Macedonicum uero Olympum à Lupis non adiri solere. Capras item Cephalenidas sex mensibus non bibere. Abidenas autem Oues nullas uideri albas, sed nigras omnes ferunt.

Quæ gentes à minutis animalibus deletæ.

CAP. LXVI.

MVscarum multitudo Megarenses sedibus pepulit. Phaselitas Vespæ fugarunt. Scolopendræ exegerunt Rhoetienses. Antenor in tractatione Creticarum rerum in Rocciorum urbem ait diuino quodā impulsu Apium, quæ uocarentur Chalcocides, examen accessisse, & defixis aculeis molestiam eis exhibuisse: Illos earum impetum non sustinentes solum mutasse.

Quæ animalia sedibus homines expulerunt.

CAP. LXVII.

DE patrijs sedibus quosdam Italiæ populos incurfio murium agrestium expulit, atq; in fugā compulit. Quòd sanè sic segetes & plantas, tanquam summa siccitas, aut teterrimum frigus, aliæue tempestas uastarent, radices succidentis, Autoritates Indi

Ranis

Ranis inchoatis & imperfectis, de cœlo lapsis, in aliū lacum demigrare coacti sunt, & quandam nationem Libycam Nomadum, cum alijs rebus felicem, tum lacte abundantem, maximorū Leonum magna multitudo de suis locis depulit.

Ex diuersis animalibus serenitatis pronostica & tempestatum. CAP. LXVIII.

GRues ex mari in mediterranea uolantes, tempestatis atroces minas intelligenti significāt; eadem silentio & quiete uolantes, serenitatem promittunt. Quòd si turbulentè clamant, acerbam tempestatem denunciant. Hoc idem sonans triste Ardea præsignificare existimatur; eademq; ad mare rectà proficiscens, pluuiam portendit. Si noctua pluuiio tempore sit garrula, serenitatem & lætissimos dies prænūciat. Contrà sereno canens tempestatem ostendit. Coruus excitato & uolubili sono crocicans, & alarum plausu se concutiens, tempestates præmonstrat. Rursus si Coruus, Cornix, Graculus, crepusculo uespertino uocales sint, tempestatis aduentum prædicunt. Mosnedulæ uolantes modò in sublime, modò deorsum uersus, frigus & pluuiam monstrāt. Cum autem aues albæ frequentes conueniunt, multam tempestatem demonstrant. Anates alarum gestu exultantes uehementem uentum prædicunt. Aues ex mari in mediterranea cum impetu uolantes, pluuiam testantur. Rubecula auis stabulā circumiens, & habitata loca

Iustrans, ex aduentu tempestatum se fugere declarat. Gallinacei, cæteraq; domesticæ aues, alarum percussione concrepantes, gestientes, exultantes, strepentes, tempestatem nunciant. Aues lauacione utentes, uenti procellas & turbines significant. Quòd si cum est tempesta aliæ in alias uolent, & ultro citroq; inter se comitent, serenum tempus pollicentur. In stagna & fluuiorum ripas congregantes, tempestatem impendere non ignorant. Contrà marinæ & palustres in terram proficiscētes, plurimam tempestatem prænunciant. Terrestres uero si modò silentes sint, ad humidiora loca contendentes, serenitatem denunciant. Aegyptij dicunt Orygem caniculæ exortum cognoscere. Libyci confidenter & fortiter asserunt, suum caprinum pecus similiter eiusdem stellæ exortum præscire: itemq; pluuias præsentire. Nam ut extra caprile processerūt, concitato cursu ad pastionem accedunt: deinde pabulo expletum se in stabula domestica conuertit, eoq; intuens pascitur, pastorem, ut se festinet cogere expectans. Hipparchus tempore Neronis in theatro sedens, ex caprina pelle quam ferebat, quòd futuram tempestatem prænuntiaffet, tantam Neronis admirationem mouit, ut ille Bithyniæ in censibus gratulatus fuerit, quòd Hipparchum suum ciuem haberent. Iam si proximum est ut pluat, ad dextram Bos coxæ uertebam inclinatur: si serenum tempus propè futurum est, ad sinistram incuruatur, Præterea si mugit, & terram olfacit, plu-

uia im

uia impendet: si suprâ quàm consuevit pabulo completur, tempestatem futuram ostendit. Oues fodientes terram pedibus, uidētur tempestatem significare. Capræ dormientes, frequētes eadem monstrāt. Muscæ in aromatis apparētes, pluuiã præsignificāt. Agni & Hœdi lasciuīētes, & inter se saltātes, lætos dies promittūt. Mustellæ & Mures stridētes, uehementē præfagiūt tempestatē. A desertis locis ad habitata refugiētes Lupi, tēpestatis acerbitatē se horrere ostēdūt. Leonis ad frugifera & fructuosa loca profectio siccitatem prænuntiat. Iumenta supra consuetudinem exultantia, humidiorē tempestatem præsciunt: hanc eandem si ungulis spargūt, denuntiant. Democritus ait, Sues iactatis manipulis insanientes uentum aut imbrem imminere significare.

Quænam sint quibusdam animalibus mortifera.

CAP.

LXIX.

VT symphyto interimitur Aquila, sic Ibis felle Hienæ: allij semine, Sturnus: Charadrius, sulfure: Herinaceus, potamogitone. Iam Circus, Larus, Turtur, Merula, & Vulturū natio, & Scopes, malignici grano pereunt. Amerinæ flore Atricapilla: Coruus, erucæ semine: unguento Scarabeus occiditur: feræ Capræ adeps, Vpupam interficit: ac si Cornix inciderit in comesæ à Lupo reliquias carnis, moritur: Alaudam, synapis semen, & Gruem hausta uitis lachryma conficit.

Quæ bestia belli causa fuerint.

CAP.

LXX.

yy 3

Græcis

GRæcis & Troianis belli causam Helena dedit. Da-
 Grij uxor, quòd ancillas Atticas, & Ionicas habere
 desideraret, Persis ad bellū Græcis inferēdū argumē-
 tū dedit, & Tabella causam attulit Græcis longissimi
 belli gerēdi cū Megarēsisibus. Magnesios atq; Ephe-
 sios Locusta ad bellū excitauit, atq; inflāmauit. Colū-
 ba Carnos & Illyricos in bellum cōmisit. Thebani in
 Aegypto de Cane cōtra Romanos pugnasse dicūtur.

De Libycis bestijs scientibus numerare,

CAP. LXXI.

Rationis expertia animalia numerorū rationē te-
 nere Eudemus affirmat: quod quidem ipsum Li-
 bycorum animalium testimonio, quorum nomen nō
 explicauit, comprobat. Quæ autem dicit hæc sunt,
 quòd coeperint in undecim partes diuidere, & decem
 quidem edere, undecimam autem relinquere: cur
 eam tanquam decumam relinquunt, consideratione
 dignum est, suo ingenio unum & duo & deinceps re-
 liquos numeros scire. Mirum igitur uideri debet bru-
 ta animalia sua sponte nullo docente numerandi sciē-
 tiam percipere, hominem autem rationis participem,
 nisi uehementi cura, assiduo studio, ac nonnunquam
 ne multa quidem uerberatione numerorum uim, co-
 gnitionemq; comprehendere posse.

FINIS LIBRI XVI. ET VLTIMI
 DE VI ET NATURA
 ANIMALIUM.

L I T E R A R V M A C H V M A N I
O F F I C I I P E R I T I S S I M O

Domino Iacobo Colino Diui

Ambrosij Abbati Pe

trus Gyllius

S.

V M è tota Gallia atque Italia Malsis
liam concursus fieri intelligerem , ut
consilia capiant in ea urbe , quæ sic
olim optimatum consilijs regebatur,
ut omnes eius instituta laudare faci
lius possent , quàm æmulari : Cumq; toto animo &
studio omneis audirem magis in ornandos istius pa
rietes incumbere , quàm in eam curam & cogitatio
nem, ut nobilissimæ urbis instauretur uetus discipli
na, quam non solum Græciæ, sed cunctis gentibus
antiquorum elogia iure anteposuerunt. Tum profes
cto arbitratus sum me recte facere , si (postea quàm
historiam de Vi & natura animalium à me tuo hor
tatu susceptam , in lucem retulisset) hoc libello,
quem confecissem, ex ijs quæ de nominibus piscium
obseruasset, partim in Gallico littore , partim Ligu
stico, ubi tuum nomen non minus præclarum, quàm
mihi aliquando periclitanti salutare inueni, ipsum te
currentem incitarem , ut quemadmodum optimam
principis mentem ad tuenda Parisiensis Gymnasij
recta studia, sua sponte inclinantem, primo impulisti,

yy 4 deinde

deinde aluisti : Sic nunc longo interuallo desertæ
 Malsiliensium disciplinæ patrociniū susciperes.
 Regem ad optima quæq; natum admoneres , ut pro
 dignitate urbis ueterem sedem studiorum reponat,
 antiquum Musarum domiciliū restituat. Quòd si
 fortè huic meo consilio magis studioso, quàm sapiens
 ti, iure respondere possis, iam istic inter tot nauas, tot
 piscatores , quibus nihil à musis auersius, non modò
 literarum studiosos nullum curriculum , sed ne se
 dem quidem ullam habere posse : non deerit mihi
 rursus in quo preces apud te exhauriam : nimirum
 mihi ut saltem uelis ad renouanda piscium Malsilien
 sium nomina adiumento esse : eris autem maxime , si
 interea cum istic uersaris , unumquencq; ex meis pisci
 bus otiose & considerate animaduertere , atque non
 solum trutina eorum qui de his scripserunt , quorum
 egregium conatum semper laudauī , uerum etiam tui
 grauissimī iudicij æquis ponderibus examinare non
 graueris, nunquid à piscium Latina germanitate in
 terpretandi nomina aberrarim ut me incitiæ cum
 huc reuerteris admonere possis. Quod quidē ipsum
 nisi à te acerrime expectarem , nisi metuerem prius
 quam hunc tibi redditum coràm cum re præsentī con
 ferre posses, non ipsum tantopere properassem ad te
 præcipitare, ac potius diutius compressissem , quoad
 Oceani Gallica littora , & Hispanica perscrutatus,
 huic & reliquæ tractationi de bestiarum nominibus
 terrenarum , & uolatilium , maturitatem quandam
 afferre

afferre possem ac nimirum iam ut & tecum & cum
 alijs plerisq; doctis, qui erunt in isto conuentu, hanc
 totam rem conferrem, istuc reuertissem, si modo sus-
 picari possem pisces tam pontificis studiosos, quàm
 Gallos esse: eosdemq; tanta frequentia istuc undique
 concurrere. O si id usu eueniret me auidum specta-
 torem, qui nimirum possem tanto compendio intues-
 ri Tritones, Nereidas, Echneidas, cæterosq;
 pisces, quos omnes ut uiderem, facile om-
 nia littora obirem. At enim dubis

to suspitiosam piscium natio-

nem à tot obuallatis ho-

minum gulis pu-

blico confis-

lio in

altum bene

penitus recessu-

ram esse. Bene Vale.

zz

PETRI GYLLII

LIBER SVMMARIVS DE GAL
LICIS ET LATINIS NOMI
NIBVS PISCIVM MAS
SILIENSIVM.

De Serris beluis. CAP. I.

SERRAS, beluas marinas, cute aspe-
ra tectas, uidi ex eo nomen trahentes,
quòd ferræ speciem similitudinemq;
quandam gerant. Nam ex fronte os
unum eminet, longum, planum, re-
ctum tanquam ensis, in modum ferræ dentatum.

De Cucumere pisce. CAP. II.

CUCUMIS piscis à Plinio dicitur, colore & odore
Cucumeri similis. Sed is magis similis est ei, quẽ
uulgo Peponem uocamus: nisi arbitremur Plinium
peruulgatũ Melonem Cucumerem appellare: quod
ipsum simile uero uidetur legenti ea quæ idem scribit
de Cucumeribus.

De Equis beluis. CAP. III.

NAUTA rei piscatorię bene peritus, & cætera quàm
bonus, & à mendacijs alienus, mihi religiose af-
firmauit, se beluam uidisse marinã, cuius non modò
caput, sicut Plinius ait, sed etiam pedes Equi speciem
similitudinemq; gerent.

De Phytitere. CAP. IIII.
Phyfi

Phyfiterem existimo esse, quem uulgo uocant Calderonē, quod hunc ex omnibus beluis maximā diluuiem aquarū eructare dicunt. Hunc quidem arbitrantur esse quem Malsilienses uocant Mulassum. Equidem ipse cum hunc Mulassum non uiderim, iudicare non audeo Phyfiterem esse.

De Rota.

CAP. V.

Rota cetaceus piscis, à similitudine rotarum appellatus, quem Malsilienses Molam ex eo uocant, quòd Molæ similis sit. Neq; tamen, ut Plinius putat, quaternis distinguitur radijs.

De Balena.

CAP. VI.

Ego Capitoletum arbitror Balenam ex eo potius quàm Orcā esse, quòd Græci etiam nunc uocant *φελώνω*, quam uulgo appellamus Capitoletū: & quòd etiā in Capitoleo, & non in ea, quæ nunc alicubi Balena uocatur, fistula in fronte spectetur. Itaque cum Orca in nullis scriptis (quod iam mihi ueniat in mentem) tradatur habere fistulam in fronte, mihi tam diu apud nonnullas regiones Italiæ peruulgata Balena uidebitur, quoad totam rem melius inquisiero.

De Delphinis.

CAP. VII.

Cum Delphini Simones appellātur, nomen agnoscunt, & sic appellari mirifice gaudent. Quod quidem ipsum non esse fabulam expertus sum, cum ad Antipolim urbem Prouinciæ Narbonensis nauigarem, & Delphinum uel longinquo interuallo con-

tenta uoce Simonem appellarem, confestim ad me propè accessit, ut manibus attingere potuiffem. Non parum miror Aristotelem, & Plinium, scribentes infra parte supina Delphinos ora habere. Equidē Delphinum cum in manibus haberem, sole clarius uidi non infra parte supina, sed in rostro Thunni modo sciffa ora habere.

De Hippocampis.

CAP. VIII.

Hippocampus Ligures & Mafsilienses uocāt Caballos marinos, capite & collo equino & rostro oblongo sunt, & sic ab eorum fronte tanquam equorum coma propendet, & eo loco quo equi iubam habent pilis diffluunt, horum cauda draconis speciem similitudinēq; gerit.

De Phoca.

CAP. IX.

Phocam Latini Vitulum marinum, Mafsilienses uulgo Bouem marinum appellant.

De Attilo Padi.

CAP. X.

Attilum, qui Padum accolunt, uocant Attinā, siue Adenam, siue Ladamim. Plinius hunc ait ad octingentas & mille aliquando libras peruenire: is quem uidi ad sexcentas libras accedebat.

De Thriffa.

CAP. XI.

Nostræ ætatis Græci hanc uocitāt Phrissam, corruptè: Romani, Lacciam: Mafsilienses, Halachiam: quidam ex eo Clupeam esse opinantur, quod Veneti etiam nunc Chieepam appellant.

De Ma

De Marione pisce. CAP. XII.

IN Danubio non modo extrahitur Mario, sed in alijs plerisque fluuijs, quem nunc parua immutatione Moronem uulgò appellant.

De Thunnis & Pelamidibus. CAP. XIII.

Piscatores Ligures, & Mafsilienses, aperte mihi ostenderunt, ex Pelamidibus nunquã fieri Thunnos, sicut Aristoteles, & Plinius opinantur. Quarum rationes reñcio in aliud tempus, cum mihi maius otium erit.

De Scombris. CAP. XIII.

Scombrum arbitror esse ex genere Lacertorum. Ligures & Neapolitani uocant Lacertum; Mafsilienses Auriolum; Parisienses Macareum.

De Colia. CAP. XV.

Colia, siue Parianus, siue Saxitanus ex Plinio Lacertorum minimus est: etiam hac ætate à Græcis Colios corruptè uocatur: ab ijs qui Niceam incolunt, Coguiol corruptè, quasi Colias appellatur.

De Pompilo. CAP. XVI.

Mafsilienses piscatores non hunc ignorantes corrupte Pampalum uocant.

De Turdis & Merulis. CAP. XVII.

Turdum & Merulam Mafsilienses promiscuè Roquaudos uocitant: Hispani & Sardi adhuc utriusque nomen latinum retinent.

De Sardinis. CAP. XVIII.

ZZ 3 Sardinæ

Sardinæ, quas Trichidas arbitror à Græcis nuncu-
 spatas, à minutis ofsiculis pili subtilitatem æquan-
 tibus, antiquum nomen retinent in Prouincia Nar-
 bonensi. Leonides dicit rei marinæ peritos betarum
 folijs facile capere, huiusmodi enim olere & mirifice
 delectantur, & facile comprehenduntur.

De Afilo.

C A P. XIX.

ASilus uexator piscium Scorpij speciem similitu-
 dinemq; gerit, is quem uidi albus erat, & ad pi-
 scem Pagrum inhærescebat. Piscatores affirmant ma-
 ximos pisceis cōficere posse. Ligures uocāt Prusam.

De Rubellione & Pagro.

C A P. XX.

INter Rubellionem & Pagrum tanta est similitudo,
 ut eadem magnitudine inter se collati, non ab impe-
 ritis internoscātur, ut Ligures Rubelliones etiam Pa-
 gros imperitè uocent: & tota prouincia Narbonen-
 sis atque Hispania Pagellos, quòd Pagri longe maio-
 res euadunt. Sed à piscatoribus facile distinguuntur,
 nam Pagrus capite est rotondiori, Rubellio longiori:
 tum hic tenuiori est habitu, & cauda longiore: ille
 crassiori & cauda breuiore. Huius extrema pars ma-
 gis attenuatur, illius multum larga & crassa: Pagri
 pinnæ in imam uentris partem inflexæ, Rubellionis
 uero magis in dorsum eminent. Rubelliones Græci
 memoriæ nostræ uocant Lethrinos corruptè, quasi
 Erythrinos. Malsilienses recte Pagrū, & Græci Pha-
 grum adhuc uulgò nominant.

De Chana.

C A P. XXI.

Chana

CHana, Fuca, Perca similes sunt : Græci etiam hac ætate, & Veneti uocant Chanen : piscis pelagius est, spinas in dorso robustas & acutas habet, eius labrum inferius & rubet & eminent, exiguis est dentibus & acutis, itemq; aculeatis branchijs. Ad stagnum uulgò Martegam nuncupatum, quosdam pisces etiã nunc Chanadelas nominari auditione accepi. Quod quidem ipsum commemoro, ut harum rerum studio sos admoneam, si quando iter illac faciant animaduer tant, an ne recte uulgò appellentur.

De Chromi.

CAP. XXII.

CHromis, Pagrus, Rubellio, Hepatus, Orphus, Anthias, Dentex, Synagris, similes sunt, is lapides in capite habet, Ligures, etsi corruptè, tamen non longe à nominis gentilitate Chro etiam nunc uocant, falso Veneti Coruum.

De Coracino, siue Cornulo.

CAP. XXIII.

Cum piscem, quem Malsilienses uocant Castaneum, à colore castaneæ, piscatori cuiquam ostendissem, dixit in Corsica, unde ille ortus esset, uocari Cornulum. Cum Neapolitano etiam piscatori demonstrassem, statim respondit, Coracinum Neapoli uulgò nominari, à quorum probando tandiu iudicio me sustinebo, quoad uidero magis similem Coracinum, quem Speusippus, in libro Similium, Melanuri dicit similitudinem gerere.

De Melanuro.

CAP. XXIIII.

ZZ 4 Mela

Melanurum, qui etiam Ophthalmia appellatur, Mafsilienses Olhadam, hoc est oculatam corruptè: Niceani corruptius Ibladam uocant: Siculi Ochiadam. Plinius unum eundemq; piscem, tanquam diuersos commemorat: sed hoc idem sepius facit, quòd infinitæ lectionis studiosior, quàm cupidior experiendarum rerum fuerit: ex quo factum est, ut sæpe cõfusam nobis de piscibus reliquerit historiam.

De Umbra.

CAP. XXV.

Umbra nondum apud multas nationes nomen amisit, Græci etiam nunc Scion nuncupant.

De Orpho.

CAP. XXVI.

Orphum Theodorus ausus est conuertere Cernuam, Siculos secutus, Cernham uulgò appellantes. Mafsilienses Ernham corruptè: Græci etiam nunc Orphum appellant.

De Congro.

CAP. XXVII

Congrus nomen retinet: soli Mafsilienses non Mafsilice, sed planè barbarè Phialasum appellant.

De Perca.

CAP. XXVIII.

Perca & marina est, & fluuiatilis: marina inter saxatiles numeratur: Latinum nomen etiam nunc retinet: est branchijs quaternis, duplici ordine, ultima excepta.

De Aurata.

CAP. XXIX.

Aurata suo antiquo nomine adhuc appellatur, ac si amisisset, facile tamen ex aureis supercilijs recogno

recognosceretur, quam Græci Chrysofhrin in hanc ætatem appellant.

De Mugilibus & Capitonibus. CAP. XXX.

MVgiles etiam nunc à Gallis appellantur: Venti omne Mugilum genus Cephalos uocant: Capitones Mafsilienses Calugos: in sinu Adriatico Capitellos, siue Capistellos à capitis magnitudine. Myzones, siue Myxones Mugilum genus etiam hac ætate Græci Myxones appellant: qui Niceam accosunt Massonos nuncupant.

De Sphyrena. CAP. XXXI.

Sphyrenam Pollux Cestram, Plinius Sudem appellat: Theodorus audax in nouandis nominibus, rem ipsam magis quàm Latini sermonis consuetudinem secutus, Malleum conuertit. Hac etiam ætate Græci uocant Sphyrenam: Mafsilienses idcirco piscem Iudæum, quòd capitis tempora tanquam cornicula emineant, more Iudæorum, qui sic olim Mafsiliæ induebantur.

De Trutta. CAP. XXXII.

Piscis quem uulgò Truttam appellamus, sine dubitatione is est, qui ab Aufonio in Mosella Salar his uersibus uocatur:

Purpureisq; Salar stellatus tergora guttis.

Et infra:

Qui necdum Salmo, nec iam Salar ambiguusq;.

Truttarum duplex est genus, alterū guttis nigris, alterum purpureis maculosum, Truttæ quæ macus

A a lis pur

lis purpurefcunt, meliores exiftimantur. Iam porrò quas Aelianus & Ambroſius Truttas appellant, marinæ ſunt, & Amiæ ab alijs ſcriptoribus nuncupantur, ut ei planè liquebit, qui apud Aelianum pugnam Truttarum cum Delphino eandem eſſe animaduertet, quam Oppianus Amiarum cum Delphino pulcherrime uerſibus explicat.

De Cyprino ſiue Carpone. C A P. XXXIII.

CYprinus, etſi Plinius & Oppianus eum marinum facere uidentur, tamen Ariſtoteles, quem ſequor, fluuiatilem facit, quarto de hiſtoria, cum ait: Aquatiliū tamen generi, quos piſces uocamus, data quidem eſt lingua, ſed imperfecta, incertaque: oſſea enim, nec abſoluta: ſed palatum nonnullis carnoſum pro lingua eſt, ut inter fluuiatiles Cyprino, niſi diligenter inſpexeris, lingua id eſſe uideatur. Similiter Dorion lacuſtrem & fluuiatilem facit, eum Cyprianum nominans: etiam Græci nonnulli hac ætate Cyprinum appellant: utraq; Gallia & Germania corruptè Carponem nuncupant.

De Accipenſere. C A P. XXXIIII.

Ovidius dicit Elopem eſſe Italicis littoribus incognitum, ex quo Plinio uidentur falli ij, qui eundem Accipenſerem exiſtimauerunt. Columella & Aelianus Elopen dicunt non niſi Pamphilio profundo capi. Theodorus ſecutus Appionem, & Plutarchum, Elopen conuertit Accipenſerem: quod ipſum ſi recte

si recte fecit, miror Aristotelem (qui Elopen uidisse conijcitur ex secundo libro de historia, cum scribit, branchias quaternas utrinque eum simplices, atque etiam sel propinquum iecori habere) omisisse scribere, squammas huic ad os uersas, rem commemoratione dignam, inesse. Archestratus autem inquit, non Elopen, sed Galeon à Græcis Accipenserem appellari.

De Lupo. CAP. XXXV.

LVporum duo genera ex Collumella, alterum sine macula, alterum uarium: ex quo etiam hac ætate Veneti Vairoolum quasi uarium corruptè appellant; littus Ligusticū & Gallicum uocat Lupum. Græci nondum cessant recte appellare Labraca.

De Asello. CAP. XXXVI.

ASellus piscis etiam nunc ab Italis Asinus, à Galis Merlus appellatur: duos in capite lapillos molari figura, & cor in uentre habet. Varro ab Asinino colore sic nuncupari ait. Eius duplex est genus, alterum Callarias minor, quod & Gallarias, & Galeridas uocatur: alterum Bacchus maior, is non nisi in alto capitur. Dorion maiorem uocat Onon, & Gadum, minorem uero Oniskon. Græcus quispiā nauta Mafsiliæ mihi dixit, etiam nunc Gallariam in Græcia appellari; sed mihi non potuit piscem, cum tamen summè ab eo contenderem, repræsentare.

De Melanderinis. CAP. XXXVII.

Aa 2 Pisces

Pisces Sargis aut Melanuris similes, excepto rostro, quod acutius est, paruis dentibus non serratis, sed hominis similibus, optimi cibi, ex Istria Venetias afferuntur, Picij uulgò nuncupati: eos esse asbitror, quos Speusippus Melanderinos appellat, & Melanuro similes esse dicit.

De Mullo.

CAP.

XXXVIII.

Mullus à colore mulleorum calceorum, quibus purpurei coloris primo reges Albani, post Patricij usi sunt: is marinus piscis, cum ab alijs, tum maxime à Cicerone Barbatulus uocitatus, nobilitatem habet: Gemina enim barba eius inferius labrum ornatur. Græci etiam nunc recte, seruato nomine antiquo, Triglam: Ligures, & Malsilienses corruptè Trigam, quasi Triglam, corruptius: qui Niceam à Malsiliensibus conditam incolunt, Strilham appellantes.

De Sargis.

CAP.

XXXIX.

Icesius Melanuro Sargum dicit esse similem, non idum suum nomen neq; apud Græcos, neq; Malsilienses amisit.

De Garo.

CAP.

XL.

Garum ex intestinis piscium, præcipuè Scombrogrum, sale exesis fiebat: ex Garo pisce, ex quo primum conficiebatur, sic nuncupatū. Nostræ ætatis Græci pisciculos salfos uulgò Garos uocant.

De Oataricho.

CAP.

XLI.

Oataricha

OAtaricha ex ovis piscium falsis conficiuntur: Vulgò Itali Cauiaria uocant. Græci nostræ ætatis corruptè Botaricha nominant: quæ quidem ipsa inter lautissimos cibos numerantur.

De Fabro.

CAP. XLII.

ZEus, siue Faber figura orbiculata, quem Chalcæa olim Græci uocabāt, nunc in templis suspendunt & Christopharon ideo arbitror appellant, quia olim Zeus Iuppiter nuncuparetur. Romani uocant piscem sancti Petri, siue Situlam. Dalmatæ etiam hac ætate Fabrum: qui, cum ex eis percunctarer, cur sic nominarent, mihi pulchre responderunt, se ideo ita nuncupare, quòd omnia instrumenta fabrilia in ipso reperiantur: quod quidē ipsum statim uerū esse periclitatus sum. Ligures Rotam, Malsilienses Truëiam, hoc est porcam, quòd dum capitur eum grunnire testentur. Hispani nuncupant Gallum: & quem admodum olim inter lautissimos pisces, sic nūc apud eos numeratur. Quod autem quibusdam modo uideatur Chalcis, modò Galeos, modò Columbus, modò Citharus & Situlus, posse amplissime confutare, nisi amarem eos, qui primi conati sunt huic parti lucem aliquam afferre.

De Salpa.

CAP. XLIII.

SAlpa ubiq; gentium nomen suum retinet, ad pedis magnitudinem accedit, luteis quibusdam lineis à capite ad caudam pertinentibus uariatur. Epicharmus dicit dentata parere.

De Apro. CAP. XLIIII.

A Per pelle est aspera & dura: hunc piscem uidi Venetijs in foro diui Marci conditum in opificis cuiusdam officina pendere. Cum Thraci cuiquam ostendissem, Capriscum dixit à suis nuncupari solere: cumq; huius pictam effigiem Siculis piscatoribus ostendissem, porcum esse affirmarunt.

De Rhombo, & Passere, & Solea, & Vitta.

CAP. XLV.

Passer & Rhombus corporum duntaxat situ differunt: Si enim Rhombum sic in latus componas ut oculi coelum suspiciant, & mentum deorsum uersus spectet, pars supina erit dextra: sed si similiter passerem constituas, supina pars erit leua. Rhombus igitur est Passeri similis, sed amplior. Massilienses, & Ligures Rhombum uocant, Galli ulteriores Turbotum: nostræ ætatis Græci nondum antiquum nomen *ψιττακι* commutarunt. In multis littoribus Italiæ Passer etiam nunc uulgò appellatur. In Gallia non distinguitur à Solea, quam Plautus & Varro Lingulacam nominant, Græci à bubulæ linguæ similitudine Buglossum appellant, quam hac ætate Romani Soleam uocant: Hispani Lingulacam. Iam porrò affines sunt Psetta, Buglossus, Tenia. Ab auis gentis suæ colore nomen duxit Passer: quemadmodum enim uolucris Passer, sic parte supina candidus, pro-na terreus est. Tenia quæ nunc ab Hispanis Azedia nuncupatur, Soleæ similis, sed minor ac strictior est.

De

De Myro & Murena. CAP. XLVI.

MYrus non idem est qui Murena, nam hæc quidem uaria & infirmior est: Myrus uero sine maculis, & robustus habetur, colore Laricis arboris. Sexu etiam differunt: hic mas, illa & foemina est, & piscis longus, haud longe anguillæ dissimilis. Murenarum alia colore est subnigro, luteis maculis distincto: alia albo, nigris maculis distincto, oris rictu non aliter quàm Anseres largissimo: ijs foraminibus, quibus Lampetra prædita est, caret: nullasq; habet neque branchias, neque pinnas: integra flexuoso corporis impulsu natat: in arido similiter etiam atq; Serpentes serpit: dentibus maleficam non modò legi, sed etiam expertus sum, cum Malsiliæ illius naturam perscrutans, temere lubricum rostrum cæpisssem, non sine magno dolore uulnus accepi: ubiq; gentium in hunc diem Murena nuncupatur.

De Raia & Leuiria & Asteria. CAP. XLVII.

RAiam piscem planum & cartilagineum, etiam nostræ ætatis Græci Batin, & Baton ex eo appellant, quòd huius cauda aculeis quibusdam rubi similibus horrescat. Leuiria à Græcis Liobatos nuncupata, à leui cute: maior est quàm Raia: piscatores uocant Bubosam, siue Mucosam, à luto & mucore, quo eius pellis fordida spectatur. Batis Asterias à maculis quas habet in dorso minor est quàm Raia, cute leui. Malsilienses à stellis, hoc est maculis, uocant Miracletum, id est, Speculum paruum: eam uero quæ spi-

nas habet, Cauelatam duro nomine appellant.

De Pastinaca.

CAP. XLVIII.

PAstinaca piscis planus cartilagineus, radium digiti, interdum semipedis longitudine, ad similitudinem serræ dentatum, dentibus reflexis, in cauda habet: quo nihil usquam pestilentius mare generat. Ligures uocant Ferrasam: Malsilienses Glorinum: Siculi Bastonacam corruptè, quasi Pastinacam, detracto radio in littore Ligustico ac Gallico comeditur.

De Squatina, & Squatraia.

CAP. XLIX.

Squatina piscis planus & cartilagineus, non tanta amplitudine quanta Raia dilatatur, sed & contractior est, & ut Ranæ palustri eius os ex rostro eminet: non autem infrà parte supina, ut maxima pars cartilagineorum, habet: itemq; eiusdem fel in iecore situm est, perindeq; ut Ranam marinam pinnas in lateribus possidet: cute tantopere aspera & dura est, ut ea ligna & ebora poliantur: cauda item longa in mucronem procedit: simul & similiter ut Polypus colorem mutat: nostræ ætatis Græci & Rhinam & Rhinobaton uocant. Rhinam ut Latini utrumq; Squainam, siue Squadram, hoc est, Squatinam: Malsilienses piscem Angelum appellant, quòd tanquam alas picti Angeli, sic hæc pinnas habet.

De Torpedine.

CAP. L.

Torpedinis piscis plani & cartilaginei torporem meæ manus tactione periclitatus sum: sed haudquaquam mihi manus tantopere obtorpuuit, quam scriptores

scriptores decantant. Torpor non modò letalis non est, sed non ita multo post euanescit. Venetijs, Ianuæ, Mafsiliæ, ac ubique puto gentium comeditur. Mafsilienses Turpilliam corrupte uocant: Ligures, Tremorizam.

De Boue. CAP. LI.

BOs, quem Plinius inter planos & Cartilagineos commemorat, ad trecentas aliquando libras accedit. Dalmatæ etiam nostra ætate Bouem uocant. Alius Bos est, inter cetarios numeratus ab Aristotele, quem, etsi nullis est uiribus, tamen eum terroribus homines in periculum adducere, Aelianus, & Oppianus tradunt.

De Aquila. CAP. LII.

Aquilam piscem planum & Cartilagineum Neapolitani etiam hac ætate uocant Aquilam, simileslemq; Pastinacæ esse dicunt, strictiori tamen corpore esse, & pinnis longioribus, & acutioribus: capite prominentiore, atq; ad trecentas sæpe libras accedere: sed nihil affirmo cum solam ex piscatore Neapolitano auditionem acceperim.

De Rana marina. CAP. LIII.

RAna marina, piscis planus, & cartilagineus est: is, quem uidi ad portum Sabatorum, duos pilos in uertice habebat, longitudine duorum pedum: & hi quidem, tanquam frumentorum summi calami spicam, sic caudam gerebant: ex his pilis Propilatis id nomen duxit, ut Piscatrix appelletur: nam in lu-

Bb tum

tum abiecta, sicut lineam piscator, sic hos ante ora sua prætendit, eosdemq; cum pisceis comprehendere uult, sensim ad os adducit oris rictu tum immenso est, tum capite ingenti ut mediam corporis partem huius magnitudo occupet: os in rostro est, non infra in parte supina; inferius tamen labrum adeo eminent, & superius contrahitur, ut os in cœlum spectare uideatur. Neque modò dentium series solitis locis, uerum in medio etiam palato permultas habet. Eius oculi similiter supra caput ut Squatarum siti sunt, magni & glauci: dorso est duro, & osseo, & nigro: & capite aspero, & durissimo: tota corporis facies Ranae speciem similitudinemq; gerit: & item pinne duæ in ima parte, & in lateribus aliæ duæ: tum aliquot pili in dorso insunt, sed minores quàm ij qui eminent ex capite. Siculi uocant Lamiam: Massilienses Boudroyum, hoc est, Batrachum corruptè: Ligures, Piscem piscatorem: Neapolitani, Piscatricem.

De Squalo.

CAP. LIIII.

Solus Plinius ex latinis Squalum commemorat: Squamosus est, & Barbi piscis speciem similitudinemq; gerit, exceptis pilis, quibus barbibus ornatur. Lacustris & fluuiatilis est: qui accolunt Adriaticum sinum, etiam hac ætate Squalum, Lugdunenses uero Munium uocant.

De Mustellis spinacibus.

CAP. LV.

Anthiæ Mustelli à spinis, quibus duobus albis eorum dorsum inhorrescit, nuncupati: cor habent

habent pentagonum : squammis carent : aspera sunt cute : à Mafsiliensibus Agullati nuncupantur, quasi aculeati.

De Centrinis.

CAP. LVI.

CEntrinæ Mustellorum spinacium speciem similitudinemq̃ gerētes, squāmis carent, & cute sunt aspera, aculeos habent nigros, alterum in capitis uertice, alterum ad caudam.

De Mustellis leuibus & stellatis.

CAP. LVII.

Mustelli leues & stellares idcirco uocantur, quòd tanquam stellis quibusdam, sic maculis uariantur : à Mafsiliensibus Gatti algarij appellantur.

De Echeneide, siue Remora.

CAP. LVIII.

Echneis, à Latinis Remora nuncupata, pisciculus semipedali longitudine, & quinque digitorum Crassitudine, anguillæ speciem similitudinemq̃ gerit : nigro colore, acuto ore : hunc non uidi, neq̃ ex quantumlibet infinitis percunctatus sim, quenquam piscatorem reperire potui, qui hunc ipsum hac ætate uiderit.

De Mæna, Smaride, & Boope.

CAP. LIX.

Mæna pisciculus, hyberno tempore candidus, Mæstiuo cærulea uarietate pictus. Ligures Mæsnulam, Mafsilienses Medolam uocant : neq̃ modo speciei uerum etiam generis nomē esse ex eo conijcio, quòd uarium & multiplex est earum genus : aliæ in utroque latere nigram maculam orbiculatam habent, quas ij qui Adriaticum sinum accolunt, uulgò

B b 2 Mænas

Mænas Sclanas appellant: aliæ Leucomenides, hoc est albæ Mænæ, à Græcis Smarides nūcupatæ, quas nostræ ætatis Siculi etiam Smaridas uocant: Massilienses, Gerres: Neapolitani Cerres, per c. quos Theodorus secutus Smarides Cerros uidetur conuertisse, non Gerres: de quibus Martialis, ueluti uilibus piscibus, ita ait: Fuisse Gerres, aut inutiles Mænas. Theodorus Mænidas, in Aristotele Mēnas & Aleces, & Mænidia, id est, Mænas paruulas Aleculas appellat: ut Alecula nomen generis sit, hoc idem latinè significans, quod Græcè: ut Hermolaus putat, Anthracides, hoc est, pisceis qui succensis carbonibus cōmode coqui possint, cuiusmodi sunt Smarides & Mænæ. Equidem ipse generatim pisciculos ignobiles significari ex Columella arbitror, q̄ Aleculas riuales pisciculos, ignobiles uocauit: atq̄ alios pisceis sale exesos, Areneos nuncupatos, Thrissis similes: itemq̄ sunt Mænæ Boopes appellatæ, quas Græci adhuc recte Boopas uocant. Ligures, & Massilienses Bogas corruptè nominant.

De Phycide, siue Fuca.

CAP. LX.

SOLUS Phycis ex marinis piscibus nidum construet, atque in eo sub strato parere dicitur: colorem mutat, alio anni tempore candida est, uerno uariatur: idcircoq̄ Phycis nuncupatur, quòd ex alga nificat, quam Græci phycon uocāt. Diocles & Speusippus Percam, Chanam, Phycida, similes esse dicunt. Memoriae nostræ Græci recte Phycida uocant. Falso Veneti

Veneti quendam piscem Phycum uocant: is enim squammis caret, & paruulæ Palamidis similitudinē gerit: Phycis squamosus est, & saxatilis, trientalis longitudinis. Iam uero Phycida Mafsiliensi piscatori, ex oppido Neapoli oriundo, cum demonstrarem, dixit Neapoli Leprem uocari: ab Hifychio Phycis dicitur etiam appellari Lelepris.

De Hirundine.

CAP. LXI.

Hirundo, Coccix, similes sunt. Mafsilienses nominis Græci extremas syllabas adhuc ex antiquitate sua retinentes, Lendolas appellant, quasi Chelidonas. Quatuor cubitis extra summam aquam hunc eminentem in Gallico littore maris interni uidi ad iactum lapidis uolare.

De Coccyge, siue Cuculo.

CAP. LXII.

Coccygem Numenius rubrum esse dicit: Mafsilienses eum Gallinam appellant: Neapolitani etiam nunc antiquitatis retinentes, Coechum: Siculi Cochum corruptè quasi Coccygem. Hunc piscem cum à uoce, quam Coccygis uolucris similem mittit, nomen traxisse non ignorarem, ex piscatoribus percontatus sum, nunquānam uocem mitteret: Responderunt hunc cum se irretitum sentit, quiddam uocale strepere, nihil præterea se obseruasse. Quod quidem ipsum facile credidi. Quicquid enim habent aurium, in quæstum piscium conferentes, ad piscium uoces obsurduerunt.

De Lucerna.

CAP. LXIII.

Bb 3 Miluus

Mlluus, siue Lucerna piscis rufus, sine squammis, Maspera cuticula, pinnis longis, & tam bene latis, ut multum accedant ad Hirundinis piscis pinnae: & Græci hodie ob eam similitudinem falso Chelidonem uocent. Accolæ Adriatici sinus, etiam nostra ætate antiqui nominis retinentes, Lucernam appellant: Mafsilienses Belugam: Romani Caponem. Hunc Plinius Lucernam nuncupari ait, quòd huius lingua per os exerta tranquillis noctibus luceat: sed id omnes piscatores negant, & non uero proximum uidetur, ex Aristotelis libro secundo de partibus animalium, atque ex eiusdem Plinij libro nono, cum de Delphinis loquitur, itemq; ex undecimo, ubi ait, pisces linguam explanatam & mobilem non habere. Itaq; si immobilis sit, atque minus explanata, quomodo exerta esse poterit. Fortè potius lucerna appellata fuit, uel quod pinnæ uersicolores noctu fulgorem quèdam mittunt, uel quia antiquæ lucernæ speciem similitudinemq; gerit.

De Cornuta.

CAP. LXIIII.

Piscatores Mafsilienses mihi narrarunt, se aliquando piscem cæpisse, cuius cauda accederet ad duorum cubitorum longitudinem, largo ore, & duobus cornibus cubiti longitudine fuisse, & ad ducentas libras accessisse, eiusq; nomen ignorasse: equidem ipse ex Plinio arbitrabar Cornutam esse: is enim hunc inter maiores pisces numerat, & cornua ait sesqui pedalia habere.

De

De Dracone, & Serpente pisce. CAP. LXV.

QUOD Plinius Draconi, Aristoteles Ophi, hoc est Serpenti marinæ attribuit, cum ait libro nono: Serpens marina colore & corpore Congro proxima est, sed obscurior, atque acrior: hæc si capta dimittatur, foris in harenam rostro quàm primum adacto terebrat subitq; tota: acutiore ore est, quàm terrestris. Plinius libro xxxij, Draconem à Dracunculo distinguit, huncq; dicit Graculo similem esse, atque in branchijs ad caudam spectantes aculeos habere, eiusq; ictum uenenatum esse. Hunc Dracunculum Aristoteles & Oppianus uocant Draconem, & similiter Plinius ipse, cum inquit libro xxxij: Draco marinus ad spinæ suæ, qua ferit uenenum, impositus prodest. Ab Ephippo uocatur Dracænis: ipsum arbitror esse, quem Ligures, & Malsilienses, & Plinius ipse alio loco Araneum uocat. Hac ætate Græci Dracænam: Siculi, & Neapolitani, Traginam appellant, corruptè, quasi Dracenam. Secundum Pastinacam nihil in mari uenenatius: acutissimos in dorso habet aculeos, quos piscatores ab hoc capto statim abscindunt. Magnam admirationem habet, quod multi piscatores mihi testati sunt, eo tempore cum piscium genus amore tenetur se uidisse in uulnere, quod huiusmodi piscis infixisset, pisciculos illius similes generatos esse. Aculeos in branchijs habet ad caudam spectantes. Iam porrò eum qui ab Aristotele Araneus uocatur, nulli Græci autores uenenatum esse tradūt:

B b 4 hunc

hunc uero omnes scriptores, atque ætatis nostræ piscatores cum à Pastinaca discesserunt, omnium maris norum uenenatissimum esse asseuerant. Serpentes marinas uidi, quarum color ad Congrum accederet, rostrum longum & tenue esset, Anterior corporis pars sexangula, à uentre ad caudam quadrangula pertineret: ab hac longe diuersus est marinus Draco, quem Aelianus alijs piscibus ait reliquo corpore alsimilem esse, eius caput, & oculorum magnitudinem terreni Draconis speciem similitudinemq; gerere, magnos enim esse & uenustos: maxillas similitudinem etiam nonnullam cum terrestribus habere: pellem non procul à terrena tactu abesse: simul & uenenatis aculeis esse, quæ omnia pisci Araneo conuenire uidentur. Sed cum Græci incoluerint Italiam, fieri potuit, ut alicubi Plinij temporibus uocaretur Araneus, alicubi Draco.

De Lolligine, & Lollio, & Sepia. CAP. LXVI.

Lolliginem Ligures, atque pleriq; alijs Itali ex eo Calamarij appellat, uel quòd eius corpus calamarij, quo utimur ad scribendum, speciem similitudinemq; gerit: uel quia atramentum habet. A Masiensibus etiam nunc antiquitatis suæ retinentibus Taute appellatur, quasi Græcè *ταυτίς*. Lollium, qui maior est Lolligine, & pinnas propius accedentes ad extremam caudam habet, Masienses quasi Latine nuncupant Lollium: ad Sepiæ quidem similitudinem accedit, sed & longior & strictior est: octo pedibus,

ijsq;

ñsq; quàm Polypi minoribus nititur. Sepia, Lolligini similis, quemadmodum Polypus mutat colorem. Cum atramentum mittit, Mafsilienses exiguæ cuiusdam uetustatis retinentes uulgò dicunt eam atramentare.

De Polypo & Osmylo. CAP. LXVII.

EX molliũ genere Polypus octo pedes habet, simplicibus singulos acetabulorum ordinibus plenos, quibus attrahit id ad quod adhæserit, & tam firmiter retinet, ut comprehensum hominem ad terram abijciat: à Lolligine & Sepia hoc differt, quòd eius alueus & paruus, & crura longa sunt: ubiq; ferè generium uulgo Polypus nominatur. Quis non miretur Polyporum uarietatem? nam horum alius tetram odoris foeditatē habet, alius nomine Osmylus bene olet, & nihil muscosius sensi: quem hac ætate Græci Moschitem appellant: Mafsilienses Muscum, ex ea odoris suauitate, quòd muscum non leuiter non modo uiuus, uerum mortuus etiam oleat. Is qui eum uel occultissimum fert, circumstantes suauissime permulceat: in arcis ad imbuendas grato odore uestes reponitur: gracilioribus est brachijs, quàm cæterorum genus Polyporum. Helidonam genus etiam Polypi nostræ ætatis Græci Halidonā corruptè nominant.

De Barbo fluuiatili pisce. CAP. LXVIII.

BArbus ex eo nomē duxit, quòd similiter ut Mulorum natio barbatulus est: huius enim inferius
Cc labrum

labrum geminis pilis utrinque ornatur. Is etsi piscis est
 haudquaquam in uulgo ignotus, tamen in sermone
 Latino ignotius esset nihil, nisi Aufonius suo carmine,
 ne, quod Mosellam inscripsit, illustrasset:

Tuque per obliqui fauces uexate Sarau,
 Qua bis terna fremunt scopulosis ostia pilis:
 Cum defluxisti famæ maioris in amnem
 Liberior, laxos exerces Barbe natatus.
 Tu melior peiore æuo : tibi contigit omni
 Spirantum ex numero non illaudata senectus.

De Alburnis piscibus fluuiatilibus. CAP. LXIX.

Alburnos arbitror esse, quos uulgò Ablos no-
 minamus. Hos ignobiles Aufonius suis uersibus
 de Mosella in scriptis nobilitauit, cum ait:
 Quis non & uirides uolgi solatia Tincas
 Norit: & Alburnos prædam puerilibus hamis.

De Orcyno. CAP. LXX.

MAsilienses cetaceum quendam piscem uocant
 Organam, quem cum uiderim, iudicare non
 audeo esse Orcynum. Nam Aelianus etiam Orcy-
 num dicit cetaceum esse. Hoc duntaxat dictum ue-
 lim, ut diligentiores incitem ad exactiorem inquisi-
 tionem.

De Lucio pisce fluuiatili. CAP. LXXI.

Lucius stagna, paludes, fluuios incolit. Galli qui
 Laccolunt Lygerim & Sequanam, Brochetum ap-
 pellant : prouincia Narbonensis Lucium; neque enim
 sanè

fanè quampiam dubitationem debet afferre, quòd cum ex Aufonio olim nullo in precio esset, nunc inter lautos fluuiatiles censeatur; non enim modo mores, uerum etiam palatum mutauimus. Cui nunc tantum parum palatus sapit, ut principem locum inter aues Turdo adiudicet: Quis ex nostris non tantum laetus atq; urbanus, sed etiã agrestis, qui post Accipens ferem, ex omnibus piscibus præcipuam autoritatem Afellis, sicut Plinius, daret: Ego potius Pagris, alijsq; non paucis sapientius attribuerem. Quis modò octo millibus nummùm Mullum piscem emat: Equidem nisi insipiens palati insulfitas me fallit, huic non paucos longe anteponerem.

De Locusta.

CAP. LXXII.

Locusta, Carabos Græcè appellata, Astaci speciẽ similitudinemq; gerit: ex pedibus quos utrinque quinq; dentatos habet, postremi forcipibus arman- tur. Valde miror quosdam etiam doctos scripsisse ex Aristotele Locustis forcipes deesse, cum non semel Aristoteles aliter doceat: eius dorsum quod ad caput pertinet, aculeis horret, quorum duo ferrea duritate tanquam cornua supra oculos eminent, nec minus duri: alijs duo infra oculos ad horum tuitionem eriguntur: simul & inter aculeos, tanquam uuæ ex racemo longa radice nitentes, oculi foras eminent: os habet in parte supina, duobus dentibus buccam im-
 plentibus, munitum: in rostro bina flagella bene

longa prætendit, quorum rostro uicina pars spinis horrida est, cætera caret aculeis: huius cauda crustaceis obducitur uertebriis uiolaceis, supinæ partes molli pelle uestiuntur. Locustam memoria nostra nominant Malsilienses, & Ligures. Plinius tradit Elephantum locustarum nigrum genus, pedibus quaternis, bisulcis, brachijs duobus, duplici articulo, & forcipibus dentatis. Neapolitani genus quoddam crustatorum etiam nunc Elephantum uulgò nominant: sed hunc ne, an alium appellent, iudicare non possum, cum piscem non uiderim.

De Astaco.

CAP. LXXIII.

Astacus brachia dentata forcipibus habet, nigris maculis distinguitur, dentes huic similiter ut Locustæ, cornua breuiora, tenuioraq; quam Locustæ: Græci & qui accolunt Adriaticum sinum etiam hac ætate Astacum uocant. Theodorus in nouandis nominibus audax (secutus non paruam nationem, Cammarum adhuc uulgò nominantem) Cammarum conuertit: Malsilienses & Leonem & Astacum, ex Plinio diuersos pisces uno eodemq; nomine Ligombaudos nominant: forcipibus firmiter Astaci & Leones retinent, quicquid comprehenderunt. Cum enim Malsilia permultas Boopes, Mænarum genus, & Leones, & Astacos cepissent, nauiculamq; ubi huiusmodi pisces captiui tenebantur, in littus expulsam reliquissent, & Vulpes in eam ipsam ad exedendas Boopes inuasisset, accidit ut hæc in horum forcipes pedem

pedem poneret, ex quo totam noctem retenta, mane à piscatoribus capta fuit.

De Leone marino.

CAP. LXXIIII.

Leonem marinum Aelianus scribit locustæ speciem similitudinemque gerere, sed corporis tenuitate, & gracilitate habitus maiori esse, brachiaque habere, tum maxima, tum Cancris similia: cæruleo colore esse, & subnigris maculis distingui. Plerique dum nationes nonnullas etiam nunc Leonem Astacum nominantes sequuntur, arbitratur Leonem esse Astacum. Plinius tamen separatim ab Astaco Leonem tractat: & Athenæus separatius utrumque ab altero distinguit, cum inquit, Astaco Leonem maiorem esse: Massilienses Ligombaudum appellant. Oppianus inter marinas beluas Leonem quendam numerat.

De Cicadis marinis.

CAP. LXXV.

Est etiam Cicadarum, sicut Aelianus ait, genus marinum, quarum maxima Locustæ parvæ speciem similitudinemque gerit: veruntamen cornua non similiter atque illa magna, nec aculeos habet: huius pinnae terrenarum cicadarum alis similes sunt. Massilienses tenuis suæ cuiusdam vetustatis retinentes etiam nunc Cicadas nominant.

De Maijs Cancris.

CAP. LXXVI.

Maijs ex Cancrorum genere maximis cauda deest, atque ex utroque latere quinque pedes tenues ualde eminent, forcipibus carentes, exceptis duobus anterioribus ultimis, qui subtilibus forcipibus detati

Cc 3 sunt

sunt : earundemq; os similiter duobus grandibus ut Locustarum dentibus impletur, & tanquam brachio-
 lis quibusdam circummunitur, eiusq; color rubet :
 corporis figura posterior rotundior, anterior pyrami-
 datior : extremæ partes aculeorum seriæ circumual-
 lantur, quorum duo ex fronte tanquam cornua emi-
 nent : crura quibusdam spinulis horrent. Malsiliens-
 es Squinadas nominant: ijdemq; quorum industria
 in piscatione uersatur, mihi narrarunt, se perraro pis-
 scari solere aliud Cancrorum genus, quorum corpus
 ut longe minus sit, quàm Maiarum, multo tamē lon-
 giores pedes existere : sint ne heracleotici an equites
 Cancrī, dijudicare non queo, cum solam rudem audi-
 tionem acceperim : quod ipsum idcirco adscripsi, ut
 alios, quibus maius otium est, ad horum inquisitio-
 nem incitarem.

De Squillis. CAP. LXXVII.

Squillas, Caridas Græci nominant, & nisi forcipe
 Scarerent, Locustarum speciem similitudinemq; ge-
 runt. Harum triplex est genus, Gibbæ, Crangines,
 & paruæ, quæ ad maiorem magnitudinem nūquam
 accedunt. Veneti Squillas quasdam uocant paruis
 Gammaris similes : sed recte nec ne, alijs iudicandum
 relinquo. Easdem nostræ ætatis Græci etiam nūc Car-
 ridas uocant. Athenæus ait, Cammarum quoddam
 Caridum genus à Romanis nuncupari, idemq; Caris-
 das inquit reliqua corporis parte maius caput habe-
 re. Libellus falsò quidem Apicio inscriptus, exiguæ
 tamen

tamen uetustatis retinens, Squillas & Cammaros testa obductos dicit: cum ex Aristotele sint crustacei generis: secutus Diphilum, & Athenæum, qui non tam religiose crustacea à testaceis distinguunt: quin, nisi mendum sit, aliquando Squillas, Astacos, Locustas, Cancros, Leones Ostracodermos uocent, id est, testa circumclusos: cum tamen ex Aristotele sint Malacostraci, hoc est, crusta obtecti. Plinius aliàs Herinaceorum tegmentum uocat crustam, aliàs testam: cum tamen Aristoteles religiose semper Herinaceos inter testaceos numeret.

De Paguris.

CAP. LXXVIII.

E Genere Cancrorum Pagurus leui dorso est, in utraque sede uiuit, & in aridum sæpe procedit: huius pedes breuiores quàm Maiarum: quicquid comprehendunt, strictissime constringunt, idemq; oculos modò recondit, modò profert, ut interdum tanquam cornua extra emineant, interdum intra in testam abditi recedant: neque modò in mari, sed in terram eiectus, uel captiuus contra facessentes sibi negotium pugnant: quod quidem ipsum usu percepi. Cum enim Lazarus Baysius, post præclare obitam antemeridiano tempore legationem, aliquoties me ad littus Adriatici sinus duceret, ut piscium naturas explorarem, cum alia pleraq; periclitabamur, tum puerorum ludicram pugnam cum Paguris forte in sicco repentibus spectabamus: pueros quidem in eorum forcipes festucam inserere: hos uero magno ro-

bore animi hominum multitudinem, qua circumclusi debantur, præclare contemnentes, pertinaciter quicquid arripuissent, retinere: neque uel sæpissime uictos tandiu obfistendi finem facere, quoad omnibus uiribus defecti, tanquam homines pugillatione & lustratione certantes, strennue decumbebant. Illic ibidem hos Cancros Porros uocant, quasi Paguros: Malsilienses Carabassos.

De Pinnotere, & Cancelli, & Squilla.

CAP. LXXIX.

MInorum Cancrorum duplex est genus, utrunque cognitum habemus: alterum rotundum, in Conchis quibusdam uiuus inuenitur, ut in pinnis Concharum maximis, idque Pinnother, siue Carcinion nuncupatur: alterum longum, quod etiam Carcinion, id est cancellus, aut Squilla uocatur, neque in Conchis uiuentibus stabulatur, sed principio ex terra ac limo nascitur: post uero Conchulas uacuas subit. Cancellus Aranei speciem similitudinemque gerit, nisi partem ad pectus subiectam Araneis ampliolem habet, & cornicula duo rubra tenuia, sub hæc oculi subditi nunquam ut Cancrorum intro recedunt, sed semper eminent: eius os tanquam capillis quibusdam circummunitur: præterea in cubilibus Spongiarum Aranei similem bestiolam nasci scio, & degere in eodem cubili, modoque aperiendo, modo claudendo pisciculos comprehendere aperit, cum ingredi habet necesse: postea autem quæ est ingressa, claudit & contrahit.

De

Echinus orbiculatus è genere testa obductorum est: undiqꝫ aculeis armatur, quibus pro pedibus ad ingressionem utitur: purpureo colore, & cæruleo, aliâqꝫ colorum uarietate distinguitur, ut si colores durarent, nullam cum gemmis comparisonem haberent: at enim pisce extincto, colores euanescent: eius oua stellæ speciem similitudinemqꝫ gerentia, etsi amaro, non ingrato tamen sapore sunt. Huius triplex genus est, aliud Spatagus, & Brissus appellatur aliud, quod esculentum est: tertium Echinometra quasi Echinorum matrix. Aristoteles dicit Echinometras cæteros magnitudine calicis superare. Plinius Echinometras spinis longissimis, & calcibus minimis descripsit, quod ipsum mihi uero similis uidetur, cum ab aculeis nomen omnes Echini traxerint, rectius nominantur Echinometræ, qui aculeorum proceritate præstant, quam ob magnitudinẽ calicis, ex hoc genere maximi ut uidimus, minimis aculeis sunt: hos Malsilienses uocant Rascassos. Huiusmodi uidi, qui quoquouersus palmos dirigeres, plusquã duorum essent palmorum crassitudine: alium etiã inspexi calice exiguo, & aculeis digiti longitudinem superantibus, longitudine aculeorũ præstantes: à Siculis Masculi appellantur. Malsilienses uulgò omnes nominant Ericios. Aristoteles semper Herinaceorũ tegmentũ appellat testam. Plinius aliàs crustam, aliàs testam, Qui Aristotelicam disciplinam

profitentur, non modò Georgio Merulæ, qui inter crustacea Echinum numerauit errati ueniam non dabunt, sed qua sunt obseruandi Aristotelis summa religione, Plinium ipsum de negligentia damnabunt.

De Aquatilibus Cochleis. CAP. LXXXI.

Aquatiles Cochleas Græci etiam Strōbos appellant. Theodorus ausus est alio nomine Turbines nominare. Vidi cochleam marinam quæ ad eam magnitudinē accederet, ut tantū uini caperet, quantū piscator exficcare uno prandio posset: Limaces marinas uulgò Malsilienses nuncupāt: itemq; Cochlon Aristoteles animal testaceum aliud à Limace tradit, quod Theodorus Umbilicum conuertit.

De Pectinibus. CAP. LXXXII.

Pectinum genus sanguinis expers, striatum, id est, pectinatim diuisum, à rugis illis, siue imbricaturis ita nuncupatū: huius generis quidam arbitrātur eas esse, quas uulgò appellant Conchas sancti Iacobi; sed aliæ oceani littoribus Gallicis cognitæ habent. Theodorus Ctenas in Aristotele cum nunc Pectines, nunc Pectunculos cōuertit, eosdem facere uidetur: ueruntamen Plinius à Pectūculis Pectines seiunxit, perparuuli Cancri in Pectinibus nascūtur, quos piscatores simul cum eis, quorū testas incolūt, nasci asseuerant.

De Vnguibus, siue Digitis. CAP. LXXXIII.

Vngues seu Digi è genere testa obductorū, nostræ ætatis Græci, antiquo nomine seruato, etiā nunc Solenas appellant. Qui accolunt Adriaticum sinum,

finum, Cappas longas nominant. Ex eo digiti appellan-
lantur, quòd speciem similitudinemq; humani digiti
gerant. Vngues item uocantur, quòd eorum testa un-
guibus similis sit. Hic piscis binis conclusa ualuulis
utroq; lateri connexis, manubrij, quod ex cornu ap-
ponitur gladijs, speciem & similitudinē habet. Apuli
ideo uulgò Imbrices appellant, quia quodāmodo im-
bricibus horum testæ similes uidentur. Græce etiam
Auli, & Donaces nominantur.

De Mytulis, & Musculis. CAP. LXXXIII.

MYes à Theodoro uertuntur Mytuli, sed quàm
rectè, iudicare nondum audeo. Plautus tamen
Myes in Rudēte Musculos uidetur appellare: & Cor-
nelius Celsus inter ea quæ aluū mouēt, falsamēta po-
nit Ostrea, Pelorides, Echinus, Musculos, & omnes
ferè Conchulas. Equidē cum Græcis hominibus eos
quos uulgò Veneti uocant Musculos, & Cuniculos
ostenderem, dixerunt esse Mydia, hoc est, Musculos.
Athenæus tradit sua ætate Tellinas à Romanis My-
tulos nominatos fuisse.

De Nerite. CAP. LXXXV.

Aelianus dicit Cochleam marinam magnitudine
æxigua, formæ pulchritudine eximia, eò maris
ubi fordium uacuitas sit, & tranquillitas uigeat, in sa-
xis ad imam maris sedem adhærescētibus, nasci, quæ
Nerite nominetur. Theodorus Natricem cōuertit,
Turbinati generis est, leui testa, ampla, & rotunda.
Qui accolunt sinum Adriaticum etiam nunc Neris

tem appellant. Hispani uocant Caragolum.

De Balanis.

CAP.

LXXXVI.

Genus Concharū est quod Græci nostræ ætatis, adhuc antiqui nominis retinentes, Balanos uulgò nomināt. Plautus & Columella etiam Balanos à glandiū similitudine, sunt enim leues, ut uidimus: in cauernis saxorū stabulātur. Veneti non rectè Dactylos appellant. Huiuscemodi Conchā, cū piscatoribus Malsiliēsisibus nulla descriptione representare potuerim, ipsius nomen Malsilicum non potui adscribere.

De Tellinis.

CAP.

LXXXVII.

Athenus dicit Romanos sua ætate Tellinam nominasse Mytulum. Marcellus, Dioscoridis interpretis, Tellinas opinatur conchulas esse, quas memoria nostra Tellinas Romani uocant. Sed Aristophanes grammaticus Tellinas dicit patellis similes esse, eisdemq; pueros pro cornibus uti solitos fuisse: à quibus longe diuersæ sole clarius uidentur eæ, quæ uulgò Tellinæ nuncupantur.

De Patellis.

CAP.

LXXXVIII.

Patellæ, quas Græci Lepadas, etiam hac ætate nominant, Ligures & Malsilienses Patellas uocāt: una Concha clauduntur, earumq; altera pars à testa inops, ad saxa sic adhærescit, ut alieno tegumento se circumcludentes, bialuæ esse uideantur, aliæ ex alijs nexæ sæpe capiuntur, easq; permultas inter se nexas tanquam examen Apium uidi.

De Purpura.

CAP.

LXXXIX.

Purpu

Purpuram Græci hac ætate etiam Porphyram appellant: Concha est è genere Turbinatorū, clauiculatim intorta, aculeos certis ordinibus dispositos, corpus gradatim Cochleæ in modum ambientes habet. Purpuram diu multumq̃ consideravi, cum aliam Concham tandiu mordicus premeret, quoad suffocata hisceret. Conficiendi purpurei coloris rationem nostri homines ignorare putantur. Olim purpurarum testas confringebant, & carnes ad tincturam condiebant, & aqua dilutas, & sordibus expurgatas, succensis ignibus in lebete coquebāt, harum sanguis ab igne incalescens, fluebat, & efflorescebat, partimq̃ flauescebat, partim Cyaneo colore fiebat, partim in alium colorem conuertebatur, ac nimirum quicquid imponebatur, commutabatur in illius colorem. Purpuræ tinctura in sole uersari gaudet, à sole enim radiata illuminatur & magis enitescit. Massilienses hæc, & Murices, & Buccinos uocant Bios.

De Murice, & Buccino. CAP. XC.

Ceryx à Plinio Latine Murex, & Buccinum appellatur: Concha est clauiculatim intorta, & turbinata, scabra, sine aculeis, magnitudine purpuris inferior, Buccino turbinato, quo sonus editur, similis, excepto ore rotundo in margine inciso. Ergo eadem erit Buccini descriptio: nam est è genere turbinatorum Concha, sine aculeis, Buccino Concharum generi quo sonus editur similis, nisi rotundo ore differret, in margine inciso; Buccinum enim quo sonus editur,

D d 3 non

non est incisum. Ligures Buccinos nunc uulgò Cornetos nomināt : Mafsilienses Bios Cornetos : Græci quidam hac ætate Strophilidas : Speusippus dicit similes esse κηρύκας, & πορφύρας ἢ σραβιλὸς, siue ἀσροβιλὸς: Dercilus dicit commodos esse ad reddendū sonum.

De Pinna,

CAP. XC I.

Pinna Conchæ genus, in limosis locis uiuit, excelsa sedem nunquam mutat, radice enim nititur, ac si ex eo loco quo nititur & erecta manet reuellatur, amplius uiuere non potest : nostræ memoriæ Græci etiam nunc Pinnam nominant : Mafsilienses Nacram : Siculi Lanam Pinnulam : Neapolitani Peranam appellant : Plinius Pinnis haud dissimiles Peranas Concharum generis circa Pontias insulas frequētissime ait stare, uelut suillo crure longo in harena defixas hiantesq;. Cicero Pinnam lib. ij. de natura deorum nobilitauit, cum ait : Pinna duabus grandibus patula Conchis, cum parua Squilla quasi societatem coit comparandi cibi : itaque quum pisciculi parui in Concham hiantem innatauerint, tum admonitu Squillæ Pinna morfu comprimit Conchas : sic dissimilimis bestiolis cōmuniter cibus quæritur.

De Scolopendra,

CAP. XC II.

Scolopendra, quam Theodorus uertit Centipedam à pedum multitudine, quos utrinq; permultos habet, terrenæ Scolopendræ speciem similitudinemq; gerit : sed huius color magis rubet, pedes numerosiores habet, & graciliores, & magnitudine inferior

rior est, quàm terrestris : hæc quam uidi ad digiti longitudinem & crassitudinem accedebat, Græci Scolis petras corruptè nominant.

De Vrtica & Spongia. CAP. XCIII.

Plinius Vrticam & Spongiam numerat inter $\xi\omega\acute{o}\phi\upsilon\tau\alpha$, hoc est, si quid Theodoro dignum conari audes, Plantanimalia, quæ nec animalium, nec fruticum, sed temperatam ex utroq; naturam habent. Vrtica tota ex carne constat, nulla clauditur testa: eam Græci hac ætate uulgò uocant Colizanam, quòd pedunculis suis firmiter Polyporum more adhærescit: ac similiter ut terrenæ urticæ eius tactio dolorem inurit. Ligures, & Mafsilienses nondum cessant rectè Vrticam appellare. Si Plinius Vrticam cognitam habuisset, eius pediculos potius Cirros, quàm frondes dixisset.

De Scyllio canicula. CAP. XCIII.

Scyllion chartilagineum è genere Galeorum, non in rostro os, sed infra in supina parte dentatum habet. Scyllion ab Aristotele nominatur: iam nunc Græci Scyllopfaron nominant: Mafsilienses, Palum: nonnullæ regiones, Caniculam.

De Ostreis. CAP. XCV.

Ostreum, penultima quidem breui, Concharum species: longa uero, genus omnium testaceorum est. De uiris non paucis spectatæ fidei accepi Byzantinos Ostrea serere, & eorū quasi lac seminare, id ipsum enim in aquam abiectum, ad saxa ima adhærescere, &

Ostrea fieri.

De Tuberibus, & Callis. CAP. XCVI.

HOlothuria, quæ & Tethia uocatur, Theodorus uertit Tubera, & Callos, & Vertibula: & Tubera quidem, quòd sic nullis fibris, quemadmodum tubera terrena nitantur: ac Callos, quòd callosa materia tegantur. Iam nunc Græci non græco nomine, sed plusquam barbaro Spherdoclos nuncupant. Ineptius ij, qui accolunt Adriaticum sinum, ex eo Spongias nominant, quia cum premuntur, tanquam Spongiæ, sic aquam foraminibus reddunt. Hoc genus piscium Mafsiliæ in uulgus ignotum à paucis cognoscitur: quidam senes, cum huius descriptionem sub eorum oculos subiecisssem, & multum inculcasssem, nominarunt Vichonos: ueruntamen propter tempestates hos mihi ostendere non potuerunt.

De Pulmonibus marinis. CAP. XCVII.

Pulmones marini sua sponte nascuntur, cum nant Cirros ex imo, more Polypi, emittunt: quòd autem speciem quandam mulieris uulux representat, tota idcirco Italia eos turpibus nominibus appellat, ut nulla ratione scriptis honestè mandari queant. Ligures nominant, Capellos marinos: Mafsilienses, Carneos pileos: cum iacent, omaso similes sunt: cum eriguntur, Pulmones uidentur: tanquam uitrum translucent: cum suspensi tenentur, quandam imaginem Polypi gerunt, nisi brachia breuissima & crassa habent: Cum autem eos secuisssem, nihil in ea parte quæ

quæ Polypi uentri respondet reperi: ubi uero membratim dissecuiffem, in ijs partibus unde pedes exoriuntur, quosdam meatus harenarum plenos uidi. Adeo omnino lucidi, & tanquam uitrei sunt, ut sine sectione interiora omnia uidere possis: ac quanuis fluctibus in littus expulsi, nullo negotio capiuntur, tamen cum non sint esculenti, à prætereuntibus præclare contemnuntur.

De Stellis marinis.

CAP. XC VIII.

Marina Stella, non quod similiter ut Stellatus galeos maculis quibusdam tanquam stellis uarietur: sed stellæ pictæ quia speciem similitudinemque gerat, ex eo nomen duxit: ut enim stellam pictores radiatam pingunt, sic hæc quinque pedes, tanquam radios habet. Huius durum callum cum gladij mucrone experiri studebam, uix tandem multa ui molliorem mediam superficiem potui perfringere: nam radiorum anguli ad filicum duriciem accedunt, & non minus ab ictibus inuictos, quàm ferrum ipsum se præstant. Mafsilienses etiam nunc Stellam nominant. Græcia quemadmodum totius linguæ suæ negligens est, sic piscium nominum antiquorum nihil obseruans hunc Scauron appellat.

De Carcharta pisce,

CAP. XC IX.

CArchariam marinum piscem omnium canicularum robustissimum & maleficientissimum uidi

Ee Niceæ

Niceæ, & Mafsiliæ: os in roftro non parte fupina habet, multis dentium ordinibus dentatum. Mafsilienfes fuæ antiquitatis retinentes, proprie Lamiam uulgò nominant. Nam Nicander Colophonius, in Linguis, fcribit, Carchariam etiam Lamiam appellari. Magnam admirationem habet id quod mihi Nicenfes teftati funt, fe cum huiuscemodi pifcem ad quatuor millia librarum accedentem cæpiffent, in eiusdem uentre folidum hominem reperiffe. Simile quiddam Mafsilienfes mihi narrarunt, fe aliquando Lamiam comprehendiffe, in eademq; loricatedum hominem inueniffe. Huius dentes ab aliorum canum dentibus diuerfi funt: nam aliorum incurui in partem oris internam fpectant, & teretes funt: Lamia uero lati & pyramidati, mucronem ensum, quibus hac ætate utimur, referunt: pretiofi exiftimantur, & in argento includuntur. Cum unum ad huius naturam diligentius considerandam licitarer, alius quispian ad delicias hunc maiore propofito præmio mihi præripuit.

De Myllo.

CAP. C.

Nicea non procul à Varo amne in Liguftico litore fita, pifcem uocat Figon, quem noftre ætatis Græci Myllocopion appellât, Oppianus, & Plinius inter pifces numerant Myllon, quem Oppiani commentaria eum interpretantur, quem uulgò nominant Græci Myllocopion. Hunc Mafsiliæ uiderere

dere non potui, an sit Iecorinus, an Myllus, an alius, certi nihil habeo. Hoc duntaxat dixi, ut ex mea incertitia alios exacquam ad diligentiolem inquisitionem.

De Mormylo. CAP. CI.

Mormylus marinus piscis in dorso peracutos habet aculeos. Oppianus αἰόλου esse scribit: interpret Pictum ore non satis explicatè conuertit. Ouidius recte Pictum appellauit: non enim in ore, sed per eius utrunq; latus lineæ nigræ transuersæ à dorso ad uentrem decurrunt: Malsilienses, & Ligures Mormurum: alij non modò literati, sed etiam rudes appellant Mormylum.

De Sphondylis. CAP. CII.

Sphondylos inter Concharum genera Columella annumerat. Apuli & Siculi uocant Spondylos. Græci Gaidarupoda, hoc est, pedem asini, quòd asini pedis speciem similitudinèq; gerat. Huius extimæ partes scabræ sunt, intimæ uero leues & candidæ. Duabus Conchis constat, atque ex posteriori parte uertebis quibusdam continetur, unde nomen traxisse opinor. Malsilienses Hostia appellant.

De Testudinibus. CAP. CIII.

Testudinum genus est multiplex, aliud marinum, aliud Lutarium, quod etiam Mus aquatilis appellatur, in dulci aqua uersantes; Aristoteles Omydas,

Ec 2 das,

das, siue Emidas appellat marinæ testudines Conchulas petunt, os enim omnium robustissimum habent: oris robore nullum non frāgere siue lapidem, siue quiduis aliud possunt.

De Mustella.

CAP. CIIII.

Mustellam aliam ab ea esse quam Perotus prius Lampetram existimauit, Aelianus describit, cum inquit, Mustellā breuis piscis, nullam cum Mustello communitatē habet: nam hic quidem cartilagineus est, & pelagius, & magnitudine præstans, simul & Canis speciē similitudinēq; gerit: Mustellam uero diceres esse Iecorinum. Pupillæ oculorum ad cæruleum colorem accedunt, illius quasi mentū quàm Iecorini maius est, & minus quàm Chremytis: Algas depascitur, & saxatilis est. Malsilienses & Ligures Mustellam appellant piscem marinum non è genere longorum, qui sane pinnam in dorso ex pelle molli habet, ad caudam pertinentem: atque alteram in ima corporis parte, similiter cuticula perpetua ad caudam usque constantem. Vidi fluuiatilem piscem, huic omnino similem, quem Lugdunenses uulgò uocant Lotam. Huiusmodi uterq; piscis iuxta brāchias utrinq; pinnas habet cuteas, & in labro inferiori unicum filum: uterq; etiam in gutture pinnas quasdam habet, similiter & in utroq; opimus uenter est, & terrenæ Mustellæ ambo similitudinem quandam habent. In utriusq; capite lapillos inueni. Plinius cum inquit, Proxima est his mensa generis duntaxat Mustellarum

stellarum quas mirum dictu inter alpes lacusq; Rhetiae Brigantinus æmulas marinis generat, hoc est, cum sint marinæ, & fluuiatiles, & palustres Mustellæ: solæ illius generis quas lacus Brigantinus gerat, dignitatem habent: nam fluuiatilis lauti cibi est: marinam uero nō boni cibi esse percepi. Mustella quam Aufonius describit huic magis quàm lampetræ similis est, cum ait:

Quæq; per Illyricum per stagna binominis Istri,
Spumarum indicatijs caperis Mustella natantum:
In nostrum subuecta fretum: ne lata Mosellæ,
Flumina tam celebri defraudarentur alumno.
Quis te naturæ pinxit color? atra superne
Puncta notant tergum, qua lutea circuit iris,
Lubrica cæruleus perducit tergora fucus.
Corporis ad medium fartim pinguescis: at illinc
Usque sub extremam squallet cutis arida caudam.
Hæc quam dixi Lotam squammis caret, & corporis
ad medium fartim pinguescit, lutea iris huius corpus
distinguit, atra puncta superne notant tergum.

De Sargis.

CAP. CV.

SARGUS Canthari piscis speciem similitudinemq; gerit, neque modò Malsilienses, & Ligures, sed omnes quas obiui regiones, Sargū uulgò nomināt.

De Sparo.

CAP. CVI.

SPARUS pisciculus marinus Auratæ paruat speciem similitudinemq; gerit, aurea supercilia excipio: Malsilienses corruptè Sparlum appellant.

Ee 3 De

De Cantharo. CAP. CVII.

CAntharus piscis marinus Sargo similis : Malsis
Lienfes etiam nunc Cantharum uulgò, Ligures
Tamidum, Græci corruptè Scatarum nominant.

De Acu. CAP. CVIII.

BElona, siue sicut Dorion ait, Raphis, quam Latini
Acum conuertunt, longus piscis, & tenuis: rostro
longo, & acuto : dorso cæruleo, & uiridi : uentre ar
genteo, ubiq; gentium nomen retinet.

De Aphyæ. CAP. CIX.

Aphyæ multiplex est genus, alia Encraulos gene
rat. Cum Græco cuiquam eas, quas Anchoias,
siue Amploias littus Ligusticum & Gallicum nomi
nat, ostendissem : summa asseueratione appellabat
Lycostomos. Aelianus eisdem esse ait Encraulos &
Lycostomos. Aliud genus Aphyæ est, quod ex Mæ
nis, & Mugilibus procreatur, Phalerica Membra
das gignit. Item alia species quã Aristoteles Aphron,
Athenæus & Oppianus Aphritin, quòd ex spuma
maris, non semine nascatur : Nam Aphyæ ortus spu
ma appellata ex terra sabulosa cõstat : quod quidem
genus nullam accretionem habet, nec quicquam gi
gnit. Aphyam Plinius Apuam, Theodorus Apluam
uertit, adeo pusilla est, ut ij, qui Niceam incolunt,
Nonnatam appellent, quasi nõdum natam, id quod
Græcum nomen significat. Ligures testantur piscicu
los perparuos, quos lanquetos nominant, effici
Sardinas.

De

De Atherina.

CAP. CX.

Atherina congregatilis pisciculus. Nullus fuit ex Græcis quotquot ostendi (in finibus enim Ianuæ & Mafsiliæ ostendi) quin statim Atherinam appellaret. Mafsilienses Sanctetos uocant : Theodorus Aristam conuertit. Est aliud Atherinæ genus quod trās uersum in uentre habet aculeum, unde arbitror Atherinæ nomen traxisse.

De Dentice.

CAP. CXI.

Synodontes, & Synagrides, Latine Dentices dicuntur : tam similes sunt, ut Ligures, & Mafsilienses utrosq; Dentices, contra Græci, eisdem utrosq; Synagrides nominent. Hiccesius dicit Pagrum, Chromin, Anthiam, Synodontem, & Synagridem similes esse.

De Thymo pisce.

CAP. CXII.

Aelianus piscem Thymum, sic nuncupatum, scribit in Ticino flumine Gallia transalpinae procreari, eumq; ad cubiti magnitudinem accedere, & Lupi, & Mugilis communem & mediam speciem similitudinemq; gerere, eiusdemq; capti odorem magnam admirationem habere : Non enim ut cæteros pisces pisculentum quendam odorem mittere, imo uero, sicut idem ait, existimares te gentilem herbam recentem ex terra lectam manibus tenere. Equidem ipse huiuscemodi uerbis Aeliani admonitus, cum ad Ticinum peruenissem, ab accolis diligenter etiam atque etiam inquisiui, num quempiam pi-

Ee 4 scem

scem haberent, quem Thymum nominarent. Responderunt, in hoc fluuio sæpe capi solere piscem, quem uulgò Temerum, siue Temelum, hoc est, Latine Thymum nuncuparent: cuius adipem auribus salutarem multi piscatores conditum seruarent, quem suaue quiddam olere testabantur. Ego cum piscatorem ad hunc ipsum capiendū misissem, diemq; unum expectassem, isq; ad uesperam, quoniam ad piscandum tempestas idonea non esset, nihil attulisset, postridie discessi.

De Gladio.

CAP. CXIII.

GLadius à nostræ ætatis Græcis etiam recte Xiphias appellatur: Malsilienses piscem imperatorem nominant, quod gladium ueluti imperatores picti gerant. Idemq; alium piscem Spatam ex eo appellant, quòd eius cauda gladij speciem similitudinemq; gerat. Itaq; cum audies in prouincia Narbonensi nominare Spatam, non existimes esse, quem Itali Spatam piscem appellant, sed alium hunc, quem modò dixi: eius rostrum leuiter in ensē procedit, non minus durus hic quàm ferrum existit: Dentibus & squammis caret, aspero corio ut natio canum obducitur: quadruplicibus est branchijs: pinnam, ex membrana constantem, in dorso habet: adeo hebetibus aculeis, ut ossicula dices intertexta. Hunc piscem Galeotem Strabo appellat, quem etiam & Canem marinum, & Thurionem, & Tomum thurianum quidam opinantur.

De

De Cinædo. CAP. CXIIII.

Plinius dicit Cinædū solum piscem luteum esse. Is quem Malsilienses Cenudum appellant, quiddā luteum habet, sed & alij pisces, quare nihil iudico.

De Aulopio. CAP. CXV.

Cvm suprā in eo opere, quod uerti ex Aeliano, Nicandro, Oppiano, & alijs Græcis nondū conuersis, satis dilucide docuerim, quis sit Aulopios, non hic ibidē rursus repetā. Græci etiam nunc Aulopion uocant. A Neapolitanis de piscatore probo uiro accipi piscem quendam uocari Aulopenā: sed cum hunc non uiderim, neque ille mihi quantislibet propositis præmijs uno toto mense piscem capere potuerit, certi nihil tibi repræsentare possum: hoc tantum adscripsi, ut qui Neapoli uersantur docti, aduertant num recte Aulopenam uulgò nomenent.

De Siluro, & Glanio diuersis piscibus.

CAP. CXVI.

Aelianus scribit, in Bubasto Aegyptia stagnū esse, ubi cicures permulti Siluri alantur, & exultātes alij in alios saliant, & obiecto ad se nutriēdos pane pascantur: eosdemq; ait etiam in fluminibus procreari, ut in Cydno Ciliciæ fluuio: sed eos quidem minutos prouenire, quòd eius cōfluens nitidus & frigidus sit, quo ipsi non delectātur, sed turbido potius, ac planè limoso gaudent, & pinguescūt: & Pyramus quidem,

Ff atq;

atq; Sarus Cilices fluuij eos longe pleniores ferunt: tum Orontes Syrorum amnis: itemq; Ptolemeus fluuius, & Apamiēse stagnū maximos generant. Idemq; Aelianus cum docet quemadmodū Istrianus Silurus capitur, uidetur dentatum significare, cum ait, Hamū affo tauri pulmone instructum ad illiciendū Silurum deijcit, & linea ad quam alligatus est hamus, quantū satis est, plumbi ad moderandum tractum appendit, ubi Silurus bubulæ escæ sensum percepit, statim escā appetens, hamum incaute deuorat: quo transfixus, ex eo euadere cupiens, omnibus uiribus funem bene robustum exagitat, & uexat, & omni uirium contentione in altitudinem deprimit. Aelianus non eosdem esse dicit Silurum & Glanium, cum inquit, Glanis piscis incola Meandri, & Lyci Asiorum fluminum, & Europæi Strimonis, speciem Siluri similitudinemq; gerit: ex piscibus suorum foetuum amantissimus est, nam simul ac foemina peperit, cura quidem illa de partu suo liberatur, ac nimirum cubitans suorum tuitione exoluitur. At uero mas se assiduum præstans custodem, ad conseruationem eorum quæ procreauerit aduigilat, & eos ex omnibus insidijs prohibet: atque, sicut Aristoteles inquit, hamum exedere & conficere potest. Itemq; Pausanias non hos esse eosdem designare uidetur, cum dicit, Feras in perniciem hominum non ferunt Græcorum amnes, quemadmodum Indus, & Nilus: præterea Rhenus, & Istrus, Euphrates, & Phasis. Hi enim feras, similes Glanijs,
 hominum

hominum deuoratoribus, in Hermo, & Meandro uersantibus, procreant: excepto colore nigriore, & robore; nam his Glanij inferiores sunt. Athenæus inter pisces Nili Porcos, & Siluros numerat. Non igitur solus Theodorus errat, dum semper Glanium conuertit Silurum: uerum etiam Plinius, cum ait, Silurum marem solum omnium piscium edita custodire oua, sæpe quinquagenis diebus ne absumentur, aperte Siluro attribuit, quæ Aristoteles Glanio propria esse dicit. Cum tamen Plinius sæpe aliàs in commemoratione medicinarum Glanis & Siluri, tanquã diuersos ponat: atque etiam uno eodemq; capite primo medicinas Siluri, deinde Glanis commemorat. Idemq; libro nono dicit, Glanium auersum mordentem hamum non deuorare, sed esca spoliare: Aristoteles contra hunc deuorare. Quamobrem cum in hoc pisce non satis sibi constare Plinium uideam, malo sequi Pausaniam, & Aelianum. Iam si Plinius uerum dicit, cum Silurum hominum & equorum deuorantem facit, aperte liquet Sturionem neque Glanium, neq; Silurum esse, cum horum uterq; dentatus & hamifragus; Sturio uero dentibus careat.

De Chalcide.

CAP.

CXVII.

Chalcidis, quam Ericam mihi uideri Theodorum non recte conuertisse ostenderem, si uel iam mihi otium esset, uel multũ ad rei notionem interesset. Ari-

Ff 2 stoteles

stoteles quidem inter fluuiatiles mentionē facit : Oppianus uero marinā facere uidetur : Athenæus Chalcides & Thrissas & Sardinias similes esse dicit : Oppianus semper in Thrissæ commemoratione etiā Chalcidis meminit : & similiter Columella, cum inquit, piscibus in piscinis præberi cōuenit, Tabentes, Haleculas, & salibus exesam Chalcidē putremq; Sardinam. Ego nō audeo eas appellare neq; Anchoas, neq; Mesletas, neq; aliā ex ijs quas uulgò uocamus Sardinias : sed tandiu meum iudiciū sustinebo, quoad rem melius inquisiero : neq; ob aliam causam Chalcidis notationem meā implicatam hic ibidē profiteor, nisi ut si mihi maior facultas inquirendi non permittatur, harū rerum studiosos ex mea ignoratione admoneā, & incitem ad exploratoriē notitiā. Cum ex Græculis piscatoribus percunctarer, quasnam putarent Chalcidas, & tandem quispiā dixisset, à suis ciuibus accolis Acheloi fluuij hac ætate Nungrias nuncupari, etiam atq; etiā diligenter rogauī, ut mecum ad piscariā proficisceretur : sed cū ibi nullas inuenissemus, in aliū diem rem distulimus : hic interea paucis post diebus, me nihil tale cogitante, cum in Græciam reuertisset, in pristinam dubitationem reuolutus sum. Veruntamen cum sit Thrissis, & Sardinis similis, non esse potest, ut falso Merula putat, è genere Rhomborum.

De Scorpione, & Scorpena.

C A P. CXVIII.

Cum

CUm Scorpio, & Scorpena eiusdem generis sint, multū tamen & colore & bonitate differūt. Nam Scorpio ruffus & pelagius est, Scorpena nigra & littoralis, & cibi suauitate longè Scorpione inferior: quod ipsum non modò ex antiquorū conscriptione accepi, sed certa palati sapientia expertus sum. Iam porrò nonnullæ regiones Italiæ utrumq; Scorpenā appellant: & Græci à uero nomine aberrarūt: nam utrūq; Scorpium appellāt: Mafsilienses ut nondum cessant recte Scorpenam appellare, ita parū Mafsiliçè Scorpium uulgò Rascaffam nominant. Secundum Pastinacam & Draconem nihil in mari uenenatius: etenim in dorso & branchijs bene acutos & robustos habet aculeos, quos si Sypontinus uidisset, nō à similitudine terrestriū nomē duxisset scripsisset, sed ex eo potius quòd quemadmodum terrenorum aculei, sic horum perniciosi sint, nuncupatos esse.

De Gobionibus.

CAP. CXIX.

Gobiorum multiplex est genus, alij palustres, alij saxatiles, uulgò Goatæ uocati, quos Cothonas, sicut Nicander inquit, Siculi appellant: quosdam alios Gobioni saxatili propemodum similes: Aristoteles Cottos nominat, quos adhuc nonnulli Coranos nuncupant.

De Citharo.

CAP. CXX.

Ff 3 Mafsi

MArsilienses cuiusdam piscis, quem unum aut alterum in omni uita tantum capissent, cuiusque nomen ignorarent, mihi formam adumbrate designarunt, qualem ex Aeliano supra Cithari piscis descripsimus: eundemque similiter

Rhombo similem testati sunt, ut

Galenus dicit, & Aelianus

etiam addit Lingu

lacæ similitu

dinem ge

rere.

F I N I S.

Priuilegij tenor.

Cauit regia Maieftas, ne quis in hoc amplifsimo Francorum regno hanc de animalium ui & natura hiftoriam intra triennium ab hac æditione, præter nos, imprimat, fiue alibi impreflas uenundet, fub pœna confiscationis omnium librorum contra hoc editum & mandatum impreflorum, & infuper arbitraria; in cuius rei teftificationem datum eft nobis diploma authenticum, figillo regio munitum, ficq; fubfignatum,

Barrillon.

I N D E X A N I M A L I V M,
 quorum historia in hoc opere
 describitur.

T E R R E S T R I A.

A gnus	pagina 170	Chelydrus	260
Amphisbena	pag. 262	Ciconia	145
Aper	148	Cochlea	216
Aranei	223	Coluber	262
Araneus mus	225	Crocota	143
Aries	165	Cuniculus	202
Asinus	129	Cynocephalus	172
Aspis	145, 247	Dipsas	260
Basiliscus	247	Dorcas	161
Bison taurus	115	Dryina	260
Bos, Taurus, Vacca	102	Elephantus, pagina I,	439
Bubalus	158	Equus	88
Bufo	223	Felis	188, 203
Camelus	138	Formica	217
Camelopardalis	139	Hæmorrhous	261
Campeuermiculus	223	Halce	180
Canis	63	Herinacci	212
Capra	162	Hinnulus	157
Capræ feræ	158	Histrix	172
Catoblepon	175	Hydra	263
Catazonus	177	Hyena	142, 263
Cemas	161	Iaculus serpens	263
Cenchryne	257	Ichneumo	184
Cepus	182	Lacertus	267
Cerastes	257	Leo	40
Cercopithecus	190	Lepus	196
Cervus	150	Lupus, ac luporū genera	119
Chalcida serpens	265	Manticora	175
Chameleon	178	Monoceros	177

I N D E X

Monops	180, 181	Tharandrus	179
Mulus	135	Tigris	137
Mures	205	Typhlops, siue Typhlena	263
Mustella	211	Vacca, Taurus, Bos	102
Natrix	262	Vespa	191
Onager	132	Vipera	214, 252, 355, 356
Onocentaurus	134	Vpupa	145
Oryx	129, 170	Vrus	179
Oues	166	Vulpes	191
Pardalis	56	Vulpanfer	145
Parias serpens	265	Vrsus	125
Phalangium	225		
Pœphagi	181	A Q V A T I L I A,	
Porphyrus serpens	266		
Præster serpens	264	P iscium diuisio	402
Rhinoceros	141	Pisces Nili	403
Rubeta rana	215	Pisces hieropolitani	404
Salamandra	268	Piscium coitus	404
Satyri	174	Piscium partus	405
Scarabeus	217	Pisces nō omnes muti	405
Scarabeus pilularius	216	Piscium sedes diuersæ	406
Sciurus	212	Pisces aqua dulci in mari	
Scorpius	226	aluntur	407
Scythale	264	Pisces fossiles, ac uaria pisciū	
Sepedon serpens	264	genera	407
Seps serpens	265	Piscium uaria natatio	410
Serpentes	229	Pisces quomodo in summa	
Simia	187	hyeme se tepefaciāt	410
Simiuulpa	191	Pisces in feruenti aqua ui-	
Sphinx	184	uentes	412
Subus	182, 183	Pisces Armeniæ	415
Suillum pecus	145	Pisces Taprobanæ	416
Talpa	203	Accipiter marinus	374
Taurus, Vacca, Bos	102	Acus piscis	319
Testudo	214	Adonis piscis	319
			Aetneus

I N D E X

Aetneus piscis	320	Echius piscis	398
Anguillæ	322	Ellopis	317
Antaceorum natura	418	Engraulis, siue Engrasicholus	330
Amia piscis	320, 321	Epathus	359
Apua	324	Equi fluuiatiles	331
Aries marinus	281	Exocoetius	319
Armenia piscis	415	Fiber	400
Afellus marinus	324	Glanis	332
Aspargus	325	Glaucus	333
Astacus	381	Grus marinus	333
Athia piscis	323	Hamerocita	334
Aulopius	318	Hieropolitani pisces	404
Aurata	325	Hippocampus	336
Balena	270	Hirundo marina	374
Callionymus	326, 334	Hyena piscis	336
Cancer cursor	384	Hygrophœnix piscis	335
Cancer	385	Iulides pisces	338
Cancelli pisces	385	Leo marinus	383
Canicula marina	310	Lepus marinus	338
Canicula fluuiatilis	310	Locusta marina	382, 343
Cantharus marinus	377	Lolligo	340
Capito	326	Luna piscis	348
Castor	400	Lupus marinus	349
Ceti maximi	270	Melanurus	350
Chamae	387	Merula marina	351
Charax	335	Mugiles pisces	352
Cochleæ ponticæ	388	Mullus	354
Cicada marina	328	Muræna	355, 356
Citharus	329	Mus marinus	357
Conchæ maris rubri	389	Mustellus piscis	374
Conchæ margaritiferae	390	Myrion	358
Crocodilus	297, 439	Nauta, siue Nautilus piscis	389
Delphinus	283, 320	Nerite	388
Dentiscus	329		
Draco marinus	330		

I N D E X

Nili pisces	403	Simia marina	367
Orcynus	358	Spongia piscis	399
Orphus	358	Squatina	382
Ostrea	392	Squilla	379
Ouis marina	359	Stella marina	399
Oxyrynchus	359	Taprobanae pisces	416
Pagrus	361	Testudo	395
Pagurus	386	Thymus	368
Pardalis piscis	361	Thynnus	304
Pastinaca	379	Trisla	368
Patellae	392	Torpedo	336, 368, 369-Pan
Pelamis	361	Trachurus	336
Perseus marinus piscis	363	Tritones	277
Phyfa	363	Trocta	370
Phyffalus	363	Turbo piscis	385
Physeteres	274	Vermis Indicus	401
Pinna	393	Vitulus marinus	371
Polypus	341, 382, 383	Vrtica piscis	312
Pompylus	364	Vulpes marina	374
Purpura piscis	393	Xiphia	375
Raia	379		
Rana piscatrix	378	V O L V C R E S.	
Rana marina	378		
Ranae Seriphiae	413	A Ccipiter	434
Ranarum coitus	414	Alcedo avis	474
Rana Aegyptia	414	Anas	495
Remora	365	Anser	443
Rotae cete	281	Apes	512
Sagittarius piscis	335	Aquila	423
Sargus	315	Asteria	470
Scarus	313	Asylus	521
Scolopendra	312	Attagenes	445
Scombrus	366	Auium pugna	505
Sepia	340, 347	Aues musicae	525
Silurus	307	Aues caspij maris	504
		Aues	

I N D E X

Aues magnitudine ceruorum	504	Horion auis	501
Auis uenatrix	489	Ibis	475
Caprimulgus	470	Locusta	521
Carulus auis	474	Luscinia	477
Catreus auis	506	Lutea	478
Cela	507	Meleagrides aues	508
Cercion	507	Memnonis aues	509
Charadrius	479	Merops auis	500
Cicada	523	Miluius	493
Ciconia	463	Monedula	493
Cincedula	478	Motacilla	479, 507
Cinclus	479	Musca	521
Cinamomus auis	480	Noctua	483, 493
Cyanus auis	479	Otis auis	497
Cycnus	442	Otus uolucris	498
Columbae	480	Palumbes	483
Cornix	483	Parnopes aues	510
Coruus	485	Passer	487
Coturnix	462	Passer marinus	439
Cuculus	466	Pauo	450
Dacnades aues	480	Pelicanes	488
Diomedea auis	499	Perdix	453
Fucus	520	Phattage auis	510
Galgulus	479	Pica	492
Gallus	447	Picus martius	491
Galinaeceus	446	Platea	488
Gallinaeci Indici	447	Pyrausta	525
Gallina	449	Porphyrio	452
Graculus	447	Pstittacus	502
Gryphs	431	Scopes aues	500
Grues	467	Syroperdix	462
Halciones	474	Spinus auis	491
Harpa	493	Stymphalides aues	510
Hirundo	471	Struthiocamelus	441
		Struthio	439

Tabanus	521	Volucris Caspia	506
Tarda auis	497	Vulpanfer	490
Tetrax auis	511	Vpupa	498
Turtur	488	Vultur	432
Vespa	522		

R E P O N E N D A I N H I S T O R I A
animalium, quæ typographos
fefellerant.

In epistola ad regem Francorum pagina 4. uersu 7. lege, ad nouam commentationem. In eadem epistola pagina 5. uersu 14. lege, quam tantam sen. Item pagina 8. uer. 26. lege, eruditus collocutionibus mensarum. In ipso opere pag. 23. uer. 18. lege, sua stirps. Pagina 91. uer. 22. lege, carent pilis in palpebris infer. Pag. ea. uersu 24. Quia pili equi in gena. Pag. 33. uersu 17. lege, afferre studebat. Pagina 36. uersu 15. lege, ille tamen. Pag. ea. uersu 16. lege, sua remittens. Pag. 38. uersu 1. lege, palma meta. Pag. ea. uersu penult. lege, eque deformatit. Pag. 56. uersu 20. lege, modo appropinquat. Pag. 60. uersu 5. partim. Pag. ea. uer. 6. partim. Pag. 64. uersu 4. capite leui. Pag. 81. uersu 2. salutem dicentes, lingua huic med. Pag. 108. uer. 23. Herodotus atq; Aristagoras. Pag. 126. uersu 18. paulatim in cōformationem. Pag. 134. uersu 13. lege, non enim eis qua procr. Pagina 153. uer. 8. priusquam obducantur. Pag. 158. uer. 22. lege, oculis rauis. Pag. 177. uersu 25. absonam uocem. Pag. 282. uersu 25. Maius uis Neadum. Pag. 198. uer. 3. æstate uero alioris sedis. Pag. 228. uer. 15. ait se non auditione accepisse. Pag. 226. uer. penult. suis flagellis. Pag. 233. uer. 13. pro rata longitudinis. Pagina 239. uer. 23. corpus circumplicans. Pag. 248. uersu 5. Libycā aspidem dicunt sua &c. Pag. 253. uersu 24. Heus mi Tragædi. Pag. 259. uersu 11. adhuc tolerabiliter dolentem. Pag. 270. uersu 11. nō branchijs, sed fistulis. Pag. 279. uer. 16. procliuis. Pagina 291. uer. 9. defaltaret. Pag. 294. uer. 7. uxorū natationem. Pag.

E R R A T A.

Pag. 303. uersu 4. præda aberrarit. Pag. 305. uersu 19. simul ut
 ex specula. Pag. ead. uersu ult. quod speculam. Pag. 324. uersu
 6. De procreatione A puarū. Pag. 375. uer. 26. Antacei, per, n.
 Pag. 400. uer. 4. homo accedit. Pag. 409. uersu 25. subito ma-
 rinos fluctus in sublime. Pag. 452. uersu 11. treis annos natus.
 Pag. 457. uer. 8. cupide allijs uescuntur. Pag. 458. uer. 16. pul-
 uerem infuderunt. Pag. 468. uer. 24. natu grandiores, ut uero.
 Pag. 480. uer. 14. morficando. Pag. 488. uer. 20. De pelecane.
 Pag. 495. uersu 5. aquam persequitur. Et uersu 16. eruditæ, &
 sapienter. Pag. 504. uer. 3. surculum alligant. Pag. 512. uersu 18.
 Apium quispiam ætatem. Pag. 513. uer. 1. circum apiaria uo-
 lantes. Pag. 520. uer. 11. domicilia reuolant. Pag. 519. uer. 22. sed
 teporis desiderio. Pag. 521. uer. 25. Ad Acridophagos. Pagina
 524. uer. 26. apud Hypanin. Pag. 526. uer. 23. excrementa ege-
 rere. Pag. 540. uersu 23. Bithyniæ incensibus. Pag. 548. uer. 20.
 lege, siue Ladanum. Pag. 560. uer. 1. lege, Clauelatā duro no.
 Pag. ea. uersu 7. lege, Gloruum. Pag. 563. uersu 24. lege, Men-
 dolam. Pag. 564. uer. 1. lege, Sclauas. Pag. ea. uer. 17. lege, Arē-
 cos. Pag. 569. uersu 19. lege, ut is qui eum uel &c. Pag.
 572. uersu 24. lege, Mafsilienses permultas. Pag.
 585. uer. 23. lege, Scauron appellat. Pagis
 na 591. uersu 4. lege, Tanu-
 dum, G

1 2 3 4 5 6 7

7

1771